CAROL AL II-LEA
ÎNTRE DATORIE ŞI PASIUNE
ÎNSEMNĂRI ZILNICE
VOL IV
(1943 – 1945)

EDIŢIE DE
MARCEL-DUMITRU CIUCĂ ŞI NARCIS DORIN ION

CURTEA VECHE
BUCUREŞTI 2000
Coperta de Dan Stanciu
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale.
Carol II, rege al României între datorie şi pasiune: însemnări zilnice / Carol al II-lea
Bucureşti: Curtea Veche Publishing, 2000
voi. 4; 20 cm
Voi. '4: (1943 – 1945) – 2000 – 454 p. – Index
ISBN 973 – 8120 – 18 – 7
94 (498) (0: 82 – 94)
821.135.1 – 94

ISBN 973 – 8120 – 18 – 7

Cuvânt introductiv

Volumul al patrulea al lucrării *între datorie şi pasiune* conţine însemnările zilnice ale lui Carol al II-lea dintre 1 ianuarie 1943 şi 31

decembrie 1945. Este vorba de ultima perioadă a locuirii lui în

Mexic şi, apoi, începând din decembrie 1944, de prima parte a şederii în Brazilia, la Rio de Janeiro.

Departe de ţară şi atent la ceea ce se petrecea în toată lumea.

Carol şi-a notat în caietele sale informaţiile pe care le obţinea, pe diverse căi, despre evenimentele ce se derulau ca urmare a războiului, pe toate fronturile, dând atenţie acelora care se produceau în

Europa şi, mai ales, ştirilor pe care le primea din ţară sau despre

România. Sunt interesante şi de actualitate comentariile lui în legătură cu atitudinea Marilor Puteri faţă de ţările mici şi faţă de URSS:

„Aşa-numite elemente democratice, şi mai ales acele ale USA, sunt complet chinezi în ce priveşte condiţiile din Europa. Ei cred că ce

este bun la ei este aplicabil lumii întregi, şi aci este primejdia”. – consemna el la 1 ianuarie 1943. Despre URSS, el arăta că: „vorbă să fie că URSS este o democraţie [...]. Azi, lumea civilizată duce o luptă împotriva unei tiranii insuportabile. La această luptă s-a alăturat şi URSS, care nu este decât o dictatură şi o tiranie fără seamăn”.

Carol urmăreşte evenimentele din Franţa, exprimându-şi simpatia pentru poporul francez şi pentru de Gaulle; prezintă efortul militar al Aliaţilor pe toate fronturile şi este impresionat de victoriile sovietice, pe care le apreciază, dar care îi produc şi îngrijorare pentru viitorul lumii; urmăreşte desfăşurarea luptelor până la sfârşitul conflagraţiei. Dar odată războiul încheiat, este surprins de disensiunile care au apărut între aliaţii de ieri cu privire la organizarea lumii, şi încearcă să le explice.

Carol îşi exprimă îngrijorarea pentru soarta României, care, „în situaţia de astăzi, se găseşte în câmpul celor bătuţi, pe urmă, înaintarea Armatei Roşii spre Europa, care se va face, dacă nu intervine ceva urgent, prin Ţara noastră; cu ajutorul numărului destul de

mare de prizonieri din URSS se vor face toate eforturile pentru a o comuniza”. Situaţia României şi a altor ţări vecine URSS-ului era agravată şi ca urmare a pretenţiilor acesteia, consecinţă a victoriilor ei în faţa Germaniei şi a atitudinii de pasivitate ce o dovedeau democraţiile lumii.

În însemnările sale zilnice, Carol dă şi informaţii din ţară, aflate de la Radio sau din presă: despre bombardamentele americane asupra unor oraşe (Ploieşti, Bucureşti); încheierea armistiţiului cu

URSS-ul; arestarea Mareşalului Antonescu; instalarea guvernelor

Sănătescu, Rădescu şi Groza etc.

La 5 iulie 1943, Carol consemna: „Trebuie să m-apropii de

Ţară, ca să pot de acuma lua o mai strânsă legătură cu ea”. Şi, dacă de la englezi şi americani nu a primit niciun sprijin pentru revenirea sa pe Tronul României, Carol şi-a îndreptat atenţia spre sovietici, cu care a dus tratative în acest sens. La 17 iulie 1943, el remarca schimbarea de atitudine a ambasadorului sovietic din Mexic.

Umański, faţă de el şi Duduia: „arată ceva interes şi simpatie pentru, noi, mai ales de când a aflat că mama Duduii era rusoaică”.

Carol dă informaţii despre mersul tatonărilor sale pe lângă

ambasadorul sovietic, dar acestea s-au încheiat în urma evenimentelor de la 23 august 1944. Rezultatul a ceea ce s-a întâmplat la 23 august în România „a fost pentru mine oribil şi m-a pus într-un hal de nervi nemaipomenit”, deoarece planurile sale s-au prăbuşit, iar faţă de atitudinea Sovietelor a avut un moment „de dezgust”, deoarece „M-au ţinut cu vorba timp de cinci luni”.

Din toamna anului 1944, Carol arată că erau hotărâţi să plece din Mexic, trecând prin Brazilia, spre Portugalia. La începutul lui octombrie 1944, au pornit spre Vera Cruz, unde s-au îmbarcat pe un vapor, cu care, după escale la New Orleans, Havana, Porto Cabelo în Venezuela, au trecut Ecuatorul, cu acest prilej pasagerii primind botezul „neofiţilor”, şi, după mai bine de şase săptămâni, au ajuns în portul brazilian Rio de Janeiro. Aici, ambasadorul portughez le-a dat vestea neplăcută că nu are instrucţiuni cu privire la vizele pentru Portugalia. Ulterior au aflat că neacordarea vizelor s-a datorat intervenţiei unei terţe puteri, ei presupunând că aceasta ar fi fost Anglia. În aşteptarea vizelor, ba portugheze, ba franceze, şi pregătiţi de plecare, la 28 august 1944, Guvernul Portughez a cerut, prin ambasadorul din Brazilia, „să amân venirea mea acolo”. Şi tot aşteptând vizele, chiar promise de Salazar, a trecut şi anul 1945.

Să-l însoţim însă pe Carol în peripeţiile sale, cu ajutorai însemnărilor zilnice pe care ni le-a lăsat, şi astfel vom putea participa la bucuriile şi necazurile lui, înţelegându-l sau dezaprobându-l.

Şi textul cuprins în acest volum a fost copiat după microfilmele aflate la Arhivele Naţionale ale României, care reproduc însemnările originale ale lui Carol al II-lea, aflate la Academia Portugheză de Istorie. Au fost copiate însemnările din caietele 11 D, p. 384 – 394; 11 E, p. 1 – 396; 11 F, p. 1 – 394; 11 G, p. 1 – 357.

În redarea textului, am folosit metoda de lucru întrebuinţată la cele trei volume anterioare.

Şi caietele din care am extras textul pentru volumul de faţă s-au bucurat de aceeaşi atenţie grijulie a cuiva – cum spuneam şi în volumele anterioare, poate a lui Carol însuşi, sau a Duduiei – care a

smuls unele file, a decupat din altele anumite părţi, sau a şters unele rânduri sau nume. Cu oarecare efort, am reuşit să punem în evidenţă ceea ce **s**-a dorit să se ascundă prin ştergere.

Şi la acest volum, pentru explicaţiile date în note, am folosit o serie de lucrări. Pe acelea întrebuinţate şi la volumele anterioare le-am citat prescurtat în note şi nu le-am mai menţionat în bibliografia acestui volum; nu am citat în note enciclopediile şi dicţionarele, pe care, ca şi la celelalte volume, le menţionăm doar în bibliografia care urmează.

BIBLIOGRAFIE

Actul de la 23 August 1944 în context internaţional. Studii şi documente, coordonator Gh. Buzatu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984.

Alexandrescu, Ion, Bulei, Ion, Mamina, Ion, Scurtu, Ion, *Partidele politice din România (1862 – 1944). Enciclopedie*, Bucureşti, Mediaprint, 1995.

Baumont, Maurice, *Marea conjuraţie împotriva lui Hitler*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977.

Buzatu, Gheorghe, *Din istoria secretă a celui de al doilea război mondial*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988.

Constantinescu, Şerban, *Bombardamentele anglo-americane efectuate asupra României în al doilea război mondial*, Bucureşti.

Muzeul Naţional de Istorie, 1995.

Cretzianu, Alexandru, *Ocazia pierdută*, Iaşi, Institutul European.

1995.

Decaux, Alain, *Dosarele secrete ale istoriei*, Bucureşti, Editura Politică, 1970.

Delame, Jacques, *Istoria Gestapoului*, Bucureşti, Editura Politică.

1965.

Documente privind istoria României între anii 1918 – 1944, coordonator I. Scurtu, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

1995.

Giurescu, Dinu C, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Bucureşti, Editura AH, <1996>.

Grigorescu, Ioan, *Operaţiunea Tidal Wave. Ucideţi petrolul*, vol. I.

Bucureşti, Editura Expres, f. a.

Heydecker, I, Leeb, I., *Procesul de la Nürnberg*, București, Editura Politică, 1983.

Launay, Jacques de *Ultimele zile ale fascismului în Europa*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.

Mareșal Ion Antonescu, *Epistolarul Infernului*, ediție de Mihai Pelin, Editura Viitorul Românesc, <1993>.

Misiunile lui A.I. Vîșinski în România. Din istoria relațiilor româno-sovietice (1944 – 1946). Documente secrete, ediție de R. Ciuceanu, FI. Constantiniu, I. Chiper, V. Văratic, București, INST. 1997.

Porter, Ivor, *Operațiunea „Autonomus”. În România pe vreme de război*, București, Editura Humanitas, 1991.

Stănescu, M. C, *Moscova, Cominternul, filiera comunistă balcanică și România (1929 – 1943)*, București, Editura Silex, 1994.

Suta, Ion, *România la cumpăna istoriei, August ’44*, București, Editura Științifică, 1991.

<R. 23, c. 576, p. 384> Vineri, 1 ianuarie începe un an nou, plin de nădejdi, plin de dorințe. Să dee Dumnezeu ca <dorința>* mea, trimisă tuturor, pentru un an victorios să se împlinească în plin. Evenimentele din ultima vreme ne îndrituiesc a fi optimiști, cu toate greutățile ce mai stau în cale și cu toate prostiile ce, din păcate, le fac conducătorii supremi ai Națiunilor Unite. Victoria… – iată primul scop ce trebuie atins în decursul anului ce vine… Mi-e teamă că va fi o victorie care va fi dobândită prin preponderența materialului produs de USA, nu de valoarea conducătorilor și comandanților anglo-saxoni, cari, în afară de MacArthur, se arată destul de slabi.

Din fericire, iată că Franța a intrat din nou în joc, ea, cel puțin, are generali cari își cunosc meseria. Să nădăjduim că sfaturile lor vor fi ascultate.

Dar, în afară de acest aspect pur militar al războiului <ei și acel politic, economic și social, care pe mine m-îngrijorește și mai mult.

Așa-numite elemente democratice, și mai ales acele ale USA, <c. 576, p. 385> sunt complet chinezi în ce privește condiți<i>le din Europa. Ei cred că ce este bun la ei este aplicabil lumii întregi, și aci este primejdia. În Anglia se pășește către un comunism de stat, care va avea consecințe dezastruoase pentru economia generală.

Grija mea merge, în primul rând, către Țara mea, ea este mai

primejduită decât celelalte, dacă nu se dă posibilitatea de a se face ceva pentru ea.

Întâiu, în situaţia de astăzi, se găseşte în câmpul celor bătuţi, pe urmă, înaintarea Armatei Roşii spre Europa, care se va face, dacă nu intervine ceva urgent, prin Ţara noastră; cu ajutorul numărului destul de mare de prizonieri din URSS se vor face toate eforturile pentru a o comuniza. Să ne rugăm fierbinte Celui Atotputernicul ca

„Omisiune.

10

Carol al II-lea o rază de lumină să străfulgere minţile acelora cari au răspunderea.

Şi vremea şi-a luat hainele de sărbătoare azi, e cald în soare, chiar foarte cald. La 12, am fost poftiţi de Dan Finley, de la Ambasadă, să luăm tradiţionalul lor egg-nog”. Era destul de multă lume şi toţi au făcut cele mai calde urări pentru anul ce vine. Duduia, nesimţindu-se destul de <c. 577, p. 386> puternică, n-a putut veni şi aceasta a pricinuit multe semne de simpatie pentru ea. Mrs. Finley, care-i preşedinta Crucii Roşii Americane din Mexic, mi-a spus că a şi semnat cele două diplome ale cursurilor de prim-ajutor şi că o consideră pe Duduia ca una din cele mai bune şi îndemânatece lucrătoare ale lor.

După-masă, la 5, Colonia română şi Comitetul „României Libere” au venit să prezinte urări. Au venit în număr destul de mare şi atmosfera a fost caldă. Am vorbit cu toţi de treburile lor, cei mai mulţi sunt comercianţi şi, pentru acei cari pot să-şi procure mărfuri, lucrurile merg destul de bine. Seara, între noirăm jucat pichet.

Ştirile din lume sunt bune: de pe frontul sovietic, unde, după un an de luptă, s-a reuşit să rupă din ghearele naziste Veliki Luki şi capitala Republicii Kalmuce. Mai prost însă este chestiunea franceză. De Gaulle, cu drept cuvânt, are obiecţiuni de a colabora cu acei cari au fost creaturile Vichy-ului. În aceasta este susţinut de Anglia, iar cele ce le face Eisenhower, ca, de pildă, recunoaşterea generalului Juin ca comandantul trupelor franceze din Africa de Nord, este o operă a USA.

<c. 577, p. 387> Anglia, de astă dată, are dreptate, vrea să dee lui de Gaulle un rol politic, lucru la care State Departament se opune, tot din teoriile democratice, cari cer a nu se anticipa asupra viitorului regim al Franţei. De ce oare democraţiile au specialitatea de a săpa autoritatea? Am mai aflat că românii ce se găsesc în Sudul

Franţei au făcut un efort de a pleca în Spania, dar că trenul lor a

fost oprit la graniţă şi ei, toţi, concentraţi la Paris. Ce se va întâmpla cu aceşti nenorociţi, numai Dumnezeu ştie.

Sâmbătă, 2 ianuarie

Bucuria telegramei lui Perdigão, de alaltăieri, a fost mult micşorată prin primirea unei scrisori de la el, în care spune că Guvernul

Spaniol n-a livrat decât lucrurile considerate de Legaţia noastră ca fiind obiecte personale. Această expresie este atât de elastică, încât permite orice interpretare. Această veste a îngrijorat-o mult pe Duduia. La această depărtare, orice <c. 578, p. 388> conjunctură este zadarnică, mai bine să aşteptăm şi să vedem.

— Băutură făcută din ouă, lapte sau frişca, zahăr şi vin sau alcool.

Însemnări zilnice – 1943

11

După-masă, Berger a venit să joace pichet cu Ernest, care şi-a recuperat ceva din pierdere.

Afară de asta, numai ştirile de pe frontul sovietic, cari par bune.

Duminică, 3 ianuarie

Zi liniştită şi ceva mai caldă. Am petrecut mult, după-amiază, cu papagadi>i, cari au luat obiceiul de a se plimba, către seară, ca nişte găini, prin grădină.

Altfel, nimica de însemnat. Ştirile tot aceleaşi, sovieticii continuă a avea suc<e>este, cari, dacă se dezvoltă, ar putea deveni interesante.

Luni, 4 ianuarie

Vremea s-a mai încălzit niţel azi, cerul e acoperit şi frunzile cad, parcă <ei o zi de toamnă.

Seara, la cinema cu Duduia, am văzut un <578, p. 389> film bun, cu Clark Gable şi Lâna Turner, o poveste de reportaj de război.

Pe urmă, am cinat în restaurantul care, pe vremea lui Don Porfirio, fusese cel mai şic din México: „Prendeso”; azi e curat, dar nu iese din comun.

Dacă ştirile din URSS sunt adevărate, lucrurile acolo ar trebui să meargă bine şi cleştele de la Stalingrad să se închiză în curând.

Am însă impresia că germanii au lăsat acolo numai unităţi de sacrificiu, între care, un destul de mare contingent românesc.

Marţi, 5 – duminică, 10 ianuarie

Toată această săptămână am muncit din răsputeri, după

concepţia climaterică de aci, să sfârşesc notiţele cari vreau să le înmânez lui

Messersmith. Lucru destul de lung şi de migălos, care m-a făcut să scriu toată săptămâna. Concep şi scriu mai întâi în româneşte, pe urmă vin [el traducerea şi scrisul în englezeşte, cu ajutorul dicţioenarului>, <c. 579, p. 390> ca să fiu corect şi clar în expresiuni.

Aceasta cere timp, dar constat că citind, de când sunt în México, mult englezeşte şi făcând foarte multe cuvinte încrucişate, am învăţat multe vorbe şi multă o<r>tografie. Am pregătit 5 note. Prima priveşte chestiunea „României Libere"; a doua atacă chestiunea sferelor de influenţă; a treia, împărţirea Germaniei; a patrulea, holdingul pentru economia germană de după războiu'; şi a cincea, pentru un ajutor economic ţărilor lipsite de mijloace, ca să se poată dezvolta normal. Sunt, poate, în aceste foi, câteva idei noi cari răstoarnă multe din concepţii<i>le şi obiceiurile vechi, sunt idei, după convingerea mea, sănătoase şi, dacă <ar fi> adoptate, ar putea să schimbe multe din faţa lumii viitoare. Teama mea cea mai mare este

12

Carol al II-lea că părţile noastre ale Europei să nu fie lăsate la cheremul Sovietelor;

ar fi cea mai mare nenorocire. Pe urmă, cum politica Statelor Unite se schimbă cu preşedinţii, ele trebuie, cât mai e timp, angajate formal în această politică de participare la chestiunile mondiale şi la frânarea progresului comunisto-sovietic spre centrul Europei.

<c. 579, p. 391>Am rămas deci toată această săptămână lipit de masa mea de lucru, abia duminică, după ce am terminat, m-am dus, pentru un bridge-party, la Helen Boynton. Sâmbătă am avut plăcerea de a revedea prietenii noştri ţi], Millerii, cari **s**-au întors din USA.

Din lume, în acest răstimp, nimica prea important, afară de evenimentele de pe frontul URSS, unde, în ciuda lăudăriei nesfârşite a [le] sovieticilor, e<în totuşi fac progrese importante. Pentru mine se pune întrebarea dacă într-adevăr este o înaintare a Armatei

Roşii, sau, ca în anul trecut, o retragere a germanilor. Din Africa de

Nord, în afară de oareşicare activitate aeriană, operaţi<i>le au lâncezit complet. Mai interesant<a> este dezvoltarea situaţiunii politice franceze din Algeria. Lucrurile par a merge destul de greu. Giraud nu se grăbeşte a răspunde, decât cu vorbe goale, la propunerile

de înţelegere ale lui de Gaulle. Adevărat este că înlăturarea elementelor Vichy-iste dimprejurul primului cere câtva timp. Urmăresc cu mult interes toate aceste desfăşurări, cercând să trag din ele învăţăminte pentru mai târziu.

<c. 580, p. 392> Luni, 11 ianuarie în sfârşit, astăzi, întrevederea cu Messersmith. După ce, în decursul zilei, am reuşit să termin cu punerea notelor mele la punct, seara am fost la Ambasadă. Am remis hârtiile pregătite şi, în decursul unei conversaţiuni, am insistat asupra acţiunii mele pentru a scăpa Ţara. Am arătat că, în această acţiune, eu sunt complet dezinteresat şi că pentru mine este o datorie de neînfrânat de a face această operă. Ţara n-are dreptul de a suferi din cauza acţiunilor unor oameni cari n-au putut face ce au făcut decât în urma unei revoluţii pusă la cale de către nemţi. Mai mult încă, dorinţa lui Mihăiţă de a lua contactul cu mine arată şi mai importantă această misiune ce mi-am asumat-o. Messersmith a fost foarte cald şi mi-a spus că este indignat de atitudinea ţării lui faţă de mine, că o consideră, nu numai nedreaptă, dar şi neumană; e cea mai mare ruşine pentru

Statele Unite. Ca element nou, mi-a arătat că trebuie să fie o intrigă destul de adâncă, ţesută <c. 580, p. 393> de Davila şi ajutată de atitudinea englezească. Nu promite nimica, dar e sigur că va clarifica această intrigă. O singură aluzie a făcut-o la afacerea Austeen, spunând că este păcat că am căzut pe mâna unui escroc şi că n-am avizat Ambasada, lucru ce l-am recunoscut.

Mi-a cerut detalii asupra lui Maniu, pe care i le-am dat, arătând clar figura acestui trist tip de politician caracteristic opoziţionist.

Pe urmă, a mai avut o conversaţie cu Ernest, care i-a arătat activitatea mea din trecut şi desfăşurarea politicei mele şi a României în ultimii ani.

Marţi, 12 – miercuri, 13 ianuarie

Vremea s-a îmbunătăţit şi s-a încălzit. Nemaiavând atâta treabă, marţi am putut ieşi şi face câteva cumpărături.

Miercuri ne-a venit noua mobilă pentru dormitor, care a transformat complet înfăţişarea <c. 581, p. 394> odăii.

Seara, cocktail la Bursley. L-am văzut pe Messersmith, care mi-a spus că a cetit hârtiile mele şi le-a găsit aşa de clare, încât n-au nevoie de nicio lămurire în plus.

<R. 22, c. 399, p. 1> Joi, 14 – luni, 18 ianuarie 1943

Vremea s-a încălzit, aşa încât chiar noaptea poţi să ieşi fără palton, ziua e chiar cald de tot.

Ca activitate socială, vineri o sindrofie la Nan Conway, cu obişnuitul bridge. Am ieşit de mai multe ori în oraş, după-amiază, făcând câteva cumpărături superflue şi flanând** niţel. Dudui<e>i, din nou, nu-i <este> bine, încât a stat tot timpul în casă şi destul de mult în pat. Duminică, mi-am făcut plăcerea de a face ceva muzică, ceea ce m-a întristat, dar mi-a uşurat sufletul.

Messersmith a plecat şi cu drumul lui se nasc noi speranţe.

După ştirile din ziare, România este într-o stare de oboseală morală foarte mare, 25 de divizii au fost măcinate acolo pe frontul sovietic, ceea ce a sleit Ţara. După încercarea de răzvrătire a Gărzii de Fier, iată că din nou cei doi Antoneşti s-au dus în pelerinaj la Hitler, ceea ce arată că Mareşalul şi-a revenit din anunţata paralizie. Toate acestea sunt o nouă probă că terenul se pregăteşte pentru un reviriment şi, dacă mi s-ar da ceva ajutor, <c. 400, p. 2> aş putea face multe.

În sfârşit, Berlinul a fost serios bombardat de RAF, sâmbătă şi duminică noaptea, în URSS, înaintarea Armatei Roşii, sau retragerea nemţilor, este cam greu de desluşit, continuă. Ca rezultat este cam acelaşi: Armata Roşie câştigă teren. Succese şi la Guadalcanal şi în Noua Guinee, iar în Libia, Armata a 8-a şi-a reluat marşul înainte. Mai pro<a>st<a> este starea francezilor, înţelegerea între de Gaulle şi Giraud tot întârzie. E ceva necurat acolo şi mi-e teamă că e o prostie a americanilor la mijloc.

— Aici este sfârşitul volumului 11 D din însemnări, în continuare reproducem însemnările din volumul 11 E, dintre 14 ianuarie 1943 şi 6 ianuarie 1944.

** Hoinărind.

14

Carol al II-lea

Marţi, 19 ianuarie

Până seara, nimica de însemnat. La 6, Hoyt Morris, care s-a întors de la Detroit şi vine să mă vază. Aduce ştiri de la părintele

Moraru şi ceilalţi. Li s-a dat drumul din închisoare, în aşteptarea judecăţii au chiar libertatea de a circula. Asupra judecăţii părerile sunt împărţite, părintele Opreanu o doreşte, iar…”

<c. 400, p. 5> puternică a Sovietelor, prin mijlocirea lui Litvinov, care ar dori să mă scoată complet din lumea politică. Îşi dau seama că, în viitor, vor avea de furcă cu mine în nesăţioasa lor dorinţă de a ajunge la Constantinopol. Această opoziţie, astăzi răufăcătoare, mâne ar putea să se întoarcă, în Ţară, spre folosul meu.

Duduia nu e bine, încât n-a putut veni cu mine la Legaţia Belgiei, unde era o serbare de binefacere în folosul copiilor orfani de acolo. Lume multă, în mare parte necunoscută, mai mult francezi şi belgieni. Am avut plăcerea de a face cunoştinţa reprezentantului oficial al lui de Gaulle, Maurice Garreau Dombosle, un diplomat de carieră, cred din ramura consulară, foarte plăcut, adevărat tip de francez, am stat mult de vorbă cu el. Mai important e ce mi-a povestit despre situaţia lor grea, care vine din cauza atitudinii de nepriceput a [l] State Departamentului. Englezii au fost mai rezonabili şi acei cari de la început au avut o atitudine perfectă au fost, din nenorocire, Sovietele. Pe urmă, mi-a spus <c. 401, p. 6> că foarte greu merge cu unificarea francezilor, nu din cauza şefilor, cari **s**-ar înţelege uşor, ci din cauza anturajului lui Giraud.

Întors acasă, am jucat pichet cu Ernest, care a câştigat cea mai mare partidă ce am văz**ut**-o vreodată, de 1606 puncte.

În Libia, merge bine, o coloană a Armatei a 8-a a ajuns la 80 klm de Tripoli.

Miercuri, 20 – joi, 21 ianuarie

Aceeaşi viaţă fără variaţii. Joi, Berger la cină, mai ales spre a permite lui Ernest să joace şi să-şi recupereze ceva din pierderile lui; a avut noroc.

Îngrijorătoare însă este starea Dudui<e>i, care tot ace<e>aşi este şi, în plus, o nervozitate care din ce în ce se înrăutăţeşte. Orice este un pretext de supărare, a apucat-o şi un dor de ducă. Tot joi am fost din nou să joc golf. Se înţelege că a mers prost.

Din lume, pe frontul sovietic într-adevăr <c. 401, p. 7> o înaintare serioasă şi o parte din trupele Axei au fost încercuite la Stalingrad. În Libia, Tripoli e ca şi căzut1.

„Lipsesc paginile 3 – 4.

Însemnări zilnice – 1943

15

Vineri, 22 ianuarie

O zi ceva mai bună de punctul de vedere moral. După-masă, am

ieşit să facem cumpărături cu Duduia. Am fost, pe urmă, la cinematograf, unde am văzut un film destul de nostim, *The gloss Key*, cu Veronica Lake. Am terminat ziua cinând în doi la restaurantul

„Marsilia”. Acolo am întâlnit pe Tilly de Rivas, cu prietenul ei.

Ralph Alguera, cari ne-au poftit la masa lor. El, care de obicei este un mut, fiind niţel ciupit, a fost plin de vervă şi ne-a făcut să râdem în hohote, povestind întâmplările lui cu organizarea apărării teritoriale. El este comandant cu gradul de lt. colonel la Cuernavaco şi făcând exerciţii cu peonii de acolo, aceştia l-au întrebat când vor primi muniţii ca să pornească împotriva „gringos”-ilor (americanilor). Cu toate binefacerile <c. 402, p. 8> ce le au în urma Statelor Unite, a mai rămas în pătura necultă amintirea luptelor din 1847

şi mai târziu, cam cum era, în copilăria noastră, noţiunea de inamic sinonim<a> cu turcii.

Trecând, aşa, prin oraş şi uitâ**ndu-**ne la străzi şi prăvălii, facem, cu Duduia, observaţia ce aspect civilizat are această capitală, păcat însă că această civilizaţie n-a pătruns încă în masa populaţiei, care a rămas destul de primitivă.

Sâmbătă, 23 ianuarie

Zi mai proastă, starea de nervi a Dudui<e>i a ajuns la un grad nemaipomenit, la aceasta contribuie foarte mult şi lipsa de somn. Pe mine aceasta mă deprimă la cel mai înalt grad.

Am primit unul din ziarele româneşti din America, conţinând ştiri din Ţară. Pe larg se vorbeşte de acea încercare de răzvrătire a

Gărzii de Fier. Spiritul este însă că omul cel mare <c. 402, p. 9> al viitorului va fi tot Maniu, nici de la distanţă nu scap de această stafie. Desigur că, în urma succeselor Armatei Roşii, nemulţumirea în Ţară trebuie să crească şi aci, în depărtare, mă apucă năbădăile că sunt imobilizat şi fără mijloace de acţiune. Raportul promis de

Pangal nu soseşte şi Dumnezeu ştie când va veni, toate acestea mă îngrijoresc şi-mi încordează şi mie nervii la extrem.

Ştirile de pe fronturile de luptă sunt din ce în ce mai bune, Tripoli a căzut, aceasta pune capăt dominaţiunii italiene coloniale şi-mi aduce aminte de orele de înfrigurare din Sevilla, în care urmăream înaintarea britanică spre Tobruk etc. în sfârşit, după 2 ani, această cucerire a Libiei este un fapt împlinit.

Duminică, 24 ianuarie

Afară de gânduri, nimica, am stat acasă liniştiţi. Azi e ziua Unirii,

deci gândurile mele se duc <c. 403, p. 10> către Ţară. Mă gân
16
Carol al II-lea dese şi eu prin cât s-a trecut spre a ajunge la această înfăptuire, începând de la acele zile din 1859, când cele două Principate surori au alcătuit România, până în acea zi luminoasă de 1 Decembrie
1918, care ne-a adus Transilvania, dar ne-a adus şi pe Maniu. Anul acesta se vor împlini 25 de ani de atunci, şi câte dureri şi pierderi ne-au adus aceşti ani din urmă. În nicio ţară mai mult decât în cazul
României <nu> se poate vede efectul dizolvant al pangermanismului şi absoluta carenţă a aşa-numitelor Mari Puteri diriguitoare faţă de aceste elemente dizolvante. Sentimentalism stupid, miopie îngrozitoare a acelora cari ar fi să vază unde era adevăratul lor interes şi de unde venea înspăimântătoarea primejdie. La aceasta vine să se adauge infernalul strigăt de alarmă hitleristă faţă de bolcevismul sovietic şi lipsa de patriotism a atâtor elemente politice din ţările noastre. Cu toate aceste elemente la îndemână, a fost uşor coloanei a 5-a germane să-şi facă mendrele.
<c. 403, p. 11> Luni, 25 ianuarie
Din fericire, Duduia se simte înălbine. A fost la club. Eu am fost la golf, vădite progrese. E o zi splendidă.
Seara, sindrofie la Sophy, cu obişnuitul bridge.
Marţi, 26 ianuarie
Duduia s-a dus la Crucea Roşie, iar eu în oraş după unele cumpărături. Seara, am rămas amândoi singuri, am pus Radio. Lovitură de teatru nemaipomenită: se dă un comunicat din ziua de 24, prin care se anunţă că în 14 ianuarie Roosevelt şi Churchill s-au întrunit într-o conferinţă de 10 zile la Casablanca2. Am trebuit să aud de două ori ştirea, ca s-o cred. Cu acest prilej, s-au întâlnit şi de Gaulle cu Giraud. A fost, pare-se, o foarte importantă conferinţă privitoare la desfăşurarea viitoare a [l] războiului, căci au luat parte toţi şefii
<c. 404, p. 12> militari, atât englezi cât şi americani. Detalii despre cele discutate, din <ne>fericire, nu s-au dat, afară de hotărârea de a duce războiul până la capitularea completă a Germaniei, Italiei şi
Japoniei. Stalin fusese şi el chemat, dar a declarat că, deoarece conduce în persoană operaţiile, nu se poate absenta. Cred că, nefiind semnatar al Chartei Atlanticului, nu dorea să fie atras în discuţii politice asupra viitorului. Pentru mine acest eveniment s-a întâmplat

niţel prea devreme, căci Messersmith n-a avut timp să sosească înainte la Washington. Între de Gaulle şi Giraud **s**-a ajuns la ce>

Înţelegere militară, dar nu la una politică. Nu era demn de însemnat că, pentru o dată, presa democratică a ţinut să fie discretă, în folosul comunităţii.

Ce m-îngrijoreşte continuu este starea sănătăţii Dudui<e>i.

Merge tot mai rău, cu toate acele câteva ore de îmbunătăţire. Se şi *însemnări zilnice* – *1943* 17

oboseşte prea mult. Bucătăreasa fiind bolnavă, crede că este de datoria ei să gătească şi toate rugăminţile mele sunt zadarnice.

<c. 404, p. 13> Miercuri, 27 – joi, 28 ianuarie

Miercuri am stat acasă şi am citit. Joi am fost la golf, progrese vădite. Pe urmă, cu Duduia la cinema, să vedem un film extrem de nostim: *My Sister Eileen*, cu Ruth Sutherland. După aceea, am cinat din nou în doi la „Marsilia”. Mare bucurie mi-a făcut să mergem, aşa în doi, mi-a amintit vremurile din Paris.

Vineri, 29 ianuarie

Până seara nimica. Am stat acasă şi am citit. Seara, cină la O’Donoghue. Sindrofie plăcută. Vremea **s**-a răcit, noaptea, frig de tot.

Ştirea că Armata a 8-a a trecut graniţa tunisiană nu se confirmă.

Sâmbătă, 30 ianuarie

Din nou vremea **s**-a răcorit, afară de unele <c. 405, p. 14> ore din mijlocul zilei, restul destul de frig, ca să faci foc în cămin. Am fost, după-masă, în oraş. Duduieci> nu-i <este> bine din nou, e **într**-un hal de...”

A apărut, astăzi, în ziare o notă care să explice de ce Stalin n-a participat la conferinţa din Casablanca. Toată acea vorbărie din comunicatul oficial despre nevoia de a rămâne în URSS, pentru conducerea operaţiilor, sunt numai palavre. Cauza este alta. Sovietele duc războiul lor alăturea de Naţiunile Unite, dintre care ei nu fac pane. Este ceea ce am prevăzut, neiscălind Charta Atlantică, Stalin nu vrea să fie implicat în angajamente politice cari nu sunt pe placul lui. Şovăielile au scopurile lor de războiu’ bine definite, cari nu coincid cu acelea ale Naţiunilor Unite decât în ce priveşte înfrângerea inamicului. Unora le e teamă că vor face o pace separată, din pane-mi sunt convins că nu poate fi vorbă de aşa ceva. Sunt trei ţări cari sunt îndeosebi de primejduite prin această atitudine a Sovietelor: Polonia, România şi Turcia. Acestea, în viitor, pot forma o nouă <c. 406, p. 15> catenă de

alianţă, o nouă reînviere, completată după gândul lui Atatürk şi al meu, a [l] Înţelegerii Balcanice. Sunt deosebiri în politica internaţională cari vor permite, poate, unele manevre. Anglia, cu Eden şi cu Partidul Laborist sunt foarte prosovietici. USA – dimpotrivă, poporul este anti-comunist şi ei ţin la principiile lor de libertate şi antidictatoriale. Acesta este punctul cei mai negru în situaţia actuală şi care va da mult de furcă tuturora.

— Jumătate de rând este şters.

18

Carol al II-lea odată acest moral terminat. USA vor mai avea greutăţi în Pacific cu japonezii, dar noi vom avea continuu cu URSS.

Vineri, 31 ianuarie

A trecut prima lună din acest an. Fuge timpul îngrozitor. Am stat liniştiţi amândoi, Duduia şi cu mine, în casă.

Ca ştiri: Stalingradul s-a lichidat prin predarea ultimilor rămăşiţe ade> unităţilor Axei ce luptau acolo3. Au fost făcuţi prizonieri:

<c. 406, p. 16> mareşalul german Paulus4 şi doi generali români. În

Tunisia, un puternic atac german a străpuns adânc liniile franceze, lupta continuă cu o puternică intervenţie a Aviaţiei.

Ne-am culcat devreme.

Luni, 1 februarie

De dimineaţă găsesc în ziare mai multe detalii despre capitularea

Stalingradului. Pe lângă mareşalul von Paulus, se găsesc printre prizonieri şi doi generali români. Unul, generalul Ulrich, comandantul Diviziei a 20-a, îmi este complet necunoscut, trebuie să fie sas, celălalt, comandantul unei divizii de Cavalerie, Brătescu Constantin, a fost comandantul Regimentului de Gardă Călare şi adjutantul

Mamei. Îmi vine în gând să mă pot pune în legătură cu el, ar putea fi un element recuperabil, este un bun ofiţer.

După-masă, am fost la golf, ca lecţii, un progres vădit, dar când a venit la aplicarea pe teren, a mers rău de tot. Ernest, care s-a <c. 407, p. 17> întors abia azi de dimineaţă acasă, bineînţeles a dormit toată ziua. Duduia a fost la club.

Marţi, 2 februarie

Din nou, azi de dimineaţă, un eveniment senzaţional şi, eu cred,

foarte îmbucurător. Churchill s-a întâlnit, zilele acestea, la Adana, cu Ismet Inonti şi cu Săracioglu5. Pare-se că au iscălit o convenţie, al cărei conţinut, bineînţeles, n-a fost dat la iveală. Făcând însă unele apropieri, s-ar putea deduce că, în sfârşit, s-a convins Turcia de a trece, deschis, de partea Naţiunilor Unite şi de a fi capul de pod pentru pornirea atacului prin Balcani. Foarte semnifieativ că> este ştirea că aceasta s-ar fi făcut în acord cu Staiin. Dacă intră Turcia în joc, va fi desigur o frână pentru poftele sovietice, din care România nu va avea decât de câştigat.

După-masă, am stat pe terasă şi am lucrat. Privesc cu drag acest colţ în care locuim. Cu grădina, care se reface, cu cottage-ul* lui

Boynton în faţă, <c. 407, p. 18> şi în zare silueta munţilor cari se

— Fermă.

profilează pe albastrul şters al cerului, parcă eşti la ţară. Cine ar crede că într-altă parte e zgomot, nelinişte şi durere, e aşa de liniştit aci. Oricât îmi place acest colţ, totuşi aş voi să fiu acolo unde este vâltoarea, acolo simt că este datoria mea de a fi.

Seara, am fost, cu Bergerii, să mâncăm la restaurantul „Borda”, ţinut de o româncă din Dej, D-na Miller. Ni s-au servit mâncări de-ale noastre, mămăligă cu brânză şi miel la tavă. Trebuie să zic că am fost atât de emoţionat mâncând mămăliga, încât mi-au venit lacrimile în ochi. Auzisem de mult de acest restaurant, dar abia zilele trecute, când Duduia a mâncat acolo, ne-am dat seama că este ţinut de o compatrioţi. Este, doar şi poate, restaurantul unde se mănâncă cel mai bine aci şi aceasta mă bucură mult. După cină, am fost la cinema şi am văzut o comedie care ne-a făcut să ne prăpădim de râs, *Here slept George Washington*, cu Ann Sheridan şi George

Banny.

<c. 407, p. 19> Miercuri, 3 februarie

O zi de completă linişte. A fost o vreme minunată, aşa încât, în loc de a merge la golf, am stat pe terasă citind o carte splendidă: *Le chant de Bernadette*, despre Lourdes. Deşi scrisă de un evreu, Werfell, e plin<a> de evlavie creştinească şi te mişcă adânc.

Joi, 4 februarie

Aflu că cele ce le-am spus asupra Sovietelor nu corespund adevărului. URSS, cu tratatul ce l-a semnat cu Imperiul Britanic, nu

numai că a aderat la Charta Atlantică, dar **s**-a şi angajat a nu se amesteca în treburile altor ţări. Desigur că aceasta este un foarte însemnat pas înainte. Dacă numai celelalte democraţii (vorbă să fie că URSS este o democraţie) o vor sili să-şi păstreze cuvântul dat.

Azi, lumea civilizată duce o luptă împotriva unei tiranii insuportabile. La această luptă **s**-a alăturat şi URSS, care nu este decât <c.

408, p. 20> o dictatură şi o tiranie fără seamăn. Nu trebuie uitat că

URSS a fost atacată de Hitler şi de aceea se găseşte alături de democraţii. Aci este tragi-comedia din sânul Naţiunilor Unite. Celelalte ţări, afară de România, Polonia şi Turcia, nu sunt vecine cu Sovietele, deci n-au acelaşi interes primordial ca noi, aceasta va fi una din marile greutăţi ale viitorului. Lupta se duce împotriva dictaturii intolerante a naziştilor, dar prea des se uită că va fi o altă dictatură, tot atât de intolerantă, aceea a bolcevismului, care va trebui lichidată, căci este tot aşa de antidemocratică şi imperialistă ca cealaltă.

După-amiaza, am stat acasă, ca să-mi fac corespondenţa, iar

Duduia a fost să lucreze la Crucea Roşie, unde a bătut toate recordurile, făcând 105 bandaje în două ore. Seara, am fost să vedem un

20

Carol al II-lea film cu Leslie Howard, *Mr. V*, un fel de Scarlet Pimpernel modern.

Pe urmă, cina la „Borda”.

<c. 408, p. 21> Vineri, 5 februarie

Vreme splendidă şi caldă. M-am dus la golf şi am făcut 9 găuri, sub supravegherea lui Al. Espinoza. Sunt în progres, am dat câteva lovituri foarte frumoase. Mai trebuie să corectez acţiunea prea puternică a mâinii drepte, sunt teribil de dreptaciu.

Întors acasă, am primit vizita unui avocat din California, care şi-a oferit serviciile pentru intrarea mea în USA. El zice că opinia publică nu este deloc împotriva mea, dimpotrivă. Opoziţia vine mai ales din cercurile oficiale. N-am dat niciun răspuns, spu**nându**-i că cred că lucrurile se vor aranja, dar că, la nevoie, nu-l voi uita.

Sâmbătă, 6 februarie

O zi mai posomorâtă. Duduia, cam obosită şi fără chef. **S**-a jucat, niţel, pichet, iată tot. Ca ştiri, din Italia, Mussolini şi-a remaniat

guvernul; între alţii au ieşit Ciano, Grandi, <c. 409, p. 22> Thaon de Revel şi Botai. Pare a arăta o oareşicare nervozitate.

Duminică, 7 februarie

M-am sculat mai de dimineaţă şi m-am dus să asist la matchul de golf al celor mai vestiţi profesionali din USA. Incontestabil că sunt admirabili, dar fie altitudinea, fie că au chefuit prea mult aziseară, jocul lor n-a fost tocmai la ce m-aşteptasem. Puţină lume, ca cunoscuţi, numai Ruth Donnan şi consulul englez din Teruon.

La prânz, barbecue* la care Schmidt. Lume multă, atmosferă foarte plăcută, ca întotdeauna **s**-a jucat bridge, n-am avut carte deloc, între. alţii, a fost acolo Henders On, fostul dictator al preţurilor din USA. Are aerul unui mitocan bon vivant”. Cred că e deştept, n-am putut judeca, căci conversaţia a fost mai mult pe tonul glumeţ.

<c. 409, p. 23> Luni, 8 februarie

Am fost, după-amiază, să-mi iau lecţia de golf. Deşi am fost, nu ştiu de ce, obosit, constat că sunt în progres. Seara, la vecinii Milleri, unde era clubul. Multă lume şi, ca întotdeauna, voie bună.

Marţi, 9 – sâmbătă, 13 februarie

Şi lucruri bune şi lucruri proaste. Sănătatea Duduieei>, aşa şi aşa, încât primele zile am avut ceva activitate socială, spre sfârşitul

— Bal câmpenesc.

** Mitocan jovial.

săptămânii ea a stat mai mult în pat. Marţi seara, la Nan Conway, un party pentru Bunty şi bărbatul ei, Mr. Foote. El pare a fi un om bine, dar, din nenorocire, suferă de o infecţie la urechi, căpătată la

Acapulco, şi deci n-a apărat decât un moment. Masă excelentă, şampanie argentiniană excelentă. După obiceiul local, bridge, iar pe urmă, aşteptând să se termine partida mare de poker, în care Ernest.

<c. 410, p. 24> ca de obicei, a pierdut, am jucat un pokeraş la un peso, câştigând suma record de 98...

Miercuri, dejun la „University Club”, dat de Dan Miller. Vreo

12 persoane, am avut o foarte interesantă conversaţie despre trecutul Mexicului, cu George Conway. Întors acasă, a venit Kleiber, care a cerut să auză la gramofon al doilea Concerto al lui Rachmaninov6, interpretată de autor şi <pe> care trebuie să-l dirijeze la

Chicago şi Havana. Ceea ce face întotdeauna admiraţie, şi pizma mea, e că a urmărit tot timpul muzica pe partitură. La ceai, Paul

Louis Weiller. Nenorocitul are greutăţi ca să meargă în Canada, deşi este chemat de guvernul canadian. USA nu vrea să-i dea tranzitul. E un caz flagrant de stupiditate a autorităţilor americane. El e un om cult, dar prea comerciant interesat; vorbind de viitorul

Germaniei, el este de părere că orice industrie trebuie stârpită acolo, afirmând enormitatea că Germania n-are industrie dezvoltată decât de 12 ani.

Seara, mai întâi un cocktail la Heddy Linthicum, la care am avut o interesantă conversaţie cu Leon Henderson <c. 410, p. 25> despre viitorul economic al lumii. Mi-a spus că partidul lui pricepe bine această problemă şi, dacă vor câştiga din nou alegerile preşedinţiale, anul viitor, pot fi sigur că Europa nu va fi minată şi nu va avea de plătit. Moartea economică a Europei înseamnă moartea economică a lumii.

Pe urmă, cină, din nou, la „Borda”, cu Nan, Heddy, Schmidţii şi o prietenă a lor.

Joi, l-am primit pe noul delegat al FBI, care-l înlocuieşte pe prietenul Gus Jones. E un băiat tânăr, foarte vioi, face bună impresie.

Vineri, după-masă, <am> jucat golf cu O’Donoghue şi băiatul lui. Pentru mine, prost, dar cu speranţe.

Sâmbătă, după cumpărături în oraş. În general, vremea s-a mai răcorit, totuşi grădina face progrese.

Ştiri din lume au fost mai ales de pe frontul sovietic, unde Armata Roşie înaintează spre Rostov. Plictisitor pentru mine şi pentru proiectele mele este declaraţia lui Eden în Camera Comunelor, că nu recunoaşte nicio mişcare „România Liberă” în Anglia sau altundeva în lume, căci, zice el, nu răspund la cerinţele <c. 411, p. 26>

majorităţii poporului românesc. E şi o lovitură dată lui Tilea. Tonul acestei declaraţii nu-mi place, nu numai din cauza intereselor mele

22

Carol al II-lea particulare, dar şi pentru viitorul Ţării mele, căreia, prin acest soiu de vorbe, i se închid porţi pentru ziua de mâne. O altă plictiseală e din partea escrocului acela de Austeen, care cere plata unor servicii pe care nu le-a făcut şi sfârşeşte prin a ameninţa că se va adresa unui avocat. În scrisorile lui afirmă tot soiul de inexactităţi.

Duminică, 14 februarie

Pentru Duduia şi mine o mare, mare zi. E aniversarea împreunării noastre. Au trecut 18 ani de la acea zi fericită, care a schimbat tot cursul vieţii mele. Cred că puţine perechi au putut menţine o dragoste atât de constantă în decursul atâtor ani. Am trecut împreună prin aşa de multe, am avut zile bune, dar mai ales dureroase şi grele de îndurat. Dragostea <c. 411, p. 27> noastră le-a înfruntat

<pe> toate şi iată-ne în acest México primitor, unde ea este singurul meu sprijin, singura fiinţă pe care mă pot bizui, mă bizui pe ea cu dragoste şi încredere. Dacă numai sănătatea ei s-ar putea îmbunătăţi, câte n-am putea înfăptui împreună.

Din punct de vedere social, deşi nu ne-am putut căsători încă, situaţia s-a schimbat radical, ea este de fapt considerată nevasta mea, ceea ce de fapt o consider, lipsesc” doar binecuvântarea şi unele hârtii, şi acelea vor trebui să vină, căci reînceperea unei vieţi de despărţire socială nu mai este cu putinţă. Suntem legaţi pentru vecie, nimica nu ne va putea despărţi.

După-amiază şi la cină, Bergerii. Seara, la Radio, ştirea că Armata Roşie a luat Rostoveul>.

Luni, 15 februarie

Prea mult de povestit astăzi nu e. Ca în toate luni, clubul la care s-a dus Duduia, cu toate că <c. 412, p. 28> bărbaţii erau şi ei poftiţi, nu m-am dus, şi bine am făcut, căci a fost o lume enormă şi biata

Duduia nu s-a simţit bine. După-masă, mi-am luat lecţia de golf şi am jucat vreo 4 găuri. Am constatat cu bucurie că sunt într-un vădit progres, am profitat într-adevăr mult de lecţiile lui Espinoza. Seara, cina în doi cu Duduia şi ne-am culcat devreme.

Marţi, 16 februarie

O zi simţitor mai răcoroasă decât altele. Am lucrat la grădină şi cu mare bucurie văd că prima măzărică a înflorit. Pe urmă, cu

Duduia în oraş, să facem unele cumpărături, utile de astă dată. Întorşi acasă, pichet.

* în text este: *lipseşte*.

Radio vesteşte că sovieticii au ocupat Harkov7. Din ce în ce mai mult am impresia că ne găsim în faţa unei retrageri, mai mult sau mai puţin voită, a germanilor. E, de altfel, logic că faţă de noile ameninţări

ce le vin din Africa să procedeze la o scurtare a frontului din URSS. în Africa, <c. 412, p. 29> Rommel a atacat şi a pătruns adânc în liniile, mai ales, americane8.

Miercuri, 17 februarie

O zi, din nou, frumoasă, deşi spre seară răcoare. Seara, am fost să vedem un film de propagandă dat în folosul operelor de războiu’ engleze. Intitulat *One of our aircraft missing*, descrie felul cum populaţia olandeză ajută pe aviatorii englezi căzuţi acolo şi îi scapă.

E ceva mai slab decât altele.

Ştirile din lume tot anunţă înaintări continue ale sovieticilor, dar şi că bătaia <pe> care au mâncat-o americanii în Tunisia este destul de serioasă. Au avut pierderi în oameni şi în material. Ca prima ciocnire între aceşti adversari, nu prea este spre cinstea americanilor. Adevărat a zis cine a zis că mai au multe de învăţat, nu e numai materialul care contează. Aceste evenimente vor prelungi lupta şi au marele dezavantaj de a ridica prestigiul Sovietelor. Vorbind de

Soviete, am văzut zilele <c. 413, p. 30> acestea o informaţie simptomatică: ei sunt nemulţumiţi de activitatea generalului Mihailovici, pretinzând că este fascist, deoarece ia măsuri împotriva comuniştilor. Cum se leagă această atitudine cu declaraţia de neimixtiune în treburile altor state? E destul de îngrijorător.

Joi, 18 februarie

Duduia **s-**a dus să lucreze la Crucea Roşie, unde **s-**a hotărât să se uniformizeze cucoanele. Crucea Roşie Mexicană din nou se poartă în mod ridicol, făcând greutăţi în ce priveşte culoarea, opu**nându-**se la alb, deoarece este culoarea lor. E o atitudine egoistă şi ridicolă.

După-amiaza, am lucrat serios. Seara, la 8, am fost la Cercul

Militar, unde se dădea o recepţie pentru aviatorii cubani veniţi în vizită aci. Cercul e frumos, prima clădire oficială, modernă, adevărat civilizată ce am văz**ut-**o aci. Cubanii se prezintă bine, mult superior mexicanilor. Cu acest prilej am făcut cunoştinţă cu Gesura <c.

413, p. 31>Miaja, apărătorul republican al Madridului. E un mucalit destul de deştept, dar pare mai mult civil decât militar.

Pe urmă, la care Schmidt, pentru aniversarea lui de 50 de ani.

24 Carol al II-lea

Vineri, 19 februarie

Vremea **s-**a încălzit, e o zi splendidă. M-am dus la golf, după o scurtă lecţie am jucat 9 găuri, sub supravegherea lui Espinoza. A

mers mult mai bine şi unele le-am jucat curăţel. Ca ştiri, cea mai importantă e că, din nou, s-au făcut arestări la noi în Ţară, vreo 100

de persoane acuzate de mişcări subversive. Şi miopii aceştia de anglo-saxoni, cari nu vor ca aceştia să fie ajutaţi de o organizaţie românească de dinafară. Pentru ei este pierderea unor energii şi simpatii, iar pentru noi este un dezastru.

<c. 414, p. 32> Sâmbătă, 20 februarie

Până seara nimic demn de însemnat, afară de vremea care a fost foarte frumoasă. Am stat mult în grădină şi am citit. Seara, party la

Miller. Cina şi pe urmă bridge.

Ca ştiri, cele mai importante sunt că sovieticii înaintează spre

Nipru, unde m-aştept ca germanii se vor opri şi vor opune rezistenţă, în Africa s-a dat comanda trupelor terestre generalului englez

Sir Harold Alexander. Socotesc că e bine, deoarece are mai multă experienţă decât americanii.

Duminică, 21 februarie

Până seara nimic demn de însemnat. După cină, jucăm pichet cu

Ernest. Nefiindu-mi somn, am stat târziu. Duduia se culcase mai devreme. Pe la 3, 30 dimineaţa, simţim că toată casa se clatină, era un puternic cutremur de pământ. L-am simţit cu totul altfel ca alte daţi, nu erau zguduiri bruşte, ci mai mult valuri ondulate. Ca <c.

414, p. 33> măsură de prudenţă, uzina a tăiat curentul, ceea ce dădea o impresie şi mai lugubră. Cutremurul, cu zguduirile lui succesive, a ţinut vreo 6 minute şi după terminarea lui n-am putut să merg drept, parcă eram beat, probabil tocmai din cauza ondulaţiunilor. Nu ne-am ales, de astă dată, decât cu sentimentul dezagreabil, atâta tot. Cauza pare a fi un vulcan, din regiunea Michiocan, care începe să se manifeste.

Un alt fapt interesant, aci în México D.F., efectele sunttotdeauna imperceptibile, oraşul fiind clădit pe o lagună, pământul este foarte elastic. Dacă s-ar fi produs acest cutremur, aşa de puternic, în România, n-ar mai fi rămas o clădire în picioare.

În afară de acest eveniment destul de notabil, sunt numai ştiri.

Sir H. Alexander are oarecari dificultăţi <în a restabili situaţia în

Tunisia. Pe de altă parte, cu privire la atitudinea Sovietelor, sunt două fapte importante. Prima, o declaraţie a lui Stalin, prin care afirmă că nu vrea să auză vorbindu-se de restabilirea Statelor Baltice, nici de

retrocedarea Basarabiei. Şi a doua e protestarea *guvernuânsemnări zilnice – 1943*

25

lui polonez din Londra împotriva <c. 415, p. 34> acţiunii politice ce o duc paraşutiştii Armatei Roşii pe teritoriul Poloniei. Din nou semne vădite de nelinişte pentru viitor şi o cauză mai mult a nevoii unei alianţe polono-româno-turce. Aceste trei ţări, strâns unite, vor putea forma o forţă destul de puternică de opus agresivităţii şi atentatelor sovietice.

Luni, 22 februarie

Cutremurul de azi-noapte a făcut relativ puţină impresie aci, se vede că, contrar celor ce sunt pe la noi, lumea este obişnuită cu aceste fenomene ale naturii. După-masă, am fost la golf, a mers mai prost. Toate canalizaţiile terenului au fost blocate de cutremur. Pe urmă, clubul la Dorothy Ellis.

Marţi, 23 februarie

Duduia s-a dus, din nou, să lucreze la Crucea <c. 415, p. 35>

Roşie. Eu am stat acasă, la o carte care începe a progresa. Am mai stat căci Fluffy era bolnavă şi trebuia supravegheată. Mi-a adus-o

Duduia ca să-mi fie tovarăşă, în locul scumpei noastre Pussy. E, într-adevăr, un animal delicios, dar nimica, nimica nu va putea înlocui scumpetea aceea de Omuleţ. Fără să pierd o zi, primul lucru când m-am sculat este să-i duc acele floricele, să nu rămâie locul ei de odihnă fără ele, fără acel petec de culoare, cari să-i arate, chiar de dincolo de mormânt, că nu-i uitată şi a fost bucuria vieţii noastre.

Sunt încă clipe când tortura lipsei ei este îngrozitoare.

Ca evenimente, cel mai important este conflictul politic polonosovietic. Sikorski şi-a amânat plecarea la Moscova, în urma refuzului lui Stalin de a elibera acei un milion şi mai bine de deportau polonezi, duşi în fundul URSS după ocuparea făcută în înţelegere cu Hitler. Văd că, pentru moment, ceilalţi Aliaţi nu se mişcă. Mirajul sau teama de Soviete este ceva colosal.

<c. 416, p. 36> Miercuri, 24 februarie

Am fost poftiţi, Duduia şi cu mine, la prânz de către Paul Louis

Weiller. Am rămas la Chatam, mai era poftit şi Dr. Medioni, subşeful reprezentanţei Franţei Libere, şi nevastă-sa. Masă bună, atmosfera europeană şi conversaţie interesantă. Se înţelege că s-a vorbit de politică, întâiu de chestiunea de Gaulle şi Giraud. Acesta din

urmă a fost destul de sever criticat, cât şi atitudinea americanilor în Africa de Nord. Spiritul foarte **pr**o-britanic şi **anti-**USA.

Grija cea mare pare a fi Sovietele şi teama principală este ca ei să nu se înţeleagă, din nou, cu Hitler, care, spre a avea mâinile libere în faţa ameninţării invaziei Europei, e capabil de aşa ceva. Eu am de

26 Carol al II-lea clarat că nu cred în aşa ceva, deşi ambii dictatori, Hitler şi Stalin, sunt maeştri în volte-face-un de acest soiu. De punct de vedere militar, ar putea fi un dezastru, dar de cel politic, o binecuvântare, care ar limpezi mult terenul pentru viitor. De punctul de vedere al

României, n-ar putea fi, <c. 416, p. 37> politiceşte, să fie ceva mai bun, şi pentru democraţii, o deschidere a ochilor, salvatoare.

După-masă, câteva cumpărături pentru Duduia, dar am trebuit să ne întoarcem repede acasă, căci avea o durere de cap îngrozitoare.

Ca ştiri, cel mai interesant este că în Tunisia trupele de sub comanda lui Alexander au reuşit să respingă pe nemţi o bună distanţă. E multă excitare, mai ales în Statele Unite, asupra stării lui

Ghandi, care de 14 zile **s-**a pus pe greva foamei ca să fie eliberat.

Joi, 25 februarie

Ziua a început destul de prost, căci abia ieşisem să pui floricelele la mormântul lui Pussy, că iată papagalul Loro m-a atacat şi m-a rănit în ceafă. Animalul acesta este de o gelozie nemaipomenită, ades. ea, dacă îndrăzneşti să vorbeşti cu celălalt, te atacă, dacă este departe, vine în zbor şi atunci este primejdios, iată tocmai ce am păţit. Rezultatul e că am trebuit <c. 417, p. 38> să stau în casă bandajat.

Seara, am fost la un concert al tânărului violonist polonez Henryk Szering9. El a cântat la Sinaia, cu prilejul acelor 60 de ani ai

Mamei. Are, incontestabil, mult talent, din păcate acompaniatorul lui era slab, aşa încât splendida sonată a lui Cesar Frânele1° n-a fost la înălţime.

Ştirile din Tunisia sunt bune. Nemţii continuă a fi respinşi. Dar pe mine ce m-îngrijorează mai mult este atitudinea Sovietelor, întrevăd mari şi foarte dezagreabile complicaţiuni pentru viitor. Mai încep a pricepe ceea ce pentru mine era inexplicabil: atitudinea lui

Eden faţă de orice mişcare a unei „României Libere” este spre a fi pe placul Sovietelor, cărora le-ar lăsa, mai mult sau mai puţin, mâinile libere în Estul Europei. Este pentru mine o cauză mai mult de ea>

duce lupta şi aştept cu nerăbdare reîntoarcerea lui Messersmith,

ca să ştiu cum stă situaţia. Prea optimist nu sunt însă.

<c. 417, p. 39> Vineri, 26 februarie

Trebuiam să mă duc la golf, dar cum am avut destui de multe cumpărături de făcut, mi-am văzut de această treabă, care era mai importantă. Constat că sunt unele mărfuri cari încep a lipsi, cari vin

* întoarceri, piruete.

— *Însemnări zilnice – 1943* 27

din USA, de pildă, benzi antiseptice, discuri de gramofon, hârtie de scris de bună calitate.

Seara, am fost la un party dat de Burell. Foarte bine, însă cam multă lume. Am stat mult de vorbă cu Cicoster, secretarul Legaţiei

Britanice. Am vorbit de amintiri din trecut, de vânătoare şi de evenimentele zilei. Mi-a spus că crede că atacul asupra Europei se va face simultan în mai multe puncte, ceea ce este logic. După câte ştie, punctele principale ar fi Italia şi Salonicul. Ambele mi se par, în starea de lucruri actuale, ilogice. Italia este o cale prea lungă de străbătut înainte de a atinge un punct vital, iar pentru a face ceva la Salonic se cere mai întâi eliberarea şi curăţirea Egeei şi a insulelor.

Cel mai logic ar fi din Turcia, prin Bulgaria şi Dobrogea, căci terenul e <c. 418, p. 40> mai uşor, drumul mai scurt şi liniile de comunicaţii mai bine asigurate. Pe urmă, după-masă, s-a jucat obişnuitul bridge. Duduia a avut o lungă conversaţie cu şeful Propagandei britanice. I-a povestit enormele greutăţi ce le are de întâmpinat şi extraordinara activitate a coloanei a 5-a germane, care a reuşit să se introducă puternic în societatea mexicană, care, fiind sărăcită de expropriere etc, este ahtiată după bani.

Sâmbătă, 27 februarie

O zi liniştită, fără evenimente prea însemnate. Duduia a fost la cinema, cu Heddy Linthicum. Eu am stat acasă să lucrez niţel. Seara, am jucat pichet cu Urdăreanu, care a avut o carte colosală.

Ca ştiri, peste tot activitate aeriană foarte intensă, mai ales asupra Germaniei şi în Oceania. În Tunisia, trupele de sub comanda lui

Alexander continuă a respinge pe Rommel”. În URSS, înaintarea

Armatelor Roşii pare a <c. 418, p. 41> fi mai puţin intensă, rezistenţa germanilor s-a întărit, parcă se desemnează prevederile mele.

Duminică, 28 februarie

Aşa cum sunt mai toate duminicile de câtăva vreme, am stat

liniştit acasă. Am fost însă chinuit de gândul că mâne e 1 Martie şi că am uitat să cumpăr tradiţionalul mărţişor pentru Duduia.

Luni, 1 Martie

A început a treia lună din acest an, este îngrozitor cum trece vremea şi mă aflu tot în această inacţiune continuă, stau aşteptând, tot aşteptând. E teribikă> această pierdere de vreme fără milă. Din ce în ce mi se pare mai negru viitorul, din cauza sovieticilor şi, mai ales, dacă „România Liberă” nu se poate alcătui. Azi se întoarce

Messersmith, să vedem ce ştiri şi ce speranţe aduce el. După cele ce

28

Carol al II-lea le va spune el, voi trebui să iau o hotărâre <c. 419, p. 42> definitivă, căci a continua aşa, departe nu se poate ajunge.

Chinuit de ieri de chestia mărţişorului, am ieşit de dimineaţă să-i cumpăr unul Duduieei>. Din fericire, destul de repede am găsit ce-mi trebuia. Spre a fi mărţişor adevărat, are nevoie de firul roş<u>

şi alb; printre rămăşiţele ce mi-au mai rămas a<m> găsit unul, şi încă unul pentru anul viitor, sper că mai multă rezervă nu va fi nevoie.

După-masă, este clubul la noi, ne aşteptăm la multă lume, deci trebuie să facem multe pregătiri. Fiind ziua mea de golf şi domnii venind mai pe seară, m-am dus să-mi iau lecţia. A mers <cum> nu se poate mai prost.

Marţi, 2 – joi, 4 martie

Zile destul de ocupate cu recepţii sociale. Marţi, cină cu Hazel şi Fred Beckman, la „Borda”, au mai fost şi alte două perechi de americani foarte agreabili. Pe urmă, party la Clarence Moore, şeful

FBI de aci. Am avut o <c. 419, p. 43> conversaţie politică cu lt. col.

Piper, care mi-a pus o întrebare la care n-am putut răspunde: de ce, dacă Suedia este o ţară democratică aşa de ideală, cum o afirmam eu, **s**-a dat de partea Germaniei?

Joi seara, party la Boyd, ministrul de Panamá; serată agreabilă, cu un prea multă lume. A fost şi Mrs. Messersmith, el lipsea, durâ**ndu**-l o măsea.

Dimineaţa, fusei la repetiţia Operei, a fost primul prilej să aud

Fidelio lui Beethoven, mi-a plăcut foarte mult. Cântăreaţa americană în rolul titular, o fată tânără, de 20 de ani, Regina Resnik, e foarte bună, din nenorocire nu va cânta la premiera de vineri. Kleiber,

care dirija, ca întotdeauna, precis şi perfect. În timpul liber al acestor zile am încercat discuri şi am găsit lucruri frumoase, între care poemele lui Richard Strauss. Messersmith n-a dat încă semn de viaţă, este adevărat că are mult de lucru şi că cu vizita preşedintelui Costa-Ricăi, timpul lui va fi luat cu lucruri oficiale. Totuşi, pentru mine este o indicaţie că nu e grăbit şi deci nu aduce ceva prea pozitiv.

<c. 420, p. – 44> Ca ştiri, din nou o mare victorie aeronavală a americanilor asupra japonezilor[12], li s-au scufundat 22 de vase, dintre care 10 de război. În Tunisia, germanii continuă a fi respinşi, iar în URSS, Armatele Roşii înaintează pe tot frontul într-un ritm mai încet, rezistenţa germană făcându-se mai bine simţită.

Vineri, 5 martie

După-masă, la golf. A mers ceva mai bine.

Seara, mare eveniment, deschiderea Operei. Reprezentanţă de gală, cu asistenţa preşedintelui Camacho şi a [l] colegului său din

Costa Rica[13]. Afară de preşedinte şi unul din secretarii de Stat ce-l însoţeau, toată lumea era îmbrăcată, chiar şi unii de la galerie, cei mai mulţi în frac. M-întreb cum se simţea bietul Camacho când toţi, afară de dânsul, erau în haine de sărbătoare, costaricanul purtând Colanul Ordinului Aquílei Azstece.

Reprezentaţie bună, însă mexicancele, ce <c. 420, p. 45> înlocuiau americancele ce le auzisem la repetiţie, mult mai slabe. Orchestra perfect la punct, într-adevăr Kleiber a reuşit minuni cu elementele ce le are la îndemână.

După reprezentaţie, am fost la „Manolo” să mâncăm câte ceva.

Aci a venit să ne salute guvernatorul din San José, Costa-Rica; ne-a poftit să mergem şi pe acolo. Luni îmi va aduce câţiva ziarişti din ţara lui.

Sâmbătă, 6 martie

Am fost poftiţi la Berger la prânz şi pe urmă la inaugurarea

Hipodromului de Las Americas. Mai erau cu noi Chato şi Marie-Lou Elizaga şi Luis şi Tilly de Rivas. E o zi de o căldură extraordinară, întâi, pe drum până la hipodrom, o lume imensă, încât la fiecare 10 metri trebuie să te opreşti. Vin şi preşedinţii la această inaugurare şi, spre a demonstra democraţia acestei ţări, s-a scos un batalion de Aviaţie, ca Gardă de Onoare, şi o baterie ca să dee salutul!

<c. 421, p. 46> La intrarea în tribună, nicio indicaţie să mergi, încât am urcat şi am scoborât scările la infinit şi, la sfârşit, rupţi de oboseală şi căldură, negăsind locurile noastre, am fost aşezaţi în loja altcuiva. Este cea mai patentă dezordine şi lipsă de organizaţie ce-am văzut-o vreodată, probabil ca o compensaţie democratică a exceselor citate mai sus. Am asistat la două alergări, care erau normale, şi pe urmă am plecat, prea era cald. Acelaşi chin ca la dus.

Parcarea trăsurilor a fost aşa de prost făcută, încât chiar cu a noastră, care era în primul rând, am avut infinite greutăţi de a pleca.

Prima prostie ce au făcut-o organizatorii este de a fi deschis acest hipodrom înainte de a fi terminat. Este adevărat că tribunele sunt de dimensiuni colosale, dar totuşi nu e o scuză ca să ceri publicului să vie într-un şantier. De la alergări ne-am dus la Elizaga, unde am luat ceaiul şi s-a jucat bridge.

Dimineaţa, înainte de a pleca, am primit pe unul dintre comentatorii de la NBC. <c. 421, p. 47> El ceruse să mă vază, de fapt ca să se informeze despre unele chestiuni privitoare la România. M-a întrebat asupra Basarabiei şi Transilvaniei şi cred că, în câteva vorbe, l-am lămurit destul de bine. La căutarea unor soluţii, s-a vorbit de schimbul de populaţie, care i s-a părut una bună. Pe urmă m-a întrebat dacă cred că România este pregătită pentru o revoltă internă; i-am răspuns că da, dar că fără un sprijin de afară, acest lucru nu

30

Carol al II-lea este posibil, căci nu se pot cere sinucideri în masă. Iată tocmai unul din scopurile unei „României Libere”. La aceasta mi-a răspuns că şi el vede aşa şi n-a priceput niciodată de ce „Washington s-a arătat atât de rece faţă de aceste mişcări, căci, crede el, în acest moment trebuie primite oriece> ajutoare ce se oferă. După aceasta, i-am pus eu întrebări asupra operaţiunilor din Africa şi mai ales asupra încetinelilor, căci el fusese acolo ca să studieze transporturile aeriene.

După el, cauza este marea greutate a transporturilor de aprovizionare. Războiul submarin, iată problema principală, ea n-a scăzut întru nimica şi, spune el, pierderile <c. 422, p. 48> ar fi unul din două vapoare sosite acolo. Odată cu formarea convoiurilor, germanii au adoptat o nouă tactică, aceea a haitelor, care a dat foarte bune rezultate. Se scoate acum o nouă clasă de corvete, cari vor fi, pare-se, mai mari şi mai bine armate şi de la care se aşteaptă rezultate mai bune. Un alt lucru interesant ce mi l-a povestit este că, cu ocazia

operaţiilor de debarcare în Africa de Nord, Churchill ar fi cerut ca ele să se întinză şi asupra Tunisului şi Bizertei, experţii însă s-au opus, pretextând că se riscă prea multe pierderi. Churchill a avut dreptate. Două fapte interesante, încă, Marina britanică declară că nu poate împiedica transporturile de noapte, permiţând astfel în masă revitalierea trupelor germane – acest lucru mă miră – şi, pe de altă parte, Rommel a reuşit să se retragă cu forţele destul de bine păstrate, fiind departe de a fi distrus, după cum s-a zis. Această a doua informaţie mi se pare probabilă. Toate acestea confirmă părerea mea că neocuparea imediată a întregii Africe Franceze <c. 422, p. 49> de Nord va întârzia foarte mult desfăşurarea operaţiunilor ulterioare.

Duminică, 7 martie

Zi liniştită, de odihnă. **După e**masă>, am lucrat la punerea la punct a acestor notiţe.

Seara, pe când jucam pichet, Radio dă ştirea că se vorbeşte serios de o conferinţă a Naţiunilor Unite pentru pregătirea punctelor principale ale păcii; între altele se vorbeşte de fărâmiţarea Germaniei. În mod tacit mi s-a părut a înţelege că marea greutate ar fi

URSS, de aceea se şi zice că unul din factorii principali ai acestei întruniri ar fi Eden, care are o politică bine definită faţă de Soviete.

Luni, 8 martie

Pentru Duduia, nopţile sunt teribile, căci sunt fără somn, aceasta o oboseşte teribil, mă mir cum <c. 423, p. 50> poate rezista. De altfel, şi eu nu prea dorm bine, mi-e somnul întrerupt, dar totuşi reuşesc să mă odihnesc destul de bine.

Însemnări zilnice – 1943

31

La 5 /2 am dus-o pe Duduia la club la Mrs. Piper, pe urmă m-am dus să fac câteva cumpărături în oraş. Am început prin a cumpăra câteva sticle de whisky, pe care Duduia le dă pentru o serbare de caritate de mâne... * Ne găsim într-o situaţie foarte grea, oricare ar fi sentimentele noastre personale, nu voim să luăm o atitudine ostilă, dar, pe de altă parte, nu putem uita că trupele româneşti sunt în luptă cu Armata Roşie şi că URSS ne-a răpit, în circumstanţe oribile şi dezgustătoare, Basarabia. Am găsit deci această soluţiune necompromiţătoare. Cumpărăturile de azi au fost cu aventuri. Întâi, la „Lady Baltimore” se apropie unul de mine şi, lovindu-mă pe spate, zice „You are a good boy” *. Din cele ce spune, aflu că este un predicator

baptist, suedez de origine, care a fost pe vremuri în consiliul lor principal din Anglia. Cunoştea intervenţiile mele în Ţară pentru <c. 423, p. 51 recunoaşterea lor ca cult recunoscut. Îmi vorbeşte de viitor, spunând că este convins că mă voi întoarce în Ţară şi că, ca rege, pot face multe pentru ei. Mai departe, automobilul fiind oprit în faţa unui magazin cu discuri, cei din prăvălie văzându-mă au pus imediat *Rapsodia* lui Enescu; drept rezultat, am intrat şi am cumpărat câteva discuri. Gestul acesta mi-a făcut mare plăcere.

La întoarcere, m-am dus şi eu la Piperi, unde <am jucat> bridge, a fost o sindrofie foarte plăcută.

Marţi, 9 martie

De dimineaţă văd în ziare o ştire care ar putea avea urmări interesante, sunt declaraţiile lui Wallace14, vicepreşedinte USA, asupra viitorului, mai ales în ce priveşte URSS. Ea atrage atenţia că, dacă

URSS va reveni la politica de propagandă a lui Trotzki15, aceasta înseamnă un al treilea război mondial. Toate aceste avertismente, chestiunea neînţelegerii <c. 424, p. 52> polono-sovietice dau mult de gândit-Cu toate succesele şi cu ajutorul incontestabil ce l-au dat sovieticii în desfăşurarea războiului, mare bucluc vor avea Naţiunile Unite din cauza lor, tare mi-e teamă că pacea nu va fi pace dacă

URSS va avea mult de zis la alcătuirea ei. Speranţa stă în idealismul de principii ale USA şi în declaraţiile de neimperialism făcute de toţi.

De câteva zile sunt cuprins de o nelinişte cumplită, gândurile mele se îndreaptă către Ţară şi viitorul ei. Toate aceste învălmăşeli, acele tulburări interne, au trebuit să cauzeze o nelinişte şi o dezagregare morală a spiritului public, care va face munca de refacere îngrozitor de grea. Mi-e teamă de o dezordine politică de neînchi

— O jumătate de rând a fost ştearsă.

** „Eşti un băiat bun”.

32

CARE-L al II-lea puit. Piestigiul Coroanei va ieşi slăbit că], iar mie, din cauza englezilor şi sovieticilor, nu mi se dă posibilitatea de a acţiona, de a pregăti un cheag, care mâne să fie un punct de raliere a unei Românii mai sănătoase. Toate acestea mă pun într-o stare nervoasă internă oribilă. Nu găsesc <c. 424, p. 53> linişte nici

trupească, nici sufletească. Nimeni nu vrea să priceapă că România este o ţară cucerită de nazişti şi că lupta mea este o luptă de eliberare. Această nelinişte a cuprins, cred, pe toţi din casă; dacă nervii noştri ar fi dinamită, ar sări casa în aer.

Totuşi, trebuie să trăieşti viaţa de toate zilele. Duduia a fost să joace bridge la Liz Borroughs, iar eu la golf. Lecţia a mers foarte bine, însă aplicaţia pe teren prost.

Ne-am culcat devreme.

Miercuri, 10 martie

Ştirile cu privinţă la relaţiunile cu Sovietele au adus un element nou. Ambasadorul USA la Moscova aduce acuzaţiuni lui Stalin, căruia, în parantez<a>, i **s**-a conferit titlul de mareşal al Sovietelor, că nu informează poporul despre ajutorul ce-l primeşte de la USA, făcând să crează că întregul efort al războiului este suportat numai de URSS. Acest lucru este, din nou, simptomatic pentru felul de a priceepe> rolul lui în viitor. <c. 425, p. 54> Pe de altă parte, în regiunea Doneţului, germanii au luat, din nou, ofensiva şi au recucerit op<o localităţi importante.

Duduieei>, din nou, nu-i e bine, a stat, mai toată ziua, în pat, am stat în dormitor cu ea, citind.

Joi, 11 martie

O zi foarte proastă moralmente, mă simt colosal de abătut. Mai mult ca o distracţie, m-am dus să fac câteva cumpărături în oraş.

Vremea e frumoasă şi caldă, chiar prea caldă pe la începutul după-amiezii. Întors acasă, până la ora culcării am jucat pichet.

Mi-e milă de Ernest, este **într**-un hal de nervi nemaipomenit, mai ales din cauza lipsei de *bani*”. Această lipsă este şi mai acec>entuată prin încăpăţânarea lui Treasury Departament de a nu permite decât cu târâita ieşirea banilor ce-i are depozitaţi „’1 acolo. Această persecutare sistematică, această atitudine sistematică de a mă considera ca duşman îmi <c. 425, p. 55> sâcâie şi mie nervii în mod îngrozitor.

— Cuvântul a fost şters, dar se mai poate citi şi, mai ales, se poate deduce din ceea ce urmează.

** în text este: *ce le are depozitate acolo*.

Vineri, 12 martie

După-masă, am fost să-mi iau lecţia de golf. A mers mijlociu. Pe urmă, la ceaiu, Dr. şi d-na Medioni. Duduia dorind să le vorbească de ideea ei pentru o serbare în favoarea Franţei Combatante. Ideea a plăcut, dar timpul li s-a părut neprielnic, din cauza situaţiei politice încâlcite între de Gaulle şi Giraud. Rămâne să dea un răspuns după consultarea lui Garreau Dombosle.

Seara, la Operă, a doua repriză a stagiunii actuale, *Carmen*, tot sub direcţiunea lui Kleiber. O foarte bună şi frumoasă reprezentaţie, mai ales tenorul Tokatian şi Regina Resnik, în rolul Michaelei, au fost la înălţime. De neînţeles a fost însă răceala publicului, de obicei aplauzele sunt intense, de astă dată au fost minime. La ieşire am întâlnit pe Bursley şi pe Garreau Dombosle.

<c. 426, p. 56> La Radio s-au dat două ştiri importante. Eden s-a dus la Washington pentru conferinţele periodice[16], ce o fi şi asta şi ce va ieşi din aceste discuţii, sunt cam nervos asupra rezultatului.

Pe urmă, se anunţă că în Franţa au început, în mod serios, lupte de partizani şi că în Savoia s-au format grupuri de mai multe mii de oameni armaţi chiar cu tunuri, sub comanda unor ofiţeri. E un lucru bun, deşi cam prematur.

În timpul Operei, gândurile mele s-au dus departe. Tocmai în această seară, nu ştiu de ce, m-a apucat un dor nebun de Mihăiţă.

Cât aş fi să-l am aci cu noi, cât de mult i-ar plăcea această viaţă simplă, liberă şi aşa plină de camaraderie ce o ducem. Sunt zile când acest dor mă omoară.

Sâmbătă, 13 martie

O zi foarte proastă de punctul de vedere moral. Mi-a venit să plâng tot timpul. Sentimentele <c. 426, p. 57> de ieri au sporit şi la aceasta se adaugă şi acele de îngrijorare pentru viitor, şi ele sunt grozav de chinuitoare. Nu-mi găsesc locul, n-am linişte şi sunt incapabil de a lucra, în totul, o stare morală îngrozitoare.

Seara, Duduia s-a dus la o nuntă, iar Ernest, Dumnezeu ştie unde, încât am rămas singur acasă. Am făcut niţică muzică şi aceasta m-a calmat. În sfârşit, sovieticii admit că Harkov a fost pierdut[17].

Duminică, 14 martie

La prânz, Sanielevicii la masă, mai ales ca să poată juca, a fost pentru el un dezastru. Spre seară, au venit Millerii şi am jucat bridge. Seară foarte agreabilă.

Carol al II-lea

Luni, 15 martie

Ca de obicei, astăzi lecţia de golf. A mers <c. 427, p. 58> cu mult mai bine.

Ca ştiri importante, numai discursul lui Giraud, prin care repudiază tot ce a făcut Vichy-ul în Africa de Nord Franceză, astfel păşind pe calea unei înţelegeri cu de Gaulle. E un semn bun.

Marţi, 16 – joi, 18 martie

Duduia a fost continuu ocupată aceste zile, fiind poftită la dejunuri. Marţi, la Ambasada USA, unde a fost foarte cald primită de toţi. A vorbit, o clipă, cu Messersmith, care i-a spus că vrea să mă vază, dar c-a avut atâtea încât până azi n-a putut găsi o clipă liberă pentru aceasta.

Atât marţi cât şi joi am stat în casă. Continuă aceeaşi stare pentru mine, incapacitatea de a putea lucra, este ceva oribil şi are un efect detestabil asupra sistemului meu nervos şi asupra moralului.

Miercuri am fost la dejun la Mic Yturbi. Între alţii, a fost şi fata lui Rothschild, măritată Ducesa de… (sic) o femeie de vreo 50 de ani, <c427, p. 59> îmbrăcată ca vai de ea, în negru, à la maniere de l'Armée du Salut*, fiind în doliu, ceva oribil, cu o voce piţigăiată a unei fetiţe de 10 ani. Trebuia să i se puie o etichetă ca să se ştie cine este – aş exagera spunând că e simpatică. Era şi o nepoată, Charlotte Yturbi, franţuzoaică de naştere, femeie agreabilă, care mi-a povestit lucruri interesante şi oribile din Franţa, de unde a plecat cu câteva zile înainte de ocuparea zonei aşa-zise libere. Venalitatea germanilor a ajuns la extrem, se putea trece, fără prea mare greutate, din**tr-**o zonă **într-**alta, bineînţeles cu plată. Se făcuse o întreagă organizare de contrabandă cu trăsuri şi soldaţi nemţi. Te treceau, fie pe jos, te costa puţin, fie cu bicicleta, preţ ceva mai mare, fie, în sfârşit, chiar cu automobilele armatei de ocupaţie, ceea ce cerea o plată şi mai mare. După cât puneai preţul, puteai să faci multe. Se înţelege că cele necesare vieţii nu prea se găsesc, nici măcar hârtie de scris, dar şi pentru acestea, cum, de pildă, de-ale mâncării, dacă plăteai bine, te puteai îndestula. Alt lucru interesant este că spiritul de rezistenţă şi de <c. 428, p. 60> sabotare este extrem, chiar la funcţionarii guvernului Vichy. De pildă, fratele ei a scăpat şi **s-**a raliat lui de Gaulle; după legile în vigoare, toată averea lui ar fi trebuit să fie confiscată, dar chiar funcţionarul însărcinat cu aceasta punea întrebările în aşa fel, încât măsura să fie nulă: – „Nu e

aşa că n-are nicio avere?

— Nu-i aşa că nu posedă nici bani, nici proprietăţi?” Iar la sfârşit, adresându-se mamei celui fugit, a zis: „Felicitările mele, Doamnă, fiul Dumneavoastră a făcut foarte bine”.

* în felul Armatei Salvării.

Însemnări zilnice – 1943

35

De furat, pare-se că nemţii au făcut-o cât au putut, de pildă, într-o casă n-a rămas decât sufrageria şi soba de gătit, aceasta, cu deosebire, în locuri mai izolate, departe de comandaturi. În Paris, viaţa elegantă continuă, de acest punct de vedere nu se vede nicio schimbare. De mâncare nu prea este, dar pălării şi rochii frumoase sunt, pare-se, berechet. Un alt lucru oribil, mai ales în Lorena, sunt câmpurile de reproducţie, adevărate herghelii umane, în care se aduc femei şi fete, ca să facă copii cu bărbaţi nemţi. Dacă <c. 428, p. 61> o femeie are un băiat, copilul este luat în Germania, ca să fie crescut de Stat, pentru sporirea Heervolk-ului. Mi se pare că este prima dată în istorie când s-a făcut aşa ceva, numai mentalitatea bolnăvicioasă a pangermanismului a fost capabilă de aşa o invenţiune. Denotă, pe lângă o absolută perversitate de spirit, sică naziştii sunt convinşi de victorie şi că-şi pregătesc rasa dominantă pentru stăpânirea lumii.

După-masă, cu Duduia prin oraş, să facem unele cumpărături, iar seara, la cinema, unde am văzut o foarte nostimă comedie, cu

Joan Benett şi Don Ameche. De mult n-am râs atâta. Cina la „Manolo”, unde l-am întâlnit pe vestitul ventriloc din filme, Edgar Bergen, creatorul lui Charley MacCarthy, care a cerut să fie prezentat.

Vineri, 19 martie

Obişnuita lecţie de golf. A mers destul de bine, am 9 găuri, făcând scorul de 59, în loc de 36, care este par. La una din găuri am făcut cel <c. 429, p. 62> mai lung drive** al meu, de 300 yards.

Seara, cu Duduia şi Ernest, la cinematograful „Lindavista”, departe, lângă Guadelupe; am văzut un splendid film de actualitate:

Casablanca. O poveste cu scăparea de refugiaţi, foarte bine combinat şi nu deloc exagerat.

Sâmbătă, 20 martie

Seara, Millerii, bridge şi o cină ridicol de frugală. De câteva zile suntem într-o perioadă de ploi torenţiale, azi a plouat ca în sezonul precipitaţiilor, a căzut şi grindină.

Ca ştiri, ceea ce mi se pare mai important e înţelegerea apropiată între de Gaulle şi Giraud. Pe frontul tunisian s-a recucerit mai tot terenul pierdut acuma o lună. În URSS, germanii au succese la

Sud, iar, pe de altă parte, Armata Roşie înaintează victorios la

Nord, spre Smolensk.

— Ostăşime sau gloată.

„Lovitură.

36

Carol al II-lea

<c. 430, p. 63> Duminică, 21 martie

După-masă, am fost la Radio XEW, să vedem o reprezentaţie a lui Edgard Bergen, care prezintă creaţiunile lui Charley MacCarthy etc. A venit şi Messersmith, care azi-noapte a fost bolnav. Mi-a spus că niciodată în cariera lui n-a avut atâta treabă şi cred a pricepe că a avut unele lucruri destul de dezagreabile. Mi-a spus că, de îndată ce va fi ceva mai liber, mă va vedea, având multe de spus. Reprezentaţia, care a fost radioedi>fuzată şi în California, a fost nu se poate mai bine reuşită. Într-adevăr, acest ventriloc este remarcabil şi plin de haz, păpuşile lui sunt splendide şi foarte expresive. Pe urmă, la O'Donoghue, pentru bridge şi cină. Cărţile au fost cele mai imposibile, aşa încât s-a trecut de 20 de ori fără a se putea licita.

Ca evenimente, afară de luptele din Tunisia, cari par a merge bine, sunt conversaţiile de la Washington, cari mie nu prea îmi plac.

Se vorbeşte de pregătirea lumii de <c. 430, p. 64> după război şi de un directorat format din Anglia, USA şi URSS, din care pare a fi excluse celelalte Naţiuni Unite. Ca întotdeauna, teoriile democratice se opresc acolo unde încep interesele celor mari şi puternici. Dacă aceasta este democraţia ce ni se promite pentru mai târziu, în conducerea căreia intră una din cele mai odioase dictaturi, cea sovietică, foarte mulţumesc. Noi, ţările cari suntem vecine cu URSS şi ştim ce vrea să zică această vecină, ne putem pune cruce pe viitor.

Iată încă, colac peste pupăză, pentru starea mea morală.

Luni, 22 martie

Ziarele de dimineaţă aduc discursul lui Churchill. Ceea ce mă izbeşte este că îşi mai amână optimismul. Revine la realitate, declarând că, probabil, războiul nu se va putea termina anul acesta. Sunt complet de acord asupra acestui punct. Este bine ca lumea să ştie

<c. 430, p. 65> că forţa germană este departe de a fi zdrobită.

Goebbels, în ultimul lui discurs, trece la ameninţări, spunând că mai are în rezervă surprize pentru Anglia.

După-amiază, lecţia de golf n-a mers prea bine. Acasă am lucrat niţel şi am citit un articol în ziarul francez local, în care Maniu era ridicat în slava cerului, un caracteristic articol de prins muştele democratice. Lucrează Dl. Davila, şi mie mi se pun beţele în roate.

Marţi, 23 martie

Duduia a fost la un dejun de cucoane, dat de Dorothy Ellis. Eu am stat acasă şi am lucrat. A fost o zi posomorâtă, dar n-a plouat.

Ploile din ultimele zile au făcut mult bine grădinii şi au mai astâmpărat praful, care este unul din pacostele Mexicului. Ernest a plecat, pentru câteva zile, cu Sanielevici la Acapulco. Seara, am fost cu

Duduia la cinema, văzând un destul de bun film de spionaj: *Rendez-vous în Pacific*.

<c. 431, p. 66> Miercuri, 24 martie

Bridge de domni la Joe Hogarth, cu el, Numingen şi un fost suedez, Paulsen, tip de nordic jovial – joc bun pentru mine.

Ştiri că atacul Armatei a 8-a asupra liniei Mareth a fost respins de un contraatac al lui Rommel, care a recâştigat terenul pierdut zilele trecute. Pe de altă parte, americanii, sub generalul Patton18, înaintează spre Sfax 19. Curioasă şi încâlcită situaţie acolo în Tunisia. În

URSS continuă atacul spre Smolensk, iar, pe de altă parte, în regiunea Harkov nemţii par a nu face progrese.

Joi, 25 martie

Buna Vestire. Nu mi-a adus nicio veste bună, afară de acelea din cărţi, pe care mi le-a dat Duduia şi cari au fost nu se poate mai frumoase.

Dejun la „Clubul bancherilor”, primul local <c. 431, p. 67> adevărat civilizat pe care l-am văzut aci în México. Am fost poftiţi de

George Conway şi mai erau Edith Bonilla, Comandor Crinkley şi o altă doamnă al cărei nume îmi scapă. Mâncare foarte bună. După masă, Duduia a fost la Crucea Roşie, iar eu la vânătoare după cărţi franţuzeşti, lucru destul de greu de găsit acuma în México.

Seara, la cinema, un stupid film, care ar fi putut fi bun: *Sherlock Holmes în Washington*.

Vineri, 26 martie

După program, lecţia de golf, ultimele trei găuri le-am jucat destul de decent. Seara, un cocktail la Piper. Lume multă. Am stat de vorbă cu Candiotti, ambasadorul Argentinei, despre viitor. îl văd, ca şi mine, îngrijorat din cauza URSS şi mai ales că Stalin n-a voit să se angajeze la nicio conferinţă politică, faptul că a aderat la

Charta Atlantică îl consideră ca prea vag şi neîndestulător.

Pe urmă, am fost la Operă, o foarte bună <c. 432, p. 68> reprezentaţie a *Bohemei* lui Puccini, cu Irma Gonzales şi Tokatian. La pupitru, Carl Alvin, care a şi montat spectacolul. Au fost greutăţi nemaipomenite cu chestiunea orchestrei, din cauza sindicatelor.

Acestea au impus două, fiecare trebuind să cânte 3 opere. Cu toate că cea de azi a fost improvizată, a fost cu totul la înălţime.

Sâmbătă, 27 martie

O ştire foarte îmbucurătoare, se pare că de Gaulle şi Giraud au ajuns la o înţelegere. Parcă mai multă bunăvoinţă a pus primul.

38

Carol al II-lea

Până seara, nimica deosebit, am pus ceva ordine în lucrurile mele, mai ales în discurile de gramofon.

Seara, party la Dl. şi D-na Gori, consilierul Ambasadei Columbiene. Lume destul de multă şi o atmosferă plăcută. Am stat mult de vorbă cu Ed. Morgan, de la „U.P.", despre problemele viitorului, în legătură cu URSS, că <c. 432, p. 69> cei mai mulţi americani sunt destul de îngrijoraţi de această latură a situaţiei.

Tot li-e frică că vor ieşi mari complicaţii din această parte. Cum foarte drept spune, are o incontestabilă admiraţie pentru efortul militar al Armatei Roşii, dar şi un sentiment de nelinişte pentru consecinţele politice ale acestei colaborări. Pe urmă, am vorbit de chestiunea spaniolă şi am ajuns la convingerea că cea mai bună soluţie ar fi restaurarea monarhică. Ca ştiri, singurul lucru important este că are impresia că se pregăteşte ceva serios în curând, ce anume nu ştie, dar reiese din tonalitatea depeşelor de presă.

După cina care s-a servit târziu, violonistul polonez Szering a cântat două bucăţi şi pe urmă am stat de vorbă cu Carlos Chavez despre viitoarele concerte simfonice. Mi-a spus că doreşte a da, anul acesta, rapsodiile lui Enescu. Nu este uşor de a menţine orchestra, căci ea nu trăieşte ca formaţie decât în timpul stagiunii şi de la Stat

primeşte o subvenţie de numai 100 – 125.000 pesos, ceea ce este foarte puţin.

Duminică, 28 martie

Dejun la Nasseli, ca întotdeauna mâncare foarte bună. Între invitaţi, maiorul Dobrowolski, ataşatul militar polonez. Am stat mult de vorbă cu dânsul. Îmi povesteşte marile greutăţi ce le-au avut şi continuă să le aibe cu URSS. Până acum n-au putut răpi din ghearele sovietice decât vrei 100.000 de oameni, cari sunt acuma pregătiţi în Iran, mai mult nu s-a putut, cu toate eforturile Angliei şi ale USA. Aceasta ne aduce, din nou, la problema atât de spinoasă a viitorului. Polonezii, ca şi mine, suntem extrem de îngrijoraţi de această problemă, i-am spus că este deci cazul de a strânge rândurile polono-româno-turce, chiar de acum, spre a fi o pavăză pentru zilele grele ce vor veni. Am vorbit şi de cunoştinţele mele din ţara lui, cazul cel mai interesant este al generalului Reijki, fostul comandant al Aviaţiei, care, cu orice preţ, a voit să servească şi azi e lt.

Comandor în Ferry Comand al RAF.

Seara, ştiri: în Tunisia par a merge <c. 433, p. 7\> lucrurile foarte bine şi am impresia că, dacă continuă aşa, germanii riscă să fie tăiaţi în două de ofensiva lui Patton. În URSS, este o încetineală a operaţiilor din cauza dezgheţului şi a rezistenţei germane, care s-a

* în text: *este destul de îngrijorat*.

Întărit. La Hollywood a murit marele pianist şi compozitor Serge Rachmaninov.

Luni, 29 martie

Mi-am luat, astăzi, ultima lecţie de golf, căci mâne Espinoza pleacă în USA. Am jucat 11 găuri cu el. Primele 4 au mers foarte frumos, pe urmă, restul, mult mai slab. Când drive-ul de pe tee” era reuşit, şi loviturile următoare au mers bine.

După golf, am fost la George Conway, unde am avut o foarte plăcută şi interesantă întrevedere cu Van Zeeland, fostul prim-ministru belgian. Astăzi el face, din nou, mai mult sau mai puţin, parte din guvernul belgian în exil. Adică ei rămânând complet <c. 434, p. 72> constituţionali, n-au voit să numească miniştrii noi, cât timp regele Leopold nu-şi poate exercita prerogativele, dar au ataşat pe lângă guvern persoane notabile, cari funcţionează ca miniştri, fără a avea portofolii sau fără a face parte din cabinet propriu-zis. Pe lângă

această funcţiune oficială belgiană, el este şi preşedintele unei comisiuni oficioase care se ocupă de pregătirea unorea> din problemele economice de după război. Conversaţia noastră, la început, a decurs mai ales asupra acestor probleme şi cu foarte mare plăcere am văzut că eram absolut de acord asupra marilor principii economice pentru viitor. Şi el vede nevoia de a permite ţărilor cu mijloace mai restrânse de a se dezvolta în mod echitabil, mai vede şi nevoia unui aranjament internaţional spre a împiedica fluctuaţiunile monedelor din anii din urmă şi, ca mine, vede că teoria că ţările cu *valută*** inferioară sunt favorizate este absolut falsă. Mi-a spus că credinţa lui este că, înainte de a se ajunge la un aranjament mondial, <c. 434, p. 73 va trebui să se facă unele regionale, care să întărească şi să ridice economiceşte ţările ce fac parte din ele, şi, ceea ce cere, implicit, dărâmarea barierelor vamale. A emis teoria că aceste complexuri regionale n-au nevoie să fie economiceşte complementare, dând ca exemplu Belgia, ţară eminamente industrială, care avea schimburile cele mai mari tocmai cu celelalte ţări industriale: Anglia, Franţa şi Germania. De pildă, berea belgiană se exportă mult în Anglia şi berea engleză mult în Belgia.

Asupra viitorului Germaniei, şi aici era de acord cu mine, cu necesitatea de a se forma monarhii constituţionale, cari să fie un lanţ de state făcând o graniţă de stabilitate şi o frână la centripetitatea pangermanistă. Hotărât vede că Germaniile nu vor trebui să fie şterse de pe harta economică a lumii şi că populaţia care trăieşte pe

— Lovitura de început, când mingea de golf este lovită de pe tee (un obiect mic pe care se pune mingea înainte de lovire.

** Cuvânt scris deasupra variantei iniţiale: *schimb*, tăiat.

40

Carol al II-lea urma acestor economii să aibă un trai bun. Mai vede că şi URSS va trebui să intre în complexul economic mondial. Fără a fi aşa de îngrijorat ca mine, totuşi vede pentru viitor un mare <c. 435, p. 74>

punct de întrebare faţă de atitudinea sovietică, mai ales că Stalin n-a voit să ia niciun angajament, nici măcar să adereze la Charta Atlantică, zice el, şi că înţelegerea anglo-sovietică este un mare mister.

Zice că mult va depinde de halul de epuizare în care va fi URSS la sfârşitul războiului.

Am mai vorbit despre desfăşurarea războiului, vede şi el că va fi

încă lung şi că Germania este departe de a fi la aman. M-a întrebat cum este situaţia în România, i-am spus că spiritele sunt pregătite pentru o reacţiune şi că cu ceva ajutor din afară, sunt convins că se poate face mult, iată şi rostul mişcării „României Libere”. Nimeni în interiorul Ţării nu va fi destul de idealist ca să se sinucidă fără vreun ajutor de afară. **S**-a declarat absolut de acord şi a zis că n-aş putea face ceva mai bine, că nu pricepe răceala anglo-americană faţă de această ofertă de ajutor. Când i-am spus că din partea Angliei ar fi la spate o presiune sovietică, a rămas pe gânduri. Cât cu privire la atitudinea State Departament-ului, de a nu <c. 435, p. 75> voi să se angajeze pentru un eventual guvern viitor, cum face şi cu de Gaulle, a spus că este ridicol şi de neînţeles. Despre aceasta a zis că este o personalitate cu totul excepţională, întâi un general de foarte mare valoare şi, pe urmă, un om de o splendidă viziune politică de viitor.

După cum se vede, conversaţia a fost cât se poate de mulţumitor.

Spre seară, am fost cu Duduia şi am văzut un adorabil film în tehnicolor, al lui Walt Disney: *Bambi*. Este viaţa unui cerbulet în mijlocul pădurii, împrejurul căruia se dezvoltă toată viaţa naturii.

Pe lângă că este extrem de artistic, este înduioşător şi destul de exact.

Azi-seara, **s**-a anunţat moartea lui Rachmaninov; azi am aflat

<şi de aceea a [l] unui mare prieten al României, Henri Focillon20.

Foarte legat de Iorga şi de alţi oameni de ştiinţă de la noi, a avut mulţi elevi români, faţă de cari a fost un adevărat prieten. E un om care a văzut ceea ce era bun şi interesant în România şi a avut, totdeauna, sentimente de <c. 436, p. 76> dragoste pentru Ţară. Ştirile de astă-seară din Tunisia sunt bune, Montgomery a reuşit să străpungă Linia Mareth. Acest atac, combinat cu acela al lui Patton, spre Gabes pune pe Rommel **într**-o situaţie foarte delicată21.

Marţi, 30 martie

Zilele acestea am avut, prin credinciosul Ribeiro, din nou, ştiri din Ţară. Întâiu, confirmarea sentimentelor lui Mihăiţă, care continuă a fi în aceleaşi dispoziţiuni; pe urmă, că acţiunile mele au crescut foarte mult. Sentimentul public este trecut aproape în întregime *însemnări zilnice – 1943*

de partea Aliaţilor. Am mai aflat că Valimărescu, fostul nostru ministru la Buenos Aires, a stat pe loc acolo, că este pro „România

Liberă” şi că ar dori să vie aci, aceoeptând orice funcţiune, fiind complet lipsit de mijloace. Aş fi foarte mulţumit de a-l avea aci, desigur că ar fi de un mare ajutor. Fost de ai lui Titulescu, a fost trimis în acel loc îndepărtat, <c. 436, p. 77> azi acest trecut „democratic” poate fi de mare folos. Lucrările de apropiere au început, zilele trecute am pus pe Urdăreanu să-i scrie.

Seara, am fost poftiţi la masă de Mrs. Lane, o americancă care încearcă să se lanseze prin ajutorul lui Bubu de Castillo, este extrem de pretenţioasă şi deloc simpatică. Pretenţiunea **s**-a văzut şi prin masa ce ne-a dat-o, aşa-zis şic, dar de o calitate mai mult decât mediocră. Pe la 12 am plecat.

Miercuri, 31 martie

Din nou bridge, cu careul de bătrâni, de astă dată la Numingen acasă. Cu toată extrema amabilitate şi prietenia atât de simplă a americanilor, este, câteodată, plăcut de a fi în compania unor englezi, cum sunt cei doi bătrâni domni Joe Hogarth şi Numingen.

Priveam casa şi cu mare plăcere lucrurile frumoase ce le-a strâns în decursul celor 30 de ani de comerciant. Se simte acest ceva specific englezesc al homelui*, care este atât <c. 437, p. 78> de atrăgător şi de liniştitor.

Ştirile sunt bune din Tunisia, unde combinarea eforturilor aliate reuşesc să împingă pe Rommel **într**-un spaţiu din ce în ce mai redus.

Am impresia că lichidarea acestei părţi a [l] războiului merge mai repede decât credeam.

Joi, 1 aprilie

Iată că şi a treia lună a [l] acestui an a trecut. Sunt tot în aceeaşi situaţie de eternă aşteptare, măcinătoare de nervi. Duduia a fost la masă şi bridge la Sophy Hogarth, iar eu, poftit la University Club pentru acelaşi lucru de către Dan Miller. Între jucători, şi dl. Jollis, de origine olandeză, a fost pe vremuri în relaţii de afaceri cu Ivan

Kruger, marele magnat al chibriturilor şi, în acelaşi timp, neîntrecutul escroc internaţional. A povestit cauzele morţii lui. A încercat să facă o ultimă escrocherie, prin**tr**-un împrumut ce voia să-l facă pe baza unor garanţii fictive în aur ale guvernului spaniol. Afacerea a fost descoperită <c. 437, p. 79> şi el **s**-a sinucis. Seara, cină la Edith

Bonilla, în cea mai pitorească casă de aci, Molino de San Domingo.

Din nou acea delicioasă atmosferă europeană de care vorbeam ieri.

f* Casei.

42

Carol al II-lea

Vineri, 2 aprilie

După o noapte foarte proastă, aveam intenţia de a mă odihni azi după prânz, dar fiind rămas singur acasă, Duduia mergând la un bridge la Helen Nasseli, Muierii m-au poftit să fac unul la ei. Am petrecut o după-amiază foarte plăcută.

Azi, Ernest a fost cu Carlos Ceserman la Ambasada USA, care se interesează de posibilităţile „României Libere” de aci. Acest interes şi detaliile ce s-au cerut sunt, mi se pare, de bun augur. Seara, obosiţi, am renunţat a merge la Operă, ne-am culcat devreme.

Sâmbătă, 3 aprilie

Până seara am stat acasă, lucrând niţel în <c. 438, p. 80> grădină, care, mulţumită ploilor, începe a lua un aspect mai frumos. Şi azi a plouat torenţial.

Seara, dineu şi bridge la Bursley. Era şi Messersmith, abia i-am putut spune câteva cuvinte despre chestiunea bănească, mi-a spus că lucrurile se aplanează. Pe urmă, s-a plâns mult de sănătatea lui şi de situaţia de aci, pe care o consideră proastă. Din cauza certurilor politice interne, extrema dreaptă a dat mâna cu extrema stângă spre a face o politică antiamericană. Spune că sunt cele mai grele momente ce le-a petrecut în cariera lui diplomatică şi, pe de altă parte, este dezgustat de concepţia stupidă şi eronată ce o au acei de la State

Departament.

Ca ştiri, nimica de seamă, bătălia din Tunisia se desfăşoară pe un ritm mai lent. Guvernul grec s-a mutat la Cairo. E destul de multă vorbărie despre chestiunea franceză. Cu toate că se prevede o apropiere între cei doi şefi, totuşi sunt încă greutăţi şi ele mi se par a veni din partea lui Giraud, care este puternic susţinut de USA. Pe de altă parte, admiraţia generală şi chiar Presa americană merge spre de Gaulle care, incontestabil, <q. 438, p. 81> reprezintă frumoasa tradiţie franceză.

Duminică, 4 aprilie

Zi de linişte. Am stat acasă, m-am ocupat de grădină şi, pe urmă, am scris niţel. Ca ştiri, pe de o parte continuarea, **într**-un ritm destul de lent, a [l] înaintării Aliate în Tunisia, iar pe de alta, vorbăria infinită despre de Gaulle-Giraud.

Luni, 5 aprilie

De mult n-am avut o zi, moralmente, mai îngrozitoare. Am impresia că totul se năruie, că **s**-a sfârşit cu visurile mele şi nădejdea de a face ceva pentru biata mea Ţară, pentru a scăpa viitorul României.

Pentru prima oară de când am început această luptă pentru

mă Liberă” simt disperarea deznădejdii. Din cauza completei idioţii a puterilor dominante ale acestui război, se pun piedici, aproape de netrecut, în calea unei mişcări de eliberare a bietei mele Patrii.

<c. 439, p. 82> Obstinarea de a nu voi să primească niciun ajutor, de a conduce totul singuri, în virtutea unor false principii democratice, domină mai mult decât oricând. Dacă n-aş avea sprijinul

Duduieei>, lângă mine, nu ştiu ce aş face.

Dar să povestesc evenimentele. După-amiază, am fost la golf, jucând, ceva mai bine decât de obicei, 18 găuri. Pe urmă, clubul fiind la d-na Messersmith şi bărbaţii fiind totdeauna poftiţi, am avut, în sfârşit, mult aşteptata conversaţie cu ambasadorul. Prea bine am priceput de ce Messersmith n-a pus nicio grabă ca să mă vază, ştia bine că ştirile ce mi le aduce de la Washington numai plăcere nu-mi puteau face. A început prin a-mi vorbi de chestiunea mea financiară, pe care a put**ut**-o descurca destul de bine. Greutăţile nu veneau din partea State Departament, ci de la Treasury, cari, cu toate recomandările, puneau beţele în roate, singura scuză de rea-voinţă ce a put**ut**-o descoperi era că aceşti bani erau întrebuinţaţi pentru promovarea mişcării „României <Libere> „...”

exilat al statelor cari sunt în războiu’ şi, nota bene, aceştia sunt aliaţii lor. Mi-a spus [că] chestiunea destul de clar, povesti**ndu**-mi cum

Roosevelt a voit să dee o mână de ajutor lui Otto de Habsburg şi că aceasta a produs aşa o opoziţie, încât a trebuit să renunţe. Spune că opozita este generală. A adăugat însă că el, Messersmith, găseşte această politică idioată, că **s**-a întors complet dezgustat de ce a văzut la Washington, de completa necomprehensiune a situaţiei şi de lipsa de coordonare ce există între autorităţi. În tot acest timp, a fost, personal,

de o gentileţă şi căldură excepţionale.

După aceste îmbucurătoare ştiri, mi **s**-a făcut negru înaintea ochilor. Pe de o parte, am avut un sentiment de revoltă împotriva acestei nemaipomenite prostii umane, iar pe de alta, sunt dominat de o grijă şi teroare pentru viitorul Ţării mele. Sunt complet dezinteresat în toată această chestiune, nu este vorba de mine, ci de România, de acel petec de pământ, de acel popor aşa de bun <c. 440, p. 86> şi de nenorocit, care suferă azi din cauza unor lunateci şi trădători şi care va continua a suferi şi va fi micşorat din cauza neputinţei în care sunt puşi, nu numai eu, dar toţi, de a-i sări **într**-ajutor. Oamenii aceştia parcă nu trăiesc în această lume, căci ce încredere vor putea avea ţările aşa-numite mici, dacă, de acuma, marile democraţii se poartă aşa cu ele. Unii mi-ar putea zice că pot fi cu conştiinţa împăcată, că am făcut toate eforturile spre a putea face ceva. Ah, bine? Nu, nu pot să mă opresc aci, căci lupt nu pentru

— Fila conţinând paginile 83 – 84 a fost ruptă din caiet.

44

Carol al II-lea mine, ci pentru o cauză sfântă pentru care am fost crescut. Singurul lucru care-mi pasă este viitorul Ţării şi al Poporului meu, aceştia trebuie salvaţi, pentru ei trebuie dus<a> înainte această luptă disperată. Dar cum? Azi mă găsesc la un punct în care nu văd clar calea pe care pot păşi şi acest lucru este ce mă chinuieşte şi mi-a luat, pentru mult timp, liniştea sufletească. Şi, cum am zis de atâtea ori, preţiosul timp trece şi se pierde. Sunt complet lipsit de orice mijloace <c. 440, p. 87> de orice fel, sunt singur în această luptă, afară de sprijinul moral al Duduieei>, este o disperare. Numai Tu.

Acel Atotputernicul, vei putea, în marea Ta înţelepciune, să-mi arăţi calea pentru mântuirea Poporului tău bine credincios.

Marţi, 6 aprilie

Sunt complet sub impresia loviturii de ieri, **într**-o stare de prostraţie oribilă, sufletul meu suferă nespus, şi, pentru a nu face lucrurile mai rele, nu trebuie să las să apară ceva. Singură, biata

Duduia, ştie şi, cu toată proasta stare a sănătăţii ei, îmi stă**într**ajutor. Berger ne-a poftit, seara, să cinăm la „Bordo" şi, pe urmă, să mergem la „Casanova". Tocmai din cauza stării mele de depresiune am mers, mi-a făcut bine.

<c. 441, p. 88> Miercuri, 7 – vineri, 9 aprilie începe pentru mine, din nou, o epocă de reclădire mentală şi morală, trebuie să găsesc o

nouă cale. Miercuri am fost la bridge cu bătrânii, de astă dată a fost Paulsen, care ne-a poftit la University

Club. Joi, masă dată de Sanielevici la Clubul Bancherilor. Cu acest prilej am făcut cunoştinţă cu Bette Davies, cunoscuta star de cinema, am găsit-o mult mai simplă şi deşteaptă decât altele, nu e frumoasă, dar mai bine decât în filme, nu e deloc pretenţioasă, ca multe din colegele ei. Vineri am stat liniştit acasă. Primele două zile.

Duduia bolnavă în pat. Vineri însă a fost cu Ernest la un cocktail dat de Clarence Moore de la FBI, eu am stat acasă şi am pus la punct aceste notiţe şi am făcut niţică muzică, totdeauna un calmant.

Ca ştiri, în primul rând, succesele, mai ales datorită lui Montgomery cu Armata a 8-a; Rommel continuă a fi respins. Pe urmă, întrevederea între de Gaulle şi Giraud a fost, din nou, amânată.

Prima ştire a fost că, în urma cererii lui Eisenhower, deci a politicii incomprehensibile afle] USA, mai <c. 441, p. 89> pe urmă a reieşit că chiar generalul Catroux a fost de această părere. Este totuşi trist că această mare naţiune franceză, chiar în aceste momente atât de tragice, continuă să fie handicapată de aceste certuri.

Mă chinuiesc gândurile, mă chinuieşte găsirea unei soluţii pentru Ţară. Se mai pune pentru mine o problemă personală: ce o să fac tot acest timp? Nu pot să stau aşa, cu braţele încrucişate, aşteptând.

tot aşteptând să-mi cază mură în gură. Îmi trece gândul de a-mi oferi serviciile fie lui de Gaulle, fie polonezilor. Dar primii sunt în plină ceartă politică şi probabil n-ar voi să-şi complice lucrurile, iar ceilalţi au pletoră de generali şi nici ei n-ar <voi> să mai facă ceva care să-i strice şi mai mult cu Sovietele. E teribil să simţi că eşti o povară pentru toţi.

Sâmbătă, 10 aprilie

Am stat toată ziua acasă şi am jucat pichet cu Ernest. Ca ştiri.

Armata a 8-a a înaintat <c. 442, p. 90> şi a cucerit Sfax22, merge mai repede decât credeam. Despre România se vorbeşte, din nou, în ziare. Pe de o parte, s-a iscălit cu Bulgaria aranjamentul definitiv în ce priveşte cele iscălite la Craiova, în 1940, iar pe de alta, din nou

Mare Stat Major ar fi cerut să se trimită trupe pe graniţa ungară.

O altă ştire zice că sub egida italo-germană se vorbeşte de reînfiinţarea înţelegerii Balcanice, în care ar intra şi Turcia, ceea ce mi se pare destul de neprobabil.

Duminică, 11 aprilie

Până pe seară, am stat liniştiţi acasă, pe la 7, cu Duduia la cinematograful „Lina Vista”, unde am văzut un film plin de haz, *Road to*

Morous, cu Bing Crosby23 şi Dorothy Lamour. Am petrecut un ceas de râs binefăcător. La filmele de actualitate s-a dat unul asupra activităţii „Franţei Libere”. Reacţiunea publicului a fost extrem de caldă, atât de Gaulle cât şi Crucea Lorenei au fost foarte viu aplaudate.

<c. 442, p. 91> Luni, 12 aprilie

Ca de obicei, am fost să joc golf, iar Duduia a fost să facă cumpărături. Zi foarte caldă, dar totuşi am făcut excesul de a juca 23 de găuri.

Înaintarea în Tunisia merge bine. Armata a 8-a, care face tot efortul, a cucerit Sousse24. Se discută foarte mult care va fi atitudinea lui Rommel şi cât timp va putea ţine. Discuţiile între de Gaulle şi Giraud au ajuns în faza unor propuneri concrete şi am convingerea că lucrurile ar merge mult mai bine şi mai repede dacă cercurile politice ale USA n-ar fi adoptat formula că nu vor guverne anticipate. Este o pură formulă, dar aceasta împiedică formarea unei autorităţi şi conduceri unitare atât de necesară pentru lupta ce are de dat Franţa.

Marţi, 13 aprilie

Din cauza căldurii, o noapte îngrozitoare, nici eu nici Duduia n-am putut dormi. Până seara <c. 443, p. 92> nimic de însemnat. La

9, recepţie la ambasada USA. Lume extrem de amestecată, mulţi diplomaţi. Este multă excitare asupra ideii care a încercat s-o puie în practică Villa Señor, directorul Băncii de México, de a scoborî valoarea dollarului la 3, 6 pesos. Pare-se că lucrul era ca şi făcut până ce, azi de dimineaţă, Messersmith a bătut energic din picior şi a făcut guvernul mexican să renunţe la acest proiect. Ambasadorul mi-a mai spus că hârtiilor pentru chestiunea bănească li s-a [u] dat drumul, cel puţin aceasta e aranjată.

Miercuri, 14 aprilie

Seara, dineu la Mrs. Moots, urmat de bridge. Din nou am putut constata, [din nou] ultrasnobismul gazdei. Pretinde că ar fi avut o vie discuţie cu Città asupra noastră, alţii zic că n-a fost cerc în care nu ne-a criticat. Mai spune că între acei cari ne sunt favorabili este şi ambasadorul Spaniei la Washington, Cardenos, şi nevastă-sa, născută

Nanu. Căldura ne-a mai lăsat, praful însă <c. 443, p. 93>

nu. Este ceva grozav, unii zic că ar veni de la noul vulcan Paracutin, care a ieşit, de puţină vreme, dintr-un câmp.

Joi, 15 aprilie

După-amiază, Duduia a fost să lucreze la Crucea Roşie, iar eu în oraş după cumpărături. E din nou destul de cald, dar suportabil.

Seara, pentru cină şi bridge, la Pinkie Ray. Joc bun şi serată foarte agreabilă.

Ca ştiri, singura importantă, că Roosevelt s-ar întâlni, zilele acestea, cu Camacho, undeva aproape de frontieră.

Vineri, 16 aprilie

În timpul zilei, nimica, seara un party dat de Ellisii pentru sora lor, Dorothy. Lume multă, atmosferă agreabilă, ca de obicei, bridge, şi alţii au dansat. Am putut sta de vorbă cu noul ataşat militar USA.

<c. 444, p. 94> generalul Arthur Harris, asupra situaţiei militare;

mi-a spus două lucruri importante, că crede că Rommel nu va putea fi gonit din Tunisia înainte de 1 decembrie şi că, din ce în ce, se pricepe mai mult nevoia stăpânirii aerului spre a putea fi stăpân pe situaţia terestră. La despărţire mi-a spus că ar dori să aibă o conversaţie cu mine şi că se angajează să raporteze numai ce-mi convine.

Sâmbătă, 17 aprilie

Am stat, aseară, şi m-am ocupat de grădină pe urmă, jucat pichet. Duduieei> nu i-a fost bine deloc, pe lângă cele obişnuite, are şi o bronşită.

Duminică, 18 aprilie

O zi foarte caldă. După-masă, bridge la vecinii noştri, Boynton.

Altfel, nimica demn de însemnat.

<c. 444, p. 95> Luni, 19 aprilie

Fost să joc golf, cele 18 găuri, destul de prost, pe urmă, la club, care, săptămâna aceasta, e la Amy Schmidt. Joc foarte interesant.

Marţi, 20 aprilie

Am fost absolut incapabil să lucrez sau să citesc azi, m-am ocupat deci de grădină. Spre seară, la Tommy Miller, care-şi botează fetiţa, Elena. Ceremonia simplă, chiar prea simplă, pastorul episcopal, în haine de toate zilele, a citit o rugăciune rituală, stropind, pe urmă, capul copilei cu câteva picături de apă, şi iată tot. Pe urmă, s-a luat

ceaiul. Am vorbit cu Tommy despre felul straniu cum se face recrutarea în USA. După mine, vine din două cauze, mai întâi că ţara nu este obişnuită cu cele militare şi, pe urmă, din cauza nemaipomenitei birocraţii care există acolo. Nu **s**-au gândit de a face recrutarea prin ataşaţii lor militari ori consulate, ea trebuie făcută chiar <c. 445, p. 96> [chiar] pe teritoriul USA. De pildă, nepotul lui

Tommy trebuie să plece, mâne, la San Antonio ca să „register", pe urmă va fi chemat, la o dată ulterioară, pentru examenul medical;

dacă e primit, va fi rechemat a treia oară şi repartizat. Aceasta înseninează trei drumuri, deci o nesfârşită pierdere de bani şi de vreme. Un alt exemplu, fratele lui Tommy a ieşit din războiul trecut cu gradul de maior, este inginer şi a lucrat mult în meseria lui, are însă un defect, e surd. Ca unul care are simţul datoriei, **s**-a oferit să facă un serviciu, după multă aşteptare, a primit răspuns că singurul ce i se poate încredinţa este acela de păzitor de noapte **într**-o uzină de avioane. Cu drept cuvânt, supărat, a trimis o scrisoare prin care atrăgea atenţia că poate că e surd, dar în niciun caz nu e senil.

Pentru noi, europenii, care suntem obişnuiţi cu recrutările şi avem o altă mentalitate ostăşească, aceste procedări sunt de neînţeles.

Am fost, pe urmă, cu Duduia la cinema şi am văzut un film destul de bun: / *Married a Witch*, cu Frederick March şi Veronica

Lake.

<c. 445, p. 97> Miercuri, 21 aprilie

Am fost în oraş să fac cumpărăturile necesare de Paşti. În tot acest oraş, ouă de ciocolată, şi ele destul de urâte, nu se găsesc decât **într**-o singură confetarie, la chinezul Wong. Şi acolo, până-ţi face pachetul, îţi ies peri albi. Seara, pichet.

48

Carol al II-lea

Ziarele, pline de evenimentul acestor zile: vizita, de ieri, a lui

Roosevelt la Monterey. Vanitatea mexicană şi-a dat cursul liber. În tot cazul, este un lucru foarte bun întâlnirea preşedinţilor, şi vor strânge mult relaţiile între cele două ţări, relaţii care, în zilele acestea din urmă, păreau a deveni cam încordate pe chestiuni economice.

Joi, 22 aprilie

Linişte, totul e închis în oraş, deci m-am ocupat de grădină şi mi-am pus aceste note la zi. Moralmente, o zi foarte proastă, sunt abătut şi demoralizat. Nu văd nicio ieşire pentru Ţară şi pentru mine în

situaţia actuală, este <c. 446, p. 98> un lucru oribil şi care mă paralizează complet. La aceasta se adaugă şi starea sănătăţii

Duduieei>, care nu se îmbunătăţeşte, iar starea ei nervoasă merge din ce în ce mai rău. Sunt zile, ca cea de azi, când sunt **într**-un hal de neînchipuit. După chinurile pricinuite de nazişti şi Garda de

Fier, iată că, azi, trebuie să îndur <pe> acelea ivite din cauza lozincilor sterile şi neînţelegerii anglo-saxone.

Vineri, 23 aprilie

Sfântul Gheorghe şi Vinerea Mare. Starea proastă morală continuă. La 5, am fost la Millerii, să duc fetiţei un iepuraş de Paşti.

Bucuria ei a fost mare şi am văzut, cu uimire, cât de dezvoltată e această copilă de 10 luni. De pildă, iepuraşul are două coşuri în care sunt ouă învelite cu ţiplă, ea a ştiut perfect unde trebuie desfăcută ţipla şi a operat cu o îndemânare nemaipomenită. Pe urmă, mi-a propus Tommy să ies cu ei şi cu cea mică, în automobil, având un dnam de făcut în oraş. Din nou, am putut <c. 446, p. 99> constata vioiciunea fetiţei. Aceasta mi-a făcut mult bine, moralmente, foarte mult bine şi m-am simţit mai înviorat.

Seara, cu Ernest la slujba Prohodului, la sirieni. A fost cea mai urâtă slujbă la care am asistat vreodată, părintele Zacharias e imposibil.

Ştirile de pe frontul Tunisiei continuă a fi bune. Britanicii şi francezii înaintează necontenit, deşi încet. O altă ştire care a provocat o justificată indignare, este hotărârea japonezilor de a executa echipajele căzute prizoniere în urma bombardării Tokio-ului.

Acest lucru, nemaiauzit, pune pe niponi la rând cu banditţii şi cu cele mai necivilizate popoare canibale.

Sâmbătă, 24 aprilie

La prânz, am fost la Millerii, cari dau un party, care începe prin**tr**-un „barbecue” în grădină şi continuă până seara cu obişnuitul

bridge. E o vreme splendidă, cum ar fi şi pe la noi în acest anotimp, cald şi cu un soare strălucitor. Parcă <c. 447, p. 100> vremea a însufleţit lumea, căci este foarte multă voie bună. La bridge, joc interesant, deşi nu prea favorabil pentru mine.

Seara, am fost la slujba învierii, care e mai devreme ca la noi, aşa doreşte părintele Zacharias, el a slujit ceva mai puţin prost ca ieri.

Pe urmă, la noi, obişnuita masă de Paşti, cu ouă roşii, purcel, miel şi sarmale. Duduia, gospodină cum e, ştie să facă lucrurile. Ca invitaţi.

Bergerii, Sanielevicii şi Tommy Miller. Ethel n-a putut veni, căci, fiind din nou însărcinată, nu vrea să se obosească prea mult.

Gândurile mele sunt departe, acolo la noi în Ţară, acolo lângă

Băiatul meu, care cine ştie ce o fi făcând în această zi şi ce o fi simţind în acea mizerie de acolo. Aceste sentimente şi acest dor sunt, cu atât mai puternice, încât Pastele nu sunt aci acea mare sărbătoare cum sunt la noi. Frâna legală ce **s**-a pus aci în México, de către utopiştii revoluţionari, a ajutat şi ea mult la scăderea acestei atmosfere, pe urmă, influenţa obiceiurilor americane, în care Crăciunul este o mai mare sărbătoare decât Pastele, au venit să oblitereze şi mai

<c. 447, p. 101> mult înfăţişarea sărbătorească a acestei zile. În tot cazul, din tot sufletul zic: „Christos a înviat", atât pentru noi, cei de aci, cât şi, mai ales, pentru Ţara care aşteaptă o înviere din întunericul în care au dus-o trădătorii de azi.

Duminică, 25 aprilie

Paşti. Cum ne-am culcat foarte târziu, ne-am deşteptat şi târziu.

Am primit câteva telegrame de la cei din Lisabona. Plăcere mi-a făcut cea de la Pangal, care zice că lucrurile merg spre bine. Dumnezeu să-l auză.

La 7, bridge şi cină la ambasada USA. Am putut sta niţel de vorbă cu Messersmith, deşi era destul de obosit de drumul ce l-a făcut cu prilejul vizitei lui Roosevelt. Zice că e mulţumit, deşi nu **s**-au hotărât lucruri mari ori precise, acest schimb de vizite a făcut mult bine pentru crearea unei atmosfere de bună înţelegere între cele două ţări. Am mai vorbit şi de un stupid articol, apărut zilele acestea în „Chicago Tribune", care preconiza amalgarea Imperiului

Britanic în USA. O inepţie insultătoare pentru un aliat. Explicaţia ce mi-a <c. 448, p. 102> dat-o e că proprietarul acestui periodic este un descreierat antibritanic, care nu este la prima lui boroboaţă.

Mi-a mai spus că este sigur că în corespondenţa care o aşteaptă trebuie să sosească ceva relativ la chestiunile băneşti.

Am mai avut prilejul de a schimba câteva vorbe cu generalul

Harris şi să-l întreb ce-l face a fi aşa de pesimist în ce priveşte durata campaniei în Tunisia, mai ales că ultimele ştiri arată o înaintare

Carol al II-lea generală a Aliaţilor. El zice că convingerea lui este că Tunisul se va transforma într-un nou Stalingrad, cu o rezistenţă tot atât de dârză.

Luni, 26 aprilie

Am fost, după-masă, să joc golf. A mers destul de bine, am făcut câteva lovituri frumoase şi am reuşit să-mi scad scorul la 51 pentru

9 găuri şi 110 pentru cele 18. Voi fi mulţumit, când voi putea ajunge la 100. În afară de asta, din nou o zi cu un teribil cafard. M-a şi apucat un dor nebun după biata Pussilică şi am stat, din nou, în lacrimi în faţa mormântului ei. <c. 448, p. 103> E de neînchipuit ce lovitură a fost moartea Omuleţului şi cât a creat o perturbaţie sufletească în viaţa noastră.

Marţi, 27 aprilie

De dimineaţă, o ştire senzaţională, relaţiunile diplomatice între guvernul polonez din Londra şi URSS, deşi ambii fac parte din Naţiunile Unite. Cauza aparentă pare a fi chestiunea a vreo 8.000 de ofiţeri polonezi cari au fost asasinaţi. Polonezii acuză Sovietele, iar sovieticii zic că ar fi fost nemţii şi că polonezii s-au pretat în această afacere la o acţiune a Coloanei a 5-a germane. Fapt este că, la propunerea poloneză a unei anchete prin Crucea Roşie Internaţională, germanii au răspuns afirmativ, iar sovieticii au ţipat: trădare. Părerea mea este că toată această afacere este mult mai adâncă şi nu este decât un apetitiv al viitoarei atitudini a ţi] URSS. Dedesubt este o chestiune teritorială, URSS considerând ca definitivă ocuparea părţii Poloniei ce a luat-o de acord cu fostul ei partener, Hitler. Atât

Foreign Office cât şi State Departament <c. 449, p. 104> par destul de plictisiţi de această întorsătură a lucrurilor, căci aci interesele momentane se ciocnesc cu principiile democraţiei şi libertăţii. Pe de altă parte, cred că mulţi trebuie să vază ce partener incomod este pentru viitor acest mult lăudat URSS. Nici Presa nu este prea favorabilă sovieticilor.

A venit o înştiinţare de la bancă, că lui Urdăreanu i-au sosit de la New York 10.000 $, pentru mine încă nimic, cel puţin este un început. Am stat până seara acasă. Seara, întâiu un cocktail la Bursley, pe urmă, cină şi bridge la Opal Bay. O casă adevărat frumos aranjată. Deşi americanii sunt oameni de o adevărată fineţe europeană.

Pe mese, feţe şi şervete româneşti. Ea a fost aproape crescută de copilă la noi şi a păstrat cele mai bune amintiri din Ţară, e cea mai

bună propagandistă ce o putem avea. Aş fi mulţumit dacă mulţi români ar vorbi tot aşa de frumos de Ţară cum o face ea.

— Melancolic, tristeţe.

Însemnări zilnice – *1943* 51

Atât ziarele cât şi acei cu care am vorbit se arată plictisiţi şi îngrijoraţi de afacerea polono-sovietică. Iată că, azi, URSS ameninţă cu formarea unui guvern polonez disident pe teritoriul URSS. <c. 449, p. 105> Frumos exemplu de unitate şi solidaritate între Naţiunile

Unite.

Miercuri, 28 aprilie

Obişnuitul bridge de bătrâni la Numingen acasă. Ne-a poftit la dejun şi ne-a dat o masă excelentă, cu vinuri cum nu sunt altele aci în México. Am fost, pe urmă, cu Duduia la cinema şi am văzut un foarte bun film: *Manhathan Tales*, i se zice aci *Cele 6 destinuri*, cu

Ch. Boyer, Fonda[25], Ed. Robinson, Robson, Ginger Rogers, Ch.

Laughton, Rita Hayworth[26] etc. Este mişcător şi plin de filosofie, ne-a plăcut foarte mult.

Joi, 29 aprilie

Un eveniment nemaipomenit aci, în México: a nins, azi după-amiază, în toată regiunea Coyoacanului, pe Insurgentis zăpada a fost chiar de câţiva centimetri. Aci ninge foarte rar, chiar <c. 450, p.

106> iarna, dar să fi căzut la sfârşitul lui aprilie, iată un lucru care de minte de om nu s-a mai văzut. Unii zic că de vină ar fi tot Paracutinul.

Duduia lucrând azi la Crucea Roşie, am profitat să fac câteva cumpărături, mai ales discuri de gramofon. Seara, am văzut un bun film de propagandă englezească: *The comandos strike at dawn*, cu

Paul Muni.

Vineri, 30 aprilie

Trebuiam să joc, azi după-amiază, golf cu Sid O'Donoghue, însă a fost reţinut la muncă. La prânz, am fost la Numingen, ca să întâlnim o actriţă de cinema, Joane Fontaine. Se face mare caz de ea la Hollywood, unde, anul trecut, a primit premiul academic. S-o vezi aşa, nu face nicio impresie, e englezoaică, trebuie să fie de o origine foarte ordinară, căci e vulgară şi nici măcar frumoasă nu e.

Pe ecran însă e foarte bine.

După-masă, am fost cu Duduia să fac cumpărături, a plouat torenţial. Seara, Candiotti, <c. 450, p. 107> ambasadorul Argentinei.

Serată lipsită de viaţă. Am făcut cunoştinţă cu ministrul Poloniei.

Neuman, şi cu secretarul lui, amândoi nu păreau prea îngrijoraţi de evenimente şi aveau, ca şi mine, impresia că poate că e bine că **s-**a întâmplat ruptura cu URSS, căci poate va deschide ochii la mulţi.

O telegramă din Elveţia anunţă că **s-**a comis un atentat împotriva lui Laval. **S-**a aruncat o bombă asupra lui când se întorcea de la

52 Carol al II-lea conferinţa avută cu Hitler, din păcate n-a fost decât uşor rănit. Altă ştire, că lucrurile **s-**au stricat între USA şi amiralul Robert, înaltul

Comisar francez în Antile. Mai grav încă este că în USA a izbucnit o grevă în minele de cărbuni.

Sâmbătă, 1 mai

Marea serbare a muncii, care, bineînţeles, constă mai ales în a nu munci. Totul e închis, chiar restaurantele. Duduieei> nu i-a fost bine, are o îngrozitoare durere de cap. La ceaiu, <c. 451, p. 108>

două cunoştinţe ale lui Ernest: prinţul georgian Tehkotoua şi nevastă-sa, o americancă născută Marmon. Destul de anoşti.

Duminică, 2 mai

Duduieei> continuă a nu-i fi bine, încât n-a putut ieşi şi am fost obligat să îndeplinesc singur îndatoririle sociale ale zilei. Întâiu, la amiază, cocktail la Dan Finley. Fiind vreme frumoasă, **s-**a stat în grădină. Am vorbit, între alţii, cu generalul Harris, Garreau Dombosle şi maiorul Dobrowolski. Şi la acesta am găsit acelaşi sentiment, ca la ministrul său, că cearta polono-sovietică va fi utilă pentru cauza generală. Deşi neplăcută în momentul de faţă, ea va deschide ochii la multă lume.

La ceaiu, dl. şi d-na Garreau Dombosle. Conversaţia, natural, asupra chestiunilor cari interesează Franţa. Ca orişicine, ei sunt amărâţi de atitudinea USA. Explicaţia cari o dau este plauzibilă, că, de la început, State Departament <c. 451, p. 109> n-a văzut just şi că apucând pe o cale greşită, îi este foarte greu de a da înapoi. Pe urmă, o mare vină este chiar a francezilor şi a unor oameni, ca

Chautemps27, care excită împotriva lui de Gaulle. Au fost mai puţin violenţi decât de obicei împotriva lui Giraud, calificâ**ndu-**l totuşi de „borne” şi de general de şcoală veche, care, în mod inutil şi pentru gloria lui personală, sacrifică o mulţime de oameni. Seara, am jucat pichet cu Ernest.

Luni, 3 mai

E ziua naţională a Poloniei, cu acest prilej am avut, din nou, o divergenţă cu Urdăreanu. Voiam să-l trimit să prezinte felicitări la

Legaţie, el a ridicat obiecţiunea că, dacă o face, va provoca gelozii la alte naţiuni. Raţionament numai în parte justfă], căci situaţia mea şi a României adevărate este cu totul deosebită faţă de Polonia, care a fost şi va trebui să fie aliata noastră. Concluzia a fost că am hotărât să telegrafiez <c. 452, p. 110> personal generalului Sikorski, ceea ce

— Obtuz, încuiat.

era mai mult decât intenţionam. Cel puţin domnul n-a avut nevoie să se deranjeze.

Aeu> sosit, din nou, scrisori de la Ribeiro, care se tot plânge că n-a primit nimica, din septembrie, de la Duduia. Dă ştiri interesante despre Mihăiţă. A trecut printr-o criză, în care, cu multă energie, a ştiut s-o înfrunte, atât hotărârea lui, cât şi raţionamentele întrebuinţate au avut câştig de cauză şi au făcut să crească mult autoritatea şi popularitatea lui. Acestea au fost într-adevăr ştiri foarte îmbucurătoare. Dacă numai aş putea şti despre ce a fost vorba, aş fi mai mulţumit.

Am fost, după-amiază, la golf, am jucat destul de prost.

Marţi, 4 mai

După-masă, la 4, Lloyd de la „Aessociated> Peress>”. Ceruse să mă vază, având, spunea el, lucruri destul de interesante de spus.

A fost cu vicepreşedintele <c. 452, p. 111> Wallace în turneul lui din America Centrală şi de Sud. Wallace e, pare-se, un om amabil, un visător foarte de stânga, fără prea mare capacitate politică (ştiu că Messersmith nu prea îl apreciază), dar care exercită o mare atracţiune asupra maselor. Turneul lui n-a avut alt scop decât de a face prietenii şi de a dezvolta solidaritatea continentală. Ca observaţii deosebite, este că cele două ţări cari l-au izbit mai mult din punctul de vedere al progresului şi al posibilităţilor economice sunt Brazilia şi Perú. De fapt, n-a avut nimic de dat, a voit mai mult să culeagă şi n-a avut nimica de cules. Pe urmă, o surpriză agreabilă, colonelul

Bailey e din nou în trecere prin México şi a telefonat cerând să mă vază. Ca întotdeauna, îl revăd cu plăcere. Am putut, mai mult sau mai puţin, să descopăr ce face el, este un fel de curier special, muncă

cam ingrată pentru cineva cu pregătirea şi de vârsta lui. Mi s-a confirmat şi mai mult convingerea că are indicaţii de a veni să mă vază.

Am vorbit despre mulţi şi mai ales despre misiunile lui în Orient, dar, lucru destul de caracteristic, în decursul <c. 453, p. 112> conversaţiei mi-a spus că nu pricepe atitudinea guvernului său faţă de mine.

Seara, mare bucurie artistică: primul concert al lui Y. Menuhin.

Sala arhiplină şi public foarte entuziast, program frumos, mai ales

Sonata lui Debussy şi *I palpiţi*, de Paganini. Am terminat seara la „Casanova”.

Miercuri, 5 mai

Sărbătoare naţională, deci, din nou, o zi fără lucru.

Am fost, după-masă, la golf, am jucat mai prost însă decât luni.

Era lume multă şi înaintea mea un foursome*, care, jucând încet şi

Două echipe de jucători, formate mai ales din doi bărbaţi şi două femei.

54

Carol al II-lea prost, m-a enervat. Seara am petrecut-o foarte agreabil jucând bridge cu Tommy Miller şi Carl Schmidt.

Ştirile de pe frontul Tunisiei, din ce în ce mai bune, împresurarea Tunisului şi a Bizertei devine din ce în ce mai strânsă.

<c. 453, p. 113> Joi, 6 mai

Duduia are un dejun cu cucoanele franceze pentru organizarea serbării Franţei Combatante. Eu, după masă, am avut, timp de două ore, o foarte interesantă conversaţie cu generalul Harris, Studiind harta, am discutat posibilităţile strategice ale dezvoltării războiului.

El a început prin a-mi pune multe întrebări privitoare la Spania şi la atitudinea lui Franco. Eu am rămas la convingerea mea că Spania nu este în situaţia de a mişca şi că Franco n-are această intenţie. I-am arătat că aceasta nu este o afirmaţiune de azi, ci o convingere iniţială, a admis că până acum am avut dreptate. Pe urmă, am trecut la studierea atacului Europei. Am expus pe larg ideile mele, adică, în primul rând, că factorul principal al [oricărei] operaţiei ulterioare este Mediterana, de unde necesitatea de a fi complet stăpân pe ea spre a avea libertatea de comunicaţie. Pentru aceasta este nevoie, ca operaţie preliminară, după lichidarea Tunisiei, de a pune mâna pe

Sicilia, Creta şi Dodecanez, cari sunt cheile Mediteranei, căci fără stăpânirea <c. 454, p. 114> acestor puncte, orice operaţie ulterioară este absolut imposibilă, lini<i>le de comunicaţie prin Turcia fiind prea lungi şi prea rare. Am studiat, pe urmă, eventualitatea unui atac prin Italia. După mine, un singur punct da> atare operaţiune este Genua, căci el permite tăierea Italiei de Sud şi eventuale operaţiuni înspre Coasta de Azur, dar cu Corsica şi Sardinia în mâinile duşmanului nu este posibilă.

Atacul prin Calabria e o operaţie prea grea şi, mai ales, prea lungă, căci cere cucerirea Italiei în tot lungul ei. Singurul punct interesant al acelei ţări este Sicilia, pentru definitivarea stăpânirii Mediteranei.

După părerea mea, atacul va trebui să se producă prin Balcani.

Pentru aceasta este nevoie de colaborarea Turciei. Aci avem un cap de pod şi o bază de plecare ideală, linia Adrianopole. Bulgaria, prin toată atitudinea ei şi prin faptul agresiunii asupra Greciei şi Iugoslaviei, **s**-a pus definitiv de partea cealaltă a barierei, încât nu trebuie niciun scrupul ca **s**-o atace. Acest atac se va <c. 454, p. 115> împărţi în două, primul înspre Balcani, care va masca şi apăra flancul celui de al doilea, spre Burgas-Varna-Constanţa. Acest atac va trebui combinat cu o serioasă acţiune de sabotaj şi de cu<e>rile în ţările de sub dominaţia Axei. Avantajul acestui plan este că e astfel> cade în spatele trupelor germane din Ucraina şi dezrobeşte, rând pe rând, ţări cari nu aşteaptă decât să se aşeze de partea Naţiunilor

Unite. Mai e un scop pe care nu l-am mărturisit lui Harris, acela de a nu lăsa Armata Roşie să opereze singură în acele regiuni şi de a fi stăpână pe ţările vecine URSS. Chestiunea sabotajelor şi cu<e>rilelor este uşoară, căci aceste ţări, afară de Bulgaria poate, sunt, moralmente, pregătite pentru aceasta. Cât despre România, să mi se dea posibilitatea de a lucra şi de a lua legăturile necesare şi voi fi capabil de a organiza o rezistenţă serioasă. Acest atac va trebui însă precedat de unul secundar, pe care-l văd făcut undeva pe Coasta Atlantică, cam cu o săptămână, două, înainte de cel principal.

Am vorbit, pe urmă, despre sistemul de recrutare <c. 455, p.

116> din USA. Harris mi-a spus că şi străinii sunt recrutaţi şi celor cu oareşicare pregătire militară li se dau destul de repede grade.

Aceasta mi-a permis să fac o glumă, întrebând dacă n-aş putea şi

eu să fiu recrutat ca general. Cum mi-a cerut voie să raporteze conversaţia noastră, i-am spus că poate raporta şi cuvântul acesta din urmă. Sunt foarte mulţumit de această întrevedere şi, hotărât, am impresia că a fost, dacă nu indicată, cel puţin autorizată de cercurile militare din Washington.

Vineri, 7 mai

Cu toată părerea generalului Harris, s-a produs o lovitură de teatru nemaipomenită, a<u> căzut Tunis şi Bizerta2S. Ştirea, mai întâi, se răspândise ca un zvon, iar spre seară a fost confirmată în mod oficial. Mie mi-a fost dată de Tommy Miller, după ce m-am întors de la golf, unde am jucat cât se poate de prost cu O'Donoghue. Într-adevăr, a fost o ştire neaşteptată, căci aşa <c. 455, p. 117>

deodată şi atât de repede s-a prăbuşit rezistenţa germană. Aceştia s-au> retras spre capul Bône. Pentru toată lumea a fost o bucurie nemaipomenită, căci pune capăt acestei, aşa de lungi, campanii africane şi pune tot litoralul sudeic> al Mediteranei în stăpânirea Aliaţilor. Şi eu m-am bucurat, dar această bucurie a fost umbrită de eterna părere de rău de a fi fără ocupaţie şi de a vedea cum trece vremea şi tot nu pot fi activ, util Ţării mele. Şi azi, când se apropie atacul final asupra citadelei europene a lui Hitler, rolul meu pentru

Ţara mea ar putea fi şi mai util, cu cât s-ar îndeplini mai devreme.

Simt că înnebunesc.

Seara, cu Millerii, la al doilea concert al lui Menuhin, mai splendid încă decât primul. Sala mai plină decât oricând şi publicul de un entuziasm nevăzut aci. Îndeosebi mi-a plăcut *Sonata* lui Cesar

Franck (un vechi prieten), *Concertul no. 2 La Campanella* <al>

lui Paganini şi *Labirinto*, de Locatelli29. După concert am petrecut două ceasuri foarte agreabile la „Casanova".

56 Carol al II-lea

<c. 456, p. 118> Sâmbătă, 8 mai

La dejun, Yehudi Menuhin, cu nevasta şi Millerii. Pentru noi toţi era un mare punct de întrebare: cum va fi oare d-na Menuhin, a fost o surpriză cât se poate de agreabilă. Este o australiancă foarte drăguţă şi pare a fi o pereche foarte bine asortată. Pe el îl găsesc şi mai simpatic, chiar decât prima dată când l-am întâlnit, acum un an, şi, ceea ce este pentru mine şi mai simpatic, este admiraţia fără margini ce-o are pentru maestrul lui, Enescu. A propus ca **într-**una din serile acestea să

cânte pentru noi, dar cum în casa noastră nu avem spaţiu, nici pian, am hotărât să fie la Millerii, cari, cu deosebită plăcere şi amabilitate, ne-au pus casa lor la dispoziţie. Pe urmă, după masă, au venit să-şi prezinte nepoţica Lima Cavalcanti şi Doamna.

S-a vorbit de ţara lor, Brazilia, şi au insistat foarte mult să mergem acolo, fie măcar pentru o lună. Duduia pare a se lăsa tentată.

Din nenorocire, zilele <acestea, am avut din nou neplăceri, indirecte, cu Urdăreanu. El a jucat, din nou, table şi după ce a câştigat a crezut de cuviinţă să <c. 456, p. 119> facă pe cavalerul, dând revanşa, şi a pierdut mai mult decât a câştigat, cu mult mai mult.

Aceasta are un efect oribil asupra stafii lui morale şi fizice. Cum vorbeam cu Duduia, dacă n-ar fi pentru ea, s-ar fi rupt toate legăturile, ea este aceea care ţine conţinu<u> legăturile cu francezii, cehii, polonezii şi prin ea păstrăm acea atât de importantă <legătură> cu Europa…”

Duminică, 9 mai

De câteva zile, spre seara, sau noaptea, plouă rgulat şi straşnic.

Pentru grădină este foarte bine, dar, cu toate acestea, în casă n-avem apă. După-masă, Bergerii şi Carl Schmidt; nefiind destui pentru bridge, s-a jucat ginn rummy.

Presiunea aliată asupra Peninsulei Bône continuă şi, pe de altă parte, ei par a fi complet stăpâni în aer şi pe mare, încât aci Axa are puţine nădejdi de a scăpa de un dezastru complet.

<c. 457, p. 120> Luni, 10 mai

Zi scumpă sufletelor româneşti, ziua Independenţei, deci şi ziua

Libertăţii. Când oare, biata mea Ţară, vei revedea acele zile fericite în care această zi va putea fi sărbătorită în tot plinul cuvântului Independenţă? Am primit câteva telegrame de la străini, Macris, consulul Greciei de aci, care a şi fost la Te deum; Louis Bloomfield din

Canada şi Arciszewski din Buenos Aires. La 12, Te Deum organizat de Cercul Român şi „România Liberă” la Biserica Anglicană.

— Urmează trei rânduri şterse complet.

— *Însemnări zilnice – 1943* 57

Christs Church, unde fusesem şi anul trecut. Au asistat vreo 50 de persoane, iar părintele Zacharias a slujit mai bine şi cu mai multă demnitate ca de obicei.

Fiind oareşicari dificultăţi anul acesta pentru organizarea mesei comune, ea a fost înlocuită printr-o recepţie dată de mine la

Coyoacan, adică am primit la un cocktail pe românii de aci. După datina noastră, şi cuvântări. Întâiu, Ceserman, în numele Cercului

Român şi „României Libere”, pe urmă, arhitectul Hirsch, în numele românilor refugiaţi, a rostit, într-adevăr, cuvinte foarte frumoase şi mişcătoare. <c. 457, p. 121> Pe urmă, am răspuns eu. Vremea fiind frumoasă şi caldă, am stat şi pe terasă.

Seara, al treilea concert Menuhin. De astă dată nu s-a petrecut fără incidente. Era anunţat pentru ora 9, când am sosit la Bellas

Artes vedem o afluenţă neobişnuită, pe care am luat-o ca un spor extraordinar de ascultători. Însă, când am intrat, am văzut că era pricinuit<a> de faptul că uşile sălii erau închise. Azi e serbarea Zilei

Mamei şi, din cauză că în sală avea loc o mare serbare populară, am trebuit să aşteptăm până s-a sfârşit. Din fericire, în teatru este un her*, în care ne-am refugiat cu O’Donoghuii şi Bueno de Prado, până la li1/*, când, în fine, a început concertul. A fost ceva nemaipomenit şi lipsa celei mai elementare bune-cuviinţe faţă de artist şi public. Am admirat răbdarea publicului, care, fără murmur, a aşteptat ca organizatorii serbării maternele să binevoiască a elibera sala. Se înţelege, concertul s-a resimţit, totuşi, ca întotdeauna, Menuhin a fost admirabil. Ca piesă de rezistenţă a cântat *Sonata No. 3*, de Enescu, construită pe motive folcloristice. Pe mine nu m-a încântat.

<c. 458, p. 122> Marţi, 11 mai

O zi cu una din cele mai desăvârşite bucurii sufleteşti şi artistice.

De dimineaţă, Menuhin a telefonat Duduieei> că azi e singura seară ce o are liberă, ca să vie să ne cânte. După câte vorbisem dinainte, s-a aranjat la Tommy Miller şi am poftit vreo 20 de persoane ca să-l asculte. Am început prin a lua între noi masa. Aci trebuie să relatez un incident caracteristic. El ne-a rugat să aducă şi o prietenă a lui şi iată că vedem apărând cu el marea cântăreaţă negresă Marion Anderson30; a fost un moment de răceală, căci americanii, mai ales acei din sudul USA, nu pot concepe să primeşti la masa ta o persoană de culoare. Toate însă s-au petrecut bine, afară de Dorothy Ellis, care n-a voit să-i întinză mâna. Ceilalţi, Messersmith, O’Donoghue, în cap cu stăpânul casei, au fost foarte atenţi cu ea. Este o femeie remarcabilă şi, pe lângă neîntrecutul ei talent, este şi o persoană ex

— Un colţ al ei, al Mamei.

58

Carol al II-lea trem de cultă. Am avut, din <nou>, prilejul de a sta

de vorbă cu

Menuhin mai ales despre maestrul lui, <c. 458, p. 123> Enescu, căruia îi păstrează cea mai mare veneraţie şi admiraţie. El, Menuhin, este fiu de rabin refugiat din Rusia, ceea ce explică mult talentul şi sentimentul său artistic. Familia lui a emigrat în 1914 din Ucraina în USA. El **s**-a născut la New York, în 1916.

După cină, a început regalul, niciodată n-a fost în mai perfectă formă şi n-a cântat cu mai mult sentiment şi artă. A început prin

Sonatina lui Dworak şi pe urmă a insistat să cânte *Sonata* lui Enescu. A fost o adevărată revelaţie şi m-a mişcat până la lacrămi. Ce face ambianţa, cu cât ieri nu-mi făcuse nicio impresie şi am găsit-o grea, azi mi-a plăcut şi m-a fermecat. De altfel, mulţi dintre cei de faţă, cum e Sid O'Donoghue, au fost şi ei adânc emoţionaţi. Ultima bucată de rezistenţa a fost *Sonata* lui Cesar Franck, a cântat-o inimaginabil de frumos şi de zguduitor. Chiar acei cari nu gustă acest fel de muzică au fost încântaţi. Carl Schmidt, care este în această categorie, mi-a mărturisit: „I don't like fiddlers, but this one I can understand".

<c. 459, p. 124> După plecarea lumii, Duduia şi cu mine am mai stat, un ceas, cu Millerii de vorbă şi la toţi impresiile au fost egal de admirative şi de emoţiona<nte.

Miercuri, 12 mai

O zi foarte caldă, am fost, după-masă, în oraş, să caut discurile cu *Sonata nr. 3* a lui Enescu. La agenţia centrală R.C.A. Victor, m-au trecut năduşelile, tot ce ceream n-aveau, din fericire, la sfârşit, am găsit simfoniile 5 şi 9 <ale> lui Schubert. Am oroarea de a intra **într**-o prăvălie, să deranjez vânzătorii fără a cumpăra ceva.

Seara, ultimul concert al lui Menuhin. A cântat divin, mai ales

Concertul lui Beethoven; orchestra şi conducătorul ei, Carillo, au fost detestabili. Publicul, ca niciodată, sala gemea, literalmente, de lume, încât a trebuit să se puie mai bine de 100 de fotolii suplimentare şi încă la balcon era lume care stătea în picioare. Entuziasmul delirant.

<c. 459, p. 125> Ca ştiri, două extrem de importante: Churchill e, din nou, la Washington, ca să confereze cu Roosevelt[31], iar în

Tunisia **s**-a încetat focul; trupele Axei **s**-au predat, în cap cu generalul von Armin[32]. Se aşteaptă urmarea, şi eu le aştept cu disperarea în suflet, neputând participa la ele. Cine ştie dacă Dumnezeu tot nu va fi bun cu mine în ultima clipă? Nădejdea nu trebuie **s**-o pierzi niciodată.

— Nu-mi plac violoniştii (scripcarii), dar pe ăsta îl înţeleg.

Joi, 13 mai

Nimica deosebit, mi-am cântat discurile cumpărate ieri. E cald, suntem în plină vară. De câteva zile este teribil de uscat, încât nu mai avem apă în casă, nu mai vorbesc de grădină, care, cu toate acestea, se ţine frumoasă. Conţinu<u> mă gândesc ce ţară binecuvântată este México din acest punct de vedere. Am stat pe terasă şi am privit păsările cari umplu grădina. Colibrii, ca nişte albine, trec din floare în floare, sugând nectarul cu cioculeţul lor lung şi ascuţit.

<c. 460, p. 126> Vineri, 14 mai

Dejunăm la Ambasada Braziliei, între alţii sunt acolo Torres-Bodet şi Messersmith. Am vorbit mult cu primul despre situaţia generală şi cu plăcere îl găsesc în toate de acord cu mine, chiar şi asupra primejdiei ce o prezintă URSS pentru viitor. După-masă, câteva cuvinte cu Messersmith, pe care-l găsesc bine dispus. I-am spus că mie şi lui Urdăreanu nu ni **s**-au eliberat decât jumătate din sumele cerute, hotărât a răspuns că nu este suficient. Pe urmă, i-am atras, din nou, atenţia asupra scrisorilor cari nu sunt lăsate, cu lunile, să plece în Europa.

Spre seară, un cocktail extrem de cald şi de plictisitor la Bueno de Prado şi, ca să terminăm ziua, cu Duduia la cinema, unde am văzut un film de războiu' destul de bun: *The immortal Sergeant*.

Ne-am întors pe urmă acasă, Duduia nesimţi**ndu**-se bine.

<c. 460, p. 127> Sâmbătă, 15 mai

O noapte oribilă, Duduia n-a dormit deloc, iar eu, foarte târziu.

Duduia **s**-a sculat complet afonă, aşa încât am fost obligat să primesc singur pe dl. şi d-na Roessler Villero, cari au venit să ne facă o vizită. Ea este o franţuzoaică plină de viaţă, iar el de o origine mai mult germanică, destul de obscură, sunt prieteni ai lui Messersmith.

Au un băiat, care, ca copil, seamănă mult cu Mihăiţă al meu. Astăzi are 15 ani şi la şcoală profesorul l-a făcut să facă o compoziţie asupra inflaţiei şi iată ce a produs: „I don't know, god knows, Merry

Christmas". În loc să se supere, iată notarea dată de dascăl: „O to you 100 to God. Happy New Year" *. Un frumos exemplu de spirit pedagogic.

Seara, am fost la Liz Borroughs, pentru cină şi obişnuitul bridge.

S-a jucat şi un joc francez pe care l-au supranumit „The dirty handkerchief” *”, căci mizele se ascund sub o batistă ca să nu fie văzute. Am jucat şi noi, eu pierzând puţin, iar Duduia câştigând.

* „Eu nu ştiu, Dumnezeu ştie. Un Crăciun fericit”.

** „Zero pentru tine, o sută pentru Dumnezeu. Un An Nou fericit”.

* * Batistă murdară.

60

Carol al II-lea

Mai târziu a venit şi <c. 461, p. 128> Ernest, foarte fericit că şi-a recuperat mare parte din pierderile zilelor trecute.

Ştiri vagi din lume, are aerul că germanii pregătesc, din nou, o acţiune în URSS. Am avut o discuţie cu Duduia asupra sfârşitului războiului, ea e convinsă că va fi pentru anul acesta, adică e vorba de războiul în Europa, eu că va fi la anul. Să dee Dumnezeu ca ea să aibă dreptate.

Duminică, 16 mai

Dejun la Tommy, urmat de bridge. E o căldură înăbuşitoare.

Seara, am jucat ginn rummy cu Duduia.

Luni, 17 mai

Văd, de dimineaţă, în ziare că Mihăiţă ar fi bolnav de pojar. E

cam devreme de la ultima dată. Din fericire, deşi plictisitor, nu e grav la vârsta lui.

Duduia, foarte ocupată, azi, telefonând toată ziua pentru <c.

461, p. 129> plasarea biletelor serbării Franţei Combatante. Cu toată inima s-a dat acestei cauze, căci are o nesfârşită admiraţie şi încredere în de Gaulle. Fără nicio laudă, dacă n-ar fi ea să păstreze moralul, mulţi s-ar fi descurajat. După câte se vede, promite a fi foarte reuşită, în tot cazul, se fac toate sforţările să fie cât mai elegant şi european. Vânzarea biletelor merge fără nicio greutate.

Din nou o zi foarte caldă, cu tot cerul acoperit şi tunetele ce au răsunat către seară, tot n-a plouat.

Marţi, 18 mai

Marile baraje din Ruhr au fost distruse, ieri, de un bombardament al RAF33. Acesta a scăzut enorm energia motrice a acestei importante regiuni industriale şi a produs mari inundaţii. Este, cred, cea mai efectivă operaţie pentru micşorarea potenţialului de războiu’ al Germaniei. Pe urmă, din Italia vin din ce în ce ştiri mai

persistente despre nelinişti. Se văd din ce în ce mai grav ameninţaţi şi, cu toată retorica eroică <c. 462, p. 130> a lui Mussolini, curentul se întoarce împotriva lui. Se zvoneşte abdicarea regelui Victor Emanuel, nu cred aceasta, dar, în tot cazul, importanţa lui Umberto începe a creşte, el a fost, totdeauna, considerat un duşman al acestei neinteligente şi imprudente acţiuni războinice. A treia ştire, care, **într-**un viitor apropiat, va putea da rezultate apreciabile este trimiterea de către Roosevelt în misiune pe lângă Stalin a fostului ambasador Davies. Toate aceste ştiri sunt dătătoare de speranţe.

Duduia având azi un dejun de cucoane, eu mi-am aranjat unul de domni, la „Borda”, cu Sid O’Donoghue, Tom Miller, Cari

Schmidt şi Allen Ellis. Toţi au fost încântaţi de masă, care a fost, într-adevăr, excelentă. Pe urmă, m-am dus să fac unele cumpărături, între care, principală, ceva pentru Duduia de 21 mai, pe urmă, cărţi şi discuri.

Seara, la un splendid concert al admirabilei contralto negresă

Marion Anderson. De mult auzisem despre această minunată artistă şi nicio laudă n-a fost prea mare. Este vocea cea mai mişcătoare ce se poate auzi, dulce şi caldă, la care se adaugă perfecţia şcolii, care-i permite <c. 462, p. 131> cele mai neauzite nuanţări.

Concertul l-a început cu *Salutation*, a lui Haendel; când a deschis gura şi, ca două lovituri de clopot, au ieşit primele două note, le-am resimţit până în inimă şi aşa m-au mişcat, încât, involuntar, mia<u> ţâşnit lacrimile. Tot ceea ce cântă este admirabil, fie bucăţi clasice, operă, lieduri ori negro-spirituals, toate sunt de cea mai desăvârşită perfecţiune tehnică şi artistică. Cred că e, poate, cea mai mare artistă a vremurilor. Publicul i-a făcut o splendidă primire şi teatrul era ticsit de lume.

Miercuri, 19 mai

O zi mai bună, mai bună pentru mine. Întâiu, din cauza penuriei de apă suntem siliţi să ne sculăm mai devreme şi aceasta îmi face mult bine. Pe urmă, pentru prima dată, de multă vreme, am putut lucra niţel mai mult. Acest fapt, mai ales, mi-a făcut foarte mare plăcere.

Seara, cocktail şi bridge la Helen Boynton.

<c. 463, p. 132> Joi, 20 mai

Vin ştiri despre distrugerile produse de ruperea barajelor din

Ruhr. Pare-se că în unele locuri e un adevărat dezastru, care, din păcate, se răsfrânge asupra populaţiei civile. Tot nevinovaţii cari plătesc. Churchill la Washington a produs, din nou, un discurs în faţa Congresului, fără a ascunde că vor mai fi lupte grele, tonul general a fost optimist. Ceea ce era necesar pentru americanii antibritanici a fost asigurarea că Imperiul Britanic va continua lupta până la înfrângerea definitivă a Japoniei.

Spre seara, mi-am cântat noile discuri, ceea ce pentru mine este, totdeauna, o mare bucurie.

Zi caldă şi uscată.

Vineri, 21 mai

Sf. împăraţi Constantin şi Elena. E onomastica Duduieei>. De azi-seară, înainte de culcare, i-a<m> dat darul meu, iar azi de dimi

62

Carol al II-lea neaţă, flori. Să-mi <c. 463, p. 133> trăiască fericită şi mai ales sănătoasă!

Azi-seara fusese<m> la D-na Garreau Dombosle, am stat mult de vorbă împreună. Am cules din cele spuse că părerea „Francezilor

Liberi” ar fi să formez un guvern în exil, punând astfel capăt nesfârşitelor certuri între români. Părerea d-nei Dombosle este că aceasta ar fi cel mai bun mijloc de a <se ralia toţi la un loc, văd cu plăcere că vede exact ca mine.

A fost, azi, o zi splendidă, cald, cu soare, dar suportabil, spre seară **s**-a ridicat o furtună cu vânt şi tunete, dar n-a plouat decât câteva stropuri. Grădina, mai ales colţul împrejurul mormântului lui Pussy, e o splendoare de colorit. Am stat liniştiţi acasă, făcând muzică şi pasienţe.

Seara, al doilea concert Marion Anderson, am fost cu Millerii şi

D-na Garreau Dombosle. Splendidă ca întotdeauna, din nou am putut constata extraordinara fineţe a [l] artei acestei deosebit de mare cântăreaţă.

Ziua am terminat-o la „Patio”, care îşi redeschide, astăzi, porţile, sărbători**nd**-o pe Duduia.

<c. 464, p. 134> Sâmbătă, 22 mai

Din nou o zi destul de bună, în care am putut lucra niţel. După masă, Duduia **s**-a dus **s**-o vază pe Nastia, care-i grav bolnavă, fiind operată de o sarcină extrauterină. Eu am stat acasă şi destul de uşor am scris câteva pagini. Este un progres care mă bucură foarte mult.

Spre seară, ambasadorul argentinian, Candioti, îmi telefonează ca să-mi dea ştirea bună că ministrul lor la Bucureşti, în urma întrebării mele, are plăcerea de a comunica <aceea, că Mihăiţă n-a avut decât o uşoară formă de pojar, că azi e afară de orice primejdie şi că chiar a ieşit din casă. Aceasta este foarte îmbucurător şi deschide perspective viitoare de legături.

Trăim parcă în epoca loviturilor de teatru, am auzit la Radio ştirea dizolvării Comi<n>ternului, deci a Internaţionalei a 3-a34. Este o ştire pe care o consider îmbucurătoare, căci, cel puţin aparent, lupta Axei împotriva Comunismului internaţional nu mai are rost.

<c. 464, p. 135> Duminică, 23 mai

Ziua a început prin a fi caldă, dar în decursul după-amiezii **s**-a răcorit şi chiar a încercat să ploaie, noaptea însă a căzut o ploaie binefăcătoare pentru grădină. La prânz, masa la Sophy Hogarth, urmat<a> de bridge. Mâncare excelentă şi, pentru o dată, abundentă.

Companie agreabilă. Seara, am rămas liniştiţi acasă.

— *Însemnări zilnice* – 1943 63

Ca ştiri, intensificarea activităţii aeriene nu încetează nicio clipă şi asupra Italiei devine mai puternică. Multă vorbărie asupra viitoarei invaziuni şi multe speculări asupra locului unde se va produce.

Luni, 24 mai

Până seara, nimica demn de însemnat, vremea e frumoasă şi caldă, însă spre sfârşitul ei şi noaptea a plouat din belşug. Se pare că păşim cu paşi repezi înspre sezonul ploilor.

La 6V2, Ewon Harwet Morris. Entuziast ca întotdeauna, <c. 465, p. 136> aduce ştiri din USA şi din Detroit, cari, dacă sunt adevărate, ar fi dintre cele mai îmbucurătoare. Am devenit aşa de filosof, încât, chiar dacă ştirile bune nu corespund adevărului, dau totuşi o infuziune de speranţă şi de energie, nu atât de necesară mie personal, cât mai ales lui Ernest, care aşa de uşor se dezumflă. Morris l-a văzut pe părintele Moraru şi pe avocatul Marcu, i-a transmis mesagiul meu, care, după spusele lui, ambii l-au priceput foarte bine. L-a găsit cu moralul bun şi răbdător, însă această stare de spirit pare a se fi modificat, pe urmă, după câte am putut constata din scrisoarea popii, din 11 mai. A doua informaţie a fost cu mult mai importantă şi nădăjduiesc să fie mai exactă ca prima.

1) Vicepreşedintele Wallace, deşi cu idei foarte de stânga, este simpatic faţă de mine, ceea ce nu este atât de important din cauza

personalităţii sale, cât din cauza influenţei ce o poate avea asupra anturajului său în care sunt unele persoane adevărat bine.

2) În cercurile militare se vorbeşte că ofensiva principală asupra

Europei **s**-ar face din Turcia, fără a o recunoaşte, tocmai <c. 465, p. 137> propunerile şi planul meu.

3) în faţa acestei situaţii, şi Balcanii prezentând pentru viitor un punct foarte important pentru menţinerea păcii, voi fi chemat, în curând, la lucru şi trimis în Turcia pentru a m-ocupa de acest lucru şi în vederea ideii unei Federaţiuni Balcanice. Pare-se că voci din această parte a lumii, unele bulgăreşti, zic că au încredere în spiritul meu politic şi de imparţialitate. Nu pot decât să mă bucur şi să mă rog lui Dumnezeu să se îndeplinească cât mai repede.

Marţi, 25 mai

De dimineaţă, soseşte, din Lisabona, o scrisoare de la credinciosul Ribeiro, care, de astă dată, e plin de bucurie, căci, în sfârşit, a primit una de la noi, datată din martie. Deşi toate celelalte din septembrie nu i-au sosit, cel puţin aceasta i-a adus mult aşteptata bucurie de a avea ştiri de la noi. Chestiunea aceasta a comunicaţiilor a devenit o adevărată pacoste, mai ales de când scrisorile de aci trec prin neexperimentata cenzură americană. <c. 466, p. 138> Cea engleză din Bermuda era mult mai expeditivă.

64

Carol al II-lea

După-masă, un telefon de la „U.P.”, că, în legătură cu procesul de la Detroit, judecătorul a admis că, deoarece n-am primit autorizaţia de a veni în USA, să se trimită o comisie rogatorie, care, în faţa unui amploiat al Ambasadei, să-mi iee interogatoriul. Seara, la recepţia de la Ambasada Boliviei, l-am întrebat pe Messersmith dacă ştie ceva despre aceasta. Mulţumi**ndu**-mi că l-am informat, mi-a spus că este absolut opus acestei proceduri şi că va face tot posibilul ca **s**-o împiedice. Mai pe urmă, revenind asupra intransigenţei sale, a declarat că depinde în ce fel vor fi puse întrebările, că, dacă sunt bine puse, pot fi utile.

Recepţia dată în onoarea preşedintelui Boliviei, generalul Pefiaranda35, a fost briliantă, deşi Ambasada e cam mică şi era foarte multă lume. Generalul este de clasicul tip sud-american, un individ spătos, cam vulgar ca aparenţă, dar amabil şi, din păcate, nevorbind decât spaniola, şi aceea destul de prost. îmbrăcat **într**-o uniformă cu multe broderii, poartă atârnat de gât un frumos medalion bătut în

briliante. Este darul făcut de Congresul Bolivian lui Simón Bolívar şi care l-a lăsat” moştenire <c. 466, p. 139> ca insignă preşedinţială.

Toate femeile au înnebunit după această frumoasă bijuterie şi roiau în jurul lui ca nişte albine. Era încântat de aceasta. A fost foarte amabil şi galant cu Duduia.

Am vorbit cu Padilla şi Torres Bodet despre situaţie, nu prea au încredere în dizolvarea Cominternului. Pe urmă, **s**-a deschis vorba despre împărţirea Germaniei, pe care şi ei o văd ca o absolută necesitate. Pe Candioti l-am mulţumit călduros pentru legătura ce mi-a făc**ut**-o cu prilejul bolii lui Mihăiţă, mi-a dat un fapt în plus că răspunsul venit era chiar din partea Băiatului. Deci iată, de fapt, o legătură stabilită.

Recepţia **s**-a prelungit până dimineaţa şi, pe la 3, când am plecat noi, se dansa încă cu foc. Lucrul cel mai îmbucurător în această seară a fost că centrul întregii sindrofii era Duduia. Nu numai cei cunoscuţi-Padilla, Torres Bodet, Messersmith –, dar şi mai toţi ambasadorii au înconjurat-o în mod cu totul deosebit şi i-au spus cuvinte de încredere pentru noi în ce priveşte viitorul.

<c. 467, p. 140> Miercuri, 26 mai

Ca în mai toate zilele, până seara, vreme frumoasă, pe urmă o ploaie care să stropească bine grădina şi să răcorească atmosfera.

Duduia a avut de lucru, după-masă, pentru serbarea „Franţei Libere”. Eu am stat acasă şi am lucrat.

În vext: *a lăsal-o*.

Însemnări zilnice – 1943

65

Joi, 27 mai

Azi, zi fără ploaie în Coyoacan, în oraş a plouat destul de tare.

Duduia a fost La Crucea Roşie, iar eu am rămas acasă cântând din gramofon.

Seara, la Garreau Dombosle, unde Jules Romains ne-a citit sketch-ul pentru serbarea „Franţei Combatante”. Ca toate operele lui teatrale, această scenetă este plină de humor şi filosofie. Seară foarte plăcută, care **s**-a petrecut **într**-o adevărată atmosferă culturală europeană, care mi-a făcut foarte mare plăcere.

<c. 467, p. 141> Vineri, 28 mai

Duduia, din nou, nu-i bine, încât a stat toată ziua acasă, ca să se odihnească. Eu am fost la golf şi mi-am jucat cele 18 găuri. Primele

9, infam de prost, ultima serie mai bine.
Seara, cu Millerii, la ultimul concert de abonament al lui Marion
Andersen. Sala mai plină decât oricând şi publicul şi mai entuziast, mai ales când a cântat lieduri. Trebuie să mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a dat prilejul de a auzi aşa o artistă desăvârşită.
Ca ştiri, continuarea fără încetare a activităţii aeriene asupra
Germaniei şi Italiei. O alta, foarte îmbucurătoare, întâlnirea de
Gaulle-Giraud. În sfârşit, după atâtea tărăgăneli, pare a se fi găsit un teren de înţelegere. Dacă va fi definitivă, e o binecuvântare, mai ales pentru Franţa.
Sâmbătă, 29 mai
După cum s-a arătat cerul astăzi, se vede că am <c. 468, p. 142>
Intrat în sezonul umed, a plouat toată ziua şi o bună parte din noapte. Pentru grădină e admirabil şi pentru casă, vom putea face economie de apă, nemaifiind nevoie de stropit. Duduia nu s-a simţit bine, deci a stat mai toată ziua întinsă. Eu am lucrat la...*, dar nu suficient. Sunt din nou cuprins de gânduri şi de doruri, tot mai mult m-apasă această neactivitate. Timpul trece, fiecare zi ne apropie de evenimente cari vor fi decisive şi e atât de greu de a lua în mână efectiv interesele viitoare ale României, se pun atâtea piedici.
Vor veni, oare, ştiri bune de la Washington? îmi vine mai mult a crede că nu.
Toate privirile mele sunt aţintite asupra dezvoltării conversaţiilor între de Gaulle şi Giraud, poate că aci va fi scăparea. Din ce în ce mai serios mă gândesc să mă pun la dispoziţia forţelor combatante ale „Franţei Libere”, căci pentru mine, ca pentru orice român.
Franţa e o a doua patrie. Poate că sub egida acestui stat nou, renăs
— Două cuvinte sunt şterse, ar putea fi: *lucrarea mea*.
66
Carol al II-lea cut prin energia şi neşovăitoarea credinţă a lui de Gaulle, voi putea forma măcar un batalion românesc.
<c. 468, p. 143> Duminică, 30 mai
Până seara am stat acasă şi am putut înainta destul de bine cu lucrarea mea. Ziua a fost frumoasă şi fără ploaie. Seara, am fost la un match de table, la Marie-Lou Ellizaga. La întoarcere, pe la 4 dimineaţa, un automobil condus de nişte beţivi, trecând pe lângă noi, ne-a lovit

maşina dinadins.

Luni, 31 mai

De Gaulle este la Alger şi, după informaţiile ziarelor şi după cele date de Garreau Dombosle, lucrurile par a merge foarte bine şi înţelegerea pe punctul de a se face. Între personalităţile ce sunt acolo, au sosit de curând din Franţa generalii Georges şi Wouillemain.

De Gaulle a venit cu Massigli şi Philippe, iar, după mine, persoana cea mai de seamă în toate aceste tratative este Catroux, care a lucrat ca agent de legătură, cu un devotament şi patriotism fără pereche.

Mama a cunoscut acest general când a vizitat Marocul <c. 469, p.

144> şi vorbea de el cu mare admiraţie. Această ştire este <cum> nu se poate mai îmbucurătoare, căci va elimina din câmpul Naţiunilor

Unite o lipsă de estetică, care făcea o mare pată morală. De fapt, oricare ar fi înţelegerea, tot de Gaulle va fi acela care va fi, de fapt, conducătorul şi care a câştigat partida. Se vede acest lucru şi din calda recepţie ce i s-a făcut la Alger.

A mai fost o informaţiune destul de curioasă, că sovieticii ar fi încercat să puie mâna pe de Gaulle pe când se ducea la această întrunire. Şi aceasta ar putea avea bune consecinţe, căci „Franţa

Combatantă” era cam prosovietică. Poate că acuma vor deveni mai realişti în această direcţie.

Am stat toată ziua acasă şi am lucrat cu destul de mult spor.

Aceste ştiri despre înţelegerea franceză mi-au ridicat mult moralul.

Marţi, 1 iunie

Iată că a trecut aproape jumătate din an…

<Miercuri, 2 iunie>

stat acasă şi am lucrat cu spor. După-masă am primit pe financiarul

Ben Smith, care mi-a adus un ziarist cu numele Williams, care vrea

— Fila conţinând paginile 145 – 146 a fost ruptă din caiet.

— *Însemnări zilnice – 1943* 67

să facă un articol asupra mea. îl interesează mai ales „The human touch”.

A plouat strâjnic, ceea ce este bine pentru grădină. Seara, am

stat cu Duduia, jucând ginn rummy.

Joi, 3 iunie

Ştirile din Alger, după cum le raportează Presa, nu sunt bune.

Pare-se că ar fi încă mari divergenţe între cei doi şefi. Se înţelege că acei cari n-au sentimente prietenoase pentru de Gaulle jubilează, propunând, chiar, ca toate organizaţiile „Franţei Libere” să fie lichidate şi că Comandamentul forţelor anglo-americane să preiee administraţia Africii de Nord franceze. Ce democratice sunt acest propuneri şi ce frumoase nădejdi dau pentru viitor. Din nou această nenorocită democraţie de vorbe care ne-a adus aci unde suntem.

Dacă s-ar ajunge la o ruptură, <c. 470, p. 148> ceea ce nu cred, ar fi un oribil exemplu dat lumii. Unde este acea Franţă, generoasă şi patriotică, pe care am cunoscut-o şi iubit-o.

Spre seară, din fericire, Duduia, întorcându-se de la pregătirea serbării, aduce ştiri bune, toate cele scrise în ziare nu corespund adevărului, înţelegerea este perfectă, probă numirea lui Catroux ca

Guvernator al Algeriei, în locul lui Pierroton, definitiv demisionat.

Nu prea am făcut treabă astăzi, nu m-am simţit dispus. Seara, masa la Cicenciado Malda şi fiica sa, D-na Bielatzki. El este un avocat bogat, om de oareşicare vârstă, pasionat de muzică. Necunoscând niciun instrument, ca şi mine, s-a refugiat în gramofon. După cină, ne-a cântat mai multe discuri foarte frumoase. A fost o seară foarte plăcută, într-o atmosferă intelectuală şi, aş putea spune, quasi europeană. Pe lângă Duduia şi cu mine, mai era<u> ambasadorul

Lima Cavalcanti şi Doamna.

<c. 470, p. 149> Vineri, 4 iunie

13 ani de când am părăsit Cocsmul, ca să preiau puterea în Ţară, zi, atunci, atât de plin<a> de nădejdi şi care s-a terminat aci, pe meleagurile primitoare, dar străine, ale Mexicului.

Am făcut muzică, câteva discuri noi, între care lucruri <pe> cari le-am descoperit abia acuma: *Concertul pentru două piane* al unui compozitor american, MacDowe1136, şi dansuri portoricane. Am fost, o clipă, în oraş, la librărie.

Mulţumită lui Dumnezeu, acordul francez este desăvârşit şi Comitetul Naţional, în sfârşit, constituit. Este o mare binefacere pentru lumea întreagă şi pentru viitorul civilizaţiei că „Franţa Combatantă” şi-a regăsit locul ce-i <se cuvenea sub soare. Pe lângă numi

* „Atingerea umană”, parcea umană.
68
Carol al II-lea rea lui Catroux, a ieşit şi aceea a lui Gabriel Puaux, fost ministru la
Bucureşti, ca resident în Maroc.
În Argentina a avut loc o revoluţie pro Naţiunile Unite, care a gonit pe preşedintele nemţofil, Casti11037. Convingerea mea este că e pusă <c. 471, p. 150> la cale de USA. E bine pentru cauza comună, căci va unifica definitiv continentul american, pentru mine însă taie legătura care fusese abia stabilită cu Mihăiţă.
Sâmbătă, 5 iunie
Am stat acasă şi am lucrat cu destul de mult spor, căci trebuie, cu orice preţ, să-mi termin lucrarea. Seara, am fost la „Grillon”, ca să văd repetiţia sketch-ului lui Jules Romains. Deşi unii actori au lipsit, am găsit că a făcut progrese şi, încă o dată, am putut constata fineţea spiritului autorului.
A fost acolo şi Garreau Dombosle, cu care am stat mult de vorbă. L-am rugat să transmită lui de Gaulle toate felicitările mele şi toată bucuria mea de a vedea constituit Comitetul Naţional Francez, am adăugat că bucuria mea este cu atât mai mare, cu cât pentru orice român Franţa e o a doua patrie. Mi-a povestit, pe urmă, multe din greutăţile ce le-a avut de Gaulle de întâmpinat şi cari, <c. 471, p. 151> după el, sunt originea neînţelegerilor cu USA. Afacerea porneşte de la ocuparea insulelor St. Pierre et Miquelon. Erau suspiciuni că postul de T.F.F. de acolo transmitea buletine meteorologice cari erau folositoare submarinelor germane, deci USA şi
Canada hotărâseră să ocupe acest post; pe de altă parte, de Gaulle avea aceeaşi intenţie. Cu câteva zile înainte, State Departament făcuse un aranjament cu amiralul Robert, din Martinica, că niciunul din teritoriile de sub administraţia lui nu vor trece sub altă jurisdicţie. Între aceştia era şi St. P. & Mq. Cu toate că de Gaulle dăduse ordinele pentru ocupare, aflând de acest aranjament a dat două telegrame, una către Texier, reprezentantul său la Washington, spre a protesta împotriva atingerii suveranităţii franceze, şi alta către amiralul Musellier, suspendând operaţia. Prima telegramă n-a fost transmisă la timp de către Texier – care, nefiind de meserie, n-a priceput urgenţa ei. Cu a doua **s**-a produs un lucru mai grav, din cauza <c. 472, p. 152> unui agent Vichy-ist, pătruns în marina gaulistă, telegrama n-a fost

expediată şi ocuparea care trebuia să se facă în bună înţelegere cu State Departament s-a produs tocmai în momentul cel mai neprielnic. Iată de unde s-ar fi produs neînţelegerile cari au produs atâta rău. Ca fapt istoric, demn de înregistrat, este interesant.

Duminică, 6 iunie

Dejun la Mrs. Frazer, lume multă, între care şi Messersmith, care nu se simţea bine. Am vorbit niţel cu el despre chestiunea de la

Detroit, mi-a repetat că am dreptul de a refuza interogatoriul şi că găseşte că procedura este complet neuzitată. I-am repetat ce spusesem lui Finley, că, dacă cererea ar fi venit din partea acuzării, aş fi uzat de această soluţie, dar, cum vine din partea apărării, mă simt, moralmente, obligat să răspund. Pe urmă, am vorbit de chestiunea franceză, el are impresia că înţelegerea este <c. 472, p. 153> mai mult superficială, aceasta oglindeşte, întrucâtva, părerea americană; am impresia că nu sunt prea mulţumiţi de această soluţiune. Aci este, hotărât, o deosebire de vedere între englezi şi americani; după ştirile ce le-am văzut, azi de dimineaţă, că Churchill a fost, zilele acestea, la Alger, mi se pare că el a dat o mână de ajutor pentru înţelegere. Alte ştiri din Argentina arată că revoluţia împotriva lui Castillo nu este, după cum unii credeau la început, o mişcare pentru ruperea legăturilor cu Axa, ci pur şi simplu, una internă şi, mai ales, o reacţiune împotriva comunismului.

Seara, am fost la Berger. E prima dată când văd casa lor cea nouă, clădită de Hirsch. E foarte frumoasă şi, mai ales, spaţioasă, dar ca aranjament lasă de dorit. Eu am jucat cu Nastia, care se restabileşte foarte încet din boala ei, ginn-rummy, iar Ernest a pierdut copios, jucând table cu Alex.

<c. 473, p. 154> Luni, 7 iunie

Am stat acasă lucrând cu mult spor, Duduia a fost, mai ales, ocupată cu lucrul ei pentru serbarea „Franţei Combatante”, care, după cât se pare, va fi un real succes. La început, lumea se codea, din cauza preţului biletelor, azi nu se pot împlini cererile.

Ca ştiri, lupte sterile în URSS, continuarea bombardamentelor energice asupra Germaniei şi, mai ales, asupra porturilor şi aerodromurilor din Italia. Un punct de mare importanţă strategică, care primeşte un adevărat potop de bombe, este Insula Pantelaria[38]. Ştiri de la înţelegerea francezilor, pare a arăta că din ce în ce <se

întăreşte, în tot cazul, oricare ar fi deosebirile de părere, sper trecătoare, între şefi, populaţia pare a susţine pe de Gaulle.

O scrisoare de la Ribeiro vorbeşte de boala lui Mihăiţă, făcând unele considerente medicale. Pentru el este dubioasă şi că ar fi ceva politic dedesubt. Nu este exclus, căci concordă <c. 473, p. 155> cu alte informaţiuni, că ar avea loc fricţiuni, pe chestiuni interne, cu

Antonescu.

70

Carol al II-lea

Marţi, 8 iunie

Au trecut 13 ani de la urcarea mea pe Tron, de la acea frumoasă zi de vară, în care era atâta bucurie şi entuziasm popular. Nădăjduisem să pot trece acel hop, al 13 elea, an ţi], şi aveam convingerea că după aceea totul va merge bine. Vicisitudinile vieţii şi fluctuaţiunile politice au hotărât însă altfel. Gândindu-mă la aceşti ani, nu pot să nu constat că acela care, sper inconştient, a săpat cât a putut autoritatea şi prestigiul meu a fost acel opoziţionist constipat şi negativ de Maniu. El a deschis porţile atacului final al Gărzii de

Fier şi deci al nemţilor. N-am voit să se facă nicio manifestaţiune în această zi, le consider deplasate în aceste împrejurări, neputând ajunge la vreun rezultat practic cu „România Liberă”. Am primit telegrame <c. 474, p. 156> de la totdeauna credinciosul Ribeiro şi de la Go Bancher; Pangal s-a distins prin tăcerea lui. Flori şi felicitări mi-au trimis Cesermanii.

După-masă, am fost, ca distracţia zilei, în oraş, să fac câteva cumpărături, m-am ales, mai ales, cu discuri. Seara, am fost la Millerii, cu Duduia, ca să aducem felicitări şi o păpuşă fetiţei lor, Elena, care împlineşte, astăzi, un an.

Miercuri, 9 iunie

Dimineaţa, nimica. După-masă, MacEvoy, ca să joace table cu

Ernest. O zi dezastruoasă pentru el, adversarul având un zar nebun.

Eu am jucat ginn-rummy cu D-na MacEvoy şi am câştigat.

Joi, 10 iunie

Până seara, când are loc faimoasa serbare a „Franţei Combatante”, am stat acasă şi am <c. 474, p; 157> făcut muzică, totdeauna o deosebită plăcere pentru mine.

Ca ştiri, unele frecări între francezi, deşi Comitetul Naţional s-a

format. Ca personalităţi mai de vază, au intrat în el Massigli, André
Phillippe, Catroux, Monnet39 şi alţii a<l> căror nume nu-l cunosc.

Majoritatea sunt simpatizanţi ai lui de Gaulle. Uruguayul este prima ţară care a recunoscut noul Comitet Francez, sunt nădejdi că, în curând, México va urma.

Seara, marea serbare dată în folosul prizonierilor de război, a
„Franţei Combatante”. A fost o reuşită desăvârşită, căci a asistat foarte multă lume, între care Messersmith, cu toate că nu se simţea bine (marele succes al Duduieei>), ministrul Angliei, Bateman.

Padilla, Cavalcanti, mulţi reprezentanţi ai republicilor Americii Latine, generali, ataşaţi militari şi lume foarte selectă. Atmosfera a fost de o caldă simpatie, care m-a bucurat enorm de mult. Programul foarte frumos, începând cu asaltul <c. 475, p. 158> de scrimă, care

m-a emoţionat foarte mult, al căpitanului Hara Oliva, de două ori campion internaţional, cu nevastă-sa, fostă şampioană a Franţei. Ei au fost de o eleganţă admirabilă. Foarte bine au fost chansonetele franceze cântate de fata D-nei Cassossus. Sketch-ul, pentru cei care pricep franţuzeşte, foarte bine, dar succesul cel mare a fost licitaţia admirabil condusă de ziaristul Palavicini. A produs frumoasa sumă de 8.000 de piaştrii, dintre care 3.000 sunt ale mele. Pentru Duduia, care a pus atâta suflet în toată organizarea acestei serbări, sunt nu se poate mai fericit de succesul ei.

Vineri, 11 iunie

Azi, o zi de odihnă. Am cântat, din nou, din discurile cele noi, în special m-am bucurat de *Concertul* lui Prokofiev, care este, incontestabil, cel mai mare compozitor al URSS.

<c. 475, p. 159> Ecouri de la serbare, admirabile. Pe lângă incontestabilul succes moral şi social, fiind cea mai frumoasă şi elegantă serbare care s-a dat, demult în México, este şi reuşita materială, care a produs 16.000 pesos.

Seara, şura importantă că insula Pantelaria40 s-a predat, nemaiputând rezista furiosului bombardament aerian. Pare-se că s-au ivit noi divergenţe între de Gaulle şi Giraud.

Sâmbătă, 12 iunie

Am stat acasă, a fost, cu totul sezonul ploilor, o vreme foarte

frumoasă. După-masă, am lucrat niţel. Pe urmă, la 6, am fost la convocarea pentru constituirea Sindicatului pentru înfrumuseţarea

Coyoacanului. Întrunirea, cu totul sui-generis. Fuseserăm convocaţi vreo 45 de persoane, prezente n-au fost decât 9. S-a vorbit fără a se lua vreo hotărâre, dar s-a iscălit un registru şi <c. 476, p. 160>

procese-verbale în 4 exemplare. Totuşi s-a discutat chestiunea apei, care este vitală pentru Coyoacan, şi s-a cerut scoaterea tramvaielor de pe strada noastră. Pe urmă, am fost cu Tommy şi Ellis să-mi arate câteva colţuri <cum> nu se poate mai frumoase ale orăşelului, colţuri pe care nu le cunoşteam.

Ca ştiri, una îmbucurătoare: tot după un puternic bombardament, s-a predat şi a doua insulă italiană – Lampedusa41. Ocuparea acestor insule e un eveniment nou în istoria războaielor, pentru prima dată puncte importante au fost cucerite numai de Aviaţie.

Aceste cuceriri deschid calea Siciliei. Însă sunt alte ştiri cari sunt cât se poate de triste, acele despre discuţiile în Comitetul de Apărare a

Franţei. De Gaulle este de o intransigenţă fără seamă şi chiar ar fi ameninţat cu demisia. Aceasta dă un aspect puţin frumos pentru viitor şi întârzie foarte mult buna-voinţă ea> tuturor, şi mai ales a

USA. Oricâtă dreptate ar avea, şi 75% are dreptate, ar trebui <c. 476, p. 161> să fie mai maleabil.

Duminică, 13 iunie

Până seara nimica, am stat acasă şi am făcut muzică. Pe la 8, cocktail şi bridge, cu Dorothy Ellis. A plouat straşnic.

Luni, 14 iunie

Dimineaţa, scrisori din Lisabona, de la credinciosul Ribeiro şi alta de la Bancher. Aduc ştiri din Ţară şi de la Mihăiţă. Pare-se că, prin luna februarie, a trecut printr-o criză destul de gravă, pe care n-am putut s-o lămuresc pe deplin. Antonescu propusese un plebiscit, nu ştiu pe ce chestiune. Mihăiţă a răspuns că primeşte, dar cu condiţia că, dacă este bătut, va pleca el; Antonescu dacă câştigă, va pleca Mihăiţă. Numai prin intervenţia primului preşedinte, Lupu, de la Casaţie, <c. 477, p. 162> diferendul a putut fi aplanat. Rezultatul a fost unele schimbări la Curte. Grigorcea, de la Roma, a fost numit mareşalul Curţii, iar tânărul Stârcea a plecat. Ştirile continuă prin a zice că

dragostea Băiatului pentru mine a rămas neschimbată.

Aceste ştiri sunt îmbucurătoare şi dau nădejdi pentru viitor. Mă liniştesc mult, căci Mihăiţă se arată energic şi că ştie să iee soluţiuni.

A treia insulă italiană dintre Africa şi Sicilia, Lampeone42, **s**-a predat unui distrugător britanic. Aceasta ajută la curăţirea Mediteranei. Mai triste şi mai îngrijorătoare sunt ştirile de la Alger, cearta dintre de Gaulle şi Giraud nu e încă aplanata'. De astă dată e nu numai pe o chestiune politică, dar şi pe una militară. **S**-au ridicat două chestiuni mari, de principiu, prima este între cumulul între comandant şi ministru de Război, lucru la care de Gaulle e absolut opus. A doua este asupra concepţiei generalilor în conducerea operaţiilor – de Gaulle face acuzaţia că nu numai <că> sunt elemente vichyiste, dar că nu pricep armele noi, blindatele <c. 477, p. 163> şi aviaţia, pe care par a le ignora. Rezultatul trist al acestor neînţelegeri este că chiar Presa engleză începe a ataca pe marele conducător al francezilor. Pare-se că chiar închipuitul acela de Eden a fost influenţat de Washington, şi azi se arată ostil lui de Gaulle. În afară de asta, nimica deosebit. A plouat tare, iar eu am putut lucra cu destul de mult spor.

Marţi, 15 – miercuri, 16 iunie

Sezonul ploilor e în plin, în fiecare zi ploua torenţial. Marţi de dimineaţă a venit Dan Finley, cu chestiunea procesului de la Detroit. După cum era de aşteptat, răspunsul de la State Departament a fost afirmativ faţă de propunerile făcute, mai adaugă că

tanţii diplomatici nu sunt obligaţi a sili pe cineva să depuie împotriva voinţei lui. Ca concluzie, a trimis o scrisoare către avocatul care scrisese şi i-a propus să transmită chestionarul în scris, după cum fusese propus. În plus, <c. 478, p. 164> din partea lui Messersmith a cerut lămuriri asupra scrisorilor ce ne vin din Portugalia, spre a vedea ce măsuri poate lua în vederea exceselor cenzurii. Pe urmă, i-a comunicat lui Ernest că sfatul ambasadorului ar fi să nu publice cartea pe care o proiectase, căci ar supăra inutil pe englezi. Cartea, de fapt, nu este încă decât unele notiţe ce le-a făcut ca să-i slujească la discuţiunile lui politice, nici n-a avut gândul **s**-o publice, e o simplă ameninţare. Însă această comunicare este importantă pentru mine, căci pentru lucrarea mea întrebuinţez tocmai aceste notiţe, ea m-a pus pe gânduri şi m-a tulburat.

Aceste două zile au fost oribile, de punctul de vedere moral.

Informaţiile că operaţiile de invaezie> par a se apropia de zona turcească au fost cauza acestei stări. S-a închis graniţa siriano-turcă şi

Săracioglu a făcut, în Parlament, o declaraţie care, pentru mine, înseamnă că este ceva în aer. Cu cât Aliaţii se apropie de teritoriul românesc, cu atât situaţia mea şi a Ţării devine mai grea şi mai gravă, cu atâta inactivitatea mea este mai apăsătoare. Sunt <c. 478, p. 165> cuprins de o stare de îngrijorare nemaipomenită pentru viitorul Ţării mele, dacă aş putea numai face ceva pentru a schimba lucrurile spre binele ei. Toate acestea sunt un chin groaznic pentru sufletul meu.

Am uitat să însemnez că, luni după-masă, am primit pe un domn Savici, fost consulul iugoslav la Zürich. E croat, dar patriot iugoslav, zice el, prieten cu Mignon. E destul de amărât asupra politicii ce o duce guvernul său în exil. Spune însă că Peter Kins şi

Mignon sunt foarte iubiţi. Pe Paul îl înjură şi zice că ar fi avut veleităţi să ia locul lui Peter Kins.

Joi, 17 iunie

M-am mai liniştit. După-masă, am fost în oraş să mai caut discuri. Vremea aceeaşi. De câteva zile, regulat, pe la 6 seara mă doare capul.

<c. 479, p. 166> Vineri, 18 iunie

Azi e a 3-a aniversare a mişcării lui de Gaulle. Pentru lumea întreagă trebuie să fie o zi mare, căci, dacă s-ar> fi pierdut definitiv Franţa, şi după felul cum au procedat Petain-Laval & Co, ar fi fost cea mai oribilă pierdere pentru omenire. Oricât de slabă devenise, oricâte greşeli ar fi făcut această mare naţiune în timpurile din urmă, Franţa tot a rămas un punct de sprijin moral, un semn de raliere pentru adevărata civilizaţie a lumii. Graţie acţiunii energice

74

Carol al II-lea a lui de Gaulle, a răsărit în sufletele tuturor sămânţa nădejdii celei bune. Franţa n-a pierit. Azi deci pentru toţi trebuie să fie o zi de sărbătoare şi privirile lumii trebuie să se îndrepte cu încredere şi recunoştinţă către marele şef al „Franţei Combatante”.

Ca ocupaţie, nimica, am încercat un număr de discuri.

<c. 479, p. 167> Sâmbătă, 19 iunie

„A plouat, din nou, straşnic, astăzi. După-masă, am făcut muzică, iar seara am fost la un cocktail şi bridge dat de Pinkie Ray. La început, o lume nebună care, cu timpul, a plecat. Mâncarea bună, dar joc infam, căci am avut un partener peste măsură de îndrăzneţ şi care juca

brambura.

Ieri a fost o zi de mare reuşită pentru de Gaulle, pare-se că publicul l-a aclamat şi, în acelaşi timp, a ţipat împotriva lui Giraud.

Din punct de vedere politic însă, lucrurile nu par a merge aşa de bine. Cu toată alcătuirea Comitetului de Apărare, neînţelegerile pe chestiuni militare, mai ales acelea de organizare, întâmpină foarte mari greutăţi. Aceste nesfârşite discuţii sunt un mare rău pentru viitor şi permit introducerea codiţelor intriganţilor şi aleii pescuitorilor în apă tulbure.

Duminică, 20 iunie

Astăzi am avut o adevărată rupere de nori. <c. 480, p. 168>

Plouă mai mult anul acesta, ca în cel trecut, nu mai e bine pentru grădină, strică florile. După-masă, bridge la Edith Bonilla, joc foarte interesant, însă alăturatul poker dezastruos pentru ai noştri.

Luni, 21 iunie

Azi, o excepţie, n-a plouat, aşa încât am putut să lucrez niţel în grădină, să semăn flori pentru viitor şi să pun să se cureţe niţel.

Altfel, am încercat discurile şi am făcut pasienţe. Duduia, din nou, nu **s**-a simţit bine.

Din Alger, ştirile sunt proaste, din nou de Gaulle a ameninţat că se va retrage dacă nu i se primesc planurile. Din Ţară a venit ştirea că un yacht al meu, cu 600 ofiţeri români şi germani, a făcut explozie pe Dunăre. Cred că trebuie să fie vorba de „Ştefan cel Mare”. Se zice că ar fi un act de sabotaj. Pe de altă parte, zvonuri că **s**-ar <c.

480, p. 169> înscena unele conversaţii pentru o pace separată. Din sursă oficială, ele sunt dezminţite şi, pe de altă parte, nu cred această acţiune posibilă, cu Ţara ocupată de nemţi.

Marţi, 22 iunie

De dimineaţă, ştiri bune din Alger. Aliaţii au aerul, de astă dată, de a susţine pe de Gaulle. Bine că au revenit la sentimente mai sănătoase.

După-amiază, Duduia a avut un bridge de cucoane. Eu am încercat să lucrez şi am reuşit. Duduieei> nu-i este bine şi este de o nervozitate teribilă. Moralul meu nu e bun, trebuie din ce în ce să m-închid în mine însumi, ca să nu fiu plictisitor pentru cei dimprejurul meu.

Miercuri, 23 iunie

Ziarele aduc ştirea că criza din Alger <c. 481, p. 170> s-a rezolvat, dar nu în favoarea lui de Gaulle. În ultimul moment, au intervenit americanii, insistând că comanda trupelor din Africa să rămână lui Giraud. Deci s-a ajuns la împărţirea Comandamentului, de

Gaulle rămânând cu tot restul. Şi, aceasta se numeşte democraţie!

Ce speranţe poate da, oare, pentru viitor această nesusţinere a [l]

unui om care, de la început, s-a aşezat, cu trup şi suflet, alăturea de

Naţiunile Unite, care a menţinut nepătat drapelul Franţei? Este oribil, este dezgustător!

Am primit şura că, în sfârşit, restul bagajelor noastre din Spania au părăsit Lisabona. Dumnezeu ştie când vor sosi şi ce vom găsi în ele. După-masă, am putut scrieei puţin şi văd cu plăcere că lucrarea mea înaintează, deşi cam încet. Prima parte e aproape sfârşită, mai am de scris două, cari nu sunt dintre cele mai uşoare, căci nu se bazează numai pe fapte.

Seara, am fost la o serată dată de <c. 481, p. 171> Faustino

Mendelez, unul dintre colaboratorii serbării pentru „Franţa

Liberă”, şi care a dat-o pentru Duduia. Este un elev al lui Cortot şi ne-a cântat destul de bine două bucăţi de Chopin şi două dansuri spaniole foarte frumoase. Instrumentul său, însă, era antediluvian şi pedala scârţâia îngrozitor, încât aproape am pufnit de râs. Mai erau acolo, între alţii, Garreau Dombosle şi Jules Romains. Cu primul, se înţelege, am vorbit asupra situaţiei. El pare a nu fi prea nemulţumit de felul cum s-au soluţionat lucrurile. Hotărârea a fost luată sub ameninţarea de a nu mai da armament de către englezi şi, mai ales, americani, cari persistă a-l dori pe Giraud ca comandant şef în

Africa de Nord. În tot cazul, atât el cât şi de Gaulle, în calitatea lor de comandanţi de armate, sunt supuşi hotărârilor Comitetului

Naţional, cât şi celui de Război. Încă un lucru interesant ce l-am aflat, că şeful de Stat Major al lui Montgomery <c. 482, p. 172> este generalul francez Leclerc” 4—.

Joi, 24 iunie

Zi liniştită, fără niciun eveniment de însemnat. Duduia e obosită. Am stat liniştit acasă. Până la 5 după-amiază, a fost frumos, pe urmă a început obişnuita ploaie torenţială.

* în text: *Lecrere*.

Vineri, 25 iunie

S-a împlinit anul de când s-a prăpădit biata noastră Pussy, Omuleţul acela atât de scump şi care umplea casa cu drăgălăşenia şi deşteptăciunea ei. De dimineaţa am fost la mormântul ei, i-am pus flori, mai multe decât de obicei. Am stat şi m-am gândit la toată durerea ce această plecare dintre noi ne-a pricinuit-o tuturora.

Pussylică a fost pentru...”

<c. 482, p. 175> simplifică viitorul, această susţinere a canaliilor împotriva oamenilor de treabă este u<m>ilitoare. Durerea mea nu este personală, căci nu la mine mă gândesc, ea este numai pentru Ţara mea, pentru viitorul ei. Tare mi-aş lega soarta de aceea a „Franţei

Combatante”, dar pentru ziua de mâne a României, poziţia ei este prea şubredă încă, şi aceasta mă face să ezit. Această situaţie de echilibru nestabil este aşa de dureroasă, când soluţii ar fi şi sunt atât de simple. Azi n-a plouat şi reflectam tocmai la vorba neamţului:

„Nach Regen Kommt Sonnenschein!” **, mă agăţ moraliceşte de această zicătoare.

Bridge şi cină la Ambasadă. Încep a mă simţi jenat de a mă mai duce acolo, nu mai pot vorbi şi aceasta mă paralizează. Pe urmă, m-am dus la concertul violonistului Milstein44, unul dintre cei mai cunoscuţi violonişti. E admirabil, dar nu e la înălţimea lui Menuhin.

După el, toţi mi se par reci şi lipsiţi de sonoritate.

<c. 483, p. 176> Duminică, 27 iunie

Am stat acasă, deşi ziua a fost frumoasă, cu o criză de reumatism destul de dureroasă, în umărul stâng. Biata Duduia a făcut o dureroasă căzătură, alunecând pe parchet.

Luni, 28 iunie

Mai mult decât îşi poate închipui cineva, această atitudine a

Statelor Unite mă tulbură şi-mi arată o tristă şi de neînţeleasă nepricepere a spiritului altor ţări şi altor latitudini. Abia s-a ajuns la o oareşicare înţelegere, şi iată că Eisenhower şi ceilalţi îşi vâră coada, ca să învenineze lucrurile. Situaţia mi se pare tulbure şi foarte grea;

dacă vor continua aceste manevre, simpatia de care se bucura USA

În toate ţările nenorocite va scădea. Ce perspectivă mi se

deschide astfel pentru o colaborare mondială. Mi se face părul măciucă, gândindu-mă la <c. 483, p. 177> urmările ce le pot avea toate acestea pentru destinul lumii. Mâne se va cere altceva decât un simplu pact pe hârtie, se va cere o adevărată colaborare şi solidaritate între naţiuni spre a reface atâtea dezastre.

— Fila conţinând paginile 173 – 174 a fost ruptă din caiet.

* „După ploaie, vine soare”.

Însemnări zilnice – 1943

77

Ziua a fost caldă şi plăcută. Seara, cină şi bridge la Millerii, sindrofie plăcută.

Marţi, 29 iunie

Ziarele sunt, în general, protivnice lui de Gaulle, oglindind, în mare parte, opinia oficială a [l] USA. Ceea ce e mai trist e că englezii, în cap cu Churchill, au cam trecut de partea americanilor în această chestiune. Ipocrizia lor merge până-ntr-atâta, încât pretind că nu se amestecă în treburile altora, dar că cerinţele militare cer ca de

Gaulle să nu se amestece în conducerea armatei din Africa de Nord, care trebuie să rămâie sub comanda lui Giraud. Aceste lucruri continuă a avea acelaşi efect prost <c. 484, p. 178> asupra stării mele nervoase. Atât eu, cât şi Duduia dormim prost.

Miercuri, 30 iunie

Incapabil să lucrez, această chestiune a lui de Gaulle mă pune într-un hal de nedescris, nu atât din cauza el însuşi, cât pentru toate acelea ce le prevăd pentru viitor. Pe zi ce trece şi cu cât momentul invaziei <se apropie, cu atât grija mea este mai mare.

Seara, bridge şi cină la Berger. Am stat de vorbă cu bătrânul

Oscar Berger despre Bucureştiui de altă dată. El e un om bine, mult mai serios decât fiul său, este nepotul marelui nostru matematician

David Emanoi145.

Joi, 1 iulie

E jumătatea anului şi nimica nou pentru <c. 484, p. 179> mine şi nicio nădejde de mai bine pentru Ţară.

Duduia e poftită la masă de Nan Conway, pe urmă lucrează la

Crucea Roşie şi mai are şi alte angajamente. Eu am mâncat la „Borda”, cu Ernest, şi, pe urmă, am făcut în oraş unele cumpărături.

Sunt enervat.

Vineri, 2 – sâmbătă, 3 iulie

Am stat în casă lucrând niţel, am stat cu gândurile şi îngrijorările mele.

După mari discuţii, ca şi când ar fi vorba de un personaj eminent, Giraud este în drum spre Washington, unde l-a chemat

Roosevelt. Unii zic că ar fi o palmă dată lui de Gaulle. Presa engleză, care, oricum, tot pricepe unele lucruri mai bine, nu pare deloc mulţumită de soluţiunea americană, la care s-a raliat guvernul britanic, privitoare la chestiunea franceză. În tot cazul, în timpul absenţei lui Giraud, de Gaulle rămâne singur preşedinte al Consiliului

Francez şi astfel va <c. 485, p. 180> câştiga şi mai multă influenţă

78 Carol al II-lea internă. Popularitatea lui, cu toate dezminţirile interesate ale unor ziarişti, creşte zilnic.

Sâmbătă am fost la ultimul concert al lui Milstein, de astă dată cu orchestra condusă de un rus foarte bun, Nicolae Halko. Incontestabil că este un foarte bun violonist, sunetul lui este însă surd şi nu reuşeşte să domine orchestra.

Duminică, 4 iulie

Azi e sărbătoarea naţională a USA, o zi care ar trebui serbată de toată lumea şi care să înalţe sufletele, o zi de nădejde pentru lumea întreagă. Din nenorocire, atitudinea ei faţă de acei cari luptă pentru ideea libertăţii patriei lor şi mai ales faţă de de Gaulle, care este campionul acestei idei, au umbrit sufletul multora, încât, azi, nu domină aceebaşi entuziasm ca în trecut, şi e păcat, foarte păcat, <c. 485, p. 181> pentru viitor. Totuşi am trimis o scrisoare de felicitări lui

Messersmith.

Până seara am stat acasă şi atunci am fost la Berger, unde era poftit, mai ales, Grupul Coyoacan. S-a jucat bridge şi poker, bietul

Ernest, care de câtva timp este urmărit de un ghinion nemaipomenit, a pierdut.

Luni, 5 iulie

De dimineaţă sunt deşteptat de o mare bucurie. De vreo 2 săptămâni, Ribeiro telegrafiase că-mi trimite o scrisoare care-mi va face plăcere. Azi a sosit şi când am deschis-o, cu mirare şi bucurie văd că e de la Gură Tătărescu. Un mesagiu plin de speranţă şi de încurajare. A fost expediată abia acuma două luni din Ţară şi trebuie să fi fost adusă la Lisboa de către Cămărăşescu, pe care doctorul îl

întrebuinţează ca informator şi curier. Această scrisoare, venind mai ales de la Tătărescu, care nu <c. 486, p. 182> este dintre cei mai curagioşi, este un semn foarte bun al spiritului de la noi, este primul, veridic, care arată că lucrurile încep a se mişca. Mă întăreşte şi mai mult în ideea că trebuie să fiu activ în acest ucigător război, trebuie să fac ceva, nu numai un gest, care să-mi ridice prestigiul.

Trebuie să m-apropii de Ţară, ca să pot, de acuma, lua o mai strânsă legătură cu ea. În aceste vremuri de adâncă dezamăgire şi îngrijorare sufletească, acest semn, venind de la un şef cu suprafaţă în politica românească, de la un colaborator care mi-a fost drag, este nu se poate mai bine. El reconfirmă sentimentele lui Mihăiţă faţă de mine. Duduia, mai ales, a fost peste măsură de fericită. Eu mi-am pierdut aşa de mult iluzi<i>le, sunt **într-**o stare morală aşa de amorfă, încât parcă nimica nu-mi mai bucură sufletul. Prin raţionament însă, da.

La prânz, Garreau Dombosle îmi aduce ştirea tristă că generalul

Sikorski, <c. 486, p. 183> conducătorul de fapt al Poloniei, **s-**a prăbuşit cu avionul la plecarea din Gibraltar, el şi cu toţi pasagerii, afară de pilot, au fost omorâţi46. Este o foarte mare pierdere, căci era cel mai de valoare polonez, singurul care putea face, efectiv, ceva pentru patria lui. Între victime este şi Victor Caselet, care fusese aci să mă vază. Am vorbit multe, dar nimica prea important.

Seara, concktail la D-na Asansulo, una din doamnele ce fac parte din Consiliul pentru serbarea „Franţei Libere". Casa e mică şi a fost multă lume. Am vorbit mai ales cu Jules Romains, Garreau

Dombosle şi Cavalcanti. Azi de dimineaţă, în Presă, un violent articol pentru de Gaulle şi împotriva politicii Statelor Unite faţă de el, scris de un ziarist american de valoare.

Marţi, 6 iulie

Am stat toată ziua acasă. A fost vreme <c. 487, p. 184> frumoasă şi n-a plouat decât puţin. Duduia nu **s-**a simţit bine şi a fost destul de nervoasă. Am putut lucra puţin, dar cu spor, prima parte a lucrării este pe sfârşit şi aceasta mă bucură foarte mult.

O ştire pe care o consider foarte importantă şi significativă este raidul comandourilor engleze asupra aerodromurilor din Creta; e un semn că unele lucruri se pregătesc în acele locuri. Germanii au atacat, din nou, în URSS, o fi, poate, o nouă încercare de ofensivă.

Ştirile sovietice zic că au fost respinşi cu foarte mari pierderi, se

vorbeşte de 1.000 de care de asalt scoase din luptă, mi se pare cam exagerat.

Mi s-a comunicat o ştire pe care o găsesc foarte puţin probabilă, dar care totuşi e posibilă, că Antonescu ar fi declarat că, de îndată ce primul soldat aliat va pune piciorul pe pământul românesc, el va depune armele. Cred că el gândeşte aşa, dar sunt convins că n-a spus-o.

<c. 487, p. 185> Mă tot gândesc la scrisoarea de ieri, mi-a pus mintea în mişcare, trebuie, cu orice preţ, să găsesc un mijloc de a intra în legătură cu prietenii de acasă. În chestiunea franceză, americanii au început a se cuminţi, declarând că vizita lui Giraud n-are niciun dedesubt politic şi că este numai de natură militară, din punctul de vedere politic n-au nicio preferinţă între el şi de Gaulle.

Miercuri, 7 iulie

Din nou zi fără ploaie, în schimb, noaptea a fost una cu fulgere şi trăsnete straşnice. Pe mine mă afectează teribil această vreme, mă simt îngrozitor de obosit şi de opresat. O fi, poate, şi efectul ascuns al înălţimii. Până pe seară am stat acasă şi am putut lucra niţel. Pe la

7, cocktail la Jules Romains, la care a venit obişnuitul grup de „fran

crezi liberi” şi câţiva intelectuali mexicani, între care şi un domn Del

Ríos, fost ambasador în Argentina <c. 488, p. 186> şi Brazilia, parese unul dintre cei mai de valoare scriitori ai ţării. Bieţii Domboslii sunt complet deprimaţi, azi. Intrigile americane au început să aibă efect, campania contra lui de Gaulle a avut repercusiuni şi în Anglia, unde s-a interzis apariţia ziarului „Marseillaise”, sub cuvânt că acuma, când s-a făcut unificarea, nu mai este nevoie de o publicaţie care să susţie o fracţiune. Şi aci, în México, aceste certuri au avut efectul lor, căci o parte din francezi, mai ales acei care au afaceri în

USA, au devenit, deodată, violenţi. Giraudiştii au cerut rechemarea lui Garreau Dombosle, sub cuvânt că ar fi duşmanul Statelor Unite.

Şi aceasta a ajutat la deprimarea mea.

Pentru cină, am fost la Bueno de Prado, unde s-a jucat bridge.

Eu la o masă cu Mrs. Messersmith, Tommy Miller şi Dorothis Ellis.

Mă simt colosal de obosit.

Joi, 8 iulie

Atât eram de obosit azi-seară, că m-am sculat <c. 488, p. 187>

azi foarte târziu. Vremea foarte frumoasă până pe la 5, când a început o adevărată ploaie tropicală. Am putut lucra niţel, dar fără spor.

Seara, cu Duduia, la un dineu dat de Garreau Dombosle. Serată foarte plăcută, atmosferă intelectuală europeană. Aceşti nenorociţi de reprezentanţi ai Franţei adevărate au un mare hop de trecut, dar el începe a pune ordine.

Ca ştiri, sunt lupte aprige, dar fără rezultat aparent, pe frontul sovietic. În Oceania, succese americane foarte frumoase, debarcări şi ocupări de insule. A fost, din nou, o luptă navală, cu pierderi în ambele părţi, mai ales la japonezi. Giraud, primit cu alai la

Washington, discută, pe lângă chestiuni militare şi <pe> aceea a

Martinicii, care are aerul de a se rezolvi.

Vinerii, 9 iulie

O frumoasă şi caldă zi de vară. N-am ieşit, dar am lucrat niţel şi am jucat pichet cu Ernest.

<c. 489, p. 188> Seara, sindrofie la Grace Erskine, în micul, dar simpaticul ei apartament. S-a jucat bridge şi bingo, o seară plăcută.

Ca ştiri, este una importantă, bună pentru de Gaulle, s-a admis, chiar cu binecuvântarea americanilor, ca voluntarii din Africa de

Nord să treacă în armata lui. O alta, groaznică, că Sir Harry Oaks a fost asasinat azi-seară de ginerele său, care, după faptă, a încercat să dea foc casei. Am stat de vorbă cu Hank Burell, care la New

York l-a văzut pe Brown, fostul secretar al YMCA din România. El a scăpat de acolo cu greutate şi numai <datorită> faptului că era şi delegatul Crucii Roşii Americane. A rămas bun prieten al Ţării şi îi

face o bună reclamă. A plecat de acolo, acuma cam un an, şi constatase că jumătate din opinia publică era pentru mine.

Sâmbătă, 10 iulie

În sfârşit, s-a produs primul atac asupra <c. 489, p. 189> a ceea ce se numeşte fortăreaţa Europei. Ieri de dimineaţă, trupele britanice şi americane, ajutate de contingente greceşti şi iugoslave, au debarcat în Sicilia, unde au stabilit solide capete de pod47. Această operaţie s-a putut face graţie absolutei stăpâniri a [l] aerului. Dă aparenţa de a fi o

mişcare pregătitoare, care are importanţa strategică de a pune definitiv stăpânire pe malul de nord al Mediteranei. Totuşi, azi, cheia situaţiei este tot Turcia, căci lovitura mortală nu se poate da cu folos decât prin Balcani. Parcă se mai ventilează şi o alta lovitură, care se va putea da în Franţa, căci în acest prim atac nu **s-**au întrebuinţat contingente franceze, ele rămânând disponibile în

Africa. Este o ştire mare şi e, doar şi poate, un început al sfârşitului.

La ceaiu, am fost la Tommy Miller, iar seara, cină la It. maj. de

Marină, Karr, dată pentru şeful lui, col. Piper, care pleacă săptămâna viitoare.

<c. 490, p. 190> Duminică, 11 iulie

Debarcarea în Sicilia **s-**a făcut în 7 puncte şi [că] vârful sud-est al insulei a fost complet ocupat. Capetele de pod, deşi destul de mici, **s-**au consolidat. Din ce în ce se constată că astfel de operaţii nu se pot face decât cu dominaţia absolută a aerului, şi aceasta o posedă, fără discuţii, anglo-americanii. Un alt lucru destul de important este atitudinea Presei faţă de Giraud, se face puţin scandal împrejurul lui şi chiar el vorbeşte bine de de Gaulle.

A plouat bine la amiază, pe urmă **s-**a înseninat şi a fost cald.

Seara, party dat de Ellissii pentru Piper.

Luni, 12 iulie

Duduia, foarte obosită şi destul de nervoasă. Am stat acasă până spre seară, fără a face ceva deosebit. A plouat torenţial.

<c. 490, p. 191> La *7 Vz*, un cocktail la prinţul Solkowski, un polonez aristocrat, refugiat mai mult sau mai puţin. Această sindrofie a ieşit din ordinarul celor obişnuite de aci şi, întrucâtva, a fost o surpriză tristă. Oaspetele este sărac lipit pământului, el, din fericire, în tinereţe a învăţat pictura, aşa încât găseşte, cu chiul cu valul, mici venituri; fata lui, care-i complet lipsită de distincţie, câştigă câţiva pesos lucrând ca secretara unui ornitolog american. Restul invitaţilor, mai toţi nobili scăpătaţi, făcea impresia unei adunări a nobilimei de provincie, aşa cum se văd în romane. Încăperile sărăcăcioase şi

82 Carol al II-lea nereparate de mult, fără covo<a>re, era tabloul perfect al boierimei căzute în mizerie, dar care totuşi ţinea la rangul ei. El, bătrânul, în cel mai perfect stil de curte, **s-**a ţinut tot timpul lângă mine, ca un adevărat şambelan, prezentâ**ndu-**mi lumea care trecea din**tr-**o încăpere **într-**alta. Am stat, mai ales, de vorbă cu ornitologul,

patronul fetei, despre migraţiunea păsărilor, o problemă care mă pasionează.

<c. 491, p. 192> Am cinat cu Duduia la „Marsila”. Henri de

Chatillon, care a deschis aci o casă de mode, a venit şi a stat cu noi de vorbă. Am petrecut o seară cât se poate de plăcută, conversaţia fiind amuzantă şi vioaie.

Marţi, 13 iulie

Duduia a petrecut o noapte teribilă, este a patra de când nu poate dormi.

La prânz, avem poftiţi pe Jules Romains cu nevasta, Miguel şi

Charlotte Yturbi şi Paulette Poniatowska. Conversaţia, mai ales asupra Franţei. D-na Yturbi, care-i franţuzoaică, a povestit multe despre felul cum populaţia reuşea să scape pe evadaţi şi despre mijloacele ce se întrebuinţau ca să se treacă dintr-o zonă într-alta, cu complicitatea plătită a germanilor. Ea a fost una din patriotele care a lucrat mult în această direcţie.

La ceaiu, D-na Garreau Dombosle, venită săoşi> iee rămas bun, plecând, poimâine, în USA. <c. 491> S-a vorbit, bineînţeles, despre de Gaulle şi despre toate nădejdile pe care toţi de> punem în renaşterea Franţei. Seara, un bridge de binefacere la Margot Armendariz del Castillo. Foarte bine aranjaţi, căci casă, deşi mică, a putut conţine foarte multă lume.

Ca ştiri, situaţia în Sicilia e bună, Syracuza48 a fost cucerită.

Miercuri, 14 iulie

Sărbătoarea Naţională a Franţei, aci, mai mult ca în alte ţări, se serbează cu multe manifestaţiuni populare. Mexicanii consideră această aniversare a luării Bastiliei ca supremă sărbătorire a democraţiei. S-a uitat cu totul participarea la întronarea lui Maximilian, deşi, anual, se comemorează luptele de la Puebla, şi simpatiile mexicane sunt mari pentru Franţa. Ţara pe care ei n-o iubesc este USA, şi aceasta pe nedrept, căci face toate eforturile pentru o politică de bună vecinătate. <c. 492, p. 194> USA face eforturi enorme spre a ajuta şi dezvolta economia mexicană, acest ajutor este folositor şi ei, dar primul beneficiar este ţara ajutată. Azi, când atitudinea USA

este dubioasă faţă de de Gaulle, manifestaţiile de azi sunt cu atât mai calde pentru el. Am trimis şi eu, prin Garreau Dombosle, felicitările mele generalului, în care am exprimat nădejdea că mâne *însemnări*

Franţa va fi din nou campioana libertăţii şi independenţei popoarelor.

Din ce în ce mai mult cred că este o absolută nevoie ca această ţară, care pe vremuri a avut atâtea avânturi generoase, să-şi recâştige locul de frunte în conducerea politicei lumii. Noi, ţările mai mici, contăm pe ea. Franţa trebuie să devie, din nou, elementul de echilibru în politica internaţională de mâne. Cât entuziasm a mai rămas în bietul meu suflet amărât se îndreaptă, din ce în ce, către Franţa, soră a României, lângă ea trebuie să fim, ca să nu pierdem totul.

Am putut, azi, să lucrez cu spor şi am <c. 492, p. 195> terminat prima parte a lucrării mele.

Seara, la Bellas Artes, o serbare populară pentru Franţa. În afară de al doilea *Concerto pentru pian şi orchestră*, de Saint Saens[49], cântat de un pianist local şi de orchestra universitară, sub conducerea lui Vásquez, restul a fost oribil, mai ales sketch-ul lui Jules Romains a fost masacrat nemaipomenit. Lume foarte multă, deşi diplomaţii englezi şi americani lipseau; a fost foarte mult entuziasm în timpul cuvântărilor interminabile şi mai ales când se pronunţa numele lui de Gaulle. Înaintarea în Sicilia urmează după plan, de o rezistenţă propriu-zisă a Axei nu se poate vorbi.

Joi, 15 iulie

La prânz suntem poftiţi, Duduia şi cu mine, de Nan Conway pentru dejun, ca să întâlnim pe Dl. Royal, vicepreşedintele NBC-ului. El este unul din persoanele principale ale acestei <c. 493, p.

196> mari întreprinderi radiofonice. Am stat mult de vorbă cu el despre radio şi muzică. Radioul în USA este susţinut, exclusiv, de public şi prin reclame. De punctul de vedere al propagandei, a admis că sunt foarte slabi şi că germanii sunt absolut maeştrii în această privinţă. Americanii sunt aşa de naivi, încât abia acuma câteva luni şi-au dat seama de felul cum hitleriştii exploatează fiecare cuvânt al lor.

El este un mare prieten şi admirator al lui Toscanini[50], care a format şi dirijează Orchestra NBC, poate, acum, cea mai bună din

USA. Despre el mi-a povestit 2 anecdote bune. Toscanini refuzase să dirijeze în URSS. Litvinov, venind la New York, a voit să facă cunoştinţa maestrului şi-l întâmpină cu cuvintele „Am dorit să fac

cunoştinţa dirijorului care a refuzat să dirijeze în ţara mea”. „E

adevărat – a răspuns Toscanini – că am refuzat, căci nu dirijez **într-**o ţară în care libertatea individuală nu există”. A doua: <c. 493, p. 197> el nu iubeşte muzica modernă şi mai ales jazzul, însă când

Mussolini a interzis această muzică americană în Italia, el a cerut să dirijeze, la unul din concerturile lui „Rapsody în blue”, a lui

Gershwin.

84

Carol al II-lea

Vorbind mai departe de muzică, mi-a spus cât de mult a admirat, la Expoziţia din New York, pe Dinicu şi naiul lui Fănică

Luca51. I-am trimis discurile cu aceşti artişti.

Seara, sindrofie la Miller, pentru Piper. Lume multă şi, ca de obicei, bridge.

În Sicilia se arată o oareşicare rezistenţă a [l] Axei dar, cu toate acestea, anglo-americanii înaintează.

Vineri, 16 iulie

Deşi nu i-a fost bine Duduieei>, totuşi a trebuit să meargă la un dejun aranjat ca să facă propagandă pentru Crucea Roşie Americană. Stupidele şicane ale celei locale continuă, acuma au inventat că cucoanele <c. 494, p. 198> să nu mai poarte uniforma în public, că n-ar fi igienic. Ale lor se plimbă peste tot în uniformă.

Am făcut, după-masă, muzică, altfel nimic.

Atacul german în URSS a fost complet oprit şi se pare că Armata Roşie a luat ofensiva cu oareşicare suc<e>es.

Sâmbătă, 17 iulie

La prânz, însărcinatul de afaceri cehoslovac, Karel Wendell, şi nevastă-sa, o iugoslavă plină de entuziasm şi patriotism. Lucrul cel mai important povestit de ei e că ambasadorul Sovietelor, Umansky52, arată ceva interes şi simpatie pentru noi, mai ales de când a aflat că mama Duduieei> era rusoaică. Până acum făcea o înverşunată propagandă împotriva noastră.

De două zile sunt, din nou, spre seară, furtuni cu fulgere, tunete şi ploi torenţiale. M-am culcat devreme.

<c. 494, p. 199> Duminică, 18 iulie

O duminică liniştită, fără evenimente. Duduia nu **s-**a simţit bine şi eu am avut un cafard teribil. O noapte îngrozitoare, nici ea, nici eu n-am putut dormi decât spre dimineaţă.

Luni, 19 iulie

Au venit din Detroit avocaţii ambelor părţi, cu intenţia de a proceda la interogatoriul, aşa cum nu doresc. Comb, avocatul lui Moraru, s-a şi prezentat la mine, dar am refuzat să-l văd înainte de a avea cuvântul Ambasadei.

Toată ziua, Duduia nu s-a simţit bine, încât n-am mişcat din casă, nici n-am putut lucra. După-amiază, Lloyd de la „A.P”. a venit, cu un bătrân foarte simpatic, editorul marelui magazin „Colliers”. Pentru o dată, acesta n-a dorit un interview, ci am stat <c. 495, p. 200> de vorbă despre chestiuni de interes general. I-am — *Însemnări zilnice – 1943* la vorbit de sforţările mele de a-mi scăpa Ţara, de toată durerea mea patriotică şi de incomprehensiunea de la State Departament.

Marţi, 20 iulie

Până seara, când am fost la recepţia Ambasadei Columbiei pentru ziua lor naţională, am stat acasă. Acolo, în mod ostentativ, am stat de vorbă cu Bateman, ministrul britanic. Am mai stat de vorbă cu Ed. Morgan de la „U.P.”, care mi-a spus că a venit o telegramă din Madrid, dând o ştire, neconfirmată, că Comandamentul italian din Sicilia ar fi telegrafiat regelui Victor Emanuel acuzând pe Mussolini că n-ar fi luat nicio măsură pentru apărarea insulei. Pare-se că italienii se predau cu mare uşurinţă. Lloyd a vorbit cu Urdăreanu, spunându-i că, într-o conversaţie <c. 495, p201> cu Umansky, acesta i-ar fi reproşat tonul favorabil al articolului său asupra mea, i-a răspuns că n-a spusdecât adevărul.

Pe urmă, am fost, cu Jules Romains, la „Patio”.

Miercuri, 21 iulie

Zi frumoasă, cu foarte puţină ploaie. După-masă, D-na Cowel, prietenă a lui Gerty Voronoff, a venit s-o vază pe Duduia. Seara, la Bellas Artes, o reprezentaţie pentru Crucea Roşie Americană. S-a dat „Three men and a horse”. Foarte bine jucat de o trupă, jumătate amatori. Sala destul de plină, dar aproape exclusiv americani. O supărare a fost că cucoanele, deşi au fost rugate, n-au venit în uniformă. Afară de Duduia, n-au fost decât două.

Ca ştiri, înaintarea în Sicilia continuă, trupele canadiene şi americane au cucerit Enna. Hitler şi Mussolini s-au> întâlnit undeva în Italia, spre a vorbi despre rezistenţă1”. În Pacific urmează activitatea

ofensivă a lui MacArthur, <c. 496, p. 202> iar în URSS sovieticii fac progrese în regiunea Orel. Roma a fost, din nou, bombardată. N-am întâlnit o persoană cultă, care, împreună cu mine, să nu deplore această nevoie a războiului.

Joi, 22 iulie

De dimineaţă, un lucru care mi-e destul de dezagreabil. Finley telefonează că avocatul Comb a plecat. Această plecare **s**-a făcut fără ca el să mai încerce a lua contact cu mine şi fără a fi stabilit nimica cu privinţă la chestionarul la care eram gata să răspund. Impresia mea este că orice mărturie a mea în această chestiune nu convine autorităţilor americane şi deci Ambasada a reuşit să muşamalizeze afacerea. Mi-e extrem de penibil să fiu pus în această poziţie, de a nu putea susţine măcar moralmente, căci materialmente am fost prevenit să m-abţin, pe acei acuzaţi pe nedrept.

86 Carol al II-lea

După-amiază, am primit o ziaristă, de <c. 496, p. 203> origine ţigancă de la noi, din Louisville. Este primul caz ce-l aud de o astfel de imigraţie. Ea a pierdut orice contact cu Ţara şi n-a păstrat decât tipul fizic. A voit un interview „on the şi de”. A fost discretă.

Seara, party la Lorna Hearst, **s**-a jucat bridge şi poker. Am stat de vorbă cu Clarence Moore, de la FBI, care mi-a spus că are foarte mult de furcă cu spionajul japonez, care este foarte intens şi întins.

Ca ştiri, înaintarea în Sicilia continuă şi prudentă; la Catania, lupte serioase, ce le dau Armata a 8-a a lui Montgomery.

Vineri, 23 iulie în timpul zilei, nimica, seara, la „Patio”, o serbare pentru „Junior League”, înainte un cocktail la Ellis. Aci l-am întâlnit pe generalul Harris, cu care am vorbit despre vizita subsecretarului de Război mexican în USA. I **s**-a arătat o manevră la care <c. 497, p. 204>

au luat parte 4 divizii, a fost interesantă, dar nu prea reuşită, dar, tocmai din această cauză, plină de învăţăminte. Mexicanii, mai ales comandantul Şcolii de Război, au făcut o foarte bună impresie.

L-am mai găsit acolo şi pe Finley, căruia i-am făcut reproşuri asupra chestiunii avocaţilor. Mi-a dat ca scuză că n-a mai luat contact cu Comb. Spu**nându**-i că această întâmplare m-a pus **într**-o situaţie foarte dezagreabilă, l-am rugat să iee, din nou, contact cu cei în drept, dorind, cu tot dinadinsul, să-mi dau mărturia, fiind minimul ce-l pot face moralmente pentru nişte învinuiţi pe care nu-i găsesc deloc în greşeală. Am mai stat de vorbă cu Morgan de la „U.P.”, care mi-a dat

câteva informaţiuni interesante:

1. Telegrame din Berna şi Ankara spun că în România ar fi tulburări împotriva trimiterei de noi contingente pe frontul sovietic.

Trebuie să se petreacă ceva la noi, căci, tot azi, Berger mi-a spus că a văzut o informaţie că germanii ar <c. 497, p. 205> fi ameninţat pe

Antonescu cu Garda de Fier, dacă nu se va supune la cererile lor.

Ambele ştiri sunt plauzibile.

2. Mult mai gravă, Umansky ar fi primit ca instrucţiuni de la

Moscova că, dacă m-întâlneşte, să mă ignoreze şi să încerce să mă saboteze cât se poate mai mult. Acest lucru i-a spus cuiva şi ar fi şi apărut **într-**un ziar de aci. Informatorul meu a adăugat că acest lucru îl miră din partea unui diplomat deştept cum este. Am fost, trebuie să mărturisesc, destul de tulburat de această informaţie.

Serbarea a fost foarte bine reuşită şi programul, alcătuit din amatori, excelent.

„Pe loc”.

— *Însemnări zilnice – 1943* 87

Sâmbătă, 24 iulie

De câteva zile vremea a fost frumoasă şi ploaia foarte rară. Grădina face deci progrese. Ca ocupaţie, o zi nulă.

Ca informaţii, înaintarea Aliaţilor în Sicilia merge cu paşi uriaşi.

Palermo <c. 498, p. 206> a fost ocupată fără luptă, singura rezistenţă, aceasta foarte serioasă, e la Catania. Pe frontul sovietic înaintarea Armatei Roşii continuă, comunicatul citează un număr nemaipomenit de morţi germani şi de „locuri populate” cucerite. În

Algeria, de Gaulle şi-a atins unul din scopuri, acela de a elimina un mare număr de generali, 99, prin scăderea limitei de vârstă. Iată încă o încurajare ca să-mi ofer serviciile „Franţei Combatante”.

Duminică, 25 iulie

O zi importantă în dezvoltarea evenimentelor acestui războiu’:

Mussolini a demisionat[54], fiind înlocuit cu antagonistul său, bătrânul mareşal Pietro Badoglio, iar regele Victor Emanuel a luat comanda superioară a forţelor armate. În urma proclamaţiei iscălite de amândoi, pare că lupte vor continua. Părerea mea este că, ştiut fiind că atât Suveranul cât şi Primul său <c. 498, p. 207> sfetnic, erau opuşi acestui război, sunt declaraţii de pură formă, menite să câştige timp. Presiunea germană trebuie să fie teribilă şi libertatea de acţiune foarte redusă. Sunt convins că, în scurtă vreme, vom vedea alte evenimente

importante şi ieşirea Italiei, în mod benevol, din luptă. Aceasta ar permite deschiderea drumului şi crearea unui nou front în Franţa şi deci ar răsturna prevederile mele, ar fi şi scăparea Monarhiei, dacă regele Victor Emanuel ar face acest gest.

Asupra României va avea o foarte mare influenţă, mai ales că în timpurile din urmă Mihai Antonescu luase contact cu Roma.

Totuşi este trist de a vedea că acel om, Mussolini, care, timp de

21 de ani, a făcut minuni pentru regenerarea Italiei, se prăbuşeşte în ruşine. A făcut mult bine în interior, dar a sfeclit-o complet în ce priveşte politica externă, începând cu ridicola afacere de la Corfu.

De când a căzut sub nefasta influenţă a [l] plagiatorului său, Hitler, a înnebunit complet. Desigur, dacă <c. 499, p. 208> Italia se retrage benevol şi încetează peste tot lupta, consecinţele pot fi enorme.

Aci e mult entuziasm şi iluzii că războiul se va sfârşi mai repede.

După-masă, la Sophy, pentru bridge.

Luni, 26 iulie

Se înţelege că ştirile cari predomină totul sunt cele din Italia.

Speculaţiunea infinită asupra celor ce se vor întâmpla circulă, bineînţeles că întotdeauna, cu exagerări infinite. Rămân la părerea mea că, pentru un timp oareşicare, nu se va vedea nimica. Va trebui, mai

!;

Carol al II-lea întâiu, ca Badoglio să iee în mână ţara, pe urmă va trebui să vază ce va face cu masa cea mare de germani cari, din slăbiciunea lui

Mussolini, domină Italia. Sunt totuşi convins că intenţia, atât a [l]

Regelui V.E., cât şi a mareşalului, este de a sfârşi cu războiul cât mai repede. <c. 499, p. 209> Am stat acasă citind o carte asupra mea: *Carol, Hitler and Lupescu*, de Easterman de la „Daily Herald”. Cartea este 90% bună pentru draga mea, 75% pentru mine şi

70% pentru prietenii mei. El a scos legenda că Duduia ar fi fiica

Regelui Carol I cu o învăţătoare de la Periş. Din punct de vedere politic, este admirabil prin felul cum descrie eforturile mele de a mă apropia de Anglia şi de a rezista presiunilor germane, arată cum aceste eforturi n-au reuşit din cauza inerţiei guvernului britanic.

Singura parte proastă, în care sunt exagerări, sunt capitolele asupra politicii antisemite de la noi, ade> căror date le-a cules dintr-o

publicaţie evreiască din USA.

Marţi, *27* iulie

Am fost în oraş, la librărie şi în alte prăvălii, spre a cumpăra unele lucruri trebuincioase.

<c. 500, p. 210> Pare-se că se vântură unele eforturi ale Italiei de a se ajunge la încetarea ostilităţilor. Un semn pentru aceasta este persoana noului ministru al Afacerilor Străine, Garciala, ambasadorul de la Ankara. Forţele Aeriene Americane şi RAF continuă cu bombardamentele intense asupra Germaniei, ultima victimă fiind

Hamburgeul>, care a suferit enorm55. Se înţelege că aceste evenimente m-agită enorm şi creşese dorinţa mea de a fi mai aproape de Ţară. Faptul că, după câte se spune, italienii îşi retrag trupele din

Peninsula Balcanică are o foarte mare importanţă, căci va dilua foarte mult forţele Axei acolo, va permite reacţiuni interne din ce în ce mai intense.

Miercuri, 28 iulie

Iată doi ani de când am pus piciorul pe acest pământ primitor.

N-am ce să mă ce, 500, p. 211> plâng, dimpotrivă, şi voi fi veşnic recunoscător pentru felul cum am fost primiţi aci. Totuşi, nicăieri n-am suferit mai mult din cauza neputinţei de a putea face ceva şi din cauza sănătăţii tot mai proaste a Duduieei>.

La prânz, Morgan de la „U.P”. E un băiat deştept şi care, în toate împrejurările, s-a arătat foarte prietenos. Bineînţeles, s-a vorbit despre situaţie şi el are impresia că Italia caută un mijloc de scăpare. Am mai vorbit despre acel infam articol, apărut, acum câtăva vreme, în presa lui Hearst. El zice că aşa ceva discreditează presa şi meseria de ziarist. Zilele acestea s-a petrecut, în această direcţie, un lucru îmbucurător, Roosevelt a suspendat un funcţionar de la or*însemnări zilnice – 1943*
89

ganizaţia oficială de Radio, fiindcă l-a insultat pe Regele V.E. al Italiei.

Seara, la Bellas Artes, pentru a doua reprezentaţie în folosul

Crucii Roşii Americane. S-a dat „Blând Allay”, o piesă în genul poliţist, foarte puternică, ca şi prima, foarte bine jucată. Aeu> fost cu noi Liz Borroughs şi mama ei.

<c. 501, p. 212> Am terminat seara la „Casanova”.

Joi, 29 iulie

E ziua când Duduia lucrează la Crucea Roşie. Eu am stat acasă,

mi-am făcut corespondenţa şi am putut lucra ceva mai liniştit, terminând astfel partea a doua a lucrării mele.

Vineri, 30 iulie

Seara, sindrofie la noi. Am poftit următoarele perechi: Padilla.

Torres-Bodet, General T. Sánchez Hernandez, O'Donoghue.

Sanielevici, Miller şi Berger. După-masă, **s**-a jucat bridge şi poker.

Am putut vorbi niţel cu *conducătorii de la Relaciónes*. Ei văd foarte în curând ieşirea Italiei din luptă, dar constată şi ei că nu se uşurează situaţia prin marile exigenţe ce se pun. Problema viitorului, care-i îngrijorează, este aceea a Comunismului. Prăbuşirea acestor <c. 501, p. 213> care au dominat puternic atâta vreme unele ţări nu se poate face fără adânci zguduituri.

Sâmbătă, 31 iulie

Am primit în audienţă pe un vechi parlamentar iugoslav. De origine dalmat, deci croat, el este totuşi un înfocat patriot. D-l

Anghelovei, acesta este numele lui, crede ferm în unitatea ţării lui.

El a scăpat din Kataro cu un submarin iugoslav, mergând la Corfu, în Peloponez şi Creta, ajungând în Egypt, de unde, făcând înconjurul Africii, a sosit în Anglia. Acum face, ca particular, dar cu consimţământul guvernului, turul coloniilor iugoslave din America.

Am stat mult de vorbă asupra trecutului şi mai ales al viitorului. Ca şi mine, vede absoluta nevoie a reconstituirii vechilor alianţe, crede în refacerea unui puternic bloc est-european care să cuprindă fosta

Mică înţelegere şi cea Balcanică, la care să se adauge Polonia şi, dacă se <c. 502, p. 214> poate, şi Bulgaria. Aceste alianţe sunt mai solide decât mult vânturatele federaţii, care se lovesc de naţionalismul inerent al ţărilor noastre. Un alt lucru care nu este posibil este impunerea unui guvern sau a unei forme de guvern de către baionetele străine. Primejdia cea mare este politicianismul oamenilor din par

— Scris peste varianta iniţială: *Subsecretarul de Stat*, tăiată.

90

Carpi al II-lea tea noastră a lumii, cari, sub acoperământul unei false democraţii, vor, fiecare, să fie în capul bucăţilor. Ei suferă toţi de ceea ce numeşte el, totalitarismul democratic, adică neadmiterea a nimănui care nu face parte din partidul lor. Are dreptate, este o jale.

Seara, am auzit la Radio o ştire importantă care priveşte

reorganizata franceză: Giraud a fost numit comandantul armatelor franceze şi a fost înlăturat de la conducerea politică. **S-**a format un Consiliu de Apărare, prezidat de de Gaulle şi care va fi autoritatea supremă în ce priveşte chestiunile militare. Este o înlocuire de atribuţii, dar care, de fapt, a întărit autoritatea lui de Gaulle, <502, p.

2 Î5> şi asta este foarte bine. Din declaraţiile lui Bonet, şeful Propagandei, reiese că prin această unificare a armatelor se nădăjduieşte o mai rapidă recunoaştere a [l] Comitetului Naţional de către Anglia şi USA. URSS împinge la aceasta.

Duminică, 1 august

Am fost, dimineaţa, la un splendid concert al Orchestrei Simfonice Mexicane, dirijat de Leopold Stokowski. Ca bucată principală a cântat *Simfonia a 7-a*, a lui Szostakovicz56, tânărul compozitor sovietic care face atâta vâlvă în timpul de faţă. Într-adevăr, opera este monumentală, melodioasă şi adânc emoţionantă. Stokowski este un mare dirijor, cu toate acuzaţiunile de cabotism ce i se aduc.

Are un fel cu totul deosebit de a conduce orchestra, lucrează numai cu mâinile, ca şi Furtwăngler57, dar **într-**un alt gen. L-am admirat foarte mult.

<c. 50J, p. 216> După-masă, Berger şi Sanielevici, ca să ne dea.

Duduieei> şi mie, o lecţie de bridge.

Radio dă ştirea că rafinăriile de la Ploieşti au fost bombardate de aviaţia americană58. Au lăsat să cază 300 tone de bombe şi, după comunicatul lor, ar fi distrus 7 rafinării, ceea ce mă face să cred <că.

bombardamentul **s-**a extins şi asupra Băicoiului şi Câmpinei. Ca român, mă doare sufletul de aceste distrugeri ale economiei noastre, dar pricep nevoia lor şi mă miră că n-au făc**ut-**o decât acuma. Să dea Dumnezeu să n-aibă nevoie să se întâmple şi în alte părţi. Din

Italia nimica pozitiv, lucrurile trenează **într-**un mod îngrijorător.

Nici în Sicilia, după succesele fulgerătoare din zilele trecute, operaţiile lâncezesc.

Luni, 2 august

După-masă, a fost o ploaie torenţială, cu grindină. Vorbind despre aceasta cu valetul meu, Anghel, m-a întrebat dacă şi în România cade <c. 503, p. 217> grindină; când i-am spus că da, şi chiar de mărimea unui ou de porumbel, **s-**a mirat foarte. M-întreb, câteodată, cum oare îşi imaginează oamenii de aci Ţara, atâtea întrebări

stranii mi se pun. Duduia s-a dus la club, eu am rămas acasă, lucrând cu spor.

Bombardamentul de la Ploieşti a fost serios şi rafinăriile au fost, pare-se, greu lovite. Operaţia s-a făcut în timpul zilei, avioanele zburând la înălţimea coşurilor. Au fost şi lupte grele, în care americanii au pierdut 20 din 175 avioane, iar oponenţii lor 51. Tare mi-e teamă să nu fie şi dintre ai noştri între ei. În Italia, nicio hotărâre, deşi se vorbeşte că la Vatican ar fi având loc discuţii. În Pacific, succesele lui MacArthur continuă şi în URSS, Armata Roşie se apropie foarte încet de Orel. În tot cazul, Axa a trecut în defensivă.

Marţi, 3 august

A fost o zi frumoasă, fără ploaie, deşi ne <c. 504, p. 217> găsim în plin sezon ploios. Sculat mai devreme, am putut lucra de dimineaţă, ceea ce este, totdeauna, mai spornic. A fost o dramă în casă, haita de câni a atacat şi muşcat destul de grav <pe> lenjereasa Duduieei>, am fost chiar siliţi să chemăm doctorul s-o îngrijească.

Seara, am primit de la Morgan ştiri complementare asupra bombardamentului de la Ploieşti. Au fost grav avariate „Creditul Minier", „Româno-Americană", „Aquíla", „Steaua" (?)*, staţiunea de pompare a pipe-line-ului Giurgiu, a fost complet distrusă rafinăria

„Steaua" din Câmpina. Pierderile sunt cele anunţate ieri, plus 9

nereântoarse la bază, cari ar fi aterizat la Izmir. Italia se-ndreaptă, din ce în ce mai mult, spre capitulare. Eisenhower a ameninţat cu reînceperea bombardamentelor, iar Germania a ocupat solid nordul ţării, punând stăpânire pe Triest, Fiume şi Pola.

Miercuri, 4 august în timpul dimineţii, am citit şi am lucrat niţel. <c. 504, p. 219>

După-masă, un poker european cu Berger şi Sanielevici. Am pierdut, Duduia şi cu mine, cât am voit, ori, mai bine zis, cât n-am voit.

Pe mine nu mă mai prinde la acest joc cât timp sunt în circumstanţele financiare precare de acum.

Seara, recepţie la Padilla. Foarte multă lume, atâta încât nici nu puteai să stai de vorbă cu cineva. Pe urmă, lucrurile s-au mai stabilizat. Unii au dansat, alţii, între care eu, am jucat bridge. Pe cât înainta ora, cu atât sindrofia devenea mai voioasă, un excelent bufet a ajutat la aceasta. Spre sfârşitul seratei, s-au dansat jocuri hispanomexicane,

chiar Duduia a dansat cu Padilla, ceea ce a produs entuziasm.

Prin D-na Wendell am avut detalii mai sigure asuepra> instrucţiunilor primite de Umansky. Ele sunt de a nu lua contact cu mine

„Aşa în text.

f) *2*

Carol al II-lea şi chiar de a evita de a o avea, chiar socialmente, deoarece sunt român. Este o prostie pe care, pare-se, chiar el o regretă.

<c. 505, p. 220> Joi, 5 august

Duduia lucrând la Crucea Roşie, am fost şi eu în oraş, după discuri, şi am cumpărat şi ceva de ziua Duduieei>. Seara, lume la cină.

Garreau Dombosle, Conwayii şi Stokowski. Acesta mi-a făcut cea mai bună impresie. Este un om de lume, cult şi n-are nimic din aceea poză hollywoodiană de care este acuzat. A cerut să auză muzică românească şi, din fericire, aveam câteva discuri cari i-au plăcut foarte mult. Spune că are o mare dorinţă de a merge în România şi de a cunoaşte Ţara. Cu Garreau Dombosle n-am putut vorbi decât puţin şi am constatat că este mulţumit de cele ce **s**-au aranjat la Alger.

Războiul se desfăşoară foarte bine. În sfârşit, Catania a căzut, iar în Pacific **s**-a cucerit Munda59. Pe frontul sovietic, Armata Roşie a cucerit Ore! şi Belgorod, puncte strategice, se zice, foarte importante (nu pot judeca, căci nu găsesc hărţi) pe care germanii le-au cucerit la prima lor înaintare60.

<c. 505, p. 221> Vineri, 6 august

O zi frumoasă, anul acesta plouă relativ puţin pentru această epocă. După-masă, mi-am încercat discurile pe care le alesesem ieri, aceasta este, totdeauna, pentru mine o bucurie.

Seara, cină la generalul Harris, era şi Messersmith, am putut sta de vorbă cu el. Am constatat că americanii nu-l iubesc deloc pe de

Gaulle, au aerul de a-l acuza de sabotaj în chestia Africii de Nord.

Trebuie să fi fost intrigi, am impresia că şi el trebuie să fieei lipsit de tact, căci astăzi, atât Washingtoneul>, cât şi Londra nu-i sunt favorabili. Alt lucru important şi, de astă dată, bun e o hotărâtă prevenţie şi neîncredere faţă de Soviete şi mi-a părut bine să găsesc acest ecou nu numai în presă, dar şi în cercurile oficiale. Prin aceasta **s**-a adus vorba despre Umansky, care e prieten cu ambasadorul, dar care-l consideră ca un prost şi un închipuit. Un fapt neexplicabil în politica sovietică este rechemarea lui Maisky de la <c. 506, p.

222> Londra şi înlocuirea lui printr-un necunoscut. Maisky era apreciat, cunoştea lucrurile şi, pe cât poate fi un agent sovietic, împăciuitor. Am mai vorbit şi ceva despre politica internă a USA. Văd că Messersmith nădăjduieşte în viitoarea alegere a lui Wilkie, pe care-l consideră ca un om cinstit, deşi, câteodată, naiv. În tot cazul, cartea lui e bună.

Sâmbătă, 7 august

Azi o zi grea. Duduieei> nu i-a fost bine şi e într-o stare de nervi îngrozitoare. După-masă, am făcut niţică muzică.

Duminică, 8 august

Cu Italia nimica, şi tot nimica, toate supoziţiile ce le-am făcut au dat greş. Bineînţeles, de departe este foarte greu de judecat, totuşi cred că se caută un mijloc de <c. 506, p. 223> a ieşi din încurcătură.

Ştiri complementare asupra bombardamentului de la Ploieşti arată că 177 de fortăreţe zburătoare au luat parte, din ele 40 – 50 au fost doborâte, iar 8 au aterizat în Turcia. E cea mai mare pierdere procentuală pe care a avut-o o forţă aeriană atacatoare şi arată marea importanţă ce o dă Germania acestor izvoare de combustibil.

Ca în mai toate duminicile din urmă, am stat liniştiţi acasă. Am mai cântat din discurile ce le-am ales. Seara, o ploaie adevărat tropicală.

Sufleteşte sunt tot amărât, ceea ce mă reţine de a face un pas hotărâtor, de a mă angaja la „Franţa Combatantă" este starea sănătăţii

Duduieei>, cu toate că o schimbare de mediu i-ar face mult bine.

Luni, 9 august

Victoriile din Sicilia au cam umbrit, din fericire, <pe> acelea ale

Armatei Roşii. După ce s-au cucerit Orel şi Belgorod, se înaintează

<c. 507, p. 224> spre Briansk şi în altă direcţie a început un atac asupra Harkovului, care pare a reuşi. Dacă ne place ori nu, acestea sunt realităţi cari trebuie luate în seamă.

Prin tonul Presei văd că problema sovietică începe a îngrijora mai toate ţările. Cât timp numai ei aveau succese, nu se auzeau decât laude, astăzi, când ofensiva a început şi din partea celorlalţi, ochii par a se fi deschis şi se vede primejdia unei dictaturi cel puţin aşa de îngrijitoare ca aceea a lui Hitler. Primejdia cea mare pentru mâne este

că, în dorinţa de a împinge Sovietele de a rezista Germaniei, nu s-au luat destule garanţii pentru atitudinea lor viitoare. Cel puţin aşa ştiu. Pentru ţările noastre din Estul Europei aceasta este o problemă capitală de viitor.

Dimineaţa, am primit de la Stokowski un album cu discurile

Petruschka, a lui Strawiński, dirijat de el şi cu foarte măgulitoarea dedicaţie: „A Sa Majeşte, musicien par intuition”. A plouat cu <c.

507, p. 225> tunete şi fulgere. După-amiază, am lucrat niţel şi pe urmă am jucat rummy cu Duduia, care nu se simte bine.

Marţi, 10 august

Mult aşteptatele bagaje din Spania au sosit, în sfârşit, sau mai bine zis o parte din ele. E aproape de nedescris halul în care sunt.

Cum ele au fost cercetate la Madrid, de către Siguranţă, au fost

„Majestăţii Sale, muzician prin intuiţie”.

94

Carol al II-lea scoase şi reîmpachetate halandala. Parcă dinadins s-au pus între haine obiecte cari se pot sparge, cutii cu pudră desfăcute, aşa încât oricine îşi poate închipui starea de mizerie şi de murdărie în care au sosit. Pe de altă parte, deşi s-a declarat că toate lucrurile de uzaj personal au fost lăsate, după ilegala cercetare, lipsesc toate tabacherile mele, o valiză în care aveam diferite lucruri de valoare pentru daruri şi încă una în care Duduia avea colecţia ei de icoane.

În mod <c. 508, p. 226> sistematic s-a luat tot ce a fost de valoare. Am impresia că intenţia lui Antonescu a fost să mă sărăcească, pe cât putea, să mă lipsească de tot ce ar fi fost folositor pentru a putea scoate bani. Pe lângă că e o mârşăvie, este şi o prostie, căci nu aceste obiecte, dintre care multe erau amintiri de familie, erau să-mi scape sau să-mi sporească mult avutul. Nu faptul în sine, dar intenţia mă supără mai mult. Franco, în toată această afacere, a fost infam şi necavaler. Totuşi mai este o speranţă de a recupera ceva, căci n-au ajuns decât...” de colete din cele... ** anunţate de avocatul Perdigao.

Bineînţeles, enervarea Duduieei> a sporit, văzând halul în care ne-au sosit lucrurile. Toată ziua am lucrat la desfacerea şi cercetarea lor. Lui Ernest i s-a louat totul, adică câteva portţigarete ce le avea.

Mie mi s-a luat mai mult decât Duduieei>, tocmai contrariul de ce credeam toţi.

<c. 508, p. 227> Miercuri, 11 august

Am urmat cu desfacerea lucrurilor şi, mai ales, cu curăţirea valizelor, care aveau mare nevoie. Sunt disgustat de această procedare a

Guvernului spaniol, care, pe lângă că n-are nicio justificare, a fost şi de o brutalitate fără seamăn. Spania va trebui, după sfârşitul acestui război, să ne despăgubească pentru aceste daune materiale şi, mai ales, morale ce le-am avut de îndurat în urma purtării acoliţilor lui Franco.

Seara, am fost cu Ernest la Jules Romains, care a citit una din piesele lui, care va fi jucată de o trupă de amatori. Din nenorocire.

Duduia n-a putut veni, nefiindu-i bine a stat în pat. Piesa *Le dejeuner marocain* e plină de spirit şi de fină ironie. Cu acest prilej am stat de vorbă cu savantul antropolog Rivet, pe care-l găsesc foarte plăcut şi interesant. Şi cu Garreau Dombosle am stat de vorbă, e mulţumit de desfăşurarea lucrurilor. Se înţelege că e supărat de atitudinea anglo-americană.

<c. 509, p. 228> Joi, 12 august

Azi mi-am despachetat hainele, am avut bucuria de a găsi că trei din ele au fost mâncate de molii. Reîmpachetând lucrurile, deştepţii

— Cifra a fost ştearsă, pare să fi fost: *85*.

*” Cifra a fost ştearsă, pare să fi fost: *102*.

au pus toată naftalina într-un singur cufăr, acela cel puţin a scăpat teafăr.

Seara, am fost poftiţi de ornitologistul american Dr. Moor, pe care-l întâlnisem la cocktailul prinţului Solkowski. Duduia n-a putut veni. Întrunirea a fost foarte *interesantă*”, după ce ne-a făcut o mică conferinţă, ne-a arătat filme în culori asupra unor păsări extrem de rare. Întâiu, din California eretele alb, care-i pe punctul de a dispărea, nemaiexistând decât 40 de exemplare. Pe urmă, din

México, colonii de spatule roz şi de fregate şi altele, dintre care o gaiţă albastră moţată, care nu mai trăieşte decât în vreo 100 de exemplare în Sierra Madre.

Seara am terminat-o la Miller, ca să întâlnesc persoane politice importante venite din USA.

<c. 509, p. 229> Vineri, 13 august

Am stat acasă, după-amiaza a plouat. Am primit o ziaristă de la

„New York Herald Tribune”. Amabilă, discretă, nu prea interesantă. Seara, am ascultat la Radio o parte din Concertul simfonic, cu oribilul *Concerta pentru piano* a<l> lui Chavez, şi am jucat ginnrummy cu Duduia.

Ştiri de pe front, în general bune. În Sicilia, Aliaţii se apropie de

Mesina, iar în URSS **s**-a început atacul Harkovului61. De Gaulle e, din nou, nemulţumit, şi cu drept cuvânt, deoarece în toate discuţiile asupra Italiei, Franţa este lăsată la o parte. Din nou, Roosevelt şi

Churchill sunt pe punctul de a se întâlni la Québec spre a pune la punct nu ştiu ce lucruri noi. URSS, din nou, n-a voit să participe, sub cuvântul că nu este în războiu' cu Japonia. În general, constat că lumea începe a fi agasată de aceste întruniri în doi, de la care toţi ceilalţi membri activi ai <c. 510, p. 230> Naţiunilor Unite sunt excluşi.

În ziare, două ştiri asupra României. Prima, că Antonescu **s**-ar fi făcut ridicol prin legătura mai strânsă ce a luat-o cu Mussolini tocmai în preajma căderii lui şi prin felul cum acesta a fost lăudat în presa noastră. Pentru această cauză, Pantazi i-ar lua locul. Ştirea mi se pare fantastică, de altfel n-a fost dată decât sub forma unei posibilităţi. A doua, care, din nenorocire, mi se pare mai mult în cadrul realităţilor, <este> că **s**-ar fi început o mişcare pentru apărarea lui

Mihăiţă, el fiind acuzat că **s**-a dat prea mult de partea nemţilor;

aceeaşi acuzaţie, dar şi mai gravă, se aduce lui Sitta. E trist pentru scumpul meu Băiat.

— Scris deasupra variantei iniţiale: *plăcută*, tăiată.

96

Carol al II-lea

Sâmbătă, 14 august

M-am dus, după-amiază, în oraş şi, ca de obicei, tentaţia discurilor a fost mare şi m-am ales cu o nouă colecţie…

să evacueze material şi oameni. Pentru mine e de neînţeles.

Luni, 16 august

Până seara, nimica interesant, afară de cele două scrisori ce le-am scris lui Peter Kins şi lui Puritch”. După-masă, Ernest a fost la Messersmith să-i vorbească pentru mersul Duduieei> în USA, la

Lake Placid. **S**-a arătat binevoitor. Seara, „clubul” dat de Mrs.

Stuart, care nu-i membră, în casa D-nei Maria Louisa Figaroa. O

lume nebună, mai ales compusă din nemembri.

Marţi, 17 august

După-masă, am putut să lucrez niţel, dar fără prea mult spor.

La *7 Vz*, cocktail infect la Vincente Vidarte, <c. 511, p. 234> unul dintre nenumăraţii refugiaţi spanioli republicani de aci. Nevastă-sa a fost cu Duduia în Comitetul pentru serbarea „Franţei Combatante”. Ambii sunt foarte bine, el, care a fost şeful Propagandei în Catalonia. Odată cu izbucnirea războiului, a lucrat mult pentru Franţa şi ar fi fost un important agent de legătură, dacă generalul Noguès ar fi urmat cu hotărârea lui de a rezista. Tot el povesteşte că această idee a rezistenţei **s**-ar fi părăsit după ce generalul Giraud ar fi făcut o vizită Rezidentului din Maroc, cu un avion pus la dispoziţia lui de nemţi şi al unui concediu din prizonierat. Iată şi una din cauzele pentru care de Gaulle era aşa de opus lui Giraud.

Lume multă şi intelectuală, spanioli şi alţii. Am vorbit mult cu un bătrân profesor de istorie, fost ministru al învăţământului, şi cu un evreu austriac, Alfred Stern, fost şi el profesor de ştiinţe politice la Bruxelles şi la Sorbona. Dar cea mai interesantă conversaţie am av**ut-**o cu profesorul <c. 511, p. 235> Râvet, directorul Muzeului de

Fhomme, la Paris – şi azi ataşat cultural pe lângă Legaţia „Franţei

Libere”. Am vorbit despre cultura generală, el făcea constatarea, adevărată, că, cu toate enormele perfecţii tehnice ale USA şi valoarei incontestabile a [le] specialiştilor americani, adevărata cultură îşi are focarul de dezvoltare numai în Europa. Tot qultura mediteraneană e aceea care domină lumea. Urmărind această idee, el a înfiinţat aci un institut de cultură europeană; am aplaudat această iniţiativă şi i-am oferit să-mi dau concursul. Ca constatare lăturalnică.

— Fila conţinând paginile 231-232 a fost ruptă din caiet.

** în text este: *Purici*.

trebuie să spun că aceşti republicani spanioli sunt oameni bine şi culţi, iar republicanismul lor nu depăşeşte graniţele ţării lor. În tot cazul, n-am fost primit cu mai multă căldură respectuoasă decât între ei.

Miercuri, 18 august

Am pierdut toată după-amiaza aşteptând <c. 512, p. 236> o ziaristă care trebuia să vie **s**-o vază pe Duduia. Din fericire a întârziat

atâta, încât Duduia, supărându-se, n-a mai primit-o, căci, pe urmă, am aflat că nu era deloc simpatică şi recomandabilă, deşi fusese recomandată de Secretaria de Gubernation.

Seara, am fost poftiţi la „Casanova”, de către D-na Cowells.

Joi, 19 august

La 12%, am fost la Coventry Club, ca să joc golf cu Sid O’Donoghue. Am jucat ca un picior.

Seara, la o doamnă cu numele mic Yolanda, unde aşa-zisa soră a lui Henri de Chatillon, Trinadad Soler, a dansat în mod admirabil jocuri spaniole. E, într-adevăr, cea mai bună dansatoare în acest gen, graţioasă şi inteligentă. Între alţii, era [u] acolo şi Garreau

Dombosle, mai toată seara am stat cu el de vorbă. Întârzierea Comitetului de Eliberare, sub orice <c. 512, p. 237> formă ar fi ea, e un lucru care plictiseşte pe francezi foarte mult. Ei sunt şi îngrijoraţi, întrucâtva, şi de viitor, căci este o întreagă bandă de politicieni care lucrează împotriva lui de Gaulle la Washington. Aceştia ar dori, cu orice preţ, să nu se treacă administraţia provizorie a Franţei, Comitetului de Eliberare, ca să fie păstrată tot de faimosul Amgot, ceea ce, zice el, francezii nu vor primi niciodată. Este convins că popularitatea lui de Gaulle va învinge, în sfârşit, deşi cu infinite frecături. Când a fost la New York, a făcut cunoştinţa lui Otto de

Habsburg, pe care-l apreciază foarte mult. Ar fi făcut o greşeală însă de a nu se fi angajat într-una din armatele beligerante, acest lucru i-ar fi dat mult prestigiu. Această observaţie m-a bucurat foarte mult, este o încurajare pentru gândurile şi proiectele mele.

Vineri, 20 august

Ziua începe destul de prost, din cauza <c. 513, p. 238> unei teribile stări de nervi a [le] Duduieei>. Totuşi, ne facem bagajele şi, pe la 6, plecăm cu toţii la Cuernavaca, unde suntem poftiţi pentru weekend la col. Harry Steward şi la marea serbare pentru diferitele

Cruci Roşii. Seara, după-masă, bridge. Am dormit mizerabil, fiind foarte cald în dormitor.

98 Carol al II-lea

Sâmbătă, 21 august

Dimineaţa, m-am dus cu colonelul Steward să văd casele ce arhitectul nostru Hirsch le clădeşte pentru el. În sfârşit, case, aşa cum le pricep eu, cu tot ce trebuie. Nu numai că sunt foarte frumoase şi într-o poziţie splendidă, care domină orăşelul, dar şi spaţioaese şi

confortabile. Sunt cu atât mai mulţumit, încât eu l-am recomandat pe Hirsch şi Steward e foarte mulţumit de el. La prânz, foarte multe colaboratoare ale D-nei Steward.

La 4, mergem cu toţi la serbare, care este un adevărat succes din toate punctele de vedere, <c. 513, p. 239> atât moral cât şi material.

Eu, mai tot timpul, am jucat bingo, dar, ca de obicei, n-am câştigat toată ziua decât o singură dată. Pentru cine, într-adevăr, ziua a fost o reuşită e Duduia. Întâiu, a fost la vânzarea biletelor şi, pe urmă, la dans, unde a putut strânge foarte mulţi bani pentru operele în folosul cărora **s**-a dat serbarea. Când a câştigat la loterie o cană de argint, au fost ropote de aplauze. Au mai fost de faţă cele mai multe

„Prinţese” ale balului „alb şi negru”. Singura, într-adevăr frumoasă, este czecoslovaca D-ra Sternova.

De îndată ce ne-am întors acasă, a izbucnit una din acele furtuni formidabile şi splendide, aşa cum odinioară le aveam la Sinaia. O

adevărată furtună de munte, cu trăsnete şi tunete cari zguduiau casele şi o ploaie ce cădea ca un potop. Mi-a dat un dor nespus de acel colţ iubit al Ţării. Mi-au revenit în minte atâtea tablouri ale copilăriei, când împrejurul locuinţei cădeau, trosnind, copaci seculari.

Era un spectacol groaznic, dar maiestuos aceea eliberare a forţelor naturii. Dar, a doua zi, ce <c. 514, p. 240> jale în acel mândru codru să vezi uriaşii zăcând la pământ.

Duminică, 22 august

Dimineaţa, am fost şi am jucat golf, poftit fiind de Dl. Studder, un bogătaş petrolist din Texas, tot la el am fost, pe urmă, să luăm un cocktail. Nesăţioşi cum suntem, Duduia şi cu mine, în ce priveşte cânii, ne-am întors cu încă unul, de astă dată cel mai frumos pui de dachshund ce se poate vedea. Oferi**ndu**-ni-se unul, din noua născuta familie, care abia împlineşte două luni, am propus să luăm

<pe> acela care singur îşi va alege noii stăpâni şi, atunci, acest guzgănel îndrăcit a arătat o preferinţă vădită pentru noi şi am şi luat-o pe Bambi, cum am botezat-o după filmul lui Walt Disney.

După-masă, am jucat ginn-rummy cu D-nele Steward şi Annie

Wright. Pe urmă, înaintee> de cină, o lungă conversaţie cu gazda asupra <c. 514, p. 241> unor proiecte de viitor privitoare la agricultură. El lucrează cu „Ford” şi a primit concesiunea tractoarelor

„Fergusson”. L-am rugat să-mi dea toate detaliile necesare asupra acestor noi perfecţionări ade> în<s>trumentelor agricole şi în

legă

tură cu ele am pus jaloanele unor posibile credite agricole pentru refacerea Ţării.

Seara, o ştire care a căzut ca o bombă, că Litvinov a fost rechemat de la Washington. Toată lumea este foarte îngrijorată, care vine după plecarea lui Maiski din Londra. Părerile sunt că ar însemna o schimbare de atitudine politică a lui Stalin. Rândul trecut, când l-a înlăturat pe Litvinov de la Afacerile Străine, **s**-a făcut criminala apropiere a URSS de Germania, de aci teama ca ea să nu facă, din nou, o lovitură şi pacea separată cu Hitler. Cu toate că nu e probabil, nu e nici exclus. Salturile mortale al Sovietelor nu mai trebuie să mire pe nimeni. În tot cazul, Litvinov este cel mai civilizat diplomat sovietic şi acela cu cea mai mare experienţă <c. 515, p. 242> şi cunoaştere a politicei internaţionale. O altă ştire este că Kiska a fost recucerită de la japonezi. Cu toate că, mai bine de un an, au ţinut această importantă bază a Aleutinelor, care era un veşnic spin în coasta Canadei şi a USA, n-au întrebuinţat-o niciodată.

Luni, 23 august

Dimineaţa, ne-am întors acasă cu noul nostru odor. Impresia asupra familiei canine a fost foarte nostimă. La început, cu greu şi-au putut da seama ce poate fi acest nou animal venit în mijlocul lor. Guzgan, câne, ori ce? Reacţiile au trecut prin întreaga gamă, începând cu mândra Assu, care n-a voit **s**-o cunoască pe Bambi şi-şi întorcea capul cu un dispreţ suveran oricând se apropia, până la

Fluffy, care a fost încântată de această nouă jucărică vie ce i **s**-a adus şi foarte repede **s**-au împrietenit. Ţine-te, atunci a început o <c. 515, p. 243> joacă nebună. Dar mitieti>că s-a simţit foarte atrasă de paşa

Boris, era un tablou dintre cele mai comice de a vedea puricele jucâ**ndu**-se cu elefantul.

Marţi, 24 august

Era ziua Tatii. În aceste pajişti aşa de îndepărtate sunt, deodată, aşa de podidit de amintiri. Cum majoritatea aniversărilor noastre era [u] spre toamnă şi iarna, a lui fiind în mijlocul verii, era o mare variaţie pentru noi, cu toate că abia după războiu' am sărbătorit-o mai mult împreună. Cum a trecut timpul, când mă gândesc că **s**-au împlinit 16 ani de când **s**-a prăpădit, sărmanul.

În casă, mare bucurie cu noua căţeluşă, care e o nebună şi o caraghioasă nemaipomenită. E delicios de văzut că Fluffy a adoptat-o şi cum cea mică se joacă aproape numai cu ea. Assu persi<stă

<în a o ignora cu totul. Seara, party la Borroughs.

<c. 516, p. 244> Din nou o ştire senzaţională. Sumner Welles a demisionat, se pare în urma unor neînţelegeri cu Cordell Hull. Eu nu-l plâng, căci mie, personal, şi cauzei „României Libere” a fost

100 Carol al II-lea

duşman. E, pare-se, un om cu o oareşicare deşteptăciune, dar foarte închipuit şi sigur de el. Cred că pentru chestiuni relative la politica continentală americană era bine la locul lui, însă pentru cele europene era complet chinez şi nu este capabil de a înţelege mentalitatea vechiului nostru pământ. Se înţelege că încep speculaţiile asupra probabililor înlocuitori. De la început se pun înainte două nume:

Norman Armour şi Messersmith. Cu toate că mi-ar părea rău să plece de aci, cred că pentru interesele politicei mondiale, acesta din urmă ar fi cel mai nimerit. Ambii sunt de carieră şi au o lungă experienţă.

Miercuri, 25 august

Spre seară, o ploaie torenţială, prea puternică <c. 516, p. 245>

pentru flori. Acest sfârşit de sezon ploios este caracterizat, anul acesta, prin ruperi de nori zilnice. Seara, cină la Edith Bonilla, între persoanede> invitate: Mrs. Messersmith şi o D-nă Richardson, de la „Readers Digest”. Ea găseşte că este oribil felul în care Duduia şi cu mine suntem reprezentaţi în Presa americană, crede că este absolut necesar să se facă ceva în această direcţie şi mi-a propus să scriu un articol autobiografic sau, cel puţin, să dau materialul ca să se poată scrie ceva. O văd extrem de îngrijorată de prezenţa lui Umansky aci, îl consideră un mare sectar şi foarte primejdios. Îi e teamă că paşte ceva necurat aci.

Joi, 26 august

La prânz, masă dată de Dan Miller la University Club, pentru

D-na Richardson. Am vorbit mult cu ea despre chestiuni generale şi am fost foarte mult de acord. Mi-a spus, nu <c. 517, p. 246> cred din măgulire, că consideră cea mai bună formă de guvernământ tot cea monarhică şi crede că lumea se va îndrepta din nou înspre ea.

Crede totuşi că vom trece, mai întâi, printr-o fază de snobism

intelectual de extremă stânga.

Duduia mergând pe urmă la Crucea Roşie, am fost oleacă prin oraş şi, ca de obicei, mi-am ales, din nou, discuri, pe care le-am încercat odată întors acasă. Seara, **s**-a anunţat la Radio că, în sfârşit.

Anglia, USA şi Canada au recunoscut Comitetul de Eliberare a

Franţei, recunoaştere însă limitată şi nu sub forma unui guvern, ci a [l], unui organ de administrare al Imperiului. E, din nou, multă teorie şi vorbărie în acest gest şi obişnuita lipsă de înţelegere a realităţilor.

Vineri, 27 august

Mi-am cântat discurile alese ieri, dar prea puţine care să-mi placă am găsit. Seara, party la Berger.

Însemnări zilnice – 1943

101

<c. 517, p. 247> Sâmbătă, 28 august

A venit ştirea că Boris al Bulgariei a murit. Cauza morţii este neclară, după unele versiuni ar fi fost asasinat de un agent de poliţie, care era comunist, după altele, ar fi sucombat unei acute boli de inimă, şi, pentru cei cărora le plac senzaţiuni, în urma ultimei întrevederi cu Hitler. A fost un om curios, incontestabil de un farmec personal foarte mare, dar şi de o falsitate fără pereche. Mai puţin farmec decât tatăl său, dar de o falsitate mai brutală. Ar fi fost un mare suveran pentru ţara lui, dacă ar fi priceput mai bine problema ţărănească, dacă n-ar fi dat complet mâna intrigilor italiene ale lui Mussolini şi altele şi dacă n-ar fi avut acel defect de care am vorbit. Completa sinceritate nu se poate şi nici nu e bună în politică, dar minciuna şi falsitatea au şi ele limite. Când Boris spunea ceva, puteai, aproape totdeauna, să fii sigur că era nesincer. E adevărat că i-a trebuit destul de multă vreme lumii politice <c. 518, p... 248> să-l descopere, din cauza felului lui de a fi fermecător, moştenit de la Orleani.

În URSS, operaţi<i>le merg strună, Armata Roşie înaintează cu paşi repezi spre Poltava. Berlinul continuă a fi, pentru a 73-a oară, crunt bombardat. Mai de mirare este lipsa de rezistenţă a japonezilor, cărora MacArthur le reia o insulă după alta, azi e Munda. Recunoaşterea Comitetului de Eliberare continuă, azi e China şi mai multe state sud-americane, dar toate sub aceeaşi formă juridică, dar cu mai multă căldură decât USA.

Duminică, 29 august

Ştiri despre o mişcare de răzvrătire în Danemarca, unde nemţii au adresat guvernului un ultimatum. Aceasta, pusă în legătură cu oareşicari reacţiuni şi opoziţii în Suedia, arată că puterea şi prestigiul naziştilor încep a scade. Până acuma, Suedia se supusese

<c. 518, p. 249> la toate exigenţele guvernului german, de câtăva vreme însă a început să reziste şi să iee măsuri mai în acord cu o adevărată neutralitate. Acuma au început anumite incidente, chiar schimburi de focuri, cari sunt, după mine, foarte simptomatice.

Luni, 30 august

Lucrurile în Danemarca par a fi serioase. Regele, care, ştiu, în adâncul sufletului său este, hotărât, antigerman, a ameninţat cu abdicarea dacă guvernul danez va accepta ultimatumul. Rezultatul a fost că acesta a fost refuzat, că guvernul a demisionat şi că ar fi avut loc chiar lupte. Flota daneză, o parte **s**-ar fi scufundat şi alta ar fi fugit în Suedia. Garda Regală se luptă în mod disperat cu nemţii, iar

102

Carol al II-lea personagii cari au putut scăpa de arestare au fugit la Malmö. Se zice că regele Christian şi o parte din miniştri ar fi prizonieri în Palat.

După-amiază, Duduia a avut clubul, fără <c. 519, p. 250> bărbaţi. Eu m-am dus în oraş şi, ca de obicei, am căutat discuri, am găsit, de astă dată, multe. Rămâne şi le încerc şi să văd dacă-mi plac. Seara, nu m-am simţit bine, am o stare antigripală. De altfel, nici starea mea morală nu este bună. Aceste evenimente din Danemarca mei>-a<u> tulburat foarte adânc sufletul, imposibilitatea în care mă găsesc de a putea face ceva pentru Ţară mă distruge. Peste tot se mişcă lumea, numai România nu este eroică şi suferă în tace.

re. Îngrozitor este şi de a nu putea avea legătura, de a nu puteaâm pinge pe Băiatul meu şi Ţara la o reacţiune. Mă îngrozeşte viitorul.

Marţi, 31 august

Ce domină ziua sunt evenimentele din Danemarca, care devine, pentru moment, focarul tuturor privirilor. Seara, cocktail la prinţul

Tehkotoua, unde am avut prilejul de a vorbi cu consulul Danemarcei. Crede că <c. 519, p. 251> urmarea naturală a celor întâmplate va fi formarea, cu consimţământul regelui Christian, a [l] unui guvern în exil şi cooptarea Danemarcei între Naţiunile Unite, căci azi se găseşte, virtualmente, în războiu’ cu Germania. Tot la acest party

am făcut cunoştinţa actorului de cinema Walles Pidgeon, pe care l-am găsit foarte simpatic.

Am fost, pe urmă, la concertul lui Claudio Arrau. Aşa de prost a fost, încât am plecat înainte de sfârşit.

Miercuri, 1 septembrie încă o lună care a trecut fără prea mari rezultate. Sunt totuşi mult mai calm de câtăva vreme. După masă, a treia lecţie de spaniolă, merge, fără a putea spune că fac prea mari progrese, mintea mea este refractară gramaticii. Duduia a primit pe pictorul chilian Acafias Valenzuela, care, cu orice preţ, vrea să-i facă portretul. A fost o mare discuţie asupra <c. 520, p. 252> îmbrăcămintei, el vrea ceva mai pompos, eu aş dori ca să fie pictată în uniforma Crucii Roşii, găsesc că este mai decent pentru vremurile actuale şi, de altfel, îi şade foarte bine.

Seara, la Lorna Hearst, un party pentru a juca un joc brazilian, pif-paf, e un fel de rummy care se poate juca ca pokerul, în mai mulţi. Înainte am trecut la un cocktail dat de Randsom.

Joi, 2 septembrie

E ziua de naştere a Duduieei>. Din tot sufletul şi cu toată dragostea mea cea mare, îi urez tot, tot ce ar putea s-o facă fericită şi

însemnări zilnice – 1943 103

liniştită şi, înainte de toate, putinţa de a se însănătoşi cât mai repede.

Dimineaţa, s-a dus la un nou curs al Crucii Roşii.

După-masă, generalul Harris a venit la mine cu colonelul Cox din M.St.M. American. Am stat de vorbă, mai bine de un ceas, asupra <c. 520, p. 253> multor probleme strategice, apărând teza, expusă acum două luni generalului, a [l] unui atac prin Balcani. De astă dată, mai precis, am făcut oferta de serviciu, spunând că, dacă aş fi primit ca general în armata lor, aş fi mult mai util decât dând aşa sfaturi de departe. N-am impresia că va avea mult efect, dar atunci voi avea mâinile libere de a face oferta, pe care o doresc mai mult, către de Gauile. Discutând cu Duduia asupra acestei vizite, ea are impresia că Messersmith, nereuşind să facă apropierea şi întrebuinţarea mea pe terenul politic, încearcă, acuma, pe această cale militară. E posibil.

Seara, ca s-o serbăm pe Duduia, care a primit multe flori şi câteva daruri frumoase, am poftit la cină pe Ellisii şi Bergerii. După masă, am jucat bacara, din fericire, atât Duduia cât şi mine, am câştigat.

Vineri, 3 septembrie

De dimineaţă, am fost cu Duduia la pictorul <c. 521, p. 254> Valenzuela, care a şi început portretul ei. Este, într-adevăr, un artist de talent şi a făcut lucruri foarte frumoase. Insistă să facă şi portretul meu. Zice că are pentru cariera lui un mare interes de a face aceste două portrete şi o zice cu toată sinceritatea.

După-masă, am fost la fotograful Bucovich, care şi-a instalat o căsuţă foarte drăguţă pe strada noastră, în Coyoacan. Şi el, în felul lui, este un bohem, fiul unui ofiţer de marină austriac, de naţionalitate croat, şi-a ales această meserie spre a trăi, deşi a făcut studii de inginer. Într-adevăr, este un artist şi fotografiile ce le-a făcut Duduieei> sunt foarte reuşite. Face nu numai portrete, dar şi vederi, lucrând o serie de albume asupra Mexicului, cu sprijinul Serviciului de Turism. Întors acasă, am încercat, mai departe, discurile noi şi, de astă dată, am găsit lucruri frumoase.

Duduia a fost la D-na Wendell. Acolo află, totdeauna, lucruri interesante, cehii fiind în legături strânse cu Sovietele.

<c. 521, p. 255> Ea îl vede, regulat, pe Umansky şi astfel se pot auzi multe asupra intenţiunilor şi mentalitatea lor. De astă dată, este un complet dispreţ şi chiar vorbe goale pentru englezi şi americani, îi consideră ridicoli şi neserioşi şi am impresia că ei sunt acei cari vor, mâne, să dicteze în Europa, cu atât mai mult cu cât el spune că URSS, şi nu ceilalţi Aliaţi vor sosi la Berlin. Cu cehii sunt complet înţeleşi, lor le-a garantat, printr-un tratat, completa restaurare a ţării lor, în care intră, bineînţeles, şi Teschen. Aceasta arată

104

Carol al II-lea clar atitudinea lor duşmănoasă faţă de Polonia. Încă o dată se confirmă nevoia de a strânge legăturile poaono-ramâne, şi aceasta este foarte greu din cauza atitudinii complet negativă a [l] ministrului de aci, Neumann.

Eu nu mai pricep nimica la strategia anglo-americană, azi de dimineaţă a venit ştirea că au atacat sudul Italiei, debarcând la Regio di Calabria62. Nu pot vedea rostul acestei manevre, după mine

<c. 522, p. 256> nu corespunde la niciun ţel militar ori politic. Întunicimea conducătorilor politici ai lumii de azi este foarte greu de pătruns.

Sâmbătă, 4 septembrie

Până seara, nimica. Tot nu pricep rostul atacului în Calabria.

Sunt foarte îngrijorat pentru viitor. Acea înaintare continuă a

sovieticilor şi acea pasivitate completă la noi în Ţară, iată elementele de azi ale neliniştii mele.

Seara, cina şi bridge la Ambasada USA. E ziua de naştere a

D-nei Messersmith. Duduia şi cu mine i-am dus cadou un frumos bol de argint. După-masă, am putut sta niţel de vorbă cu Messersmith. Ceea ce m-a împins astăzi să vorbesc este problema sovietică şi atitudinea, atât de agresivă a lui Umansky, aci. Mi s-a răspuns că acest lucru nu miră deloc, căci îl cunoaşte din Washington, că este un prost şi cel mai oribil tip de oportunist, <c. 522, p. 257>

Încât de la el te poţi aştepta la orişice. împărtăşeşte, Messersmith, şi el îngrijorarea mea asupra atitudinii viitoare a Sovietelor şi, în subsidiar, m-a rugat <ca>, dacă aflu ceva despre efectul propagandei lui

Umansky în cercurile mexicane, să i le spui. Aceasta a făcut să vorbim despre Sumner Wells, care, zice el, era foarte prosovietic şi deci, deşi are o foarte mare consideraţie pentru el şi îi este prieten, consideră că este o binefacere că a plecat. Cât despre înlocuitorul lui, am rămas cu ferma convingere că el va fi acela chemat să ocupe acest important post. Cu multe reticenţe, cu un înalt spirit al datoriei, m-a făcut să înţeleg că, cu toate sacrificiile ce acest post ar cere de la dânsul, nu-l va putea refuza în ziua în care va fi oferit în mod pozitiv. Este însă foarte conştient că această numire va provoca foarte multe schimbări şi o redresare a politicii externe a USA. I-am spus că, cu tot regretul ce l-aş avea de a-l vedea plecând de aci, ca european aş considera o fericire numirea <c. 523<p. 258> lui. Am mai pus întrebarea despre rostul atacului prin sudul Italiei, mi-a răspuns că nu mai pricepe nimica şi că tocmai acest fel de prostii le-ar împiedica el, acceptând postul de subsecretar de stat. La ultima lui călătorie la Washington, i se propusese chiar locul de frunte a<l> lui Cordell Hull. Despre mersul Duduieei> în USA, niciun răspuns până acum.

Duminică, 5 septembrie

Ştirile sunt vagi. La început, pare-se că fusese o destul de violentă opoziţie la debarcarea Armatei a 8-a engleze, dar că a fost înfrântă şi progresează destul de bine. Pe de altă parte, văd că Eden se screme spre a putea înjgheba o conferinţă tripartită, dar până acum, cu toate conversaţiile avute cu Maisky, nu prea pare a ajunge la o

înţelegere.

După-masă, spre bucuria mea, am făcut <c. 523, p. 259> muzică, dar sunt, din nou, sufleteşte neliniştit.

Luni, 6 septembrie

Trece vremea în mod îngrozitor, iată că azi se împlinesc 3 ani de la acele clipe tragice cari m-au silit să apuc, încă o dată, calea pribegiei. De astă dată însă cât de grozavă e, că biata Ţară a ajuns prada străinilor şi trădătorilor. Bietul Mihăiţă, abia ieşit din copilărie, a rămas acolo să menţie ridicat drapelul dinastiei şi a<l> Patriei. Cât de trist şi de însângerat este astăzi acel glorios drapel, pe care 10 ani de zile am avut norocul să-l păstrez fâlfâind falnic şi nepătat. Ce va fi, mâne, soarta Ţării şi a noastră a tuturor a, oh! dacă nu mai aş putea face ceva la timp ca să scap România, s-o redeştept la adevăratele ei sentimente şi interese. Doborârea lui Mussolini, moartea lui Boris, toate aceste <c. 524, p. 260> semne premergătoare n-am avut putinţa de a le exploata aşa cum trebuie. M-arde sufletul, mi se chineui>este mintea, mi se întind nervii. Atât mi-a fost gândul plin de ce va fi viitorul, încât am uitat trecutul şi, dacă n-ar fi venit o telegramă de la Ribeiro, veşnicul credincios, nu mi-aş fi amintit deloc de dată.

Duduia, bolnavă, a stat în pat, iar eu am făcut niţică muzică.

Ştiri bune de pe toate fronturile, înaintări peste tot.

Marţi, 7 septembrie

La masă, Garreau Domboslii şi acel extrem de plăcut om de ştiinţă, Paul Revet, cu nevastă-sa. Act>mosferă adevărat europeană şi conversaţie interesantă asupra antropologiei. D-na Garreau

Dombosle, care tocmai ieri s-a întors din California, aduce îmbucurătoarea ştire că tonul Presei, <c. 524, p. 261 îndeosebi din acea parte a Americii, se modifică în mod favorabil pentru mine.

Deşi Duduia e bolnavă, s-a sculat şi a luat parte la masă, însă la celelalte îndeletniciri ale zilei, nu. La *7 Vi*, cocktail la Heddy Linthicum, mai ales americani, a fost şi Messersmith pentru o clipă. Este copleşit de muncă, dar arată foarte bine. Toată lumea, cu nespusă dragoste, a cerut ştiri despre Duduia; într-adevăr, a ştiut să se facă iubită şi stimată de toţi, ceea ce îmi umple sufletul de bucurie. Am

106 Carol al II-lea vorbit cu generalul Harris, care rămâne tot atât de nedumerit ca mine asupra atacului Calabriei. În legătură cu această operaţie, mi-a povestit o anecdotă care să ilustreze punctul lui de vedere. Unul care joacă golf a cerut profesorului să spuie câte

greşeli face în swingul pentru drive. La răspunsul că vreo zece, a întrebat dacă nu poate începe mişcarea de sus, ca să scape de ele. După cocktail, poftit de Grenias, am fost la baletul spaniol „Ana Maria”. Mai puţin

<c. 525, p. 262> prost decât se spunea, orchestra însă infamă.

Miercuri, 8 septembrie

Sculat devreme de către Bambi, care de la 8 n-a mai voit să doarmă şi a apucat-o o joacă nebună.

Vine ştirea că Italia, prin glasul guvernului Badoglio, a cerut armistiţiu şi s-a predat necondiţionat63. Deci atacul fără sens din

Calabria a avut totuşi un efect bun. Însă nu trebuie uitat că la aceasta a<u> contribuit enorm şi bombardamentele. Lupte totuşi vor fi pe teritoriul italian până la izgonirea definitivă a germanilor. Multe lucruri se pot întâmpla de acum înainte, atât politiceşte, cât şi din punctul de vedere militar. Pe mine mă preocupă mai ales ce repercusiuni va avea în Ţară. Va mişca Mihăiţă la timp, sau nu? Voi putea să intru şi eu în joc? Iată primele <c. 525, p. 263> reflexii ce-mi vin în gând. Cu cât înaintează ziua, cu atât emoţia tuturor e în creştere. Din fericire, Roosevelt, la Radio, readuce lumea la realitate, arătând că, deşi este un mare succes, totuşi nu trebuie uitat că duşmanii principali, Germania şi Japonia, nu sunt încă scoşi din luptă.

Procedura a fost o cerere de armistiţiu din partea guvernului Badoglio, având ca bază capitularea necondiţionată a [l] armatei italiene, şi a fost primită de generalul Eisenhower în numele guvernelor american, britanic şi sovietic, ca mandatarii Naţiunilor Unite. Îmi face impresia că acest mandat a fost însuşit de aceşti trei, fără consultarea celorlalţi, acest procedeu va aduce dificultăţi şi m-aştept la un protest din partea Franţei, care este mai mult încă decât ceilalţi direct interesat<a> în această chestiune. Unde sunt, oare, principiile de democraţie şi de egalitate?

Afară de lecţia de spaniolă, nimica important. Am făcut niţică muzică şi am cântat, între altele, <c. 526, p. 264> interminabila

Simfonia a 2-a a lui Gustav Mahler64, operă foarte frumoasă, dar din cale afară de lungă. Ne-am culcat devreme.

Joi, 9 septembrie

Operaţiile din Italia continuă, dar vor prezenta oareşicari dificultăţi, căci germanii sunt hotărâţi a rezista. Americanii au debarcat

— Balansul pentru a lovi cu forţă.

la Neapole, cu scopul, evident, de a tăia retragerea unităţilor germane ce se găsesc în sudul Italiei65. Badoglio, în declaraţia către popor, anunţă că a dat ordin ca orice rezistenţă faţă de trupele anglo-americane a încetat, faţă de orice alt atac să se reziste. Această din urmă frază este interpretată ca un îndemn de a ataca pe nemţi.

Mi se pare însă curioasă precizarea anglo-americană, se vede, hotărât, greşeala de a nu fi vorbit mai clar de celelalte Naţiuni Unite.

Sovieticii continuă cu în...”

<c. 526, p. 267> încă o dată se adevereşte greşeala de a fi atacat în Calabria şi aceea de a nu fi pus mâna, imediat, pe puncte strategice, ca Genova şi Savoia Franceză. Această greşeală este, cu atât mai mare, cu cât s-ar adeveri informaţia că capitularea ar fi fost cunoscută, cu câteva zile înainte, de generalul Eisenhower. În tactică poate că ştie ceva, dar în strategie mi se pare de o slăbiciune fenomenală. După câte pot vedea până aci, singurul efect practic ce-l are această capitulaţie este de a fi transportat lupta chiar în centrul ţării şi să semene ruina printre acele minuni ale lumii, ce nu se mai pot înlocui. Germanii, cari sunt, totdeauna, repezi în acţiune, tratând pe regele Victor Emanuel şi Badoglio de trădători, au şi înjghebat un nou guvern fa<s>cist, disident, la Milanob6.

Dimineaţa, Duduia s-a dus să-şi depuie examenul la Crucea

Roşie, după toate probabilităţile l-a trecut cu bine. Restul zilei, fără vreo activitate deosebită. Seara, am ascultat la Radio concertul dirijat de Chavez, o frumoasă interpretare a 5-ei, dar detestabilă a 7-ei.

<c. 527, p. 268> Sâmbătă, 11 septembrie

Ştirile de dimineaţă nu mi s-au părut prea bune. Aliaţii au în faţa lor o lungă şi grea campanie, mai ales că nemţii nu vor ceda aşa de uşor. Sunt lupte destul de grele în împrejurimile Neapolelui, debarcarea făcută mai la nord a rămas baltă, după câte se pot vedea din ştiri.

Seara, se află că partea principală a flotei italiene a raliat Malta.

Unde se găsesc regele Veictor> Eemanuel> şi Badoglio nu este clar, dar au aerul de a colabora cu Naţiunile Unite, spre a se descotorosi de nemţi. Aceştia trimit forţe noi spre a duce lupta mai departe pe teritoriul Italiei. Savoia şi Coasta de Azur a fost ocupată de ei. Abia după câteva zile se va putea vedea mai clar.

Ocupaţii în timpul zilei aproape nule, am putut lucra niţel dimineaţa, însă foarte puţin. Seara, cina la Sobei, bridge şi interesantă conversaţie cu el şi cu Aseară de la postul „XEN”, despre undele scurte de Radio. <c. 527, p. 269> Pare-se că s-a ajuns la unele de

— Fila conţinând pagiile 265 – 266 a fost ruptă din caiet.

108

Carol al II-lea

2 – 3 metri, cari, în viitor, vor fi întrebuinţate îndeosebi pentru televiziune. După-masă a plouat torenţial.

Duminică, 12 septembrie

Ca de obicei, o zi fără prea multă ocupaţie. Am făcut niţică ordine între discurile mele de gramofon. S-a şi jucat pichet, căci este una din rarele zile când Ernest a stat acasă.

Impresia mea asupra evenimentelor din Italia rămâne tot aceeaşi. Operaţiile vor fi lungi şi grele, căci, fără discuţie, nemţii sunt hotărâţi a rezista cât mai mult pe teritoriu străin. De mai bine de 100 de ani n-au avut războiu’ pe teritoriul lor naţional, au ştiut, totdeauna, să-l ducă pe acel al altora, acelaşi lucru se întâmplă şi astăzi. Pare-se că regele Vektor> Eemanuel> s-a refugiat în sudul

Italiei, probabil în Sicilia. O ştire senzaţională, că Mussolini ar fi <c.

528, p. 270> fost răpit de paraşutişti şi agenţi ai Gestapoului şi dus undeva în Italia de Nord, unde va forma un guvern fa<s>cist desident67. Se confirmă că Flota italiană, în cea mai mare parte a ei, a ajuns la Malta. Singur, cuirasatul „Roma” a fost scufundat de

Luftwaffe. Din toate ştirile reiese că înaltul Comandament Aliat a ştiut, cu mult înainte, despre încheierea armistiţiului, deci vina de a nu fi luat toate măsurile pentru ocuparea unor puncte strategice din nordul Italiei este cu atât mai mare.

Luni, 13 septembrie

De dimineaţă, pictorul Valenzuela a venit să continue portretul

Duduieei> şi să înceapă <pe> al meu. Pe Duduia o reuşeşte bine

Armata a 8-a engleză, după ce a ocupat Taranto, continuă spre

Nord şi a luat <c. 528, p. 271> Brindisi. Armata a 5-a americană a lui Clark întâmpină o foarte mare rezistenţă la capul de pod din

Salerno. Sovieticii îşi continuă înaintarea, iar germanii se retrag, nu fără a da lupte crâncene.

Duduia a fost, după-masă, la D-na Garreau Dombosle, unde s-a

întâlnit cu o doamnă din New York, care se ocupă de ambulanţe pentru Franţa, în care nu trebuie să intre nicio franţuzoaică, i-a cerut concursul pentru a organiza ceva aci în México. Cu acest prilej a putut vorbi ceva cu Garreau Dombosle. Este extrem de nemulţumit de atitudinea francezilor de aci, cari dau o oribilă probă de lipsă de patriotism. De americani nu mai vorbesc, începe a se forma un sentiment extrem de ostil împotriva lor, din cauza prostiilor politice ce le fac, prima fiind atitudinea atât de nexplicabilă faţă de de Gaulle.

— Un rând este şters.

Însemnări zilnice – 1943

109

Seara, Cordell Hull a pronunţat un foarte important discursdespre viitor. A emis teorii şi principii nu se poate <c. 529, p. 272>

mai sănătoase, numai să se ţie de ele.

Marţi, 14 septembrie

Ziua a fost ocupată cu pregătirile pentru masa de astă-seară, care o dăm pentru Armendarizii, el fiind numit ambasador la Montevideo. După prânz, m-am dus să fac ultimele cumpărături necesare, mai ales vin. Această problemă devine din ce în ce mai grea aci, cu toate că consumul acestei băuturi este destul de redus. Puţinul vin ce se produce pe acest continent vine fie din California, unde abia acuma începe să fie produs, ori din Chile, unde, deşi foarte bun, e foarte greu. Greutatea este de a găsi unul importat, care să fie veridic, câteva sticle tot am găsit şi era necesar, căci între oaspeţii de astă-seară sunt şi unii cunoscători.

La 8V2 începe a veni lumea. Sunt poftiţi, în afară de Armendarizii, Carbonell, Finot, Cavalcante, Boyd şi Ramón Beteta, cu nevestele. Seară plăcută, cu persoane plăcute. Am vorbit...”

<c. 529, p. 277> Bucovich a adus fotografiile în culori ale portretului Duduieei>!! *. Am mai aflat despre el că, după terminarea studiilor de inginer la Dresden şi Nancy, a fost în Rusia, înainte de războiul trecut. Fiind compromis **într-**un complot, spre a scăpa pe

Ţar, a fost exilat de bolcevişti în Siberia, de unde a scăpat nu ştiu cum.

Seara, recepţie dată de Carbonell pentru generalul Benitez

Vélez, trimis în misiune specială pentru 16 noiembrie. Lume mai puţină decât de obicei. Am stat de vorbă cu Padilla, azi vede şi el că

războiul poate dura încă 2 ani şi grija lui cea mai mare pentru viitor, tot URSS e. Generalul Vélez, care se zice că ar putea fi un viitor candidat la Preşedinţia Cubei, deşi foarte tânăr, n-are decât

23 ani, şi provenit din grade inferioare, pare deştept şi cu oareşicare cultură. Am surprins o conversaţie între el şi Padilla, în care acesta îi spunea că ţările latino-americane, spre a juca rolul pe care-l doresc în viitor, ar trebui să participe şi ele, în mod efectiv, la război, dându-şi şi ele tributul <c. 530, p. 278> lor de sânge. Am mai vorbit şi cu generalul medic Castillo Najero, ambasadorul mexican la

Washington, om cult. A cunoscut bine, la Geneva, pe Titulescu şi

Elena Văcărescu. Şi Duduia a vorbit mult cu el. Carbonell a fost de o drăgălăşenie deosebita.

— Filele care conţin paginile 273 – 276 au fost rupte din caiet, iar prima jumătate din întâiul rând de pe pag. 277 a fost ştearsă.

„Urmează un cuvânt şters.

110

Carol al II-lea

Duminică, 19 septembrie

Americanii, după joncţiunea cu Armata a 8-a a lui Montgomery, au mărit capul de pod de la Salerno, iar sovieticii au cucerit

Briansk68. După-masă, lume la noi: Millerii, Bergerii, Sam Katz, cu

Grace, şi Mrs. Dorothy Sprekals.

Azi a apărut în ziare o veste care m-a tulburat şi m-a supărat foarte mult. Este între Città Davila şi Subsecretarul adjunct de la

State Departament. Prin aceasta se vede că aceste relaţii continuă, căci mulţumeşte pentru ajutorul dat în legăturile lui cu Litvinov şi îi spune că nu se poate face nimica cu România până ce nu s-a rupt

<c. 530, p. 281> Miercuri, 22 – joi, 23 septembrie

Dimineaţa, de lucru cu Valenzuela, care, în sfârşit, a terminat portretele. AI meu nu-mi place, mi-a făcut ceva la nas care-mi dă o expresie dezagreabilă, acela al Duduieei> e ceva mai bun. Altă ocupaţie, zilele acestea, a fost cititul.

Ştiri sunt, mai ales, de pe frontul sovietic, unde germanii sunt respinşi, ori se retrag, e greu de desluşit, spre Nipru, în Corsica lucrurile merg bine, deşi situaţia este dintre cele mai curioase. Acolo, italienii se luptă [acolo], cot la cot, cu francezii pentru izgonirea

nemţilor. Joi am fost, graţie generalului Sánchez Hernandez, să văd obuzierul de 105 mm. E material american şi am impresia că genuliera e cam mare. Mai bine mi-a plăcut antitancul.

De la Messersmith, încă niciun răspuns.

Vineri, 24 septembrie

Azi e vernisajul expoziţiei lui Valenzuela <c. 531, p. 282> la

Ambasada Chiliana. A expus vreo 12 pânze, toate portrete, din care unele foarte frumoase… *

sunt foarte admirate. Pe urmă, am <fost> cu Bergerii la cinema şi am văzut un film stupid, cu o nouă stea, într-adevăr frumoasă, Maria Montez.

Sâmbăta, 25 septembrie

O zi teribilă. Magali a avut un pui. Începând de dimineaţă, veterinarul Osawa zicea că pe la miazănoapte, eu mai târziu. A început prin a scoate 3, pe urmă drama a început şi la & *h* am chemat veterinarul, care a moşit-o până pe la miezul nopţii. Cu mare greutate a făcut 9, dintre care 3 au fost scoşi morţi, în sfârşit, pentru biata căţea

— Fila care conţinea paginile 279 – 280 a fost ruptă din caiet.

Urmează un rând şters complet.

— *Însemnări zilnice – 1943* 11 1

O adevărată jale. Spre seară, a venit un redactor de la revista „Todo”, căruia i-am dat un articolaş ce mi-l ceruse cu prilejul sărbătoare! naţionale.

Ca ştiri, sunt continuele înaintări ale <c. 531, p. 283> Armatei

Roşii spre Nipru, a căzut şi Smolensk. În Italia, operaţi<i>le merg foarte încet.

Duminică, 26 septembrie

Tot starea sănătăţii lui Magali este grija de căpetenie, e foarte slăbită din cauza eforturilor şi din cauza durerilor. Altfel, nimica deosebit. Am încercat câteva discuri noi şi am jucat pichet.

Luni, 27 septembrie

După-masă, o comentatoare de la CBS, recomandată de Mrs.

Messersmith, a venit **s**-o vază pe Duduia. Am stat şi eu de vorbă cu ea, pare ceva mai deşteaptă decât alte reprezentante ale Presei americane.

Scara, clubul cu „boys” la Nan Conway. Am avut nişte parteneri care m-au vârât mesa” <c. 532, p. 284> **într**-un mod îngrozitor.

A fost, din nou, o furtună grozavă, se vede că sezonul ploilor este

pe sfârşite.

Marţi, 28 septembrie

Armata a 8-a a cucerit Foggia, o foarte importantă bază aeriană, şi, pe de altă parte, USA a iscălit, cu Comitetul de Eliberare francez, o nouă convenţie în cadrul legii „Lend and Lease”, iar Eden a făcut o declaraţie în Camera Comunelor că, odată cu debarcarea în

Franţa, se va colabora cu acest Comitet. Tonul acestor declaraţii este foarte schimbat şi cam luminează atmosfera în direcţia relaţiunilor cu acest guvern, de fapt, francez.

Seara, masă foarte plăcută la Garreau Dombosle, cu Robolino

Davilla, ministrul Ecuadorului, cu nevasta, generalul Sánchez Hernandez, cu D-na, şi Rivet.

După prânz, a [u] venit să ne vază un domn, Clarence Rose, care este reprezentantul unei <c. 532, p. 285> agenţii de „public relations””, în legătură cu Cornelius Vanderbilt. Acesta, zice el, vrea să se ocupe de noi şi să ne uşureze venirea în USA.

Miercuri, 29 septembrie

Ziua, ocupată cu aranjarea seratei la noi. De astă dată avem mai ales americani, o organizăm mai mult în genul lor, cu toate că dăm

— Care l-au vârât **într-**o încurcătură.

** Legea „împrumut şi arendă”.

* * * Relaţii cu publicul.

112

Carol al II-lea şampanie, dar tot americană. Cred că a fost reuşită, căci invitaţii păreau foarte mulţumiţi. Duduia însă tot suferă din cauza unui deget, care nu vrea să se îndrepte. Am avut, în astă-seară, <pe>: Messersmithii, Millerii, Baezii, Rayii, Boyontonii, Conwayii cu Bunty, generalul Harris cu nevasta, Doolittlii, Hedy Linthicum şi, ca element mexican, pe fosta D-na Hay, azi Melendez, cu soţul.

Am stat mult de vorbă cu generalul asupra situaţiei şi asupra obuzierului ce l-am văzut joia tercută. I-a plăcut critica mea şi a lăudat ochiul meu de artilerist, el însuşi <c. 533, p. 286> fiind tunar.

Pe urmă, **s-**a interesat de posibilităţile noastre de fabricaţie şi i-am vorbit de sistemul nostru de retubare a tunurilor. Am mai vorbit şi cu Messersmith, care, în sfârşit, mi-a dat întâlnire pentru mâne. Am vorbit despre noul Subsecretar, Edwards Stettinius69, care a fost numit în locul lui Sumner Welles. Opinia ambasadorului este că e cea

mai bună alegere ce s-ar fi putut face, după el. Că tot lui îi va reveni postul, dar e bine să fie acest interim, deoarece, el acceptând postul, va trebui să facă o mare curăţenie şi să puie multe la punct, ceea ce, în momentul de faţă, ar provoca multă nelinişte. S-a jucat bridge şi poker până târziu.

Joi, 30 septembrie

La 5 am fost la Messersmith, care m-a primit foarte cald. Am început prin a-i spune cât de greu este pentru mine, care vreau să fac ceva pentru cauza Aliată, să stau aşa cu <c. 533, p. 287> braţele încrucişate; pentru mine, de a-mi reduce activitatea la bridge şi la cocktailuri, e un chin. Pe de altă parte, de la vârsta de 16 ani am fost pregătit pentru cariera militară şi am pretenţia de a cunoaşte meseria şi deci cer să m-angajez în Armata USA, rugând să mi se dee un comandament. I-am spus că o fac sub forma de a-i cere un sfat, căci, după toate palmele ce le-am primit de la guvernul USA, nu doresc a mai primi una şi că-l rog, în mod franc, să-mi spuie dacă crede că cererea mea va fi primită. Drept răspuns, mi-a făcut un istoric al eforturilor pe care le-a făcut ca să facă Washingtonul şi pe Roosevelt să priceapă situaţia mea, dar până acum totul a fost în zădar. A

raportat, de la început, care a fost acţiunea mea proaliată şi influenţa care am avut-o asupra [pe lângă] forurilor de aci, la care cuvântul meu a avut greutate. Dar Roosevelt, cu toată capacitatea lui, este un încăpăţânat şi când a apucat pe o cale, trebuie toată greutatea unei persoane în care are încredere ca să-l schimbe. Dacă ar fi prezent acolo, ar putea să facă mult, dar în <c. 534, p. 288> scris e foarte greu. Este extrem de supărat şi de dezgustat de toată această chestiune, căci este prima dată în cariera lui când n-a fost ascultat. După cum m-aşteptam, chestiunea este foarte grea de pus de la distanţă şi

nu vrea să m-expuie la un refuz, fie chiar oficios. Rămâne să se mai gândească şi duminică seara îmi va da un răspuns definitiv.

A doua chestiune de care i-am vorbit a fost protestul meuâm potriva schimbului de scrisori între Città şi State Departament, spunându-i că acest individ n-are niciun titlu de a vorbi în numele României şi că marea majoritate a românilor nu-l vor recunoaşte niciodată ca port-vocele lor. La aceasta mi-a răspuns că, de îndată, va scrie la Washington şi că consideră chestiunea destul de gravă, căci nu

trebuie scris de către autorităţi unui astfel de individ. I-am mai povestit o reflexie a lui Umansky, privitor la refuzul vizei pentru

Duduia, că URSS n-ar fi procedat în acest fel, cu toată lipsa de simpatie ce ne poartă, la mijloc fiind o chestie <c. 534, p. 289> de umanitate, care-i mai presus de toate. Pe urmă, tot asupra acestui reprezentant al Sovietelor, i-am povestit: că, profitând de spiritul latent antiamerican de aci, nu pierde prilejul de a ataca Statele Unite şi că declară că ţara lui este extrem de nemulţumită de politica dusă de

USA, că, dacă Roosevelt crede că Stalin va veni să-i facă vizite, greşeşte, cel mult contrariul se va putea întâmpla. A mai fost interesat de informaţia că starea sănătăţii lui Umansky este foarte proastă. În tot timpul conversaţiei l-am lăudat pe el, Messersmith, pentru atitudinea prietenească ce o are faţă de Duduia şi mine, mulţumi**ndu-**l călduros pentru aceasta.

Vineri, 1 octombrie

A căzut Neapole70, care, în flăcări, a fost ocupat de anglo-americani. Se aşteaptă, după cum am prevăzut, mari lupte înainte de a ajunge la Roma.

Duduia a fost la dejun la Liz Borroughs. <c. 535, p. 290> Eu, după-masă, am primit o nebună de ziaristă americană, naturalizată, englezoaică, Betty Ross, care mi-a luat un interviu. Seara, a plouat tare.

Sâmbătă, *2* octombrie

Dejun <dat> de ministrul Ecuadorului, Robolino Davilla. Duduia n-a putut merge, nesimţi**ndu-**se bine. Între invitaţi, şi Rivet, ceea ce a făcut ca masa să fie plăcută.

Spre seară, D-na Wendell a venit **s-**o vază pe Duduia şi i-a spus că a cules de la Umansky că URSS n-are nimica împotriva României, că toată ura ei **s-**a cumulat împotriva Poloniei. Pentru prima dată am observat la ea o nuanţă de grijă faţă de Soviete.

Duminică, 3 octombrie

După-masă, am făcut niţică muzică, <c. 535, p. 291> quartetele lui Beethoven, dintre care am găsit unele cari mi-au plăcut foarte mult.

114

Carol al II-lea

Seara, serată la Ambasada USA, pentru aniversarea de 60 de ani ai lui Messersmith. Foarte multă lume, între care, Padilla şi Umansky. Noi i-am adus o foarte frumoasă cutie cilindrică de argint pentru ţigări de foi, cu o inscripţie. A mai primit şi alte daruri frumoase, mai ales

argintărie. De altfel este lucrul cel mai frumos ce se poate dărui aci. Pentru mine, ce a fost mai interesant în această seară a fost atitudinea lui Umansky. Fatalmente, n-am făcut cunoştinţă, dar s-a purtat bine, privind câteodată cu interes, dar într-un fel complet lipsit de obrăznicie sau insistenţă rău plasată. E un progres. În legătură cu aceasta, că din ce în ce creşte teama de Soviete, atât Padilla cât şi Torres-Bodet s-au exprimat în această privinţă.

După-masă, s-au reprezentat câteva filme de propagandă aleii armatei americane; foarte bune, mai ales unul în culori despre Aleutine şi bombardamentele de la Kiska. În timpul <c. 536, p. 292> reprezentanţei, Carbonell a venit să-mi spuie că Dl. Davies, fostul ambasador al USA la Moscova, vrea să-mi facă cunoştinţa.

Eram foarte mulţumit de aceasta, mai ales din cauza prezenţei lui Umansky. După ce a făcut cunoştinţă, mi-a spus că dorea să cunoască omul care făcuse remarcabilul discurs de la Guild Hall, în 1938. Am mai vorbit şi de vizita mea de la Berchtesgaden*, care a devenit, oareşicum, legendară. Spre sfârşitul serii, Messersmith mi-a spus că n-a putut încă să se hotărască asupra sfatului ce rămânea să-mi dee asupra cererii mele de a mă angaja în Armata USA şi mă roagă să am puţintică răbdare. Impresia mea este că se informează la Washington asupra cererii şi abia după ce va avea un răspuns îmi va spune ce să fac. Serata a fost foarte reuşită.

Luni, 4 octombrie

Duduia a fost la Club, eu am stat acasă, <c. 536, p. 293> făcând ceva muzică. Betty Ross mi-a trimis interviewul, care este foarte bun şi, într-adevăr, într-un spirit civilizat. L-am aprobat.

Seara, la Operă, *Aida*, cu cântăreaţa română Stella Roman. O reprezentaţie foarte reuşită din toate punctele de vedere, cântăreaţa foarte bună şi foarte aplaudată. Într-o pauză, a venit D-na Wendell, care a spus Duduieei> că Umansky s-a convins că nu sunt germanofil, rămâne numai să fie convins Stalin. După operă, am mâncat la „Manolo”.

Ca ştiri mai importante, e că, prin căderea Ba<r>chei, toată Corsica este în mâna franceză. Restul Aliaţilor au participat prea puţin la această operaţie. Pentru noi, europenii, este un eveniment cât se poate de îmbucurător şi simbolic, este primul petec de pământ dezrobit din mâna naziştilor.

— La Hitler.

Marţi, 5 octombrie

La prânz, Lloyd de la „A. P”. El a fost numit preşedintele Presei

Asociate Latino-Americane şi pleacă, <c. 537, p. 294> pentru vreo

4 luni, **într-**o călătorie de organizare. S-au> vorbit verzi şi uscate, sunt hotărâte sentimentele lui de teamă faţă de URSS.

După-masă, Duduia a fost la Ethel Miller, iar eu, rămânând acasă, mi-am dat un frumos concert, care nu numai că mi-a făcut o mare bucurie, dar şi mult bine moraliceşte. Găsesc în muzică un repaus sufletesc şi o înălţare morală. Am cântat *Sonatina* lui Dworak.

Concertul lui Chausson, *Sonata în fa major* a lui Mozart.

Miercuri, 6 octombrie în „Excelsior” a apărut, ieri şi astăzi, în două părţi, interviewul lui Betty Ross, toată lumea îl găseşte cât se poate de bine. Este un lucru îmbucurător că, în sfârşit, se publică ceva favorabil în locul tuturor porcăriilor din trecut.

Am prânzit la Sophy Hogarth, ca să întâlnim un bătrân inginer englez, de 87 ani, prieten al lui David Windsor. Deşi de o vârstă atât de <c. 537, p. 295> înaintată, el continuă a fi activ şi se ocupă mult cu o plantă nouă producătoare de cauciuc. Este un fel de viţă care poate da, din primul an, o materie primă ade> căror calităţi, spune bătrânul, sunt tot aşa de bune ca cele produse în Malaya. Ar fi o posibilitate mare de venit pentru ţările unde nu îngheaţă iarna şi o enormă sursă de materie prima ieftină. La 4, lecţia de spaniolă, care a mers, în sfârşit, mai bine. La 6V2, cocktail de adio la Lloyd. Foarte multă lume, între care Messersmith şi Umansky. După aceasta am fost la cinematograful „Lindavista” să vedem un foarte bun film de propagandă czecoslovac, *Hangmen aho die*. Timp de o săptămână filmul este dat în folosul Crucii Roşii Cehe şi sper că aceşti nenorociţi au putut strânge o sumă destul de importantă.

Joi, 7 octombrie

La 4, l-am primit pe Dl. Fodor, ziarist, care face rubrica politică externă la „Chicago Sun”. <c. 538, p. 296> Mi-a fost recomandat de

Messersmith. E deştept şi, ani de zile, a reprezentat la Viena „Chicago Daily News”. Mi-a pus întrebări relative la România şi asupra

ea> ceea ce cred că trebuie să se facă. I-am spus cele cunoscute

şi i-am vorbit de nevoia „României Libere”, ca organ de raliere a forţelor ce vor să elibereze România. Mai pe urmă a venit Betty Ross, ca s-o intervieveze pe Duduia. Am stat şi eu de vorbă cu dânsa şi mi-a spus că Umansky a fost furios de cele ce le-a scris ea, a declarat că sunt cel mai notoriu antisemit şi că eu am inventat fascismul la noi în Ţară. Pe urmă, mi-a spus că acei cari au împiedicat venirea

116 Carol al II-lea noastră în USA, nu este atât Departamentul de Stat, cât unii ziarişti, între care tocmai acel Fodor, ce l-am primit astăzi.

Seara, la repetiţia unor piese ale lui Jules Romains, ce se vor reprezenta în folosul voluntarilor francezi. Foarte bine sunt aceşti amatori, cu totul la înălţimea multor profesionali.

<c. 538, p. 297> Am găsit, azi de dimineaţă, în ziare alăturatul foarte interesant comunicat al „Uniunii Laburiste Internaţionale”:

New York – „VUnion Labouriste Internaţionale” a public dans son bulletin de septembre les declarations suivantes: «*La*

Rusie ne combat quepour la Russie. Il est regrettable cu’elle pierde tant de monde sur les champs de bataille, mais cela n’est pas notre faute comme semblent vouloir le faire entendre certains avis officiels de Moscou. Le gouvernement russe a donne au monde l’impression que les Etats-unis et l’Angleterre sont de mauvais amis parce qu’ils n onptas lance contre la France, a travers la Manche, un ou deux millions d’hommes il y a quelques mois, alors que l’operation...» „*

<c. 539, p. 298> Nicio expunere asupra situaţiei şi atitudinii sovietice n-a fost mai clară şi precistă] expusă până acum. Pe mine mă bucură foarte mult că aşa este adevărul şi poate că acest strigăt de alarmă, pornit din cercurile muncitoreşti de stânga, va avea darul de a face pe stupidul public să priceapă, în sfârşit, adevărul.

Vineri, 8 octombrie

Nimica deosebit în timpul zilei, nici ştiri prea precise. Totuşi, din câte se poate deduce, cu toată înaintarea înceată a [l] Aliaţilor în

Italia, situaţia se îmbunătăţeşte. Constat că tot Armata a 8-a ea> lui

Montgomery e ace<e>a care are mai multe suc<e>este şi se bate mai bine. Înaintarea pe coasta Adriatică este mai intensivă decât ace<e>a a americanilor, cari au ajuns totuşi la Capua. Ceva se petrece şi în Iugoslavia, sunt lupte în nordul Dalmaţiei şi se vorbeşte de debarcarea unei brigăzi czecoslovace în regiunea Budwa-Milocer.

<c. 539, p. 299> Şi pe frontul sovietic se petrece ceva, însă neclar, se

— Textul a fose decupat dintr-un ziar şi este lipit pe fila caietului.

Traducere: *Nev*; *York* – „*Uniunea Lburistă Internaţională*” *a publicat în buletinul său din septembrie următoarele declaraţii*:

„*Rusia nu luptă decât pentru Rusia*. *Este regretabil faptul că ea pierde atâţia oameni pe câmpul de luptă, dar aceasta nu este greşeala noastră, aşa cum ar vrea şi dea de înţeles unele păreri oficiale de la Moscova*.

Guvernul rus a dat lumii impresia că Statele Unite şi Anglia sunt prieteni de proastă calitate, pentru că nu au lansat împotriva Franţei, prin Marea Manecii, unul sau două milioane de oameni acum câteva luni, deci ca operaţiunea, noi…”

Alături este şi o cupură din „Journal français du Mexique”, din 5 octombrie

1943, care conţine acuzaţii la adresa Rusiei că îşi urmăreşte propriile interese.

pare că Armata Roşie a trecut, în mai multe puncte, Niprul, în condiţii care nu se pot desluşi după informaţi<i>le de presă. În

Pacific, MacArthur reuşeşte să gonească pe japonezi dintr-o insulă într-alta. Toate acestea permit o creştere a [l] optimismului. Din

Ţară nicio ştire, nici de la prietenii din Lisabona. Din ce în ce m-apasă această lipsă, care-mi paralizează orice acţiune şi creşte teribil tensiunea mea nervoasă.

Seara, la Operă, *Tosca*, tot cu Stella Roman, care, deşi nu era într-aceeaşi formă ca data trecută, a avut un mare succes.

Sâmbătă, 9 octombrie

Dimineaţa, lecţie de spaniolă, simt că fac progrese. Prânz la Silva, secretar al Ambasadei Braziliene, ne-a dat mâncare din ţara lui.

Foarte multă lume, am putut sta de vorbă cu mulţi.

<c. 540, p. 300> La 5, tea-party*, dat de Carl Alvin pe terasa apartamentului său, pentru Stella Roman. E tipul ţărăncii ardelene, fără pretenţii, dar conştientă de valoarea ei. A rămas bună româncă.

[deşi] cu toate că şi-a făcut toată cariera în străinătate. Am vorbit mult cu ea, între altele, despre românii din America, cari, zice ea, se ceartă ca ţiganii. Mi-a spus că Città, cu toate zvârcolirile lui, nu prea

are trecere, căci mulţi cunosc cât valorează. Acela care ar putea avea o bună situaţie, căci este iubit, e Georges Stoicescu, el e de partea cea bună şi abia acuma începe să mişte niţel. Irimescu este neexistent, se gândeşte numai la afacerile lui.

Pe urmă, am fost la cinema, unde am văzut un admirabil film despre rezistenţa norvegiană: *Rebelion*, cu Ann Sheridan şi EroU

Flynn...”*

<c. 541, p. 301> Luni, 11 octombrie

Până seara am stat acasă, pu**nându-**mi lucrurile în ordine şi citind. Duduia a fost fa fost] la Comitetul de doamne pentru strângerea fondurilor pentru combatanţii francezi. Seara, clubul cu boys la Sophy.

Ştirile continuă a fi interesante şi bune, deşi pe frontul italian ploi torenţiale împiedică desfăşurarea operaţiunilor. Ceva se...

<c. 542, p. 302> că germanii şi**-**au pierdut încrederea în Pétain şi

Laval, ca să păstreze ordinea se vorbeşte mult de intenţia lor de a prelua toată administraţia ţării. Din România niciun fel de ştiri.

— Ceai, petrecere.

* * Partea de sus a filei care conţine pag. 301-302 este decupată.

e – Partea de sus a filei care conţine pag. 301 – 302 este decupată.

118 Carol al II**-**lea

Marţi, 12 octombrie

Credeam că azi nu va fi nimic, dar iată că, dimineaţa, am primit, de la Ambasada Braziliană, o invitaţie <c. 542, p. 303> pentru o recepţie ce o dă pentru ministrul Afacerilor Străine chilian, Fernandez y Fernandez, care e în trecere pe aci. Recepţia **s-**a dat tocmai astăzi, de Ziua Rasei, prin**tr-**un ordin special al Guvernului Brazilian, acest fapt a fost considerat foarte semnificativ de către toţi diplomaţii, care**-**l comentează cu mult interes. L**-**am găsit pe ministru foarte agreabil şi, nefiind prea multă lume, am putut sta ceva de vorbă cu el, lucruri fără prea multă importanţă, dar din partea lui foarte multă insistenţă ca să viu în Chile, căci, zice el, mai târziu voi fi prea ocupat cu Ţara mea. Am mai stat de vorbă şi cu diplomatul chilian... (sic) de Rio, consilier diplomatic al guvernului. Şi acesta este un foarte bine, care a ocupat mai multe posturi în Europa. Între altele, am vorbit cu el de fostul reprezentant la Bucureşti.

Francesco Madrid, lăudâ**ndu-**l foarte mult şi exprimând nădejdea de a**-**l vedea din nou în post, după război. Ministrul Angliei,

Bateman, mi-a dat o ştire foarte importantă, că s-a iscălit convenţia cu

Portugalia, <c. 543, p. 304> prin care insulele Azore sunt puse la dispoziţia Aliaţilor pentru instalarea unor baze aeriene. Aceasta va ajuta mult la asigurarea convoiurilor şi la combaterea submarinelor.

Pentru prima dată l-am văzut pe Garreau Dombosle la o recepţie diplomatică.

Miercuri, 13 octombrie

Duduia, din nou, la Comitetul Francez. Seara, cină şi bridge la

O'Donoghues.

Joi, 14 octombrie

Lucrul cel mai important, astăzi, este că Italia, oficial, a trecut de partea Naţiunilor Unite, declarând războiu' Germaniei şi fiind recunoscută ca naţiune cobeligerantă. Este pasul cel mai deştept ce l-a putut face Regele Veictor> Eemanuel>, scăpând astfel coroana şi ţara de răzbunarea Aliaţilor. Francezii par destul de dezamăgiţi de acest pas. Este de înţeles, <c. 543, p. 305> dar e apolitic. Reacţiunea portugheză în chestiunea Timorului este destul de curioasă, căci, în urma declaraţiunii lui Salazar că Portugalia continentală rămâne neutră, Germania nu s-a supărat şi păstrează mai departe relaţiunile diplomatice. Pentru mine, explicaţia acestei atitudini este că Portugalia fiind singura poartă deschisă a Europei, nimeni n-are interes de a rupe relaţiunile cu ea, sau de a o atrage în luptă, fiind un centru de informaţii mult prea important pentru toţi.

— *Însemnări zilnice* – *1? 43* 119

Se înţelege că noul guvern fa<s>cist republican a fost recunoscut de rămăşiţele Axei şi deci, bineînţeles, şi de Antonescu. Este în obiceiul exaltaţilor de la noi de a se grăbi şi de a face prostii de acest fel. Pe frontul sovietic o nouă înaintare, prin cucerirea Zaporo...

(sic), care îngreunează foarte mult situaţia trupelor Axei din Crimeea, între care sunt şi români.

Bombardamentele asupra Germaniei continuă cu intensitate, dar şi cu o foarte puternică reacţiune din partea Luftwaffei, în ultimul atac americanii au pierdut 60 de bombardiere.

<c. 544, p. 306> Vineri, 15 octombrie în tot timpul zilei, Duduia s-a sforţat să facă e astfel> ca, mâne, pentru Te Deumul de ziua mea să meargă cât mai multă lume.

Seara, la Operă s-a dat, din nenorocire, *Thanhauser*, o ambiţie exagerată a lui Carl Alvin, care depăşeşte de departe posibilităţile

actuale ale Mexicului. Stella Roman cât şi tenorul, un englez din

New York, au fost buni şi şi-au dat, bieţii de ei, o silinţă de nespus, dar orchestra, nu numai că a fost cu totul insuficientă, dar am impresia că dinadins a cântat prost, chiar de la uvertura, pe care a masacrat-o.

În ultimul act, biata Stella Roman nici n-a putut cânta vestita rugăciune, aşa de ruşinoasă a fost orchestra.

Sâmbătă, 16 octombrie

Am împlinit jumătate de veac. Trebuie să mărturisesc că, deşi au trecut, în acest <c. 544, p. 307> răstimp, atâtea peste capul meu, nu simt aceşti 50 de ani apăsând pe umerii mei. Privind înapoi, trebuie să constat că viaţa mea n-a fost lipsită de interes şi de mişcare. A

fost o luptă continuă, o luptă pentru credinţele mele şi pentru progresul poporului meu. Chiar dragostea pentru Duduia, care a făcut să fiu atât de atacat şi de defăimat, a făcut parte din acest ansamblu de bătălii continue, n-o regret nicio clipă şi, astăzi, în zilele de restrişte, ca şi în acele de mulţumire, a fost un izvor continuu de bucurie, un loc de adăpost pentru sufletul meu. Nu zic că n-am făcut greşeli, chiar unele mari, azi mi se pare că cea mai mare a fost de a nu m-aşeza, cum o doream împreună cu Călinescu, hotărât şi de la început, înfruntând toate riscurile trecătoare, de partea Aliaţilor. Am făcut greşeala de a-mi apleca urechea celor [celor] fricoşi, şi îndeosebi lui <Urdăreanu>”, cari, în acel moment, se făcuseră campionii închinării, de frică, în faţa aroganţei germane. E adevărat

<c. 545, p. 308> că România ar fi suferit, dar nu mai mult decât acum, dar, cel puţin, n-ar fi fost umilită. Basta pentru trecut, ochii

„Numele a fost şters, dar se mai poate citi.

120

Carol al II-lea trebuie acum aţintiţi asupra viitorului şi numai asupra lui şi să activăm toţi lupta pentru eliberarea României din gheara nazistă.

Am primit, începând de azi-seară, o adevărată ploaie de daruri.

Primul a fost de la Duduia, două foarte frumoase tăvi de argint, cu cea mai drăgălaşe inscripţie. În general, mai ales argintărie şi cărţi.

Aci, pe acest pământ al pribegiei, aceste atenţiuni mă mişcă mai mult decât cele, mai bogate, din Ţară, căci lipseşte complet acel element de vanitate şi de linguşire din partea multora.

Primul act al zilei a fost Te Deumul, au venit mai mulţi prieteni

americani şi delegaţi ai ţărilor prietene, greci şi iugoslavi. A slujit, pe lângă părintele Zacharias, şi episcopul Samuel David. Ca de obicei, slujba complet lipsită de fast şi de demnitate, la care se adaugă lipsa corului. După-masă, obişnuita recepţie a Coloniei române, la care s-au alipit <c. 545, p. 309> Macris, consulul grec, şi o delegaţie iugoslavă. Toţi şefii au ţinut o mică cuvântare şi, în plus, una foarte caldă a [l] unui nou venit, Klein. Acesta este un fost comunist, care şi-a pierdut braţul luptând în rândurile Brigăzii Internaţionale în

Spania. Am răspuns printr-o improvizaţie mai caldă şi mai substanţială ca în trecut, făcând un cald apel la unirea tuturor românilor, pentru una şi aceeaşi cauză.

Seara, mai mulţi invitaţi, pe lângă Grupul Coyoacan, Messersmithii, Torres-Bodetii, Garreau Domboslii şi Jules Romains. Ca întotdeauna la noi în casă, atmosferă plăcută. Am primit şi un mare număr de telegrame, între care una de la Ching, ministrul Chinei de aci, care m-a mişcat foarte mult, şi alta de la Pangal, care continuă a zice că lucrurile merg bine şi că sunt speranţe.

Trebuie să zic că sunt mulţumit de această zi, care o datorez mai ales Duduieei>, în care mă simt, într-adevăr, sărbătorit şi înconjurat de cel puţin, foarte multă simpatie.

<c. 546, p. 310> Duminică, 17 octombrie

Garden party la vecinii noştri, Boynton. O vreme splendidă.

Foarte multă lume, între care Messersmith, care mi-a spus că a scris unui prieten în chestiunea ofertei mele de serviciu, cerând informaţii asupra atmosferei, înainte de a prezenta o cerere oficială, a procedat după cum ghicisem. Am mai stat de vorbă cu Dl. Hamond, vicepreşedintele unei mari societăţi de electricitate din USA.

Am vorbit despre chestiuni economice, mai ales ale viitorului, am fost în toate absolut de acord. Interesant este că am pornit fiecare de la premize diferite ca să ajungem la aceleaşi concluziuni. Pe urmă, ca de obicei, s-a jucat bridge.

Luni, 18 – vineri, 22 octombrie

A fost o săptămână foarte ocupată, dar şi, în acelaşi timp, dătătoare de nădejdi. De câtăva vreme, acel Clarence Rose, de care

<c. 546, p. 311> am vorbit, a venit să-mi spuie că o firmă de „Public

Relations”, Russell-Birdwell, cu care e în legătură, ar voi să iee chestiunea mea în mână şi deci să-mi ajute venirea în USA. El era foarte insistent asupra chestiunii, pe care o vedea, mai ales, sub o formă socială cu concursul familiei Vanderbilt, al cărui fiu, Cornelius, lucrează cu acea firmă. La început, am făcut toate rezervele asupra propunerii, obiectând că nu ştiu dacă este momentul propice pentru un atare voiaj. Rose totuşi s-a pus în legătură cu firma şi a devenit din ce în ce mai insistent. Aceasta m-a făcut să răspund că ceea ce este mai important decât un „trip” * la New York este o schimbare ea> opiniunii publice faţă de mine. Cum Dl. Birdwell trebuia să vie în México pentru o altă afacere de propagandă care priveşte guvernul de aci, m-am declarat dispus să stau de vorbă cu el, fără a-mi face prea mari iluzii. Luni l-am primit şi, cu totul neaşteptat, impresia a fost excelentă. E un om deştept, vioi şi care-şi cunoaşte meseria. De îndată ne-am pus <c. 547, p. 312> de acord că chestiunea principală nu este venirea în Statele Unite, ci schimbarea atmosferei şi a Presei, spre a face această venire posibilă. Nu vede chestiunea de punctul de vedere social, ci de punctul de vedere al ajutorului ce-l pot da pentru efortul de războiu’ al Naţiunilor Unite, ceea ce nu este numai just, dar şi singurul interesant. Propaganda de presă trebuie să urmărească dărâmarea legendelor ce, în mod artificial, s-au clădit împrejurul meu şi al Duduieei>, la restabilirea adevărului, la arătarea atitudinii mele şi opiniunilor mele antinaziste şi la semănarea ideii că nu numai <că, sunt util, dar şi indispensabil pentru efortul de război. După câte a povestit, el este în legătură cu State Departament şi că la Washington atmosfera începe a se lumina foarte mult.

După prima întrevedere, eram aproape hotărât să-l angajez, dar pasul definitiv nu l-am făcut fără a mă sfătui cu Duduia, care-i, totdeauna, o bună sfătuitoare şi una foarte prudentă, şi fără a fi luat informaţii asupra seriozităţii ofertantului. <c. 547, p. 313> Ambele consultări au fost pozitive şi deci m-am hotărât a-l angaja în calitatea de ceea ce se numeşte în USA, „Public Relations counselor”*, cu suma, destul de respectabilă, de 25.000 + 10.000 dolari pentru un an. Am putut, din fericire, să fac contractul, înaintând, la început, numai 10.000 $, iar restul adlibitum” „*”. După câte povestea el, de 3

ani şi o lună aşteaptă ocazia să întreprinză această lucrare, la care este hotărât a depune toată capacitatea lui de muncă şi tot interesul lui simpatic.

— Călătorie.
— Consilier pe relaţii publice.
** După voie. după faptă, după plac.
122 Carol al II-lea
A păşit, de la început, în mod inteligent şi abil, prin declaraţiunile ce le-a pregătit pentru Presă, în care anunţam că l-am angajat.
El consideră că este mai bine de a lucra deschis, ca să nu se poată interpreta că lucrez clandestin. Aceasta [la făcuteo> după sfatul
State Departament-ului. A doua mişcarea fost un chestionar de
27
puncte, la care a cerut să răspund. În felul cum au fost redactate aceste întrebări, am putut, din nou, vedea că are ceva în cap, căci mi-a trebuit mult de lucru ca să dau răspunsuri bune. După foarte bunul <c. 548, p. 314> obicei american, a venit cu o stenografă, căreia i-am dictat declaraţiunile mele timp de mai multe ore. A
două zi a revenit ca să le corectez şi să le pui la punct. Toate aceste tratative şi lucrări au luat toată săptămâna şi, pe lângă acestea, s-au mai adăugat şi îndeletniciri sociale încât trebuie să mărturisesc că sunt frânt de oboseală.
La plecare, Birdwell a declarat că, în două luni, are nădejdea de a face treabă aşa de bună, încât să pot fi chemat pentru scopuri utile în USA. A avut, pare-se, şi o întrevedere cu Messersmith, care i-a spus că doreşte să se ştie că mi-e prieten şi că mă susţine.
După cum am spus, a fost săptămâna asta şi activitate socială destul de mare, începând de luni, când clubul „with the boys” * a fost la Ambasada USA. Messersmith, foarte cald, a încercat să stea de vorbă, dar am fost întrerupţi. Marţi, la Ambasada Cubană, cu prilejul decorării lui Miguel Alemán, Secretear> de Gubernación.
Stând cu el de vorbă, am constatat cu plăcere că am făcut reale progrese în limba spaniolă. Aceeaşi seară, cina la <c. 548, p. 315> D-na
Melendez. Acolo am întâlnit pe fiul ei, Dr. Hay, un tânăr doctor de valoare, care lucrează şi la Secretariatul Sănătăţii. Mi-a povestit felul cum e organizat aci Serviciul Social (numai sanitar), cum silesc pe tinerii medici de a face un stagiu de un an la ţară şi, lucru care m-a interesat, e că foarte mulţi rămân acolo. Pentru menţinerea capacităţii lor profesionale, se fac, în fiecare an, cursuri de reîmprospătare, de către profesori universitari. După câte se vede, rezultatele sunt bune şi

găsesc că este măsura progresivă cea mai utilă ce s-a făcut în

México şi aceea care, dacă va fi continuată şi nu va aluneca pe panta politică, va da cele mai frumoase roade pentru propăşirea poporului.

Miercuri, cină şi bridge la O'Donoghue. Joi, premiera Teatrului de amatori francez. Reprezentaţia a fost foarte reuşită şi într-o atmosferă perfectă, parcă era seara unei repetiţii generale la Paris.

Piesele lui Jules Romains, *La Seintillante* şi *Le Dejeuner Marocairt*, sunt pline de haz, iar mai toţi actorii au <c. 549, p. 316> fost, într-adevăr, la înălţime. După reprezentaţie, supeu la Garreau Dombosle, prea multă lume.

„Cu băieţii.

Însemnări zilnice – 1943

123

Vineri, reprezentaţie la Operă, pentru sinistraţii din Mazatlan.

S-a dat *Bohema* lui Puccini şi am fost fericit a constata că a fost un adevărat triumf pentru compatrioata noastră Stella Roman. Într-adevăr, reprezentaţia a fost perfectă şi niciodată publicul n-a fost mai entuziast.

Ca evenimente mai importante pe planul desfăşurării războiului, sunt, pe de o parte, succesele incontestabile ale Armatei Roşii, cari, prin înaintarea lor, pot tăia orice retragere pe uscat a trupelor germane din Crimeea; din acest punct de vedere, cucerirea Meliotopului are o importanţă foarte mare. Totuşi, mă doare sufletul ştiind că acolo sunt şi români. În Italia, şi acolo înaintarea continuă, dar într-un ritm mai încet. A început multă vorbărie asupra sorţii

Romei, chiar americanii au început a fi îngrijoraţi de această problemă, căci multă lume cere evitarea unei bătălii acolo. Lucrul

<c. 549, p. 317> este posibil graţie unor mişcări învăluitoare, mai ales aleii Armatei a 8-a britanică. Însă evenimentul cel mai important a fost conferinţa de la Moscova, între Hull, Eden şi Molotov71.

După câte s-au> aflat, sovieticii n-ar dori o discuţie asupra viitorului, iar ceilalţi vor, mi se pare, să împingă pe Stalin să se pronunţe.

Toată lumea urmăreşte, cu foarte mare interes, aceste conversaţii, şi eu şi mai mult, căci poate fi în joc şi viitorul României. Au circulat, cu insistenţă, zvonuri că pretenţiile sovietice <sunt> şi

asupra Dobrogei, spre a avea o legătură directă cu Bulgaria. Este reapariţia eternă a aşa-numitului Testament al lui Petru cel Mare. Singura nădejde de rezistenţă faţă de aceste pretenţii exhorbitante ale Moscovei este tenacitatea şi talentul de negociator ake> lui Hull. Sunt destul de îngrijorat.

Mai am de însemnat că, vineri, am avut la ceaiu pe fostul ambasador argentinian, Candiotti, cu nevasta. El a fost brusc rechemat din cauza atitudinii ce a luat-o faţă de <c. 550, p. 318> politica preşedintelui Ramirez. Foarte amabil, s-a pus la dispoziţie pentru a race orice legătură cu Mihăiţă. Din păcate, pleacă mâne şi aceasta nu-mi dă timpul de a scrie ce vreau.

Sâmbătă, 23 – duminică, 24 octombrie

După o săptămână atât de încărcată, am fost fericiţi de a avea două zile de linişte. Vremea ploioasă a trecut, e chiar destul de uscat şi am început a avea, din nou, greutăţi cu apa, lipseşte presiunea.

Luni, 25 octombrie

E ziua lui Mihăiţă. Prin Ambasada Argentinei i-am trimis telegrama de felicitări, bineînţeles n-am putut pune tot ce doream. Dacă numai aş putea avea o legătură mai bună şi constantă, câte n-aş putea face cu el, pentru Ţară. Copilul acesta îmi lipseşte <c. 550.

124

Carol al II-lea p. M9> teribil şi mi-e dor nebun de el. Am fost, după-masă, în oraş să cumpăr ceva pentru el, ca şi cum ar fi de faţă, este singurul lucru ce-i pot face.

Seara, clubul „With the boys" la Pinkie Ray, dezastruos pentru mine.

Marţi, 26 octombrie

Din nou Duduia nu se simte bine, încât toată ziua a stat în pat.

Şi eu, până seara, am stat cu ea, lucrând la felurite mărunţişuri.

Seara, la Operă, pentru ultima reprezentaţie a Stellei Roman.

Cavaleria Rusticană, cu inevitabilul său complement, *Pagliacci*.

Teatrul, plin până la refuz, reprezentaţia însă mai slabă, corurile infame, orchestra nu la înălţime, tenorul şi chiar primadona nu erau în formă, păcat.

Miercuri, 27 octombrie

Duduia suferă de un oribil lumbago, care-i dă <c. 551, p. 320>

mari dureri. Totuşi, la prânz avem pe Stella Roman. Până a venit aci, a fost absolut davilistă*, dar, prin felul nostru de a fi, s-a schimbat

complet. La plecare, chiar a declarat Duduieei> că este devotată şi complet la dispoziţie. În opera noastră de propagandă este un mare câştig, ea fiind, incontestabil, o personalitate care face cinste Ţării. Eu am găsit-o foarte plăcută şi deosebit<a> de cele mai multe artiste, complet neînchipuită.

Seara, am fost la cină la Dorothy Doolittle, care a voit astfel, în mod discret, să-l sărbătorească pe Mihăiţă. Ea este o persoană de o bunătate fără seamăn, fiind quaker”, singurul ei gând este de a ajuta pe aproapele, şi aceasta o face din răsputeri. Duduia, din păcate, n-a putut veni, fiind imobilizată de dureri. Am auzit, în astă-seară, ecourile despre Stella Roman şi, mai ales, despre reprezentaţia

Bohemei, sunt unanime în laudă şi chiar unele persoane au declarat că acea reprezentaţie a fost cea mai bună ce se poate auzi.

<c. 551, p. 321> Joi, 28 octombrie

Azi am lucrat pentru viitorul Ţării. Cerusem de mult să am o întrevedere cu Padilla şi Torres-Bodet, lucrul **s**-a aranjat prin aceea că azi i-am avut pe amândoi la dejun. Masă numai de bărbaţi, în timpul căreia **s**-au vorbit generalităţi politice de viitor, care au fost o foarte bună intrare în materie pentru conversaţia de după-masă.

Din cele vorbite, a reieşit, foarte clar, cum întrevăd ei situaţia poli

— Adeptă a lui Città Davila.

** Membră a unei secte religioase protestante, pacifiste şi austere, întemeiată în sec. al XVII-lea şi răspândită în Anglia şi SUA.

tică a lumii. Cu tot avântul mare pe care l-a luat America, ei tot cred în importanţa Europei şi văd că Franţa, totuşi, va trebui să joace un rol important în viitor. Ei sunt duşmani ai imperialismului şi hotărâţi a continua politica tradiţională a [l] Mexicului, adică apărarea, în forurile internaţionale, a principiilor juridice de dreptate şi independenţă a ţărilor mici. Conversaţia de după prânz a început plecând de la această axiomă şi am apăsat asupra colaborării ce România a av**ut**-o cu cei din cadrul SDN. <c. 552, p. 322> Mâne, când se va discuta reaşezarea lumii, México fiind una din Naţiunile Unite şi fiind, în politica internaţională, leaderul ţărilor din America

Centrală, va avea un cuvânt de spus. Fac deci apel ca atitudinea ei faţă de România să fie una de dreptate şi de comprehensiune pentru viitor. Colaborarea spirituală din trecut să se poată relua în viitor.

Chiar dacă, în momentul de faţă, n-am o calitate oficială, consider totuşi foarte important de a lua, de pe acum, unele legături şi de a aşeza unele jaloane. Am atins şi chestiunea integrităţii teritoriului, mai ales faţă de Ungaria.

Răspunsul a fost favorabil şi mi-au spus că atitudinea lor va fi una de pricepere.

Vineri, 29 octombrie

Duduia, tot în aceeaşi stare, totuşi <c. 552, p. 323> am avut pe

Tehkotoua şi Bubu la masă. Un telefon de la Birdwell îmi spune că mi-a trimis un lung chestionar, mai ales relativ la chestiunile balcanice, şi la care mă roagă să răspund cât mai repede. Mă roagă ca, duminică, să ascultăm Radio Fort West, căci prin ea începe activitatea lui.

Seara, am fost singur, Duduia fiind bolnavă, să cinez la Mrs.

Moots, poftise şi pe Irene Dune, cunoscuta star de cinema. Am găsit-o agreabilă, poate ceva mai bine dintre toate pe care le-am întâlnit. Înainte şi după cină am fost la Tommy Miller, care, azi, serbează ziua lui. Duduia a rămas la ei.

Din lume, ştiri că conferinţa de la Moscova se desfăşoară favorabil şi că Roosevelt se declară mulţumit. Înaintarea sovietică con

ţină, iar în Italia lucrurile merg „langsam aber sicher” *”. Trist este însă certurile (sic) între elementele rezistenţei iugoslave, e un lucru pe care Naţiunile Unite ar trebui să-l supravegheze de aproape. Şi în Pacific merge bine.

<c. 553, p. 324> Sâmbătă, 30 octombrie

Am primit chestionarul lui Birdwell şi m-am pus pe lucru să răspund. E lung şi foarte abil alcătuit, pe acele întrebări s-ar putea

— Société des Nations.

** „încet, dar sigur”.

scrie o întreagă carte, la unele nu pot răspunde „căci aş trebui să atac

Sovietele, lucru ce nu pot, nici nu vreau s-o fac în momentul de faţă.

După-masă, a venit D-na Wendell, care mi-a adus o scrisoare de la

Puritch, drept răspuns la a mea. E foarte amabilă şi spune că a luat în consideraţie propunerea mea de a numi un reprezentant diplomatic iugoslav aci, în México. Ca întotdeauna, s-a vorbit de

Umansky, care a fost foarte obraznic şi, de astă dată, m-a acuzat de a fi acela care a lăsat să treacă trupele germane împotriva URSS; absolut ridicol! Pe urmă, s-a mai calmat şi, după ce i s-a vorbit despre frumuseţea Duduieei>, ca să reînnoade conversaţia, a zis, chiar el, că poporul mă vrea şi că chiar ungurii din Transilvania mă preferă la ai lor.

<c. 553, p. 325> Duminică, 31 octombrie

Am terminat lucrarea cerută de Birdwell şi toată după-amiaza am lucrat dictând D-nei Gomez, o excelentă stenografă. Seara, la

Radio, ştirea că conferinţa de la Moscova s-a sfârşit cu bine şi că mâne se vor da publicităţii cele hotărâte. Transmisiunea de la Radio

Fort West n-am putut-o prinde din cauza paraziţilor.

Luni, 1 noiembrie

După-masă, bridge la Liz Borroughs, foarte prost pentru mine.

Sovieticii au ocupat Prekop, ceea ce taie linia de retragere a Axei din Crimea. Le mai rămâne linia, foarte grea de întrebuinţat, a Mării Negre. A început, din partea contelui Sforza, o campanie pentru abdicarea regelui Victor Emanuel.

<c. 554, p. 326> Marţi, 2 noiembrie

Legătura cu Birdwell e continuă, acum insistă ca să dau o proclamaţie către poporul românesc. Încerc să evit o astfel de acţiune, deoarece cred că n-a venit timpul pentru aşa ceva, prea vrea să precipite una după alta. I-am spus însă că mă voi gândi. Până acuma nu m-a sfătuit rău, căci acele scurte declaraţiuni ce i le-am făcut, din cauza întinsei publicaţiuni ce li s-a făcut, au avut un foarte bun efect, primesc ecouri de pretutindeni.

Seara, întâiu un cocktail la Boyonton, unde a<m> întâlnit un colonel în rezervă american, Goss, care a dorit, în special, să-mi vorbească. Fusese, acum 5 ani, la mine, în Bucureşti, unde venise cu unele proiecte de uzine chimice de război. A obţinut să facă o fabrică de bombe de avion, care o şi pusese în lucru, celelalte n-a putut să le facă din cauza precipitării evenimentelor. În scurte cuvinte mi-a spus că se duce înspre Ţară şi ar dori să-mi vorbească, altceva n-a voit să spună. În tot <c. 554, p. 327> cazul, prin felul destul de

misterios şi confidenţial în care a vorbit, am impresia că, dacă a făcut tot drumul de la Washington pentru aceasta, trebuie să fie ceva interesant dedesubt. Punând aceasta în legătură cu cele ce le-am vorbit

cu Messersmith şi cu acţiunea începută de Birdwell, am impresia că se mişcă ceva.

Pe urmă, la o recepţie şi supeu, la Ambasada Panamiană. Mai puţină lume decât de obicei, a fost şi Messersmith un moment, dar, nesimţindu-se bine, a plecat repede. Am putut însă să-l întreb dacă are vreun răspuns, mi-a spus că nu şi că a scris din nou.

Între oaspeţi era<u> Irene Dune şi Garreau Dombosle. Acesta din urmă, cu totul dinadins a încercat să intre în vorbă cu mine. Am vorbit de Adunarea Consultativă, care se întruneşte la Alger, şi despre noua Armată Franceză, care, din cauza puţinului armament ce i se dă, este limitat<a> la 300.000 de oameni.

<c. 555, p. 328> Miercuri, 3 noiembrie

Azi e o dată care înseamnă ceva în viaţa mea de exilat. Pentru prima dată, în decursul acestor 3 ani, mi s-a cerut concursul, pentru moment neoficial, într-o acţiune a Aliaţilor. După masă, am avut întâlnirea cu colonelul Goss. El pleacă în Ţară pentru a organiza rezistenţa şi eventualul atac împotriva lui Antonescu; a venit aci special spre a-mi vorbi în această chestiune şi să-mi ceară câteva date şi eventuale sfaturi. După spusele lui, demersul e din propria lui iniţiativă. I-am spus că misiunea lui mi se pare dintre cele mai frumoase şi utile şi că sunt dispus să-i dau o mână de ajutor, dar că trebuie să ştiu întâiu dacă misiunea lui este oficială, ori pornită dintr-o iniţiativă oficioasă. De la aceste cuvinte înainte a<m> început cu el un duel surd pentru a descoperi adevărul. Fiecare eram în defensivă, fiecare doream să cumpărăm cât mai mult de la altul. Finalmente, i-am <c. 555, p. 329> spus că sunt dispus a-l ajuta, dar că valoarea ajutorului meu este în raport cu oficialitatea misiunii, încetul cu încetul s-a debutonat mai mult şi, fără a-l spune pe şleau, m-a făcut să pricep că misiunea lui era oficială. Al doilea punct pe care am încercat să-l desluşesc este cât de departe autorităţile de care depinde sunt de acord cu venirea lui la mine. Tot ce am putut afla este că ştiu despre venirea lui şi au autorizat acest contact.

Planul lui este de a-şi stabili cartierul la Istanbul şi de acolo a lucra prin emisari români, pe care îi are la dispoziţie în număr destul de mare. Devenind mai confident, mi-a arătat o listă neagră şi una albă, alcătuită de englezi, care era, trebuie să mărturisesc, destul de bine alcătuită. Se înţelege că pe cea albă erau, în majoritate, ţărănişti şi liberali, în cap cu Maniu şi Dinu Brătianu, erau şi nume cari îmi

conveneau – Tătărescu, Ghelmăgeanu, Ralea, Mitiţă Constantinescu, Haiduc – şi mulţi necunoscuţi. El dorea să ştie <pe>

128 Carol al II-lea cine <c. 556, p. 330> [cine] recomand eu pentru această acţiune şi ce sfaturi aş putea să-i dau. După cele ce mi le-a arătat, mi-am făcut convingerea că lucrează în numele unei autorităţi şi deci i-am spus că-l voi ajuta, dar că chestiunea este atât de delicată, încât îmi va trebui o noapte de reflexie spre a-i putea da materialul necesar, deci să vie după răspuns mâne, după-amiază. Bineînţeles, mi-a cerut absolutul secret.

Seara, suntem poftiţi, Duduia şi <cu> mine, la „Manolo”, pentru cină, e ziua nevestei lui Jules Romains. Adevărată şi foarte plăcută atmosferă europeană, în care puteai să stai de vorbă cu cineva.

La masă am vorbit cu Garreau Dombosle despre vânătoare şi despre întâmplările lui din India şi Indochina. Mergând, pe urmă, la apartamentul oaspetelui, am avut o lungă conversaţie cu Vidarte.

Zilele trecute a fost atacat de unii socialişti spanioli refugiaţi, pe tema că m-a primit în casa lui. Le-a făcut un răspuns foarte frumos şi care <c. 556, p. 331> este una din cele mai bune propagande pentru sentimentele mele. Îi sunt extrem de recunoscător pentru această broşură. Am vorbit de socialism, despre legislaţia română faţă de lucrători. Am putut să constat cât de deosebită este concepţia lui de aceea a comuniştilor, pe care îi urăşte, considerândul-i trădători de neam şi complet la ordinele Moscovei. Consideră dizolvarea

Cominternului ca o farsă.

La întoarcere, m-am sfătuit cu Duduia, faţă de care n-am secrete, despre cele ce mi le-a cerut colonelul Goss. împreună am alcătuit o listă de persoane cari credem că vor fi utile pentru misiunea lui.

Joi, 4 noiembrie

Azi a apărut comunicatul, mai detaliat, asupra hotărârilor luate la Moscova. Ca de obicei, foarte multă vorbărie deşartă, dar, totuşi, printre rânduri se poate desprinde <c. 557, p. 332> unele lucruri bune şi interesante. Dacă URSS se va ţine de cuvânt, va fi bine.

Se pare că au renunţat la ideea de a face un lung armistiţiu şi, o dată războiul terminat, se va trece la un aranjament cât mai rapid al păcii de mâne. Se gândeşte la alcătuirea unei organizaţii internaţionale bazate pe principiul egalităţii şi suveranităţii între state, pentru menţinerea păcii şi a securităţii internaţionale. Pe urmă, principiul bun al acţiunii colective a tuturor Naţiunilor Unite. Pentru Italia, au luat

hotărâri pentru completa distrugere a [l] fascismului. Au luat şi prima hotărâre constructivă, aceea de a restabili Austria, datau pus condiţia ca austriecii să dea o mână de ajutor la combaterea naziştilor. În plus, pentru a face plăcere Sovietelor, au hotărât deschiderea, cât mai curând, a fi] unui nou front. Bineînţeles, unde şi când, nu se spune.

Însemnări zilnice – 1943, 129

După-masă, a venit colonelul Goss. **Într-**o conversaţie de două ore, am pus la punct <c. 557, p. 333> cât **s-**a putut, punctele ce-l interesau. Şedinţa de azi am încep**ut-**o prin verificarea oficialităţii misiunii lui. A fost mai deschis şi mi-a dat mai multe detalii asupra serviciului său, care este o ramură specială şi complet independentă de Marele Stat Major. După această verificare, care m-a satisfăcut, i-am repetat că se poate bizui complet pe colaborarea mea, căci era tocmai ce aş fi voit ea> întreprinde prin organizarea „României Libere”. I-am dat listele pregătite şi cu toate desluşirile necesare, în special, i-am spus că contez pe Tătărescu, generalul Mihail şi alţii de felul lor. Despre Maniu i-am spus că nu este om de acţiune şi că făcuse cartel cu Garda de Fier împotriva mea, pentru o misiune ca a lui trebuie oameni de acţiune, nu opoziţionişti profesionali. Ceea ce pentru mine este interesant e că a primit încurajări din Ţară, din partea Naţional Ţărăniştilor şi a unei fracţiuni chiar a [l] acelora azi la putere, ceea ce este foarte primejdios. I-am mai dat <c. 558, p. 334> nume de pus pe lista neagră, persoane pe care le consider foarte primejdioase şi de cari trebuie să se ferească, ca de dracul. Când mi-a spus că este gata să facă orice îi stă în putere pentru mine la Washington, i-am spus că cea mai mare dorinţă a mea este să particip cât mai activ la această muncă a lui şi de a fi acolo, aproape de Ţară, lucrând cu el. A promis că va rapo<r>ta şi că el personal este convins că aş fi mai util chiar decât el. Pentru unele persoane mi-a cerat un cuvânt, ca să ştie că el a fost în legătură cu mine, i le-am dat. De pildă, pentru Tătărescu i-am scris la maşină versurile ce le-a pus în scrisoarea ce mi-a trimis-o. Alte detalii ce le-am putut culege e că Turcia este foarte binevoitoare şi că zonele de acţiune în Balcani au fost astfel rapartizate. Anglia va ataca prin Grecia şi Iugoslavia, iar americanii prin România şi

Ungaria. Am stabilit şi un mijloc de comunicaţie, el, direct, prin Ambasadă şi eu, pe aceeaşi cale, la o adresă ce mi-a dat-o.

<c. 558, p. 335> Am fost foarte mulţumit de acest prim contact real şi pentru mine este un semn dătător de nădejdi.

Vineri, 5 noiembrie

La prânz, Pipo şi Mic Yturbi şi Nino, cu Hellen Naselli. N-a fost „une partie de plaisir”*, ci mai mult o datorie socială. Bietul

Pipo arată nu se poate mai prost, e şi încăpăţânat, nu vrea să se îngrijească deloc, cu tot sfatul tuturor. Naselli continuă să lucreze ca un negru la fabrica lui.

Au fost, zilele acestea, continue telefoane de la Birdwell, care insistă asupra proclamaţiei apel, care crede că trebuie s-o fac. Eu tot

— Petrecere.

130

Carol al II-lea rezist şi deci, în schimb, mi-a trimis un nou chestionar asupra unor chestiuni care privesc Ţara, Partidul Ţărănesc. şi relaţiunile noastre cu URSS. Nu pot răspunde la ele.

Ca ştiri, fronturile pe care e mai multă <c. 559, p. 336> activitate, sunt acel sovietic şi al Pacificului. Armata Roşie se apropie, cu paşi repezi, de Kiev şi în unele locuri au şi trecut Niprul, aşteptata rezistenţă pe acel fluviu nu s-a produs. De astă dată nu este o retragere strategică a nemţilor, ci, cu adevărat cuvânt, o ofensivă reuşită a Sovietelor. Retragerea din Crimeea e şi ea tăiată şi ceea ce e trist

<ei că în acest sector, după câte ştiu, sunt deosebit de importante contingente româneşti. În Pacific, MacArthur continuă cu atacurile lui pline de succes, a cucerit Insula Choisernal şi, cred, Bougainville şi a început să atace Rabau172. În Italia, este o progresiune foarte înceată, căci terenul este foarte greu şi cu cât Armata a 5-a americană se apropie de Cassino, cu atât va fi mai greu, după cum am prevăzut.

Sâmbătă, 6 noiembrie

De dimineaţă, o telegramă de la Birdwell, <c. 559, p. 337> cerând, din nou, apelul, spunând, de astă dată, că îi e teamă, după cum lucrurile se desfăşoară, să nu mi-o ia înainte altul, şi atuncea totul e pierdut. Acest raţionament a învins rezistenţa mea şi m-am pus pe lucru să scriu. Cred că a ieşit bine, căci Duduia şi Urdăreanu au fost de acord. Mi-a luat o piatră de pe suflet şi cred că am făcut bine de a-mi fi învins scrupulele privitoare la timp. Duduia m-a ajutat mult în aceasta.

Seara, ştire la Radio, că Armata Roşie a cucerit Kievu173, e un fapt foarte important, care va avea desigur urmări enorme.

Duminică, 7 noiembrie

Vremea începe a fi rece, şi în aceste case mexicane, care <se

Încălzesc prost, e un chin. După-masă, Nino şi Hellen Nasseli, ca să joace table cu Ernest. Eu am jucat cu ea. <c. 560, p. 338> Au stat şi la cină. Lui i s-a făcut rău, încât am terminat seara jucând pichet cu Ernest.

Luni, 8 noiembrie

În ziarele de dimineaţă a apărut apelul meu, semn bun. De îndată am avut echo-uri, care sunt şi ele bune.

Ieri, fiind sărbătoarea Sovietelor, Umansky a dat o mare recepţie. Comentariile ziarelor cât şi ade> persoanelor cari au luat parte sunt mai mult ironice. Multă lume se aştepta să fie un regal cu icre.

dar, cum ele au lipsit cu totul, în această privinţă a fost „une journee des dupes”.

Duduieei> i s-a făcut, de două ori, rău, astăzi, sunt convins că se datorează unei noi crize de anemie. Totuşi, spre seară, am fost amândoi la club, care astăzi e la Opal Bay.

<c. 560, p. 339> Marţi, 9 noiembrie

Din nou ecouri foarte bune asupra apelului. Garreau Dombosle a şi telegrafia! lui de Gaulle. Aceleaşi ecouri şi de la cehi, unde am fost, o clipă, ca s-o caut pe Duduia. Mi-e milă de aceşti nenorociţi reprezentanţi diplomatici ai unei ţări prietene, ei mor, literalmente, de foame şi deci sunt desconsideraţi de mulţimea de snobi.

Duduia a cules, din nou, de la prietena ei, ecouri asupra stupidei şi urâtei propagande ce o face Umansky împotriva noastră. De astă dată se leagă de ea, zicând că are probe că ar fi finanţat Garda de Fier şi că este o antisemită înfocată.

Seara, am fost la cinema, cu Bergerii; un destul de bun film cu

Alice Fay: *Hello Frisco*.

Miercuri, 10 noiembrie

Tot frig, poate ziua cea mai răcoroasă care <c. 561, p. 340> am avut-o până acum în México, toată ziua a trebuit să încălzim cu slabele mijloace ce le avem. Duduia a fost la un bridge-party, eu am stat acasă, văzându-mi de treburile mele.

La Alger, cu ocazia constituirii Adunării Consultative, s-au produs schimbări importante. Giraud a fost silit să demisioneze din postul de copreşedinte al Comitetului de Eliberare, rămânând numai comandantul armatei. Odată cu el au <ieşit> din Comitet generalul

Georges şi alţii. Singura obiecţiune făcută la buna înţelegere este din partea comuniştilor, şi aceasta este bine, căci va distruge legenda că de Gaulle este de ai lor.

Joi, 11 noiembrie

De dimineaţă, nimica. După-masă, am fost cu Duduia după câteva cumpărături şi, pe urmă, la cinematograf, unde am văzut <c.

561, p. 341 un foarte frumos film: *Legiunea albă*, despre activitatea infirmierelor în bătălia de la Batan şi Corregidor, cu Claudette

Colbert, Veronica Lake şi Paulette Godard. Păcat că **s-**a cam exagerat cu povestea de dragoste, care cam strică seriozitatea şi înălţimea filmului.

„O zi a celor fraieriţi”.

132 Carol al II-lea

Vineri, 12 noiembrie

Cu toate că dimineţile sunt destul de plăcute, odată miazăzi trecută, începe a fi frig. A telefonat Birdwell, să zică că este destul de mulţumit de felul cum merg lucrurile, cu toate că a întâmpinat oareşicare opoziţie în unele cercuri. Organizează să vorbesc la

Radio şi, de azi **într-**o săptămână, va veni aci, ceea ce voiam şi eu, căci am mai multe de vorbit cu el.

Ca ştiri, cea mai importantă este tulburările (sic) *din* Liban, unde are loc o discuţie cu francezii asupra independenţei. <c. 562, p.

342> Este o lovitură destul de dezagreabilă ce se dă lui de Gaulle acum, când este singurul stăpân al Franţei Libere. Va fi o foarte mare piatră de încercare pentru capacitatea lui politică. În URSS, înaintarea Armatei Roşii continuă fără oprire.

Ernest a avut, azi-seară, o convorbire cu Gus Ray, care, în rezumat, i-a spus că la State Departament este mai multă opoziţieam potriva mea.

Sâmbătă, 13 – duminică, 14 noiembrie

Ce domină, în momentul de faţă, terenul politic internaţional este chestiunea libaneză. În toată această chestiune este ceva ce mi se pare neclar. Francezii lasă <să se înţeleagă că, cu toată prietenia lor cu Anglia, ar fi dedesubt mâna britanică, care niciodată nu **s-**a împăcat cu ideea dominaţiunii lor în Siria şi Liban. Alţii zic că ar fi şi mâna americană, care ar dori să facă dificultăţi <c. 562, p. 343> lui de Gaulle. Cu toate că lucrurile **s-**au liniştit, totuşi continuă a fi un punct nevralgic

şi neplăcut pe eşichierul politicei internaţionale.

Bineînţeles, Sovietele au luat partea libanezilor împotriva „prietenului” de Gaulle.

Activitate mare pe frontul sovietic şi în Solomone. Germanii par a nu mai putea rezista ofensivei sovietice. Pe cât înaintează mai mult Armata Roşie spre graniţele României, cu atât nervozitatea şi panica la noi creşte (sic), acelaşi lucru la majoritatea românilor de pretutindeni. Neclarificarea pretenţiunilor teritoriale sovietice la conferinţa de la Moscova vine să sporească această nelinişte, sporită încă prin un etern echivoc de expresiuni mai ales faţă de Moldova.

Situaţiunea României nu este clară şi lipsa unei mişcări de eliberare o îngreunează şi mai mult. Ca întotdeauna, pe terenul internaţional, biata noastră Ţară are mari greutăţi de a-şi valorifica şi de a face recunoscut, <c. 563, p. 344> de către opinia publică, care este realitatea şi cari sunt drepturile ei. Parcă o conspiraţiune a tăcerii şi a neacţiunii se ţese împrejurul bietei Românii. Cred că originea acestui lucru se poate găsi în continua reputaţie de antisemitism de care se bucură Ţara noastră în cele anglo-saxone.

Însemnări zilnice – 1943

133

Vremea continuă a fi rece, acest frig este cu totul neobijnuit aci în México.

Luni, 15 noiembrie

La dejun, Sophy şi Joe Hogarth şi Dan Miller. Am simţit din partea lor o adevărată bucurie de a fi poftiţi, care mi-a dat mare plăcere. Duduia a fost, după masă, la club, iar eu, stând acasă, am făcut muzică.

Marţi, 16 noiembrie

E frig chiar bine de tot. Duduia nu se <c. 563, p. 345> simte bine, aşa încât am stat toată ziua acasă cu ea.

Seara, un telefon de la Birdwell, care-mi cere să pregătesc, cât mai curând, cuvântarea mea de la Radio şi îmi propune ca temă

Charta Atlantică în legătură cu România.

Ascultând Radioul, aflu, în sfârşit, unele ştiri din Ţară. Antonescu ar fi fost chemat, din nou, de Hitler şi, bineînţeles, s-a dus şi s-a întors după ce a luat angajamente dintre cele mai dezastruoase pentru Ţară. Lupta trebuie să continue, Radioul zice că s-a dat României rolul de ariergardă, care să acopere degajarea nemţilor.

Drept răsplată, aceştia pun stăpânire completă pe Ţară şi cer completa mobilizare a tuturor mijloacelor Ţării şi cele mai drastice măsuri împotriva nemulţumiţilor. Aceasta a şi început prin arestarea a

1200 de persoane cari sunt nemulţumiţi şi cer schimbarea stării de lucruri. O altă informaţie e că Sitta ar fi părăsit Ţara, ducându-se la

Florenţa. Toate aceste ştiri <c. 564, p. 346> pentru interior sunt foarte triste, dar pentru o acţiune în afară sunt bune, dacă numai s-ar putea mişca ceva.

Miercuri, 17 noiembrie

Duduia s-a dus să dejuneze la Maria Brown. Eu am început să pregătesc cuvântarea de la Radio, merge foarte greu, n-am găsit încă miezul.

La 5, am fost să vizitez noua librărie ce a deschis-o Ceserman. E

spaţioasă şi ar putea fi foarte bine, dar şi el s-a mexicanizat, înfăţişarea nu este prietenoasă şi are aspectul murdar, păcat. Deşi dimineaţa a fost o temperatură mai plăcută, către seară s-a răcorit bine de tot.

De pe frontul de luptă ştirile sunt nu bune, azi, atât pe cel italian cât şi sovietic Aliaţii au fost respinşi, iar în Dodecanez britanicii au pierdut insula Leros, pe care o ocupaseeră> acum câteva zile.

Din punctul de vedere moral însă nu sunt proaste, căci arată marelui <c. 564, p. 347> public că războiul nu este o jucărie.

Seara, cină la Millerii, masă foarte bună şi, pe urmă, bridge, joc interesant.

134 Carol al II-lea

Joi, 18 noiembrie începând de dimineaţă, am lucrat şi am reuşit să-mi compun cuvântarea pentru Radio, pe care, seara, am putut s-o şi dictez acelei admirabile stenografe care este d-na Gomez. Astfel a putut să fie transmisă chiar în astă-seară lui Birdwell. Din toate părţile e agitaţie şi încep a primi de pretutindeni cereri de declaraţii şi, ceea ce este destul de simptomatic, chiar din Anglia şi de la agenţii ca „Reuter”.

Seară, dineu la Edith Bonilla, este destul de frig.

Vineri, 19 noiembrie

Sunt sculat dimineaţa de Ernest, care a primit o telegramă de la

Chase Bank, <c. 565, p. 348> spunând că Treasury din Washington, din nou, n-a autorizat transferul sumelor cerute de el. Aceasta nu mai are raţiune şi devine o persecţie sistematică a autorităţilor americane. Cer să-l văd pe Messersmith, ca să-i vorbesc

de asta şi de altele. Ziarele dau azi vestea că, printr-o contraofensivă, germanii au reluat Jitomir. Trebuie să mărturisesc că nu-mi pare rău, căci aceasta va tăia niţel nasul prea marii obrăznicii a Sovietelor, care, din cauza marilor izbânzi ale Armatei Roşii, se cred stăpânii lumii.

Seara, bridge şi cină la Marie Polignac. Pentru această femeie am o milă şi o stimă deosebite pentru felul cum ştie să îndure toate greutăţile vieţii. De bună familie mexicană, de la Torre, a avut, îndeosebi, talent pentru canto, însă s-a amorezat de acel nobil francez scăpătat, contele de Polignac, care, după ce i-a tocat toată averea, a părăsit-o. Azi, ca să trăiască, ea, care a fost o femeie bogată, lucrează la Banca Mexicului pentru 250 pesos pe lună şi dă lecţii de canto.

Trăieşte într-o mizerie cumplită, dar s-a simţit şi a poftit, azi, membrii <c. 565, p. 349> clubului la ea şi, cu toată sărăcia ei, a ştiut să facă faţă mai frumos decât alţii, bogaţi.

Sâmbătă, 20 noiembrie

La 7V4, telefon de la Birdwell, care propune să nu vie acuma, ci numai după radiodifuziunea de marţi, căci zice el că crede că e mai util să rămâie pe loc, ca să stăpânească reacţiunile ce s-ar ivi. L-am convins însă că ar fi bine să fie aci, căci am atâtea de discutat cu el, cu cât mai curând, cu atât mai bine. Se vede că el ştie că se pregăteşte ceva, căci în ziarele de azi a apărut informaţia că un oareşicare deputat Celler a pus o întrebare în Congres, cerând să fiu oprit a vorbi, fiind un „alien" * al unei naţiuni duşmane şi că n-ar face plăcere Sovietelor.

— Străin.

La 11 Vi, m-am dus să-l văd pe Messersmith, care m-a primit foarte cald. El a început prin a-mi cita părţi dintr-o scrisoare primită de la subsecretarul Berle, drept răspuns la întrebarea ce a pus-o relativ la oferta mea de serviciu. <c. 566, p. 350> Răspunsul este, după cum m-aşteptam, negativ, dar cauza este alta decât credeam, ca să nu facă neplăcere Sovietelor în momentul de faţă. Aceasta a adus conversaţia asupra lui Umansky şi am povestit oribila şi mincionoasa propagandă ce o duce împotriva mea şi a Duduieei>, am mai adăugat declaraţia lui că urmăreşte comunizarea Statelor Unite şi că aceasta se va face prin canalul Mexicului, care este o victimă mai uşoară, de aci pătrunderea va fi mai facilă. Am mai atras atenţia cum că ceea ce se petrece în Iugoslavia şi campania în Grecia împotriva lui Georgie sunt efectele

unei lucrături subterane a [le] Sovietelor. Mi-a răspuns că în ţara lui autorităţile sunt în clar asupra acestei acţiuni.

Am trecut, pe urmă, la chestiunea financiară a lui Ernest şi i-am arătat cum că el a şi plătit pe acei escroci şi pe avocat, aceasta n-a putut-o face decât împrumutându-se în dreapta şi în stânga şi că este, literalmente, fără un sfanţ, trebuie chiar pentru un pachet de ţigări să se împrumute. Messersmith era de părere că aceşti <c. 566, p. 351> escroci nu trebuiau plătiţi, dar a fost foarte impresionat de faptul că bietul om a rămas cu buzunarele goale, a promis că va scrie, din nou, insistând să se facă ceea ce s-a cerut.

Mi-a vorbit pe urmă de Birdwell, zicând că este un om serios, că nu numai <că, am avut dreptul de a-l angaja, dar că aceasta este complet justificat din cauza felului cum am fost tratat de ţara lui, dar, în acelaşi timp, m-a făcut să înţeleg că autorităţile de la

Washington sunt oareşicum îngrijorate de acest pas al meu. I-am atras atenţia [atenţia] asupra întrebării puse de Congressman Celler, mi-a spus că e un jidan puturos care e instrumentul lui Davilla şi că-i va scrie părerea lui. A adăugat însă că a primit de la State

Departament o telegramă asupra acestei chestiuni şi că răspunsul lui a fost că nu vede de ce n-aş vorbi.

După-masă, alt telefon de la Birdwell, cerând să mai scurtez cele pregătite, căci depăşeşte cele *AVI* minute ce-mi sunt date pentru radiodifuziune.

<c. 567, p. 352> Duminică, 21 noiembrie

Am lucrat toată ziua la reducerea textului Radioedi>fuziunii, împreună cu Alfonso Vásquez, reprezentantul lui Birdwell, şi

Lundberg, agentul lui „Columbia Broadcasting Sistem”. Cu durerea în suflet şi cu ceasul în mână, am trebuit să taiu mai multe sute de cuvinte până ce să ajung la lungimea impusă de timp. Am numai cuvinte de laudă pentru Lundberg, care a fost de un ajutor de ne

136

Carol al II-lea spus şi cât se poate de prietenos. Seara, din nou, telefon cu Birdwell, care şi el propunea unele reduceri, cari le-a şi supus cenzurii, care le-a aprobat. Zice că bine a făcut de a rămâne acolo, căci are de luptat cu mari greutăţi şi opoziţii.

Din păcate, Duduia nu se simte deloc bine şi a stat în pat.

Luni, 22 noiembrie

Duduia în pat, se simte rău, deci eu trebuie să am <c. 567, p.

353> singur grija de cei poftiţi la dejun, Edith Bonilla, Bursley cu D-na şi Virginia Finley. Conversaţie generală asupra Crucii Roşii Americane de aci.

Am fost informat că Walter Wintehel mă atacă, din nou, la

Radio cu vechea chestiune, că dorinţa mea de a veni în Statele Unite nu este decât o manevră de a debloca în folosul meu acele 40 de milioane dolari ai României. Este o veche calomnie lansată de duşmanii mei şi pentru care acest domn comentator are o predilecţie deosebită. Seara, din nou Birdwell la telefon, spunând că din nou, azi după-amiază, s-a produs un incident destul de grav, dar care a reuşit să-l aplaneze, aşteaptă cu nerăbdare radioedi>fuziunea de mâne, carea fost anunţată peste tot.

Marţi, 23 noiembrie

Duduia continuă a fi bolnavă şi în pat. Eu sunt de o nervozitate teribilă, se vede că era un presentiment a<l> acelora ce erau să se întâmple.

Dimineaţa, din nou, o întrevedere cu Vásquez, <c. 568, p. 354>

spre a pune la punct ultimele detalii, am mai vorbit şi cu Birdwell, care mi-a spus că şi ultima versiune a trecut la cenzură. Iată însă că, pe la 31%, Lundberg îmi telefonează că, de la Secretariatul Comunicaţiilor, că comunicaţia de aci a fost interzisă şi mă roagă să fac toate intervenţiunile spre a aranja lucrurile. Încep să zbârnâie telefoanele.

Ernest la Relaciónes, iar Tommy Miller, care a fost cât se poate de serviabil, încercând să puie mâna pe Maximino. Ca întotdeauna, în asemenea ocazii, nu s-a găsit decât vidul. În sfârşit, aflu de la CBS

că interzicerea nu este de aci, ci a cenzurii USA. Din nou duşmanii au avut câştig de cauză şi, de astă dată, sunt convins că au lucrat din răsputeri Sovietele, de altfel este şi părerea celor mai mulţi. Pentru mine este, desigur, o lovitură, dar care va face bumerang, căci ceea ce voiam să zic va fi publicat, fără nicio tăiere, în presă, atât aci cât şi în USA; textul a şi fost comunicat.

Bineînţeles, telefoanele n-au încetat din USA, au fost peste 25

de cereri de comunicaţii, chiar din partea ziarului ultraradical

„P.M”. <c. 568, p. 355> Şi părerea lui Birdwell este că tot răul e spre *însemnări zilnice* – 1943 137

bine şi că această atingere la libertatea cuvântului va face o mare impresie în USA. Seara, frânt de emoţiile zilei, mă culc devreme.

Miercuri, 24 noiembrie

Din toate părţile vin semne de încurajare, de simpatie şi de laudă pentru cuvintele mele, cari sunt considerate admirabile. Cuvântarea a fost reprodusă de presă şi, desigur, că va reîncepe o reacţiune, chiar cuvintele duşmanilor se vor reîntoarce împotriva lor, cum, de pildă, cele spuse de „Alianţa”, că, dacă aş fi vorbit, ar fi făcut mult rău lui Maniu, ce imbecilitate.

Am primit, seara, pe Dl. Maravitles, fostul Subsecretar de Stat al

Propagandei din Guvernul Catalan, care, recomandat de D-na Garreau Dombosle, se pune la dispoziţie ca să facă aci ce face Birdwell în USA. Pe lângă această chestiune, am vorbit şi altele privitoare la

Catalonia. Catalanii nu voiesc separaţiunea, ci o oareşicare autonomie, <c. 569, p. 356> mai ales de ordin cultural, mai ales în ce priveşte limba. Deşi republican, l-am găsit foarte puţin pornit împotriva Monarhiei, aş putea zice chiar contrariul. Pentru provincia lui consideră chiar că ar fi o soluţie destul de bună, adăugând că crede că lumea se îndreaptă, din nou, spre forma de guvern monarhico-constituţională.

În aceste zile, ca evenimente mondiale cea mai importantă este sosirea generalului Catroux la Beirouth; chestiunea libaneză este pe calea de a se aplana. Berlinul a fost, din nou, bombardat **într-**un mod foarte serios74, cu prilejul unui singur raid s-au> aruncat asupra oraşului 2000 tone de bombe. În Italia, vremea rea, ca pe timpul lui Cadorna, vremea proastă împiedică desfăşurarea operaţiunilor importante. În URSS, atacurile germane au fost înfrânte şi oprită a fost şi înaintarea Armatelor Roşiii. Suceoese adevărate sunt în Pacific, unde americanii au întreprins operaţiuni foarte importante în insulele Gilbert. Astfel numai vorbăria fără rost şi popoarele subjugate sunt prevenite că mai au de aşteptat un an de războiu’ foarte crâncen.

<c. 569, p. 357> Joi, 25 noiembrie

Semnele de încurajare şi de simpatie continuă a veni din cercuri diplomatice şi altele. Presa însă, cea de aci îndeosebi, începe a deveni impacientă şi riscă a deveni ostilă. M-am hotărât, mâne, să chem pe reprezentanţii ei, lucru asupra căruia am şi luat înţelegere cu Birdwell. Mi-a cerut să pun aceoentul asupra nerevendicării tronului, căci o anumită presă mă atacă, spunând că singurul meu scop în promovarea unor mişcări pentru România este de a-mi pregăti calea către restaurare. Mi-a mai dat informaţia că, în unele sectoare, românii ar fi

început a depune armele.

138

Carol al II-lea

Vineri, 26 noiembrie

Până la ora când am avut conferinţa de presă, am pregătit declaraţiile mele, care se compun din 3 puncte:

1) Mirarea mea că **într**-o ţară unde există libertatea cuvântului am putut <c. 570, p. 358> fi oprit a vorbi;

2) Că promovarea mişcărilor proromâneşti n-au decât scopul de a face un bine ţării mele şi nicidecum revendicarea tronului;

3) Combaterea calomniei că sunt fa<s>cist.

Conferinţa a fost ceva nemaipomenit, afară de reprezentanţii marilor agenţii, restul a fost o adunătură de nespălaţi şi de inculţi cum nu **s**-a mai văzut. După ce mi-am citit, în englezeşte, declaraţi<i>le şi Vasques le-a tradus în spaniolă, au început întrebările.

Niciuna deşteaptă, chiar unele cu un marcat repubebicanism agresiv. De pildă, o ziaristă m-a întrebat dacă nu consider forma de guvernământ republicană ca cea mai bună; o alta, vorbind despre

Monarhie în mod pejorativ, am întrebat-o dacă a fost vreodată întruna, a răspuns că **s**-o ferească Dumnezeu de aşa ceva. Când am dat lămuriri despre legislaţia socială din România, au căzut din cer.

Deşi, în linii generale, această conferită a fost utilă, am rămas dizgustat de nepregătirea acestor informatori ai opiniei publice.

Ca ştiri, bombardamentul Berlinului continuă <c. 570, p. 359>

Intens, iar în Italia, Montgomery a reuşit să-şi consolideze un solid cap de pod peste Sangro. În URSS, Gomei a fost cucerit de Armata

Roşie.

Sâmbătă, 27 noiembrie

Faţă de declaraţi<i>le mele de ieri, unele ziare au fost decente, iar altele de o stupizenie fără pereche. Totuşi, după câte am putut afla, declaraţi<i>le au făcut o bună impresie în cercurile inteligente.

După-masă, am fost cu Tommy Miller să văd o colecţie de tablouri aduse spre vânzare aci. Calitatea, în general, de al treilea ordin, afară de două mici Tiepolo, foarte drăguţe.

Duduia, după-amiaza, **s**-a sculat şi a primit-o pe D-na Wendell.

Lucra interesant este declaraţia ei că Beneš are foarte multă afecţiune pentru mine, dar că nu se poate manifesta din cauza englezilor, cari sunt supăraţi pe mine din cauză că petrolul românesc

le-a scăpat din mână… * zic ei.

<c. 571, p. 360> Duminică, 28 noiembrie

După atâtea zile de zbucium, în sfârşit o zi de linişte fără griji şi neplăceri. Spre seară, vine Tommy Miller să jucăm un ginn rum

— Un cuvânt este şters.

— *Însemnări zilnice – 194*3.139

my; după cină, continuăm jocul, cu Duduia şi Ethel, în 4. După câte s-au întâmplat în această săptămână, o zi liniştită, cu prieteni, ca cea de azi este un adevărat tonic sufletesc.

În Insulele Gilbert, americanii au obţinut o strălucită victorie.

<pe> care a<u> plătit-o însă, pare-se, destul de scump75. Pentru războiul în Pacific, acest arhipelag prezintă o poziţie strategică de o importanţă fără seamăn.

Luni, 29 noiembrie

Ca fapt mai important, am primit, astăzi, pe cetăţeanul Maravitlez. A venit cu tovarăşul lui de afaceri, un foarte simpatic domn mai în vârstă, cu numele Simoni. Sunt gata a lua cauza mea în mână pentru o sumă bună de…” <c. 571, p. 361> şi declară că pot stăpâni toată presa de aci.

Propun să lucreze şi cu comitetul „României Libere” de aci, ca propaganda să n-aibă aerul prea direct că].

Se anunţă noi su<e>ce se ale lui Montgomery în Italia, îşi întăreşte, din ce în ce, capul de pod. În Liban, graţie tactului lui

Catroux, s-a restabilit liniştea.

Marţi, 30 noiembrie**

O zi splendidă, valul de frig, pentru moment, a trecut. M-am ocupat niţel de grădină. După-masă, a venit ducele de Regla, un bătrân aristocrat, de 88 ani, şeful Chro-urilor, să mă poftească, pentru duminică dimineaţa, la o serbare de a lor.

Seara, la Radio, o ştire de cea mai mare importanţă, în Banat o organizaţie de partizani români a [u] făcut joncţiune cu cei iugoslavii în lupta împotriva nemţilor. Ceea ce este interesant e că se întâmplă în a doua săptămână <c. 572, p. 362> după apelul meu.

Am însă o grijă, să nu fie o mişcare comunistă! Totuşi, este un element de speculat în folosul meu.

Miercuri, 1 decembrie

A început această ultimă lună a [l] anului cu anunţarea că a avut loc, zilele trecute, la Cairo, o întrunire între Roosevelt, Churchill şi

Ciang-Kai-şi, împreună cu un foarte mare număr de experţi politici şi militari76. S-au luat hotărâri privitoare la ducerea, în mod energic, la bun sfârşit a [l] războiului contra Japoniei şi că se va distruge puterea ei în Pacific, luându-i-se toate posesiunile şi cuceririle ce le-a dobândit, între care Formosa, şi mandatele primite de la SDN. Core<e>a vă fi, din nou, restabilită ca stat independent. Detaliu nos

— Cifra a fost ştearsă.

„În textul original este: *1 noiembrie*.

140

Carol al II-lea tim, această întâlnire, care a ţinut mai multe zile, a avut loc într-un cort în preajma piramidelor. De aci s-au îndreptat, aceşti domni, afară de chinez, probabil spre Iran, unde se vor întâlni cu Stalin.

Rusia n-a voit să vie la Cairo, sub cuvânt că acolo s-a…”

<c. 572, p. 365> ţi le lor, dar tot atât de convins sunt că URSS şi-a însuşit în toate vechea politică de imperialism şi expansiune începută de Petru cel Mare. O altă mare primejdie e că poporul american, care, de fapt, nu prea este interesat de ceea ce se petrece în Europa, este apărătorul unor lozinci pe care le aplică halandala şi nici măcar pătura aş-zisă cultă nu cunoaşte istoria omenirii. Toate acestea ar cere luminarea lumii americane şi nu pot lumina fără a spune adevărul, şi acest adevăr nu este pe placul Sovietelor, cari, azi, sunt tabu. Aşa cum stau lucrurile azi e că ceea ce displace Sovietelor trebuie să displacă şi celorlalţi mari Aliaţi. E o situaţie încurcată şi paralizatoare. Astfel, în decursul unei zile în care n-ai ce face, şi multe sunt aşa, trec prin minte gânduri peste gânduri, cari te amărăsc.

Mai e şi sănătatea Duduieei>, care-suferă fără încetare, având şi ea mişcările paralizate. Totul se leagă spre a-mi face viaţa nu prea bucuroasă. Duduia a fost la Mme Garreau Dombosle, care reflectează opinia că declaraţi<i>le mele au făcut un efect foarte bun.

Spune însă să ne păzim ca oc. 573, p. 366> de dracul, căci suntem înconjuraţi de spioni. Am fost, pe urmă, la noul cinematograf

„Metropolitan”, o clădire foarte frumoasă şi care ar face un teatru delicios. Am văzut un film interesant, cu Spencer Tracy şi Katherine Hepburn: *Idolul de lut*. Ploaia a continuat şi azi, făcând ca ziua să fie posomorâtă.

Vineri, 3 decembrie

Azi străluceşte, din nou, soarele, e frumos şi cald.

Ca ştiri, din Italia, pare-se că rezistenţa germană slăbeşte pe frontul armatei lui Montgomery, înaintarea urmează cu mai multă înlesnire, iar de da> Armata a 5-a americană vine ştirea că germanii s-ar fi retras din puternicele poziţiuni de la Monte Casino, aceasta mi se pare de nepriceput.

Seara, am fost la Sanielevici, ca de obicei s-a jucat bridge. Ne uitam, Duduia şi cu mine, la casă, observam masa, se vede că sunt europeni civilizaţi şi cari şi-au păstrat obiceiurile, nu ca Berger, care-şi dă toată silinţa să se americanizeze, adoptând tot <c. 573, p.

367> ce e mai prost ca obiceiuri ale noului continent.

„Fila care conţinea paginile 363 – 364 a fose ruptă din caiet.

Însemnări zilnice – 1943

141

Sâmbătă, 4 decembrie

Am fost, astăzi, de o nervozitate fără seamăn, chiar seara s-a produs, lucru foarte rar la mine, o adevărată criză de nervi. Mi-a ajuns cuţitul la os, nu mai ştiu unde să dau cu capul şi cu gândul.

Sunt din ce în ce mai îngrijorat de cum se dezvoltă politica lumii.

Are loc, în momentul de faţă, sau s-a terminat tocmai, conferinţa între Roosevelt, Churchill şi Stalin, la Teheran77. Presa este mută asupra celor ce se vorbesc acolo şi mi-e o frică grozavă că atmosfera va fi sovietofilă. Prin slaba activitate militară a anglo-saxonilor, Armata Roşie a adus URSS – eului> un prestigiu care, pentru dezvoltările viitoare, va fi un adevărat dezastru. S-a şi început prin formarea în Iugoslavia, prin formarea unui guvern aşa-numit „liber”, care este în opoziţie cu cel legal, refugiat la Cairo. Pentru proştii şi democraţii formalişti, şi sunt mulţi, aceasta înseamnă libera exprimare a voinţei popoarelor, pe când, de fapt, nu este <c. 574, p. 368>

decât o îngrozitoare presiune a comuniştilor susţinuţi de Moscova şi înfăptuită prin cei doi leaderi, Tit078 şi Dr. Ivan Ribar, instruiţi de răposatul Comintern. Dacă ceilalţi doritori de ordine şi linişte în Europa, şi deci în lume, nu vor deschide ochii, aceasta înseamnă comunizarea a, cel puţin, părţii noastre a lumii. Pe cealaltă o despart [el mii şi mii de kilometri de graniţa sovietică, noi, nenorociţii de „balcanici”, suntem vecini cu ea şi expuşi oricărei presiuni din partea acestor distrugători ai civilizaţiei milenare. Iată cauza fundamentală a neliniştii mele, iată de ce sufăr, de câteva zile, un

adevărat chin moral.

Duminică, 5 decembrie

Sculat mai devreme, am plecat, la lOli, de acasă, ca să mă duc la demonstraţia Chars. A venit să mă caute o delegaţie a asociaţiei, însoţită de Tehkotoua. Acolo am întâlnit mai multă lume, între care

Garreau Dombosle şi un <c. 574, p. 369> pianist georgian, principele George Chavehavadze, cari au stat la mine în lojă. Toată demonstraţia n-a fost interesantă decât ca culoare locală, singurii cai frumoşi au fost ai călăreţilor. Celelalte animale, atât tăuraşii, cât şi aşa-numiţii cai sălbatici, o curată farsă. După mine, singura persoană care s-a distins a fost Conchita Citron, care a doborât tăuraşul foarte frumos, mai pot cita şi <pe> bătrânul duce de Regla, care a făcut performanţe extraordinare pentru vârsta lui.

După-masă, Bergerii şi Tommy Miller, pentru ginn rummy.

Azi-noapte, Ethel a născut o a doua fetiţă. Tommy nu mai poate de mândrie şi de fericire.

142

Carol al II-lea

Luni, 6 decembrie

Sf. Nicolae. Aci, în aceste ţări unde nu e zăpadă, aceste zile de sărbători de iarnă trec cu totul neobservate, într-atât încât şi noi am uitat de ele. În casă, mare excitare, <c. 575, p. 370> mai ales la

Ernest, din cauza formării aşa-zisului guvern liber iugoslav şi declaraţiilor generalului Wilson, care cere lui Mihailovici să se puie sub ordinele lui Tito. Sunt, toate, semne proaste pentru viitor ale unor concesii continue făcute Sovietelor.

Seara, s-a dat la Radio un comunicat asupra conferinţei de la

Teheran. Nu zice absolut nimica, decât o vorbărie infinită asupra unor hotărâri vagi. După acest comunicat atât de searbăd, toate întrebările îngrijorătoare rămân mai departe deschise. De punct de vedere al hotărârilor de război, bineînţeles, nu se poate spune nimica. Pentru cele politice însă, rămân totuşi două ipoteze, cea mai bună, că nu s-a putut ajunge la vreo înţelegere cu Stalin şi deci că s-a evitat de a se lua o hotărâre, spre a nu supăra pe Soviete. Cea rea, că s-a ajuns la o hotărâre care să fie pe placul imperialiştilor sovietici şi că deci, fiind contrarii principiilor Chartei Atlantice, le-a fost ruşine să le publice. Totul este posibil şi enigma rămâne tot atât de nedesluşită.

La cină am fost poftit, cu Duduia, la O'Donoghue. <c. 575, p.

371> După-masă, m-a luat la o parte şi mi-a vorbit, cu foarte multă căldură, de prietenia lui şi a lui Messersmith şi că, în aceste momente aşa de grele, putem conta, fără rezerve, pe ei. Pare-se că ambasadorul a umplut coaie întregi, apărâ**ndu-**mă şi că e nu numai amărât, dar şi foarte supărat de toate ce se-ntâmplă. M-a întrebat cum mă simt, i-am răspuns că amărât şi îngrijat. Nu există la mine nicio chestie personală, ci numai una patriotică şi că mean>ifestaţiuni ca acea a guvernului Tito-Ribar mă tulbură foarte mult pentru viitor, căci aceasta înseamnă că libera exprimare a voinţei popoarelor este violentată de propaganda comunistă.

Azi a fost, din nou, pentru mine o zi de suferinţă acută.

Marţi, 7 decembrie

Ca vreme, a fost un timp splendid, cald şi cu soare, abia noaptea **s-**a răcorit. Zi relativ liniştită, fără ştiri senzaţionale. Duduia, care se simte mai bine pentru dejun. Eu mi-am pus în ordine corespondenţa. <c. 576, p. 372> Cocktail şi cină la Liz Borroughs. Lume multă venită din Texas. Nu prea interesantă, unii chiar pisălogi. Un fenomen care pe mine mă face adesea să râd este mulţimea de americani cari ne găsesc, pe Duduia şi cu mine, fenomene interesante şi care pretind a ne fi cunoscut la Paris. Jucat, ca de obicei, bridge.

Miercuri, 8 decembrie

Duduia a fost la masă la Helen Boynton. Eu am rămas acasă aşteptând un telefon de la Russell Birdwell, care trebuie să pice din

Statele Unite, din**tr-**un moment **într-**altul. La *5 Vi*, îmi anunţă că a sosit şi la *6 Vi* îl văd. A fost bolnav, bietul om, şi este destul de obosit de drum, aşa încât în această seară nu **s-**a putut vorbi mult. Totuşi am putut culege că are aceeaşi impresie, ca aceea culeasă de mine aci, că oprirea radiodifuziunii mele a avut un efect bun, căci m-a pus în faţa opiniei publice sub ipostaza de nee în>dreptăţit, ceea ce în USA este, totdeauna, bine. Obstrucţii şi atacuri totuşi sunt din partea cercurilor radicale şi, mai ales, a [l] ziarului P.M. <c. 576, p.

373>I-am atras atenţia asupra sectorului Citta-Sovietici.

Seara, suntem la un party la D-l & D-na Navaro. O lume nebună, mulţi nespălaţi, dar şi câţiva ambasadori. Constat în cercurile diplomatice foarte multă îngrijorare în ceea ce priveşte evenimentele din Iugoslavia, se vede, cum văd şi eu, în ele semne proaste pentru viitor. Mi-au vorbit de aceasta Cavalcanti şi ambasadorul chilian,

Schnake, mai ales acesta din urmă.

Joi, 9 decembrie

Duduia având un dejun de doamne, am poftit pe câţiva domni să mâncăm la „Borda”, Syd O’Donoghue, Floyd Ransom şi un cuban, Bosch. Masă veselă şi multe anecdote.

Întors acasă, am lucrat cu Birdwell. Complet sistemul american, a venit cu două secretare stenografe. Am revizuit cele vorbite azi-seară şi s-a hotărât că opera de propagandă va trebui să devie dublă, pentru Ţară şi pentru mine. Îl văd foarte plin de încredere pentru viitor. Mi-a spus că, atât Departamentul Justiţiei, cât şi <c.

577, p. 374> FBI îmi sunt favorabile. Pe urmă, am discutat un proiect ca să vorbesc la un post de radio local, amândoi am fost de părere că, pentru momentul de faţă, nu trebuie făcut aşa ceva, căci va pune Guvernul mexican într-o poziţie delicată şi se va pierde bunul efect al cenzurării.

La 6V2, cocktail la Bursley, pentru MacGurck, care a venit să petreacă câteva zile aci. O lume nebună, numai americani, într-un spaţiu foarte mic.

De pe frontul de luptă, în Italia pare-se că s-au dobândit succese destul de apreciabile, cari duc pe Aliaţi mai aproape de Roma. În

URSS, deşi are loc o înaintare în regiunea Kiev, în altă parte germanii au succese. În Pacific, o continuă şi sistematică înaintare, s-a atacat, pentru prima dată, teritoriul aparţinând japonezilor, Insulele

Marshall. Însă ceea ce domină totul este situaţia politică. Chestiunea iugoslavă, în care atât britanicii cât şi americanii par a fi cedat la

Teheran complet insistenţelor lui Stalin, permite ocrotirea pe fată

144 Carol al II-lea a lui Tito. Parcă nu-şi dau seama că pregătesc <c. 577, p. 375> pentru viitor un teren nesfârşit de tulburări şi comit un act de felonie faţă de Guvernul aliat iugoslav. Indignarea este generală şi chiar

Presa menţine o oareşicare rezervă. Misterul se mai întinde şi asupra întrevederii ce au avut-o Roosevelt şi Churchill cu Ismet Inonii79; se fac, bineînţeles, speculaţiuni infinite asupra întâlnirii, dar nu se ştie nimica precis. Eu tot nu-mi schimb părerea, atitudinea

Turciei depinde de cuminţenia lui Stalin.

Vineri, 10 – sâmbătă, 11 decembrie

Vremea continuă a fi frumoasă, în timpul zilei chiar simţitor de cald, abia nopţile sunt ceva mai răcoroase şi cu o brumă care străluceşte ca iarna la noi. Tot de lucru cu Birdwell. Nu e vorba să-i dau, totdeauna, ceva precis, ci, prin conversaţii, să-l fac să prinză anumite nuanţe ale gândului meu, care nu se pot, totdeauna, povesti, aşa în şir. El l-a văzut <c. 578, p. 376> pe Messersmith, care a fost cald cu el şi i-a recomandat să continue pe aceeaşi cale şi să aibă mai ales grijă de ziarele din Washington, căci sunt acelea cari impresionează pe proştii de la State Departament şi, mai ales, pe Subsecretarul adjunct, Berley, care, deşi e timorous*, este destul de important".

Când Birdwell **s**-a gândit să iee cauza mea în mână, înainte de a veni la México, a fost întâiu la FBI, ca să-i ceară sfatul. La început i **s**-a spus să nu se angajeze, nici cu mine, nici cu David Windsor.

După 4 zile însă, a fost chemat din nou şi i **s**-a spus că cu mine să meargă înainte, căci lucrurile sunt la punctul unde încep să se întoarcă favorabil, dar cu vărul meu să nu se angajeze cu niciun preţ.

Aceasta a adus vorba asupra lui David şi l-am întrebat de ce lumea este aşa de pornită împotriva lui. Mi-a povestit un lucru oribil, pare-se că după căderea Franţei el ar fi luat legătura cu germanii, spre a-şi recăpăta tronul cu ajutorul naziştilor, pe de altă parte, este un violent antisemit şi nu pierde ocazia <c. 578, p. 377> de a <se

exprima în public în această direcţie. E un lucru trist, căci nu e lipsit de calităţi, dar e prost şi incult. Mai e ceva, obiceiul englez de a nu da niciodată principilor un lucru permanent şi astfel riscă a deveni nişte pierde-vară. Astea ni le-a povestit cu prilejul dejunului ce l-a luat la noi. Sâmbătă, dimineaţa, a venit din nou, ca să facă, prin intermediarul lui Bucovich, o serie de fotografii.

După-masă, am fost să fac golf cu Sid O'Donoghue şi cu unul

Patterson, tot de la Ambasadă. Am jucat ca de obicei, deci destul de prost, dar totuşi mai bine decât m-aşteptam după o întrerupere

— Fricos, timid.

atât de lungă. Seara, din nou am lucrat cu Birdwell, pregătind materialul pentru a doua fază a lucrului său, cunoaşterea Ţării.

Duminică, 12 decembrie

Barbecue la Ellis, urmat, ca de obicei, de <c. 579, p. 378>

bridge şi de ginn rummy, care pentru Duduia şi mine au fost mănoase. Era şi Messersmith, am putut sta niţel de vorbă cu el. Mi-a

confirmat că, în a doua jumătate a lui ianuarie, se duce la Washington, unde va lua serios în mână chestiunile ce mă interesează. Nu-i place forma ce au luat-o lucrurile, şi mai ales chestiunea iugoslavă o vede ca şi mine, cu consecinţe destul de îngrijorătoare şi grave. I-am vorbit de toate aceste lucruri din punctul de vedere românesc şi i-am arătat că o prea mare şi continuă închinare faţă de Soviete va avea un efect foarte prost în ţară. Ştiri ca aceea care **s**-a publicat ieri, că pretenţi<i>le lui Stalin se întind şi asupra Dobrogei şi că ar urmări o graniţă comună cu Bulgaria, ar face ca chiar acei cari, azi, sunt cei mai mari prieteni ai democraţiilor să adopte o poziţie de rezistenţă. A priceput şi a adoptat punctul meu de vedere. În general, este nemulţumit de cum merg lucrurile privitoare la politica internaţională la State Departament.

<c. 579, p. 379> Luni, 13 decembrie

Ca de obicei, pentru Duduia clubul, altfel nimica de însemnat.

Marţi, 14 decembrie

Dimineaţa, Duduia a fost la bazarul pentru operele de războiu' engleze. Eu m-am abţinut, din cauza atitudinii stupide a [l] lor. La prânz, Birdwell, care a stat toată după-amiaza de vorbă şi privind fotografii din Ţară. A fost foarte interesat şi l-a izbit lipsa de poliţie şi cum eram, totdeauna, însoţit de Mihăiţă. Au fost pentru el o revelaţie toate cele ce le-a văzut şi i-a<u> dat un destul de bun tablou a<l> vieţii ce o duceam. I-am arătat şi un album cu vederi de la noi, cari l-au uimit nedâ**ndu-**şi seama, deloc, de ce este România.

Zilele trecute **s**-a întâmplat o întâmplare destul de nostimă şi care l-a încântat pe Birdwell. O cucoană americană, cu care <c. 580, p. 380> jucasem bridge, vorbind despre aceasta, mă laudă şi termină prin următoarea delicioasă reflexie „presupun că este o bună familie"! în general, toţi acei cari aud această anecdotă, adevărată, se prăpădesc de râs.

Seara, am fost poftiţi de Tehkotoua la concertul lui George

Chavehavadze, şi el prinţ georgian. A fost o adevărată revelaţie, are un talent enorm, este, într-adevăr, un foarte mare pianist. Îndeosebi felul cum cântă *Concertul lui* Grieg a făcut admiraţia tuturor a şi i-a

146

Carol al II-lea adus ropote de aplauze şi ovaţii. După concert, am fost la un nou local ce **s**-a deschis, „Mânuit", atmosferă plăcută şi excelentă muzica. a [l] unui lăutar român.

Ca ştiri, cea mai importantă este că sovieticii încep a stăpâni situaţia în regiunea Kiev, la Mălin, unde se desfăşoară o mare bătălie.

Miercuri, 15 decembrie

Dimineaţa, Duduia a fost la Crucea Roşie, <c. 580, p. 381> unde se lucrează cu spor. După-masă, iar nu s-a simţit bine, aşa încât am stat acasă. Am făcut, către seară, ceva muzică, ascultând ceva cu totul nou *Simfonia lena*, atribuită lui Beethoven. Ar fi o lucrare de tinereţe, îmi face impresia că este, incontestabil, de el.

Pe front, nimica prea important, afară de întărirea rezistenţei germane la Mălin. O altă ştire, care face să se crează că se pregăteşte ceva în direcţia Balcanilor, este că generalul Patton, comandantul

Armatei a 7-a americane, a sosit la Cairo.

Joi, 16 decembrie

Din nou, o zi foarte frumoasă, dar mai puţin caldă ca cele trecute. Duduia, nefiindu-i bine, a stat mai mult în pat. Apropiindu-se

Crăciunul, am fost, după-masă, în oraş după cumpărături. Se găsesc puţine lucruri frumoase, este o disperare, tot în argintărie este refugiul, dar şi aci prăvăliile sunt <c. 581, p. 382> goale.

Seara, am fost, din nou, pe punctul de a avea o criză de nervi, sunt complet dezgustat de felul cum se poartă cei mari faţă de aliaţii lor mai mici. După porcăria făcută, zilele trecute, guvernului iugoslav, astăzi Eden face una lui Georgie al Greciei, declarând în

Camera Comunelor că n-are niciun tratat care-l obligă la menţinerea lui pe tron. Vizibil<a> în toate acestea este oribila influenţă sovietică, care doreşte o stare de tulburare în Balcani, ca să-şi poată face mendrele. Căci de ce nu se vorbeşte de plebiscit decât în aceste monarhii şi nu se spune niciun cuvânt asupra regimurilor în celelalte ţări, ca Olanda, Norvegia, Danemarca, Anglia şi USA. Gafa care au făcut-o americanii faţă de de Gaulle a dat apă la moară lui

Stalin, ca să ceară acelaşi rgim pentru guvernele ce nu-i convin.

Toată această procedură este de o orbire nemaipomenită şi va cauza, pentru toată Europa, o stare de nelinişte de nedescris. Cum se va putea reface lumea în astfel de împrejurări?

<c. 581, p. 383> Vineri, 17 decembrie.

Vremea s-a mai răcorit niţel. Duduia e tot suferindă. Am fost, după-masă, din nou în oraş după cumpărături de Crăciun. Efort

* în text este: *octombrie*.

Inutil, căci prăvăliile cari îmi promiseseră să aibă ceva pregătit ca să-mi arate, după bunul obicei mexican nu s-au ţinut de cuvânt. La prânz, am avut pe Preinţul> & Preinţe>ssa Tehkotoua şi Chavehavadze. Am putut să constat cât de fin şi de plăcut este acest pianist de valoare.

Sâmbătă, 18 decembrie

Zi şi mai răcoroasă decât ieri. Dimineaţa, a venit, de la revista

„Life”, ziarista Helen Morgan, să facă o serie de fotografii. M-a luat în salon, birou, grădină, cu câini, fără etc. După-masă, am stat acasă.

A fost D-na Wendell s-o vază pe Duduia. Lucrul cel mai important ce l-a povestit este că un comunist iugoslav, căruia Legaţia sa din

Washington i-a refuzat <c. 582, p. 384> paşaportul, a primit unul de la Umansky, care-l va trimite în Iugoslavia, după un stagiu de pregătire în URSS.

Ca ştiri, cea mai importantă mi se pare a fi apariţia trupelor franceze pe frontul italian. Astfel, după cum au constatat-o şi ziarele, mai toţi foştii aliaţi din trecutul războiu’ luptă din nou cot la cot. Singură România lipseşte, când am să am bucuria s-o văd acolo unde îi e locul, când aceşti proşti de Aliaţi vor vedea, oare, şi realitatea şi însuşi interesul lor?

Duminică, 19 – vineri, 31 decembrie

Cum Crăciunul se apropia, mai tot timpul a fost luat cu potrivitele pregătiri, mai ales cadourile, problemă care devine din ce în ce mai grea şi se reduce, mai ales, la argintărie.

Ajunul l-am sărbătorit, ca de obicei, având ca invitaţi <pe>

Marion Messersmith, el n-a putut veni, Tommy şi Ethel Miller.

Nicky şi Carol Tehkotoua, Chavehavadze şi Syd şi Kitty O’Donoghue, care se arată, ca şi şeful lui, adevăraţi prieteni.

<c. 582, p. 385> în ziua de Crăciun, tradiţionalul dineu la Ambasada USA, la care iau parte, mai ales, prietenii noştri din Coyoacan, urmat de tot atât de tradiţionalul bridge. Duduia continuă a se resimţi de altitudinea aceasta nenorocită care o macină pe zi ce trece. Deci ajunul Anului Nou l-am petrecut liniştit, a fost numai

Chavehavadze, care e un tovarăş plăcut şi plin de haz. Ernest a plecat devreme, având o combinaţie în altă parte. Am stat deci în trei,

făcând muzică nostalgică, rapsodiile lui Enescu, *Moldova* lui Smetana, *Finlandia* lui Sibelius şi *Patetica* lui Tehaikowski.

Un an agitat l-am terminat în linişte şi dor de acasă. Gândurile s-au dus către Mihăiţă şi Ţară, ce o fi făcând? Un ultim salut l-am mai dat adoratei noastre de Pussy, care doarme, colo, în grădină, sub lespedea cea rece, şi al cărei dor nu încetează. Dormi în pace.

Omuleţ drag, ani din viaţă ne-ai luat părăsindu-ne!

<c. 584, p. 389> Sâmbătă, 11 ianuarie

Iată că începe un nou an şi, ca întotdeauna, se puneei în faţa minţii arzătoarea întrebare: Ce va aduce oare? Făgăduieli sunt nesfârşite, dar cari se vor putea ţine dintre ele? Iată la ce trebuie răspuns. Cine poate, oare, răspunde? Cei mari şi atotstăpâni asupra destinurilor lumii, poate? Cred că ştiu ce vor, dar mi-e teamă că nu vor acelaşi lucru, de unde nici răspunsul lor nu poate fi ceva precis, şi primejdia cea mare e că, din toate acestea, să nu iasă un dezastruos compromis care să lase biata noastră lume într-o stare şi mai proastă ca înainte. Ca şi la sfârşitul trecutului război, ne găsim în faţa unui mare punct de întrebare: ce va da şi ce va cere URSS? Azi însă ea este puternică şi, prin acţiunea ei militară, a căpătat un prestigiu care nu-l avea atunci. Pacea, dacă ea se va obţine printr-o desăvârşită victorie asupra Germaniei, în decursul acestui an, cu toate promisiunile ce se fac, nu va fi decât iluzorie, căci, în locul dictaturii nazisto-hitleristă, <c. 585, p. 390> vom avea <pe> acea comunistostalinistă. Până ce aceasta nu va fi pusă la locul ei, nu se va putea prevedea decât un nou şi crâncen război. Dar ceea ce m-îngrijoreşte mai ales este destinul României. Ca în tot decursul istoriei, ea se găseşte la punctul de *contact*" între Apus şi Răsărit, la nenorocitul punct geografic unde se ciocnesc aceste două interese şi de unde ies [el deci scânteie şi foc, se găseşte în calea pe care Rusia Imperială sau Sovietele Comuniste, nu importă, vrea de veacuri s-o păşească în drumul ei către Mediterana. Dacă deci România va ieşi sleită şi duşmănită de învingători, ce poate ea nădăjdui în acest haos? Politicianie în fără scrupule şi numai mânaţi de interesele şi de ideologii sterpe, personale sau de partid, nu sunt elemente cari să poată face o operă constructivă şi energică, de care are nevoie Ţara pentru ziua de mâne. Tot ce putem face pentru moment e să ne rugăm lui

Dumnezeu că vor ieşi la suprafaţă acei oameni tineri, plini de vlagă

— Cuvânt scris deasupra variantei iniţiale: *ciocntli* (sic), tăiată.

şi de patriotism, cari să ducă România la malul cel sănătos. <c. 585, p. 391> Ne rămâne nădejdea, acea virtute creştinească, care nu trebuie să piară niciodată din sufletul omenesc.

E o zi frumoasă şi liniştită, chiar atât de liniştită încât Ernest a rămas acasă. Dimineaţa, au venit O'Donoghuii să ne ureze la *mulţi ani*. Altfel, nimica.

Duminica, 2 ianuarie

Zi tot atât de liniştită ca ieri. Mă simt cu mult mai bine, deşi mai am guturaiu. După-masă, Dorothy şi Melvin Doolittle au venit să ne facă urările lor de Anul Nou. Altfel, nimica.

Ca ştiri, activitate mai multă pe frontul sovietic, unde Armata

Roşie tot înaintează şi se apropie de vechile fruntarii, în Pacific.

MacArthur îşi continuă acţiunea de cucerire energică. E foarte multă agitaţie cu reorganizarea Marelui Comandament Aliat, în vederea marii ofensive de care se vorbeşte mult prea mult. Fiecare crede că trebuie să facă Presei <c. 586, p. 392> declaraţii care mai de care" mai înflăcărate, începând cu Eisenhower.

Luni, 3 ianuarie

Vremea este, într-adevăr, splendidă şi chiar seara nu e frig, încât am putut să ne dispensăm de foc în salon. Dimineaţa, a venit

Helen Morgan, de la „Life", ca să facă restul fotografiilor de cari avea nevoie, **s**-a executat şi Duduia.

După masă, am continuat cu expedierea cărţilor de Anul Nou, cari au făcut un efect colosal. Spre seară, la cinema, să vedem filmul despre care se vorbeşte atâtea: *Randson Harvest*, cu Gier Garson şi

Ronald Coleman. E foarte frumos, dar îl găsesc mai puţin emoţionant decât se spunea.

Înaintarea continuă a Armatei-Roşii şi aceeaşi vorbărie fără rost.

Am primit o telegramă de felicitări de la Pangal, care zice că totul merge bine pentru mine şi „România Liberă"..." *

Ca ştiri, luptele continuă în Italia, dar sunt frânate de vremea rea. În URSS, înaintarea fără oprire a Armatei Roşii, graniţa Poloniei a fost trecută. Cearta între guvernul iugoslav şi Tito pare a se fi calmat niţel.

Joi, 6 ianuarie

Bobotează, aci Sărbătoarea, destul de mare, a Regilor.

De dimineaţă, vine Clarence Rose să-mi spuie că persoana care trebuia să transmită mesagiul era Sam Katz, am ghicit deci bine, dar că el a refuzat s-o facă, deci rămâne ca tipul s-o facă direct.

* în text este: *care de mai care*.

V: „Fila conţinând paginile 393 – 394 a fost ruptă din caiet.

150

Carol al II-lea

La prânz, suntem poftiţi la Bueno de Prado, sindrofie mare pentru aniversarea gazdei.

Am vorbit mult cu ambasadorul Uruguayului, Marques Castro, cu al Venezuelei şi cu însărcinatul de afaceri al Argentinei, Pardo, care-i un om foarte plăcut şi cumsecade. L-am întrebat ce este cu telegrama de felicitări trimisă lui Mihăiţă şi la care n-am primit <c.

587, p. 396> răspuns. Explicaţia lui este că, nefiind la Bucureşti decât un însărcinat de afaceri, în persoana unui tânăr secretar fără experienţă, acesta trebuie să fi făcut o gafă, de unde lipsa de răspuns. După prânz, s-a jucat brige.

Găsesc toată lumea foarte îngrijorată de înaintarea sovietică.

Aceasta fiind continuă şi trecând peste fosta graniţă poloneză, se pune, în mod acut, problema pretenţi<i>lor URSS.

<R. 24, c. 3, p. 1> Vineri, 7 ianuarie

Messersmith mi-a trimis vorbă că mă va vedea azi, la 4. Am avut o lungă conversaţie cu el, foarte caldă şi foarte prietenoasă. În special i-am vorbit de problema sovietico-europeană, i-am arătat ce primejdie prezintă pentru viitor. Am luat ca bază declaraţi<i>le

Chartei Atlantice, cari stipulează că fiecare popor se va putea conduce după cum doreşte şi am pus aceasta în paralel cu acţiunea sovietică faţă de Tito. Influenţa, propaganda şi, fatalmente, banii comuniştilor sunt chemaţi a falsifica complet voinţa popoarelor. Pe de altă parte, felul cum Guvernul Britanic a cedat pretenţi<i>lor lui

Stalin după Conferinţa de la Teheran, cu privinţă la „Patrioţii iugoslavi", este o lipsă de loialitate faţă de un suveran şi de un guvern care, din prima zi, a fost alături de Aliaţi. Aceste fapte nu sunt făcute spre a da prea multă încredere celorlalţi. Mi-a răspuns că se prea poate ca unele cerinţe ale războiului fac ca să se facă <c. 4, p. 2> unele concesiuni acestor puternici aliaţi. Replica-mea a fost bruscă, că aceste

concesiuni sunt avansuri cari se dau asupra viitorului şi că ele vor fi foarte greu de recuperat mai târziu, că, din punctul de vedere material, USA susţine Sovietele şi deci ar putea să le impuie condiţiuni. Mai trebuie adăugat un alt fapt nou, al acestui război, conducerea operaţi<i>lor nu este în mâna militarilor, deci orice pas greşit atrage după el şi consecinţe politice, pe când, dacă conducerea ar fi în mâna profesioniştilor, ar mai exista peste ea autoritatea politică, care-i poate dezavua gafele politice şi le poate repara. Pe acest punct mi-a dat absolută dreptate.

— *Arhivele Naţionale Istorice Centrale, Colecţia microfilme Portugalia, rola*

22, cadrele 398 – 587. Microfilm după caietul cu însemnări voi. 11 E, pag. 1 – 396.

În continuare, urmează însemnările dintre 7 ianuarie-31 ianuarie, cuprinse în volumul 11 F.

Însemnări zilnice – 1944

151

Pe urmă, conversaţia a trecut la chestiunea mea personală. Am arătat, din nou, cum că, fără nicio ambiţie ori interes personal, vreau să lucrez şi că orice recunoaştere, fie chiar oficioasă, a mişcării ar putea să ralieze majoritatea forţelor româneşti împrejurul meu, că este o elementară dreptate să mi se dea şansa de a putea face ceva, măcar să nu mi se taie punţile pentru viitor. La aceasta am adăugat că ştiu câtă <c. 4, p. 3> inimă pune el întru apărarea cauzei mele şi că pun multe speranţe în ceea ce va putea face. **Întrebându**-l, pe urmă, dacă ştie ceva despre o eventuală plecare a lui Stettinius **într**-un post de ambasador, mi-a spus că nu va putea rămâne mult timp în locul lui, nefiind deloc la curent cu chestiunile politice. Acţiunea lui este mai mult pe terenul administrativ, ca consecinţă e că sunt din nou posibilităţi ca el, Messersmith, să fie chemat să-l înlocuiască, căci Hull, care-i bolnav, are nevoie de un ajutor care să cunoască lucrurile; de astă dată el nu va putea refuza. De aci am dedus că acelea ce mi le-a spus Rose sunt egale cu zero, după cum şi crezusem de la început. Ultima chestiune a fost cea financiară, în care m-a asigurat că va aranja totul, atât pentru mine, cât şi pentru Urdăreanu. Am plecat de la el destul de mulţumit; omul, şi mai ales eu, nu-şi pierde niciodată nădejdea, altfel n-ar fi om.

<c. 5, p. 4> Sâmbătă, 8 ianuarie

După-masă, a venit Clarence Rose cu prietenul lui, Joe Skilken, acesta este un mare antreprenor de lucrări publice din Columbus

Ohio. Cum nimeni n-a voit să-mi transmită propunerea acelui misterios *X*, el a venit personal să mi-o comunice. Foarte jenat, mi-a expus chestiunea, zicând că acela din partea căruia vine este un personaj cu foarte multă putere la centru, de altfel toată oferta se reduce la intrarea mea şi a Duduieei> în USA. I-am răspuns că.

<în prealabil de a da vreun răspuns, trebuie să ştiu cine este acel

Domn *X* şi că, pe urmă, pentru mine, suma cerută este extrema limită a posibilităţilor mele. La chestiunea cine este acel puternic *X*, n-a reacţionat şi, din nou, a declarat că este extrem de jenat de a transmite o astfel de comunicare şi că n-ar fi făcut-o dacă, personal, n-ar datori recunoştinţa lui *X*. Aci a rămas chestiunea până la o viitoare întrevedere, pe care o doreşte.

<c. 5, p. 5> Duminică, 9 ianuarie

Cu cât sovieticii se apropie de graniţa Ţării, cu atât creşte, din nou, interesul pentru România, o văd din cererile de declaraţii ce-mi vin din partea Presei.

Pe la 6, suntem poftiţi la Dorothy Doolittle, bridge, ginn rummy şi masă foarte bună. Şi aci, în acest cerc filantropic, văd domnind aceeaşi îngrijorare asupra înaintării sovietice.

Deşi zilele sunt calde, nopţile sunt foarte răcoroase.

152 Carol al II-lea

Luni, 10 ianuarie

După-masă, am lucrat niţel să-mi pun aceste notiţe la punct. Pe urmă, mi-am acordat marea plăcere de a-mi da un concert de sonate. Ca întotdeauna, această muzica bună şi înălţătoare este marea mulţumire şi liniştire sufletească. Duduia s-a dus la club, care e la

Edith Bonilla; m-am dus, mai târziu, şi eu, n-am avut carte. La toţi se vede constanta îngrijorare pentru <c. 6, p. 6> înaintarea în Europa Centrală a Sovietelor. Într-adevăr, aceasta pune pentru Ţara noastră probleme cruciale. Pentru mine, personal, apare o problemă care devine acută, Maniu, veşnic mă lovesc de acest opozant profesionist. În timpul din urmă, sunt ştiri că ar lua avânt şi că

Mihăiţă ar avea consfătuiri cu el. În tot cazul, la noi este panică şi se procedează la evacuarea spre Transilvania. Ultimele bombardări ale

Sofiei trebuie şi ele să fi mărit îngrijorarea.

Marţi, 11 – miercuri, 12 ianuarie

Din nou Duduia nu se simte bine şi a rămas, aceste două zile, în pat, deci şi activitatea mea a fost destul de redusă.

Ca ştiri, cele care domină sunt tot neîncetata înaintare a Armatei

Roşii. Germanii par, cu toate eforturile mareşalului Manstein80, să n-o poată frâna. Luptele sunt, în tot cazul, foarte sângeroase şi pierderile trebuie să fie enorme din ambele părţi. În Italia, dacă n-ar fi <c. 6, p. 7> prezenţa trupelor franceze, activitatea ar fi aproape nulă. Războiul aerian continuă prin bombardamente din ce în ce mai masive asupra Germaniei. Au început discuţii între Polonia şi

URSS, prin intermediarul lui Eden, asupra viitoarei graniţe. Un semn bun, sovieticii au mai scăzut din pretenţi<i>le lor, vorbind astăzi de Linia Curzon ca bază de discuţie. Aci situaţia Franţei începe a se clarifica, căci Garreau Dombosle şi-a prezentat scrisorile de acreditare ca delegat, este o nouă formulă, care altă dată se numea

Agent Diplomatic.

Din ţară, aflăm, prin Ribeiro, că, cu ocazia unei recepţii diplomatice, Mihăiţă a avut un gest energic care l-a pus pe Antonescu la locul lui. Pare-se că se aşezase pe treptele tronului şi că Mihăiţă a refuzat să înceapă ceremonia până ce Mareşalul nu şi-a reluat locul ce i se cuvenea, împreună cu membrii guvernului. Aceasta, fatalmente, a dus la un conflict. Bravo ţie, Mihăiţă! O altă ştire din ziare e că Antonescu ar fi grav bolnav şi că s-ar gândi să se retragă.

<c. 7, p. 8> Joi, 13 ianuarie.

Spre seară, a venit Colonia Română să prezinte felicitările de

Anul Nou, dată a fost ale<a>scă> de ei, căci, zice Ceserman, la l-iu

* în text este: *februarie*.

era prea greu să adune lumea. Au fost puţini de astă dată, numai vreo 20. Cu acest prilej, s-a prezentat şi noul comitet al Cercului şi al „Reomâniei> Leibere>”: arhitect Hirsch, preşedinte; Klein, fostul luptător în Brigăzile Internaţionale din Spania, vicepreşedinte;

Konia, bancher, casier; şi cel mai tânăr dintre Cesermani, secretar.

După plecarea lor, au venit Clarence Rose şi Skilken, după răspunsul la propunerea lor, am rămas pe aceeaşi poziţie şi atunci au

declarat „Then let it full”.

Din lume, tot acede>aşi ştiri, fără nicio variaţie. Să vedem ce vor da conversaţi<i>le polono-sovietice, este un lucru foarte important pentru viitor.

<c. 7, p. 9> Vineri, 14 ianuarie

Duduia s-a sculat astăzi. Vremea e frumoasă şi caldă. A ieşit, astăzi, prima floare a [l] unui pom roditor. Grădina face eforturi de a se reface, cu toată lipsa de apă. Această chestiune în Coyoacan a devenit o calamitate, cel puţin o jumătate din zi n-avem apă în casă.

La 4 d. a., am chemat Comitetul „României Libere” să ne consfătuim asupra activităţii viitoare, căci momentul este venit ca activitatea să reînceapă. Singurul care are idei mai clare asupra ea> ce trebuie făcut este Klein. Singurul lucru la care s-au gândit este o serbare pentru strângerea fondurilor. S-a mai hotărât de a se scoate un buletin. Am rugat pe toţi să se gândească şi să înjghebe un program, dându-l<ei pentru aceasta o limită extremă de o săptămână

Sâmbătă, 15 ianuarie

Am fost în oraş şi, ca de obicei, mi-am ales, <c. 8, p. 10> pentru ascultare, discuri. Urdăreanu a primit o scrisoare care denunţă pe Pangal că ar face un joc dublu şi că ar fi în solda lui Antonescu.

Seara, la Radio spune că pe malul Mării Negre ar fi avut loc lupte între un grup de 100 de antinazişti români şi armată. Deci se mişcă ceva la noi şi tot Maniu câştigă teren.

Duminică, 16 ianuarie

Văd în ziare că Messersmith a şi început întrevederile lui la

Washington, l-a văzut pe Cordel Hull, întâiu, şi unele ziare că şi pe

Roosevelt. Aştept cu nerăbdare întoarcerea lui, să vedem ce rezultate aduce, cu toate că în adâncul sufletului meu nu prea am mari speranţe.

Ieri a fost Kitty O’Donoghue s-o vază pe Duduia şi au vorbit lung despre Crucea Roşie Americană de aci. Ea este indignată de

„Las-o baltă”.

154 Carol al II-lea lipsa de interes şi de patriotism a femeilor americane din partea locului, ele, dacă nu sunt atinse personal, nu vor să sacrifice cea mai mică plăcere <c. 8, p. 11> spre a veni să lucreze acolo unde este atâta nevoie. Pentru mine este o mândrie că iubita mea Duduia este socotită ca cea mai bună şi harnică lucrătoare.

Spre seară, la Millerii, unde, bineînţeles, s-a jucat bridge. Amy, fostă Schmidt, s-a reîntors spre a pune la punct divorţul ei de Carl.

Pentru toţi a fost o bucurie s-o revedem.

Am avut o informaţie că unul din aviatorii americani căzuţi cu prilejul bombardamentului de la Ploieşti a scris familiei sale cât de bine este îngrijit şi că nici în armata lui n-a fost aşa de bine hrănit.

Sunt internaţi la Hotelul Militar din Sinaia.

Luni, 17 ianuarie

Vremea s-a răcorit, din nou, foart mult, deşi soarele străluceşte.

Duduia a fost la club. Eu am stat acasă şi mi-am încercat noile discuri, între care am găsit unele foarte frumoase şi interesante. Pe urmă, am jucat pichet cu Ernest, care, prin excepţie, a stat astăzi acasă.

<c. 9, p. 12> Marţi, 18 ianuarie

De dimineaţă, în presă, o lovitură de teatru, ziarul oficial al Sovietelor, „Pravda”, că emisari britanici s-ar fi întâlnit, undeva, în

Peninsula Iberică, cu Ribbentrop, spre a discuta o pace separată.

Toată Presa este indignată de această, josnică intrigă, al cărui scop nu se poate bine desluşi. Polonezii au primit de a sta de vorbă cu

Moscova, primind arbitrajul Angliei şi al USA, însă Sovietele fac greutăţi, spunând că nu poate sta de vorbă cu un guvern cu care n-are relaţii diplomatice, că în nota poloneză nu se vorbeşte de

Linia Curzon, ceea ce ar însemna, implicit, că această bază de discuţie n-a fost primită şi, în sfârşit, că Guvernul Polonez din Londra nu prezintă adevăratul spirit (comunist) al poporului şi, în sfârşit, pentru aceasta ar trebui să participe la el şi unii membri ai Comitetului Liber de la Moscova. Din nou, semne de îngrijorare, să vedem care va fi reacţiunea anglo-saxonilor. În sectorul Leningrad, Armata Roşie a început o nouă ofensivă. În Italia, Cassino este aproape cucerit, după ce, acuma 3 luni, <c. 9, p. 13> Presa americană anunţase că fusese evacuat de nemţi[81].

Astăzi a fost frig bine de tot. După-masă, am mai făcut muzică.

Miercuri, 19 ianuarie

Vremea se menţine rece. Spre seară, recepţie la Ambasada Braziliană pentru decorarea lui Padilla. O lume nebună, încât abia puteai să mişti. Tot Corpul Diplomatic, între care, la marea mea

rare, l-am văzut şi pe Umansky, deci un semn că Brazilia începe să mai cedeze din intransigenţa ei de a relua raporturile cu Sovietele.

Tipicul ceremoniei, cel obişnuit, de astă dată însă Padilla a improvizat o cuvântare de toată frumuseţea, atât ca lirism cât şi ca fond.

Chestiunea care domină toate cercurile este bomba azvârlită ieri de „Pravda”. Am vorbit despre aceasta cu Bateman, care mi-a spus, între altele, că a făcut foarte mare impresie în Anglia <c. 10, p. 14>

şi că nu vor uita atât de uşor această insultă. Pe urmă, cu Cianfara, de la „New York Times”, care mi-a spus că vorbind cu Umansky despre această chestiune, a declarat că, în tot cazul, este o foarte bună profilaxie, deci continuarea insinuărilor felone.

După recepţie, am fost la O’Donoghue, ca să pot sta niţel de vorbă cu Johnson, preşedintele Camerei de Comerţ Americane.

Am găsit în el un american foarte deştept şi care nu se încurcă în formule şi utopii, un spirit practic şi care deci vede destul de negru.

I-am expus punctul meu de vedere, care l-a găsit foarte just, dar care crede că, din cauza atitudinii Sovietelor, va fi foarte greu de realizat. El crede că publicul american nu este îndestul de pregătit spre a face sacrificii suplimentare care să impuie o hotărâre internaţională, cum este Charta Atlantică, tuturora. Trebuie să mărturisesc că ce am cules de la dânsul n-a fost prea încurajator pentru viitor.

<c. 10, p. 15> Joi, 20 ianuarie încep în Presa americană unele atacuri împotriva Sovitelor, cari, scrise de un anume Simms, sunt reproduse, aproape zilnic, în ziarul local, „Excelsior”. Este o bună prevenire a [l] publicului, dar masa e aşa de stupidă, încât foarte greu va putea vedea realităţile şi nu vor înceta de a fi orbite de succesele neîncetate ale Armatei Roşii, care îşi <continuă>, de astă dată, ofensiva în sectorul Leningrad. Am avut o intuiţiune corectă asupra relaţiunilor brazilo-sovietice, azi ziarele anunţă că s-au şi început tratativele pentru reluarea legăturilor diplomatice. Columbia a şi făcut-o, noul ministru al URSS

a trecut, zilele trecute, pe aci.

Duduia nu se simte bine, aşa încât am stat acasă. Seara, însă am fost să cinăm la un român de-ai noştri, Piso, un ardelean, care a fost profesor de botanică şi care, ca mulţi de ai lui, **s**-a expatriat pe continentul american şi are un atelier de tâmplărie care merge foarte bine şi lucrează foarte frumos. <c. 11, p. 16> De la arhitectul Hirsch aflu că, zilele acestea, au fost lansaţi în Ţară cu paraşutele 3 ingineri petrolişti, între care un oareşiecare> Meţianu ar fi fost prins*2. Se vede

că colonelul Goss a început să lucreze.

Vineri, 21 ianuarie

La ceai, Pardo şi nevastă-sa, de la Ambasada Argentinei, amabili, dar nu prea interesanţi. Pe urmă, am fost la cinema „Lindavis

156 Carol al II-lea ta”, unde am văzut un film pe care-l mai văzusem în Ţară: *The tale of the two cities**, cu Ronald Coleman.

Înţepările lui Simms împotriva Sovietelor continuă şi sunt foarte bune şi logice. Chestiunea Poloniei este la ordinea zilei, nu prea are aerul de a se rezolva.

Sâmbătă, 22** ianuarie

O zi relativ liniştită, am stat acasă şi am pus <c. 11, p. 17> ordine în lucrurile mele. Am avut o mare discuţie, mai ales cu Ernest, asupra unei chestiueni> destul de delicate. Suntem poftiţi, luni, pentru dejun la Legaţia Franţei, iar marţi dau prima lor mare recepţie, la care nu suntem poftiţi. În mod natural şi potrivit cu toată dragostea ce am arătat-o Garreau Dombosleilor, era natural să luăm şi noi parte la ea. Explicaţia este că Umansky, care continuă, prin toate mijloacele, să ducă o campanie împotriva în ea „” şi cum francezii sunt foarte prieteni cu sovieticii şi, până la un punct, sunt dependenţi de Moscova, n-au libertatea de acţiune a celorlalţi reprezentanţi diplomatici. Probabil că Umansky a făcut o aluzie, ori presiune, în această privinţă, mai ales după publicarea în Buletinul

Ambasadei Sovietice din Washington a unei notiţe care zicea că niciodată nu trebuie să m-întorc pe tronul României. D-na Garreau

Dombosle a făcut Duduieei> o aluzie în această direcţie. Urdăreanu era de părere că, în aceste condiţiuni, să nu ne ducem. Eu, dimpotrivă, <c. 12, p. 18> pricepând situaţia delicată a lui Garreau

Dombosle şi voind să nu stric cu nimica [cu nimica] legăturile cu

Franţa, am fost de părere să mergem. Nu este momentul să fii arţăgos, trebuie, cu cât eşti mare, să ştii la unele momente să fii mai umil. Părerea mea a avut câştig de cauză şi sunt foarte mulţumit.

Duminică, 23 ianuarie

De dimineaţă vine ştirea că Aliaţii au făcut o nouă debarcare în

Italia, la sud de Roma, în regiunea Anzio-Nettuno. Această operaţie **s**-a făcut cât se poate de uşor şi cu minimul de rezistenţă.

La ceaiu, pe John Lloyd de la „A. P.”, care **s**-a întors din**tr**-un turneu de o lună în America de Sud. A fost mai puţin interesant decât m-aş fi putut aştepta. I-a plăcut, mai ales, Argentina şi a cules impresia

că prea multă dragoste pentru USA nu este acolo. Şi el este destul de pesimist asupra viitorului şi nu crede <c. 12, p. 19> în prea marea rezistenţă faţă de pretenţiunile sovietice. Vede primejdia acestui lucru şi, ca mine, vede că, dacă nu se face nimica, va însem

— Titlul corect este: *A Tale of two Cities*.

** în text este: *23*.

„Iniţial, urmă: *şi nu doreşte prezenţa mea*, tăiat apoi.

na că al treilea războiu' mondial va fi fatal, însă este destul de fatalist. Pleacă la New York şi mi-a promis că dacă va avea ceva interesant va trimite vorbă.

Luni, 24 ianuarie

Ziua Unirii, azi trebuie să fie la noi o zi tristă, dar care pentru viitor va fi, poate, aceea care va da naţiunii un nou avânt de energie şi dorinţa de luptă.

Dimineaţa, un telefon de la Presă, că Mihăiţă a fost operat de hernie. Bietul băiat n-are noroc, veşnic buclucuri, ce e mai rău e că nu pot avea deloc ştiri. Azi, faimosul dejun la Legaţia Franţei, ca persoane mai răsărite, Jouvet, cu unii din trupa lui. Nicio aluzie la nimica, n-am vorbit politică. Casa este, poate, una din cele mai frumoase de aci.

Ca ştiri, ofensiva sovietică, mai ales în Nord, s-a atacat şi la Kerci. Cu polonezii încă nicio ştire.

Marţi, 25 ianuarie

La dejun, Clarence Rose, care pleacă la Washington. Povesteşte că a fost chemat de Roosevelt şi că această întrevedere i-a fost aranjată de puternicii lui prieteni, Stettinius şi Vanderbilt. Este convins că este în chestiunea noastră, cine ştie, şi ne înşiră toate lucrurile energice şi bune ce le va spune celui mare. Ca de obicei, sunt foarte sceptic asupra acestei chemări, n-o cred posibilă. Totuşi, în această lume stranie a Americii totul este posibil.

Seara, Radio zice că sunt posibilităţi ca Argentina să rupă relaţiile cu Axa. Chestiunea a venit pe tapet din cauza arestării, la Trinidad, a viceconsulului Argentinei, implicat într-o afacere de spionaj.

O zi frumoasă, începe a se încălzi din nou, avem însă chinul lipsei

<c. 13, p. 21> de apă, n-a curs toată ziua.

Miercuri, 26 ianuarie

Dejun la Conway, ca să întâlnim pe D-l special preşedintele

Sofinei. Am vorbit cu el, spunându-i ideile mele asupra viitorului economic al lumii, a fost de acord.

Joi, 27 ianuarie

După o noapte de insomnie, dimineaţa două ştiri importante.

Argentina a rupt relaţiile diplomatice cu Axa, intrând deci în solidaritatea continentală. Ceea ce este cu mult mai important pentru politica mondială e că URSS a refuzat mediaţiunea anglo-americană în chestia Poloniei. Aceasta l-a făcut pe Eden să declare în Camera

Comunelor că Marea Britanie nu recunoaşte schimbările teritoriale

158

pricinuite de război şi că aceste chestiuni <c. 14, p. 22> trebuie rezolvate conform cu principiile Chartei Atlantice. Bravo!

Seara, party la Berger. Mie nu mi-a plăcut, căci a fost o lume imposibilă, a cărei singură idee era să se *îmbete**, şi au făcut-o copios.

Vineri, 28 ianuarie

Cu Duduia, am fost poftit de Clarence Rose la un dejun ce ni l-a dat la Country Club. O lume foarte amestecată, câţiva oameni bine, între care fostul preşedinte Portes Gi183. Seara, la teatru, prima reprezentaţie a trupei „Jouvet”. A debutat prin *l'École des femmes*., a lui Molière, **într**-o formă complet modernizată, dar original nerămânând decât textul. A fost frumos, dar am rămas totuşi oareşicum şocat. Sala arhiplină, entuziasm relativ. Lângă loja noastră a fost aceea a lui Dombosle, în care poftise şi pe Umansky.

Ca ştiri, nimica important, lumea este în aşteptarea unor noi desfăşurări în urma <c. 14, p. 23> atitudinii luate de Eden. O veste venită de la Radu Irimescu ne anunţă moartea lui Mocsonyi, care a avut loc în mai. Îmi pare rău de om, dar, cel puţin, m-a scutit de a curăţi de la curte acest pederast oportunist.

Sâmbătă, 29 ianuarie

Absolut nimica astăzi. O zi foarte frumoasă, vremea **s**-a mai încălzit niţel. Duduia a fost la alergări, a stat toată după-amiaza şi **s**-a întors obosită şi <ei, din nou, **într**-o stare de nervi teribilă.

Duminică, 30 ianuarie

La dejun, pe George Chavehavadze, care pare încântat de a se fi întors, pentru câtva timp, în México. Cum, de astă dată, a avut ideea de

a-şi da primul concert în folosul Crucii Roşii Mexicane, i s-a făcut o bună reclamă. De când <c. 15, p. 24> a plecat, a avut aventuri nemaipomenite, şi-a pierdut toate hârtiile în cel mai stupid accident. Cum hidroavionul cu care călătorea ameriza la Victoria, în Canada, uşa de la camera de bagaje s-a deschis şi valiza lui a căzut în apă. Din fericire, agenţii autorităţilor au văzut incidentul, totul s-a sfârşit bine, putând obţine hârtii provizorii.

Spre seară, am fost la Millerii, unde am avut un joc de ginn rummy foarte interesant.

Luni, 31 ianuarie

Clubul la noi, foarte multă lume şi cu „The boys”. La început.

INI jucat bridge cu succes şi pe urmă ginn rummy, cu rezultat dez

...„u, l îl fost şters în text, dar se poate citi.

astruos. Ca întotdeauna la noi, atmosferă bună şi lumea pare foarte mulţumită. După-masă, am luat o lecţie de golf, a mers foarte bine.

Ca ştiri, tot aceleaşi, puternice bombardamente asupra Germaniei şi în Pacific, redusă activitate terestră, afară de URSS, unde ofensiva <c. 15, p. 25> Armatei Roşii continuă, mai ales la Nord.

Altfel, numai zvonuri, că Messersmith ar pleca de aci şi că România a trecut complet sub stăpânirea germană.

Marţi, 1 februarie

A trecut prima lună a [l] acestui an, în care mulţi cred că se va sfârşi cu războiul. Nicio schimbare spre bine. Rezistenţa germană către anglo-saxoni e tot aceeaşi, numai pe frontul sovietic cedează.

Situaţiunea generală, din această cauză, nu s-a îmbunătăţit cu nimica şi priveliştea viitorului devine din ce în ce mai neagră. Mai ales acest popor, de naivi nemaipomeniţi, al Statelor Unite nu vede şi nu poate pricepe primejdia viitorului. Grea şi încâlcită situaţie, aceea în faţa căreia se găseşte lumea doritoare de bine. La aceasta vin [el să se adauge alegerile prezidenţiale din toamnă, cari, şi ele, încurcă lucrurile destul de mult.

Seara, la Bellas Artes, a doua reprezentaţie a trupei <c. 16, p.

26> „Jouvet”, *l'Annonce faite a Marie*, de Paul Claude184. E o dramă mistică, în sine frumoasă şi care la Bucureşti a avut un foarte

mare succes, dar care nu mi-a plăcut cum a fost jucată. Ar face o foarte frumoasă operă. Teatru arhiplin, dar foarte puţine aplauze.

Miercuri, 2 februarie

O zi fără prea multă activitate. A venit Clarence Rose să ia, din nou, rămas bun şi să confirme că a fost chemat la Washington de către Roosevelt; cu atâta asigurare o afirmă, încât cât pe aci te face să crezi că e adevărat. E aşa de lăudăros, încât spune că, fără îndoială, va face ceva pentru noi, mai ales după ce Messersmith, Stettinius şi Vanderbilt i-au pregătit aşa de frumos terenul.

Ca ştiri din lume, continuarea bombardamentelor asupra Germaniei, iar Armata Roşie nu încetează cu înaintarea. Unde se bate apa în piuă este în Italia, niciun progres, cu toată debarcarea <c. 16, p. 27> de la Nettuno. Singurele succese mai vădite fiind ale Sovietelor, că devin, din ce în ce, mai bătăioşi faţă de toată lumea, încât începe a le fi frică multora, în ciuda „democraţiei” care trebuie să triumfe.

Joi, 3 februarie

Seara, concertul pentru Crucea Roşie Mexicană a<l> lui Chavehavadze, cu orchestra dirijată de José Yves Limantour. A fost bine

160

Carol al II-lea reuşit, mai ales *Concertul* lui Grieg l-a cântat splendid. Sala, destul de plină, deşi grangurii Crucii Roşii lipseau, pentru pianist a fost un real succes, care m-a bucurat. După concert, am fost, cu Tehkotoua, Caramanii şi Cianfara, la „Casanova”, unde avea loc o serată în folosul prizonierilor francezi.

S-a făcut o colectă, strângându-se abia 1.000 $, eu <am> donat

100$, e o ruşine. Sala era plină, mai ales de americani, dintre care unii s-au îmbătat ca nişte porci. Cât permitea lumea şi ambianţa, am stat de vorbă cu Cianfara. Şi la el se vede aceeaşi îngrijorare pentru viitor, constată acea <c. 17, p. 28> neaplicare a principiilor democratice din cauza marii necunoscute ce este URSS. El nu este antisovietic, dar îi este teamă de ele. Mi-a spus un lucru interesantdespre atacul din Italia, care ar explica multe din greşelile făcute de

Aliaţi. Pare-se că, în înţelegere cu Badoglio, se pregătise o aterizare de unităţi paraşutate în regiunea Romei, aceasta nu s-a putut face, în ultimul moment, din cauza unei nepregătiri şi a unei defailianţe.

a mareşalului. Badoglio este un foarte bine intenţionat, cu desăvârşire devotat regelui Veictor> Eemanuel>, dar tot atât de apolitic şi, din cauza vârstei, timorat. Se povesteşte că cu prilejul Conferinţei de la Teheran, Roosevelt ar fi propus lui Stalin că, deoarece se discută chestiuni postbelice, să fie chemat şi Papa. Stalin a stat câtva timp pe gânduri şi a răspuns: „Papa... Papa... ah da, dar câte divizii are el?”

Alta: în Liester Square, doi soldaţi americani **s-**au aşezat plictisiţi pe o bancă, trecând doi marinari englezi, care, văzâ**ndu-**i aşa amărâţi, se apropie de ei şi bătâ**ndu-**i pe umăr, zic „Nu vă îngrijoraţi, noi vom câştiga războiul”. <c. 17, p. 29> După plecarea marinarilor, unul dintre americani, întorcâ**ndu-**se către camaradul său, zice: „E extraordinar cum ruşii aceştia au învăţat englezeşte”. Aceste două anecdote le găsesc tragice.

Vineri, 4 februarie

Trebuiam, după-masă, să am întâlnirea Comitetului „României

Libere” de aci. N-a venit decât Klein, cu care am stat mult de vorbă.

Hirsch şi cu Ceserman au lipsit, fiind ocupaţi cu altele, iar Konia a demisionat, nedorind să aibă o activitate politică. Klein, am constatat, este deştept, are, mai mult decât ceilalţi, spirit politic şi este hotărât a lucra. E fiul administratorului moşiei lui Alecu Constantinescu la Răcăciuni, e naşul acestuia. Nu este, cum am crezut, comunist, ci un democrat de stânga convins; aceasta l-a făcut să lupte în Brigada Internaţională în Spania, unde, cu gradul de căpitan, a comandat un batalion de 500 de români. Este tipul <c. 18, p. 30>

— Din *defaillance*, slăbiciune.

antifascistului necomunist. Mi-a făcut o întreagă tiradă împotriva comuniştilor, pe care i-a cunoscut de aproape în Spania şi cari, declară el, au fost pierzania acelei ţări. Este pentru lupta împotriva oricărei dictaturi, fie ea şi a lui Stalin. Este convins de primejdia ce o prezintă pentru viitor Sovietele şi declară că ar fi o înţelegere între ele şi Germania, că toate aceste lupte victorioase ale Armatei Roşii nu sunt decât un bluff, pe care lumea îl va realiza în curând, poate însă prea târziu. Vorbind de México, a înjurat această ţară, teribil.

Seara, am fost la a 3-a reprezentaţie a lui „Jouvet”, cu *Le*

Médecin malgré, a lui Molière, şi *l'Apollon de Marsac*, a lui Giraudeaux85. Au fost cele mai bune reprezentaţii de până acum. După teatru, am fost cu Chavehavadze la „Mânuit”. Sunt răcit.

Sâmbătă, 5 februarie

Răceala mea se înteţeşte, la care se adaugă c. 18, p. 31> o tuse care-mi sparge pieptul. Totuşi, deoarece Chavehavadze a organizat o cină pentru Duduia şi mine, m-am dus. Masă excelentă şi ar fi fost o seară foarte plăcută, dacă n-aş fi fost atât de răcit.

Duminică, 6 – miercuri, 9 februarie

Răceala m-a pocnit bine de tot, aşa încât aceste 4 zile am trebuit să stau în pat. Cu toată tuşea şi guturaiul care m-au lăsat greu, din fericire n-am avut deloc temperatură. Ca de obicei, singurul şi cel mai bun doctor al meu a fost Duduia, care m-a îngrijit perfect, deşi nu... * Starea ei nervoasă o face din ce în ce mai iritabilă, şi aceasta este crescută încă mai mult de prostia fără margini a ţi] servitorilor, care, trebuie să mărturisesc, depăşeşte măsura normală. Îşi fac treaba mai mult ca o maşină, însă să se gândească vreodată, oh, nu!

Mi-am petrecut aceste zile citind o carte, destul de bună, asupra lui Mozart, de J.W. Turner.

<c. 19, p. 32> Miercuri am trebuit să mă scol, ca să primesc un ziarist trimis de Birdwell, reprezentând revista „Liberty”. Destul de mediocru, iar nevastă-sa complet stupidă şi îmbibată de anume formule democratice, pe care nu le-a putut digera. Între altele, mi-a pus întrebarea când cred că războiul se va sfârşi; la răspunsul meu interogativ, dacă acest războiu' se va sfârşi oare odată, a replicat că este vorba de acela cu Germania, nu de acela cu Sovietele, care va începe în 5 ani. Este singurul episod interesant al acestei întrevederi, dar arată că chiar oameni mai mediocri încep a întrevedea unde este primejdia pentru viitor.

— Urmează câteva Cuvinte foarte şterse.

162

Carol al II-lea

Ştirile sunt, unele destul de proaste, din Italia, unde reacţiunea germană începe să se facă simţită din ce în ce mai puternică, mai ales asupra capului de pod de la Nettuno, care este un complet eşec strategic, neuşurând cu nimica situaţia de la Cassino. Sovieticii continuă să înainteze şi a-i îngrijora pe toţi, din cauza zvonurilor care circulă despre dorinţele lor de viitor. În Pacific, <c. 19, p. 33> Mac

Arthur a întreprins un atac reuşit asupra Insulelor Marshall, care au fost aproape pe de-a-ntregul ocupate. Este primul teritoriu japonez cucerit. În URSS **s-**a produs o modificare structurală, dâ**ndu-**se (pe hârtie) o mai mare independenţă republicilor federale, în număr de

16, permiţâ**ndu-**le să aibă un comisar al Afacerilor Străine şi o armată naţională. E un mare punct de întrebare, că ce, oare, înseamnă acest pas.

Joi, 10 februarie

N-am mai putut sta în pat, deci m-am sculat. Azi a fost o zi foarte frumoasă şi, în plus, am trebuit să văd lume venită din USA, anume un domn Powers, care venise, acuma doi ani, cu părintele

Moraru. **S-**a înfăţişat cu nevastă-sa, o americancă frumoasă şi simpatică. Am stat ceva de vorbă. L-a văzut pe părintele, care e bine şi a scăpat de toate buclucurile. Cât despre mine, zice că la State Departament este o atmosferă <c. 20, p. 34> favorabilă. Găsesc la el, ca la cei mai mulţi, acelaşi spirit deprimant de grijă pentru viitor şi, în acelaşi timp, constatarea totalei lipse de voinţă a [l] poporului american de a rezista pretenţiilor sovietice.

Mai pe urmă a venit ambasadorul Carbonell, aducând, mie şi

Duduieei>, fotografia sa. Am stat mult de vorbă despre situaţiunea politică şi, deodată, m-am pomenit vorbind spaniola. Şi el, ca orişice om inteligent, este foarte îngrijorat de situaţia mondială, pe care o vede foarte în negru. Nicio speranţă, după el, ca războiul să se termine în curând şi la aceasta se adaugă marea teamă faţa de atitudinea imperialistă a URSS. Mi-a spus că ţările mici au intrat în războiu' pentru apărarea unui ideal democratic, dar nu spre a veni **într-**ajutorul unei dictaturi comuniste în Europa şi a unei a USA în

America. El crede că la facerea socotelilor, aceste ţări mici trebuie, nu să se închine în faţa celor mari, ci să-şi strângă rândurile să spuie hotărât opinia lor şi să apere crezul pentru care au luptat.

<c. 20, p. 35> Mai aduce ştirea că în capul de pod de la Nettuno lucrurile merg foarte prost pentru anglo-americani.

Vineri, 11 februarie

Klein a telefonat că Comitetul „României Libere" e destul de pregătit spre a putea fi primit astăzi. Au venit deci, pe lângă el.

Hirsch şi Ceserman junior. Discuţia a început prin prezentarea

163

unui proiect de statut pentru Cercul Român. Aceasta a produs un incident, care, după multă vorbărie, a dus la stabilirea unui dualism între Cerc şi Mişcare. **S-**a ajuns la această soluţiune, în sine nelogică, spre a putea, nu camufla, ci simplifica acţiunea. Cercul fiind afiliat mişcării „României Libere" şi între scopurile lui este şi acela de a lupta pentru această idee. **S-**a hotărât, definitiv, serbarea şi scoaterea unui buletin. De fapt, în afară de Klein, ceilalţi n-au co> concepţie politică. Bugetul a fost simplificat, prin aceea că Ceserman a pus la dispoziţie localul. Pe Klein l-am <c. 21, p. 36> însărcinat cu redactarea buletinului. El a fost, din nou, violent anti-sovietic şi anti Naţiunile Unite, afirmând că totul nu este decât minciună. Am trebuit să-l calmez puţin. Deşi mic, este un pas înainte.

A venit o telegramă de la Pangal, prin Relaciónes, care confirmă că împiedicarea recunoaşterii „României Libere" vine din partea

Sovietelor şi că el lucrează pentru scoaterea lui Mihăiţă din Ţară.

Seara, la Bellas Artes, „Jouvet". *Knock*, cea mai bună piesă a [l]

repertoriului. Era şi Padilla, care-mi spune că merge prost în capul de pod şi **s-**a arătat şi el îngrijorat faţă de atitudinea Sovietelor. Am schimbat şi câteva cuvinte cu generalul Sánchez Hernandez, căruia retragerea germană în URSS i se pare suspectă. Acelaşi sunet de clopot ca la Klein.

Sâmbătă, 12 februarie

O seară foarte plăcută la noi, Chavehavadze, <c. 21, p. 37>

O'Donoghuii, Tehkotoua, Limantour şi Cesermanii. **S-**a vorbit mult artă şi, pe urmă, **s-**a jucat bridge. Chavehavadze vrea să dea o serbare nocturnă muzicală pentru francezi. Ideea a fost primită şi **s-**a format un comitet din care face parte Duduia.

Duminică, 13 februarie

Azi, răceala a trecut de la mine la Duduia, care tuşeşte îngrozitor toată ziua. La 6.30, seara, m-am dus, singur, la Helen Boynton, care dă un party pentru Marion Messersmith.

Ca ştiri, de pe frontul sovietic mai puţină activitate; în Pacific continuă atacurile asupra puzderiilor de insule, cari cad în mâna lui

MacArthur una după alta.

Luni, 14 februarie

Azi trebuia să fie, pentru Duduia şi mine, <c. 22, p. 38> o zi de

sărbătoare, împlinim 19 ani de când suntem împreună, 19 ani înduraţi cu o perseverenţă şi o dragoste, care nicio mizerie, nicio răutate nu le-a putut înfrânge. Duduia este o tovarăşă fără pereche, mai ales în zilele de mizerie şi tristeţe n-a încetat, în aceşti aproape 20 de

164 Carol al II-lea ani, de a-mi fi o sfătuitoare plină de tact şi de bun simţ. Să-i păstreze

Dumnezeu sănătatea şi, mai ales, să-i redea puterea spre a se putea bucura de zile bune şi de răsplata care trebuie să vie, căsătoria noastră. Tot ce dragostea mea a putut să-i dee m-am silit s-o îndeplinesc, dar recunosc că prea de multe ori am fost neputincios de a face ce i se datora.

După o noapte îngrozitoare, în care a suferit martirul, tuşind, cu nişte dureri teribile în spate, toată ziua s-a simţit rău. Seara, am trebuit, deşi nu prea în apele mele, să merg cu Ernest la concertul lui

Chavehavadze, care, cu toate mizeriile ce i s-au făcut, s-a întrecut în această seară.

Ca ştiri, cea mai importantă e că, cu toate <c. 22, p. 39> cele 6

divizii pe care nemţii le-au pus în mişcare, capul de pod de la Anzio rezistă.

Marţi, 15 februarie

Pentru amândoi, din nou o noapte teribilă, Duduia, cu tuşea, eu cu un atac de dizenterie. A trebuit totuşi să <ieşim> pentru dejun la

Helen Nasselli, unde era poftit şi Chavehavadze. După dejun.

m-am dus cu el la ambasadorul Carbonell, ca să-l rog să-i aranjeze un concert la Havana. Stând de vorbă, mi-a spus că alegerea lui Saladrigas, ca viitor preşedinte al Cubei, este lucru sigur şi că va ieşi cu o majoritate de 200.000 voturi. În acest caz, el părăseşte postul actual şi devine Secretarul General al Preşedinţiei. Aceasta a fost o ştire bună. Întors acasă, şi Duduia şi eu ne-am simţit mizerabil şi ne-am culcat devreme.

<c. 23, p. 40> Miercuri, 16 februarie

Biata Duduia, cu toate că nu se simţea deloc bine, a trebuit să alerge toată ziua, când pentru una când pentru alta. Eu, ca o putoare, am stat în pat, lucru ce-mi face bine, căci, pe lângă că aceste zile nu m-am simţit prea bine, sunt şi foarte obosit şi lipsit de orice vlagă. Nimica nu mă mai mişcă, doi ani şi jumătate neîncetat în această altitudine începe să aibă un efect şi asupra mea. La aceasta trebuie adăugat<a> şi continua împiedicare de a face ceva, toate acestea m-au

dus la o stare de apatie generală. Nici măcar reîntoarcerea lui

Messersmith, care trebuie să fi venit cu ştiri, fie ele proaste, fie ele bune, nu mă mişcă. În sufletul meu sunt disperat de această stare.

Ca ştiri, singura care are o valoare este că în Argentina a fost din nou o reacţie a elementelor „naţionaliste” împotriva ruperii cu Axa.

<c. 23, p. 41> Joi, 17 februarie

Până seara, nimica. Cina la Ellissii, unde e şi Messersmith, cu care însă n-am putut vorbi, fiind prea mulţi intruşi. Arată bine, deşi

zilele acestea a avut enorm de mult de lucru. După-masă, conversaţie între domni. Messersmith a vorbit despre posibilităţile alegerilor prezidenţiale. Roosevelt nu-şi va pune candidatura decât dacă este absolut sigur că va ieşi, în locul lui, candidatul democrat ar fi Hull, care reprezintă avantajul de a fi continuatorul politicii externe. E un om, care, deşi bătrân, are 72 de ani, se bucură de un imens prestigiu.

Duduia, deşi nu **s**-a simţit bine, a făcut colecta Crucii Roşii la

„Mânuit”. A avut un deplin succes, lumea a fost extrem de amabilă cu ea.

Vineri, 18 februarie

Am putut să mă duc, după-masă, o clipă, în <c. 24, p. 42> oraş, să cumpăr Duduieei> darul pentru 14. Seara, cina la O’Donoghue.

Nimica de însemnat.

Sâmbătă, 19 februarie

Trebuia să vie, azi, Messersmith să mă vază, dar, simţi**ndu**-se prost, **s**-a amânat pe mâne dimineaţa. Casa devine din ce în ce mai mult un spital, iată că Ernest este, de două zile, în pat cu o formidabilă deranjare de stomac.

După-amiază, la Millerii, venind D-na Garreau Dombosle să mulţumească că, graţie Duduieei>, au pus parcul la dispoziţie pentru serbarea muzicală propusă de Chavehavadze, ne-au poftit şi pe noi la ceaiu. Pe urmă, Duduia **s**-a dus **s**-o vază pe D-na Wendell, eu rămânând să joc ginn rummy cu Tommy. După cină, Duduia a plecat la colecta Crucii Roşii, iar eu mi-am continuat partida.

Din cele vorbite cu czecoslovaca, e mai ales interesantă atmosfera care începe să se formeze împotriva Sovietelor. Umansky, care este <c. 24, p. 43>un pornit şi vorbeşte cam mult, vrute şi nevrute,

a spus, între altele, zilele trecute, că misiunea lui este mai importantă decât aceea a [l] ambasadorului din Washington, căci, din cauza enormelor sume ce le primeşte aci, trebuie să lucreze, prin canalul Mexicului, la bolcevizarea USA. Că detestă USA şi Marea

Britanie şi că naivi sunt acei cari cred că URSS au renunţat la planul revoluţiei mondiale. Vor face torul pentru a ajunge înaintea celorlalţi la Berlin şi că de acolo vor dicta lumii. Agentul lui aci este un evreu ceh, care pretinde de a fi scriitor, sub pseudonimul André

Simon. Pe de altă parte, englezii le cântă în strună, căci Bateman a spus cât de mult regretă că, din cauza ordinelor primite, nu mă poate primi la el în ambasadă, deşi mă apreciază. Mai departe, că adevăraţi prieteni sunt Messersmithii, nu mai departe decât zilele trecute Marion a luat, violent, apărarea Duduieei>.

166

Carol al II-lea

<c. 25, p. 44> Duminică, 20 februarie

La 11, a venit Messersmith şi am stat de vorbă un ceas şi jumătate. Mi-a spus multe lucruri proaste, dar şi unele bune. A putut, de astă dată, să stea de vorbă cu Roosevelt, cu Hull şi şeful diviziunii europene din Departament. Din punct de vedere personal, nu este nimica împotriva mea, acele rezerve cari fuseseră au fost complet înlăturate, în toate cercurile, şi aceasta, fără nicio îndoială, o datorez lui. Unde însă lucrul se schimbă este când se trece pe terenul politic. USA nu vrea să se încarce cu noi angarale, mai ales că acei cari sunt cei mai opuşi mie sunt englezii, fără a vorbi de sovietici.

Au mers aşa de departe, încât ambasadorul britanic la Washington ar fi făcut unele întâmpinări la State Departament asupra felului cum mă primeşte şi prieteniei ce mi-o arată Messersmith. În rezumat, să stau liniştit şi să înghit răbdări prăjite, Hull adăugând că, dacă am un cap politic, aşa cum i **s**-a spus, trebuie să pricep <c. 25, p. 45>

poziţia lor. Messersmith a fost energic în felul lui de a vorbi cu şeful său, spunând că consideră că este nedemn felul cum m-au tratat, că, după socoteala lui, regimul viitor al României nu poate fi decât monarhic şi că numai doi sunt apţi de a ocupa tronul, ori eu, ori Mihăiţă. Că ştie că relaţiunile noastre sunt mai aproape decât cele obişnuite între tată şi fiu şi că, de când am plecat, legăturile noastre au devenit şi mai strânse. Că felul cum mă tratează nu va putea face

plăcere fiului meu şi că, deci, nu trebuie periclitat astfel viitorul. Că cine va ocupa, în viitor, Tronul României, priveşte pe români şi oricare va fi soluţiunea, tot voi fi chemat să joc un rol foarte important. Interesant a fost că Roosevelt l-a întrebat cum este Duduia, el a răspuns că preşedintele, cunoscându-l bine pe el şi pe Marion, poate judeca, deoarece ea are pentru Duduia aceeaşi prietenie pe care el o are pentru mine.

Pe urmă, am vorbit de chestiunile financiare, pe care le-a aranjat pe deplin, pot să-mi <c. 26, p. 46> retrag toate sumele de cari am nevoie, dar mi-a făcut o aluzie să nu exagerez şi să fiu în această direcţie discret. Şi pentru Ernest s-au pus lucrurile la punct, deşi el atrage atenţia că, dacă retrage sumele cerute, riscă să rămână fără un sfanţ.

L-am găsit foarte montat împotriva britanicilor, căci sunt stupizi mai ales în chestiuni mici. I-am povestit cele ce aflasem despre activitatea lui Umansky şi a [l] agentului său, André Simon. Aceasta mai ales a părut să-l intereseze foarte mult. La plecare, l-am întrebat dacă nu vede posibilitatea ca, măcar Duduia, să se ducă pentru câtva timp în USA, că de cerut nu va cere, căci nu mai doreşte să fie refuzată; s-a arătat binevoitor şi mi-a promis să se intereseze. Ca întotdeauna, a fost foarte cald şi prietenos. Am simţământul că, cu
toate raţionamentele arhipolitice ce i s-au dat, este mai mult de părerea mea, decât de a alor lui.

Bronşita Duduii a reînceput serios, aşa <c. 26, p. 47> că, pentru câtăva vreme, va trebui suspendată orice activitate.

Luni, 21 februarie

Duduia e bolnavă în pat, deci m-am dus singur, cu Ernest, la primul concert al lui Kleiber. Mi s-a părut mai slab decât anul trecut, singura bucată care mi-a plăcut cu adevărat a fost *Vida Brève* a lui de Falia.

Ca ştiri, cea mai deosebită este că, după un puternic atac, americanii au ocupat importanta bază japoneză de la Turk, în Carolina.

Marţi, 22 – joi, 24 februarie

Bronşita Duduii continuă, încât marţi şi o parte din miercuri am stat acasă. Am avut plictiseli cu câinii, unul îmbolnăvindu-se de un fel de tifos foarte contagios, cei sănătoşi au trebuit să fie inoculaţi, ceea ce,

fiind foarte dureros, a <c. 27, p. 48> produs o întreagă perturbaţie în numeroasa familie canină. Pe urmă, un lucru plictisitor pentru mine, Ilegaliştii spanioli au organizat pentru sâmbătă un parastas în amintirea lui Alfonso XIII şi m-au poftit şi pe mine. Din cauza situaţiunii politice locale şi a marii influenţe ce o au republicanii spanioli aci, am considerat mai tacticos să mă fac bolnav şi să nu iau parte. Aceasta şi mai mult mă ţine în casă.

Duduia, din pat, continuă a lucra pentru *Serenada Nocturnă*, în folosul francezilor, făcând sforţări supraumane să plaseze bilete;

merge foarte greu, nimeni având poftă să cheltuiască în momentul de faţă. Zi mai activă a fost miercuri, când membrii ai Garden Clubs din USA au venit să vază grădina noastră, care a dobândit oareşicare reputaţie. Deşi, din cauza lipsei de apă, nu prea este prezentabilă, totuşi producţia mea de gura-leului a fost foarte admirată. Seara, cină cu bridge, pentru Mrs Messersmith.

Ca evenimente, cel mai important, pe lângă <c. 27, p. 49> cucerirea localităţii Krivoi Rog de către Armata Roşie86, este discursul lui Churchill, care de punctul de vedere politic o cam scaldă, dar destul de clar declară că nu trebuie sperat că războiul se va sfârşi anul acesta.

Vineri, 25 februarie – duminică, 5 martie

Zile destul de dure pentru noi. Am fost mai mult suferind de o teribilă nevralgie pe deasupra sprâncenei, timp de mai multe zile m-a pus în imposibilitatea de a face ceva. Totuşi anumite obligaţiuni sociale m-au silit să ies, cum au fost câteva dineuri şi partyes

168 CaRol al II-lea pentru Mrs. Messersmith. Concertul lui Kleiber, ca întotdeauna, admirabil. Am fost şi, lucru mai puţin plăcut, la dentist. Duduia, de o activitate febrilă şi admirabilă, lucrând la organizarea serbării pentru francezi, la Casa Alvarado. Aceasta a ţinut-o în plină activitate, foarte folositoare pentru moralul ei. L-am văzut cu acest prilej, destul de des, pe Chavehavadze, <c. 28, p. 50> care-mi place tot mai mult. Pe lângă că este un mare artist, este şi un om de inimă, gata oricând să sară în ajutorul celor nevoiaşi.

Şi cu mişcarea „României Libere" de aci a început să se mişte niţel. Klein a fost la mine cu primul număr al buletinului, care s-a metamorfozat în ziarul „România Liberă", pe care-l va scoate în curând. E destul de bine conceput.

De pe frontul lumii, multă activitate în Asia; au început lupte în

Birmania şi, atât MacArthur, cât şi Marina Americană continuă

să cucerească, una după altele, insulele Pacificului ţinute de japonezi.

Pe frontul meu intern, ace<e>aşi neactivitate, care mă distruge moralmente. Însă se văd din partea lui Umansky anumite semne de cedare, după informaţiunile de la D-nele Wendell şi Garreau Dombosle. Sovieticii însă se apropie de graniţa Ţării şi unele ştiri zic că

Guvernul Român şi-ar fi dat demisia în bloc. Ce o fi asta? Sunt din ce în ce mai îngrijorat.

<c. 28, p. 51> Luni, 6 – vineri, 10 martie

Luni, la Bellas Artes o serbare dată pentru francezi de trupa

„Jouvet”, „La France poétique”. Un fel de înşirare istorică a poeziei franceze, deşi un lucru ingrat, a fost bine primită şi a fost un foarte mare succes. Pe urmă, supeu la Legaţia Franceză, cu o parte din trupă şi, ca persoane mai marcante, Padilla şi Torres Bodet. Am putut sta niţel de vorbă cu primul, care continuă a fi veşnic îngrijorat de urmările războiului şi de rolul viitor al Sovietelor. Zilele acestea, Garreau Dombosle mi-a trimis o informaţie, că Guvernul Român cere evreilor să se întoarcă în Ţară, ştirea este oficială şi pentru mine un mare punct de întrebare.

Am fost, tot în aceste zile, foarte amărât de efectul unor eforturi ale lui Birdwell, magazinul „Life” ea publicat> o fotografie a Duduieei> şi a mea, cu un comentariu stupid şi insolent. Am fost foarte nemulţumit de aceasta şi i-am scris în această privinţă inactivului agent de presă care nu ştie decât să ceară bani.

<c. 29, p. 52> Marţi, al treilea concert Kleiber, tot aşa de frumos ca de obicei. În sfârşit, joi, fructul eforturilor Duduieei> şi ade>

celorlalte cucoane: „Serenada nocturnă”, de la Casa Alvarado. Cu toate că a fost frig şi că programul a fost cam lung, serbarea a reuşit pe deplin, din toate punctele de vedere, iar pentru Chavehavadze, un adevărat triumf. Vineri, după atâtea eforturi, repaus absolut.

Însemnări zilnice – 1944

169

Sâmbătă, 11 martie

Seara, party pentru George şi Marion Messersmith, vreo 20 de persoane. În afară de oaspeţii de onoare, mai erau Boyntonii, general Harris, Bursleyii, Doolittle-ii, Kleiber, Chavehavadze, Bay-ii.

Mrs. Frazer, Helen Knudsen, Heddy Linthicum, Ann Randsom.

Atmosfera agreabilă, ca de obicei la noi. După masă, obişnuitul bridge. Am putut să stau numai foarte puţin de vorbă cu ambasadorul,

căci nu se simţea bine şi era plictisit <c. 29, p. 53> de felul cum merg lucrurile şi, mai ales, de prostia celor din ţara lui. L-am întrebat dacă ştie ceva despre oprirea radioedi>fuziunii mele, mi-a spus că nu, crede că este o manevră englezească şi că se va interesa.

Duminică, 12 – miercuri, 15 martie

Zile de mare presiune morală asupra mea, îmi trebuie toată energia să-mi stăpânesc nervii. Cu cât Armata Roşie se apropie de graniţele Ţării, cu atât situaţiunea devine mai grea, cu atât acei de la noi, în cap cu Antonescu şi în umbră cu Maniu, se agită. Unele ziare au adus ştirea că o comisiune, compusă din „Prinţul" Ştirbey, generalul (?) Manolescu şi încă cineva de aceeaşi calitate, a [u] plecat la Ankara şi de acolo la Cairo, ca să intre în legătură cu Aliaţii, în vederea unor tratative de ieşire din încurcătură[87]. Pare-se că condiţi<i>le propuse ar fi cedarea Basarabiei, recuperarea Transilvaniei şi o ocupaţie <c. 30, p. 54> anglo-americano-sovietică. Văd clar că aceste<a> sunt puse la cale de Maniu, deosebirea care se face între

Basarabia şi Transilvania este clar ieşită din capul lui de patriot ardelean şi nu român. Alegerea lui Ştirbey pentru o asemenea misiune, care, cu toate cochetăriile lui cu nemţii şi cu Antonescu, este apreciat de imbecilii de englezi, este o grea lovitură pentru mine.

Este, pentru un timp oareşicare, eliminarea mea din joc, când tocmai eu aş fi trebuit să fiu acela care, ca primă victimă a agresiunii germane, să apar şi să scap Ţara. Aşa cum procedează „Marile democraţii", este fatal că acel sterp de Maniu să joace un rol şi să apară ca salvatorul României, în numele democraţiei. În tot cazul, cârdăşia Maniu-ştirbey îmi este complet şi hotărât duşmănoasă, îmi plânge sufletul de toate astea şi, ca de obicei, sunt complet lipsit de ştiri pozitive. În afară de astea, concerte, dar sufletul îmi este atât de departe.

<c. 30, p. 55> Joi, 16 martie în sfârşit, Duduia s-a hotărât să se mişte niţel. Cu toate recomandaţi<i>le tuturor a şi aleii medicilor, n-am reuşit până aci s-o fac să părăsească oraşul, măcar pentru un timp scurt. Sâmbătă, profitând de concertul ce-l va da acolo Chavehavadze, ne-am hotărât

să mergem cu el la Guadalahara", mie îmi pare bine. După-masă, la dentist şi în câteva prăvălii.

Au avut loc, zilele aceste<a>, încă două evenimente importante.

Primul este discuţia între USA şi Marea Britanie cu Irlanda, care, graţie diplomaţilor Axei de acolo, a devenit un centru de spionaj.

S-a cerut ca să fie izgoniţi, ceea ce de Valera88 şi Dailul au refuzat.

Dacă britanicii sunt deştepţi, vor lăsa pe Roosevelt să lucreze şi ei să rămână în umbră. Al doilea este reluarea, fără a preveni, a relaţi<i>lor între Soviete şi Italia regală, cu toate că comuniştii italieni **s**-au raliat cu Sfortza împotriva regelui Veictor> Eemanuel> şi a [l]

lui Badoglio. Ceea ce a mirat şi a îngrijorat lumea a fost <c. 31, p.

56> luarea de către URSS a acestei măsuri fără consultarea celorlalţi aliaţi, ca întotdeauna, ea face politică independentă. În acest caz, a fost o măsură bună, URSS are dreptate, iar ceilalţi nu, este însă o lipsă de solidaritate, care nu-i semn bun pentru viitor. Unele ziare au publicat că trapele sovietice ar fi ajuns la graniţa Basarabiei; deşi ştirea nu e confirmată, m-a tulburat foarte mult.

Vineri, 17 martie

Suntem cu toţii în focul pregătirii pentru drum, eu punând la punct unele lucrări pe care nu vreau să le las neisprăvite înainte de plecare. Duduia a fost la Şcoala de orbi, unde Chavehavadze a dat un concert pentru acei nenorociţi. Pare-se că a fost un lucru cu totul extraordinar ca atmosferă emotivă. Aceşti nenorociţi, cărora fatalitatea le-a luat orice contact cu lumina vieţii, trăiesc cu o nespusă intensitate o viaţă interioară <c. 31, p. 57> care îi faceei să răspundă cu mai multă intensitate la a<ocentele muzicii. Pianistul mi-a spus că niciodată n-a simţit, în tot decursul carierei lui, aşa o ambianţă prielnică artei lui şi un public care să răspunză cu atâta iradiere artei lui. Am cinat cu Chavehavadze, o seară cât se poate de plăcută.

Sâmbătă, 18 – duminică, 19 martie

Am pornit-o al drum spre Guadalahara şi, cum nu suntem grăbiţi şi dorim ca această excursie să fie, în acelaşi timp, o odihnă, mai ales pentru Duduia, am mers domol, deşi avem în prima zi peste

350 klm de parcurs. Şoseaua este admirabilă şi peisagiul, în unele părţi, chiar foarte frumos. Regiuni bogate, mai ales Michoacanul, dar prost şi, găsesc, foarte puţin cultivat. Cu acea neraţională şi prea politică reformă agrară pe care au făc**ut**-o, au rămas întinderi enorme necultivate. Politica de libertate excesivă, lipsa totală a celei mai

<c. 32, p. 58> elementare educaţii practice agricole şi nevoinţa a

— Iniţial, scrisese: *Guadalajara*.

celei mai slabe *cohe*siuni dau aci rezultate fatale. Pe lângă aceste lipsuri, aş putea zice de civilizaţie, găseşti o şosea de munte clădită în cele mai bune condiţii tehnice moderne, care ar face fala oricărei ţări înaintate. México este o ţară de contraste, pe de o parte o civilizaţie destul de înaintată şi rafinată, iar pe de alta, o stare de înapoiere, mai ales la peoni, foarte izbitoare. Am trecut prin mai multe oraşe, dintre care unul singur, Morelia, merită să fie citat că]. E un oraş care trebuia să aibă, înainte de exprop<r>iere, şi mai ales în timpul dominaţiunii spaniole, o destul de mare strălucire. Sunt foarte multe case foarte frumoase **într-**un perfect stil colonial spaniol. Mare parte din drum trece prin păduri şi peste munţi, la înălţimi cari se apropie de 3.000 de metri. Un punct îndeosebi de vestit este „Mii Cumbres”, de unde ai o vedere minunată asupra unui teren extrem de frământat, cu vreo mie de culmi, de unde şi numele

<c. 32, p. 59> locului. Seara, trecând pe lângă locul Pazcuaro, am ajuns la localitatea cu acelaşi nume, unde este un bun hotel turistic.

„Posado de Don Vasco”, la care am tras şi petrecut noaptea.

A doua zi, înainte de a urma cu drumul, am fost, dimineaţa, [am fost] în târgul Pazcuaro, să vedem dacă putem cumpăra câteva mărunţişuri de artă ţărănească locală, foarte entuziast pentru asta fiind

Chavehavadze. Lucruride> adevărate frumoase erau prea scumpe, încât ne-am mărginit la câteva nimicuri. Cu acest prilej însă am văzut localitatea, care, într-adevăr, este de un pitoresc desăvârşit.

Ca multe din aceste târguleţe, e clădit împrejurul a două pieţe, în care erau aşezate barăci şi tot felul de vânzători, mai mult sau mai puţin ambulanţi. Pieţele sunt înconjurate de case vechi, cu arcade, iar în mijloc e o grădină cu pomi, având flori de un violet strălucitor. Peonii care vindeau şi acei care cumpărau, cu sarapele** aruncate peste umăr, aduceau în acest tablou petece de culoare, cari reînălţau şi mai <mult> efectul pitoresc. Pe pământ, întinse pe <c. 33, p. 60> nişte pânze colorate, mai mult decât murdare, erau ardei verzi şi roşii şi alte fructe şi legume, cari aduceau şi mai mult colorit priveliştii. Niciodată n-am regretat mai mult că nu sunt pictor, ca să pot schiţa aceste colţuri, cu atât colorit şi atât pitoresc fermecător. Am putut pricepe aci ceea ce atâţia socotesc farmecul acestei ţări.

Întorşi la Posado, am putut privi frumoasa vedere asupra lacului

Pazcuaro, cu insuliţele lui acoperite de căsuţele drăgălaşe, cu olanele roşii, şi, în depărtare, fumul care se întinde peste mulţi zeci de kilometri al noului vulcan, Paracutin. Ne-a venit pofta să vedem

* în text este: *cohersittni*, probabil o greşeală; *cohesiuni*, din fr. *cohesion*, coeziune.

** Sau *poncho*, un fel de haine tara mâneci, care se îmbracă peste cap.

172

Carol al II-lea acest extraordinar fenomen al naturii, ne vom duce acolo la reîntoarcere. După-masă, am pornit-o, din nou, la drum, trecând printre vii şi. coline acoperite de pini. Pământ frământat, semănat mai peste tot de conurile caracteristice ale unor vulcane stinse de veacuri. Trecând prin localităţile cu nume ca Zacopu şi Zamora, ajungem, pe seară, la enormul, la Chapala, <c. 33, p. 61> pe care-l mărginim aproape 100 klm. E mai puţin idilic decât acela de la Pazcuaro, seamănă mai mult cu cele elveţiene, ori italiene, numai că malurile nu sunt verzi şi înflorite, pământul aci este arid şi, ca în

Michoacan, mai nelucrat, şi e un mare păcat căci Jalisco este unul din statele cele mai bogate din México. După apusul soarelui, după alţi vreo 50 de klm de drum, sosim la Guadalahara, care face o impresie cât se poate de plăcută şi de frumoasă.

Tragem la un hotel mai mult decât mediocru, „Virenal". Aci începe drama. Urdăreanu, care el propusese să vie cu noi, este în starea lui de protestare, găseşte totul infam şi acuză pe Duduia şi

Chavehavadze că l-au dus **într**-o porcărie. Sigur că nu este paradisul, chiar departe de el, dar pentru trei zile poţi suporta condiţii chiar mediocre şi o mâncare de proastă calitate. Rezultatul este că, după cină, a plecat, el şi cu cei doi acuzaţi, cutrierând toate hotelurile din oraş, căutând ceva mai bun, tot aci **s**-au reîntors şi furtuna

<c. 34, p. 62> **s**-a liniştit. Cu tot neconfortul, relativ, am dormit cu toţii tun, afară de Erneşt, care nu mai poate suporta niciun zgomot.

Luni, 20 – miercuri, 22 martie

Fără discuţie, Guadalahara mi-a plăcut. Este un oraş frumos, cu case vechi, dintre care unele chiar destul de remarcabile. Ceea ce adaugă la frumuseţea lui sunt o serie de pieţe, cari, de obicei, se găsesc în faţa unor biserici. Casele care le formează au la parter arcade, iar în centrul este o grădină, în care domină, în acest anotimp, acele splendide „hacaranda"*, cu strălucite flori violete, tot oraşul este

împodobit cu o orgie de aceşti pomi. Calea pe care am intrat în oraş este un splendid bulevard, mărginit de acest violet spectacular şi încântător şi cu case boiereşti, de astă dată mai moderne, dintre care unele foarte frumoase. O altă caracteristică tipică mexicană este antiteza între austeritatea, mai mult ori mai <c. 34, p. 63> puţin clasică, a faţadelor, faţă de luminozitatea pitorească a patio-urilor pline de flori şi de colorit, ce se întrevăd printre porţile largi deschise.

Muşcate, oleandrii şi, câteodată, bugainvilii dau pete de roşu, cari împodobesc şi mai mult acele curţi interioare, adesea de o arhitectură foarte frumoasă. Oraşul e plin de viaţă şi de mişcare, oamenii sunt surâzători şi amabili, se vede că a fost o localitate în care a

— Sau *jacaranda*, palisandru (jacaranda obtusifolio).

— *Însemnări zilnice* – *1944* 173

locuit o lume mai selectă şi mai înstărită. Şi astăzi este o societate bună aci, însă foarte închisă, pe care, natural, în aceste trei zile n-o vom putea cunoaşte.

Duduia e bine dispusă şi îi place. Urdăreanu, jenat de zgomotul ce-l împiedică a dormi, este **într-**o rezervă protestară. Bietul director al hotelului se dă peste cap ca să fie pe plac şi să vină **într-**ajutor, fapt este că mâncarea, care prima seară a fost detestabilă, **s-**a îmbunătăţit, devenind chiar bună.

Aci în Guadalahara sunt câţiva români evrei, cari, stabiliţi aci de mai bine de 10 ani, au făcut avere. Unul dintre ei, Carol Gheler.

<c. 35, p. 64> din Focşani, ne-a fost de un mare ajutor spre a găsi unele lucruri pe care le căutam, ca, de pildă, sticlărie de masă asemănătoare cu cea din Murano.

În sfârşit, miercuri a sosit ziua concertului dat sub auspici<i>le

Asociaţiunii Amicilor Muzicii, **într-**un teatru extrem de cochet, plin de un public care a făcut lui Chavehavadze o primire entuziastă. Cu acest prilej am făcut cunoştinţa unui personaj destul de curios, Lic. Arriola Adame, preşedintele Asociaţiunii. Este un pasionat al muzicii, dar şi un exclusivist extremist, el nu admite decât pe

Bach, Mozart şi Debussy, tot restul, pentru el, este muzică de a doua categorie, chiar pe Beethoven în unele opere, ca *Pastorala*, îl critică vehement, tot ce este muzică descriptivă şi programatică este pentru el o oroare. Acestui om îi revine sarcina de a fi promotorul muzicii în Guadalahara, cu violenţa lui exclusivistă va omorî muzica

aci. Ca gest de amabilitate, m-am înscris în Asociaţiunea Amicilor Muzicii.

<c. 35, p. 65> Bineînţeles, n-am putut scăpa de ziarişti. A venit un redactor de la ziarul „EI Oeocidental” să mă intervieveze. Cu toate că ziarul lui m-a primit, în prima zi, cu observaţii destul de puţin amabile, l-am primit şi am fost răsplătit, căci a publicat o bucată destul de bună şi aşa cum i-am spus-o. Mi-a făcut impresia de a fi mult superior colegilor săi din capitala Republicii.

Joi, 23 martie

Dimineaţa, a apărut un alt compatriot de ai noştri, un oareşicare

Blum, care se ocupă de industrie chimică şi de comerţul de medicamente. Este fiul fostului şef de orchestră a<l> Companiei de Operete, Grigoriu, şi el stabilit aci de vreo 20 de ani. Dorind să facă şi el ceva pentru mine, m-am dus cu el la San Pedro, un târguşor a [l]

cărei specialitate este olăria, în general foarte urâtă, în cel mai oribil stil Cocioc. Pare-se că localitatea mai are <c. 36, p. 66> o specialitate: beţiile şi bătăile săptămânale, cu moarte de om.

Trebuiam să plecăm devreme, însă terminarea aranjamentelor lui Chavehavadze ne-a [u] întârziat până la patru. La ieşirea din

174

Carol al II-lea oraş, **s**-a iscat o discuţie asupra drumului de apucat, eu, care am un foarte bun simţ al direcţiei, alesesem pe cel bun. Ernest, care mai

[mai] fusese pe aci, care mai greşise o dată drumul şi care, Dumnezeu ştie de ce, era cu curul în sus, a insistat să luăm pe cel prost.

Convins de greşeala ce se făcea, dar spre a curma discuţia, am apucat-o greşit. După vreo 60 klm, ajunşi în localitatea Techilla, antagoniştii mei au trebuit să recunoască că eu am avut dreptate. Acest incident m-a întristat foarte, readucâ**ndu**-mi în gând evenimente din trecut, în care tot eu am avut dreptate, iar alţii, mai ales Urdăreanu, au greşit. Dacă aş fi fost ascultat, România şi noi toţi am fi astăzi **într**-o situaţie morală strălucită. Dar la ce bun să te gândeşti la toate astea! Misiunea lui Ştirbey-Mano<i>lescu a dat greş şi biata

Ţară <c. 36, p. 67> continuă o luptă disperată, pierdută de înainte şi opusă intereselor ei permanente.

Restul drumului **s**-a decurs bine, mare parte însă după apusul soarelui. Culorile munţilor, luminate de apus, dincolo de lacul

Chapala, au fost minunate. Seara, pe la 10, sosim la Uruapan,

localitatea cea mai apropiată de vulcanul Paracutin, pe care-l vom vedea mâne. Pe drum am trecut sub cortina de fum pe care-l întinde departe, departe, **într**-o atmosferă de praf şi cenuşe, distrugătoare de viaţă şi care lasă în gură un gust dezagreabil, de nedesluşit. Hotelul

„Progreso” e curat şi destul de bine amenajat, cu cele trei patio-uri consecutive, mâncarea însă imposibilă.

Vineri, 24 martie

Dimineaţa, cu Chavehavadze, mă plimb niţel prin orăşelul

Uruapan, care, cu toată apropierea Paracutinului, vreo 25 klm în linie dreaptă, <c. 37, p. 6S> n-a suferit prea mult până acum, singur praful negru vulcanic se întinde peste tot, dând împrejurimilor un aspect sur şi searbăd. Cu cât trec zilele, îmi place mai mult sufletul acestui om, este tânăr şi plin de entuziasm, e încântat de toate, o licărire de culoare, un colţ mai mult sau mai puţin pitoresc îl mişcă.

E aşa o odihnă morală de a găsi, azi, pe cineva care nu-i blazat şi care se poate bucura de micile frumuseţi ale lucrurilor şi ale naturii.

Vine, pe urmă, şi Duduia să căutăm anumite lucruri de îmbrăcat”, căci praful şi cenuşa vulcanului este, pare-se, ruina hainelor.

Pe la 4, plecăm în expediţie cu automobile închiriate, căci drumul este prost, înspre acest destul de rar fenomen al naturii, un vulcan în naştere. În decursul veacurilor, acest fenomen trebuie să se fi produs de multe ori în această regiune, căci majoritatea colinelor din împrejurimi au forma conică, caracteristică vulcanilor, sunt cra

* în text este: *îmbăcrat*.

tere stinse de demult şi asupra cărora vegetaţia <c. 37, p. 69> a pus stăpânire.

Pe cât ne apropiam de locul de naştere a [l] Paracutinului, cu atât praful gris, prevestitor al distrugerii, devine mai des, o înceată, dar persistentă, invazie cucereşte şi sufocă vegetaţia, chiar păduri de pini pe sute de km pătraţi. Cu cât înaintăm, jalea e mai mare, până ce, **într**-o rază de 16 klm de la noul munte, dezastrul este complet, nimica nu mai poate creşte, chiar copacii pădurilor nu mai pot răsufla, se usucă şi se rup sub greutatea crescândă a [l] prafului şi a cenuşii. Cât vezi cu ochii, numai dezolaţie şi moarte, o vedenie întristătoare. Această culoare a melancoliei, care a cucerit aceste pământuri, parcă este o cale spre Infern, înspre locuri de veşnică durere, unde nu e lumină şi nu mai pot

fi bucurii. Şi mai dezolant este aspectul satului San Juan de Paracutin, care tot mai este locuit, cu toate că, pe zi ce trece, este mai cucerit că] de invazia cenuşie. Locuitorii au refuzat de a fi evacuaţi din această localitate, devenită nesănătoasă şi primejdioasă, sub cuvântul <c. 38, p. 70> că nu-şi pot părăsi morţii.

Aci este capătul primei etape parcurse cu automobilul, se vede şi se aude vulcanul. Un mare con negru şi fumegând, de vreo 600 m.

Înălţime, care domină regiunea, fumul se înalţă la câteva sute de metri în sus, izgonit din pântecele pământului de explozii continue, cari azvârlă o puzderie de enormi bolovani. Încălecăm pe nişte căluţi, că ai noştri de munte, şi ne îndreptăm, prin acest nou pustiu de praf şi nisip, înspre balaurul aruncător de foc. Trecem peste satul

Paracutin, care este complet distras şi acoperit, din biserică nu se mai vede decât crucea; trecem, pe urmă, pe lângă mese mari de lavă încă fumegânde, decor wagnerian, ori Infernul lui Dante. Urcăm, tot urcăm un deal cu pini distraşi, ca să ne apropiem cât mai mult de vulcan. Stăm pe o înălţime în faţa lui şi aci vedem eterna forţă a naturii, eterna ei antiteză, dar şi eternul semn de nădejde al primăverii. Pe de o parte, urgia distrugătoare a [l] focului ieşit din <c. 38, p. 71> adâncurile pământului, iar pe de alta, copacii, cari, în ciuda distragerii, reîncep a înfrunzi, arătând astfel omenirii că puterea binefăcătoare şi creatoare a lui Dumnezeu veşnic biruie distrugerea adusă de Satana şi că, chiar în ceasurile cele mai negre, este o lumină de nădejde care călăuzeşte omenirea spre mai bine, spre mântuire.

Se face noapte, începe a se vedea că bolovanii azvârliţi sunt incandescenţi şi cad pe pereţii vulcanului ca o ploaie de aur. Cu cât se întunecă, cu atât spectacolul devine mai grandios, un titanic foc de artificiu, care nu încetează o clipă. Mai prozaic şi mai tehnic, **s**-ar putea spune că vulcanul este un enorm suflător Bessemer. La fiecare explozie mai puternică se zguduie pământul, este un cutremur continuu. Stăm acolo, la 500 m. de monstru, privind, cu uimire şi cu

 groază, acest puternic fenomen al naturii. Toţi, chiar Duduia, care se resimte de pe urma şeilor de lemn, suntem fascinaţi de acest splendid spectacol şi încântaţi de a-l fi văzut.

<c. 39, p. 72> Sâmbătă, 25 martie

Bunavestire. Suntem deci, de câteva zile, în primăvara, tristă primăvară a [l] acestui an bisect. Durere şi teroare în lumea întreagă,

cu prea puţine nădejdi pentru un viitor frumos, după câte se pot vedea. E o zi splendidă şi caldă. Pornim, din nou, la drum, după prânz, şi înghiţim la kilometri, ca să ajungem, seara, la San José de

Perua, o staţie balneară de care toată lumea <ei încântată. În drum, ne oprim în frumuşelul oraş Moulia, unde vizităm catedrala, o frumoasă şi impunătoare clădire, din păcate prea modernizată în interior. Cu noaptea în cap, sosim la San José de Perua şi aflăm că Messersmithii sunt aci. Luăm cina la…*, cu amabilitatea lui obişnuită, vine să ne ţie de urât ambasadorul, care arată foarte bine. După masă, la bungalowul lui, unde am jucat, bineînţeles, bridge. Urdăreanu, ca de obicei, face opinie separată, a găsit şi aci unul dintre pârliţii şi, din nenorocire, prieteneii> din México.

<c. 39, p. 73> Duminică, 26 martie

Sculat de dimineaţă, a<m> încercat şi eu una din aceste faimoase băi radioactive, de care se vorbeşte <că fac> minuni. E agreabilă, dar n-am simţit acel efect extraordinar, dătător de viaţă, de care toţi povestesc, se vede că una e prea puţin. Pe urmă, am stat mult de vorbă cu Messersmith. Am vorbit, bineînţeles, despre situaţiunea internaţională şi, pentru prima dată, l-am găsit, într-adevăr, îngrijorat de chestiunea sovietică, cu atât mai mult, încât, pare-se, că este o gravă neînţelegere între USA şi Marea Britanie. Cum zice el, dacă aceste două mari puteri nu pot merge mână în mână, atunci lumea este la cheremul comuniştilor. Aci, în México, oficialitatea începe a fi extrem de îngrijorată de manevrele neîncetate ale lui Umansky şi că, cu toate că sunt foarte de stânga, le e o teamă nemaipomenită de comunism. Mi-a povestit un lucru, care m-a uimit, despre condiţiunile interioare locale, pare-se că capul tuturor răutăţilor, acela care întreţine specula deşănţată care domină, <c. 40, p. 74> este zisul popular, general Cardenas, omul cel mai nefast al Mexicului.

După-masă, ne întoarcem acasă şi, de astă dată, pe lumină. Astfel s-a terminat această plăcută şi interesantă excursie. Primirea ce ne-au făcut-o cânii a fost mişcătoare. Oricum, este plăcut de a fi la tine acasă.

„Nu se precizează unde au luat cina.

Luni, *27* – vineri, 31 martie

Rutina vieţii de toate zilele a reînceput. Din nenorocire, Duduia

nu se simte bine de când ne-am întors, este foarte afectată de altitudine. Cu toate acestea, se dă peste cap, dar fără succes, să caute un apartament lui Chavehavadze. Marţi, dejunat noi la el, iar joi, el la noi. Singura ieşire, seara, a fost miercuri, când Carl Schmidt ne-a poftit, împreună cu Millerii şi Ellisii, la „Mânuit”, singurul local de noapte adevărat civilizat. Am mai avut treabă cu dentistul, sunt, din fericire, pe terminate.

Găsesc gravă şi îngrijorătoare situaţia <c. 40, p. 75> României.

Sovieticii înaintează prin Basarabia şi Bucovina, atât Bălţi cât şi

Cernăuţi au căzut. O ştire din ziare zice că misiunea lui Ştirbey n-a reuşit, deoarece a propus o ocupaţie a celor trei Mari Aliaţi, iar cei cu care a stat de vorbă nu admit decât una, a Armatei Roşii. Acest lucru mă nelinişteşte foarte mult, căci mă face să întrevăd pentru viitor o nefastă împărţire a zonelor de interese, care va fi un foarte mare rău pentru lume şi pentru pace. Va trebui să spun un cuvânt lui Messersmith în această privinţă, căci, înainte de toate, la biata mea Ţară mă gândesc. Nimica nu ajută la liniştea mea, această nenorocită dezvoltare a [l] războiului pentru România, starea sănătăţii

Duduieei>, care devine tot mai rea, totul contribuie la încordarea nervilor, din ce în ce mai greu de suportat. Pe restul fronturilor, mare vorbăraie despre noi certuri între francezi şi Eisenhower, privitoare la administrarea Franţei în momentul intrării trupelor aliate pe teritoriul ei. În această chestiune, am impresia că de Gaulle are, teoretic, dreptate.

Lui Urdăreanu i-au venit, în sfârşit, banii şi <c. 41, p. 76> aceasta l-a liniştit cumva, dar iată că i-a venit o altă nebunie în cap, vrea să se căsătorească cu o fată de 18 ani. Altă plictiseală pe capul nostru.

Sâmbătă, 1 aprilie

Până seara nimica, în afară de ştirea că trupele sovietice au ajuns la Prut, deci lupta va începe pe teritoriul Ţării, o cauză mai mult de îngrijorare pentru mine.

Seara, la cină, la Ambasada USA, ca să întâlnim pe D-l Meier, proprietarul marelui ziar „Washington Post”. Messersmith îl laudă foarte mult, eu l-am găsit foarte mediocru şi neinteresant. Era foarte multă lume, între care Padilla, Carbonell, Cavalcanti, Beteta şi, pentru mine cel mai interesant, generalul Hall. Era, până mai acum, cel mai tânăr general al armatei americane, având numai 36 de ani şi este Subşeful de Stat Major al Aviaţiei. Am putut, cu oareşicare greutate, să

stau niţel de vorbă cu el şi l-am întrebat <c. 41, p. *77*>

cum au reuşit să pregătească, în aşa scurt timp, de punctul de vedere militar, personalul lor. Mi-a răspuns că prin**tr-**un curs de 3 luni, un

178 Carol al II-lea

curs fără o clipă de odihnă şi care a dat rezultate bune. Am putut schimba şi câteva vorbe cu Messersmith, ca **să-**l pun la curent cu unele manevre ale lui Clarence Rose. El pretinde că este chemat la

State Departament, că are conversaţii cu Stettinius şi alţii şi că lucrează pentru intrarea Duduii în USA. Am dorit să le> informez că nu este autorizat de mine şi să nu crează că lucrez în spatele lui.

Mi-a spus să mă feresc de el, că are un foarte prost „record”. Pe urmă, i-am vorbit în legătură cu informaţiunile din ziare, despre nereuşita misiunii lui Ştirbey. I-am spus că pentru mine este un caz de conştiinţă şi că, înainte de toate, sunt român. Consider că, azi, ambele părţi au interesul ca România să iasă din luptă şi că pentru aceasta este necesar ca Aliaţii să facă acest lucru mai uşor pentru noi. Dacă se insistă ca ocupaţia să fie numai a Sovietelor, atunci mi-e teamă că lupta va mai continua, <c. 42, p. 78> dar dacă se admite ca ea să fie mixtă, **s-**ar putea ajunge mai repede la un rezultat.

România luptă împotriva URSS, dar nu şi a Angliei şi a USA. Mi-a dat absolută dreptate

După-masă, **s-**a rulat un foarte frumos film, *Surorile Brontoe*.

Pe urmă, până la 4 dimineaţa, Duduia a jucat poker, iar eu bridge.

Duminică, 2 aprilie

De mai multă vreme, Millerii ne poftiseră să stăm o zi cu ei la

Cuernavaca. Ne-am dus deci azi, cu Chavehavadze. Ei stau **într-**o căsuţă delicioasă, bineînţeles pe una din acele străzi urâte, desfundate şi murdare, caracteristice localităţii. Ziua a fost caldă, cum ştie să fie acolo. Eu am jucat, toată ziua, ginn rummy cu Ethel, iar

Duduia cu Chavehavadze şi Tommy **s-**au dus după cumpărături de lucruri caracteristice locale. Duduia mi-a făcut surpriza să-mi aducă un foarte frumos taler de argint. Cea mai mare plăcere au fost însă

<c. 42, p. 81> După amiază, am fost să cumpăr darul meu de nuntă, o foarte frumoasă cupă de argint.

Sovieticii înaintează, au ajuns la Prut; pe celelalte fronturi, nimica.

A sosit, prin Relaciónes, o destul de interesantă corespondenţă de la Pangal. Scrisori şi rapoarte destul de lungi asupra situaţiunii din Ţară. Din toate creiese că, această situaţie e confuză, reies [el

totuşi anumite puncte şi anume că singurele elemente ce se agită sunt Maniu şi Brătianu, aceştia, după obiceiul ardeleanului, activează prin eternele lor memorii de protest către Antonescu, memorii prin care arată o platitudine absolută către „Conducătorul” şi o opoziţie minimă către cotropitori89. Arată necesitatea de a ieşi din

— Fila conţinând paginile 79-SE a fost ruptă din caiet.

Însemnări zilnice – 1944

179

război, de teama Sovietelor, dar fără nicio indicaţie de a se apropia de Naţiunile Unite şi fără nicio vedere largă de om de stat. Pangal se apropie de Tillea şi îşi bazează multe din speranţele lui pe polonezi, ceea ce cred că este exagerat. Marele păcat este că grupurile de români care doresc a întreprinde o mişcare a „României Libere”.

sunt împărţiţi prin certuri meschine, fiecare propagând <c. 43, p. 82> o linie politică deosebită, fără a vedea că, azi, toate aceste certuri n-au [azi] niciun rost şi fără a avea în minte scopul principal, salvarea Patriei. Grupul lui Tillea este tot cel mai bun şi ar putea să formeze nucleul împrejurul căruia toţi am putea să dăm concursul.

O altă chestiune ce o pune Pangal: scoaterea lui Mihăiţă din Ţară.

Lucrul este primejdios, căci plecând singur, fără niciun om politic de vază, nu va putea face nimica şi va lăsa, în Ţară, terenul liber utopiilor republicane ale lui Maniu & Co. Pare-se căes> tot Maniu şi Brătianu cari a<u> împiedicat în Anglia recunoaşterea unei „Românii Libere”, căci ei doresc să păstreze pentru ei înşişi întregul monopol al aşa-zisei mişcări de rezistenţă. Între altele, îmi trimite şi prima parte a [l] unui memoriu a<l> lui Tătărescu, prin care justifică, foarte frumos, atitudinea lui în ultimele faze politice din

1939 – 1940. Memoriul e bun, dar, cred, incomprehensibil pentru mentalitatea anglo-saxonă.

<c. 43, p. 85> Miercuri, 5 aprilie

Destulă agitaţie în casă, din cauza extraordinarului eveniment al căsătoriei lui Ernest.

Mă duc cu el la casa bunicii viitoarei, o bătrână, într-adevăr, foarte bine, tipul bătrânelor distinse de altă dată. Logodnica, o

fetişcană simpatică, de 18 ani, frumuşică. Mai erau de faţă: mătuşa, de vârstă medie, cu bărbatul ei, un bătrân tiran de 88 de ani; al doilea martor al lui Ernest, avocatul Del Castâllo, om foarte bine şi simpatic; şi al doilea martor al logodnicei, un francez stabilit aci de demult. Duduia n-a venit, nesimţindu-se bine.

Ceremonia, ca în mai toate ţările, cu multe hârti-i şi iscălituri. Judecătorul care oficia, un ramolit care parcă nu era prezent, s-a mulţumit a pronunţa frazele legale, tot restul a fost făcut de secretara

Judecătoriei, cum s-ar zice la noi, grefieră. După ceremonie, a pronunţat câteva cuvinte, ar fi fost rolul judecătorului, făcând uzualele recomandaţii noilor căsătoriţi şi, pe urmă, înmânând tinerei D-ne

Urdăreanu <c. 44, p. 84> un carton cu toate ştampilele Oficiului

Juridic, conţinând obişnuitele recomandaţii. Lucru care este uzual aci, dar care totuşi te izbeşte, este completa eliminare a [l] oricărui spirit religios, nu se vorbeşte de sfinţenia căsătoriei, de-o>ar de rolul ei social.

180

Carol al II-lea

Seara, cina la noi pentru noua pereche, la care am poftit şi pe

Chavehavadze. După-masă, am rămas în trei, făcând muzică nostalgică.

Joi, 6 – sâmbătă, 8 aprilie

Ultimele zile ne-au adus o serie de ştiri. Armata Roşie a pătruns pe pământul Moldovei şi a cucerit, mai întâi, o porţie de teren la nord de Iaşi, între Prut şi Jijia, pe urmă, urmând cu înaintarea, a ajuns la Siret, ocupând Paşcanii. Pe de altă parte, aviaţia americană a bombardat Bucureşti şi Ploieşti, mai ales gara, zic ei90. Sunt ştiri cari numai bucurie nu-mi fac. În acest timp, faimoasa invazie devine un fel de poveste cu cocoşul roş, se fac mari speculaţiuni <c. 44, p. 85> în ziare, dar efectiv nu se mişcă nimic. În Italia, inactivitatea cea mai desăvârşită. Într-adevăr, acest războiu' este o adevărată ruşine de punctul de vedere militar. Se face mai multă strategie politică şi o dezordonată strategie războinică. Din cauza mentalităţii anglo-saxone, se lasă toată iniţiativa Sovietelor şi, tot lor, su<e>cesul marilor operaţiuni, fără a lua în seamă enormele urmări politice pentru viitor, ce se vor ivi din această cauză. Această economie de sânge este pur relativă, căci puţină lume, şi mai ales ţările din Răsăritul Europei, doreşte" a înghiţi o predominare în lume a

Moscov<e>i, şi, mai târziu, vor trebui mari sacrificii ca să se scape de dânsa. Atât Anglia cât şi USA pierd, pe zi ce trece, din prestigiul lor, Cassino şi Anzio au fost lovituri dureroase. Acei cari vor profita de aceasta, tare mi-e teamă că vor fi, în primul rând, germanii.

Perspective triste, toate astea ar fi putut fi împiedicate dacă politica anglo-saxonă ar fi fost mai puţin constipată.

Altfel, nimica prea demn de însemnat, afară de vineri seara, masă la „Manolo”, cu noii căsătoriţi, şi sâmbătă, la noi, cu Chavehavadze şi familia D-nei Urdăreanu.

<c. 45, p. 86> Duminică, 9 aprilie

Sunt Pastile catolice, ale noastre se sărbătoresc duminica viitoare. De mai multă vreme promisesem lui Chavehavadze că, dacă vâne fata lui vitregă, îi vom da o mână de ajutor, mergând cu el până la

Nuevo Laredo. Azi a sosit momentul şi, cu destulă întârziere, plecăm la drum după-masă, spre a face jumătate din calea la Monterey, opri**ndu-**ne, noaptea, la Valles. Mi se spusese că drumul e bun şi frumos şi într-adevăr aşa e. Singurul lucru care ar fi putut fi dezagreabil era perspectiva lipsei de benzină, din fericire aceasta n-a fost şi am avut grija de a ne aproviziona oriunde era posibil. Am condus şi, graţie variaţiunilor continue ale drumului, mi-am refăcut

* în text: *doresc*.

complet mâna. Prima parte, până la Pachuca o cunoşteam şi, fiind mai mult în linie dreaptă, am putut merge cu viteză economică, adică între 95 – 100 klm pe oră, ceea ce ne-a făcut să câştigăm timp.

Pe la al 200-lea klm al drumului, terenul începe a fi a<occidentat şi cu o mulţime de cotituri, sosind la Zimpon, unde e un <c. 45, p. 87>

foarte nostim hotel, la care ne-am oprit ca să ne refacem. De aci înainte, adevărată şosea de munte, cu cotituri, urcuşuri şi scoborâri continue, mai parcurgem vreo sută de klm, ajungând la Jacala, unde cinăm destul de prost, la portul Pemex. **S-**a înnoptat bine de tot şi începem o adevărată ascensiune a [l] masivului Sierra Madre. Şoseau<a> urcă şi scoboară, cotind mereu, **într-**un mod nemaipomenit, printre stânci, trecând de pe o culme pe alta şi pe lângă nişte prăpăstii cari, noaptea, la lumina lunii, par a fi abisuri înspăimântătoare, fără fund. Înălţimile, nu sunt mari, abia trec de 1500 m, dar terenul este absolut muntos, alpin, mai ales că şoseaua este săpată în stâncă. După trecerea munţilor, scoboram, tot scoboram

până la

Ixmilquilpan, care este la vreo 50 m deasupra mării. De aci peisajul se schimbă complet, am intrat în regiunea plantaţi<i>lor de portocale, banane şi mango şi, până la Valles, unde stăm noaptea, trecem prin**tr-**o vale care-mi aminteşte <pe> ace<e>a a Prahovei în regiunea Breaza.

Destul de obosiţi, sosim, în plină noapte, la locul <c. 46, p. 88>

de popas, „Hotel Valles", destul de mediocru. Căldura este tropicală, totuşi suntem încântaţi de frumuseţea drumului. Nu numai ca privelişte, dar şi de punctul de vedere tehnic este, poate, cea mai perfectă şosea de munte ce există. Atât ca pavaj, ca calcularea curbelor şi ca înclinarea virajelor se apropie de perfecţie. Un alt lucru care m-a uimit, atât de bine este făcut, e semnalizarea, aproape n-ai nevoie să te uiţi la drum, ştii exact ce trebuie să faci şi ce viteză să păstrezi.

Luni, 10 aprilie

Căldura este înăbuşitoare, pare-se destul de obişnuită aci, în

Valles, care este unul din locurile celeei mai calde de pe pământ.

O

glumă zice că locuitorii de aci, când merg în Iad, trebuie să-şi iee cu ei o pătură. Totuşi, trebuind să sosim seara la Monterey, pornim la drum pe la 2 d. a. De aci încolo, peisajul este complet diferit şi foarte variat, **schimbându-**se complet <c. 46, p. 89> la fiecare sută de klm. Începem prin a trece prin**tr-**o pădure joasă, care seamănă cu jungla din Indii. Căldura cea mare a aprins pădurea aşa încât, pe o distanţă de peste 60 de klm, nu se văd decât focuri peste tot. În curând, pădurea este semănată de palmieri de cocos, ajungând, în unele locuri, adevărate plantaţiuni. Trecem prin focul care mistuie pădurea pe ambele laturi ale şoselei. Căldura deci creşte şi mai mult

182 Carol al II-lea şi, pe alocuri, devine sufocantă. Spectacol splendid, dar şi îngrozitor, de a vedea aceşti înalţi palmieri cuprinşi de flăcări arzând ca nişte uriaşe făclii. În apropiere de localitatea Mante, priveliştea <se

schimbă din nou, trecem printre câmpii întinse de trestie de zahăr, în apropierea Tropicului Cancerului, din nou prin junglă înconjurată de dealuri teşite, de aspectul cel mai curios. Şoseaua e mărginită de arbuşti cu flori albe, cari seamănă, întrucâtva, cu trandafirii sălbatici, dar, ca toate florile de aci, n-au parfum. Ne oprim, fiind obosiţi de căldură, la Ciudad Victoria, care, deşi este capitală de

Stat, e un oraş urât, <c. 47, p. 90> murdar şi complet neinteresant. Singurul lui avantaj e că posedă un hotel, „Siera Gardo”, cu aer condiţionat.

De aci până la Monterey, orice ariditate dispare, trecem, tot drumul, printre nesfârşite şi minunate plantaţiuni de ananaşi, banane, mandarine şi, mai ales, portocali. Soarele, apunând, luminează munţii îndepărtaţi, cari iau un extraordinar colorit de violet-roşcat, cum se văd numai în ilustraţiunile lui Job. Par aproape transparente, opaline, nenaturale, un efect de lumină extraordinar.

La 11 seara, ajungem la Monterey, care pare un orăşel curăţel, şi tragem la un hotel civilizat, care poartă numele oraşului. Perechea iese în oraş, Duduia cu mine stăm, până târziu, de vorbă cu Chavehavadze, care tot aştepta un telefon, spre a şti dacă totul e în regulă şi dacă fiica lui vitregă a sosit, ori nu, la Laredo.

<c. 47, p. 91> Marţi, 11 – miercuri, 12 aprilie

Stăm două zile în acest oraş foarte puţin interesant, dar cu prăvălii destul de bune, aşteptând ca Chavehavadze, care a plecat, singur, miercuri dimineaţa, să sosească cu progenitura neveste-sii.

Fatal, am trebuit, după obiceiul continentului, să primesc pe ziariştii locali, cari au fost destul de convenabili. Luni a avut loc un atentat împotriva lui Camacho, un ofiţer descreierat a tras asupra lui, ziarele zic că ar fi un nazist. Facem unele cumpărături pentru casă şi alte mărunţişuri necesare, şi iată tot. Monterey are o frumoasă industrie de sticlărie.

Miercuri seară, soseşte Chavehavadze, cu D-ra Helena de Breteuil, o fată de 15 ani, enormă pentru vârsta ei, putem deci, mâne, să începem drumul spre casă, ca să fim la Coyoacan, de Paşti.

Joi, 13 aprilie

De astă dată, plecăm ceva mai devreme, căci mergem spre căldură. Trecem deci, ziua, prin splendida <c. 48, p. 92> regiune a portocalelor. Sunt singurele fructe cu gust din México, cu condiţia însă să le mănânci pe loc. Oprire pentru dejun, căci toţi, afară de mine, mor de foame. Căldura foarte mare şi înăbuşitoare ne ţine până la

Ciudat Victoria, unde facem, din nou, o etapă. Nefiind prea grăbiţi, ne oprim, de mai multe ori, spre a vedea fauna, mai ales animalele cari pasionează pe Duduia. În prima parte, ne oprim spre a

lua cu noi două broaşte ţestoase care ne-au ieşit în cale, treceau drumul, nepăsâ**ndu-**le de nimica şi cu o viteză destul de mare care dezminte fabula. În a doua parte, în apropierea Tropicului Cancerului, să privim papagalii care se jucau prin pomi şi zburau peste capul nostru.

Seara, ajungem la Valles, unde, de astă dată, tragem la un hotel bun.

„Casa Grande". Noaptea, este o căldură aşa de mare, încât nici eu n-am putut adormi decât după ce **s-**a făcut ziuă.

Într-adevăr, toată această regiune prin care trecem este extrem de frumoasă, variată şi interesantă. Contrar aceleia din Michoacan şi Jalisco, este destul de cultivată, afară de regiunea <c. 48, p. 93>

asemănătoare junglei, se vede cum această cultivare progresează prin defrişările continue.

Vineri, 14 aprilie

Vinerea Patimilor, după biserica noastră. Abia după-masă pornim, deşi e cald, avem consolaţia că ne îndreptăm spre ore şi regiuni mai răcoroase. Ajunşi la partea în care trebuim să trecem Sierra

Madre, las volanul şoferului, căci noaptea aveam impresia că trecem pe lângă abisuri fără fund şi acest lucru îmi este, fiziceşte, foarte neplăcut. Mirarea mea a fost însă mare, trecând prin această splendidă regiune, de a vedea că nu sunt aşa de înspăimântătoare cât mi se păruse. Am putut şi mai bine vedea splendoarea peisajului şi arta deosebită cu care este clădită şoseaua.

Într-adevăr, traseul nu este ca în alte drumuri de munte, din trecătoare în trecătoare, ci direct, de pe un munte pe altul, parcă faci alpinism. Deşi calea este adesea săpată în stâncă, povârnişurile ce duc în fundul văilor, adesea <c. 49, p. 94> de peste o mie de metri, sunt acoperite de copaci înalţi sau arbuşti, cari micşorează mult impresia de prăpastie.

Pentru cină, ne oprim, din nou, la Jacala, dar, de astă dată, la un han, unde am mâncat foarte bine. Cu cât peisajul este frumos, cu atât localităţile prin care trecem sunt neinteresante şi lipsite de pitoresc, afară tocmai de acest Jacala, care este aşezată **într-**o căldare înconjurată de munţi. După cină, pe noapte, facem restul drumului.

Acasă, familia noastră canină ne face o splendidă şi entuziastă recepţie.

Sâmbătă, 15 aprilie

Ziua este ocupată cu pregătirile pentru cina de Paşti, la care, afară de cei din casă, am poftit pe Chavehavadze şi cuplul Tehkotoua.

184 Carol al II-lea

Parcă evenimentele prin care trece lume iau ceva din atmosfera de solemnitate a acestei zile.

România începe a deveni ţinta bombardamentelor Aliate, Bucureştiul, Turnul-Severin şi Braşovul <c. 49, p. 95> au primit, zilele acestea, lotul lor de bombe aeriene91. Este ajutorul pe care Aliaţii îl dau sovieticilor. De altfel, ofensiva Armatei Roşii, din Moldova, **s**-a oprit pe linia Nord laşi-Paşcani, începâ**ndu**-se o acţiune în Crimeea şi atacul Odessei.

Duminică, 16 aprilie

Christos a înviat! Zi caldă şi frumoasă de Paşti.

Din partea Presei americane am primit un ou de Paşti, în stilul lor: „New York Herald Tribune" a publicat o informaţie fără pereche, acuzâ**ndu**-mă că aş fi fost intermediarul pentru depunerea fondurilor naziste în USA. De astă dată, într-adevăr, au depăşit măsura. Se continuă şi cu campania asupra pretinsei operaţii estetice a

Duduieei>. Toate dezminţirile nu ajung să fie trecute în Presă.

Luni, 17 aprilie

Dejun la University Club, poftiţi fiind de Dan Miller. După aceea am rămas pentru un bridge. Ernest a început să-şi aranjeze apartamentul de sus şi **s**-a mutat în casă. Seara, Millerii la cină, **s**-a jucat un foarte amuzant poker.

Odessa a căzut. Sevastopol este asediat92. Unele ziare din USA

au început o campanie de neînţeles împotriva Chartei Atlantice, zicând că nu conţine decât principii confuze, cer mai multe preciziuni asupra scopurilor războiului. A început un nou val de vorbărie asupra invaziei, care nu poate să întârzie, căci altfel va fi prea târziu. Activitate terestră, afară de cele citate, nulă; activitate aeriană, intensă, peste tot.

Am auzit o glumă asupra invaziei: un prieten al lui Stalin îl vede

<în fiecare zi rugâ**ndu**-se la biserică şi-l întreabă dacă, probabil, nu este pentru al 2-lea front. – „Bineînţeles", răspunde Dictatorul. – „Dar ce poate să-ţi raporteze – aste12 ruble? Dar asta nu-i mult". – „Cum nu, nu este oare etern!" Tristă glumă, dar, din <c.

50, p. 97> păcate, adevărată.

La „Francezii Liberi" **s**-au întâmplat evenimente importante, de

Gaulle a reuşit să elimineze complet pe Giraud, suprimând postul de Comandant en chef. îl numise Inspector general, post pe care nu l-a primit şi deci a fost pus în retragere. Comitetul Eliberării, cu întregul, a aprobat măsura, dar totuşi comuniştii au găsit de cuviinţă să facă scandal pe această chestiune.

Marţi, 18 aprilie

La 5, am fost să-l văd pe Messersmith, ca întotdeauna, m-a primit cald şi prietenos. Am fost ca să-i vorbesc de acea ifamă campanie de presă ce mi se face. O cunoştea şi el şi a şi scris la Washington asupra ei. I-am cerut sfatul, că ce se poate face şi dacă nu este cazul să fac un proces; m-a sfătuit împotriva acestei proceduri, care, zice el, nu dă niciun rezultat. El singur a trecut, în timpurile din urmă.

<c. 51, p. 98> prin cazuri analoage şi a fost silit să le înghită şi să tacă. Am avut impresia că ar fi putut fi pricinuite de o anumită vorbăraie a unor căţei din oficinele de Stat, m-a asigurat că nu este aşa.

Pe urmă, i-am vorbit şi de situaţia lui Mihăiţă, în legătură cu ultimele evenimente şi de năzdrăvana idee a lui Pangal, ca să-l fac să iasă din Ţară. Vede ca şi mine, în poziţia lui, de rege al României, trebuie să rămâie la post şi că nu este nicio primejdie pentru el din partea Sovietelor.

Duduia a primit, după-masă, pe D-na Garreau Dombosle, nimica interesant.

Miercuri, 19 aprilie

Dimineaţa, a venit Vásquez, fostul agent al lui Birdwell, care mi s-a plâns amarnic de fostul său stăpân. Acesta îi datoreşte bani şi a mai luat şi alte angajamente, pe care nu le-a ţinut, încât riscă să aibă un proces foarte dezagreabil şi dăunător. De altfel, activitatea lui

Birdwell <c. 51, p. 99> lasă foarte mult de dorit, iar Vásquez spune că ştie dinainte că radioemisiunea mea nu va avea loc, a fost deci neloial faţă de mine. Seara, masă la O'Donoghue, unde am întâlnit pe subşeful secţiunii americane din State Departament, un om foarte bine, civilizat şi plăcut.

Joi, 20 aprilie

Zi fără istorie. Ziarele spun că URSS ar fi făcut propuneri de armistiţiu României, destul de dulci; se aştepta răspunsul lui

Antonescu. Duduia a fost, după-masă, la un bridge pentru Crucea Roşie

Czecoslovacă. **S**-a dus, pe urmă, la Heddy Linthicum, căreia i-a spus, pe lung, toate plângerile asupra felului cum ne-au tratat americanii. Acestea au fost spuse, căci, ea fiind nepoata lui Messersmith, este sigur că toată conversaţia va fi repetată cui <trebuie> de drept.

<c. 52, p. 100> Vineri, 21 aprilie

Până seara mi-am făcut corespondenţa, care rămăsese cam în urmă. Am scris o scrisoare destul de severă lui Birdwell, căruia i-am atras atenţia asupra prostiilor ce le face cu Vasques şi asupra lipsei de su<e>ces a acţiunii sale.

186 Carol al II-lea

Pe urmă, cocktail la Bursley, lume multă **într**-un spaţiu foarte mic. Ernest ne-a poftit să cinăm la „Mimat". A fost destul de penibil, deoarece atmosfera era destul de încărcată între cei doi noi căsătoriţi.

Sâmbătă, 22 aprilie

Seara, masă la Ambasada USA, destul de multă lume, **s**-a jucat bridge şi show down; am pierdut la amândouă.

Informativ, i-am povestit lui Messersmith cele ce se întâmplă cu

Birdwell.

<c. 52, p. 101 Duminică, 23 aprilie

Duminica Tomei şi Sf. Gheorghe. Chavehavadze, la masa, fiind onomastica lui. Am făcut, după-masă, muzică şi am stat pe terasă.

Luni, 24 aprilie

Ne-a [u] venit, trimise de credinciosul Ribeiro, o întreagă colecţie din ziare româneşti din anul acesta. Primul lucru, m-am uitat la lista morţilor, am găsit multe nume cunoscute: Profesor I. Simionescu, fostul ministru Chirculescu53, generalul Tocineanu, generalul Romulus Scărişoreanu, Henri Catargi şi mulţi alţii. Fac [el o impresie jalnică aceste ziare, atât sunt de searbăde, atât se vede opresiunea din Ţară.

Cină la Edith Bonilla, mai tot aceeaşi lume pe care o întâlnim peste tot, în plus un oarecare colonel Stuart, fost consul al USA aci, actualmente ambasador în Nicaragua. Am vorbit, lung, cu Charles

Bay asupra viitorului lumii, <c. 53, p. 102> expu**nându-**i cele trei principii ale mele: democraţia internaţională, solidaritatea internaţională şi introducerea legilor de drept comun în relaţiunile dintre ţări, totul dominat de o înaltă Curte de Justiţie. A fost de acord,

dar a văzut, ca şi mine, greutăţile ce se pot întâmpina din cauza dorinţei de dominare a unora.

Ca ştiri, cea mai de seamă este o nouă importantă debarcare a lui

MacArthur în Noua Guinee Olandeză.

Marţi, 25 aprilie

Mi-am petrecut toată după-masa răsfoind, cu mai multă băgare de seamă, ziarele din Ţară, spre a putea descoperi ceva interesant.

Între morţi am mai găsit pe Garoflid şi pe fostul prefect de Buzău şi comandant la cercetaşi, Gheorghe Dunka. Pe urmă, văd că au dispărut un număr de episcopi, deoarece au avut loc alegeri pentru eparhiile Chişinău, Hotin, Tighina, Constanţa, Buzău şi Argeş. <c.

53, p. 103> Găsesc cam grăbite numirile din Basarabia, înainte de *însemnări zilnice – 1944*

187

Isprăvirea războiului, e o încercare de afirmare a stăpânirii româneşti, dar nu înşală decât pe proşti. Alte informaţiuni: Guşti este preşedintele Academiei şi Hulubei, rector al Universităţii Bucureşti. Sporturilor li s-a [u] dat o foarte mare importanţă şi văd că s-au dezvoltat mult, dar sunt strânse în chingă, după cât pot vedea, de conducerea de Stat. Am mai văzut o măsură administrativă care mi s-a părut bună, o simplificare ea> infinitelor registre şi paparaseriilor birourilor. Despre război, afară de telegramele din Berlin şi unele neutre, foarte puţin. Abia din necrologie se poate deduce că mai ales Trupele de munte şi Cavaleria au trebuit să se ciocnească serios. Unul care s-a purtat bine, ceea ce nu este o surpriză, este generalul Leonard Mociulschi94 din Veânători de>Meunte>. Primar al Bucureştiului este generalul Râşcanu95, iar prim-ajutor, Michon Skeletti. Pungăşiile, din cauza enormei scumpete, sei<n>mulţesc în toate cercurile. Teatrele par slabe, muzica destul de înfloritoare. Iată mai tot ce se poate deduce din aceste scârbe de ziare. <c.

54, p. 104> Duduia, după-masă, a avut o interesantă conversaţie cu

D-na Wendell, ca întotdeauna, ştiri de la Umansky. Acesta, pare-se, s-a calmat mult, nu mai înjură, chiar zice că URSS – eului> îi este complet indiferent cine este pe Tronul României, n-are nicio preferinţă şi nu doreşte să se amestece în politica noastră interioară, n-are pretenţiuni teritoriale (afară de acelea ce le-a luat) şi doreşte

ieşirea României din război. Are o ură neîmpăcată împotriva

Ungariei şi doreşte să restituie României întreaga Transilvania. În general, lucruri bune.

Azi, „BBC”, că invazia va începe astă-seară, la 7, trebuie să fie o tactică a [l] războiului de nervi. Se vorbeşte însă prea mult şi mişcări, de pildă, cu<m> este, de pildă, suprimarea imunităţii corespondenţei diplomatice şi interzicerea ieşirilor din Anglia, cărora li s-a [u] dat o mult prea mare publicitate, sunt semne că ora *H* se apropie şi permite astfel nemţilor să fie pregătiţi a primi lovitura.

Sunt greşeli pe care nu le pot pricepe.

Seara, cină la „Mânuit”, dată de rudele lui Monique <c. 54, p.

105> Urdăreanu. Între invitaţi, un scriitor italian, Tibon, cu care am avut o interesantă conversaţie asupra filologiei şi istoriei culturii.

Tot din cele spuse de Umansky, interesant<a> este explicaţia ce o dă opririi ofensivei Armatei Roşii, ar fi avut aşa de mari pierderi, încât, azi, fiecare mie de oameni contează, e foarte plauzibil.

Miercuri, 26 aprilie

Am avut norocul de a putea lua o baie azi, abia a doua de când ne-am întors de la Monterey şi a treia de la Guadalahara. Această chestiune a apei în partea noastră a Coyoacanului devine un adevărat chin. De la Crăciun încoace abia avem apă, se întâmplă, une

188

Carol al II-lea ori, că dimineaţa să curgă câte două ore, iată tot. Nu mai ajunge nici să te speli, cât pentru biata grădină, care este mândria mea, e un dezastru. Cu toate acestea, în această climă binecuvântată a Mexicului, florile cresc şi înfloresc fără încetare, oricare ar fi condiţiunile.

N-am dormit, Duduia şi cu mine, mai deloc, astă-noapte, <c.

55, p. 106> deci m-am sculat târziu. Până pe la 5 *Vi*, mi-am văzut de treburile mele mărunte şi, pe urmă, ne-am dus la expoziţia de flori, ţinută în folosul Crucii Roşii Americane, de către Garden Club. Au fost flori frumoase, mai ales orhidee şi delfine splendide. Un lucru care mi-a plăcut foarte mult a fost concursul de aranjamente de mese şi ceea ce numesc ei „moods”, adică colţuri de atmosferă. Au fost unele, într-adevăr, foarte reuşite.

Duduia a fost, pe urmă, la ceaiu la D-na Padilla, unde s-a bucurat de atenţii deosebite şi demonstrative, de faţă fiind D-na Umansky. Impresia ei este că gentileţele D-nelor Padilla şi Messersmith au fost

demonstrative.

Ca știri, este continuarea, tot mai intensivă, a bombardamentelor aeriene, între care, din nou, și la București, Ploiești și Turnu

Severin. În aceste 10 zile din urmă au fost trimise asupra Europei

33.000 de avioane, iar pierderile au fost de 350. Când ne gândim la ceea ce eram în războiul trecut, te întrebi ce va putea fi în unul viitor.

<c. 55, p. 107> Joi, 27 – vineri, 28 aprilie

Nu prea m-am simțit bine zilele acestea, atât fizicește, cât și moralicește. Vremea a fost și ea caldă și apăsătoare. Nu este de mirare, aproape trei ani de această tensiune fizică continuă, provocată de altitudinea și tensiunea exasperantă a nervilor, este suficient să dărâme orice sănătate. Am citit mult în aceste două zile.

Vineri seară am fost la concertul lui Stokowski, a dat mai ales muzică veche, greșind însă dâ**nd-**o cu o orchestră prea mare, splendide însă au fost extrasele din *Tristan și holda*. Pe urmă, am fost la

„Mânuit”, unde l-am întâlnit pe Tehkotoua, care a luat, în timpul din urmă, contact cu Umansky. El spune că găsește o foarte mare deosebire în mentalitatea Sovietelor. Ceea ce a început Stalin, adică organizarea unui stat naționalist, continuă cu pași repezi. Încep să se razime ceva pe trecutul lor și pe tradiția ei militară; au publicat broșuri cu toată tradiția vechilor regimente, au obligat pe posesorii ordinului „Sf. Gheorghe”, din trecut, să poarte însemnele. Toate acestea sunt foarte caracteristice și <c. 56, p. 108> adeverește (sic) o reală schimbare în starea de spirit a [l] sferelor conducătoare ale

Sovietelor.

Chavehavadze pleacă mâne să dea un concert la Oaxaca, a insistat foarte mult să mergem și noi. Eu nu prea vreau în acest moment,

fără a avea o adevărată cauză, totuși am sentimentul că e mai bine să stăm aci. Duduia i-a dat ca scuză că aștept un personaj important.

Sâmbăta, 29 aprilie

Azi a plouat zdravăn și, în sfârșit, avem apă. Duduia, din nou, nu se simte bine. Eu am un cafard oribil, deci, în totul, o zi proastă.

Tot ce se întâmplă în lume m-apasă teribil, completa lipsă de

activitate a tuturor a, afară de bombardamentele continue, şi pentru mine, personal, această imposibilitate silită de a putea face ce vreau pentru Ţară. E un chin fără sfârşit.

ce, 57, p. 109> Duminică, 30 aprilie

Dimineaţa, în ziare, o nouă lovitură de teatru din partea Sovietelor, ziarul lor economic oficial anunţă că-şi dau seama că sistemul marxist a dat greş şi că, deci, trebuie să se întoarcă către capitalism, au şi introdus diferenţa de salarizare, au început a permite proprietatea rurală individuală şi chiar moştenirea. Acestea, împreună cu acelea ce s-au discutat vineri seara, sunt interesante mărturii ade>

unei vădite schimbări.

Seara, foarte mare party la Milleri. Am vorbit cu Messersmith despre acele schimbări sovietice, el a avut aerul de a nu le da importanţă, pe când alte persoane cari erau acolo au fost, ca şi mine, foarte impresionate. Venind după dizolvarea, acuma câteva luni, a Cominternului, este un nou pas către supremaţia URSS asupra celorlalţi

Aliaţi neactivi. Stalin nu se încurcă în teorii şi vorbării, el acţionează.

Luni, 1 mai

Am avut nişte dureri de măsea groaznice, care nu <c. 57, p. 110>

mi-au trecut decât luând aspirină după aspirină.

Azi, deşi este sărbătoarea muncii, adică ziua în care nu se lucrează în niciun fel, am fost la dentist, care mi-a oprit complet durerile.

Marţi, 2 mai

Azi, lucrurile au început să se mişte. A sosit, prin Relaciónes, o telegramă de la Pangal, care spune că Ştirbey este tot la Cairo, unde continuă tratativele cu anglo-americanii, că ar fi o înţelegere între el, Antonescu, Maniu şi Brătianu, pentru a face mari schimbări la noi şi, eventual, a-l proclama pe sinistrul individ regent. În consecinţă, recomandă de a se lua legătura cu Sovietele şi de a le propune formarea unui guvern român pe teritoriul românesc, şi ca eu să mă proclam regent.

Această propunere a fost aşa o surprindere pentru mine, că, la început, n-am ştiut ce <să fac. Ernest insistă foarte mult să se puie

imediat în execuţie. Duduia, fără a fi atât de entueziasmată>…

<c. 57, p. 115> A promis să transmită întocmai la Moscova. Ca om practic, nu **s-**a încurcat în teorii şi recriminări asupra trecutului, singurele întrebări ce le-a pus au fost asupra persoanelor şi a informaţiunilor ce le am din Ţară. Ernest, foarte loial, l-a umflat pe Pangal. Iată şi această nouă şi neaşteptată fază a activităţii mele începută, şi am sentimentul că pot privi viitorul cu mai multă încredere.

Scrupule n-am de a fi făcut acest gest, căci, timp de 4 ani, am încercat tot ce era posibil cu anglo-saxonii şi, în mod sistematic, am fost continuu refuzat şi jignit. Îmi pare numai rău de prietenul meu

Messersmith, dar el fiind funcţionar, nu pot să-l pui **într-**o situaţie grea.

Duminică, 7 mai

Am adormit greu, fiind copleşit de gânduri şi proiecte ce-mi veneau val-vârtej. Spre seară, Millerii, pentru cină şi ginn rummy.

<c. 58, p. 116> Ploieşti şi Bucureşti continuă a fi bombardate, este singura acţiune pozitivă a anglo-saxonilor.

Luni, 8 mai

O zi frumoasă, ar fi făcut plăcere niţică ploaie, dar totuşi, să bat în lemn, avem apă. Se poate face baie şi stropi grădina. A fost o zi în care m-am ocupat să fac ordine în corespondenţa care **s-**a acumulat. Această operaţiune mi-a luat toată ziua şi toată noaptea, dar am dus-o la capăt.

Ca ştiri, singura demnă de reţinut este continua bombardare a

Bucureştilor şi a [l] regiunii Ploieşti de către anglo-americani.

Marţi, 9 mai

De dimineaţă, în ziare, o ştire despre un gest rezonabil al URSS, care atrage atenţia Aliaţilor că cu formula „incondiţional surrender" * nu vor <c. 58, p. 117> atrage pe sateliţii Axei afară din luptă.

Acest lucru este foarte adevărat, de altfel de mult atrăsesem atenţia lui Messersmith asupra acestui lucru.

Seara, la al treilea concert Heifetz96. A cântat splendid o bucată de care auzisem de mult, *Sonata* lui Richard Strauss; e într-adevăr foarte frumoasă. Publicul a fost entuziast, l-a aplaudat cu frenezie.

— Două file, conţinând paginile 111 – 1 14, au fost rupte din caiet.

— Capitulare necondiţionată.

Rămân totuşi la punctul meu de vedere, e un mare talent, un tehnician al vioarei incomparabil, dar totuşi, pentru gustul meu, prefer sonoritatea şi căldura lui Menuhin.

Miercuri, 10 mai

O altă sărbătoare naţională pe care o petrec departe de Patrie.

Programul este cel obişnuit. Dimineaţa, slujbă la biserică, după-amiază, recepţia coloniei, la noi acasă. Slujba oficiată de episcopul

David şi de popa Zacharias a fost, ca întotdeauna, mizerabilă. Un adevărat episod <c. 59, p. 118> al lui Caragiale, nici umbră de inspiraţie divină nu există la aceşti slujitori ai altarului, sunt bruşti şi brutali în timpul slujbei, întrerupând rugăciunile spre a face observaţii deplasate, fie publicului, fie vreunui ajutor, singurul lor gând este banul şi parcă nu aşteaptă decât momentul colectei.

Recepţia a fost foarte bine, vreo 50 – 60 de persoane, între care şi mulţi străini: greci, sirieni, iugoslavi etc. Hirsch şi cu Klein au vorbit foarte frumos, iar eu am răspuns, cred, bine. Vremea fiind frumoasă, o adevărată zi de 10 Mai, am putut sta toţi în grădină. Numai sufletele noastre erau întristate gândi**ndu-**ne la trista serbare ce o<r> fi având, azi, acei din Ţară. Klein mi-a făcut o mare plăcere, a scos, azi, în sfârşit, primul număr al ziarului „România Liberă”.

Joi, 11 mai

O noapte oribilă. Duduia n-a putut dormi din cauza tusei continue ce o are de câtva timp.

<c. 59, p. 119> Seara, la Pinkie Ray, bridge, masă şi, pentru alţii, poker.

Vineri, 12 mai

După-masă, Duduia a ieşit în oraş după toalete. Eu am stat acasă, am lucrat şi l-am primit pe Klein, care a venit să-mi prezinte

<pe> redactorul „României Libere”, Lumo Reva, ca să vorbească cu Ernest despre biografia mea, care vrea **s-**o publice. Şi eu le-am dat anumite date, pe care le consider foarte importante pentru formaţia mea. Pe urmă, am vorbit de al doilea număr al ziarului, în care se va scrie un articol asupra lui Iorga. Am făcut critica primului număr, indicând corecturile ce trebuie aduse celor viitoare.

Zi splendidă de vară, unul din farmecele grădinii noastre sunt păsările, un ciripit continuu, care bucură sufletele iubitorilor de

natură, cum suntem. Duduia şi cu mine. Azi ni s-a tăiat, din nou, apa.

Ca să o putem obţine, ceea ce este <c. 60, p. 120> un drept, am promis controlorului un bacşiş, aci se numeşte, mai vulgar, mordida

(şperţ). Ieri! s-a dat ceea ce i se făgăduise, astăzi ne-a şi tăiat apa.

192

Carol al II-lea

Iată unul din lucrurile cari împiedică orice progres în această ţară, atât de plină de posibilităţi.

Sâmbătă, 13 mai

A reînceput ceva mai multă activitate pe frontul italian, nu însă pricinuită de Aliaţi, ci de o retragere strategică a nemţilor. Această retragere nu împiedică însă rezistenţa şi lupte aprige în unele puncte. Bombardamentele continuă. După masă, la dentist şi după cumpărături.

Duminică, 14 mai

Ziarele dau ştirea, tristă pentru noi, că bombardamentul de la

Bucureşti ar fi fost foarte <c. 60, p. 121> serios, s-ar fi atins şi centrul oraşului şi ar fi vreo 30.000 de morţi[97]. Cât timp aceste bombardări s-au executat pentru scopuri pur militare, aveau un rost şi erau chiar scuze dacă loveau alături, în populaţia civilă, dar continuarea lor sistematică asupra centrelor populate este exagerată. Nu pricep aceste omoruri inutile, spre a menaja sângele atacatorilor, n-are rost şi nu răspunde decât ură.

Înaintarea aliată din Italia pare a fi ceva mai serioasă decât părea la început, ar putea fi o mişcare strategică spre a atrage trupe germane într-acolo, în vederea mult aşteptatei invazii. Nu prea cred că această mişcare să reuşească din acest punct de vedere, căci oricât o<r> fi germanii încolţiţi din toate colţurile, totuşi nu sunt copii în arta militară.

O telegramă de la Berna dă ştirea că <ar> avea loc tratative de pace între URSS şi România, duse pe căi lăturalnice, şi dă aproximativ condiţiunile cerute de mine. Ce o fi asta? Mai ales că un răspuns de la Moscova întârzie.

A fost o zi frumoasă, fără activitate.

<c. 61, p. 122> Luni, 15 mai

Splendidă zi de vară. A apărut, din nou, acea ştire despre tratativele secrete între URSS şi România, de astă dată conţinând o

interesantă clauză privitoare la armată. Se zice că s-ar cere din partea

Sovietelor, fie dizolvarea ei, fie încorporarea în Armata Roşie. Importanţa acestui punct e că permite discuţii şi poate că prin el s-ar putea obţine organizarea unei Armate Române de eliberare, ceea ce este visul meu.

Am fost, după-masă, la dentist. Seara, aveam un cafard teribil, din fericire Tommy ne-a rugat să venim pe la ei, s-a jucat bridge, rummy şi show down.

Însemnări zilnice – 1944

193

Marţi, 16 mai

A fost, din nou, o zi splendidă, deşi a ploeuşat, ceea ce a făcut mult bine grădinii. După-masă, Duduia s-a dus în oraş, eu am rămas acasă, am avut multă treabă, rânduind corespondenţa. <c. 61, p. 123> Este de necrezut ce material inutil se poate acumula în câţiva ani.

Ca ştiri importante, este continuarea luptelor pe frontul italian, sueocesele par a fi datorite, mai ales, trupelor franceze de sub comanda generalului Juin.

Seara, a fost un splendid concert al lui Heifetz, cu orchestra sub conducerea lui Hornstein. Cu toate că nu era orchestra cu cele mai bune elemente, totuşi a reuşit să producă o a 7-a lui Beethoven de toată frumuseţea. *Concertul în Re* l-a cântat violonistul într-un mod divin. A fost un adevărat regal artistic, de mult n-am fost aşa de emoţionat ascultând muzica. Publicul a fost de un entuziasm cum nu l-am mai văzut aci. Aclamaţi<i>le pentru Heifetz au fost delirante şi, ca omagiu suprem, au dat drumul la porumbei.

Miercuri, 17 mai

Am văzut în ziare o ştire venită din Berna, <c. 62, p. 124> cum că Antonescu ar fi declarat lui Hitler că, dacă nu-i trimite ajutoare spre a apăra Ţara, va fi obligat să încheie un armistiţiu. Acest şantaj este posibil, deşi Urdăreanu nu crede informaţia adevărată.

Azi-seara, Duduia a primit o scrisoare de la Ribeiro, care ne dă, din nou, ştiri despre atitudinea lui Mihăiţă. Odată cu intrarea trupelor sovietice pe teritoriul românesc, Antonescu l-ar fi rugat să pree comanda supremă a Armatei, la aceasta i s-a răspuns că, deoarece, în momentul când toate mergeau bine, Mareşalul şi-a luat asupra sa toate prerogativele, să facă bine să le păstreze şi să suporte toate consecinţele, acum, când s-a întors roata. Şi-a luat responsabilitatea,

decretândndu-se Şeful Armatei, să facă bine, astăzi, să suporte consecinţele, bravo Băiatule!

Am lucrat, din nou, toată ziua să pun ordine în scrisori. Spre seară, a fost o furtună cu fulgere şi torente de ploaie. Pe urmă, ultimul concert al lui Chavehavadze. A cântat foarte bine, deşi pianul era prost şi sala pe jumătate goală, din vina impresarului, care nu şi-a dat nicio <c. 62, p. 125> silinţă. Seara, am terminat-o la „Mânuit".

Joi, 18 mai

Pentru mine, o zi de lucru intens, lăsasem lucrurile să meargă, încât s-au acumulat şi e foarte mult de făcut. Duduieei> i-a fost foarte rău azi, o durere de cap sfâşietoare.

194 Carol al II-lea

Ca ştiri, operaţi<i>le în Italia. Cassino, în sfârşit, a fost cucerit, zice-se, prin evacuarea de către nemţi98. Bineînţeles, ziarele trâmbiţă că este o victorie nemaipomenită. Laudele merg îndeosebi francezilor şi generalului Juin, care au făcut cel mai mare efort şi graţie cărora s-a putut da lovitura. Au participat şi trupe poloneze, marcând astfel reînvierea acestei armate.

Vineri, 19 mai

Duduia e poftită la masă la vecini, eu mănânc la „Borda", cu

O'Donoghue, Prado şi Tommy. Ca <c. 63, p. 126> întotdeauna, masă excelentă şi comeseni plăcuţi. După-masă, am fost cu Tommy din anticar în anticar, căutând ceva de ziua Duduieei>, în noianul de porcării am găsit totuşi un destul de frumos evantai, care sper că o să-i placă. Pe urmă, tot cu Tommy, să văd atelierele în care lucrează el material de război, cutii de aluminiu izolatoare pentru aparatura electrică de pe avioane, şi alta unde se fac [el bolţuri din oţel special pentru motoare tot de avion. E, pare-se, o afacere splendidă care-i aduce un câştig de peste 500.000 pesos pe lună. De altfel, aci în México numai aceste afaceri cu puţini lucrători sunt rentabile.

Seara, un splendid concert. S-au> cântat *Patetica* lui Tehaikovsky şi *Concertul de vioară* al aceluiaşi. Hornstein s-a depăşit şi, cu aceeaşi orchestră slabă, a produs o execuţie perfectă şi emoţionantă. Heifetz a fost mai slab. Lui Hornstein i s-a făcut o ovaţie cum n-am văzut aci. Publicul mexican, într-adevăr, simte muzica.

După concert, la „Mânuit".

<c. 63, p. 127> Sâmbătă, 20 mai

Sculat târziu. Duduia s-a simţit prost şi nici mie nu prea mi-a

fost bine. Seara, cina la m-me Guest, s-a jucat un mic poker de familie.

Duminică, 21 mai

Sf. împăraţi Constantin şi Elena. E ziua Duduieei>, deci sărbătorim printr-un party, care ar fi fost foarte bine, dacă Ernest nu s-ar fi antrenat la un poker care l-a costat foarte scump şi a ţinut până la 7 dimineaţa.

Duduia a fost sărbătorită cum trebuie şi a primit daruri frumoase. A fost însă tristă din cauza lipsei de ştiri de la Costică, a cărui zi este azi.

Luni, 22 mai

Jocul de azi-seară a dezorganizat complet viaţa casei azi. Eu am fost singurul sculat mai <c. 64, p, 128> devreme, Duduia abia pe la

4 şi ceilalţi şi mai târziu. După-masă, Duduia a fost la Club la Ambasada USA, iar eu la dentist.

Obişnuitele bombardări continuă, tot aşa şi înaintări în Italia şi o vorbărie fără sens asupra invaziei.

Marţi, 23 mai

Zi searbădă, fără relief. O zi din acelea cari sunt dezastruoase pentru starea morală. Cu toate că am lucrat destul de mult, nu-mi găseam locul, mă simţeam neastâmpărat.

De la...” răspunsul întârzie, de ce?

În Italia operaţiunile continuă bine. De dimineaţă, ziarele publică o declaraţie a lui Roosevelt, că invazia ar fi iminentă. Bombardamentele continuă fără milă.

Miercuri, 24 mai

Până seara, zi calmă. Duduia a lipsit, mâncând <c. 64, p. 129> în oraş, unde avea treabă. Eu am lucrat fără spor mai toată după-amiaza. Seara, Duduia s-a întors cu Chavehavadze, spre a aranja un proiect de a merge, pentru câteva zile, la Necaza. Aceasta a dezlănţuit din partea lui Urdăreanu mutre şi, pe urmă, o furtună, căci nu-l poate suporta. Păcat, a stricat o zi care ar fi putut fi liniştită.

Joi, 25 mai

Nimic deosebit azi. Ne-am ocupat, mai ales, cu aranjarea plecării noastre, mâne, la Necaza. De două, trei ori s-au schimbat proiectele până ce definitiv lucrurile au fost puse la punct.

Urdăreanu a telefonat lui... „*, în cazul în care ar veni vreun răspuns, lăsând şi aci, Blanchei, instrucţiuni de cum va trebui să mi se transmită comunicarea.

<c. 65, p. 130> Vineri, 26 – miercuri, 31 mai

Ca întotdeauna când plecăm la drum cu Chavehavadze, întârziem. Acest om este aşa de agitat şi aşa de nepractic în aranjarea lucrurilor sale, încât, până la momentul plecării, abia poţi pune mâna pe el. În loc de 2, am plecat *le VA*. Din fericire, drumul **s**-a îmbunătăţit, aşa încât am putut sosi la *7 Vi* la Necaza. Într-adevăr, este un loc delicios, <fără> doar şi poate cel mai plăcut ce-l cunosc în México. Nu numai că peisajul este frumos, dar şi vegetaţia e splendidă, cu acel încântător amestec de european şi tropical. Anul acesta însă este o jale, din cauza lipsei de apă. Lacurile cari alimen

— Un cuvânt este şters „pare să fi fost: Mo*scova.*

„— Un cuvânt este şters, pare să fi fost: *Umansky*.

196

Carol al H-leatează uzinele sunt aproape secate, încât, de acest punct de vedere, priveliştea e mult schimbată. Cum am sosit, a şi început ploaia, una din acele bune ploi torenţiale, au căzut în mai toate zilele, uneori cu fulgere şi tunete.

Aceste 5 zile au fost unele de adevărată linişte, zile de odihnă completă, fără telefon şi abia, din timp în timp, un ziar. Ar fi fost ideal <c. 65, p. 131> dacă Urdăreanu, în a doua seară, n-ar fi făcut, aşa din senin, lui Monique o scenă care a produs o atmosferă glacială.

Au fost zile plăcute, asupra cărora nu e nimica de povestit.

Obişnuitele ocupaţii de acolo, popice, vizitarea uzinelor şi, seara, petits jeux. Din păcate, Duduia nu **s**-a simţit prea bine.

Văd că ofensiva Aliaţilor spre Roma progresează bine. Iată tot.

Joi, 1 iunie începe o lună nouă, iar anul se îndrumă spre a doua jumătate, şi invazia, care a devenit un adevărat basm cu cocoşul roş, tot n-a început. Ca militar, este un lucru pe care nu-l pricep. În această organizare politică a [l] războiului sunt civilii mai mult decât militarii care hotăresc. Bombardamente însă continuă fără milă. Ploieşti, adică regiunea petrolieră, a fost atacat de un grup de 700 de avioane”. Mă întreb ce a mai putut rămâne din această nenorocită localitate. Dezastru<l> bietei <c. 66, p. 132> <Ţăh> este ceva de nedescris.

Au venit scrisori de la Ribeiro, cari aduc ştiri, au fost pierderi mari la Bucureşti, între morţi Nathalie Ghica şi Popescu Paşcani, fost

secretar de legaţie la Moscova.

După-masă, am făcut ceva muzică. Seara, dineu şi bridge la Numingen. Serată fără viaţă.

Vineri, 2 iunie

Pentru mine, o zi muzicală; după-masă, pe când Duduia a fost în oraş, eu mi-am încercat discuri. Seara, concertul Orchestrei Simfonice Mexicane, dirijat de Chavez. Am constatat un foarte mare progres, datorit, fără îndoială, lui Kleiber.

Sâmbătă, 3 iunie

După-amiază, Duduia s-a dus să facă vizite, eu am <c. 66, p.

133> rămas acasă, am lucrat şi am făcut muzică. Duduia s-a întors cu ştiri. De la D-na Wendell, că Ernest a făcut asupra lui Umansky o foarte bună impresie, l-a găsit deştept şi plăcut, pe de alta, am im

— Mici jocuri.

Însemnări zilnice – 1944

197

presia că a vorbit ceva cu Wendell, şi impresia este că lucrurile vor putea merge, să dea Dumnezeu. De la D-na Boisdevin, care, în paranteză, se zice că ar fi agentă plătită de FBI, că ar fi aci un domn, care zice că e trimis de ambasadorul Davies şi ar dori să iee contact cu mine, căci lucrurile încep a se schimba. Davies este „bien en cour” * la Washington şi zice Doamna că aşa ar fi procedeele lor de a lucra pe căi lăturalnice. Am să văd pe individ, să aud ce are de zis, cu toate că am devenit foarte sceptic în ce priveşte pe aceşti agenţi camuflaţi.

În Italia, de astă dată, pare a fi o operaţie serioasă, s-au trecut, în mare parte, muniţii şi Aliaţii se scoboară, din ce în ce, spre Roma.

La noi, în Ţară, ar fi lupte împrejurul Iaşilor. Au reînceput certurile între USA şi de Gaulle, cu niciun preţ nu vor să recunoască Comitetului de la Alger calitatea de Guvern provizoriu al Republicii

Franceze. Winston Churchill l-a chemat la Londra să <c. 67, p.

134> discute cu el, americanii însă nu vor să stee de vorbă, iar URSS

Împinge la o recunoaştere completă, şi ea are dreptate. Dacă vor americanii ori nu, de fapt tot de Gaulle este şeful incontestabil al

Franţei, toate mişcările subterane şi de rezistenţă îl susţin pe el, care reprezintă spiritul nemuritor al Patriei.

Duminică, 4 iunie

A fost ocupată, azi, Roma, fără prea multă luptă10”. Nemţii au evacuat Cetatea Eternă fără a o apăra, bineînţeles din aceasta bat monedă de popor civilizat. În tot cazul, oricare ar fi cauza, este o binefacere pentru acest leagăn al civilizaţiei mediterane, a adevăratei culturi, a fost ferită de oribila distrugere a acestui crâncen război.

O altă ştire este că au locţul] lupte la Stânca, lângă Iaşi; atacuri sovietice au fost respinse.

La 6, Stokovski, să facă o vizită; din nou am putut constata ce om agreabil şi cult este. Am vorbit despre muzica orientală, laudă mai ales <pe> <c. 67, p. 135> ace<e>a din India şi Bali. Am mai vorbit şi de viitor. E şi el unul dintre acei cari după război vor să activeze în Europa, bucuria lui este de a crea orchestre. El vrea să formeze una la Paris şi alta la Moscova, pe urmă să vie la noi în Ţară şi să facă acelaşi lucru.

Cum eram în domeniul muzicii, am terminat seara cu un splendid concert de gramofon. Rămăsesem numai Duduia şi cu mine, a fost o mare bucurie.

Bine introdus.

198

Carol al II-lea

Luni, 5 iunie

Lucrul important astăzi a fost vizita pe care a făcut-o Ernest lui

Umansky. Eram cam necăjit de lipsa de ştiri din acest sector. A fost bine şi amabil primit. Până acuma n-a venit niciun răspuns, dar ambasadorul i-a pus unele întrebări interesante. Prima, asupra popularităţii mele, i s-au dat explicaţii relative la acţiunea mea pentru ţărănime şi a aderenţilor mei în cercurile politice, s-au arătat şi cauzele neînţelegerii cu Maniu & Co.

<c. 68, p. 136> Acesta a adus vorba şi asupra răpirii Basarabiei şi s-a pus la punct că eu am cedat, spre a nu pierde prietenia (vorbă să fie) Sovietelor, mai ales că Fabricius m-a făcut să înţeleg că va avea loc un conflict germano-sovietic. Umansky a părut foarte mulţumit de aceste explicaţii.

Duduia a fost de o nervozitate şi o agitaţie nemaipomenite astăzi, fără nicio cauză vizibilă.

Marţi, 6 iunie

Se împlinesc 14 ani de la zborul meu spre Ţară, dată memorabilă în analele vieţii mele, tot azi s-a pus capăt oribilului

războiu’ de nervi, începându-se invazia. Între orele 6 şi 9 (ora europeană), azi de dimineaţă, trupele aliate au debarcat la <Le> Havre, Cherbourg şi Calais. Operaţia, susţinută şi pregătită de o colosală forţă aeriană.

11.000 avioane, şi executată prin mijlocirea a 4.000 de vase, pare a fi reuşit. Invazia este condusă de cel mai valoros general englez.

Montgomery, sub conducerea superioară a lui Eisenhower, pentru care am mai puţină...”

<c. 68, p. 143> bune, capetele de punţi se întăresc, cu toată sporirea în intensitate a reacţiunii germane, şi încep a se mări chiar. S-a mai cucerit Ste Marie l’Église.

Duminică, 11 iunie

Duduia nu se simte bine, deci nimica până la party-ul Ellişilor, seara. Era şi Messersmith, cu care am putut sta niţel de vorbă despre invazie. Este, în general, mulţumit de cum decurg lucrurile. Pare-se că lucrurile n-au mers aşa de uşor cum se credea, vremea n-a fost favorabilă şi marea destul de neliniştită, încât mulţi soldaţi au fost răniţi în timpul transportului. Mi-a vorbit, pe urmă, de cum merg lucrurile aci şi, în general, nu-i plac, este o completă lipsă de autoritate din partea Guvernului, care nu vrea să iee măsuri energice, cum este, de pildă, cazul cu greva metalurgiştilor, care costă Mexicului] 2.000.000 $ pe zi. M-am informat, pe urmă, despre ce valoa

— Filele conţinând paginile 137 – 142 au fost rupte din caiet.

Însemnări zilnice – 1944 199

reprezintă fostul ambasador Davies, zice că este un om de bază, de valoare, dar de punctul de vedere politic joacă <c. 69, p. 144> un rol puţin important. Aceasta m-a clarificat asupra propunerii ce mi s-a făcut, joi, şi m-a confirmat în părerea că trebuie dat un răspuns evaziv.

Luni, 12 iunie

O zi de drame. Dimineaţa, a murit unchiul lui Monique, deci s-au dus toţi la casa D-nei Guest. Eu, stând acasă, am lucrat la orânduirea corespondenţei. Seara, altă dramă. Urdărenii cumpăraseră, zilele trecute, un foarte frumos porumbel alb, pe care-l botezaseră

Stalin, ea mai ales îl iubea foarte mult. Din nenorocire, servitoarea a neglijat să închiză uşile şi cănii <lpau asasinat pe Stalin. Aceasta l-a înfuriat pe Ernest, care a devenit violent cu servitoarea, de aci, cât pe aci să provoace o întreagă revoltă în casă, din fericire lucrurile s-au calmat repede.

Joi, 13 iunie

Intrăm cu paşi repezi în epoca ploilor, în fiecare <c. 69, p. 145>

zi plouă, cu furtună. E disperarea lui Boris şi a lui Assu, cari nu se pot stăpâni în acele momente, mai ales cânele, parcă-i nebun. Eu am fost după discuri pentru Mihăiţă, sunt unele greu de găsit. Duduieei> nu-i bine de loc, se simte mizerabil, dar refuză să vază un medic. Ne-am culcat devreme.

Capetele de punţi se consolidează şi se întind, se apropie de

Cherbourg, care-i un punct foarte important pentru debarcarea materialului greu.

Miercuri, 14 iunie

În timpul zilei, am lucrat la orânduirea lucrurilor mele.

Seara, un foarte plăcut dineu la Legaţia Franceză. Am putut să stau mult de vorbă cu Garreau Dombosle. Se înţelege că, de la început, **s**-a vorbit despre luptele în Normandia. El critică aspru pe americani, cari fac tot ce pot pentru a micşora pe de Gaulle; de pildă, chiar cu ocazia debarcării, majoritatea paratrupelor erau franceze, în comunicate şi articole de presă **s**-a făcut tăcere asupra

<c. 70, p. 146> acestui fapt. Pe urmă, cu prilejul emiterii bancnotelor în franci, au refuzat să puie inscripţia République *Française*, adoptând formula *France*, a Vichy-ului. În toată dezvoltarea evenimentelor acestea, atitudinea nerealistă a USA faţă de de Gaulle şi guvernul său este unul din punctele cele mai negre ale zilelor glorioase de azi şi cari, pentru viitor, vor putea avea consecinţe dintre cele mai rele. Cu toată presiunea ce o fac la Washington, Chau

200 Carol al II-lea temps, Kerillys, susţinuţi de admiralul Leahy101, Guvernul de la

Alger şi, mai ales, şeful ei este o realitate francezi incontestabilă, pe el îl recunosc adevăraţii patrioţi francezi şi, mai ales, mişcarea de rezistenţă internă. Când am exprimat teama că, prin felul cum se duce războiul, vor fi enorme distrugeri în Franţa, mi-a răspuns că socoteşte că operaţi<i>le vor merge mai iute decât mulţi cred, din cauza acţiunii Forţelor Franceze din interior, cari, atacând duşmanul din spate, vor uşura mult înaintarea. Această mişcare de rezistenţă este o adevărată armată, care, de altfel, de câteva zile, a fost încorporată în armata regulată, tare de vreo 350.000 oameni şi comandată de ofiţeri activi. Rolul ei actual este <c. 70, p. 147> de a distruge comunicaţi<i>le, astfel îngrunând mişcările de reaprovizionare. De aci conversaţia a trecut la

problema refacerii Franţei şi asupra rolului ei ulterior. Am discutat absoluta nevoie ca în Europa să fie o Franţă tare şi care, la masa verde, să aibă un cuvânt hotărâtor de zis. Dacă se lasă totul anglo-saxonilor, pe de o parte, şi Sovietelor, pe de alta, învălmăşeala va fi nemaipomenită, mai ales încep adânci neînţelegeri între americani şi britanici.

De Gaulle s-a dus, astăzi, pe teritoriul francez şi sunt convins că i s-a făcut o primire splendidă, aceasta va impresiona pe îndărătnicii de americani. Printr-o scrisoare de la Ribeiro, am primit detalii asupra bombardamentului de la Bucureşti. Tot cartierul Griviţei a fost distrus, hotelurile dimprejurul Palatului, care erau cartierele nemţilor, idem. Mai mult încă, au fost lovite Universitatea şi, din nenorocire, Institutul „Cantacuzino”. Fatalitatea a voit ca, în momentul bombardării, Gara de Nord să fie plină de refugiaţi din Moldova, deci victime nevinovate, civile, au fost în foarte mare număr. Rezultatul este <că, opinia publică, <c. 71, p. 148> abil exploatată, se întoarce spre Soviete şi partidele de stânga câştigă teren.

Joi, 15 iunie

A ploeuşat torenţial, astăzi. Spre seară, un cocktail de adio dat de Tehkotoua-ii, cari pleacă în USA. Toată lumea foarte excitată despre ştirile care azi nu sunt atât de bune. Reacţiunea germană se face simţită, Montebourg, care fusese luat ieri, spre a se apropia mai mult de Cherbourg, a fost, astăzi, pierdut că]. În general, spirit de critică, dar, în acelaşi timp, fiecare nu vorbeşte decât de plecare, mai toţi vor să se întoarcă cât mai curând în Europa.

Vineri, 16 iunie

Ştirile de pe front, venite seara, par mai bune. Am stat toată ziua acasă, Duduiei nefiindu-i deloc bine. O ştire tristă, bietul Joe Hogarth e pe moarte.

Însemnări zilnice – 1944

201

<c. 71, p. 149> Sâmbătă, 17 iunie

Neputând dormi, Duduia a jucat pichet cu Ernest până dimineaţa. Eu m-am culcat mai devreme, dar pe la 6 m-am deşteptat şi i-am găsit tot la joc, deci cu toţii împreună am luat break-fastul.

După aceea, bineînţeles, îmi pierise somnul, de altfel, de câteva luni încep să dorm destul de prost. Am început deci, azi, activitatea destul de devreme.

Prima ştire, de dimineaţă, una tristă, bietul Joe Hogarth a murit azi de dimineaţă, încă unul din grupul nostru care se duce. Aşa de mult nădăjduia el să se întoarcă în Anglia şi să-şi sfârşească acolo zilele! Nici lui Tommy nu-i bine, pe lângă paratifos, are şi febră tifoidă, numai în această ţară am auzit aşa ceva.

Am avut, azi, mai mult răgaz de gândit şi m-am gândit cum aceşti generali anglo-saxoni, mai ales americanii, conduc războiul.

Se vorbeşte mult de brutalitatea germană, aceste metode însă au şi fost adoptate de ei, mai ales în ceea ce priveşte bombardamentele aeriene, cum au fost, de pildă, acelea de la Bucureşti şi Berlin. Orice bombardament, cu <c. 72, p. 150> cel mai mic scop militar, se poate pricepe, dar acestea cari ating mai ales populaţia civilă depăşesc măsura. Şi în războiul terestru au metode cari sunt, pur şi simplu, metode de forţă, nu există nicio fineţă de artă militară. Prin**tr-**o cantitate covârşitoare de material, cu cheltuieli supraastronomice, înaintează distrugând totul în calea lor. Să luăm pildă operaţiunea de la

Cassino, care mi se pare una din cele mai stupide din acest război.

Au trecut numai prin dărâmare, fără nicio acţiune tactică, nici măcar strategică, numai când contingentele franceze şi poloneze au întreprins acţiuni de flanc şi au ocupat poziţiuni mai bune decât ale germanilor, au putut trece şi înainta. Istoria militară va <în>registra toate acestea şi, fără doar şi poate, nu va fi spre lauda comandanţilor. Să mă bată Dumnezeu, dar am impresia că aceste distrugeri convin conducătorilor, ca să nu rămână puternică decât civilizaţiunea anglo-saxonă şi că celelalte ţări având atâtea de refăcut, puterea lor de dominare va fi mai uşoară. Sovietele sunt mai cuminţi şi generalii lor de mai mare valoare. <c. 72, p. 151> În USA, alegerea şefilor militari se face după criterii politice şi determinate de simpatii civile. Un MacArthur şi un Marshall sunt puşi în poziţii operative secundare, pentru ca popularitatea lor să nu eclipseze elementele politice. Aceasta se numeşte democraţie. Vai de ea! Dacă democraţia înseamnează dominaţia mediocrităţilor, ea nu va putea supravieţui în forma ei actuală.

Am lucrat mult la punerea în ordine a corespondenţei, de astă dată a Duduieei>.

Duminică, 18 iunie

Azi este, pentru Francezii Liberi, o mare sărbătoare, a treia aniversare a mişcări lui de Gaulle. De trei ani, acest om, providenţial pentru Franţa şi deci pentru lume, menţine, fără şovăire, sus şi glorios, tricolorul francez. Graţie energiei şi credinţei acestui om, până atunci aproape necunoscut, Franţa şi-a păstrat fiinţa ei reală, şi-a păstrat posibilităţile de a fi un factor important în <c. 73, p. 152>

lumea de mâne.

Ştirile par bune, trupele americane au ajuns până la litoralul opus al peninsulei, scăpând astfel Cherbourg şi restul teritoriului;

Montebourg a fost recucerit.

După-masă, am lucrat tot la corespondenţa Duduieei>. Seara, cina la „Luce Guest”.

Luni, 19 iunie

De dimineaţă, Duduia, rugată de D-na Wendell, a fost la un comitet pentru ajutorarea copiilor czecoslovaci. Cum a fost vorba de un comitet internaţional, a primit cu plăcere. **S**-a întors furioasă şi hotărâtă să demisioneze. Iniţiativa fusese luată de o americancă, măritată aci, ajutată de o ziaristă tot americancă. Chemase lume compusă, aproximativ, din 24 americance, 4 mexicance (cari **s**-au scuzat), 4 czecoslovace, 1 româncă, 1 sovietică, D-na Umansky, care a refuzat, aşteptâ**ndu**-se la ce se va întâmpla. D-na Organizatoare, ignorând persoana principală, D-na Wendell, a început <c.

73, p. 153> prin a distribui, pe un ton de comandă şi fără a cere părerea interesaţilor, rolurile. A procedat în felul cel mai lipsit de tact, pu**nând**-o, de pildă, pe D-na Wendell ajutoare a nu ştiu cui, ea, bineînţeles, proclamâ**ndu**-se Preşedintă.

După-masă a venit Klein, care are mari dificultăţi cu ziarul

„România Liberă”, venind – cu ideea să înceteze publicarea. M-am opus, dar am fost silit să plătesc. Pe urmă, cu toţii la cinema, unde am văzut un film bun, *Sahara*, cu Humphrey Bogart.

Ştirile sunt bune de pe câmpul de luptă. În Finlanda, ofensiva sovietică progresează rapid şi se apropie de Vipuri. În Normandia, poziţia<i>le se consolidează. În Italia, trupele franceze au debarcat pe insula Elba, iar în peninsulă chiar înaintarea este destul de rapidă. Sunt şi o grămadă de operaţiuni de detaliu în Pacific, cari înseamnă o înaintare continuă şi o consolidare a poziţiilor. În Birmania, tot aşa, sub comanda lui Mountbatten102. Numai în China japonezii

marchează unele succese. Lucrurile par a se lumina, eu rămân în aşteptare şi destul de nervos.

Însemnări zilnice – 1944

203

<c. 74, p. 154> Marţi, 20 iunie

Duduia a fost, după-masă, la un bridge de caritate pentru czecoslovaci, care a fost, pare-se, un complet succes. Eu mi-am făcut corespondenţa, care rămăsese în întârziere, şi, pe urmă, niţică muzică. Ca ştiri, completarea acelora de ieri. **S**-a început atacul asupra

Che<r>bourgului; Elba a fost complet cucerită; în Italia a căzut

Peruggia şi în Finlanda, Vipuri.

Miercuri, 21 – sâmbătă, 24 iunie

Ştirile în acest răstimp au fost, din ce în ce, mai bune. Pe câmpul de luptă a Franţei, punctul culminant al bătăliei este Cherbourg. Pentru cucerirea acestui fort atât de important pentru desfăşurarea ulterioară a operaţi<i>lor, **s**-a început o bătălie crâncenă împotriva forţelor de3 – 5 divizii germane, care apară, zice-se, oraşul. Rezultatul este fatal, căci apărătorii sunt încercuiţi şi complet izolaţi de restul forţelor lor. Apărarea exterioară a fost luată şi luptele au început în interiorul <c. 74, p. 155> oraşului, care-i în flăcări. Pe de altă parte, trupele engleze au cucerit Tilly. Cherbourgul va întârzia mult înaintarea, căci, chiar după cucerirea portului, va trebui un timp oareşicare ca să-l puie în stare de funcţionare, căci, desigur, germanii vor face cât mai multe distrugeri posibile. În toată această mare bătălie a Franţei este un punct foarte luminos.

acţiunea forţelor interioare franceze, cari dau un concurs nepreţuit atacului, concurs care este recunoscut şi lăudat chiar de Eisenhower

& Co.

În Italia, după ocuparea Perugiei, rezistenţa Germaniei a început, din nou, a se întări şi înaintarea Aliaţilor a meetini<o. În Pacific, pe lângă I-le Marshall, se aşteaptă o mare bătălie navală, care să rezumat la un angajament aero-naval, în care japonezii au pierdut un număr considerabil de vase, pierderile americane sunt minime, însă flota japoneză a reuşit să fugă. Pe frontul sovietic, un nou puternic şi reuşit atac al Armatei Roşii spre Vitebsk. Mai prost însă, situaţiunea politică, căci aranjamentul cu de Gaulle nu pare a face progrese. <c. 75, p. 156> Oficialitatea USA devine, din ce în ce, mai agresivă faţă de el,

dar o parte din presă îl apară, ceea ce este bun.

Am fost toţi, în casă, de o nervozitate oribilă, chiar eu. Totuşi am putut să lucrez...”

Mai mult în casă am stat, afară de joi, când am cinat la Heddy Linthicum, o casă aranjată după gustul nostru european, şi sâmbătă, când am fost la cinematograf să vedem un bun film de spionaj.

Above suspición, cu Joan Crawford, Meredith, Conrad Veit şi Basil Rathbourne.

— Un rând şi jumătate este şters.

204 Carol al II-lea

Duminică, 25 iunie

S-au împlinit doi ani de la moartea lui Pussy, Omuleţul nostru.

Zi de zi, primul lucru de dimineaţă mă duc să-i depun flori pe mormânt. Azi de dimineaţă i-am dus un frumos buchet de gladiole roşii şi albe. Aşa de mult îi plăceau florile, atât de cochetă era această căţea dragă. Au trecut, au trecut zile, au trecut lunile, ea doar <c. 75, p. 157> doarme acolo, în fundul grădinii, dar în sufletul nostru, în casa noastră a lăsat un gol care nu se poate împlini. Atât pentru

Duduia, cât şi pentru mine a fost o lovitură cum nu credeam să poată fi.

După-masă, am lucrat niţel la., * Seara, am fost la cină şi bridge la prietenii noştri quakeri, Doolittle. Serată agreabilă şi joc mănos pentru mine, am câştigat toate roberele. Ca ştiri, cea de căpetenie e că Cherbourg e aproape cucerit. Aliaţii au şi intrat în port.

Luni, 26 iunie

De vreo trei zile n-a plouat, e aproape un eveniment. Definitiv.

Cherbourg a căzut, cu toate că mai sunt câteva lupte de stradă103.

Altfel, nimica important. Am stat acasă şi am lucrat la lucrarea mea, revizuirea înaintează. Seara, pichet cu Ernest. Duduia a primit, în

„Sfârşit, ştiri de la Costică, e bine, însă nu fericit.

<c. 76, p. 158> Marţi, 27 iunie

Ştirile de pe toate fronturile sunt bune. Cu Cherbourg s-a terminat; în Italia, se apropie de linia Florenţa-Pisa; în URSS, tot înaintări; în Pacific, idem; numai în China merge mai prost.

Am stat acasă şi am lucrat. În general, sunt foarte nervos, aşteptarea aceasta mă omoară. Am petrecut o noapte de nesomn, oribilă.

Miercuri 28 iunie

Am lucrat cu spor… ** Spre seară am făcut ceva muzică. După cină a<m> fost chemat de „United Press”, spunând că Drew Pearson a amintit la Radio că ar fi tratative între mine <şi Ambasada

Sovietică de aci pentru întoarcerea mea în Ţară. De multă vreme bate el în această direcţie, mai zilele trecute a declarat că este lucru sigur că mă voi întoarce în Ţară şi pe Tron. Dar, de astă dată, a venit cu preciziuni care sunt)… * * * E un mister de unde au ieşit.

— Un cuvânt este şters.

— Un cuvânt este şters.

*” * Un cuvânt este şters.

<c. 76, p. 161> Azi am făcut muzică, mai ales Debussy. El este un geniu şi muzica lui, deşi exclusiv cerebrală, are un farmec deosebit. Se vede că este produsul unei inteligenţe deosebite şi pur franceze. E diafană, un fel de spuză, o dantelă, adesea complicată. În pregătirea, pe nesimţite, a [le] unei eventuale plecări, am aranjat, astăzi, discurile mele. Ca ştiri, cea mai importantă este că sovieticii au trecut Berezina, pe un front de aproape 100 klm. La Caen se desfăşoară o bătălie crâncenă; din nou bombardamente la Bucureşti şi

Giurgiu[104].

Duminică, 2 iulie

Duduia, din nou, nu e bine, este de o nervozitate care mă îngrijoreşte. Am lucrat niţel, dar am fost deranjat de vizita familiei Doolittle.

Altfel, nimic însemnat.

<c. *77*, p. 162> Luni, 3 iulie

Atât în Italia, cât şi în URSS, au fost ocupate Siena, din fericire fără pagube pentru oraş, şi Minsk. Sovieticii se apropie în această direcţie de limita extremă a înaintării germane din războiul trecut.

Germanii au făcut un gest de decenţă, declarând Florenţa oraş deschis. Duduia, deşi nu se simţea bine, a fost la club, căci era **într-**o casă mexicană. Eu am lucrat cu mult spor toată după-amiaza.

Marţi, 4 iulie

Sărbătoarea naţională a [l] USA. Această zi mă face să mă gândesc la toate ce sunt şi, mai ales, la acele ce ar fi putut fi. E un păcat pentru lumea întreagă că această mare naţiune are atâtea scăderi,

atâtea lipsuri de înţelegere a altor naţiuni şi a [l] altor mentalităţi.

Azi se simt tari şi indispensabili lumii, <c. *77*, p. 163> deci vor să impuie felul lor de a gândi, felul lor de a vedea lucrurile, şi aceasta, adesea, nu se potriveşte cu felul celorlalţi, de aci frecări, de aci constatarea că n-au reuşit să se facă iubiţi. E păcat, mare păcat. Democraţia lor este idealistică, dar este mai ales de vorbe, de fapt la ei domneşte o tiranie, o dictatură, ace<e>a a preşedintelui, care, la rândul lui, este, adesea, robul partidului, scuza pentru aceasta este că e bazată pe voinţa, rolul, poporului. Ceea ce deformează şi acolo democraţia, ca în multe alte locuri, este că adevăratul stăpân este tot

Meăria> Sea> Banul şi o nemaipomenită şi inconştientă concepţie a libertăţii Presei. De pildă, zilele trecute, la 5 dimineaţa, a telefonat o jurnalistă din [din] California, să întrebe când vine Duduia acolo, ca să-şi facă o operaţie estetică. Această legendă nu se poate stârpi.

Sunt aşa de inconştienţi, că, o dată când au încălecat pe un cal breaz.

206

Carol al II-lea mai ales când este o minciună defăimătoare, e extrem de greu să-i faci să descalece.

<c. 78, p. 164> Zilele acestea, Ubicol05, preşedintele Guatemaelei, care, de 13 ani, a fost dictatorul ţării sale, a demisionat, în urma unei mişcări de stradă şi spre marea bucurie a aşa-numiţilor democraţi, cari nu văd ce acest om a făcut în aceşti ani spre a ridica şi pune ordine în patria sa.

A ploeuşat mai toată ziua. Am lucrat destul de mult. Seara, Duduia şi Urdărenii au fost la balul Crucii Roşii Americane. Eu, stând acasă, am făcut muzică, mai ales Beethoven.

Miercuri, 5 iulie în tot timpul zilei am lucrat cu spor. Duduia a fost să joace bridge la D-na Torres Bodet. Lucru important, că la această sindrofie a făcut cunoştinţa D-nei Umansky. Pare-se că lucrurile **s**-au petrecut cu totul natural. Ea fiind **într**-un grup de cucoane pe care le cunoştea, a salutat-o, răspunzâ**ndu**-se amaebil>...”

<c. 78, p. 167> Argetoianu este în Elveţia, bineînţeles, laşul a fugit după ce, în mare parte, ca om politic, este responsabil pentru răspândirea acţiunii progermane. Pangal ţine la el, căci el l-a inventat.

Mai interesant<a> este însă reacţiunea lui Telia, noul subsecretar, care începe a fi niţel îngrijorat de cele ce se petrec pe

teritoriul mexican, care, după convenţi<i>le politice ce le au, trebuie să facă un schimb de informaţii cu USA. Până acuma au fost, faţă de mine, de o perfectă loialitate. Ernest a fost silit să spuie că, de îndată ce are ceva precis, va informa; cu aceasta l-a liniştit.

Gândindu-mă la noianul de informaţii ce vin din toate colţurile, la toate aluzi<i>le ce le face, de câtva timp, Drew Pearson, cam trebuie să fie ceva în aer, că dacă Moscova n-a dat până acuma un răspuns precis, trebuie să fie totuşi o atmosferă favorabilă. Dar vremea trece. Suntem destul de optimişti. Din fericire pentru mine, operaţi<i>le militare merg de<s>tul de <c. 79, p. 168> încet. Armatele victorioase sunt încă departe de graniţele germane.

Vineri, 7 iulie

De Gaulle a sosit la Washington şi a fost primit cu toate onorurile datorite unui general, în plus, a fost primit la aeroport de generalii Marshall şi Arnold106 şi de amiralul King107. De îndată a fost la

Casa Albă, unde l-a primit Roosevelt, înconjurat de membrii Guvernului. Cu toate că s-au făcut eforturi a da acestei recepţiuni un caracter militar, nu politic, totuşi dineul ce i s-a dat de către Cordell

Hull a fost oferit în onoarea „Preşedintelui Guvernului Provizoriu

— Fila conţinând paginile 165 – 166 a fost ruptă din caiet.

al Republicii Franceze”. Aceasta n-a împiedicat că s-a declarat, sus şi tare, că USA nu va recunoaşte acest guvern. Bineînţeles, ziarele au relevat aceasta, ceea ce a pus lumea pe gânduri, este un dualism de atitudine cu totul de neînţeles, este o curiozitate caracteristică a politicii şovăitoare între realitate şi formula democratică. Cu astfel

<c. 79, p. 169> de atitudini nu se poate conduce o politică mondială.

Am stat acasă, n-am putut lucra, căci nu mi s-au terminat parchetele din birou, care este în completă dezordine. Noaptea a ploeuşat torenţial.

Sâmbătă, 8 iulie

Duduia şi cu mine suntem poftiţi la dejun de către Carbonell.

Dejunul ni l-a dat la fabrica de pneuri „Euzkadi”. Mâncare excepţional de bună, lucruri spaniole, grele, dar foarte gustoase. Adunarea, compusă mai ales de diplomaţi latino – americani, a fost

foarte voioasă, de mult n-am auzit râzându-se cu atâta poftă. Cu toate că s-a băut din belşug şi că unii s-au ciupit niţel, n-a fost o umbră de vulgaritate, s-au făcut glume inteligente şi s-a râs bine.

La întoarcere, ne-am oprit să-l vedem pe Tommy Miller, căruia îi merge mult mai bine. Am jucat chiar ginn rummy cu el. Bucuria casei sunt copiii, cari, într-adevăr, sunt <cum> nu se poate mai nostimi şi drăguţi.

<c. 80, p. 170> Duminică, 9 iulie

Din nou suntem poftiţi la dejun, de astă dată la Ambasada Braziliană. Ni s-au servit mâncări naţionale, bune, dar grele. Mai puţin bune decât cele de ieri. Lume multă şi foarte amestecată. Am stat mult de vorbă cu Márquez Castro, ambasadorul Uruguayului, e deştept şi civilizat. O zi splendidă, ca cele frumoase de vară din

Ţară.

Luni, 10 iulie

Ştiri bune de pe toate fronturile. După lupte crâncene, care ţin de la debarcare, Caen a căzut, în sfârşit, în mâna englezilor108, e, din nenorocire, complet distrus. În Pacific, s-a cucerit insula Sampan, iar în URSS, Armata Roşie a luat Brest-Litovsk. Mai greu merge pe frontul italian, unde Aliaţii întâmpină o vie rezistenţă la Livorno.

Pe frontul Franţei au avut loc schimbări în Comandament. Mareşalul von Rundstedt a fost înlocuit cu von Kluge, ar fi certuri cu

Rommel, care este un element al partidului.

<c. 80, p. 171> Vremea şi astăzi splendidă, fără ploaie. Am fost la cinema „Lindavista” şi am văzut un film mediocru, *Action in*

Arabia. Pare-se că de Gaulle e mulţumit de1 convorbirile lui la

Washington, cu atât mai bine, căci oficial se comunică foarte puţin.

Marţi, 11 iulie

Văd în ziare că la New York s-a făcut lui de Gaulle o recepţie foarte, foarte caldă şi că primarul LaGuardia l-a primit cu mult entuziasm. Din nou Ploieşti a fost bombardat109, mari pagube la rafinăriile Concordia şi Nixi (?).

Seara, Radio dă o ştire extrem de importantă şi care mie, personal, mi-a făcut cea mai mare bucurie. Conversaţi<i>le dintre de

Gaulle şi Roosevelt au dat cele mai bune rezultate pentru Franţa.

Guvernul (Comitetul) din Alger a fost recunoscut ca autoritatea supremă în Franţa continentală. **S-**a sfârşit, în sfârşit, cu acel uite popa nu-i popa şi avem, în sfârşit, o situaţie clară, care ar fi trebuit să <c. 81, p. 172> fie de multă vreme. Se pricep acum declaraţi<b>le, de ieri, ale generalului de Gaulle, care zicea că este foarte mulţumit de conversaţi<i>le avute. Mulţi, între care Duduia, au avut încredere în conversaţi<i>le, de la om la om, avute la Washington. Eu am fost mai puţin optimist şi-mi pare bine că am greşit.

Din nou o zi splendidă, fără ploaie. Duduia, deşi se simte obosită, e mai bine astăzi. Mai toate ziua am citit.

Miercuri, 12 iulie

Nu cred să fie cineva care să nu fie mulţumit de aranjamentul intervenit între de Gaulle şi Roosevelt. Oricât unii, în miopia lor, ar crede că Franţa nu va mai juca un rol în politica mondială, totuşi, pentru marea majoritate a omenirii, ea reprezintă tot ce poate fi mai bun, mai frumos de punctul de vedere spiritual. Cuvântul <pe>

care i-a spus odată un francez, **într-**o criză de orgoliu, că orice om are două patrii, a lui şi Franţa, este aproape <c. 81, p. 173> adevărat.

Eu unul, care am o încredere absolută în puterea de radiaţiune intelectuală şi în echilibrul de politică internaţională a Franţei, sunt

<cum> nu se poate mai fericit.

Am putut să lucrez cu spor, lucrarea mea înainteză. Seara, am fost la al doilea concert Rubinstein110, a cântat splendid şi sala a fost foarte entuziastă.

Joi, 13 iulie

O zi splendidă, **s-**a putut sta, toată ziua, în grădină. Am lucrat mult.

De pe fronturile de luptă, ştirile cele mai bune vin de pe cel sovietic, unde **s-**a cucerit Vilna şi Amata Roşie se apropie cu paşi

repezi de Prusia Orientală. Seara, a fost o adevărată furtună cu plo<a>le torenţială.

Vineri, 14 – sâmbătă, 15 iulie

Au fost pentru mine zile de lucru cu spor, am <c. 82, p. 174>

putut să progresez destul de bine. Incontestabil, dacă n-aş fi în această altitudine obositoare, aş fi aproape gata, dar încep şi eu să

resimt, din ce în ce, efectele ei.

Zilele sunt frumoase, dar întretăiate de ploi violente. Duduia, tot mai obosită, tot mai prost şi mai nervoasă.

Ca ştiri, celeei mai importante tot de pe frontul URSS, unde armatele victorioase înaintează prin Polonia şi Statele Baltice spre graniţa Prusiei Orientale; mergând aşa, în curând vor călca pe pământ german. Un lucru incontestabil este că atacul din Normandia este de un foarte mare ajutor celui din Răsărit. Sâmbătă, Chavehavadze la cină, spre aeş>i lua rămas bun.

Duminică, 16 iulie în câteva zile Garreau Dombosle se duce la Alger, l-am rugat să vie să mă vază înainte de plecare. S-a anunţat pentru astăzi după-amiază şi am stat de vorbă vreo oră. S-a vorbit <c. 82, p. 175> mult de forţele franceze interne, cari, după câte spune el, fac minuni, cauzând nu numai pierderi mari, dar şi nesfârşite neplăceri inamicului.

Concursul lor este efectiv pentru operaţii prin distrugerea comunicaţi<i>lor, întârzie mult sosirea întăririlor germane. Mi-a povestit îngrozitoarea şi brutala distragere de către nazişti a [l] satului Ouradouresur-Glane>în Nu numai că localitatea a fost complet rasă, dar şi întreaga populaţie măcelărită, n-a scăpat decât o singură femeie, şi aceasta printr-un noroc neaşteptat. Aceste acte de barbarism n-au alt efect, decât de a întărâta şi a creşte mai mult ura şi dorinţa de răzbunare, mai ales la poporul francez, care suferă de atât de mult.

Am venit, în sfârşit, la obiectul principal al conversaţiei. Sunt, tot timpul, mânat de ideea viitorului. Nu ştiu ce rol voi avea de jucat mâne pentru Ţara mea, dar sunt hotărât să pregătesc unele lucruri pentru ziua de mâne. Franţa şi URSS vor fi acelea cari pe continentul european vor juca un mare rol. Am început să lucrez efectiv şi ţin să ajung la o înţelegere de principiu cu Franţa. Situaţia

României este <c. 83, p. 176> alta decât aceea a celorlalte ţări legate de Axă, deci va putea mai uşor să reînnoiască legăturile cu naţiunile democratice şi cu Franţa. Despre aceste gânduri am vorbit cu ministrul Franţei şi l-am rugat să le transmită guvernului său şi lui de

Gaulle.

Luni, 17 iulie în timpul zilei am lucrat destul; seara, la al treilea concert al lui

Kubinstein. Ca întotdeauna, splendid, mai ales în *Concertul* lui Rachmaninoff.

Marţi, 18 iulie

Azi n-am putut lucra, căci am trebuit să facem pregătiri pentru ceaiul de după-masă, la care am poftit pe Carbonell cu coana America, Cavalcanti cu nevasta, Márquez Castro cu D-na, Wendell cu

D-na şi ministrul Belgiei, d'Aspremont. Am…”

<c. 83, p. 181> se zice că din rândurile ei ar fi izvorât complotu1112.

De altfel, este în ordinea normală a lucrurilor, căci Mearele> Steat >

Meajor> German trebuie să se <des>cotorosească de nazişti, ca, aruncând praful în ochii stupizilor de „democraţi” anglo-saxoni, să-i permită să pretinză că **s**-au schimbat lucrurile şi să încerce o pace prematură, <ca> să salveze ceva pentru viitoreul> pangermanismului.

Altfel, nimica important, afară de dorinţa lui <Umansky>*”.

să-mi fie prezentat mâne seara, la Ambasada USA. Cere o conversaţie scurtă şi anodină şi nebătătoare la ochi. Mai ales de dragii lui prieteni de acolo nu vrea să arate nimica. Sunt de acord, e bine însă ca gheaţa să fie spartă.

Sâmbătă, 22 iulie

Ziarede> sunt pline de atentatul împotriva lui Hitler, bineînţeles cu toate exagerările care convin propangandei şi cari parvin din surse <c. 84, p. 182> aşa numite neutre. Trecând toată autoritatea brutalului de Himmler, putem fi siguri că situaţia e bine în mână şi că răzbunarea va fi fără milă. **S**-a şi început a se lua măsuri, se zice că mareşalii Beck113 şi von Rundstedt au şi fost executaţi, desigur că vor urma şi altele114.

E ceva serios dedesubtul acestei chestiuni şi prea bine poate fi începutul unei acţiuni duse de clica M.St.M., nu numai de a scăpa de un şef incomod, dar şi să pregătească o schimbare de guvern care să pretinză a fi oameni cumsecade, scăpând ce pot din Germania, pentru a putea avea o bază de reclădire pentru acţiuni pangermaniste viitoare.

Anglo-saxonii se bizuie, din ce în ce, pe dărâmarea moralului german, în stadiul actual al războiului ar fi o nenorocire, căci ar

— Filele conţinând paginile 177 – 180 au fost rupte din caiet.

** Numele a fost şters în textul original, dar se poate deduce din context şi, mai ales, din pag. care urmează.

Împiedica scoaterea armatei germane din bătălie prin luptă şi împiedicarea războiului terestru pe chiar teritoriul german.

După-amiază, am lucrat niţel. Seara, mare cină la Ambasada

USA. S-au> petrecut <c. 84, p. 183> toate cum s-au prevăzut.

Ernest mi l-a prezentat pe Umansky, cu care am vorbit niţel lucruri de mică importanţă. În decursul serii, am mai avut prilejul de a vorbi, de două ori, cu el, l-am găsit foarte agreabil, vorbeşte perfect atât englezeşte, cât şi franţuzeşte. S-a dat şi un film foarte frumos.

The bridge of St. Louis-Rey. Toată lumea excitată asupra evenimentelor din Germania. Atât lui Padilla, cât şi lui Torres Bodet le-am expus ideile mele.

Duminică, 23 iulie

Cu un surâs, am auzit de dimineaţă telefoanele zbârnâind, era

D-na Wendell, care-l şi văzuse pe Umansky. Pare-se că este foarte mulţumit de cunoştinţa făcută, a declarat că ne-a găsit, pe Duduia şi pe mine, foarte agreabili. Cine este persoana cea mai fericită de acest eveniment este tocmai D-na Wendell, căci dorea de mult această apropiere <c. 85, p. 184> şi a lucrat mult pentru ea.

Spre seară, ceaiul la Tommy Miller, s-a jucat gin rummy. Nicio ştire.

Luni, 24 iulie

Zilele trec, trec şi sunt complet lipsit de ştiri; nici de la credinciosul Ribeiro, de câtăva vreme, n-a sosit nimica, cu toate că sunt convins că a scris regulat. Chestiunea corespondenţei a devenit o adevărată pacoste, nu poţi să primeşti de nicăierea o scrisoare sub o lună de zile, rareori, chiar din SUA, vin sub acest timp. Aşa mică este încrederea între Aliaţi, încât nu s-a putut ajunge la o înţelegere anglo-americană pe chestia cenzurii; scrisorile ce vin din Europa sunt deschise de ambele cenzuri. Cea britanică lucrează bine şi repede, dar cea a Statelor Unite este de o încetineală şi de o prostie exagerată. Toată lumea se plânge, chiar comerţul a reclamat. <c. 85, p. 185> Duduia a fost la club, eu am rămas acasă şi am lucrat.

Marţi, 25 iulie

Cu toate că Duduia nu se simte bine şi că mai n-a dormit astă-noapte, a fost, după-masă, la Crucea Roşie, iar eu am fost după cumpărături în oraş. A fost, azi, o căldură insuportabilă, un adevărat

zăduf de vară.

Ca ştiri, tot frontul sovietic arată cea mai susţinută activitate, se înaintează fără încetare şi cu paşi repezi. În Normandia, aceeaşi încetineală, acelaşi atac al localităţilor ce nu pot fi luate, decât o dată

212

Carol al II-lea distruse. Germanii contraatacă cu furie, împjdicând deci progresiunea. În Pacific, U.S. Marines atacă şi cuceresc o insulă după alta şi deci se apropie de Japonia, azi este rândul Guainului (?).

Miercuri, 26 iulie

Duduia şi cu Monique mănâncă în oraş. Eu şi cu Ernest la relativ noul restaurant „Ambasadeurs”. foarte bun, curat şi civilizat, un cadru aproape european. Pe urmă câteva cumpărături şi cu toţii la cinema unde am văzut un film adevărat frumos, *Jane Eyre*, cu Joan

Fontaine şi Orson Wells115.

<c. 86, p. 186> Joi, 27 iulie

Azi a plouat torenţial. După-masă, Duduia la Crucea Roşie şi la

M-me Wenedell, unde o căutăm cu toţii, să mergem iarăşi la cinematograf, spre avedea un film de mare spectacol în tehnicolor, *Ali*

Baba. E bun.

Din conversaţia cu D-na Wendell, reiese că la Umansky este o completă schimbare. Mă apreciază, ceea ce nu e rău, şi continuă a declara că lucrurile **s**-au schimbat mult şi că eu am realizat că ei nu sunt aşa de răi ce 86, p. 187> cum credeam. Un alt prieten ar fi ministrul Belgiei, d'Aspremont, care se declară mulţumit şi gata să ajute oricând. Aceste<a> sunt semne bune şi încurajatoare.

Sovieticii au ajuns pe Vistula, unde se dă o mare bătălie.

Vineri, 28 iulie

Se împlinesc trei ani de când am sosit în México. Bucurii am avut puţine, cu toate că lumea a fost cât se poate de bună şi de prevenitoare cu noi. Aci, în Coyoacan, am găsit acest grup agreabil de prieteni dezinteresaţi, cari formează o mare familie. Au fost o veşnică consolaţie. Oficialitatea a fost politicoasă, chiar binevoitoare, cum în cazul transmisiunilor telegramelor pentru Pangal. Am găsit un sincer prieten în Messersmith şi celelalte ambasade au fost prietenoase. Aceasta ne-a permis de a face relaţii pe acest continent, cari vor fi utile pentru viitor. Dar bucuria mea <c. 87, p. 188> cea mai mare a fost poziţia ce şi-a dobândit-o Duduia. Prin felul ei serios, prietenos şi

simplu de a fi, a cucerit toate inimile, e considerată ca o regină. Nu numai că este prietena a tuturor clipelor, dar a fost ajutorul meu cel mai preţios aci, ea a fost ace<e>a care a păstrat toate legăturile şi chiar a făcut multe noi. Pentru viitor, aceasta este un mare punct câştigat, căci situaţia noastră trebuie aranjată şi

Aşa este în text.

Însemnări zilnice – *1944*

213

nu este decât o singură soluţie: căsătoria. Punctele negre însă există şi ele aci. Întâiu, efectul special al altitudinii, care, mai ales asupra

Duduieei>, a pricinuit un chin de toate zilele. La aceasta se adaugă, pentru mine, inactivitatea forţată şi pierderea unui timp preţios

<pe> care l-aş fi putut întrebuinţa în folosul Ţării. Această incomprehensiune constantă şi încăpăţânată a anglo-saxonilor m-a făcut să sufăr nespus de mult. De când suntem aci, ni **s**-au tăiat aproape complet legăturile cu Ţara şi, dacă n-ar fi fost credinciosul Ribeiro, am fi complet lipsiţi de ele.

A fost o zi frumoasă, n-a ploeuşat şi am avut spor la muncă.

<c. 87, p. 189> Sâmbătă, 29 iulie

Azi a ploeuşat şi am putut lucra cu spor.

Ca ştiri, ceva activitate pe frontul Normandiei, unde se înaintează încet. În Polonia, sovieticii sunt la porţile Varşoviei. Pentru interesele mele şi mai ales că nu vine un răspuns de la Moscova, lucrurile merg prea repede. Orice zi pierdută cu greu se poate recupera, atât din punctul de vedere al politicii internaţionale, cât şi interne. Nu trebuie uitat niciodată că un duşman personal stă la pândă: Maniu.

Duminică, 30 iulie

Deşteptare cu o surpriză dezagreabilă, de dimineaţa doctorul e în casă. Monique se simte rău, trebuie dusă, imediat, la spital, are o sarcină extrauterină. Cazul e grav, e aproape vorba de minute, trebuie operată de îndată. Foarte repede a venit ambulanţa, care a şi dus-o. Pentru Duduia, cu devotamentul <c. 88, p. 190> ei, o nouă angara, **s**-a dus şi ea cât mai repede la spital să vază dacă poate fi de vreun ajutor. Din fericire, Solinger este aci şi a put**ut**-o opera imediat. Avea o sarcină **într**-un ovar, care era pe punctul de a plesni şi care a fost scos. Infecţia

începea să atingă şi peritoneul, găsindu-se, în plus, şi apendicele bolnav. S-a făcut deci o dublă operaţie, care a ţinut 45 de minute. Nici eu nu prea m-am simţit bine azi, sunt răcit.

Pentru prima dată de când am plecat din Ţară, m-am ocupat, azi, de mărci.

Luni, 31 iulie

După o noapte îngrozitoare de nesomn, din cauza răcelii, am stat toată ziua în pat. Am citit şi m-am medicamentat serios, aşa încât, seara, m-am simţit mai bine.

Lui Monique îi merge mai bine, nu mai are dureri.

214

Carol al II-lea

<c. 88, p. 191> Marţi, 1 august

Altă lună care începe. M-am sculat, azi, mă simt mai bine, deşi guturaiul continuă. Acest medicament de care se abuzează aci, sufadiazina, şi de care am uzat, a făcut minuni.

În ziare, ştirea că tratativele cari s-au dus de către Ştirbey, pentru o pace separată a României, au dat greş din cauza refuzului

URSS. Aceasta ar putea explica, întrucâtva, marea întârziere a răspunsului Moscovei. Totuşi această întârziere, de o lună, după data fixată o să fie foarte dăunătoare cauzei.

Lui Monique din nou îi e rău şi am trecut prin momente teribile astăzi, neputând da de rostul lui Ernest. După chiar sfatul nevesti-sii, a fost să joace la club şi dobitocii de acolo, la toate chemările telefonice, au răspuns că nu e acolo, sfârşisem prin a crede că i se întâmplase ceva.

<c. 89, p. 192> Miercuri, 2 august

Tot în casă, din cauza răcelii, m-am sculat târziu şi m-am ocupat de mărunţişuri. Lui Monique, nu-i deloc bine astăzi, suntem chiar destul de îngrijoraţi.

Lucrurile par a se mai activa în Normandia. Americanii au luat

Avranches. În Italia, lupte mari în împrejurimile Florenţei. În Polonia, tot înainte merge Armata Roşie.

Joi, 3 august

Duduia, din nou, nu s-a simţit bine şi a stat toată ziua întinsă, afară de ora în care insistă să meargă la bucătărie. Aproape zilnic am discuţii asupra acestei teme, răspunsul este stereotipic, trebuie, cu proştii şi neglijenţii de aci, să vază ce se petrece.

N-am avut niciun chef de lucru, deci tot la colecţia de mărci am lucrat. A ploeuşat, din nou, torenţial.

<c. 89, p. 195> Lucrurile încep a se mişca serios pe frontul din

Franţa, s-a cucerit Rennes şi înaintare<a> pătrunde în Bretagne, spre Brest şi St. Nazaire, adică se caută ocuparea a cât mai multor porturi. În Polonia, lupte la Varşovia; în Italia, din nou o poticnire împrejurul Florenţei, care se încearcă a fi menajat<a>. O altă ştire extrem de importantă, dar care s-a produs cu un an prea târziu, este ruperea relaţi<i>lor diplomatice între Turcia şi Germania.

Lui Monique tot nu-i bine, spre seară însă semne de îmbunătăţire.

Vineri, 4 august

Ştirile de pe frontul francez continuă a fi bune, înaintarea urmează cu toată rezistenţa dârză a germanilor. În Italia, au loc lupte

însemnări zilnice – 1944

215

Împrejurul Florenţei şi chiar în părţi ale oraşului, din nou încercarea de a lua poziţia<i>le de piept.

Cu toate că Duduia nu s-a simţit bine, totuşi <c. 90, p. 194> a fost în oraş, la un ceai de cucoane şi ca s-o vază pe Monique, căreia îi merge bine în ce priveşte urmările operaţiei, dar a răcit şi are niţică febră.

Eu am lucrat niţel şi am pus ordine în colecţia de discuri. Zi frumoasă, însă spre seară a ploeuşat torenţial. Nervii mei sunt destul de întinşi.

Sâmbătă, 5 august

Până la ora obişnuită a ploie înspre seară, vreme frumoasă. Duduia tot prost se simte, aşa încât a stat acasă. Eu am putut munci cu spor şi lucrarea înaintează.

Americanii au ajuns la Brest. Pe restul fronturilor, mai multă inactivitate. Sosirea sovieticilor la graniţa Prusiei Orientale, care fusese anunţată acuma vreo două săptămâni, nu se confirmă în mod oficial. Vorbăria ziariştilor americani este ceva nemaipomenit.

<c. 90, p. 195> Duminică, 6 august

Dejun la Helen Boynton. E o plăcere să vezi cu câtă dragoste o primeşte pe Duduia. Am putut sta de vorbă asupra multor chestiuni de politică economică, cari privesc refacerea lumii, cu un mare avocat american, Caroll. Am fost de acord asupra majorităţii chestiunilor. I-am arătat şi punctul de vedere al ţărilor care sunt sărăcite, îstea care au

trăit, totdeauna, în belşug e bine să auză ce au săracii de spus în această privinţă. Întors acasă, nu m-am simţit deloc bine.

Duduia a văzut-o pe D-na Wendell, care continuă a aduce ştiri bune de la Umansky. Pe de altă parte, D-na G… * a reuşit să se puie rău cu toată lumea. E falsă şi intrigantă, se zice, păcat, face mult rău bărbatului ei, care, dimpotrivă, are tact şi este apreciat.

Luni, 7 august

De dimineaţa soseşte de la părintele Moraru <c. 91, p. 196> o scrisoare pentru Duduia, a venit de la New York în 4 zile, ceea ce este un record extraordinar. Punctul interesant din scrisoare este că a văzut pe cineva care a avut ştiri din Ţară. Pare-se că la o întrebare pusă de sovietici populaţiei din judeţele Botoşani şi Dorohoi, că ce guvern doresc, răspunsul a fost că „Vrem pe Carol”. Această ştire, confirmând cele ce le-a spus Pangal, este o mare bucurie sufletească.

În toate mizeri<i>le privi care am trecut, acest sentiment, că po

— Două cuvinte sunt şterse, pare să ti fost: *Garreau Dombosle*.

216

Carol al II-lea porul pentru care am muncit cu drag 10 ani, râu numai că nu m-a uitat, dar şi mă doreşte, este un lucru mare.

După-masă, am putut lucra, începând ultimul capitol al lucrării mele. Duduieei> nu i-a fost deloc bine astăzi, pe lângă altele mai obişnuite, a avut o acută criză de reumatism în umărul stâng. Lipsa unui răspuns de la Moscova ne paralizează complet. Fie albă, fie neagră, numai să vie, ca să ştiu ce este de făcut.

Marţi, 8 august

Pot zice că sunt mulţumit de ziua de azi. După-masă <c. 91, p. 197> am lucrat cu spor.

Pe la 7 V4, un cocktail la Heddy Linthicum. Era şi Umansky, ca şi prima dată, extrem de afabil, nevastă-sa chiar s-a detaşat din grupul în care era ca să-mi spuie bună seara. De astă dată, după câteva cuvinte banale, mi-a spus că a transmis ad literam, la Moscova, cele ce i-a spus Dl. Urdăreanu. Replica mea a fost că niciodată nu m-am îndoit de aceasta, dar că răspunsul întârzie. Dar, zice el, lasă porţile deschise şi că pe frontul român nu se atacă. I-am mai spus că cu cât întârzie, cu atât se apropie iarna şi că unul din scopurile mele este de a avea timp, înainte de a fi prea frig, de a face ceva pentru populaţie, a răspuns că trebuie să fie mare mizerie şi că speră că răspunsul nu va întârzia mult. Pe urmă, m-a întrebat dacă cunosc pe generalii cari sunt prizonieri,

i-am răspuns că, dacă aş şti numele lor, desigur că i-aş cunoaşte. A promis că-mi va da numele lor, bineînţeles acelea publicate în ziare. Întreaga această conversaţie a decurs pe un ton cât se poate de amabil şi prietenos.

<c. 92, p. 198> Miercuri, 9 august

Duduia a fost la un bridge de binefacere, eu am rămas acasă şi am lucrat.

Seara, fiind poftiţi în două locuri, ne-am împărţit. Duduia **s**-a dus la recepţia de la Ambasada Braziliană, unde am regăsit-o mai târziu, iar eu la cină la generalul Harris, ca să întâlnesc un prieten al lui, colonelul Gallaway, care luase parte la luptele de la Salerno şi

Anzio.

După câte am putut culege, aceste operaţiuni au fost efectuate cu mult prea slabe forţe, aşa încât nu este nicio mirare că progresiunea era lentă.

Ştirile sunt de necrezut. St. Malo a căzut, a fost cucerit Nantes, iar o coloană americană a depăşit Le Mans116. Aşa de extraordinare sunt, că nu-mi vine a le crede.

La brazilieni, Duduia a fost sărbătorită în mod deosebit. D-na

Messersmith, de o gentileţe ce întrece totul, iar brazilienii, în masă,

rugâ**nd-**o să vie în ţara lor. Dacă n-ar fi aşteptarea răspunsului de la

<Moscova>”, ne-am fi dus **într-**acolo, dacă nu eu, ea desigur.

<c. 92, p. 199> Joi, 10 august

Duduia, din nou, ocupată cu o întrunire de cucoane. Eu, acasă, am făcut ceva muzică şi am lucrat, fără prea mult spor.

Ştirile cam aceleaşi ca ieri, sunt lupte la St. Nazaire şi Lorient.

Mans a fost depăşit, cât şi cum, nu se ştie exact. În Pacific, Guam a fost recucerită.

Vineri, 11 August

Ziarele aduc, dimineaţa, ştirea senzaţională că trupele americane sunt la porţile Parisului. Mi se pare ştirea atât de fantasică, că n-o pot crede.

Duduia a fost în oraş, eu am stat acasă, făcând niţică muzică. La

4 *Vi*, a venit Klein. Se plânge că lucrurile merg foarte greu şi că n-are o colaborare din nicio parte. Şi-a expus şi ideile sale asupra

politicii internaţionale. Zice că între americani şi englezi lucrurile nu prea merg bine. Are impresia că tot ar exista o înţelegere tacită între <c.

93, p. 200> sovietici şi germani, nu-mi vine a crede. Dar, ceea ce e mai posibil, că ar fi una între Antonescu şi englezi, el nu este deloc atacat de către ei şi, pe de altă parte, dacă există aşa ceva, e, desigur, că Maniu – şi-a băgat codiţa. Între Antonescu şi mine cred că n-ar ezita şi ar fi de partea Mareşalului.

Am stat, azi după-amiază, cu Duduia în grădină şi ne uitam la felul nemaipomenit cum cresc lucrurile aci, din acest punct de vedere, este într-adevăr o ţară binecuvântată de Dumnezeu. Acuma, că plouă regulat, florile sunt, din nou, de o luxurianţă nemaipomenită.

Sâmbătă, 12 august

Bineînţeles, ştirea cu trupele americane la porţile Parisului nu se confirmă, chiar cea de alalteri, că Chartres ar fi fost ocupat, nu se adeverşte, sunt lupte în regiune, cum sunt şi la Brest şi St. Nazaire, unde germanii rezistă.

Am fost, după-amiază, în oraş după mici <c. 93, p. 201> cumpărături. Seara, cină la Opal Bay, s-a jucat, ca întotdeauna, bridge.

Ultimele veşti ale zilei aduc ştirea că Florenţa a fost ocupată, dar mai aduc [el una: că Antonescu ar fi demisionat. O telegramă din

Ankara dă vestea, completând-o prin detalii, că Maniu ar fi organizat un guvern provizoriu, Antonescu rămânând totuși șeful Ar

— Cuvântul a fost şters, dar se mai poate deduce, inclusiv din context.

218

Carol al II-lea matei117. Aceasta ne-a pus, pe Duduia şi cu mine, într-un hal nemaipomenit, căci venirea la puterea a lui Maniu, cu acoliţii lui actuali, Dinu Brătianu şi Ştirbey, deci a tuturor fosilelor, este scoterea mea din joc. Rămâne ca mâne să vedem dacă se confirmă.

Duminică, 13 august

Niciun telefon de la ziarişti, nici în ziarele de dimineaţă nu se repetă ştirea, deci, după toate probabilităţile, nu este serioasă. Parcă răsuflăm toţi mai bine. Lovitura însă pentru mine a fost mare, sistemul meu nervos nu mai suportă aşa ceva. Cu toate că, după-masă, am făcut muzică, <c. 94, p. 202> ceea ce m-a calmat, seara m-am simţit foarte rău, răceala nu vrea să se ducă, am avut nişte frisoane, ce m-au apucat după cină şi m-au ţinut mai bine de un ceas.

Luni, 14 august

Eu am stat toată ziua în pat, am citit. Tot azi s-a întors Monique acasă de la spital.

Ernest s-a dus la Umansky, ca să-i vorbească de a<e>celerarea chestiunii, rezultatul a fost destul de vag. Lucru interesant, că din conversaţie reieşea că ambasadorul mă credea fericitul posesor a<l>

20 milioane dolari şi a fost foarte mirat a şti că averea mea este departe de această sumă.

Marţi, 15 august

Nu pot sta infinit în pat, m-am sculat, dar mă simt foarte slab.

Seara, vine ştirea <c. 94, p. 203> că forţele anglo-americane au debarcat pe Coasta de Azur, pe un larg front între Marsilia şi Nisa.

Ştirea a produs asupra mea o lovitură de măciucă, din nou o apropiere de scopul final al războiului, şi tot în această stare de neactivitate mă găsesc, e aproape de nesuportat.

Miercuri, 16 august

A sosit de la Pangal o telegramă, care indică că tratativele lui

Ştirbey continuă şi împinge la acţiune, spunând că, atât elementele civile, cât şi cele militare aşteaptă. Ernest, spre seară, s-a dus cu telegrama la Umansky, care a părut interesat şi a promis să înştiinţeze imediat Moscova. El are aerul de a pune, dacă nu inimă, cel puţin multă bunăvoinţă în chestiune.

Am lucrat niţel. Seara, am avut o criză de nervi. E a treia zi când nu fumez.

<c. 95, p. 204> Joi, 17 august

Mare excitare, în toate cercurile se răspândeşte vestea că Parisul ar fi fost ocupat de Aliaţi, chiar o agenţie serioasă, ca „United

Press”, a răspândit zvonul, care, după puţină vreme, se adevereşte că nu este adevărat.

M-a îngrijorat foarte mult cofliplecta lipsă de reacţiune a mea.

O fi că, în subconştientul meu, am simţit că ştirea nu este adevărată, ori din cauza loviturilor peste lovituri ce le-am primit o astfel de ştire nu mai poate produce vreun efect asupra mea?

Seara, a venit doctorul să mă vază, din cauza tusei recalcitrante, care nu vrea să mă lase. Nu i-a plăcut starea mea, am o tensiune extrem de joasă, iar starea nervilor este dezastruoasă, n-avea nevoie să

mi-o spuie. Atât eu, cât şi Duduia trebuie să ne facem analiza sângelui.

Vineri, 18 august

Manch a* Garreau Dombosle **s-**a făcut ridicolă <c. 95, p. 205>

dând, astă**-**seară, o recepţie pentru falsa ocupare a Parisului. Ca să scape cu faţa curată, zice că ştirea este adevărată, dar că, pentru cauze strategice, nu se poate da, ceea ce este o neghiobie.

Ştirile arată că trupele Aliate fac o mişcare învăluitoare, ca să taie toate ieşirile din Paris, că de Gaulle este undeva în împrejurimi, gata pentru marele eveniment care se poate produce din**tr-**un moment **într-**akul. Aşa de puţin te poţi bizui pe ştirile ce se dau, încât, azi, reiese că nici Toulon, nici Nisa nu sunt încă ocupate, nici măcar

Cannes.

Duduia **s-**a dus la un party de cucoane, eu am stat acasă; neputând lucra am făcut muzică. Seara, am fost, cu Ernest, la concertul 0<rehestrei> Seimfonice> Meexicane>, dirijat de Golschman;

este bun şi programul mi**-**a plăcut, mai ales bucata mexicană *Huapango*, de Moncayo.

Sâmbătă, 19 august

Nimica, am stat acasă în aşteptarea unor <c. 96, p. 206> ştiri cari nu vin. Parisul continuă a fi înconjurat, sunt lupte la Nantes şi coloane se îndreaptă către Corbeil**-**Fontainebleau. Chiar în interiorul

Parisului ar fi lupte cu FF1.

Duminică, 20 august

O noapte îngrozitoare, la 3 *Vi* dimineaţa, am fost deşteptat de vaiete> „nemaipomenite ale Duduieei>, care avea dureri îngrozitoare în inimă. Bineînţeles, toată ziua **s-**a simţit rău.

* în text este: *Manh a*; probabil: *prihănita*.

„Cele două cuvinte au fost şterse din textul original.

220 Carol al II-lea

Luni, 21 august

Clubul, la Duduia. Eu am fost niţel în oraş după cumpărături, întors acasă, am jucat şi eu niţel bridge.

O ştire neliniştitoare este că sovieticii au început a mişca şi pe frontul românesc.

<c. 96, p. 207> Marţi, 22 august

După unele ştiri, Iaşi ar fi fost luat de sovietici. Nu**-**mi place această ştire, mai ales pusă în legătură cu lipsa unui răspuns de la

Moscova. După**-**masă, mergem la cinema, unde am văzut un

splendid film de propagandă de gaullistă, *Crucea de Lorena*.

Am uitat să menţionez că, zilele acestea, a apărut în „Times” o ştire în legătură cu mine şi URSS, toată lumea excitată, unii chiar entuziaşti.

Miercuri, 23 august

Allons, enfants de la Patrie.

Le jour de gloire est arrive.

Cu tot sufletul se pot cânta aceste strofe, căci, în sfârşit, după multe ştiri, false, Parisul a intrat, graţie acţiunii FII, în mâna Aliaţilor. După câteva zile de luptă de stradă, de Gaulle, cu generalul

Koenig[118] şi Leclerc au intrat în capitala Franţei[119].

<c. 97, p. 208> Dar ştirea aceasta e nimic faţă de ace<e>a care a venit după-masă. Azi-noapte, Mihăiţă a citit la Radio o proclamaţie către popor, prin care anunţă căderea lui Antonescu, încheierea unui armistiţiu cu URSS şi trecerea României de partea Naţiunilor

Unite[120]. În acelaşi timp, anunţă formarea unui guvern sub preşedinţia generalului Sănătescu, cu Maniu şi Dinu Brătianu, ca miniştrii fără portofoliu.

După primul moment de stupefacţie, căci **s**-a aplicat întocmai programul meu, a urmat unul de dezgust faţă de atitudinea Sovietelor, care, acuma clar se vede, au jucat pe două tablouri şi au ales pe cel din Ţară, ca fiind cel mai uşor. Pe mine m-au ţinut cu vorba timp de cinci luni. Iar acuma iată că acel escroc politic, Maniu, câştigă prima manşă asupra mea. Pentru Ţară este o soluţie fericită, pentru mine însă una mult mai puţin. Atât îmi mai lipsea la starea mea de nervi, această ştire este destul să mă dea gata. Acum, în toate acţiunile mele politice, <c. 97, p. 209> trebuie să m-întâlnesc cu sinistra figură a lui Iuliu Maniu.

De îndată zbârnâie telefoanele de la toate agenţiile de presă, cerând declaraţii din partea mea. Am făcut următoarele, pe care le-am

— Să mergem, copii ai Patriei, / Ziua gloriei a sosit.

dat să fie răspândite în presă de către agenţiile „A.P.”, „U.P”.

„Reuter” şi „New York Times”. Cu toată lovitura de măciucă, sunt absolut sincere. Iată-le:

1) I am very happy that my son, listening to the sentiments of the people, pulled România out of the war. The fact that România ceases to be an enemy of the nations which have always been her

friends, has a happy and important signification for the future.

2. It is a very good thing that this has happened în a good understanding with our powerfull neighbour the URSS. I am sure that Mr. Molotov's declarations, made some time ago, have helped much în taking this decision and this will make possible, in the future, a sincere collaboration with the URSS.

3. I hope to see, as soon as possible, the realisation, of an old wish of mine, that the <C. 98, p. 210> standard of România will shortly be flying next to those of the United Nations, not only politicaly but also on the battle field. Through the declarations made by the United Nations, that they do not recognize the dictate of Viena, this will be made possible a moment earlier by the reconquering of Transilvania helping thus the defeat of a tyrant who for

4 years has enslaved România and the Romanian people.

4. My joy is so much greater that I have always considered that what has been done really corresponds entirely with the interest and whishes of the nation.

Facem reflexii amare asupra situaţiei, când, seara, după-masă, am fost chemat la telefon de la „U. P.", dându-mi-se compoziţia noului Guvern Român; aceasta a adus prima rază de lumină. Iată-l:

— Traducere:

1. Eu sunt foarte fericit că fiul meu, ascultând sentimentele poporului, a scos

România din război. Faptul că România a încetat să fie un inamic al Naţiunilor

Unite, care au fost, totdeauna, prietenele sale, are o fericită şi importantă semnificaţie pentru viitor.

2. E un lucru foarte bun că aceasta a avut loc într-o bună înţelegere cu puternicul nostru vecin, URSS. Sunt sigur că declaraţiile domnului Molotov, făcute cu câtva timp în urmă, au contribuit în luarea acestei decizii şi aceasta face posibilă, în viitor, o sinceră colaborare cu URSS.

3. Sper să văd, cât de curând, realizarea unei vechi dorinţe a mea, ca standardul României să fie apropiat de acela al Naţiunilor Unite, nu numai din punct de vedere politic, dar şi pe câmpul de luptă. Printre declaraţiile făcute de Naţiunile Unite, că ele nu recunosc Dictatul de la Viena, aceasta va fi posibilă cu un moment mai devreme, prin recucerirea Transilvaniei, contribuind astfel la înfrângerea unui

tiran, care, timp de patru ani, a înrobit România şi poporul român.

4. Bucuria mea este cu atât mai mare, cu cât eu, totdeauna, am considerat că ceea ce a fost făcut corespunde, realmente, pe de-a întregul, cu interesul şi dorinţele naţiunii.

222

Carol al II-lea

Preşedintele Consiliului: General Constantin Sănătescu12.). r7 Îra *portofoliu*: Maniu, Dinu Brătianu, Lucreţiu* Pătrăşcanu122 (comunist), Const. (Titel) Petrescu123 (socialist); *Apărarea Naţională*:

General Mihail Racoviţă sau General <c. 98, p. 211> Mihai Popovici (?); *Afaceri Străine*: Constantin Niculescu Buzeşti; *Interne*:

General Aurel Aldea124; *Economie şi Finanţe*: General Potopeanu;

Sănătate: Medic General Nicolae Marinescu; *Agricultură*: Dimitrie Decotescu (?); *Lucrări Publice*: General Dumitru Dumitriu;

Învăţământ: General Voiceanu (?). Subsecretari de Stat, Aer:

General Ilie (?) Gheorghiu125; *Marină*: Viceamiral Ion Georgescu126; *Interne*: General Gheorghe Liteanu127 şi General Dimitrie

Dămăceanu; *Şef de Stat Major*: General Gheorghe Mihail; *Primarul Capitalei*: General Victor Dombrowski.

Această listă este o adevărată reabilitare a mea, căci, după toate acuzaţiile ce mi se aduseseră, sunt numiţi la locuri de mare răspundere oameni în care am avut încredere. Ca, de bună oară, cel mai important este numirea lui Mihail, duşman de moarte a<l> lui Antonescu; va şti el să se răzbune. Pe urmă, Marinescu, Liteanu.

Dombrowski, mult huliţi, sunt şi ei reabilitaţi prin aceste numiri.

Am putut deci să mă culc mai liniştit.

<c. 99, p. 212> Joi, 24 august

De dimineaţa, zbârnâie telefoanele, lumea, excitată, trimite din toate părţile felicitări. Primii cari s-au manifestat într-un mod mişcător de călduros au fost brazilienii, în cap cu Cavalcanti. A venit, pe urmă, Kitty O'Donoghue, să facă o vizită de felicitări. După-amiază, D-na Wendell, s-o vază pe Duduia, vizită, de fapt, plină de speranţe, dar care a adus Duduieei> reflexii triste asupra>...

...” * Rezultatul a fost pentru mine oribil şi m-a pus într-un hal de nervi nemaipomenit. În acţiunea care voiam s-o duc era poate o doză de donchişotism, dar, mai ales, o dorinţă de a-mi sluji Patria şi, în

acelaşi timp, prin acţiunea mea personală, având pe Duduia alături, să pot să-i creez o situaţiune, în sfârşit, demnă şi recunoscută. Prin ceea ce s-a întâmplat, aceasta, pentru un moment, s-a prăbuşit, şi intrarea în joc a lui Maniu face, din nou, totul mult mai greu. Iată cauza halului meu de nervi, cauză cari nu vreau s-o <c. 99, p. 213> mărturisesc Duduii.

A mai venit să mă vază Tommy Miller şi, pe seară, am primit o ziaristă de la „Chicago Sun”. Reacţia germană a început, după metoda lor încearcă a forma un <guvern> în opoziţie care să fie devotat lor. Unele ştiri zic că Antonescu ar fi fugit în Germania, să dea

* în text este: *Laurenţiu*.

„Patru cuvinte sunt şterse.

Dumnezeu ca ştirea să fie adevărată, căci aceasta ar însemna lichidarea lui şi nici prietenii lui, Maniu şi Brătianu, n-ar putea să-l mai scape.

Vineri, 25 august

Ziarele şi Radioul dau ştiri confuze asupra României, se pare totuşi că Sănătescu are situaţia bine în mână şi că ar fi început unele ciocniri cu germanii.

Ernest a fost la Umansky, ca să-i comunice că mă bucur de ceea ce s-a întâmplat şi, în acelaşi timp, să-l mulţumească pentru atitudinea lui personală. De fapt, mai mult ca să-i treacă sub nas că procedeul sovietic n-a fost elegant; <c. 100, p. 214> la acest din urmă punct, deşi a admis-o, a adăugat că guvernul sovietic a [u] făcut un act de lealitate faţă de mine, care, dacă aş cunoaşte-o, ar şterge orice umbră de amărăciune. Pare foarte bine informat despre toate, dar totuşi era interesat a şti că, în formaţia actuală, sunt oameni cari mi-au fost devotaţi şi cari, până la 6 septembrie 1940, au fost în funcţiune. Ernest încearcă un joc foarte greu, acela de a arăta că tot ce s-a întâmplat s-a făcut cu cunoştinţa şi din îndemnul meu.

De punct de vedere al nervilor, m-am calmat complet.

Sâmbătă, 26 august în mod oficial, România a declarat războiu’ Germaniei, pentru mine este un lucru mare. Rezultatul imediat a fost că Bucureştiul a fost bombardat de Luftwaffe, care este staţionat la Otopeni. Aviaţia anglo-americană ar fi colaborat cu ai noştri, bombardând, la rândul

<c. 100, p. 215> lor, această bază. Unele ştiri date, am putut constata, de „Agenţia Ştefani”, zic că Antonescu ar fi fost asasinat. Era o pedeapsă binemeritată pentru acest trădător, dar adevărul pare a fi altul. A fost chemat la Palat de către Mihăiţă şi s-ar fi dus cu un alt fost preşedinte de Consiliu, eu cred că e vorba de Mihail Antonescu, aci ar fi fost arestaţi de Garda Palatului şi de atunci n-au mai fost văzuţi.

Sovieticii au ocupat toată Basarabia şi linia Siretului. În Franţa, lucrurile merg strună. Germanii s-au moleşit complet, am impresia că încearcă a scăpa cât mai multe forţe pentru o rezistenţă în interior.

La Bucureşti s-a proclamat starea de asediu de către Comandantul Militar, general Teodorescu128, sper că este Paul.

O ultimă ştire e că, în bombardamentul Bucureştilor de către germani129, Palatul Regal a fost grav atins.

224

Carol al II-lea

<c. 101, p. 216> Duminică, 27 august

Sovieticii înaintează către Ploieşti şi Bucureşti, au trecut de

Galaţi şi Râmnicul Sărat. Trupe româneşti sunt în Carpaţi. După-amiaza, am avut o recepţie a Coloniei româneşti. Acuma, că lucrările merg bine, au venit cu mult mai mulţi. Aştept cu nerăbdare a avea ştiri precise.

Luni, 28 august

Singurul lucru care mă interesează, în momentul de faţă, sunt ştirile din Ţară şi ele încep, din nou, a fi reduse. Sovieticii au pătruns în Transilvania, prin Oituz, iată cea mai importantă.

Marţi, 29 august

Zi deprimantă, a plouat toată ziua şi toată noaptea. Orice s-ar zice, epoca ploilor nu-mi place, nu numai că mă deprimă, dar şi din punct de <c. 101, p. 217> vedere al sănătăţii nu-mi convine, şi anul acesta rezistenţa mea scăzând mult, am simţit-o mai mult. Duduieei> nu i-a fost deloc bine, aşa încât a stat toată ziua pe pat.

Ca ştiri, înaintare pe toată linia; la noi, sovieticii au ocupat Sulina şi Tulcea.

Miercuri, 30 august

Ştirile spun că peste tot, afară de Italia, înaintarea continuă.

Pare-se că în Paris sunt greutăţi în restabilirea ordinii. Acest lucru este, de altfel, una din marile primejdii de după acest război, prin toate aceste războaie subterane, aceste şcoli de sabotaj etc, s-au

învăţat anumite elemente nesigure să facă dreptate singure. Este o foarte mare problemă în ce priveşte restabilirea linişti şi ordinii.

Am fost, după-amiază, în oraş căutând ceva de ziua Duduieei>.

De astă dată, vreau altceva decât eternul argint, cred că am găsit ceva care să-i placă. Ea nu s-a simţit deloc bine astăzi, <c. 102, p.

218> încât a rămas trântită toată ziua şi nici, seara, la Edith Bonilia nu ne-am putut duce.

Joi, 31 august

Duduieei> tot râu, este de disperat şi, ce este mai rău, este încăpăţânarea de a nu se îngriji. Orice raţionament e zădarnic că] şi orice discuţie mai amplă o enervează şi îi face rău. Aceasta mă deprimă oribil.

Sovieticii au ajuns la Bucureşti, pe la prânz. Ziarele dau numele acelora cari merg la Moscova spre a încheia Armistiţiul. În cap este

Ştirbey, urmat de comunistul Pătrăşcanu şi de generalii Voiceanu şi

Dămăceanu. Se dă lui Ştirbey o poziţie cu totul specială, trecând

— *Însemnări zilnice* – *1944* 225

peste capul miniştrilor. Azi, când Sovietele încetează a fi comuniste de fapt, se trimite în delegaţie comunistul, trebuie să fie politica lui

Maniu şi Brătianu.

Azi a fost o zi frumoasă, fără ploaie.

<c. 102, p. 219> Vineri, 1 septembrie

Suntem deşteptaţi, de dimineaţă, de un telefon de la D-na Wendell, care, foarte excitată, ne spune să ne uităm la prima pagină a ziarului „Excelsior", pe care este ceva foarte bun. Într-adevăr, o telegramă de la New York zice că una din revistele importante din

USA, care zice că USA, împreună cu URSS, sunt favorabile restaurării mele. Această mică notiţă, publicată la loc de frunte şi cu litere destul de groase, a avut un efect foarte mare aci, chiar şi în lumea diplomatică, după câte am putut constata, seara, la Ambasada Braziliană. Indiferent de fondul de adevăr ce o fi conţinând, de punctul de vedere al prestigiosului, personal îmi face foarte mult bine.

După-masă, am fost în oraş să cumpăr darul pentru Duduia, am găsit un foarte frumos serviciu de masă în Royal Dutton. A fost o zi radioasă şi luminoasă.

Seara, serată la Ambasada Braziliană, prea multă lume,

majoritatea venind târziu, <c. 103, p. 220> încât prea amuzant n-a fost.

Câţiva diplomaţi, între care Carbonell şi Márquez Castro şi Boyd, foarte calzi şi foarte impresionaţi de ştirile de la noi.

Azi **s**-a întâmplat, după deschiderea Camerei, un incident care a provocat indignarea majorităţii diplomaţilor, mai ales Carbonell era furios. În răspunsul său către Preşedintele Republicii, Preşedintele Camerei a făcut nişte consideraţiuni asupra felului cum se aplică democraţia în México. Aceasta a avut darul de a displăcea grangurilor Partidului Unic şi, pur şi simplu, l-au demis din funcţie pe Preşedintele Camerei. De fapt, ceea ce a zis el au fost adevăruri şi lucruri rezonabile cari pun degetul pe marea bubă politică de aci.

Democraţia este numai o lozincă, o faţadă, care a permis unui partid unic să exercite cea mai odioasă tiranie şi totalitarism ce se poate vedea, este o dezgustătoare falsificare a vieţii politice. În general, lumea este dezgustată şi, cu toate că actualul regim a făcut mult bine, are totuşi mulţi duşmani în opinia publică. Faptul că în Cuba au <c. 103, p. 221> fost, deunăzi, alegeri absolute libere, a fost un lucru absolut nou în America Latină şi a deschis ochii la multă lume.

Se împlinesc 5 ani de la începutul acestui groaznic război, cinci ani care pentru mine au fost un chin fără sfârşit. După cum merg lucrurile, nu este probabil să mai ţie un an, cum credeam acuma o lună, două. Nisa a fost ocupată şi trupele aliate se apropie de Belgia şi de linia Maginot.

La noi în Ţară, regiunea petroliferă a fost curăţită de nemţi.

226

Carol al II-lea

Sâmbătă, 2 septembrie

Ziua de naştere a Duduieei>. Să-mi trăiască sănătoasă şi cu împlinirea tuturor visurilor mele. Mai bun<a> şi mai frumoasă urare nu pot face iubitei mele.

M-am bucurat că i-a plăcut darul meu. Flori şi cadouri a primit, câteva frumoase. Am stat liniştiţi acasă, între noi.

A fost o vreme frumoasă, parcă noapte, când ne-am culcat.

<c. 104, p. 222> Duminică, 3 septembrie

Găsesc, dimineaţa, în ziare ştiri interesante şi îmbucurătoare.

Prima, sunt declaraţiile lui Lucreţiu Pătrăşcanu, care laudă foarte mult pe Mihăiţă şi zice că, de un an de zile, ar fi lucrând cu opoziţia şi cu comuniştii pentru a scăpa de Antonescu. Confirmă că

Mihăiţă ar fi chemat pe trădătorul, i-ar fi cerut să încheie Armistriţiu şi, acesta refuzând, a fost arestat.

Pe de altă parte, armatele din Franţa au ajuns în Belgia şi au eliberat Bruxelles. Operaţiile merg aşa de repede, încât sunt greu de urmărit. Am impresia că germanii retrag cât mai multe forţe spre a apăra graniţa lor, pe care vor da o bătălie disperată. Cu toate aceste ştiri îmbucurătoare, mă simt foarte abătut.

A plouat toată ziua, adevărată zi de toamnă.

Luni, 4 septembrie

Din nou, zi de ploaie. La ceaiu, Garreau Domboslii, <c. 104, p.

223> cu un doctor alsaciano-american, Kling, care a examinat-o, în mod serios, pe Duduia.

Belgia e mai mult decât jumătate eliberată şi armatele victorioase au ajuns la graniţa Olandei. În România, sovieticii au ajuns la

Braşov şi la Piteşti.

Marţi, 5 septembrie

Ştirile din Ţară sunt destul de confuze asupra înaintării sovietice. Cert este că Braşovul a fost luat cu ajutorul trupelor româneşti.

Pe de altă parte, noţiunile geografice ale ştirilor sunt neclare, se vorbeşte de Piteşti, Dragoslavele şi Roşiori de Vede, iar pe de altă parte, se spune că sovieticii ar fi trecut la Apus de Craiova, toate acestea coincid aşa de puţin.

Trecerea în Olanda se confirmă, este pe toată linia o apropiere de graniţa germană, unde m-aştept că se va da o bătălie crâncenă. Pe frontul sovietic este o mai mare <c. 105, p. 224> stagnare şi se dau lupte grele. Presa este atât de încântată de succesele din Apus, încât de aceea ce se întâmplă în Răsărit nu prea se ocupă.

Însemnări zilnice – 1944

227

Un fapt extrem de important pentru viitorul politic şi, mai ales, pentru România este faptul că Bulgaria, nici măcar în ultimul moment, n-a voit să rupă cu Germania, deci URSS i-a declarat război.

Pentru Ţara noastră aceasta poate să aibă cele mai fericite consecinţe. Finlanda a cedat şi luptele au şi încetat pe acel front. Astfel.

Germania n-a mai rămas parteneră decât cu două ţări, care sunt mari duşmani ai României, Ungaria şi Bulgaria.

Începe la noi toţi, şi mai ales la Duduia, un teribil dor de ducă.

Voim, cât mai devreme, să luăm dramul spre Europa.

Miercuri, 6 septembrie

Devotatul de Correia Ribeiro, ca acuma un an, n-a uitat această dată, am primit de la el o <c. 105, p. 225> telegramă foarte frumoasă. De altfel, este singurul care s-a gândit, chiar eu aş fi uitat-o dacă nu primeam mesagiul lui. O zi frumoasă, am stat până seara acasă.

La 6, un cocktail al Coloniei române la Ceserman. Lume foarte multă, un oareşicare număr de figuri necunoscute. Toată lumea foarte excitată de ştirea dată de ziare că Ungaria a declarat războiu'

României. După declararea de războiu' a Sovietelor, Bulgariei, acest nou act întăreşte şi mai mult situaţia politică a României. Pe de altă parte, trupele sovietice au ajuns la Turnu-Severin, deci în toate încurcăturile geografice ale ziarelor, ştirea cu Craiova pare a fi fost adevărată.

După cocktailul lui Ceserman, bridge şi cină la Randsom. Nu jucasem de mult şi am avut noroc.

Sunt destul de enervat, deoarece n-am primit vreun răspuns la telegrama trimisă lui Mihăiţă.

Tot gândul nostru este acum îndreptat către plecare.

<c. 106, p. 226> Joi, 7 septembrie

S-au împlinit 4 ani de când am plecat din Ţară, patru ani de chin şi jale pentru România şi pentru mine. Pentru Patrie a început să se reverse lumina, pentru mine însă nu.

A fost o zi frumoasă şi până noaptea n-a plouat.

Suntem din ce în ce mai hotărâţi să plecăm. Ne stau însă mari greutăţi în cale. Scopul nostru este Europa. Prin USA este mai simplu, însă formele sunt atât de complicate, şi am totuşi nevoie de a lua anumite lucruri cu mine. Pe urmă, mi-e teamă de unele înţelegeri tacite între Anglia şi Ştirbey-Maniu & Co, care să-mi puie tot felul<l> de piedici şi beţe în roate. Voim să încercăm prin Brazilia, unde, cel puţin, sperăm să avem o bunăvoinţă a Guvernului de acolo. E o nevoie ca azi să mă pot apropia de Ţară, să pot fi într-un loc unde legăturile sunt mai bune.

La 6, a venit să ne vadă fostul secretar american de aci, Dan

Finley, cu nevasta, sunt oameni plăcuţi şi ne-a făcut plăcere a-i

revedea. **S**-a <c. 106, p. 227> vorbit de noul lor post <în Nicaragua, unde, pare-se, clima este foarte proastă. Am terminat ziua la cinema, unde am văzut un film stupid şi încâlcit cu Warner Baxter.

Vineri, 8 septembrie

Până pe seară a fost vreme formoasă.

Ca ştiri, nimica precis, totuşi, din tot noianul zilelor trecute am putut trage anumite concluzii. Forţele Aliate din Franţa înaintează, cu toate că, pe alocuri, se poate observa o întărire a rezistenţei germane, înaintarea a fost aşa de fulgerătoare, încât va fi nevoie de o oareşicare pauză spre a regrupa forţele în vederea operaţiunilor ulterioare, cari, desigur, nu vor fi atât de uşoare. Este nevoie de curăţirea unor regiuni în care au mai rămas insule germane, ca, de pildă, regiunea Havre-Ostende. Pare-se că în unele locuri **s**-a luat contact cu graniţa germană. Sper că, de astă dată, operaţiunile preliminare nu vor <c. 107, p. 228> dura prea mult şi că bătălia finală, aceea a Germaniei, va începe înainte ca vremea să se strice prea mult.

Pe frontul răsăritean, în Nord, operaţiunile merg cam încet, se zice că majoritatea forţelor germane **s**-ar fi concentrat acolo, căci

Hitler preferă o invazie anglo-americană uneia sovietică. În Sud, merge strună, Armata Roşie a pătruns în Bulgaria şi se îndreaptă spre Mediterana şi graniţa grecească, pe de o parte, iar pe de <alta>, încearcă să stabilească în Iugoslavia legătura cu forţele lui Tito.

Urdăreanu a avut astăzi două misiuni quasi diplomatice. Una, să poftească pe...” A a<oceptat, vine miercuri. A doua, de a vorbi cu Cavalcanti asupra eventualităţii trecerii noastre prin Brazilia în drum spre Portugalia. Am fost încurajaţi la aceasta prin felul cum toţi de la Ambasadă insistau să trecem prin ţara lor. Impresia lui

Ernest e că ideea a fost primită cu puţin entuziasm de către Cavalcanti, ceea ce mi se pare curios şi neexplicabil.

La 7 *Vi*, un cocktail la Boyntoni, în vederea plecării lor. Pe urmă, la cinematograf, unde am văzut un film plin de haz, cu Bob Hope, am râs foarte mult.

Sâmbătă, 9 septembrie

Ştirile sunt aproape nule, este o linişte prevestitoare de viitoare dezvoltări operative. Pentru mine, viaţa se desfăşoară tristă şi aşa de neactivă, încât am ajuns să nu mai pot face nimica; am încercat să lucrez, dar n-am putut. Lipsa unui răspuns de la Mihăiţă mă descurajează teribil.

— Două cuvinte au fost şterse, sunt, probabil: *Urnansky şi nevasta*.

Însemnări zilnice – 1944

229

O veste tristă: bătrânul Berger a murit, azi de dimineaţă, după o boală chinuitoare, de patru luni. A fost un om de treabă şi unul din evreii bine din România.

Duminică, 10 septembrie

Am putut să lucrez niţel azi. Când vorbesc de <c. 108, p. 230>

lucru nu trebuie să se imagineze că am scris pagini şi pagini, departe de asta. Atmosfera, atât de moleşitoare de azi, nu-mi permite a scrie mai mult de 2 – 3 pagini pe zi, iată de ce lucrarea înaintează aşa de infinit de încet.

Mândria mea de tată a fost, din nou, măgulită azi prin laudele ce

Presa le aduce lui Mihăiţă, unele ziare zic că, cu ocazia depunerii lui

Antonescu, ar fi fost şi schimburi de focuri. O ştire importantă e că

Maniu s-ar fi dus să întărească Comisiunea Armistiţiului de la

Moscova. Aceasta ar putea indica că Ştirbey nu poate ajunge la niciun rezultat sau, poate, că a început dihonia între grupuri.

Luni, 11 septembrie

Alaltăieri s-a întors Sophy Hogarth. Duduia s-a dus, după-masă, s-o vază, a găsit-o bine, dar fără Joe se simte singură. Pe urmă, am fost la cinema, unde am văzut două filme cari ne-au făcut să râdem. Ernest a fost chemat la...”

<c. 108, p. 235> Joi, 14 septembrie

Adevărată zi caracteristică acestui sezon de ploi, soare, pe urmă, spre seară, ploaie torenţială. Am stat acasă şi am lucrat la mărci.

Seara, mai întâi, cocktail la Sam şi Grace Katz; pe urmă, cină la Abasada Uruguayului. Ştiri puţine. Regiunea în care s-a pătruns pe teritoriul german este Achen şi Trier.

Vineri, 15** septembrie

Umansky a trimis textul Armistiţiului. Unele puncte se pot explica prin necesităţi operative, dar sunt altele de un spirit de conţinu<a> suspiciune şi încă altele dure şi, găsesc, cu totul nedrepte.

De pildă, cea mai rea este dreptul Sovietelor de a emite o monedă.

<pe> care Guvernul Român se obligă a o retrage, pe urmă, fără nicio despăgubire. Tot aşa de dur<a> este cererea de despăgubire de

300.000.000 dolari, plătibilă în şase ani. Prima din aceste<a> s-ar fi putut eluda uşor, printr-un aranjament, <c. 109, p. 236> cum s-a făcut cu francezii, ca Banca Naţională să emită sumele necesare tru

— Filele conţinând paginile 231 – 234.

În text este: *14*.

230

Carol al H-leapelor, ar fi fost o monedă românească. Aceste condiţiuni, pe lângă redactarea lor, puţin prietenoasa, nu vor ajuta mult la spiritul de prietenie şi de colaborare care este, după spusele lui Umansky, una din dorinţele Sovietelor. Impresia mea este că delegaţia noastră, a<l> cărei şef a fost Pătrâşcanu, nu ştirbey, n-a rezistat deloc şi a [u]

Iscălit orbeşte, nu le va face niciun bine. Duduia este disperată de aceste condiţiuni şi le vede şi mai negre decât sunt. În tot cazul, pentru Ţară este regretabil că sunt aşa.

Sâmbătă, 16 septembrie

Nici anul acesta nu s-a crezut de cuviinţă să ne poftească la serbările naţionale, probabil din cauza încurcăturilor protocolului ultra democratic. Fiind vorba de protocol, una bună a şefului ceremonialului, în urma atentatuleun…”

<c. 109, p. 239> şi o parte din după-amiaza a fost ocupată cu punerea lui în stup. Un obicei curios aci este de a suna, în acest caz, din clopot, cu credinţa că aceasta împiedică regina de a pleca.

Spre seară, mi se telefonează de la „U. P”. că Moscova dă ştirea că, în urma condiţi<i>lor Armistiţiului, s-a procedat la arestarea de către autorităţile sovietice a lui Antonescu, Mihail Antonescu, general Piki Vasiliu130 şi a lichelei aceea de Elefterescu, fostul adjutant al trădătorului şi prefect de poliţie. S-au mai arestat şi două căpetenii ale germanilor, Clodius şi Gerstenberg, care este acuma general de divizie. Aceste două fapte mi se par a avea însemnătăţi curioase.

Prima, cu albinele, se întâmplă tocmai câteva zile după ce făcusem reflexia că ceea ce ne lipseşte este un stup. A doua, după ce abia acum o săptămână făcusem reflexia lui Umansky că mă miră că nu se iau măsuri împotriva acelor care au dus România la ruină. Este începutul dreptăţii şi a<l> pedepsirii trădătorilor.

Un alt incident s-a întâmplat astăzi, revista „Todo” a publicat un

articol insultător împotriva <c. 110, p. 240> mea, reeditând întreaga serie de porcării din trecut. Aceasta nu este decât un vulgar şantaj, căci, acuma o lună, revista prevenise că a fost plătită ca să publice aşa ceva şi cerea din parte-mi suma de 5.000 pesos ca să scrie articole bune, bineînţeles că am refuzat şi iată rezultatul

Seara, am fost la cinema să vedem un film mexican, *Le Monja*

Alferez, cu Maria Felix, poate cea mai bună artistă de cinema de aci.

Mai înainte cinasem la Heddy Linthicum.

Marţi, 19 septembrie

Am avut marea bucurie de a primi, astăzi, răspunsul de la Mihaiţă. Deşi cam seacă şi nerăspunzând la întrebarea mea, mi-a făcut

— Fila conţinând paginile 237 – 23S a fost ruptă din caiet.

Însemnări zilnice – 1944

231

mare plăcere. Sună astfel: „Nu mi-am făcut decât datoria. Mihai

R”. A fost trimisă prin mijlocirea Legaţiei Române din Lisabona şi i-a<u> trebuit 10 zile din Bucureşti la México. E o probă că, la nevoie, se poate coresponda*, şi asta e foarte bine.

Seara, cină la Vidarte. Lume plăcută. Cavalcanti <c. 110, p. 241>

este impresionat de telegrama care am primit-o şi crede că va ajuta mult la venirea mea în Brazilia, mai cere să luăm legătura cu portughezii. Am mai vorbit mult cu Wendell despre armistiţiu şi despre viitor, am făcut, din nou, apel la ajutorul lui Beneš. El mi-a expus ide<e>ci că în viitor este nevoie de a forma o alianţă cu noi şi cu polonezii, care, fiind amicală cu Sovietele, va forma totuşi o rezistenţă împotriva încercării de comunizare. Eu văd că ei au mai mare teamă, decât mine, de această posibilitate.

Miercuri, 20 septembrie

La dejun am fost la Mic şi Pipo Yturbi, ca de obicei, fără prea mult interes. Seara, cină la Ambasada USA, Messersmith plecând pentru o lună de zile. După-masă, am avut, timp de două ore aproape, o conversaţie cu el. Trei puncte importante sunt de reţinut din această convorbire. Prima, vorbind despre armistiţiul românesc, mi-a spus că clauza indemnizării nu va putea <c. 111, p. 242> fi menţinută, căci ea nu se va impune nici principalului vinovat. Al doilea, este că Ştirbey, pentru care n-are nicio stimă, n-a ieşit prea bine din toate acestea. Al treilea, este declaraţia lui că ne vom întâlni dincolo (adică în Europa) şi

a repetat „sunt sigur că ne vom întâlni”, subînţelegând că în calitate oficială. Vorbind despre armistriţiu, mi-a spus că în afară de clauza financiară, în comparaţie cu cel italian, este cu mult mai dulce. Pe urmă, a vorbit despre politica viitorului, ca întotdeauna, suntem în toate de acord. El va juca, fără îndoială, un rol foarte important în toate chestiunile europene, fiind, probabil, unicul expert al USA pentru acestea. Cu sau fără voinţa lui Roosevelt, la care simte o oareşicare rezervă, va fi impus în aceste funcţiuni. Am simţit la el o pointă*” ” destul de serioasă împotriva politicii englezeşti.

Joi, 21 septembrie

Zi de toamnă neplăcută, plouă mai tot timpul. <c. 111, p. 243>

Ştirile nu prea sunt extraordinare pe teatrul de operaţiuni european.

Rezistenţa germană este destul de puternică spre a împiedica o înaintare sensibilă. În Pacific, atacurile par a se apropia de Filipine.

* în text este: *corespunde*.

*” împunsătură.

232

Carol al II-lea

Din conversaţia de ieri cu Messersmith am uitat să adaug că, vorbind despre evenimentele din România, i-am spus că, dacă mi **s**-ar fi dat vreun ajutor, în loc de a se urma stupida politică anglo-saxonă, această ieşire a României din războiu’ **s**-ar fi putut întâmpla cu un an mai devreme; mi-a răspuns: „Nu-mi mai vorbi de toate miopiile ce le-au comis aceste guverne”.

După-amiază, tot în vederea unei eventuale plecări, mi-am strâns o parte din haine. Seara, la „Ambasadeurs”, cina oferită de cpt.

Hinkley, ataşatul naval USA, pentru ziua lui Heddy Linthicum.

Vineri, 22 septembrie

Adevărată zi urâtă de toamnă. Plouă uşor, <c. 112, p. 244> e frig şi umed. N-am niciun chef de lucru. Duduia a lipsit toată după-amiaza, a fost, la prânz, la Kitty O’Donoghue, masă urmată, ca de obicei, de bridge. Eu, rămas acasă, am făcut muzică, un program frumos, dar variat: 1) *Lacul Lebedelor*, de Tehaikowski; 2) *Simfonia a 4-a*, de acelaşi; 3) *l-a simfonie*, a lui Beethoven; 4) *Uvertura tragică*, a lui Brahms; 5) *Todt und Verkldrung*, a lui Richard

Strauss; 6) *Concertul de pian*, a<l> lui Szostakovicz; 7) *Moldova* lui Smetana; şi 8) *A doua rapsodie* a lui Enescu. Trei ore de muzică

înălţătoare şi de calm sufletesc.

Ştirile sunt vagi, afară de aceea, de acuma câteva zile, că Brest.

Le Havre şi Boulogne sur Mer au fost cucerite. Rezistenţa germanilor la Brest a fost cu totul remarcabilă, au rămas pe poziţii până au terminat muniţi<i>le. A început să se facă legătura cu unităţile paraşutate în spatele frontului, în Olanda, pare-se că au avut foarte mari pierderi.

Vorbind astăzi cu generalul Harris, constatăm că ceea ce a fost mai ales remarcabil în acest caz <c. 112, p. 245> este serviciul de aprovizionare, care a funcţionat extraordinar şi pe distanţe enorme.

Încep a fi întrucâtva îngrijorat că Salazar n-a răspuns încă la cererea mea. Ce o vrea să zică oare aceasta, or fi, din nou, intrigi de ale lui Maniu, se prea poate.

Sâmbătă, 23 septembrie

Oribila vreme de toamnă, ploioasă şi rece, continuă. Această vreme este extrem de deprimantă, mai ales în această ţară. După-amiaza, am lucrat niţel, dar fără prea mult spor.

Spre seară, Duduia, din nou, nu **s**-a simţit bine, încât am trebuit să merg singur la Bursley, care dă ultima party pentru Messersmithii, cari pleacă mâne. Din fericire, nu prea multă lume, încât am putut sta niţel de vorbă cu ambasadorul. De astă dată am vorbit de chestiunea evreiască, de necesitatea ca, de astă dată, să se sfârşească cu această chestiune, sfârşi**ndu**-se odată cu ea şi pusă, o dată pen*Însemnări zilnice – 1944*

233

tru totdeauna, în ordine. Mi-a <c. 113, p. 246> afirmat că este una din chestiunile cari va fi serios luată în consideraţie şi mi-a vorbit de Kenya, ca o ţară posibilă unde **s**-ar putea stabili. Şi în USA există o formă de antisemitism, căci în New York nu sunt admişi în marile cluburi şi în localităţi balneare, ca Hot Springs, e un hotel care nu-i primeşte.

A fost foarte cald cu mine şi cu foarte mult interes a întrebat de sănătatea Duduieei>.

Duminică, 24 septembrie

Trupele româno-sovietice au trecut graniţa ungară în regiunea

Aradului şi se îndreaptă către Bucureşti (sic!). Ştiinţa geografică este un lucru care lipseşte complet ziariştilor de pe acest continent.

Altfel, ştirile sunt vagi, dar pentru cine poate citi printre rânduri

se pricepe că au loc lupte foarte grele şi că rezistenţa germană este departe de a fi înfrântă. O mare bătălie se dă în regiunea Metz, unde, mai întâi, se striga victorie, pe urmă s-a realizat că duşmanul n-a fost înfrânt, <c. 113, p. 247> ci dimpotrivă, a contraatacat viguros.

Altfel, o zi umedă de toamnă, în odaie e nevoie de foc, zi deprimantă, cu atât mai mult că Duduia nu se simte bine. Am făcut, după-amiază, muzică, un frumos concert de sonate.

Luni, 25 septembrie

Zilele acestea au avut loc mai multe a<e>cidente grave de avioane de linie, datorate ciclonului care a bântuit asupra Golfului. Pe lângă ciclon, au fost, pe tot de-a lungul coastei, nişte ploi torenţiale, cari au produs inundaţii groaznice. Recolte distruse, poduri rupte, drumuri luate de apă, o adevărată calamitate.

Ştirile de pe front sunt reduse, se pare că lucrurile nu merg tocmai bine şi tonul lăudăros al ziarelor a mai scăzut, ceea ce este foarte caracteristic. S-a încercat o operaţie în stil mare, prin aruncări de paraşutişti în regiunea Arnheim, însă operaţia n-a fost bine coordonată cu cea propriu-zisă terestră, <c. 114, p. 248> primii se găsesc într-o situaţie mai mult decât precară, cu atât mai mult cu cât reacţiunea germană a fost mai puternică decât se aştepta.

Am putut să lucrez niţel, azi după-amiază, nu mult, dar cât am lucrat a fost cu spor.

Marţi, 26 septembrie

Din cauza ultimelor a<e>cidente de avion, noul preşedinte al

Cubei, Grâu San Martinl-l, care trebuia să sosească ieri, şi-a amânat vizita sine-die. În Coyoacan a fost vreme frumoasă, în oraş însă

a ploeuşat torenţial. Am fost să fac unele cumpărături, ca de obicei, să văd ce discuri mai sunt. Am descoperit unele lucruri noi.

Miercuri, 27 septembrie

Până pe seară, vreme frumoasă, noaptea însă o adevărată furtună, cu trăsnete care luminau <c. 114, p. 249> tot cerul. Mi-am încercat discurile şi am găsit lucruri frumoase. După-masă, a venit un blănar să arate câteva mantale. Am cumpărat Duduieei> o frumoasă hermină. Seara, Tommy Miller, care este aci în treacăt, a venit să ne vază şi am jucat rummy.

Joi, 28 septembrie

Am continuat şi am terminat cu încercarea discurilor. Pe urmă

am găsit timp de a putea lucra…?.*

That is the question””.

Din nou, astă-seară, o furtună tropicală, care pune, bineînţeles, cânii **într-**o stare nemaipomenită, mai ales Boris.

Ca ştiri, nimica important, peste tot lupte crâncene, dar se bate <pasul> pe loc. Englezii au pătruns pe teritoriu<l> grecesc.

<c. 115, p. 250> Vineri, 29 septembrie

Dimineaţa, ziarele publică <ştirea că vom merge în Brazilia şi că ni **s-**au acordat vizele. Adesea astfel aflăm ştiri cari se confirmă ulterior. După-masă, lucram, iar Duduia juca pichet cu Ernest şi

Monique, când Urdăreanu este chemat la telefon de Cavalcanti, care-i spune că, în sfârşit, a venit răspunsul de la Rio şi că ni se dau vizele. În tot noianul de evenimente, a fost, în sfârşit, o ştire mai luminoasă. Am fost mulţumiţi şi Monique este nebună de fericire.

Pentru mine şi pentru Duduia sentimentele noastre sunt îndoite. De punctul de vedere al raţionamentului, simt că este bine, este primul pas spre Ţară. Dar de punctul de vedere sentimental, sincer ne pare rău că părăsim această ţară, care, într-adevăr, a fost primitoare. Dacă n-ar fi fost înălţimea, care a afectat atât de mult sănătatea Duduieei>, aceşti trei ani aci ar fi fost ideali. Toţi, de la mic până la mare, au fost cât se poate de <c. 115, p. 251 amabili şi de drăguţi pentru noi. Am legat prietenii neinteresate, cari vor fi durabile, şi am simţământul că vom fi regretaţi.

Afară de asta, încep zile chinuitoare, căci, în cel mult 2 săptămâni, trebuim să ne facem bagajele, să desfacem o întreagă gospodărie. De altfel, lucrul a şi început.

— Aproximativ două rânduri sunt şterse.

** Aceasta este întrebarea.

Sâmbătă, 30 septembrie – miercuri, 10 octombrie

Bineînţeles, în aceste zile n-am putut să fac nicio însemnare. Au fost zile în care am lucrat ca nişte hamali, de la 7 dimineaţa până la

3 – 4 noaptea, ca să putem da gata tot ce avem de făcut. Duduia şi cu mine în interiorul casei, Ernest, pe lângă bagajele lui, cari sunt minime în comparaţie cu ale noastre, are toată alergătura în oraş după bilete, vize, transporturi, bani şi câte alte mărunţişuri, ca să putem pleca. Toate acestea, întretăiate de chemări nesfârşite la telefon din

partea Presei şi a prietenilor, <c. 116, p. 252> plus o serie de vizite făcute de acei cari nu vor mai fi în oraş când plecăm.

Prima chestiune care trebuia rezolvată este ace<e>a propriu-zisă a plecării, informaţi<i>le ce le aveam până acum erau schematice, trebuie să le concretizăm. Prima concretizare este că un vapor argentinia<n>, „Rio Tunuyan”, părăseşte Vera Cruz la 10 octombrie, deci o scurtare a timpului pentru a face bagaje, cu 5 zile, deci şi un efort în plus. A doua complicaţie, că, pentru câteva zile, nu suntem siguri dacă vom găsi locuri pe acel vapor. Graţie concursului nepreţuit al lui Pardo, însărcinatul de afaceri al Argentiniei, lucrurile **s**-au puteut> aranja, însă cu mari greutăţi.

Singurul lucru obscur rămâne lipsa răspunsului de la Salazar asupra mersului în Portugalia. Însă am convingerea că această chestiune este de fapt rezolvată, căci, chiar din conversaţi<i>ie cu Cavalcanti, reiese că viza braziliană era condiţionată de cea portugheză. Reprezentantul acestei ţări de aci mi-a şi spus că, deşi nu a sosit un răspuns, lucrurile…”

<c. 116, p. 255> de>lui plin de dragoste cu care au încercat a fi de folos.

Foarte agitată a fost Presa, şi telefoanele de la diferitele agenţii n-au contenit nicio zi. Fiecare făceau speculaţiuni asupra vestei plecării, unii că merg în Ţară, alţii că, din Brazilia, următoarea etapă ar fi Portugalia, şi aşa mai departe. După obiceiul Presei americane, cereau detalii insipide ca, de pildă, câte bucăţi de bagaje avem şi altele de acest soi. Stereotipic, tuturor a, li **s**-a [u] răspuns că planurile mele se limitează la mergerea în Brazilia, şi atâta tot. De altfel, aceasta, pentru moment, corespunde întocmai adevărului, dar, bineînţeles, chiar dacă am fi avut alte planuri hotărâte, m-aş fi păzit ca de dracul să le spun. Felul inconştient în care speculează, pentru aşa-zisa informaţie a [l] publicului, poate să facă un rău imens şi să suscite reacţiuni de la acei cari nu aşteaptă decât prilejul de a fi dezagreabili.

Un capitol mişcător a fost acela al despărţirilor, adesea cu multe lacrimi. A început luni, <c. 117, p. 256> cu Millerii, [pe] cari de

— Fila conţinând paginile 253 – 254 a fost ruptă din caiet.

236

Carol al II-lea mult fuseseră poftiţi la masă. Dintre toţi din Grupul Coyoacan, aceştia ne-au fost mai aproape, au fost acei cari, totdeauna, au fost gata de a sări **într-**ajutor pentru orice. Chiar şi

Tommy, care nu prea îşi arată sentimentele, plângea la despărţire. Fiind iubitori de grădină, lor le-am lăsat tot ce doreau din grădină, orhideele, seminţele şi altele de cari ar fi avut trebuinţă. Au mai venit Carl Schmidt şi nevastă-sa, cari pleacă la Cuernavaca; Elisii, care se duc în USA;

Sophy Hogart, care rămâne aci; D-na Wendell, care pleacă şi ea.

Însă cei mai mişcători şi cari ne-au arătat cea mai mare şi sinceră dragoste au fost O'Donoghue-ii, cari au venit de două ori, înainte de plecare, să ne vază. Ei şi cu Millerii, fără a cita pe Messersmith-ii, au fost cei mai buni prieteni pe care i-am avut aci.

Joi am fost să-mi iau rămas bun de la Preşedintele Camacho.

Padilla, care pleacă, peste două zile, la Havana, a venit să mă caute, întrevederea a fost foarte caldă şi cu toată sinceritatea am putut să-l mulţumesc pentru buna şi <c. 117, p. 257> afectuoasa ospitalitate ce mi s-a dat în México. Am făcut şi un schimb de fotografii. Ecoul general este că nu lăsăm decât regrete. Cine, în primul rând, a ştiut să câştige toate inimile a fost Duduia, şi asta îmi umple sufletul de bucurie şi de mândrie. Cu toate că, în conţinu<u>, a fost suferindă, prin felul ei prietenos de a fi şi prin eforturile ce le-a făcut conţinu<u> de a păstra legăturile, n-a lăsat decât prietenii. Tommy Mii-Ier îmi spunea că cazul ei este, poate, unic în analele sociale ale Mexicului, asupra ei n-a auzit niciodată o vorbă urâtă, ori de critică. La început, faţă de mine au fost oareşicari rezerve, pentru ei un suveran era ceva neobijnuit şi care nu predispune către simpatie, dar, după scurtă vreme, au constatat că se pot apropia de mine cu simpatie şi cu prietenie, deci gheaţa s-a rupt şi am fost primit ca unul de ai lor. În această lume plină de răutăţi, în care aşa de des am simţit că prefer cânii mei umanilor, îţi face bine, îţi încălzeşte sufletul dând de aceste sentimente de prietenie dezinteresată. Tot Tommy

Miller îmi <c. 118, p. 258> spunea odată: „Vezi, eu pot să vă fiu prieten, căci n-aveţi nimica ce-mi puteţi da”. Astfel a trecut această săptămână plină de muncă şi de despărţiri înduioşătoare.

Un alt moment plin de durere a fost în legătură cu Pussy, cu

Omuleţul nostru atât de drag şi de iubit. Doi ani au trecut de când s-a dus şi tot n-am putut să ne alinăm de această sfâşietoare pierdere. De când a murit căţeluşa aceasta, s-a rupt ceva în sufletul nostru, s-a întins peste noi o depresiune morală, pe care n-am putut s-o înlăturăm, acolo, în inimă s-a rupt ceva care face că nu mai pot

reacţiona nici la bucurie, nici la durere, parcă sentimentele mele **s-**au irosit, am iubit-o mai mult decât <pe> un copil. Nefiind sigur ce se va întâmpla cu casa după plecarea noastră, Miller mi-a propus **s-**o îngrop în grădina lor, până ce, având planuri definitive, o să pot să-i

Incinerez oscioarele şi, pu**nându-**le **într-**o urnă, să le pot duce cu mine. Aşa am şi făcut. Vineri, dimineaţa, am scos-o din colţişorul din fundul grădinii. Coşciugul ei era neatins şi când l-am deschis, acolo era culcată aşa cum <c. 118, p. 259> am aşezat-o, abia atinsă de aceşti doi ani. Ca un copil, am reaşezat-o învelită **într-**o mătase din Caşmir, sub cap i **s-**a pus perniţa pe care se odihnea pe canapea, şi lângă trup, jucărica care-i plăcea atât de mult, mica ei pălăriuţă spaniolă, de care era atât de mândră când i se punea în cap. Cu ochii plini de lacrimi, i-am închis racla şi Anghel a purtat-o cu grijă până-n grădina Casei Alvarado, unde am pus-o **într-**un nou loc de odihnă, pentru Domnul ştie câtă vreme. Groapa i-a fost acoperită cu piatra ei, pe care e placa purtând numele ei, vasul ei cu flori, aşa cum din prima zi **s-**a obişnuit. Viaţa cere să mă despart încă o dată de tine, Omuleţ atât de iubit, şi inima mi se frânge. Parcă, plecarea este dezertarea de la un tovarăş scump, căci adevărat tovarăş ai fost, în zile bune şi în cele negre, căţeluş drag. Cred că, după Duduia, este ceea ce am iubit mai mult în lume. Cred că, în subconştientul meu, tristeţ<e>a cu care mă despart de México este pricinuită şi din această cauză.

<c. 119, p. 260> Cu toate oboselile acestei săptămâni, am fost siliţi să mai îndurăm obligaţii sociale. Prima, a fost un dineu la Ambasada Braziliană. Dacă n-am fi fost aşa de obosiţi, ar fi fost agreabil, dar aşa a fost greu de suportat, deşi n-au fost decât prieteni. A

două, a fost un cocktail de „despedida”, care am trebuit să-l dăm pentru toţi prietenii şi cunoştinţele de aci, au fost în total vreo 200

de persoane, între care şi o parte din Colonia Română. Casa noastră fiind desfăcută, l-am dat la „Ambasadeurs”. Toată lumea ne-a înconjurat de o caldă dragoste. Unii, ca Ruth Donnan, Conway-ii.

D-na Wendell, D-na Garreau Dombosle, plângeau amarnic.

Bineînţeles, românii n-au putut să se despartă fără obişnuitul discurs, rostit de Hirsch, la care am răspuns cu multă căldură, făcând apel la sentimentele lor de români şi exprimând ca ei să rămâie uniţi, păstrând bunul renume al ţării lor de origine. A fost un bun lucru prezenţa acestor români în mijlocul lumii străine şi am avut impresia

că au fost impresionaţi de dragostea de care <c. 119, p.

261> suntem înconjuraţi. După cocktail, am cinat la D-na Guest, care dorea să petreacă această ultimă seară din México cu nepoata ei, Monique. Tot în această zi de duminică, au plecat spre Vera

Cruz bagajele. Această plecare a fost o adevărată epopee. Un camion ca vai de lume, cuierele aruncate, după obiceiul locului, cu capul în jos şi cei de pe camion cu nişte capete de bandiţi, ca în filme. Pentru mai multă siguranţă, Anghel şi servitorul lui Miller au

*: Rămas bun, adio.

238, Carol al II-lea

plecat cu ele şi am rugat să fie păzite de către Jandarmerie, ceea ce **s**-a şi făcut.

În aceiaşi zi, m-am dus să spun un ultim adio lui Pussy iubită, i-am adus obişnuitele ei muşcate roşii, <pe> cari <în fiecare dimineaţă, prim gest al zilei, le puneam pe mormântul ei drept amintire că în viaţă a fost o cochetă. Despărţire grea şi care lasă sufletul încărcat. De când am trec**ut-**o **într-**altă parte, nici n-am mai fost în grădină, mi se pare atât de goală…"

<c. 120, p. 262> niciodată versul lui d'Haraucourt nu mi **s**-a părut mai adevărat „Partir c'est mourir un peu" *.

Soseşte, în sfârşit, dimineaţa plecării, luni, mai sunt mărunţişuri de adunat şi, după această săptămână de muncă intensă, suntem, cum zice francezul, „sur le flanc" * *. Plecarea fusese hotărâtă pentru 11 dimineaţa. Suntem sculaţi la 6. La 9, curtea este invadată de

Colonia Românească, cari a [u] venit cu două tarafuri de „mariachi", lăutarii de aci, cari sosesc cântând tipica salutare „mafianitas".

Duduia pleacă încă să facă un pelerinaj de Guadalupe. Eu rămân să întreţin <pe> acei cari au venit şi la care **s**-au adăugat buna şi prietenoasa Sophy Hogarth şi Dr. Guzman, şeful ceremonialului.

Vine mişcătoarea despărţire de la personalul ce nu-l putem lua.

Bucătăreasa îmi face cea mai perfectă reverenţă de curte, grădinarul îmi sărută mâna… * ***

<c. 120, p. 263> Toţi plâng şi se simte că tristeţea lor este sinceră.

Ieşirea din curte a impresionat, desigur, pe străini şi pe cinematografistul de la „March of time", care a ţinut, **într-**adins, să filmeze plecarea. Suntem precedaţi până în stradă de mariachi şi de

drapelele român şi mexican. Dar cu această sărbătorească plecare aventurile noastre [aventurile noastre] nu s-au sfârşit. După cum ceruseră autorităţile, în dinamul nostru spre Vera Cruz suntem precedaţi de o trăsură, în care se găseşte Dl. Martínez Vaca de la Ceremonial şi un lt. colonel, şeful Serviciului de Informaţii al Preşedintelui. Aceştia o pornesc razna pe un drum neobijnuit, aşa încât Urdăreanu şi celelalte trăsuri nu ne pot urma şi ne pierd imediat. Abia ajunşi în oraş, Duduia îşi dă seama că şi-a uitat blănurile în casă, deci hai îndărăt sale căutăm. Norocul a făcut că, cu acest prilej, am putut să mai vedem pe Millerii, cari tocmai se întorceau de la Cuernavaca.

Aceasta ne-a făcut foarte mare plăcere.

Astfel ne despărţim definitiv de acest colţ, în care, timp de trei ani, ne-a găzduit această ţară <c. 121, p. 264> prietenoasă şi primitoare. Părăsim căsuţa modestă, dar plăcută în felul ei, cu toate lip

— Partea de jos a filei, conţinând trei rânduri, a fost decupată.

** *A pleca înseamnă a muri puţin*, din: *Rondel de l'adieu*.

„Extrem de obosiţi.

— Partea de jos a filei, conţinând trei rânduri, a fost decupată.

— *Însemnări zilnice – 1944* 239

şurile, şi <pe> care, în imaginaţia lui monarhică, din depărtare.

Ribeiro o numea „Palatul din Coyoacan", părăsim acel colţ de grădină pe care am îngrijit-o cu atâta drag şi în care delfinii, înflorind splendid, îmi trimit încă un surâs de adio. Părăsim încă pe Omuleţ pe mână străine, Omuleţul, de dorul căruia inima nu încetează a sângera. În loc de 11, cum proiectasem, s-a făcut *VA*. Pornim pe acelaşi drum pe care am venit, sus, peste deal, pe lângă cele 250 de biserici din Chula, spre Puebla. Celelalte trăsuri le-am pierdut definitiv şi abia la Puebla le-am putut regăsi.

Vremea e frumoasă şi, din fericire, fără căldură. Ajungem, cu noaptea în cap, la Mocambo, după o scurtă oprire la Jalapa, un oraş care, la lumina artificială, pare oribil. La Mocambo, unde ne-am oprit la venire, pentru un scurt popas, ne aşteaptă Ionel Samelevici, iar după noi vine un întreg grup de români, cari, a doua zi, se <c.

121, p. 265> completează cu Hirsch, Klein şi Cesermanii. Despre vapor încă nicio ştire, căci, după regulile de război, atât sosirile, cât şi plecările, chiar pentru navigaţie neutră, se ţin secrete. Sunt încă şi unele dificultăţi pentru bagaje, cari provin din necoordonarea autorităţilor, ele se aranjează prin mijlocirea însoţitorilor noştri

oficiali.

Marţi, stăm toţi la Mocambo, aşteptând. Abia seara primim ceva ştiri că, probabil, vaporul nostru va intra în port miercuri, pe la amiază. Hotelul este invadat de ai noştri, formăm o adevărată Colonie de români. Gestul lor de a veni, unii dintre ei, să mă petreacă până la ţărm m-a mişcat foarte mult. Toţi au treburile lor, pe care le-au lăsat atâtea zile. În seara de marţi ne întrunim cu toţi la un pahar de şampanie oferit de Sanielevici. Conversaţie vioaie, în decursul căreia s-a hotărât, urmând sfatul meu, să se creeze într-adevăr un Cerc al românilor din México, loc de înininire, loc de sfat, un centru în care să se menţie flacăra <c. 122, p. 266> românească. Duduia face gestul frumos de a fi prima care a dat o contribuţie de

150 pesos, urmează alţii care oferă mobila, eu, la sfârşit, dau 1.000

pesos şi promit că, de îndată ce va fi posibil, voi trimite cărţi, reviste şi ziare. Pentru conaţionalii mei, venirea mea aci a fost o trezire a conştiinţei lor naţionale, din nou s-au simţit români, iar alţii şi-au adus aminte că sunt români; dorinţa şi nădejdea mea este că aceste sentimente vor continua. O altă constatare asupra plecării mele este că n-am găsit unul, fie el prieten, român, ziarist, ori persoană oficială, care să nu fie convins că ţelul meu nu este Brazilia, ci Ţara şi că mă voi reîntoarce acolo, rezultându-se o Restauraţie. Chiar dacă lucrurile nu se vor desfăşura aşa, pentru mine este mare consolare morală.

240

Carol al II-lea

Şi ziua de miercuri s-a petrecut într-o aşteptare nesigură, abia după-amiaza a sosit vaporul şi, pe la 5 V2 – 6, ne-am dus la portul

Vera Cruz, ca să ne ambarcăm, cu căţel şi purcel.

Vaporul „Rio Tunuyan”, fostul „Formosa” al companiei „Chargeurs Reunis”, preluat pentru <c. 122, p. 267> un timp de Guvernul

Argentinian, este de un model vechi, dinaintea vaselor de lux. Are numai cabine în stil vechi, cu mai multe paturi în cabină şi cu foarte puţin spaţiu. Cum avem foarte multe bagaje de păstrat cu noi, acest spaţiu se reduce şi mai mult. Dacă toate locurile n-ar fi fost ocupate, am fi putut face acomodări, dar aşa este imposibil. În sfârşit, suntem în timp de războiu’ şi trebuim să ne acomodăm cum putem. Mai mult încă, nici personalul ofiţeresc nu pare a fi prea amabil la

primul contact. Ce pare a fi un punct luminos este mâncarea. Am avut o cină cât se poate de bună şi, în sfârşit, o pane excelentă. Românii au venit pe bord ca să ne facă o ultimă şi călduroasă urare de drum bun. La cină au rămas Hirsch, Berger, Sanielevici şi

D-na Guest, bunica lui Monique.

Deşi paturile sunt destul de tari şi strâm [p]te, am dormit bine.

<c. 123, p. 268> Joi, 12 – duminică, 15 octombrie

Iată-ne pe mare, vreme splendidă, dar caldă. De bine de rău, ne acomodăm în locuinţa noastră strâm [p] ta. Vaporul merge încet, cu vreo 11 noduri.

Aşa părăsim, din nou, o ţară şi pornim spre alte ţărmuri, alte destinuri necunoscute. Fără doar şi poate, ne-am simţit pe cât se poate de bine în México; cât au permis circumstanţele, pe cât permite exilul, am fost fericiţi acolo. E o ţară frumoasă, o viaţă liniştită, lume primitoare şi găseşti acolo mai tot ce doreşti. Dacă n-ar fi fost altitudinea, care ne-a afectat pe toţi, şi îndeosebi pe Duduia, aş putea zice că am trăit acolo în condiţii cât se poate de ideale pentru timpurile prin care trecem. Sunt recunoscător, şi nu pot spune cât.

Mexicului şi plec de acolo cu foarte mult regret.

Pe bord, o cunoştinţă, colonelul Gomez de Lima, fostul ataşat militar brazilian în México, care se întoarce acasă. Restul pasagerilor, liniştiţi <c. 123, p. 269> şi amabili. Pe zi ce trece, personalul ofiţeresc se mai încălzeşte, devine mai amabil şi serviabil, personalul inferior, foarte bine. Cânii noştri provoacă senzaţie mai ales între copii.

În drumul nostru spre coasta Statelor Unite, am văzut un spectacol destul de rar şi foarte impresionant, nu prea departe de vaporul nostru au apărut mai multe trombe marine, 5 din aceste coloane de apă ieşind din mare **s-**au unit cu norii. Duduia, care este pasionată după aceste fenomene ale naturii, a fost încântată. A fost un mare *însemnări zilnice* – 1944 241

noroc de a vedea aşa ceva şi, mai ales, în aşa mare număr. Îmi amintesc cărţile văzute în copilărie despre călătoriile exotice.

Sâmbătă, seara, ajungem în faţa coastei Statelor Unite, dar, din cauza stării de război, abia duminică, dimineaţa, pătrundem pe apele fluviului Mississippi. M-aşteptam să găsesc ceva mai mare, mai grandios. Acest „Old man River” al cântecului, deşi încadrat de diguri, este, într-adevăr, un fluviu leneş. Seamănă mult cu unele părţi ale Dunării, dar cu malurile joase de ambele părţi. <c. 124, p.

270> Peste tot se văd vase de debarcare şi unele de război. Sosim, pe la 8 seara, la New Orleans, încep, de îndată, primele formalităţi, cari sunt vizita medicală. Doctorul vine să facă cunoştinţă şi cu noi, e un bătrân foarte simpatic, care, în războiul trecut, fusese în Ţară cu Crucea Roşie Engleză. Până mâne nu debarcă nimeni.

Luni, 16 octombrie împlinesc 51 de ani, am trecut astfel definitiv în a doua jumătate de veac a vieţii. Mulţi, anul trecut, aveau iluzia că voi petrece această zi acasă, în Ţară, eu însă nu. Iată că am petrecut-o în cele mai proaste şi jignitoare condiţii, din cauza atitudinii atât de nepriceput a [l]

unora din autorităţile americane. Înainte de plecare, ştiind că vaporul nostru stă o săptămână în portul New Orleans, rugasem pe

Bursley să intervie ca să putem debarca. Foarte fericit, mi-a dat răspunsul că totul e în ordine şi că autorităţile locale au primit instrucţiuni în consecinţă... * *

<c. 124, p. 273> spre>venitori şi amabili, în cap cu căpitanul.

Seara, cu colonelul Gomez de Lima şi cu câţiva ofiţeri ai vasului, am fost sărbătorit cu o sticlă de şampanie ce mi-o dăduse Conway. M-am culcat destul de mâhnit şi cu sentimentul <că, am fost, pe nedrept, adânc jignit.

Marţi, 17 – vineri, 20 octombrie

Zgomot, căldură, praf, iată plăcerile <pe> cari atitudinea neospitalieră a [l] Departamentului de Justiţie ni le-a oferit în aceste zile. Vaporul încarcă şi descarcă, zi şi noapte. Presa a mai făcut unele încercări timide de a lua contact, dar, neputând obţine nimica, repede s-a liniştit.

Puhoiul a tot felul de agenţi şi funcţionari continuă, în acelaşi mod şi cantitate, cu atribuţiuni <pe> cari abia ei de> pot desluşi.

Dintre ei, o categorie foarte simpatică este a [l] gărzilor voluntare ale docurilor. Un corp format pentru durata războiului, din comercianţi, profesionişti etc, cari doresc şi ei să-şi dee contribuţia de

* „Bătrân râu”.

Fila conţinând paginile 271-272 a fost ruptă din caiet.

242 Carol al II-LEA

muncă <c. 125, p. 274> către patrie. Atitudinea acestora către noi a fost mişcătoare, mai ales a [l] unui bătrân care mai mult se afla în treabă, decât să facă ceva pozitiv. El a arătat atâtea regreteei faţă de atitudinea autorităţilor şi atâta simpatie sinceră, încât ne-a stors

lacrimi. Am descoperit că printre membrii echipajului sunt mai mulţi de origine română. Aceştia au făcut mult pentru crearea unei atmosfere de simpatie. Mai ales faţă de Duduia au avut cel mai frumos fel de a fi, au declarat-o idolul lor, sfânta protectoare a [l] vaporului. Toate acestea, în momente de mâhnire, sunt binefăcătoare.

Ca ştiri, Achen a căzut, Belgradul a fost cucerit şi s-a făcut o debarcare în Filipine132.

Sâmbătă, 21 octombrie

O zi, într-adevăr, infernală, caldă, umedă şi peste măsură de zgomotoasă, din cauza operaţiunilor de încărcare. Zgomotul produs de vinţuri este asurzitor. Până seara am stat la dană, <c. 125, p.

275> iar după cină ne-am mutat pentru prima încărcare de cărbuni.

Unul din lucrurile care mă uimeşte în această ţară, care are reputaţia de a deţine recordul practicităţii, este timpul imens ce se pierde de îndată ce ai a face cu autorităţile. În biata noastră Europă, învechită, ne plângem de birocratismul ruginit, aci este cu mult mai rău, şi această stare este agravată de o lipsă de supleţă totală din partea acelora cari sunt chemaţi să aplice infinitele regulamente.

Zilele trecute, un ciclon devastator s-a abătut asupra Caraibelor, a trecut şi asupra Havanei, provocând moarte de om şi foarte mari stricăciuni. Debarcarea lui MacArthur în Filipine merge strună, iar sovieticii se apropie de Budapesta şi încep, în sfârşit, a pătrunde în

Prusia Orientală. În Transilvania, văd că românii, împreună cu sovieticii, operează spre Satu Mare. Astfel toată Transilvania e aproape eliberată.

<c. 126, p. 276> Duminică, 22 – luni, 23 octombrie

Duminică ar fi fost o zi de linişte, dacă vaporul n-ar fi mers a doua oară să încarce cărbuni. Locul e liniştit şi frumos, în afară de port, şi ar fi admirabil dacă n-ar fi zgomotul cărbunelui care cade în sute”, praf şi muşte, la care se adaugă, seara, şi câţiva ţânţari. Fluviul curge leneş şi murdar, întrucâtva îmi aminteşte un amestec de peisaj între Dunăre şi Lunca Siretului.

Luni, în sfârşit, soseşte ziua plecării. Fără niciun regret, ba chiar cu plăcere, părăsesc acest loc de quasi surghiun. Dificultăţi şi şicane până-n ultimul moment. Control după control, nu numai a<l> acelora cari se îmbarcă, dar şi a<l> acelora cari au fost împiedicaţi de a

Aşa este în text; corect ar fi, probabil: *site*.

243.
O face. Au ţinut, cu tot dinadinsul, să constate că suntem pe bord.
Duduia a făcut pe bolnava şi am silit astfel pe controlori să vie la cabină. Se termină, în sfârşit, totul şi, cu o întârziere de vreo două ore, putem porni spre vale, în drum spre Havana.
<c. 126, p. 277> Marţi, 24 – miercuri, 25 octombrie
Vântul ne bate în faţă, marea este întrucâtva huloasă, aşa încât vaporul nostru, deşi destul de încărcat, se mişcă în toate direcţi<i>le. Multora nu le place, mie nu numai că nu-mi face nimica, dar chiar îmi place, se vede că atavismul meu marinăresc îmi face să-mi placă că sunt pe mare, nu pe un lac.
Indignarea împotriva atitudinii americanilor continuă, căci au mai fost incidente. De pildă, consulul brazilian voia să vie pe bord, să salute pe colonelul Gomez de Lima, dar aceasta nu i-a fost îngăduit. Un lucru care este iubitor în toată această administraţie a USA
este desăvârşita lipsă de supleţă a funcţionarilor, ei aplică regulamentele cu toată stricteţa literei, fără nicio imaginaţie, fără cea mai elementară interpretare a spiritului legii. Aceasta vine, în primul rând, din cauza lipsei unui corp permanent de funcţionari. Aceste indignări, mai ales din partea lui Urdăreanu, şi faptul că Monique e, din nou, **într-**o proastă <c. 127, p. 278> stare, mai ales de nervi, face să uităm că sărbătorim ziua lui Mihăiţă. În sufletul meu l-am sărbătorit, dacă se poate zice aşa, m-am gândit mult la el, la orele triste şi pline de griji prin care trebuie să treacă. Câte planuri aş fi făcut şi câte dorinţi aş fi avut pentru el par a se *nărui*”, în momentul de faţă, în faţa unui viitor care pare tot mai negru, tot mai negru. Ideile democratice ale celor 4 Mari, nesiguranţa asupra atitudinii politicosociale a [le] URSS, tendinţa dictatorială a celor 4, totul pentru ţările noastre îmi dă impresia că, pentru Ţara mea, că merge către haos şi dezordine.
Joi, 26 octombrie
Sosim, dimineaţa, la Havana, căldura este departe de a fi ace<e>a pe care o cunoşteam. E o zi radioasă şi ne face mare plăcere de a revedea locuri pe care le cunoaştem. E, fără îndoială, un spectacol frumos această sosire <c. 127, p. 279> în rada Havanei. Oraşul, cu acel splendid bulevard de-a lungul mării, cu acel curios amestec de vechi şi nou, Castilo del Moro, care domină intrarea în port, aspect hotărât de

tropic civilizat, totul face ca acest loc să degaje un farmec deosebit. În loc de a merge direct la debarcader, mai întâi încărcăm cărbuni.

— În text este greşit: *mari*.

244 Carol al II-lea

Autorităţile, mai suple decât în USA, vin, de îndată, să facă formalităţile, cari, deşi migăloase, se îndeplinesc fără şicane. Pentru noi totul merge uşor, mai ales că prietenul nostru, Paco de Arce, este însărcinat de Guvern să ne aranjeze debarcarea. Există o singură regulă şicanatoare, că europenii n-au voie să debarce pe teritoriul cuban.

Pentru noi se face o excepţie şi, după-amiază, punem piciorul pe acest pământ care ne-a dat ospitalitate, acuma mai bine de trei ani.

A fost o mare bucurie de a revedea prietenii de atunci, de Arce şi Pérez de la Rivas. Singur Paco de Arce se urcă pe bord, ceilalţi ne aşteaptă pe cheiu, căci regulile stricte ale acestei epoci de războiu' interzic [el persoanelor străine, oricare n-au un serviciu special, <c.

128, p. 280> urcarea pe bordul vaselor acostate în port.

Efectele ciclonului au fost teribile şi sunt pagube de peste 20

milioane de dolari în insulă, aci în oraş se ridică la 6. Mai toţi palmierii au fost rupţi sau dezrădăcinaţi. Pare-se că în cartierele Miramar şi Country Club este un adevărat dezastru, ce am putut vedea în oraşul propriu-zis este şi aşa destul de rău. Multe acoperişuri au fost luate şi unele case mai vechi şi mai şubrede au fost dărâmate.

N-au suferit de război, dar Dumnezeu i-a făcut să sufere de ciclon.

Plecăm cu toţii în oraş după cumpărături, cucoanele **într-**o parte, eu **într-**alta, trebuie să ne grăbim, căci escala e scurtă, vaporul pleacă mâne de dimineaţă. Lucruri bărbăteşti am găsit mai tot ce-mi trebuie şi de ace<e>aşi calitate ca altă dată. Pentru cucoane, în schimb, Duduia n-a găsit decât marfă proastă, americană, şi cu nişte preţuri exorbitante. Ce mi-a făcut mare plăcere e felul cum m-a recunoscut lumea, atât în prăvălii, cât şi în stradă. Auzeam, conţinu<u>, pe unde treceam, exclamaţii amabile de „Rei Carol”. În oraş e cald, dar, de îndată ce <c. 128, p. 281> ajungi pe marginea mării, bate vântul şi temperatura se răcorăşte simţitor. În sfârşit, am putut simţi vestita briză din Havana, de care vorbeşte toată lumea.

Mai ales la „Hotelul Nacionál”, unde Urdăreanu a luat o odaie ca să petreacă noaptea, vântul bate chiar tare de tot. Încă una din

bucuriile de aci a fost că am putut lua o baie caldă şi deci să ne spălăm ca lumea, problemă care pe vapor este greu de rezolvat. Cabinele au un spaţiu liber de abia 2 m^2, iar ca băi sunt numai de apă sărată, şi acelea destul de primitive. Vasul nostru este de cel mai prost tip a lui St. Nazaire. Cei care ar trebui să ştie zic că este construit în 1921, dar cred că greşesc cu cel puţin 10 ani, căci nici măcar acele şantiere, după războiul trecut, n-au putut produce ceva atât de învechit în toate direcţi<i>le. Cabinele cu trei paturi sunt abia destul de spaţioase pentru o persoană singură.

Seara, am cinat la hotel cu prietenii noştri şi, pe urmă, încărcaţi cu cumpărăturile, ne-am întors, destul de devreme, la vapor, Duduia fiind obosită. Din cauza căldurii, n-am putut dormi.

Însemnări zilnice – 1944

245

<c. 129, p. 282> Vineri, 27 octombrie – joi, 2 noiembrie

Pentru un drum, care normal ar fi cerut 3 zile, iată-ne navigând o săptămână. Cauzele sunt multiple, cea dintâi fiind cursul obligator impus de stăpânii anglo-americani ai mărilor. Din cauza războiului, din cauza unor suspiciuni ce planează asupra Argentinei şi spre a evita drumul convoaielor, se impune acestor vase o cale mai lungă şi mai îndepărtată de coastă. A doua cauză a<u> fost puternicul vânt din provă şi curenţii marini potrivnici, cari au redus viteza noastră de la 11 la 8 noduri. Deşi vasul este bine încărcat, totuşi balansează **într-**un fel destul de neplăcut pentru unii pasageri. Eu găsesc mişcarea asta plăcută şi, din fericire, Duduia suportă şi ea foarte bine marea.

Ocupaţi<i>le de pe bord sunt aproape nule, dormit, pentru cine poate, mâncat şi o destul de serioasă porţiune zilnică de pichet.

Pentru timpul lăsat liber între aceste foarte intelectuale îndeletniciri, mai citesc. O persoană de pe vapor mi-a împrumutat cartea lui

Sumner Welles, *A time* <c. 129, p. 283> *for decision*. Deşi autorul nu mi-a fost prieten şi că faţă de Ţară nu este prea dulce, este ce am citit mai bun asupra problemelor internaţionale şi cu ideile cele mai sănătoase şi mai constructive pentru viitor.

O lege, ridiculă, a [l] Guvernului Argentinian interzice de a se emite pe bordul vaselor lor de pasageri buletine de ştiri, aşa încât, în zilele când nu atingem uscatul, suntem aproape lipsiţi de ştiri. Pe bord se găseşte un radio, dar aşa de prost, încât abia poţi pricepe un cuvânt

şi, fiind în acelaşi timp şi gramofon, prost şi el, este mai tot timpul ocupat că] de amatorii de muzică, proastă şi ea. Totuşi, printr-un ziar din Havana, am putut afla câteva ştiri interesante. În discursul său, după întoarcerea de la Moscova, Churchill dă un tablou destul de negru asupra stărilor din România şi, mai ales, asupra atitudinii sovieticilor, cari, pare-se, fac jaf. Are şi teamă de o oareşicare propagandă comunistă. În general, nu pare a fi prea mulţumit şi se simte, în cuvintele lui, o serioasă îngrijorare. Frumoasă operă au făcut domnii Ştirbey-Maniu <c. 130, p. 284> & Co. Altfel, pe restul fronturilor activitatea este redusă la minim. Au mai fost ştiri fantastice: că în Franţa ar fi izbucnit o revoluţie comunistă şi că URSS ar fi încheiat un armistiţiu cu Germania, amândouă s-au arătat falşe. În

Franţa, totuşi, situaţia e departe de a <fi> bună. Scheletul mişcării de Rezistenţă a fost format că] din comunişti, cari, bineînţeles, astăzi încearcă să câştige preponderenţa în conducerea Statului; de Gaulle rezistă şi aceasta nu face ca lucrurile să se îndrepte prea repede.

Căldura este în creştere, mai ales în cabine, unde nu prea pătrunde aerul, şi cât ne vom apropia de Brazilia va creşte şi mai mult.

Facem cunoştinţă cu câţiva pasageri. Cu noi călătoresc o întreagă colecţie de misionari. Adventişti, care se duc în diferite părţi ale lumii.

246

Carol al II-lea şi un pictor haitian, de talent, André Leblanc. E destul de nostim a observa pe pasageri şi de văzut cum se încheagă perechile şi dragostele. La Havana s-au ambarcat şi două „artiste”, sunt zile când în cabina lor este un adevărat pelerinaj de bărbaţi – stăm zile şi zile în mare. <c. 130, p. 285> Exasperant<a> este însă lipsa de spaţiu şi de confort în cabine.

Miercuri seară, în sfârşit, vedem pământ, insula Bel-Aire, semn că ne apropiem de viitoarea noastră escală, Porto Cabello.

Vineri, 3 noiembrie

Suntem la Porto Cabello, în Venezuela. Autorităţile, nu se poate mai amabile, formalităţile se fac repede, numai că nu te roagă să debarci. I se dau Duduieei> flori.

Ne dăm jos, mai mult ca să putem spune că am pus piciorul pe pământ venezuelea<n>. Regiunea e frumoasă, coasta mărginită de palmieri, la orizont munţi înalţi. Oraşul, un fel de amestec între

Balcicul din timpul bulgarilor şi escalele coloniale din filme, de o

murdărie perfectă, nu e nimica de văzut. După o scurtă şi foarte caldă plimbare prin oraş, ne întoarcem la bord, unde, fiind mai multă linişte, pot citi. În drum spre port, sunt oprit de o tânără fată, <c.

131, p. 286> care-mi cere un autograf, descopăr că e româncă. Îmi face mare plăcere.

Împrejurul vaporului zboară o mulţime de păsări, între care şi elegante fregate.

Pun mâna pe ziare, nimica. Un ziarist a spus lui Ernest că s-ar fi publicat că studenţii din Brazilia ar fi făcut o manifestaţie, cerând să nu mi se permită debarcarea acolo, i se dau ziarele, dar, chiar puricându-le cu atenţie, n-am putut găsi nimica. Ce o fi aceasta, cine o fi în spatele acestei noi intrigi.

Sâmbătă, 4 – marţi, 7 noiembrie

Suntem plecaţi, nu vom mai atinge pământul pentru multe zile.

De astă dată, drum şi mai întortocheat şi mai complicat decât acela făcut până la Porto Cabello. Marea s-a calmat şi, într-adevăr, o navigaţie ideală, dacă n-ar fi inconvenientele acestui preistoric vapor, cari cresc pe zi ce trece: lipsa de spaţiu şi lipsa de a putea face baie.

Teribikă> este însă acea lipsă de <c. 131, p. 287> ştiri, căci şi radioul s-a stricat complet. Impresia mea este că s-a făcut dinadins, căci luni au loc alegerile prezidenţiale în USA.

Căldura a mai scăzut şi bate un vânt destul de puternic de la

Nord-Est, cu toate acestea marea este calmă. Seara primei zile de navigaţie, adică vineri, trecem tot de-a lungul insulei Curacao. Pare a fi mai exploatat<a> decât altele ce le-am văzut, de fapt este un centru petrolifer destul de important. Cu cât înaintăm spre noapte.

— *Însemnări zilnice – 1944* 247

cu atât se văd mai puţin detaliile pământului, până ce, dispărând şi ele, nu se mai vede decât silueta insulei ce se desprinde pe orizontul luminat de un foarte scurt apus de soare, efect curios şi frumos.

Urmează o altă zi în plină mare, şi duminică, după-amiază, trecem între Dominica şi Martinica, spre a ajunge pe paralela 15, în apele

Atlanticului, pe care ne vom duce la destinaţie. Va fi, aproximativ, o săptămână de navigaţie în plină mare până la Recife. După mai mult de trei ani şi jumătate, trecem prin aceleaşi locuri, încrucişând drumul făcut atunci. Pe vapor aceeaşi viaţă, intrigi cari se leg şi se desfac, „damele” o duc bine, abia mai apar pe <c. 132, p. 288>

punte, ori la masă, aşa sunt de ocupate.

Constat că argentinienii n-au nicio dragoste pentru cauza Naţiunilor Unite, aşa-numita lor neutralitate este, ca toate cele din aceste vremuri, una de tacită simpatie pentru Axă. Din ce în ce mi se confirmă convingerea, avută de la începutul conflictului actual, că în acest războiu' a<l> lumii întregi, o neutralitate nu este posibilă, prea este în joc destinul chiar al omenirii, ca să stai departe de ideologiile în luptă.

Am putut prinde la Radio o ştire privitoare la România, care m-a pus, oareşicum, pe gânduri, că Sănătescu ar fi depus un jurământ în faţa vicepreşedintelui Comisiunii de Control Interaliate.

Din ce în ce devine mai chinuitoare lipsa de ştiri. În ziua de 7 au loc alegerile din USA; după câte s-au putut culege, lupta este foarte strânsă, cu atât mai mult cu cât Dewey a declarat că pe planul politicii externe nu există nicio deosebire, deci lupta se dă exclusiv pe chestiuni de politică internă.

<c. 132, p. 289> Miercuri, 8 – joi, 9 noiembrie

Ziua lui Mihăiţă, Sf. Mihai. De câteva zile, gândul lui mă urmăreşte şi mi-e un dor nebun de el. Chinul este cu atât mai mare, cu cât nu ştiu ce face, ce gândeşte. Cu toate afirmaţiunile lui Ribeiro, obţinute prin Călin Botez şi Herescu, încep a m-îndoi de sentimentele lui, am impresia că s-a încercat o intrigă, care întrucâtva a prins, căci este nenatural să nu fi făcut niciun efort de a lua legătura cu mine. Mai poate fi şi o altă ipoteză, aceea că şleahta Maniu-Brătianu-ştirbey îl maltratează, îl ameninţă, ca să-l împiedice de a lua vreun contact. Mă agăţ de nădejdea acestei de a doua ipoteze. În tot cazul, această lipsă de ştiri este ceva chinuitor şi care, pe zi ce trece, e mai dureros. Seara, l-am sărbătorit cu şampanie.

Miercuri, seara, Duduia a prins la Radio că s-au arestat colaboratorii lui Antonescu, văd în aceasta influenţa Comisiunii Interaliate, căci, cât timp influenţa M-B-S” domină, nu se poate face nimica

— Maniu-Brătianu-stirbev.

248

Carol al II-lea împotriva eroului lor, care a avut marele merit de a fi gonit din Ţară

<pe> marele răufăcător, care sunt eu.

<c. 133, p. 290> Pe vas, ace<e>aşi viaţă, s-au format grupuri de

cunoştinţe şi, cu toată lipsa de confort, mai toată lumea este voioasă, împerecherile continuă şi se modifică pe zi ce trece. Grupul nostru joacă bridge, singurul care rămâne la o parte este Ernest, care are defectul de a fi nesociabil…”

Aci faptul că a fost ministru etc. nu impresionează pe nimeni. Petrec ziua citind mult, spre seară, bridge ori pichet.

Vremea este atât de caldă, încât este lipicioasă, plouă mult şi vântul bate puternic, marea însă e liniştită, lucru la care nu mă aşteptam pe Atlantic în acest anotimp.

Vineri, 10 noiembrie

Deşi ne apropiem de Ecuator, căldura nu sporeşte, umiditatea însă, da, mai ales jos, în cabină. De pildă, chibriturile **s-**au umezit **într-**atâta, încât nu se mai aprind. Evenimentele de pe bord, tot aceleaşi şi, cu toată lipsa de confort şi mai ales a posibilităţii de a se spăla ca lumea, voia-bună <c. 133, p. 291> domină. Sunt unele elemente cari o întreţin. Mai întâi, un fost actor de cinematograf, argentinian, care începe să se zaharisească, dar care doreşte să vază lumea voioasă, mai e şi căpitanul vaporului, care-i un prestidigitator de forţă, în sfârşit, în grupul nostru, dl. Lupoff, un ovreu american, cu o inimă de aur şi plin de haz. Un alt pasager, care merită să fie menţionat, este tânărul pictor haitian André Leblanc, care toată ziua lucrează la ilustraţiuni pentru poveşti de copii. Avem şi câţiva compatrioţi, o familie Lustig, a cărei fată mi-a cerut autograful la

Porto Cabello, şi un român, sui-generis, Garcian, care a părăsit

Ţara la vârsta de 9 luni, **s-**a stabilit la Paris, niciodată nu **s-**a întors în Patrie, dar şi-a păstrat cetăţenia şi acuma, în urmă, şi-a făcut o operaţie estetică la nas.

Cu mare greutate am putut afla azi că Roosevelt a fost reales, cu

15 milioane de voturi, faţă de Dewey, cu 13. E un lucru bun, care arată că poporul american a ajuns la oareşicare maturitate şi pricepe că, în momentul de faţă, trebuie continuitate.

<c. 134, p. 292> Sâmbătă, 11 – duminică, 12 noiembrie

Marţi trecem Ecuatorul, după tradiţia, mai mult decât centenară, va avea loc pe bord serbarea botezului „neofiţilor”, care pentru prima dată trec această linie de demaixaţiune geografică. Multora li se pare o linie de hotărâtoare diferenţiere între două lumi de-o

— Aproape un rând a fost şters.

sebite. De fapt, linia care desparte aceste două concepte de viaţă este mai mult meridianul.

Mă bucur mult să văd această ceremonie, îmi reaminteşte atâtea ilustraţiuni văzute în cărţile copilăriei. Adeseori, seara, când stăteam la Cotroceni, în biroul Tatii, priveam o carte atât de mare, încât abia o puteam lua în braţe, o carte mare, roşie, de acuma

60 – 70 de ani asupra marinei. Eram fascinat mai ales de gravura care zugrăvea pe Neptun şi curtea lui, administrânede botezul acelora cari treceau Ecuatorul. Mi se părea un lucru aşa de departe, aşa din o altă lume, pe care un biet copil al Bătrânei Europe nu-i va fi hărăzit să-l vază, mai puţin încă să-l trăiască. Îmi înflăcăra imaginaţia

<C. 134, p. 293> şi-mi dădea un dor nesfârşit de a călători acolo, departe, în lumi puţin cunoscute la noi. Pe la începutul veacului, marina şi călătoria pe mare pentru români era aproape un eveniment, şi eu nu avusesem pe atunci prilejul de aşa ceva. Când îţi aminteşti de lucruri trecute, gândurile aleargă şi este aproape comic, dacă nu tragic, de a constata că de a merge din Mexic în Europa, adică tot în emisferul Nord, sunt obligat de a face tot acest drum trecând prin acel Sudic. Ca să m-îndreptez spre Ţară, trebuie mai întâi să m-îndepărtez. Aşa e viaţa, aşa se vede că a hotărât Dumnezeu.

Aceste două zile au fost deci ocupate cu pregătirea acelui eveniment şi al. serbărilor ce vor avea loc. Însărcinat de acestea este profesorul Cuncho şi un bacteriolog, fost italian, fost profesor la Leipzig, fost expert al Guvernului Elveţian, fost membru al Fundaţiei

Rockefeller, de Tomasi. Pe mine m-au ales naş al serbării, adică un fel de preşedinte. Cu toată plăcerea dau concursul şi ne punem pe lucru, să iasă cât mai bine. Din partea celor ai vaporului primim un concurs <c. 135, p. 294> foarte limitat. Greutatea cea mare este lipsa de spaţiu de pe această navă, nădăjduim totuşi să putem face ceva pe placul, atât a<l> copiilor, cât şi a<l> celor mari. Botezarea neofiţilor, adică iniţierea propriu-zisă în tainele lui Neptun nu ne priveşte, este în atribuţiunile tradiţionale ale echipajului, munca noastră este pregătirea a tot ce se face împrejurul evenimentului principal.

Cu cât ne apropiem de Ecuator, teoretic punctul cel mai cald de pe pământ, vremea parcă se răcoreşte, bate în conţinu<u> o briză puternică, care vine din largul oceanului.

Printre picături, cât timp radioul de salon nu e deranjat, şi de câte ori se caută ştiri, este sistematic scos din uz, am putut afla că

Comisiunea Interaliată de Control a preluat aproape complet administraţia Ţării, s-ar fi numit un fel de guvernator şi toţi miniştri ar fi fost dublaţi. Tristă şi stupidă situaţie pentru o ţară care a rupt, sincer şi definitiv, cu Axa. Azi îmi pare bine că nu sunt eu acela care

250 Carol al II-lea sunt chemat a colabora în această situaţie. ce, 135, p. 295> Pot să rămân, astfel, o rezervă şi, posibil, o speranţă, care să fie chemat a repara ce ceilalţi au stricat. Probabil sovieticii au trecut de Budapesta, iar pe frontul Rinului se dau crâncene lupte.

Luni, 13 noiembrie

E ziua cea mare, mult visată de mai bine de 40 de ani. Sculaţi devreme, ca să fim deştepţi în momentul când prova vaporului atinge

Ecuatorul. Parcă te aştepţi să vezi marea brăzdată de o linie albă, roşie sau de altă culoare, pe care să stea scris cu litere mari „ECUATOR”. Pe la 8 dimineaţa îl trecem.

La 10, încep serbările pentru copii, câteva jocuri care se petrec cu multe râsete şi cu unele planşete ade> acelora cari nu reuşesc.

M-am ocupat mult de ei, organizând şi dând, ici pe colea, o mână de ajutor. Felul meu de a m-ocupa de copii mi-a câştigat şi mai multe simpatii din partea tovarăşilor de drum, care, şi aşa, s-au <c. 136, p. 296> arătat foarte simpatici. După jocuri, s-a făcut botezul celor mici, stropindu-i cu furtunul, eu am fost însărcinat cu această operaţie, care a provocat cele mai multe râsete şi foarte mare bucurie.

După-amiaza este rezervată celor mari şi botezului propriu-zis.

La 3 d. a., sirena vaporului începe a suna şi din cartierul echipajului se aud mişcare şi fluierături. M.S. Neptun apare înconjurat de întregul lui alaiu. Cu mult zgomot parcurge tot vasul şi i-a contactul protocolar cu Căpitanul, revine pe urmă la puntea din prova, unde este pregătit bazinul botesmal şi o serie de scaune pentru M.M.L.L.

şi Curtea.

Pe Neptun îl înfăţişează singurul negru din echipaj. Această rasă fiind destul de rară în Argentina, mi se spune că pe fiecare vas argentinian s-a ambarcat câte unul ca mascotă. Pacienţii sunt chemaţi pe rând, supuşi judecăţii reprezentantului legii şi condamnaţi la una sau mai multe imersiuni. După ce „Doctorul” îi rade cu un mare briciu de lemn, sunt trântiţi în bazin, unde 4 marinari îi apucă şi execută cu sfinţenie <c. 136, p. 297> sentinţa. Totul se petrece în mijlocul hohotelor de râs şi aplauzelor asistenţei, din mijlocul căreia nu lipseşte decât Căpitanul, care, în decursul acestei zile, s-a făcut cam remarcat

prin absenţa lui. Explicaţia acestui fapt ar fi că Argentina, până la război, neavând vase de pasageri, personalul luat din marina de războiu' nu este obişnuit şi nici pregătit pentru acest serviciu, care cere anumite calităţi, care lipseau Căpitanului nostru.

Eram pregătit să fiu supus şi eu aceluiaşi regim, dar, spre marea mea părere de rău, M.S. Neptun a hotărât altfel. Fiind chemat, reprezentantul justiţiei mărilor, vânturilor şi al valurilor mă primeşte cu aceste cuvinte: „Să dăm lui Cesar ce este <al> lui Cesar; fiind cel mai simpatic dintre Regi, M.S. Neptun ţine în persoană să vă

nistreze botezul". M-au aşezat pe scaunul condamnţilor, iar negrul, apropiindu-se de mine, a luat apă din bazin şi m-a stropit pe cap, astfel am fost iniţiat în tainele ecuatoriale. Duduia, fiind bolnavă, a fost dispensată de botez, dându-i-se numai diploma.

<c. 137, p. 298> După sfârşitul botezurilor, au avut loc concursurile pentru adulţi, dintre care unele foarte nostime. Cu toate că suntem în regiunea tropicală, căldura a fost foarte suportabilă; deşi razele soarelui au fost foarte puternice, efectul lor l-am simţit pe braţele şi gâtul meu.

Sărbătorirea continuă şi după cină, întâiu printr-o reprezentaţie dată de echipaj şi, pe urmă, printr-un bal costumat. Fiind timp de război, au fost puţine costume. Cele mai reuşite ale bărbaţilor au fost acelea de vagabond, al unui argentinian-danez, şi acela de pirat, al pictorului Leblanc. S-a mai produs un pederast cunoscut, în bahiană, foarte şi prea spectacular. Cucoanele s-au distins mai puţin.

După-amiază avuse loc acelaşi concurs pentru copii, cele mai frumoase fiind ade> unei fetiţe, în Hawaiană, şi al unui băieţaş, în îngeraş. De altfel, aceşti copii sunt bucuria vaporului. Am fost, pe urmă, chemat să distribui diplomele neptuniene şi premiurile concursurilor. Balul a continuat, dansându-se cu foc până târziu. Serbarea a reuşit bine şi sunt fericit că am <c. 137, p. 299> putut să-mi dau efectiv concursul.

Marţi, 14 – miercuri, 15 noiembrie

Urmăm drumul ceva mai repede. Marţi a fost ceva mai cald.

Miercuri ating, pentru prima dată, pământul brazilian. Ne oprim în portul Recife, capitala statului Pernamhico. E sărbătoare naţională, aşa încât toate vasele sunt pavoazate şi în oraş prăvăliile sunt închise.

Primul contact cu această ţară, în care vom rămânea câtva timp, este favorabil, autorităţile foarte amabile, oraşul destul de frumos şi de curat. Duduia însă nu e bine impresionată de oamenii de aci.

Facem un tur să vedem ceva, mergem la Olinda, care este primul aşezământ colonial portughez. Orăşel clădit pe o colină, cu bisericile cele mai vechi de aci. Principală, São Francisco, nu prea este interesantă, mai demnă de văzut este ace<e>a a Mănăstirii Franciscanilor, cea mai veche din Brazilia. Este toată împotobită cu „azuleos”.

<c. 138, p. 300> plăci de faianţă cu desemnuri albastre, de un efect foarte frumos. Căldura este destul de suportabilă, departe de a fi ceea ce ni se spusese.

Portul este o mare bază maritimă a USA. Când am sosit, au fost ancorate în el două portavioane, cari, în decursul după-amiezii, au şi plecat, ca să însoţească un convoiu care se forma în larg. Oraşul neprezentând nicio atracţie deosebită, ne-am întors pe bord, cui

252

Carol al II-lea câ**ndu-**ne destul de târziu din cauza zgomotului făcut de încărcarea mărfurilor, ananaşi şi iută.

Recitind descripţia serbării ecuatoriale, văd că am uitat să amintesc de un foarte nostim sketch ce l-a<u> dat Lupoff şi câţiva prieteni, în care lua<u> peste picior încetineala călătoriei.

Joi, 16 noiembrie

Continuăm cu ace<e>şi viteză. Ni se anunţă că, în dimineaţa zilei de 20, vom fi la Rio. Azi e o zi frumoasă şi chiar răcoroasă.

<c. 138, p. 301> Vineri, 17 – duminică, 19 noiembrie

Ne apropiem de ţintă, încă trei zile şi ceva de navigaţie. De şase săptămâni suntem pe vasul cel mai neconfortabil din lume, începem să ne obişnuim şi debarcarea va fi începutul unei noi experienţe.

Altă lume, alte obiceiuri, alte orizonturi necunoscute. Va trebui să începem o nouă perioadă de adaptare şi începe, cu toată experienţa noastră, a fi greu. Pe vapor, mare activitate între pasageri, profesorul Cuncho se găseşte **într-**o activitate febrilă de organizare. Pentru cei care scoboară la Rio, vreo 51 de pasageri, se va da sâmbătă, seara, un bal de despărţire, pe urmă se organizează campionate de ping-pong, bridge, şah, ginn rummy etc. Dintre noi, Monique se înscrie la ping-pong, Duduia şi cu mine la bridge. Urmăriţi de o soartă neagră, suntem eliminaţi şi câştigătorii sunt cei mai slabi jucători de pe bord.

Monique, ca de obicei, are mai mult noroc şi iese învingătoare la concursul ei. Sâmbătă are loc balul, iar înainte de cină, un cocktail, urmat de o scoborâre procesională la sufragerie. De astă dată, colonelul <c. 139, p. 302> Gomez de Lima şi nevastă-sa au fost naşii. Cortegiul **s-**a format cu D-na Gomez de Lima şi Tomasi, primii, pe urmă Duduia şi Căpitanul, cărora de> urmez eu cu naşa primei serbări. A fost multă voie bună şi în decursul dansului **s-**au introdus tot felul de figuri, unele mai nostime ca altele.

Dar toate nu **s-**au petrecut aşa de frumos cum au avut aerul, au fost din partea Căpitanului şi a ofiţerilor nişte sabotaje nemaipomenite şi o totală lipsă de concurs. Ambele serbări **s-**au dat cu concursul financiar al pasagerilor. Ca să fie corecţi, organizatorii au poftit la ultima nu numai <pe> ofiţerii bordului, dar şi <pe> acei de pe sinistratul „Rio da Plata”, care se repatriază pe vaporul nostru.

Aceştia **s-**au arătat încântaţi de invitaţie şi au declarat că vor contribui şi ei cu ceva. După ce au dansat, au băut berechet şi **s-**au distrat de minune, **s-**au retras fără măcar a mulţumi nici în felul cel mai îndepărtat, cât despre contribuţia făgăduită, a fost dată uitării.

Această atitudine a supărat foarte mult pe organizatori, cari au hotărât <ca> de astă dată să nu-i mai poftească. Căpitanul, care n-a dat cel mai mic concurs şi care nicioc. 139, p. 303> n-a crezut de *însemnări zilnice* **–** 1944 253

cuviinţă să facă act de prezenţă, **s-**a simţit, de astă dată, jignit şi a declarat că, dacă acei cari se purtaseră ca nişte mojici nu vor fi poftiţi, va interzice ofiţerilor săi de a participa. După multe discuţii şi graţie intervenţiei „naşului”, lucrurile **s-**au limpezit şi toată lumea a participat la serbare. Ce mici şi ridicole sunt toate acestea, când lumea se zbate **într-**o luptă homerică pentru un viitor mai bun. Atitudinea argentând>enilor este, găsesc, penibilă, dacă ea nu este ostilă faţă de Aliaţi, cum se simte la unii dintre ofiţerii [ai] vasului, ea este complet indiferentă faţă de marea cauză şi faţă de titanicul conflict între două lumi, între două spirite. Au aerul de a crede că în această luptă poţi să stai la o parte, ipostaza lor de profitori este dezgustăto<a>r<ei. Această dominaţiune a [l] spiritului de egoism naţional a fost ceea ce a permis lumii să ajungă la actualul cataclism şi care, după război, va trebui să fie distrus cu desăvârşire, dacă dorim linişte în această nenorocită lume. Propaganda germană a fost atât de puternică, încât toate formulede> pe care, din nenorocire, <c. 140, p. 304> le cunosc atât de

bine, au devenit devize naţionale: neutralitate, lupta împotriva dominaţiunii USA, nu avem ce căuta în acest conflict atât de departe de noi, interesul naţional înainte de toate, să profităm de slăbiciunea celorlalţi ca să câştigăm cât mai mult etc etc etc, atâtea formule, atâtea miraje mincinoase.

Acum, că sunt pe punctul de a părăsi acest vas, găsesc de a descrie niţel câteva dintre persoanele de pe bord, lângă care am trăit mai bine de şase săptămâni.

1. Prima şi cea mai importantă personalitate este D-na Orquizo, nevasta defunctului consul general argentinian din Boston…

E nepoata unui fost preşedinte şi mare patriot argentinian, generalul Orquizo 33. Această descendenţă şi faptul că este văduva unui reprezentant diplomatic îi dă o oareşicare pondere şi îi permite de a fi rece, indiferentă şi, câteodată, chiar dezagreabilă cu alţi pasageri.

Faţă de mine a fost foarte puţin amabilă şi, la început, chiar ostilă şi foarte critică, spre sfârşit **s**-a <c. 140, p. 305> mai muiat. Are un poodle negru, foarte frumos şi, deşi protesta împotriva celorlalţi câni de pe bord, ea îşi plimbă odrasla peste tot fără a fi legat. Autorităţile vasului, mai ales comisarul, îi sunt slugi supuse, deşi până la sfârşit l-a agasat pe Căpitan. E în drum spre Beuenos> Aeires>, transportând coşciugul răposatului, care, pare-se, a fost un om foarte bine, aceasta explică, întrucâtva, starea ei şi purtarea ei. Pe de altă parte, adoră tineretul şi copiii, cu care este foarte gentilă. Abia

<în ultimele zile a binevoit să-mi răspunză la salut, aceasta după ce biata Duduia, în mod timid, a luat contact cu ea. A terminat chiar

— Urmează un rând foarte tăiat cu cerneală.

254

Carol al II-lea prin a declara că regretă că bărbatul ei a murit, căci ar fi dorit, în circumstanţe normale, să ne primească în casa ei şi să ne arate Argentina, aşa cum o ştie ea. Ca figură, este o bătrână uscată, mititică, cu buzele strânse, autoritară, cu un aer rebarbativ şi vorbeşte ca o mitralieră, cam în felul Sabinei Cantacuzino. Tout est bien qui finit bien.

2. Antagonista ei, cu care avea mai tot timpul ciocniri din cauza cânelui, era D-na Florence <c. 141, p. 306> de Pena, tipul femeii şic, care a trăit în lumea mare din Paris, Londra, Biaritz, Coasta de

Azur. Cunoaşte toată lumea şi, cu un vădit snobism, vorbeşte de

cunoştinţele ei regale. A cunoscut bine pe Jean şi Sybil Chrisoveloni şi are o dragoste deosebită pentru fiul lor, Nicky. Americancă după naştere, a fost mai întâi măritată cu un englez, cu care are un fiu, rănit în actualul război. A doua oară **s-**a măritat, acum 25 de ani, cu actualul ei bărbat, un argentinian, frumos cum ştiu ei să fie, dar, după spusele ei, tot atât de tâmpit. Femeie de aproape 60 de ani, se ţine bine, graţie neîncetatelor îngrijiri ale institutelor de

„Beaute” *. Are o singură dragoste, cânele ei de o rasă irlandeză, care seamănă cu un poodle. Pentru „Buckie” al ei, atât de drag, face orice sacrificiu, de pildă, la Havana, a renunţat la coafeur şi la toate pentru ca cânele să fie spălat şi îngrijit, ceea ce este mult pentru o femeie şic. La început, am primit-o rece şi cu suspiciune, supranumi**nd-**o „spioana”, din cauza unor clevetiri idioate colportate de unii membri ai echipajului, cari pretindeau că FBI trimite astfel <c.

141, p. 3Q7> de persoane pe bord ca spioane sociale. Ide<e>a a fost şi mai întărită prin felul, aproape provocator, cu care înjura pe americani. Porecla ei a fost, pe urmă, schimbată în „Duchesa”. Trăită toată viaţa în Europa, de când este măritată cu Pena n-a pus picioarele în Argentina, nu <se poate obişnui cu felul de viaţă din această parte a lumii. Aşteaptă numai momentul să se întoarcă pe vechiul continent. Azi naviga spre patria bărbatului său, ca să-l facă să-i dea bani. El, de când **s-**a întors acasă, petrece cu tot felul de metrese şi uită să-şi întreţie nevasta, ea e hotărâtă să-l facă să plătească gras.

Cu o candoare cu totul stil „grand monde” * * * povesteşte aceste intenţiuni la toată lumea. E agreabilă şi amuzantă, iar cânele ei **s-**a luat de o dragoste deosebită pentru Duduia.

3. Un alt personaj care merită să fie citat este D-na Blocker şi cele două fete ale ei – americancă din Texas, născută în México.

Caracteristica ei este dragostea ce o poartă fetiţei ei celee în mici.

Suzy, un drac de copil, care putea fi drăguţă, dacă nu i-ar lipsi dinţii

— Totul este bine când se termină cu bine.

** Frumuseţe.

„„„” Lume bună.

din <c. 142, p. 308> faţă. Copilă neastâmpărată, trebuie căutată

prin toate colţurile vaporului. Mama e vioaie şi bună jucătoare de bridge. Aşa de mare este dragostea ei de mamă, încât se culcă la ace<e>aşi oră cu fetiţa, căci, zice ea, altfel nu poate dormi. Rareori se scoală după asta, ca să iee parte la viaţa vaporului. Femeie care trebuie să aibă aproape 50 de ani, este nerăbdătoare să-şi regăsească bărbatul, care locuieşte în São Paulo, căci, zice ea, este destul de tânără să facă gemeni. De fata ei mai mare.

4. Bibi, nu prea se ocupă şi se plânge că, deşi are 16 ani, nu e înclinată către flirt. E una din fetele mai drăguţe de pe bord şi la baluri ce au avut loc a avut cel mai mare succes, mai ales pe lângă ofiţerii de pe „Rio da Plata”. Nu părea cu totul indiferent<a> la acest succes, poate numai din**tr**-un sentiment caracteristic feminin de mulţumire de a fi curtată. Lucru<l> care ar fi trebuit să îngrijorească pe mama ei a fost, în ultima săptămână, dragostea, cu forme de aparentă, adesea dubioase, ce o arăta uneia dintre cele două „artiste”; era nedezlipită de ea şi în ziua despărţirii aveau lacrimi în ochi. Adesea a <c. 142, p. 309> fost văzută la „artista” în cabină. Aceasta şi cu tovarăşa ei.

5. Josefina Montenari, pare-se că sunt lesbiene convinse, ceea ce nu este tocmai o companie recomandată pentru o tânără fată. Pelerinajele la cabina lor, cu timpul, **s**-au mai liniştit, legăturile **s**-au mai stabilit. De fapt, dacă nu eşti prea moralist, şi viaţa te învaţă să nu prea fi, erau fete bune, foarte mişcător era felul cum se ocupau de copiii de pe bord, cu multă dragoste. Lucru oribil era însă vocea stridentă a Josefinei, care, când ţipa, îţi spărgea timpanul, timbrul ei era departe de a fi „ceea ce îţi gâdilă urechea în mod plăcut”, cum zicea Caragiale.

6. Un cuplu simpatic era argentinianul-danez numit Kraag şi cu dragostea lui, Mary B. El, băiat frumos, ea, fată frumoasă, făceau o pereche bine asortată. Era o plăcere să-i vezi împreună şi erau nedespărţiţi.

7. Un alt cuplu, de astă dată nu, deloc, simpatic şi cu moravuri din cele mai dubioase, era un cuban enorm, pe care-l numisem noi, din eroare, „consulul general”, de fapt agentul unor <c. 143, p. 310>

case de cinematograf, şi cu un saxofonist a<r>gentinean, tipul caracteristic al unei tapeta. Între aceştia **s**-a legat o dragoste stranie, care, la început, părea comică, dar care, trecând la exagerări, era nu numai dubioasă, dar şi dezgustătoare. Se pare că ar fi fost chiar prinşi asupra faptului. „Consulul” bea solid un excelent rom cuban, pe care

ţi-l oferea, cu multă efuziune, să-l bei chiar din sticla din care se regalase” el şi amanta lui. Saxofonistul, pe care Monique îl

Se satisfăcuseră.

256 Carol al II-lea supranumise „le trompeteur”*, făcea, toată ziua, pe paiaţa. îmbrăcat în pantaloni semişalvari, cu o faţă searbădă, de viţios, cu un nas ascuţit şi cu părul roş spălăcit, avea, într-adevăr, gesturi feminine, în mijlocul dejunului sau a<l> cinei, se scula de la locul său şi mergând la „Consul” îl săruta, spu**nându-**i „Papa”. La început, lumea a râs, dar pe urmă a devenit ceva scârbos.

8. O altă figură, poate cea mai simpatică şi, incontestabil, cea mai bine crescută, era pictorul haitian André Leblanc. De mamă albă şi tată negru, este un foarte interesant amestec al acestor rase.

Tânăr, <c. 143, p. 311> abia şi-a terminat studiile în USA, lucra toată ziua la ilustraţiuni şi scurte poveşti pentru reviste de copii. Cu talentul acesta, reuşea să-şi câştige mijloacele de traiu şi, ceea ce este mai important, liniştea ca să poată lucra la o artă mai înaltă. Pe vapor n-a făcut decât câteva acuarele, de un profund simţ artistic şi de un desen perfect, a dat Duduieei> una, făcută la Porto Cabello.

Băiatul acesta, care, din ce câştigă, îşi întreţine mama, are un adevărat simţ de ţinută morală în viaţă şi în artă, care mi-a făcut mare plăcere şi care lui îi face cinste.

9. Cu totul alt gen era grupul misionarilor adventişti, cari, unii mergeau în Brazilia şi alţii în Indii. Băieţandrii americani, bineînţeles însuraţi, care, cu toată credinţa democratică a lor, făceau impresia că erau fericiţi că religia lor le-a [u] dat prilejul de a scăpa de sarcinile şi primejdii<i>le războiului. Cu multe calităţi ale tineretului anglo-saxon, erau însă de o naivitate şi de o incultură uimitoare şi, aş putea zice, inconştienţă. Duduia şi profesorul Cuncho au avut o discuţie cu ei despre evenimentele în curs. Nu numai că nu

<ştiau> „* <c. 144, p. 312> dacă, în războiul trecut, că România fusese de partea Aliaţilor, lucru destul de obişnuit în unele părţi ale

USA, dar judecata lor era atât de copilărească, concluzi<i>le ce le trăgeau, atât de stupide, încât erau chiar supărătoare. Cea mai lată a fost când, vorbind despre originile mele şi aflând că sunt un Hohenzollern, au făcut, imediat, legătura cu Kaiserul, erau uimiţi de a afla că sunt văr cu regele Angliei, dar culmea a fost când, Duduia spu**nându-**le că Kaiserul fusese nepotul reginei Victoria, unul a exclamat: „dar atunci şi ea a fost nazi”. Ar trebui interzis ca aceşti

inculţi să fie exportaţi, fac destul de mult rău în ţara lor, dar când însărcinaţi să se ocupe de o comunitate, **într-**o ţară străină, ei devin un adevărat pericol.

10. Unul din partenerii de bridge mai merită să fie citat, pilot cunoscut pe lini<i>le aeriene interioare chiliene. Fiind tuberculos, a fost în USA să se îngrijească şi se întoarce acasă complet vinde

* în text este: *le trompeteur*; care răspândeşte veşti; gură mare.

„Omisiune.

Însemnări zilnice – 1944

257

cât. Mare curtezan, după mai multe încercări a reuşit să se încurce cu o englezoaică, cea mai urâtă femeie de pe bord.

<c. 144, p. 313> 11. Alt tip caracteristic, tot chilian, este un colonel-doctor de Aviaţie, un tip atletic, convins că este o frumuseţe irezistibilă, face curte tuturor femeilor, uneori cu manifestaţiuni de o brutalitate nemaipomenită ca să-şi atingă scopul.

O menţiune deosebită merită copiii:

12. Pinita, o mică salvadoriană, cu un destin mai mult decât tragic. Tatăl ei a fost un politician de vază, însă cu tendinţe comuniste, fugise în Guatemala, unde a fost ucis, el şi cu fiul lui. Nevastă-sa, complet lipsită de mijloace, **s-**a refugiat cu fetiţa în Mexic şi acuma e în drum spre ţara ei, Paraguay-ul. Copila e delicioasă, frumuşică, deşi un ochiu' este atacat de cataractă, toată ziua se joacă între picioarele pasagerilor, cari o adoră. Deşteaptă, ştie hotărât ce vrea, jucâ**ndu-**se cu papuşele, dovedeşte un vădit sentiment de mamă.

13. Alt copil este Jorje Covarubias, un drac şi jumătate, argentinian, se întoarce cu mamă-sa în patrie, după ce tatăl încercase, fără sueoces, afaceri în México. De vreo 3 ani, cu un fizic de atlet, se joacă toată ziua, fie de-a calul, <c. 145, p. 314> fie de-a căţelul, încât a fost supranumit „caballito", mai ales că e ţinut toată ziua **într-**un ham. Ţipă **într-**un mod îngrozitor, dar cu întrerupeeri>la cele mai comice. De pildă, **într-**o zi, făcând pe calul, se juca în patru labe, ţipând ca un disperat şi plângând, Dumnezeu ştie pentru ce. Mama îi spune să mă salute, se opreşte brusc, se scoală în picioare şi mă salută milităreşte şi, pe urmă, pu**nându-**se din nou în patru labe, reîncepe să ţipe. Cu toate că e un drac foarte băieţos, îl ţine tuns scurt şi cu părul pieptănat în broşă": e de o tandreţe nemaipomenită cu maică-sa, pe care n-o pupă decât pe gură.

Toată lumea are treabă cu Jorje, atât pasagerii, cât şi echipajul, a devenit cel mai important personaj de pe bord.

14. La Havana s-au urcat trei surori, cari unii zic că sunt germane, sunt de fapt spaniole şi au aerul de a fi dame trecute în retragere. De fapt, aceasta nu este adevărat, sunt fete bătrâne, extrem de bogate şi de liniştite. Nu pot vorbi decât toate trei în acelaşi timp.

Stau izolate şi nu iau decât o parte infim de mică la viaţa vaporului.

<c. 145, p. 315> E comic să le vezi cum, una brună, celelalte vopsite blond, vin în bar, singurul loc posibil pe acest necomod vapor, şi se instalează pe o canapea, nu vorbesc, una sau alta aprinde, câteodată, o ţigară, mai mult ca poză, căci, vădit, niciuna nu ştie să fumeze.

Rareori consumă câte o sticlă de excelentă bere argentiniană. Sunt foarte amabile, extrem de politicoase şi de bine crescute, dar singurul contact ce-l au este cu mecanicul şef.

„Perie.

258 Carol al II-lea

15. Un alt gen este un american din New Orleans, cu un tip spaniol şi care răspunde la prenumele de Antonio. E mason, abia

<în ultimele zile a intrat în vorbă şi spune că, dacă aş fi făcut parte din frăţia lor, n-aş fi avut nicio greutate să intru în USA.

16. Cu totul de o altă categorie sunt ofiţerii vasului. Primul pe care-l voi cita este şeful mecanic, Antonelli, căci este şi primul pe care l-am cunoscut. Italian de origine, la început pare a fi deştept şi amabil, cu cât îl cunoşti mai bine, constaţi că nu e niciunul, nici altul. Îi place să joace bridge şi nu joacă <c. 146, p. 316> rău, dar e arţăgos şi, mai ales, îi place să câştige. Această caracteristică şi, mai ales, o zgârcenie fenomenală îl caracterizează şi-l domină. Căpitanul a hotărât că ofiţerii vor plăti bărbierul, el se dispensează de serviciu<i>le lui, umblă zile întregi nebărbierit şi când este prea ţepos aleargă de la unul la altul să se împrumute cu o maşină de ras. E cel mai plictisit când îi ceri o informaţie şi adesea răspunde obraznic.

Este zgârcit nu numai în ce priveşte persoana sa, dar şi cu apa pentru pasageri, pe care n-o lasă să curgă. decât până la 9 dimineaţa şi câteva ceasuri după-amiaza. Dacă nu te scoli cu noaptea în cap, nu mai poţi să te speli. Mic, gros, cu ochelari tari, este tipul nesimpatic al rasei sale. Probabil tot din zgârcenie, nu bea decât la masă, unde vinul este

gratuit, şi nu face curte femeilor, stând însă, cu un aer plictisit, ore întregi, de vorbă cu cele foarte neatractive trei graţii.

17. Un tip cu totul diferit, deşi tot italian de origine, este primul telegrafist. Amabil şi cu un aer indiferent, deşi şi-a dat multă silinţă cu telegramele ce le-am avut de expediat, mi-a devenit extrem <c.

146, p. 317> de antipatic. E un nebun antiamerican, cu hotărâte sentimente pro Axă. Are mania de a răspândi, în mod exagerat, orice ştire care ar putea fi defavorabilă cauzei Naţiunilor Unite. Tot felul lui de a fi arată că nu este în toate minţile.

18. Comisarul, tip de fonţi-fuţi, cu o mică mustăcioară blondă şi cu ochelari, n-are niciuna din calităţile ce se cer pentru delicatele lui funcţiuni. O fi, poate, un ofiţer de administraţie bun, lucru pe care nu-l pot controla, dar, în contactul lui cu pasagerii, n-are nicio politeţe, nici măcar tact. De altfel, toată înfăţişarea lui fizică este impertinentă. Face impresia că punctul lui de vedere este că pasagerii sunt o funcţiune administrativă, că sunt pe bord spre a fi încadraţi în limitele unor articole din Regulament şi, deci, şi-a făcut o specialitate prin a chema, conţinu<u>, pasagerii pentru îndeplinirea unor forme cerute de imigraţi<i>le ţărilor unde ne oprim, deşi are la dispoziţie 4 ajutoare, un număr enorm pentru un vapor de 150

pasageri. La început, a avut o atitudine agresivă chiar faţă de noi, mai pe urmă s-a mai î<n>muiat şi, la plecare, a sărutat mâna Duduieei>.

<c. 147, p. 318> 19. Peste aceştia planează căpitanul Gonzales, un tip ţigănos, destul de mitocan, ofiţer din marina de război, detaşat la acest serviciu, pe care, de fapt, nu-l cunoaşte. E, pare-se, un foarte bun navigator, cu multă experienţă maritimă. Faţă de pasageri este foarte indiferent şi nici nu încurajează pe ofiţerii lui de a fi amabili, s-a văzut atitudinea lui de neînţeles cu prilejul serbărilor.

S-a legat de prietenie cu bătrânul actor de cinematograf, graţie căruia mai intră în legătură cu unul sau altul. E un scamator de forţă şi, când e bine dispus, ne arată unele din tururile lui. Pe vas călătoreşte cu metresa lui, o fostă secretară a [l] ataşatului militar de la

Washington, o fată bună, având mai mult aerul unei servitoare;

când pofteşte la el în cabină, ea îl ajută cu multă bunăvoinţă, prin ea, indirect, mai are ceva contact cu ceilalţi pasageri.

20. Cu totul deosebit de şefii lor este felul de a fi al echipajului şi al personalului inferior. Sunt de o amabilitate şi de o prietenie extremă. Întreaga lor atitudine deferentă o arată la orice pas, nu numai prin gesturile pe care <c. 147, p. *519*> le-am citit faţă de Duduia, dar în toate. Sunt foarte mulţi de origine română, chiar unul, chelner la bar, deşi născut în Argentina, deci cetăţean al acelei ţari, a revenit să-şi facă serviciul militar în Reg. 5 Roşiori. E de origine ungară, dar e mai român decât mulţi români. Dar personalitatea cea

<mai> de seamă a [l] vaporului este Alfredo, steward, coifeur, intendent al cămării, este un personaj de prim plan. Mai important decât

Căpitanul, mai important decât Comisarul, este la dispoziţie şi veşnic **într-**ajutorul pasagerilor. Dacă vrei ceva, adresează-te lui Alfredo, dispar piedicile, dispar regulamentele, totul se face <pe> sub mână şi în spatele şefilor. Acest om mic, cu părul roşcat şi cu capul de jder, este o adevărată binefacere pe acest vapor lipsit de confort, în general, atitudinea binevoitoare a [l] personalului inferior corectează multe din lipsurile acestui vas vechi şi demodat şi îndreaptă voita lipsă de atenţie a celor mari, cari ar trebui să se silească să facă viaţa călătorilor cât mai plăcută.

Iată un material pe care un romancier <c. 148, p. 320> ar putea să-l întrebuinţeze spre a face concurenţă romanului *Grand Hotel*, al lui Vicky Baum.

Luni, *20* noiembrie

Cu chiul, cu valul, prin**tr-**un noian de informaţiuni neexacte, totuşi am putut afla că sosim, azi de dimineaţă, la Rio de Janeiro.

Orele pe acest vapor sunt elastice, cu o aproximaţie a doua învârtituri ade> limbii celee în mari pe cadran. Sunt sculat devreme, căci nu vrea<u>, pentru nimica în lume, să scap vederea, atât de vestită, a intrări în baia din Rio. Înainte de 7, sunt pe pod şi văd în zare linia chinuită a coastei din preajma capitalei braziliene. Într-adevăr, este

260

Carol al II-lea un spectacol demn de văzut, aceşti munţi ascuţiţi, care se ridică la peste 1.000 metri, ieşind parcă direct din spuma valurilor. Parcă cine ştie ce Titan din vremuri ciclopice stă culcat, dormind somnul de veci, din vremuri atât de îndepărtate, încât mintea omenească nu le poate concepe. Aşa-numitul Gigant doarme acolo şi

peste trupul lui, închegat de erele <c. 148, p. 321> geologice, trebuie să treci spre a pătrunde în inima Braziliei. Caut, de îndată, cu vederea punctele caracteristice ale peisagiului şi cari au făcut renumele locului, Pan de

Azucar, care flanchează intrarea în radă, şi maiestuosul Corcovado, în vârful căruia e aşezat enormul Christos Mântuitorul, care parcă binecuvântează pe acei ce vin să viziteze ţara. Ridicat pe vârful unui munte ascuţit, cu prilejul celui de al patrulea centenar al descoperirii, arată, de la început, că Brazilia, tocmai opusul Mexicului, este, oficialmente, creştină. Aci nu sunt acele ridicole măsuri anticlericale şi antibisericeşti, aci poţi să te rogi lui Dumnezeu în public, chiar dacă eşti înalt funcţionar şi chiar iezuiţii pot lucra în plină libertate.

Pe acest peisaj, atât de frumos, se desprinde, ca o enormă dungă albă, oraşul, oribil de modern, cu zgârie-nori cari fac să dispară toată, toată verdeaţa splendidei vegetaţii tropicale şi cari parcă vor să facă o concurenţă de pigmei maiestuoaselor stânci ce înconjoară oraşul, ca o ciclopică diademă de <c. 149, p. 322> granit. Stau sus, pe punte, cu colonelul Gomez de Lima, îmi dă toate desluşirile voite, îmi arată Copacabana, unde vom sta şi care, din depărtare, seamănă cu faleza din Dover. E o decepţie, când te apropii, să constaţi că nu este decât un New York în miniatură şi fără nicio logică, la malul mării şi a vestitei plaje. Ca un demn ofiţer de Stat Major şi de Geniu, colonelul îmi arată toate lucrările de fortificaţii, ceea ce îi dă prilejul de a lăuda, cu drept cuvânt, constructorii militari ai ţării lui. Dacă n-ar fi aviaţie şi paraşutişti, într-adevăr s-au> exploatat la perfecţie avantajele atât de mari ale terenului, spre a organiza un front maritim extrem de puternic. Însă, azi, când vezi cât de puţin valorează aceste întăriri, îţi pui, cu milă, întrebarea: „0<r> fi ele, într-adevăr, o apărare?”

Ca de obicei, fără nicio grabă, „Rio-Tunuyan”, şerpuind printre geamandure, intră încet în radă. În fund şi în stânga se profilează înaltele clădiri ale oraşului, unele destul de urâte, pe un splendid decor de stânci wagneriane. Un soare splendid străluceşte şi nenumărate avioane zboară peste capul nostru. Un vas de război, <c.

149, p. 323> mergând spre larg, ne semnalează un mesagiu de bun sosit, pentru mine şi Duduia, care ne este, pe urmă, confirmat în scris din partea lui Comander Crinkley, pe care-l cunoscusem în

México, unde era ajutor de ajutor naval al USA. Unul din

lucrurile cele mai izbitoare în această radă este că în interiorul ei se găseşte

Aeroportul Santos-Dumont, deci chiar în inima oraşului. În sfârşit, pe la 10, vaporul se opreşte, ca să permită ca primele autorităţi, cele sanitare, să se urce pe bord.

Puţin după aceea soseşte introducătorul ambasadorilor, Buarque de Macedo, care mă salută în numele Guvernului, el este însoţit de un număr de poliţişti şi de Dl. Boris Dembo, un prieten al lui Dinu Cesianu, pe care l-am rugat să ne oprească odăile la hotel.

Totul este aranjat pentru bagaje şi la debarcaderul de la Aeroport, unde ne duce o şalupă specială, ne aşteaptă D-na Buarque de Macedo, care se va ocupa de Duduia. Cu automobilul, însoţit de Buarque de Macedo, sunt dus la „Copacabana Palace Hotel”. În drum, îmi explică <aceea, că au fost unele atacuri <c. 150, p. 324> în presă, dar la care s-a răspuns în mod oficios de către Ministerul Afacerilor Străine, căruia i se zice aci Itamarati, după numele palatului în care este găzduit. Îmi vorbeşte şi de Dembo, care are aci o poziţie bună, între persoanele oficiale fiind mai ales prieten cu Benjamino Vargas, fratele Preşedintelui; de punct de vedere social, situaţia lui este nedefinită. Pe de altă parte, se vede clar că s-au dat ordine precise ca să fim cât mai bine primiţi, şi reprezentantul Itamarati-ului are instrucţiuni să aranjeze introducerea noastră în societate. Drumul spre hotel, urmând mai tot timpul alee largi pe marginea micilor golfuri ce se formează din baia principală.

Hotelul „Copacabana Palace” este bine, dar e departe de a corespunde cu reclama ce i se face. Luăm dejunul cu Dembo, care începe a ne povesti verzi şi uscate asupra lucrurilor de aci, asupra scumpetei vieţii şi, mai ales, asupra marii treceri ce o are pe lângă autorităţile de aci. Îmi face, hotărât, impresia că el ar vrea să ne conducă şi să ne indice ce trebuim să facem aci.

Temperatura aci, la Copacabana, e mai joasă <c. 150, p. 325> decât în oraş, aceasta este o binecuvântare. Petrecem ziua aşteptând cânii şi bagajele.

Marţi, 21 noiembrie

Zi ocupată cu punerea la punct a multor chestiuni şi cu luarea de contact cu autorităţile. Prima chestiune este a automobilelor şi a

benzinei. Pentru automobile s-a hotărât să nu ni se dea numere diplomatice, dar pentru combustibili să mi se dee mie, ca unui şef de misiune, iar lui Ernest, ca celorlalţi diplomaţi; deşi nu este mult, este corect.

Se prezintă un român, ing. Ursin, fost ataşat comercial aci, am impresia că nu va fi de mare folos.

Primesc ziariştii, cărora, după rugăciunea Itamarati-ului, le fac declaraţii ceva mai largi, descriind poziţia şi lupta mea împotriva nazismului.

Ziua, destul de răcoroasă, ocupată cu despachetarea. Primele noastre impresii sunt că nu dorim să stăm prea mult aci, aşa încât n-am nicio poftă de a-mi desface bagajele.

<c. 151, p. 326> Miercuri, 22 – duminică, 26 noiembrie

Temperatura se menţine decentă şi, pentru moment, nu corespunde cu cele ce ni s-au povestit. Stăm mai mult în casă. Ernest însă este obligat a alerga pentru vizite protocolare şi pentru a aranja anumite chestiuni.

O surpriză dezagreabilă a fost cu prilejul vizitei făcute lui Nobre de Mello, ambasadorul Portugaliei, care ne-a spus că n-are nicio instrucţie privitoare la vizele noastre. Nu-mi convine să stau atâta aci, vreau să ajung cât mai repede în Europa, pe urmă, viaţa aceasta de hotel este o mare sarcină financiară. La prima vedere, viaţa pare destul de scumpă aci, pentru unele lucruri, mult mai <scump> ca în

México.

Primim câteva vizite de la persoane cunoscute în México, D-na

Bueno de Prado şi Mrs. Frazer, sora lui Marion Messersmith, al cărei bărbat e un fel de director al intereselor I.T.T. aci.

Sâmbătă ieşim să vedem ceva din oraş, care este ca cele mai multe oraşe mari, lumea, ca în toate ţările latine, forfotează pe străzi.

Sâmbăta, <c. 151, p. 327> mai ales, este un adevărat furnicar. Duminica, sub conducerea, foarte bine-crescutului inspector de poliţie, facem un tur în împrejurimi, pe la Tijuca, care este foarte frumoasă şi extrem de o<e>cidentală.

Luni, 27 – joi, 30 noiembrie

Ne-a [u] sosit din México o mare cantitate de corespondenţă, de la toţi prietenii de acolo, ea conţine infinite regrete, păstrăm viu

impresia că am lăsat acolo prietenii ce vor dăinui multă vreme, mai ales dacă nu se rup legăturile. Tommy Miller a cumpărat casa noastră, după unele îmbunătăţiri, vrea să se mute acolo, cu gândul de a vinde Casa Alvarado. Îmi pare bine de a şti că acest cămin în care am petrecut atâţia ani va trece în mână de prieteni. Eu am primit o scrisoare foarte drăguţă de la Messersmith, care văd cu plăcere că vrea să păstreze legăturile, dân**ndu-**mi posibilitatea de a comunica prin Ambasada USA de aci. A fost şi continuă a fi un prieten.

<c. 152, p. 328> Atât Duduia, cât şi eu am fost în oraş după cumpărături de completare. Rochi<i>le femeieşti, destul de scumpe, însă sunt încă de calitate bună; lucrurile bărbăteşti, mai ieftine, de par de o calitate mai inferioară. Am căutat şi cărţi, atât pentru cele în limba engleză cât şi cele franţuzeşti, stocul mai slab ca în México. Am avut câteva audienţe, şeful personalului de la Itamarati.

Salgado Santos, care a fost, mai bine de 9 ani, la noi şi păstrează cele

mai bune amintiri din România, pe care o cunoaşte prea bine, aceste sentimente fac plăcere. Pe urmă, Theodor Popovici, cancelarul fostei noastre Legaţii, care de 19 ani este stabilit aci.

S-au întâmplat, în lume, evenimente importante, ace<e>a care domină este retragerea lui Cordell Hull şi înlocuirea lui prin Stettinius, poate că va fi norocul ca prietenul nostru, Messersmith, să primească un loc mai în concordanţă cu capacitatea lui. Churchill a fost la Paris, să-l vază pe de Gaulle, şi acesta, la Moscova, să se întâlnească cu Stalin. Războiul merge bine, dar încet, se disting francezii, sub Leclerc; cucerind tot Sudul Alsaciei, au ajuns la Strasbourg şi pe malul <c. 152, p. 329> Rinului. Sovieticii au reuşit să cucerească Budapesta, iar în Nord, Montgomery n-a putut elibera încă toată

Olanda. Văd că trupele româneşti continuă a colabora cu Armata

Roşie şi că lor li se datorează luarea Tokaiului.

În Ţară, după câte pot afla din ziare, lucrurile nu merg prea bine. Sunt continue schimbări în guvern şi, după cum m-am aşteptat, Maniu pare a face dificultăţi când e vorba de a se lua măsuri împotriva Gărzie în de Fier, foştii lui tovarăşi electorali. Generalul

Aldea a fost arestat, având simpatii gardiste, şi înlocuit cu un ţărănist, Penescu[134]; au intrat şi alţii, mulţi, între care Viişoianu, la Externe. Se mai vorbeşte de un comunist, Lotar Rădăceanu[135], la

Justiţie. Maniu şi-ar fi dat demisia, tocmai pe chestiunea gardistă, în tot cazul o situaţie foarte grea şi încurcată.

Nici în Italia nu merg lucrurile prea bine, Bonomi nu poate menţine un guvern, iar englezii au opus un veto lui Sforza, ca ministru al Afacerilor Străine, căci îl acuză, pe drept cuvânt, de a fi un sforar, pricinuitor de dezordine şi că nu s-ar fi ţinut de angajamentele luate faţă de ei.

<c. 153, p. 330> Şi în Germania se petrec lucruri curioase, Hitler pare a fi trecut în umbră, în tot cazul, nu mai pare a lua o parte activă la lucruri, fie că e grav bolnav, fie că e mort, ceea ce nu cred. În tot cazul, este bestia ace<e>a de Himmler, cu Gestapoul lui, care a luat supremaţia.

Vineri, 1 decembrie

Iată-ne trecuţi în ultima lună a [l] anului, e mai cald astăzi şi plaja e plină de lume. Adevărat este că aci suntem în vară.

Încep a face cunoştinţă cu lumea oficială, la 4 m-am dus la Itamarati, ca să fac o vizită Domnului Leão Veloso, ministrul Afacerilor

Străine. În modul cel mai frumos şi corect m-a primit. La intrare mă aştepta Buarque de Macedo, care, la ieşirea din lift, m-a dat în primire lui Joaquim Souza-Leão, şeful Protocolului, care m-a dus până în anticameră, unde Macedo-Soarez, Secretarul General, m-a introdus în biroul ministrului, care m-aştepta la uşă. Diplomat de

264

Carol al II-lea carieră, este <c. 153, p. 331> un om foarte plăcut şi cu care se poate vorbi cu multă uşurinţă. Am stat de vorbă despre ve<r>zi şi uscate, s-a servit tradiţionala cafeluţă, după ce m-a condus să vizitez localul, care e foarte demn şi frumos, deşi nu pe gustul meu, însă pentru un minister al Afacerilor Străine, tocmai ce trebuie. Saloane elegant mobilate pe gustul de acuma 75 de ani, cu tablouri frumoase ale foştilor suverani pe pereţi. Am putut culege o impresie cât se poate de bună despre oameni şi cadru. Deosebirea cu México este izbitoare, unde, în toate lucrurile oficiale, era un fel de laissez-aller pseudodemocratic.

Cu aceeaşi impresie s-a întors Duduia de la primul ei contact cu societatea, la un bridge de cucoane, dat de D-na Buarque de Macedo pentru ea. Lumea e mult mai fină şi care nu numai cată de a fi, dar şi este binecrescută.

Acest prim contact a fost un bun şi promiţător debut, te simţi aci

într-o atmosferă mult mai europeană.

<c. 154, p. 332> Sâmbătă, 2 decembrie

Azi, mai aproape de Crăciun şi de Anul Nou, gândul meu se îndreaptă spre acest an care vine şi care va fi unul din datele importante pentru viitorul lumii, se îndreaptă şi spre Mihăiţă, despre care am putut avea astăzi, graţie amabilităţii ministrului Afacerilor Străine, azi, ştiri indirecte că este bine sănătos. După-masă, ministrul

Veloso a venit să răspunză la vizita de ieri, am stat vreo oră de vorbă. Lucru interesant ce mi-a spus e că se aleargă după Franţa, se simte nevoia ei în Europa, lucru foarte îmbucurător.

Din păcate, Duduia nu este deloc bine, încât s-a hotărât să cheme un doctor. Prea brusca schimbare de altitudine şi de climă nu-i face bine.

Duminică, 3 decembrie

Zi de mare tulburare sufletească, de dimineaţă, citesc în ziare o ştire care mă îngrijorează peste măsură. Sănătescu a căzut de la putere136 <c. 154, p. 333> şi a fost înlocuit cu un guvern în capul căruia se găseşte acel arhiconstipat de Rădescu137, care n-are nici suprafaţă, nici simţ politic. Ştirile sunt atât de confuze, încât nu se poate vedea nimica clar, afară de faptul că acel bătrân nepregătit şi încăpăţânat este în capul noului guvern. E o mişcare spre dreapta, ori una spre stânga, nu e clar. Din nou se vorbeşte de o atitudine dubioasă a Naţional-Ţărăniştilor, se vorbeşte şi de nerespectarea condiţi<i>lor

Armistiţiului. În tot cazul, pentru mine această ştire este extrem de îngrijorătoare, fiind un semn că lucrurile nu merg deloc bine. Văd

— Lasă-mă să te las.

— *Însemnări zilnice – 1944* 265

că tot ce a avut un nume în politică nu este întrebuinţat, ori rămâne la o parte, afară de Maniu şi Dinu Brătianu, cari s-au vârât, dorind să-şi formeze o platformă, şi am impresia că s-au ars. E îngrozitor să fii astfel, fără nicio ştire, fără comunicaţii şi prin acel filtru des, din acea parte a lumii, trec ştiri atât de neliniştitoare. Parcă şi vremea simte că lucrurile nu sunt normale, joacă şi ea în hora nebuniilor, azi e frig şi bate un vânt puternic, iar valurile se sparg <c. 155, p. 334> pe plajă cu un zgomot asurzitor. Duduia tot nu e bine şi doctorul Rodrigues Lima vine regulat s-o vadă.

Tot din Ţară vine ştirea că s-au făcut arestări, între care Gigurtu şi Manoilescu138 şi doi foşti miniştri de Justiţie, între care sper că este

şi trădătorul de Vaier Popp.

Luni, 4 decembrie

Ziarele de dimineaţă publică o telegramă a [l] lui „New York

Times”, care revine, din nou, asupra sprijinului pe care URSS”. Eu sunt sceptic asupra> valorii practice a acestei ştiri, cu toate că sunt de acord cu Duduia, că fără foc nu iese fum. Ea credeei că este ceva mai serios dedesubt, că sovieticii, având nevoie de o colaborare cu ţările noastre, au şi nevoie de o stabilitate şi de o conducere cu experienţă. Oricâtă bunăvoinţă ar avea Mihăiţă, n-are destulă <experienţă>, ca să poată stăpâni complet situaţia, deci, fatalmente, gândurile se îndreaptă către mine. În această direcţie, Umansky a şi declarat că prin <c. 155, p. 335> răspunsul Moscovei porţile rămân deschise. Raţionamentul ei este logic.

Am primit, azi dimineaţă, un ziarist recomandat de Itamarati, este un înfocat monarhist portughez. A dorit să scoată de la mine declaraţii politice, am reuşit să mă mărginesc la generalităţi şi lucruri cunoscute. I-am vorbit, pe urmă, de activitatea mea culturală, care l-a interesat, dar am impresia că n-a priceput nimica. Ştiri îngrijorătoare vin din Grecia, unde a izbucnit o revoluţie pusă la cale de elemente comuniste.

Duduia tot nu e bine, a petrecut mai toată ziua în pat. Spre seară, a venit **s**-o vază D-na Buarque de Macedo.

Marţi, 5 decembrie

Zi destul de ocupată. Începând cu dejunul, la care a fost poftit

Dembo; se pune la dispoziţie şi, în unele lucruri, ar putea fi util.

După-masă, principele Constantin Czartoryski, un nobil polonez refugiat aci. Povesteşte că în războiu’ <c. 156, p. 336> a fost ofiţer de rezervă în regimentul meu. Băiat care se prezintă bine, dar tipul

— Fraza este neterminată, este vorba, probabil, de sprijinul pe care URSS ar fi intenţionat să-l dea lui Carol al II-lea, după cum reiese din context.

266 Carol al II-lea de nobil fără mult de capul lui, cel puţin aşa face impresia. Seara, deşi Duduia nu putea lua parte, dineu pentru ambasadorul mexican

José Davilla. Tip de politician mexican, simpatic, cu care se poate vorbi uşor.

Miercuri, 6 decembrie

Sf. Nicolae. La noi e iarnă, probabil ninge. Pe timpurile bune,

stăteai liniştit în casă, probabil citind pe lângă focul ce ardea în cămin, cu frumoase flăcări albastre. Mi-e dor de ceva zăpadă, mi-e, mai ales, dor de ţările noastre, mi-e dor de Ţara mea, de căminul meu. După două săptămâni, am început să mă satur de această viaţă de hotel, de această mâncare de hotel, de toată această viaţă departe de căminul meu. Toate mă neliniştesc, nu-mi găsesc pacea sufletească. Tot ce se petrece în lume, starea sănătăţii Duduieei>, cheltuiala continuă a acestor popasuri, <c. 156, p. 33 7> lipsa de ştiri, în sfârşit, totul face ca să nu mă simt cu boie în acasă. Iată de ce sunt nervos şi [şi] orice contrarietate mă supără mult.

Din Ţară vine o ştire în contrazicere cu cele din trecut, pare-se că Maniu susţine pe Rădescu, impresia lui Urdăreanu este că această susţinere este în contra mea. Un ziar local zice că, fără această susţinere, orice guvernare este imposibilă, face aluzia că Mihăiţă, dacă nu se reazemă pe partidul lui, nu poate dura şi mai adaugă că este posibil să se facă apel la mine. În toate acestea este un joc de cuvinte care face să crează că „Partidul Ţărănesc” ar fi adevăratul reprezentant al plugarilor. Altă situaţie gravă e revoluţia elementelor de extremă stângă împotriva guvernului Papandreu, au loc lupte de stradă, în care au intervenit şi trupele engleze. În USA, mai ales, Presa atacă pe Churchill pe această chestie.

Ziaristul portughez a trimis proiectul de interview şi, după cum m-aşteptam, n-a priceput nimic în chestiunea culturală, a făcut un ghiveci indigest, care va trebui pus la punct.

<c. 157, p. 338> Joi, 7 decembrie

Urmând planul pregătit de Dr. Octavio Rodríguez Lima, pentru a restabili sănătatea Duduieei>, astăzi i **s**-a făcut o transfuzie.

Sunt îngrijorat de starea ei, iată trei ani şi mai bine că nu e zi de la

Dumnezeu în care să se simtă cu adevărat bine. Pe mine, această stare mă distruge şi mă paralizează. Doctorul pare mulţumit, eu însă nu, mai ales că, către seară, a avut o reacţiune destul de puternică.

Vineri, 8 decembrie

Duduia a rămas, mai toată ziua, în pat, reacţiunea continuă şi nu se simte deloc bine. Am stat mult de vorbă cu ea. Pentru prima dată, şi, în sfârşit, primeşte ide<e>a rezonabilă că trebuie să legalizăm

legătura noastră, începe a considera în mod serios chestiunea

căsătoriei. Eu, de mult, sunt de această părere, căci, după 20 de ani, este concluzia normală, a<e>ceptată de mai toată lumea <c. 157, p. 339>

ca atare. Acei cari mai au obiecţiuni sunt caraghioşi. Punctul pe care-l dorim totuşi este ca să se facă cu consinţământul legal al lui

Mihăiţă. Nu cred că, odată ce voi putea lua contact cu dânsul, să am prea mari greutăţi din partea lui. Oricare ar fi piedicile, trebuie încetat de a trăi în minciună. Pentru noi va fi o mare linişte sufletească, o datorez dragostei noastre şi jertfelor ce le-a făcut pentru mine.

Sâmbătă, 9 decembrie

E o zi caldă, fără aer. Duduia **s-**a sculat, astăzi, şi **s-**a dus la un dejun, urmat de bridge, care a ţinut până seara. Eu am stat acasă şi am <pus> la punct aceste notiţe şi am citit.

A apărut, în „Diario da Manha”, interviewul portughezului; aşa cum a fost pus la punct de Ernest, a ieşit bine.

<c. 158, p. 340> Duminică, 10 decembrie

Duduia a stat, azi, în casă, simţi**ndu-**se obosită, iar eu am trebuit să ies, fiind poftit de mai multă vreme de Buarque de Macedo la un dejun dat la hipodrom. Este primul meu contact cu lumea de aci şi trebuie să zic că a fost foarte agreabil că]. Persoana principală a fost contesa de Gonteau Biron, o franţuzoaică care este una din stâlpii societăţii, este extrem de agreabilă. Hipodromul este splendid, atât ca poziţie, cât şi ca construcţie. Ceea ce-mi place este că te simţi absolut **într-**o atmosferă de concepţie europeană. A ploeuşat, păcat pentru alergări, dar bine pentru temperatură.

Luni, 11 decembrie

O zi foarte liniştită; după-amiaza, Duduia şi-a făcut corespondenţa, eu i-am dat o mână de ajutor.

Seara, Ernest şi cu Monique au ieşit, încât am rămas în doi.

Duduia, cu foarte multă vivacitate, <c. 158, p. 341> a povestit amintirile ei din Iaşul de altă dată, din**tr-**un Iaşi aristocratic, care nu se va mai reîntoarce. Ce a povestit şi cum a povestit ar face o carte admirabilă. Noaptea, valurile au crescut, fac un zgomot enorm şi ajung până la trotuarul Avenidei.

Marţi, 12 decembrie

Zile fără prea mare activitate. Mă simt destul de depeisar” aci, se vede că îmbătrânesc şi că adaptarea se face mai greu. Mă apasă această viaţă de hotel.

Seara, am poftit la cină pe ministrul Velqso, cu nevastă-sa, şi perechea Buarque de Macedo. Cu toate că oaspeţii erau plăcuţi, masa a fost fără viaţă. Din nou, Duduia nu se simte bine.

Miercuri, 13 decembrie

După-masă, am fost în oraş, să încerc să fac <c. 159, p. 342>

cumpărături de Crăciun, efort inutil, n-am putut găsi nimica. De obicei, când mă plimb **într-**un oraş, sunt tentat de vitrine, aci nimic, totul mă lasă rece.

Joi, 14 decembrie

O zi frumoasă şi foarte plăcută la Gavea Golf Club. E în afară de oraş şi **într-**un loc foarte frumos, pe marginea mării, cu o splendidă vedere asupra munţilor şi asupra insulelor. Am fost poftiţi de

Dl. Willianseen, preşedintele clubului; între comeseni: Dom João.

D-na da Cunha şi soţii B. De Macedo. Temperatura agreabilă, cu o plăcută briză. Am jucat golf, ceva mai bine decât m-aşteptam. Duduia a jucat bridge.

Zilele acestea au fost grele pentru Europa, din cauza evenimentelor din Grecia, cari dau mult de furcă lui Churchill. Cu drept cuvânt nu vrea să lase să se întroneze acolo dezordinea şi comunismul. A mers până a declara că revolta organizaţiei Ellas <este> de nazişti. Lucru mai trist pentru <c. 159, p. 343> viitor, pare a reieşi din discuţii că englezii şi URSS şi-au acordat mutual zone de influenţă în Europa, adică revenirea la dezastr<u>oasa politică de altă dată. România ar cădea în zona sovietică, ceea ce nu convine Ţării.

O posibilitate de scăpare este că USA este absolut opus<a> în principiu acestei proceduri.

Vineri, 15 decembrie

Dejun la Ambasada Mexicului, în agre<a>bilul apartament al diplomatului, la al 12 **e**lea, etaj, dominând baia Botafogo. Au mai fost la masă Dr. Baz, ministrul mexican al Sănătăţii, cu nevasta, şi cântăreţul Pedro Vargas. Am petrecut câteva ceasuri mexicane pline de nostalgie, cu mâncări din acea ţară, iar când, după-masă, Vargas a început să cânte, ni **s-**au umplut ochii de lacrimi.

A început a fi cald.

<c. 160, p. 344> Sâmbătă, 16 decembrie

Zi de căldură înăbuşitoare, pare-se numai un aperativ de ce va veni. La prânz, am avut lume la masă, ambasadorul Chinei, Ching, pe care l-am cunoscut în México, Navr Bueno de Prado, contesa *însemnări zilnice – 1944*

269

Gonteau Biron şi Salgado Santos, care a scris un articol foarte favorabil pentru mine; zice că va continua.

Seara, bridge la n-ai r, cu o surpriză foarte dezagreabilă, că se juca foarte scump şi că am pierdut.

Din lume, ştiri puţine, americanii au debarcat **într-**o altă insulă din Filipine. Pe restul fronturilor, foarte dârză rezistenţă germană.

Duminică, 17 decembrie

O zi apăsătoare, cu toate că a fost mai puţin cald decât ieri.

Apăsătoare, mai ales de punct de vedere moral. Toţi avem nervi şi

<eu> poate mai mult decât toţi. Eterna lipsă de ştiri, răspunsul din

Portugalia, care nu vine, deci perspectiva de a rămâne aci mult timp, totul este o încordare câteodată <c. 160, p. 345> grea de suportat.

Nu vreau să enervez peste măsură pe ceilalţi, dar am impresia că este o cabală politică, care se tramează prin Maniu-ştirbey cu Anglia şi deci presiunea asupra Portugaliei să mă ţie cât mai departe de

Ţară. Cine ştie, din punct de vedere al politicii interne, poate avea urmări bune. Ceea ce este încurajator este informaţia ce vine prin scrisorile de la Ribeiro, că sentimentele lui Mihăiţă rămân, totdeauna, aceleaşi, dar că este în neputinţă de a avea mâinile libere. Toată după-amiaza, Duduia a jucat pichet cu Ernest şi cu Monique.

Aceste jocuri devin o adevărată comedie, câteodată chiar agasantă, din cauza maniei lui Monique de a vorbi tot timpul şi de a se certa cu bărbatu-său asupra aproape ea> fiecărei levate. Această vorbărie este la ea un lucru nervos şi a devenit atât de exagerat, încât, zilele trecute, nemaigăsind de ce să se lege, a început a face observaţii asupra formei cifrelor.

Luni, 18 <decembrie>

Cu plăcere constat că, după transfuzie, starea sănătăţii <c. 161, p. 346> Duduieei>, deşi nu complet restabilită, **s-**a îmbunătăţit

considerabil. Zi caldă, dar nu insuportabilă.

Am fost poftiţi la prânz de Ursin, care ne-a dat o foarte bună masă românească. Seara, o cină la care am poftit pe Dr. Baz cu nevasta, ambasadorul Mexicului, cu D-na de Davilia şi doctorul Rodríguez Lima, cu D-na Conversaţie plăcută cu Baz, care, sub un exterior rebarbativ, este un om extrem de agreabil. Ca toţi acei cari fac parte din personalul politic actual al Mexicului, are un trecut tulbure, de revoluţionar. La 12 ani, povesteşte el, a fost general în bandele lui Zapata139, dar, în mod excepţional, a studiat, a devenit un doctor de valoare şi şi-a însuşit ceva mai multă cultură decât alţii. Am avut cu el o destul de interesantă conversaţie asupra politicii agrare şi ţărăneşti, mai ales despre necesitatea ca exploatarea agricolă, indiferent de fărâmiţarea proprietăţii, trebuie să se facă pe

270 Carol al II-lea parcele întinse; mi-a spus că aceste idei le promovează şi conducătorul muncitoresc Lombardo Toledano. Am mai vorbit, cu mare admiraţie, de Ávila Camacho, care, prin spiritul lui ponderat, este tocmai omul care-i trebuie Mexicului în momentul <c. 161, p. 347>

de faţă.

Marţi, 19* decembrie

De dimineaţă, ştiri destul de proaste de pe front. Germanii contraatacă cu succes în Luxemburg şi în Belgia, au reuşit să pătrundă adânc în ambele ţări. Cu foarte mare părere de rău, constat că am văzut just, că acea înaintare fulgerătoare a lui Patton, prin Franţa, n-a fost <decât> o retragere voită a germanilor, care au voit să-şi concentreze toate forţele de apărare pe teritoriul naţional, unde dau marea bătălie. Pe niciun front european lucrurile nu par a merge bine, atât în Italia, cât şi în Ungaria, cu toate lăudăriile sovietice, progresiunea este extrem de înceată; Budapesta n-a putut fi cucerită, cu toate că, de săptămâni, se vorbeşte de lupte pe străzile oraşului. Este o oareşiecare> înaintare spre Bratislava, care ar permite o ameninţare asupra Vienei, dar nu este destul de marcată spre a avea încă un efect strategic. Aşa cum am crezut totdeauna, <c. 162, p.

348> lupta ajungând, pentru prima dată de la Napoleon, chiar pe pământul Germaniei, îndârjirea războinică a [l] poporului nemţesc se face din ce în ce mai simţită. Singurul front unde ştirile par a fi mai luminoase este acel al Filipinelor, unde noua debarcare a lui

MacArthur, în Mindoro, progresează în mod favorabil.

Am stat toată ziua acasă, seara, cina la contesa Gonteau Biron, în foarte drăguţul ei apartament, pe Botafogo. Între invitaţi, şi ministrul Veloso, cu care am vorbit ceva politică, explicâ**ndu-**i cine este Maniu.

Miercuri, 20 decembrie

Se apropie Crăciunul şi, până astăzi, nu putusem să-mi fac cumpărăturile. Cel mai greu a fost pentru Duduia, deoarece n-a voit pietre, i-am comandat o foarte frumoasă colecţie de fluturi.

Seara, la masă, i-a venit rău lui Monique; este **într-**o stare nervoasă îngrijorătoare, care a şi fost confirmată de doctorul Cruz

Lima, chemat de Ernest.

<c. 162, p. 349> Joi, 21 decembrie

Vine un prim răspuns de la Pangal, care zice că, lipsind prietenii, nu poate încă face intervenţi<i>le de care a fost însărcinat.

* în textul original este: 20.

MHBHH

Însemnări zilnice – 1944 271

Trebuiam să mergem, astăzi, cu prefectul (primarul) să vizităm

Insula Brocoio, din cauza căldurii, pe care n-o poate suporta

Duduia, am renunţat. Într-adevăr, a fost o zi înăbuşitoare, cu toate că aci, în Copacabana, temperatura este totdeauna mai joasă decât în oraş, din cauza brizei mării, totuşi între 6 şi 11 seara acest vântuleţ dispare şi temperatura devine teribilă.

Moralmente, mă simt destul de apăsat, văd că putinţa de a ne întoarce în Europa devine tot mai slabă şi încep să am un dor nebun de Ţară, lipsa de ştiri, neputinţa de a comunica cu cei de acasă devine tot mai chinuitoare. Ştirile ce se furişează prin ziare sunt atât de searbăde, încât mai nimica <nu> se poate deduce din ele. Ultimele ziceau că trupele româneşti luptă alăturea de cele sovietice în

Slovacia, iar, pe de altă parte, a fost un atentat împotriva vicepreşedintelui <c. 163, p. 350> Consiliului, Petre Groza 40. Ca român şi ca soldat, e colosal de apăsător să fii în aceste vremuri departe de

Ţară.

Vineri, 22 decembrie

Am fost, astăzi de dimineaţă, în oraş, având un rest de cumpărături de Crăciun de făcut, mulţumită lui Dumnezeu, le-am putut duce la bun sfârşit.

După-masă, a venit să mă vază ambasadorul Braziliei în Anglia.

Muniz de Aragão, care, înainte de plecare, l-a văzut pe Tillea. Acesta l-a rugat să-mi facă următoarele comunicări:

1) Că ţine să ia contact cu mine. 2) Că recomandă să nu fiu prea grăbit, căci cu situaţia tulbure din Ţară, din cauza sovieticilor, e primejdios să fac vreo mişcare care să aibă aerul de a fi împotriva lui

Mihăiţă. S-ar putea, astfel, forma două partide, cari ar compromite definitiv viitorul dinastiei. 3) Că sunt un mare atu în chestia românească, dar nu pot întreprinde vreo mişcare decât la sigur. Pe lângă aceasta, ca chestiune de atmosferă, îmi <c. 163, p. 351> spune că grupul de la Londra are sentimente foarte antisovietice, că Tillea mi-e devotat şi că tot timpul mi-a păstrat fotografia la loc de onoare în casă. Ca grup a citat, mai ales, Tillea, amiral Dumitrescu şi lt.

colonel Iliescu. Mişcarea lor, a „României Libere”, n-a reuşit, căci au fost prea multe dezbinări între „grupuleţele” româneşti de acolo.

Totuşi Tillea are o bună poziţie şi e protejat de Foreign Office.

Am vorbit despre splendida atitudine a [l] poporului britanic şi despre adevărul în ce priveşte cauzele pentru cari Hitler n-a atacat

Anglia. Au avut loc, pare-se, într-adevăr două încercări nereușite, acestea au putut să fie oprite mulţumită minelor cu petrol în flăcări, cari ardeau bărcile de invazie germane şi au pricinuit pierderea a

20.000 de oameni. În concluzie, pare-se că cauzele abţinerii de la invazia Angliei ar fi trei: a) Credinţa lui Hitler că va putea supune

272 Carol al II-lea pe englezi prin bombardamentul aerian şi bipeusul submarin; b)

nereuşita acelor două încercări; c) insuficienţa mijloacelor de transport maritim. La aceasta trebuie adăugat<a> o lipsă de calcul din partea Marelui Stat Major German, care credea pe englezi mai puternici <c. 164, p. 352> decât erau.

Seara, mai multă lume la cină: Dom João, Buarque de Macedo.

D-na da Cunha, D-l & d-na Willianseen, D-na Cerquinho (prietena lui Dom João), Constatin şi Carolina Czartoryski, Ursin. Din păcate, Dom João a trebuit să plece devreme, având, mâne, la 5 dimineaţa, o patrulare pentru un convoi. După-masă, s-a jucat bridge.

Sâmbătă, 23 decembrie

Duduia, Ernest şi Monique au fost poftiţi la un ceaiu-bridge, la

D-na Veloso, deci eu am rămas acasă. Am rămas să împodobesc pomul de Crăciun, care nu-i un adevărat brad. Am rămas, mai ales, cu

gândurile mele. M-am gândit la ai noştri din ţară, m-am gândit la prietenii din México, la tot ce-mi lipseşte. Mi-au venit în gând colindele noastre şi m-am simţit atât de trist departe de astea toate.

A venit un al doilea răspuns de la Pangal, care face să se întrevază atâtea dificultăţi şi piedici <c. 164, p. 353> pentru a merge în

Europa, încât m-am simţit tare de tot amărât. Aceasta mi-a dat un cafard teribil, care a dus la o discuţie cu Duduia. Ea a fost foarte rezonabilă şi, trebuie săzic, că m-a convins că, din toate punctele de vedere, cel mai bun lucru este aşteptarea. Nu pot face niciun bine grăbi**ndu-**mă şi, pe de altă parte, acolo, în Europa, viaţa va fi foarte grea. Toate acestea ar fi bune, dacă numai aş putea avea ştiri şi să stabilesc o legătură.

Duminică, 24 decembrie

Ajunul Crăciunului, nu ninge, căci pe aci nu e zăpadă, dar plouă şi e chiar răcoare.

La prânz, suntem poftiţi la Hipodrom, unde ni se dă o mare masă, nu prea m-am distrat. Întors acasă, am urmat cu ritualul obişnuit, am aşezat acele câteva daruri şi am aşteptat ora mesei, la care am poftit pe Ursin, cu nevastă-sa. Duduia mi-a dat un foarte frumos ceas cu calendar, bietul Urdăreanu, cu toată lipsa lui de bani, lucruri frumoase. Colecţia mea de fluturi a avut un su<e>ces enorm şi am fost foarte <c. 165, p. 354> fericit de a fi nimerit aşa de bine darul pentru iubita mea Duduia. Dar, cu toate acestea, a lipsit atmosfera de Crăciun.

Luni, 25 & marţi, 26 decembrie

Afară de ziua de Crăciun, în care am avut la dejun pe Mrs. Frazer, sora lui Mrs. Messersmith, şi bărbatul ei, nimica de însemnat.

Însemnări zilnice – 1944 273

Din multe părţi **s-**a manifestat foarte drăguţ pentru noi. Flori şi bomboane pentru Duduia şi multe telegrame şi cărţi de felicitare, chiar de la persoane complet necunoscute.

Miercuri, 27 decembrie

Cina la Buarque de Macedo. Lume destul de multă, mai mulţi cunoscuţi, între care Dom João. A fost acolo o căldură teribilă, cu toate că a ploeuşat şi că ferestrele erau larg deschise. Recepţie de casă mare, chiar niţel pompoasă, cu lumânări pe masă, în această căldură. Se vede că este casa unor oameni a căror <c. 165, p. 356>

familie are un trecut. Bineînţeles, după-masă **s-**a jucat bridge, iar pentru Ernest **s-**a aranjat o partidă de table, restul a jucat piff-paff.

Pentru situaţia lui financiară, până târziu, Ernest a pierdut, ceea ce a făcut că am trebuit să rămânem până s-a luminat de zi, ca să-şi poată recupera pierderea.

Întoarcerea acasă a fost splendidă, cu răsăritul soarelui deasupra

Oceanului. Lumina, niţel voalată de emanaţiunile de după ploaie, face ca pisajul să aibă un aer misterios, chiar casele, cu 10 – 12 etaje ale Copacabanei, erau frumoase.

Joi, 28 decembrie

Bineînţeles, am stat târziu în pat, de altfel şi aci, ca în México, mă scol foarte greu. Nicio ocupaţie astăzi, afară de <aceea de a termina cu trimiterea cărţilor de Crăciun şi Anul Nou la nenumăraţii prieteni de dincolo de graniţă.

Starea lumii devine din ce în ce mai îngrijorătoare, cu toate că ofensiva germană din Belgia pare a fi fost stăvilită. În Grecia, merge prost, Churchill şi <c. 166, p. 356> Eden s-au dus la Atena, ca să aranjeze lucrurile. Au fost primiţi cu atentate şi nu par a fi ajuns la vreun rezultat practic, căci luptele cu „Ellas" continuă chiar în oraş.

Se vorbeşte de o regenţa sub Mitropolitul Damaskinos141. Pe de altă parte, nici pe acest nou continent nu pare a fi linişte, din cauza atitudinii de independenţă şi de necolaborare a Argentinei. S-a hotărât întrunirea, la México, a cancelarilor Americii, de la care tocmai Argentina să fie exclusă, iniţiativa finală pare a fi fost a lui Padilla. Pentru ţările aşezate mai la Nord, aceasta n-are o importanţă precumpănitoare, dar pentru acelea ca Brazilia, situaţia aceasta de dihonie continentală este extrem de neplăcută, căci economiceşte depinde mult de ea.

Se mai vorbeşte de o întrunire între Churchill, Roosevelt şi

Stalin, care ar fi urmată de una a Naţiunilor Unite. Ne găsim, din nou, în aceeaşi situaţie confuza ca în războiul trecut, din cauza intrării întârziate a USA în luptă, a participării URSS la conflict şi a metodelor şi credinţelor politice, cari diferă. Găsirea unui acord

274

Carol al II-lea echitabil şi satisfăcător pare a fi foarte grea. Totuşi un punct luminos apare la orizont. Franţa începe, din ce în <c. 166, p. 357> ce, a câştiga teren şi a se reface din punctul de vedere internaţional. Acest fapt este extrem de îmbucurător pentru echilibrul politic a<l> lumii viitoare.

Vineri, 29 decembrie

Duduia, din nou, e silită să rămână liniştită, aşa încât sunt obligat să merg fără ea la dejunul oferit de ambasadorul Chinei, Ching.

Ne-a dat o masă chinezească, cu bucate foarte gustoase. Ambasada este oribilă, cu mobile chinezeşti de export, ca **într-**un bordel de lux. Căldura, mai ales în oraş, toridă.

Sâmbătă, 30 decembrie

Tot fără Duduia sunt obligat să ies astăzi, tocmai ziua cea mai plină. Detest acest lucru, mă nelinişteşte şi m-apasă **s-**o las singură acasă.

Dejun la contesa Gonteau Biron, foarte plăcut; între comeseni, fostul ambasador la Paris, Souza Dantas, şi ambasadorul Ecuadorului, şi el un vechi parizian. <c. 167, p. 358> Atmosferă franceză, atât în ce priveşte mâncările, cât şi conversaţia. Una din constatările mele de aci e că societatea, pe lângă că este plăcută, are şi marea calitate, pentru mine, de a avea o conversaţie plăcută şi uşoară. După masă, bridge interesant, în sfârşit am putut ieşi câştigător.

Seara, o serată muzicală la D-na Adalziza Farria, **într-**o casă stil franţuzesc, foarte bine, deşi nu-mi place, în afară de sufragerie, care, într-adevăr, este foarte frumoasă.

Muzică excelentă, executată de D-na Etchevary, vioară, Sinkievicz, piano, şi un foarte bun violoncelist din partea locului. Mai ales mi-a plăcut violonista, este franţuzoaică, elevă a lui Enescu, cu un foarte mare talent şi o sonoritate <pe> cari numai elevii maestrului român o pot dobândi. **S-**au cântat un trio de Beethoven şi unul de

Mendelssohn, o sonată de Mozart, plus o serie de bucăţi de piano, cântate de polonez. Într-adevăr, un concert splendid, care mi-ar fi plăcut şi mai mult dacă draga mea era cu mine

<c. 167, p. 359> Duminică, 31 decembrie

Se sfârşeşte şi acest an, an care a fost plin de nădejdi neîmplinite. Am venit aci, pe aceste meleaguri noi, **într-**o lume necunoscută, care totuşi, dacă distanţa kilometrică nu ne-a apropiat de Ţară, ca atmosferă e mai europeană. Cu toate acestea, în această seară de ajun, am un dor teribil de México, de căsuţa noastră din Coyoacan.

— *Însemnări zilnice* – *1944* 275

de grădina cu acele flori aşa cum erau ele, de prietenii toţi, de acea atmosferă de familie mare, care ne lipseşte aci.

Au trecut aproape 21 de ani de când Duduia şi cu mine suntem

aproape nedespărţiţi, este al 20-lea An Nou pe care-l facem împreună, unele mai bune, altele mai pline de griji. Aceşti 20 de ani n-au alterat cu nimica dragostea noastră şi azi suntem mai strânşi legaţi unul de altul ca oricând.

Am petrecut „Revelionul” liniştiţi, între noi, şi cu o foarte proastă sticlă de şampanie, dăruită de Dembo. Pseudobradul nostru a fost iluminat după tradiţie.

<c. 169, p. 363> Luni, 1 ianuarie începe un an nou, plin de griji, cu toate că se poate întrevedea sfârşitul războiului, totuşi viitorul nu pare luminos, mai ales pentru biata Europă în ruine. Pentru România nu pot spune nimica, neavând o umbră de ştiri precise, tot ce pot face e să nădăjduiesc că va fi bine. Pentru mine, acelaşi viitor nebulos, nu pot face niciun proiect pentru viitor.

O zi foarte caldă, fără niciun eveniment, nici măcar ziare. Contesa Gonteau Biron a venit să ne ureze, Duduieei> şi mie, An Nou fericit, atâta tot.

Marţi, 2 ianuarie

Ziua a început prin a fi de o căldură insuportabilă, după-amiază însă a început a se ridica un vânt rău de tot, cu ploaie, aşa de tare, încât, ferestrele fiind deschise, nu se mai puteau deschide uşile.

Seara, dineu dat de Ctin Czartoryski, la Cazinoul Atlantice

Local simpatic, mâncare foarte bună, show infect. Comeseni foarte plăcuţi, între care ministrul <c. 170, p. 364> Elveţiei, Velloton.

Miercuri, 3 ianuarie

Vremea rea de azi-seară continuă şi azi, a ploeuşat torenţial şi e aproape frig, încât seara, la dineul D-nei da Cunha, ne-am pus smokingul negru. Lume multă, ca de obicei, între care, Dom João.

Souza Dantas, tânăra pereche Czartoryski. Fostul ambasador mi-a spus că ar dori, într-o zi, să aibă o conversaţie politică cu mine.

După-masă, s-a sporit numărul invitaţilor, între care şi un domn

Xantachi, de la Ambasada USA, grec de origine, este de 20 de ani aci în post. Mi-a spus că Messersmith a scris şi ne-a recomandat foarte călduros. A mai spus că are ştiri din România, că Rădescu se sforţează să-şi organizeze ministerul, că Maniu trage sforile şi că protestul anglo-americanilor, în ce priveşte luarea de către sovietici

a ţi] echipamentului exploatărilor petrolifere, a fost serios, dar

că răspunsul a fost că, deoarece era un material adus de germani, confiscarea lui este legală şi că producţia nu va scădea. <c. 170, p. 365>

Ca în México, s-a jucat bridge.

Joi, 4 ianuarie

Vremea s-a îmbunătăţit şi n-a fost prea cald. Duduia e obosită, aşa încât am rămas acasă.

Niciun eveniment, nici ştiri interesante.

Vineri, 5 ianuarie

Până pe seara vremea s-a ţinut destul de răcoare, noaptea însă a fost grea, n-am putut dormi până la 4 dimineaţa. Lui Ernest i-a fost destul de rău, o slăbire generală, din cauza abuzului de sulfadiazină, care a luat-o fără a se păzi cu contrareactivul, care este vitamina C.

Incontestabil, aceste clime sunt foarte grele şi trebuie să ai o sănătate de fier ca să rezişti. Am stat acasă, scriind şi citind.

Ştiri din lume, multe şi diverse. Atacul german în Belgia pare a fi complet înfrânt şi Armata a 3-a americană a trecut la o contraofensivă care <c. 171, p. 366> progresează încet, cu toate marile mijloace pe care Eisenb. OTV.er le-a pus în joc. S-a procedat la o reorganizare a Comandamentului, <lui> Montgomery încredinţându-i-se sectorul Nord, în care intră şi mari unităţi USA. În Italia, mici înaintări locale. La Budapesta, crâncene lupte de stradă, al căror rezultat va fi completa distrugere a [l] oraşului, păcat. Din Ţară, două ştiri: N. Caranfil, în nu ştiu ce calitate, a fost trimis la Londra, iar Jean Paul-Boncour a fost numit reprezentantul Franţei la Bucureşti. Războiul pare a se prelungi peste termenele aşteptate.

Sâmbătă, 6 ianuarie

Stranie Bobotează, cu căldură. Parcă dinadins a fost, astăzi, o zi mai caldă decât altele, noaptea însă a ploeuşat.

Ziarele publică un recent discurs al lui Roosevelt, foarte interesant şi foarte bun. Răspunde la multe critici ce i s-au făcut, răspunde, mai ales, la grija pe care o împărtăşeam şi eu, că frumoasele <c.

171, p. 367> principii ale Chartei Atlantice vor fi date uitării.

Dimpotrivă, în mod foarte hotărât, afirmă că aceste principii stau la baza politicii externe a [le] USA. În aceasta văd ramura de măslin ce se întinde lumii, o nădejde de scăpare pentru naţiunile mici şi slabe, între care, din nenorocire, va trebui socotită şi România de mâne.

Seara, urmând tradiţia, am aprins, pentru câteva minute, pomul, care va fi scos mâne. Au trecut astfel şi aceste zile de sărbători, zile cari în copilăria noastră însemnau aşa de mult, căci, într-adevăr.

puteai să te odihneşti şi, mai ales, să petreci după lunile de şcoală.

Erau şi zile de adevărată sărbătoare a [l] sufletului. Mi-e, câte o dată, un dor aşa de nebun după acele zile fericite şi pline de entuziasm ale adolescenţei.

Duminică, 7 ianuarie

Zi liniştită, Duduieei> nu i-a fost bine, am citit mult şi am scris câteva scrisori. Vremea, ceva mai răcoroasă, a plouat după-amiază.

<c. 172, p. 368> Luni, 8 ianuarie

Am poftit, la prânz, pe ambasadorul Braziliei pe lângă Curtea engleză, dl. Moniz de Aragão, cu nevasta. E acela care, acuma vreo două săptămâni de zile, mi-a adus mesagii de la Tillea. Cum am mâncat în apartament, am putut sta niţel de vorbă. I-am dat o scrisoare pentru Mignon şi mesagii de răspuns lui Tillea. Să nu crează că voi face ceva nechibzuit, că, dacă îi e teamă de URSS, să intereseze cât mai mult pe englezi în soarta României, dar să nu uite că

URSS este azi o realitate şi că ne e vecină. Să păstreze contactul cu

Beneš, deoarece l-a stabilit, şi să-mi trimită informaţii. Pe urmă, **s**-a vorbit despre lucruri din Anglia, despre situaţia politică de acolo. Cu toate atacurile laburiştilor împotriva lui Churchill, el va dura până la sfârşitul războiului, fiind o necesitate. După războiu' însă, crede că va fi, hotărât, o schimbare de guvern, atât în Anglia cât şi în USA. Roosevelt începe a fi obosit. În Anglia, după Churchill, singurul om de prestigiu este Eden.

Interesante au fost şi ştirile ce mi le-a dat asupra situaţiei iugoslave. Pare-se că Peter Kins fiind la Cairo, Tito a trimis o delegaţie ca să stea de vorbă cu <c. 172, p. 369> el. Puric a făcut prostia de a nu o primi, contând că, cu sprijinul Guvernului Britanic, va putea să-l susţie pe Mihailović, însă, la sfârşit, a trecut să-l susţie pe Tito.

Propunerile cu care venise [ră] delegaţia erau rezonabile, cereau ca

Peter Kins să se transporte pe teritoriul iugoslav, pu**nându-**se

astfel în capul luptei şi unificând cele două fracţiuni. În loc de a face aceasta, a plecat la Londra, unde **s-**a căsătorit. Această procedare a produs foarte multă nemulţumire şi i-a îngreunat foarte mult situaţia. Vorbind despre Beneš, mi-a spus că începe a fi foarte îngrijorat de atitudinea Sovietelor în chestiunea Slovaciei. Pe urmă, răspunzând la o întrebare a mea, spune că poziţia lui Bertie este excelentă şi că Churchill se consultă conţinu<u> cu el şi chiar ascultă de sugestiunile lui. Pentru Regina Elizabeta are o foarte mare admiraţie şi că e adorată.

Însemnări zilnice – 1945 279

Marţi, 9 ianuarie

Am fost poftiţi de principele Sanguszko şi de contesa Gonteau

Biron, să dejunăm în pădurea <c. 173, p. 370> Tijuca. Ne-au dus **într-**un loc delicios, unde este un fel de restaurant, aranjat cu cel mai perfect gust de D-l Raymundo Castro Maes. Un adevărat loc de odihnă, în care poţi să scapi de căldurile oraşului. Ca aer, ca cântece de păsări, mi-a amintit mult Sinaia. Afară de grupul nostru, mai erau poftiţi şi ministrul Iranului, Azodi, cu nevastă-sa. Deşi orientali foarte vioi, atât ca minte cât şi ca trup. **S-**a jucat bridge [bridge]

În aerul curat. Seara, la întoarcere, am cinat la un restaurant de pe coasta numită João.

Am aflat că, zilele acestea, era să aibă loc o sediţiune* militară şi că capul ei, generalul Gomez, a fost făcut dispărut tocmai la timp.

Cu tot binele ce l-a făcut Preşedintele Getulio Vargas142, **s-**au produs multe nemulţumiri, mai ales din cauza necinstei unor colaboratori ai săi, şi poziţia lui este mai puţin sigură decât credeau unii.

Ziarele aduc ştirea că azi **s-**a terminat procesul „României Libere" şi că cei trei acuzaţi ar fi fost condamnaţi. Este o porcărie împotriva oricărui spirit de dreptate, voi trebui să reacţionez, nu ştiu încă cum, mai ales că Presa mă implică în această cauză.

<c. 173, p. 371> Miercuri, 10 ianuarie

Zi nu prea caldă, am stat acasă şi am citit o carte splendidă, *Jean*

Barrois, de Roger Martin du Gard143. Deşi modernă, o lucrare cum nu **s-**a mai scris demult. Seara, dineu, la care am poftit pe Nobre de

Mello, ambasadorul Portugaliei, cu nevasta, născută Macry din

Galaţi; Secretarul General de la Itamarati, Macedo Suárez, cu D-na, singura portugheză frumoasă ce am văz**ut-**o; contesa Gonteau

Biron şi principele Sanguszko. Lume bine asortată şi foarte bună companie. A fost o seară plăcută, pe care am terminat-o în Golden

Room, boita" " hotelului, unde am văzut un show destul de bun, ilustrând scene din clasicul carnaval, cari, în aceşti ani de război, n-a mai avut loc. Luptele pe toate fronturile continuă, crâncene; la

Budapesta, cu preţul distrugerii frumosului oraş, ultimele rezistenţe germane n-au putut fi învinse. MacArthur a debarcat cu su<e>ces pe insula Luzon din Filipine144.

<c. 174, p. 372> Joi, 11 ianuarie

Am citit mult dintr-o carte foarte interesantă şi bună asupra Iugoslaviei. Sub pretextul unei descripţii a ţării, face continue incur

— Revoltă, răzvrătire.

** Cabaretul; din fr. *boîte de nuit*.

280 Carol al II-leasiuni în istoria şi politica ţării, e o admirabilă operă de propagandă, am regretul că niciun străin n-a scris aşa ceva asupra României, cum e *Black Lamb and Gray Falcon*, ar fi fost atât de util.

Seara, a venit D-na Buarque de Macedo să-şi iee rămas bun, pleacă pentru câtva timp să se odihnească la Petropolis. A vorbit fără perdea asupra politicii interne, de fapt a făcut o vehementă critică a [l] regimului al cărui funcţionar este bărbatul ei. 0<r> fi multe lucruri adevărate în ceea ce spune ea, dar ceea ce a provocat nemulţumirea ei şi a majorităţii din aşa-numita societate este nepriceperea lor a politicii sociale, poate exagerate, făcută de Vargas. Probabil ceea ce e adevărat este marea corupţie a [l] anturajului şi, mai ales, a [l] fratelui său, Benjamin, şi că reformele se fac cam prea **într**-un ritm revoluţionar.

Pare-se că sediţiunea lui Gomez a fost ceva mai răspândită decât **s**-a spus la început şi **s**-a [u] făcut un <c. 174, p. 373> foarte mare număr de arestări în cercurile societăţii. Este fatalitatea tuturor acestor regimuri autoritare că, după o epocă de adevărată binefacere, sunt silite să recurgă la aceste măsuri ca să se menţie. Oricare ar fi greşeala regimului, este una şi mai mare a-l răsturna în aceste timpuri, când ţara face eforturi pentru război.

Vineri, 12 ianuarie

Am stat acasă, am citit şi am scris. Duduia şi-a făcut corespondenţa şi eu i-am dat o mână de ajutor. Cu foarte mare bucurie am aflat că Nan Conway a fost făcută Dame Comander al B.E., drept

răsplată pentru marea muncă depusă în timpul războiului pentru ţara ei; e distincţie binemeritată.

Sovieticii au început o nouă ofensivă pe întregul lor front, dar la Budapesta tot n-au reuşit să reducă ultimele insule de rezistenţă. În Belgia, Montgomery coordonând atacurile, Von Rundstedt se retrage pe toată linia, dar germanii au pronunţat un atac în Sudul Alsaciei. <c. 175, p. 374>în Luzon, MacArthur pare a progresa bine şi fără prea mari greutăţi.

Sâmbăta, 13 ianuarie

Contesa Gonteau Biron şi principele Sanguszko ne-au poftit să dejunăm **într-**un mic restaurant din hale, „Alba Mar", unde se serveşte mai ales pescărie. E un local frecuentat mai mult de intelectuali. De două zile plouă, încât temperatura e mai suportabilă.

După-masă, am vizitat câteva frumoase biserici mănăstireşti. Prima, São Bento, a Benedectinilor, iar pe urmă São Antonio, a Franciscanilor. Mănăstirile în sine n-au nimica deosebit, dar bisericile, mai ales ace<e>a a [l] celui de al treilea ordin franciscan este o splendoare. **Într-**un stil baroc foarte elegant şi foarte bogat, se vede

că a fost clădit<a> în momentul primei furii de aur a colonizării, şi se vede că era din belşug. În general, multe din aceste biserici baroce nu-mi plac, dar în faţa acesteia mă-închin. E un lucru îmbucurător <c. 175, p. 375> de a vedea că aci, în Brazilia, biserica nu e numai respectată, dar şi protejată şi, cu toate acestea, nu există clericalism, nu există biserică de stat, toate confesiunile sunt libere şi tolerate.

De ieri am început să ventilăm ide<e>a de a ne muta din hotel, dacă putem găsi o casă care să ne convie. Contesa, care din ce în ce se ocupă mai mult de noi, ne-a propus să vizităm una. Într-adevăr, dacă am putea **s-**o luăm ar fi bine, este frumoasă şi plăcută, are şi grădină pentru nenorociţii noştri de câni, cari suferă şi mai mult decât noi de hotel.

Duminică, 14 ianuarie

Masă şi bridge la Bebe Cerquinho. Casă frumoasă, lume plăcută, între care Dom João şi Ctin Czartoryski, masă bună, bridge pasibil, deşi am câştigat. După-masă, a venit şi Xantachi, mi-a spus că, după ştirile

din Ţară, Mihăiţă ar fi mulţumit de conversaţi<i>le ce le-ar fi avut cu comisarul URSS. Rolul lui Rădescu ar fi, mai <c. 176, p. 376> ales, de a pedepsi pe vinovaţi, pedeapsă care **s**-ar întinde şi asupra colaboratorilor la mişcarea renaşterii din 1938 şi a schimbării Constituţiei.

Aci se vede foarte clar mâna lui Maniu şi a lui Brătianu şi că Rădescu n-are nicio capacitate politică, fiind unealta lor, mai ales a [l]

primului. Cu aceste sisteme nu se ajunge la nicio pacificare, ci se sapă mai adânc prăpastia politică. Sub scutul aşa-numitei democraţii, se deschid larg porţile unor meschine răzbunări personale. E

clar că se îndreaptă şi împotriva mea. Dacă lovitura reuşeşte, majoritatea personalului politic al Ţării este scos din joc. Desigur că aceasta va provoca o reacţiune, dar cine trebuie să se bucure mai ales este ce a mai rămas din Garda de Fier.

Seara, dramă canină, Assu a atacat pe Magali, care, apărâ**ndu**-se, i-a scos un ochiu' din orbită. Din fericire, veterinarul a putut să-l puie la loc şi nu riscă să piarză vederea. Am stat toată noaptea **s**-o veghez pe mititica şi nu m-am culcat decât când răsărea soarele.

Spectacol minunat deasupra mării, cu tonalităţi de roşu nemaivăzute.

<c. 176, p. 377> Luni, 16 – marţi, 17 ianuarie

Grija de căpetenie, azi, a fost biata Assu. Veterinarii nu sunt de acord dacă da sau nu îşi va păstra vederea. A intrat, din fericire, în grija veterinarului curant, mă simt mai liniştit. Ca şi un copil, simţi**ndu**-se bolnavă, se lasă alintată, deşi mi-e milă de ea, îmi vine, câteodată, să râd. Poate, mai târziu, unii citind aceste reflexii asupra

282

Carol al II-lea cânilor, se vor mira, dar aceste animale joacă un rol aşa de mare în viaţa noastră zilnică, sunt nişte tovarăşi, sunt adevăraţi prieteni nedezlipiţi, sunt copiii noştri. Eu nu pot pricepe oamenii cari pot trăi fără câni.

Sovieticii au pornit o nouă ofensivă pe tot frontul, din nou unul din acele atacuri bine pregătite, duse cu energie şi cu voinţa de a pătrunde, cari întotdeauna au reuşit. De astă dată, cu adevărat lupta începe a se da pe teritoriul german, în Prusia Orientală.

Marţi am fost în oraş după cumpărături mărunte, dar necesare, am găsit mai tot ce căutam. **S**-au ivit tot felul de complicaţii pentru casa <pe> care o doream, încât n-o vom putea avea.

<c. 177, p. 378> Miercuri, 17 ianuarie

Dejun la Asociaţia Presei Braziliene (A.B.I.), dat că] de preşedintele ei, D-l Moses, în frumosul ei local. Macedo Suárez a ţinut, cu tot dinadinsul, ca Duduia să iee parte. Cum s-au> schimbat lucrurile şi ce bună lecţie pentru cei de la noi, cari n-o acopereau decât de ocară şi calomnii. Dacă numai Domnii Maniu & Co ar putea şi ar voi să vază. D-l Moses este un tip născut în Austria, pare-se creştin, cu un ochiu' privind făina şi altul slănina, e plin de vioiciune şi de amabilitate şi foarte mândru de această operă, care este localul asociaţiei. Birou, loc de întâlnire, club şi restaurant, este nu numai un centru de odihnă şi de lucru al ziariştilor, dar şi unul pentru educaţia lor.

După-masă, am fost să mai vedem o casă, era oribilă, nu prea avem noroc în această privinţă. Ni se propune acuma să cumpărăm, dar ceea ce ni se înfăţişează este urât şi, mai ales, cu preţuri care depăşesc cu mult mijloacele mele, din ce în ce mai reduse.

Înaintarea Armatei Roşii este viguroasă, aşa cum m-aşteptam, a ocupat Varşovia şi Cracovia145. Biata Varşovia, acea cetate mândră şi frumoasă, nu mai <c. 177, p. 379> este decât un câmp de ruine, o amintire în care, după spusele ziariştilor, nu mai este picior de om viu. Distrugerea de către germani a fost sistematică şi completată de Soviete, a fost transformat<a> **într**-un adevărat oraş martir. Se repetă istoria, priveam cu oareşicare mirare când învăţam că falnice metropole, ca Cartagina, Sarmizegetusa, Ierusalim, au fost rase de către cuceritor, îmi puneam, cu oareşicare îndoială, întrebare<a> că cum era oare aşa ceva cu putinţă şi iată că ne este dat să trăim şi noi aceste crime. Acelaşi lucru pare-se că se întâmplă şi cu Budapesta.

Istoria se mai repetă prin aceea că invazia distrugătoare este a unor barbari germanici, astăzi a unor barbari cari au la îndemână tot aparatul ştiinţei. Fuseseră supranumiţi, în războiul trecut, „Hunii" de către englezi, dar ceea ce a fost acuma 30 de ani şi legendara cruzime a lui Attila nu sunt decât floare la ureche fată de bestialitatea şi *torânsemnări zilnice – 1945* 283

turile rafinate aplicate de germanii de astăzi. Ce moştenire de neuitat de ură vor lăsa ei generaţi<i>lor viitoare. Un Goethe, un Schiller, un Heine ar voi să se scoale din mormânt şi să strige în fâta lumii: „Dar aceasta <c. 178, p. 380> nu este Germania noastră, ace<e>a pe care am cântat-o noi, nu este ţara limbii pe care am vorbit-o", nu e adevărat, nu este ţara lor, ci este Marea Germanie.

Joi, 18 – sâmbătă, 20 ianuarie

Assu merge spre bine, revine la viaţă şi participă la evenimentele casei. Au fost trei zile extrem de calde, înăbuşitoare. Vineri, la masă.

Popovici, cancelarul Legaţiei, cu nevastă-sa, o braziliancă, care pare a fi o coată. Sâmbătă, a venit în vizită Dom João, l-am uimit cu cele ce i-am povestit despre vânătorile la noi în Ţară. Goana după casă nu dă niciun rezultat.

Duminică, 21 ianuarie

Tot chestiunea casei domină. Ernest a alergat toată ziua şi se întoarce, seara, cu un rezultat pe care-l crede bun. E vorba de una destul de mare <c. 178, p. 381> sus, pe Corcovado, care s-ar putea avea pentru preţul foarte atrăgător de 1 cento pe lună. Duduia, care este astăzi într-o stare de nervi teribilă, nu vrea s-auză de nimica.

Trebuie să zic că a fost o zi teribil de caldă, ca cele mai arzătoare de la noi, în plus, umiditatea, care te face să te simţi lipicios, temperatură şi atmosferă dintre cele mai dezagreabile şi cari enervează pe oricine; –”.

M-am gândit mult, astăzi, asupra viitorului, nu prea îl văd luminos, cu această formă de „democraţie” extremistă nu prea văd ce va putea ieşi. În Ţară, azi, domină Maniu-Brătianu şi o şleahtă de duşmani ai mei. Anglia face republicanism în afară, nu prea văd speranţe să mă pot întoarce aşa curând acasă. Reiau un gând vechi al meu, de a mă stabili în Argentina, unde, eventual, pot face o colonie agricolă românească. După câte pot culege, este încă singura ţară unde poţi să trăieşti mai mult sau mai puţin liniştit şi unde poţi să-ţi câştigi viaţa în mod frumos. Situaţia încurcată faţă de acei cari se luptă cu Germania face imposibil ca în <c. 179, p. 382> momentul de faţă <să merg> acolo.

Luni, 22 ianuarie

Duduia mai calmă azi, deci mâne mă voi duce să văd casa în chestie. După-masă, am fost poftiţi de contesa Gonteau Biron să jucăm bridge, la Country Club. Duduia nu s-a simţit destul de bine şi nici dorinţa ei de a veni la cină nu s-a realizat. Am jucat un bridge foarte agreabil, cu contesa, D-na Meghe şi un domn, Borges. N-a

284 Carol al II-lea

fost prea cald, dar mă simt aşa de stingher când ies fără Duduia.

Pentru dineu au mai venit, Souza Dantas, restul familiei Meghe,

principele Sanguszko, Ernest cu Monique şi prefectul Poliţiei, care seamănă, leit, cu Ghelmegeanu; masă excelentă.

Ca ştiri, continua înaintare a sovieticilor, care, pe de o parte, au ajuns la Poznan şi, pe de alta, se apropie de Breslau. Cu ungurii s-a încheiat un armistiţiu, prin care, între altele, trebuie să restituie teritorii<i>le ce le-au luat de la noi: români, cehi şi iugoslavi. Pe frontul de Vest s-a reluat ce 179, p. 383> tot terenul ce fusese pierdut prin ofensiva lui Rundstedt, dar, ca întotdeauna, ritmul aci este mult mai încet. Chestiunea iugoslavă se complică, Peter Kins neadmiţând înţelegerea cu Subasici. Tito l-a demis pe primul, dar acesta nu recunoaşte această demisie forţată, nu prea ştiu ce va ieşi de aci.

Marţi, 23 ianuarie

O zi mai mult răcoroasă, a ploeuşat torenţial. Dimineaţa, m-am dus să văd casa de pe Corcovado, nu mi-a plăcut. Este anexa unui hotel şi trebuie trecut prin acesta spre a ajunge la ea, e departe şi drumul e greu, e gol şi va trebui făcut mult ca să fie locuibil<a>.

La întoarcere, am trecut prin pădurea Tijuca şi, din nou, am văzut ce frumoasă e. Adevărată pădure tropicală, plină de flori, pentru prima dată am văzut unul dintre frumoşii fluturi albaştri brazilieni.

Deci nici această tentativa cu casa n-a reuşit.

Ca ştiri, important<a> este atitudinea de opoziţie <c. 180, p.

384> a lui Subasici faţă de hotărârile regale, aceasta poate să aducă după sine demiterea lui Peter Kins, cel puţin provizorie. Dar, azi, un suveran demis prea greu se poate reîntoarce.

Miercuri, 24 ianuarie în sfârşit, mergem şi ia Petropolis, invitaţi fiind de Dom João.

Drumul până acolo este excelent şi frumos, urci pe munte printre fiori şi arbori, vegetaţie tropicală. Specialitatea aci sunt hortensi<i>

le, care, din păcate, erau în bună parte trecute. Localitatea, în sine, mai puţin frumoasă decât m-aşteptam, aerul însă e bun şi curat.

Fusese vechea reşedinţă a împăraţilor, mai ales a [l] lui Pedro 1114.

Ne-am dus întâiu la catedrală, unde am depus o coroană la mormântul împăratului mai sus numit. Pe urmă, la Muzeul Imperial, instalat în fostul palat al lui Pedro II. E interesant, mai ales ca un omagiu adus acelor suverani cari au făcut mărirea Braziliei. Deşi astăzi este o Republică, se vede că aşa-zisa revoluţie, care a dus la

<c. 180, p. 385> abdicarea ultimului împărat, a fost mai mult un a<e>cident politic, decât o mişcare populară.

După această vizită, ne-am dus să dejunăm la prieteni ai lui

Dom João, D-l & D-na Snell. El e englez de origine, bunicul său

stabilit aci, este proprietarul unor mari fabrici de bere din São Paulo. Ea este din familia Bülow, de origine germano-daneză, însă născută aci, e pasionată după cai şi, nu numai călăreşte splendid, dar şi dresează cu mult talent. Au şi o fată, Flora, cu un aspect de curvă, îşi pictează obrazul în mod exagerat, dar este şi pictoriţă cu destul de mult talent. Casa este adorabilă, cu lucruri frumoase în ea, tot aşa şi grădina, totul este frumos şi plăcut. Un mic colţ de lume în care ai fi fericit să locuieşti. Am petrecut o după-amiază adorabilă, odihnindu-ne în aerul curat şi jucând bridge. S-a terminat prin a ne arăta filme în culori, luate de stăpâna casei, cu frumoase vederi din ţară, mai ales de la Cabo Frio.

Ca ştiri din lume, tot situaţia gravă din Iugoslavia, unde Subasici a dat complet mâna cu Tito, şi din Birmania, unde s-a reuşit de a se <c. 181, p. 386> degaja „Burma Road” şi deci a se restabili legătura cu China.

Joi, 25 ianuarie

Efortul drumului la Petropolis, într-o singură zi, a fost prea mult pentru Duduia, aşa încât, astăzi, s-a simţit destul de rău şi a trebuit să rămâie în pat.

După-masă, a venit să mă vază un american, Bill Arthur, care lucrase în Ţară cu firma lui Nicu Butculescu, la fortificaţii şi la alte lucrări de terasament. îl văzusem, pare-se, în Ţară, când conducea unele lucrări în regiunea Mamaia. E tipul caracteristic al americanului mijlociu, fără prea mare orizont, fără prea multe maniere, destul de familiar, dar cu un suflet prietenos şi entuziast. M-a mişcat prin felul plin de dragoste cu care vorbeşte despre România, zice că, dintre toate ţările pe care le-a cunoscut, e ace<e>a pe care a iubit-o mai mult. Mâncările, vinurile, toate i-au plăcut, afară de ardeleni, şi n-are decât un vis: să se reîntoarcă. Pe urmă, mi-a vorbit de nedreptate<a> ce <c. 181, p. 387> mi s-a făcut mie şi Ţării prin prostia ziarelor, cari ne-au expus marelui public într-o lumină complet falsă, el, care a fost acolo, ştie ce este România şi ce am făcut eu. El a rămas în România până în

primăvara 1941 şi a plecat împreună cu Legaţia Britanică. Povesteşte cum, după plecarea mea, a fost imediat o reacţiune, căci toate au început a dispărea de pe piaţă, pe de o parte, luate de nemţi, iar pe de alta, de Garda de Fier, care organizase un baraj împrejurul Bucureştiului şi confiscau toate alimentele în folosul lor. Antonescu ar fi pierdut mult din popularitatea lui, mai ales în Armată, prin faptul că, întorcându-se de la

Berchtesgaden, în loc de a descinde în uniformă, s-a dat jos în cămaşa verde.

286 Carol al II-lea

Seara, cină la ministrul Iranului, Azodi. Foarte cald, chiar pe când se juca bridge pe terasă. Între comeseni, ambasadorul Chinei.

Ching, şi ministrul turc, Chamal, om plăcut şi deştept.

Ce a dominat însă ziua e ştirea primită, seara, că Umansky, nevastă-sa şi mai mulţi membri ai Ambasadei au fost ucişiîntruna<e>cident de avion la México, când plecau în Costa Rica. După decolare, pare-se că s-ar fi produs o explozie, <c. 182, p. 388> care a prăbuşit avionul la pământ. E o întâmplare mai mult decât stranie şi care permite orice suspiciune. Umansky era unul din diplomaţii de frunte ai URSS şi începea a extinde foarte mult influenţa sovietică în America Centrală. Unii chiar ziceau că era unul dintre cele 5

persoane de frunte ale URSS. Era deştept, pricepea repede, deşi era repezit şi uneori sărea peste gard.

Vineri, 26 ianuarie

E foarte cald astăzi. Duduia tot nu se simte bine, încât nu poate merge la dejunul contesei Gonteau Biron. A fost, ca întotdeauna, o masă excelentă şi, în plus, comeseni plăcuţi şi interesanţi. Între ei, ambasadorul Muniz de Aragão, Prado, reprezentantul Perú-ului.

Chamal al Turciei şi consilierul Ambasadei Franceze, Bell. Ca întotdeauna, conversaţie uşoară şi agreabilă. Toţi sunt convinşi că în a<e>cidentul mortal al lui Umansky este ceva foarte suspicios, dar asupra autorului probabil este o tăcere mormântală. Am <c. 182, p.

389> vorbit cu Aragão, care vede în înaintarea fulgerătore a Armatei Roşii, nu numai o splendidă operaţiune militară, dar şi o manevră politică, ca să fie primii cari să ajungă la Berlin, putând astfel spune un cuvânt hotărâtor de acolo. Am mai vorbit despre situaţia în Iugoslavia, care pare a merge mai bine, Subasici stă, din nou, de vorbă

cu Peter Kins. Pare-se că acesta este foarte încăpăţânat, nu vrea să asculte nici de Mignon şi este sub influenţa intrigantă a

Aspasiei, care nu prea este deşteaptă. Mi-a mai spus că George a<l>

Greciei nu prea o duce bine cu sănătatea. Am vorbit şi cu Bell, care este un prieten intim a<l> lui Garreau Dombosle, spune că Franţa reia şi că poziţia lui de Gaulle este tot mai puternică.

Sâmbătă, 27 ianuarie

Plouă torenţial, încât prima parte a zilei este mai agreabilă, spre seară însă se încălzeşte din nou. La dejun, ambasadorul Mexicului.

Davilla, care pleacă în câteva zile. îl rog să ducă mesagii <c. 183, p.

390> din parte-mi lui Camacho, Padilla şi Tello. Este foarte plictisit că a<e>cidentul lui Umansky să se fi produs pe teritoriul mexican.

Spre seară, contesa Gonteau Biron, drăguţă ca întotdeauna, vine s-o vază pe Duduia.

Ştiri: înaintări peste tot.

— *Însemnări zilnice – 1945* 287

Pe când eram la masă, consilierul mexican primeşte ştirea că ambasadorul Poloniei la México, Neumann, a murit subit, azi-seară, de un atac de inimă. Încă unul care se duce. Aşa, tam-nisam, mi-a fost duşman, criticând tot ce făceam şi acuzându-mă c-am fost eu cauza întregului dezastru din Europa.

Duminică, 28 ianuarie

Zi foarte caldă şi care a bătut recordul umezelie în Dimineaţa, plaja era neagră de lume.

Luni, 29 ianuarie

După o noapte îngrozitoare, o zi de adevărată căldură <c. 183, p. 391> tropicală, umed şi fără un pic de aer, foarte greu de suportat. Mai ales pentru Duduia este un chin şi nu pot s-o fac să se mişte la munte, mai ales că n-avem casă. Un lucru bun pentru prestigiul meu este că Urdăreanu a fost poftit la dejunul dat de Itamarati pentru ambasadorul Davilla, care pleacă. I s-a dat un loc foarte bun, imediat după cei sărbătoriţi. Am putut, în acest timp, obţine şi numerele diplomatice pentru maşini, ca în México.

Ca ştiri, aşa un noian de vorbărie în ziare, încât nu ştiu ce trebuie reţinut şi ce lepădat. Unele ştiri din ţări neutre par a indica că

în Germania este o foarte puternică mişcare pentru încheierea unui armistiţiu, se vorbeşte chiar de unii trimişi oficioşi, cari să facă mişcări de apropiere. Răspunsul Aliaţilor este stereotip, predare necondiţionată. Pe de altă parte, se zice că Hitler nu vrea să auză de aşa ceva şi că menţine ide<e>a de rezistenţă până la capăt, în munţii

Bavariei. Aceasta înseamnă, într-adevăr, o luptă de exterminare, cu atât mai bine.

<c. 184, p. 392> Marţi, 30 ianuarie

Din nou o zi caldă şi extrem de umedă. Până pe seară, citit şi citit ştiri. Înaintarea sovieticilor continuă, ar fi ajuns la Kustrin, deci la 85 klm de Berlin. Situaţia Germaniei începe a fi foarte grea, cu toată vorbăria optimistă a lui Hitler. Sunt încolţiţi din toate părţile, cu sistemul lor de comunicaţii aproape complet distrus. Poziţia lor militară e aproape disperată, pare-se că Statul Major realizează acesta stare de lucruri, care este înrăutăţită încă de frigul iernii şi de numărul refugiaţilor, care, în Belgia şi Franţa, sunt pe drumuri. Ca operaţiuni, o rezistenţă este tacticeşte încă posibilă, o rezistenţă care va întârzia poate sfârşitul fatal, dar care nu va putea da niciodată victoria armelor germane. În toată această situaţie este, pentru mine, un mare punct de întrebare, de ce nu se produce nicio mişcare în Austria? Cred că e, în mare parte, vina Aliaţilor, cari n-au

288

Carol al II-lea dat suficient sprijin mişcărilor libere cari ar fi putut să organizeze ceva.

La 5, muzica la D-na Meghe. Cântă Szering şi <c. 184, p. 393>

fata gazdei. Păcat că tânărul violonist, care, incontestabil, are mult talent, are un instrument care nu-i la înălţime. D-ra Suzanne

Meghe, grand prix al Conservatorului din Paris, cântă cu talent şi sobrietate, îi lipseşte niţel sentimentul.

Am terminat seara cu o masă <pe> care ne-a dat-o Ernest la restaurantul „Atlantico”, la care a poftit pe contesa Gonteau Biron şi Sanguszko.

Miercuri, 31 ianuarie

Zi foarte caldă până pe seară, când a izbucnit o furtună teribilă, cu tunete şi trăsnete nemaipomenite.

Ca ştiri, probabil începutul conferinţei celor trei, Roosevelt.

Churchill şi Stalin. Locul de întâlnire nu va fi Roma, cum se anunţase dinadins, în mod fals, ci la Hetouan în Egipt. Se mai anunţă

începutul unei ofensive a lui Eisenhower asupra „Liniei Siegfried”, pare-se că Aliaţii se apropie de Köln.

Seara, mare dineu oferit de noi în Golden <c. 185, p. 394>

Room. Astfel ne-am achitat de multe obligaţiuni. Au fost: Dom

João, Olgierd, Mechtilde, Constantin şi Caroline Czartoryski.

Buarque de Macedo, Laze, Contesa Gonteau Biron, Sanguszko, Dna şi D-l Faria, Souza Dantas şi D-na Lazo. Atmosfera plăcută, toată lumea avea aerul de a petrece”.

<c. 187, p. 1> Joi, 1 februarie 1945

A fost o zi mai răcoroasă, activitate aproape nulă. Eu am lucrat la un index al acestor însemnări zilnice. Recitind unele pagini, m-a apucat un dor nebun de México, de casa şi grădina din Coyoacan, de toţi prietenii de acolo. Dar mai dor încă, un dor care nu se şterge din inimă, mi-a fost de iubita noastră Pussy, de Omuleţul nostru atât de drag, de acel tovarăş, iubitor, incomparabil, supus. Golul ce a lăsat pentru Duduia şi mine moartea acestei căţeluşe nu se poate umple, cu toate că Fluffy, mica thebetiană face tot ce poate să-l

umple. Ea a devenit umbra mea, unde mă duc e şi ea. Vorbind de câni, Boris cel mare are o frică îngrozitoare de ploaie, ieri, cu prilejul furtunii, **s-**a speriat atâta, încât, neputâ**ndu-**se vârî sub pat, a căutat ultimul refugiu în bidet”.

— Aici se încheie voi. 11 F al însemnărilor şi începe volumul 11 G, care cuprinde perioada 1 februarie 1945 – 27 februarie 1946.

* * În franceză, *vas pentru toaleta intimă*; în română, *bideu*.

Ca ştiri, este mai ales înaintarea sovieticilor, care se grăbesc să ajungă cât mai repede la Berlin şi sunt mulţi sorţi că vor fi acolo înaintea anglo-saxonilor, cari merg foarte încet. Întrunirea celor trei.

Churchill, Roosevelt, Stalin, are loc **într-**o <c. 188, p. 2> localitate care nu se cunoaşte; se vorbeşte şi de România, unii zic Constanţa, alţii Bucureşti. Se vede ca siguranţa şefilor cere cea mai mare discreţie, mai ales ace<e>a a dictatorului sovietic.

Vineri, 2 februarie

Duduieei> nu-i bine deloc astăzi, trebuie să stee toată ziua în pat. Devine chinuitoare această stare şi atât de tristă şi de paralizatoare. Nu-mi place să mă duc undeva fără ea. A fost cald până seara, când **s-**a răcorit; vântul bate şi valurile se sparg pe plajă cu mult

zgomot. Am fost după cumpărături în oraş şi am găsit mai tot ce am căutat.

Ziariştii par a insista că întrunirea celor trei are loc în România, în Bulgaria **s-**au terminat procesele politice prin multe condamnări la moarte, între care şi a principelui Ciril. Este o exageraţie, cred impusă de Soviete, mai ales că **s-**a pus o mare grabă în executarea sentinţei. Pentru greşeli de judecată politică există o întreagă gamă de pedepse, dar nu moartea. Văd că şi în Ţară <c. 188, p. 3> a început ceva în acest sens, după câte am putut desluşi, e din nou vorba de I. Antonescu, Mihai Antonescu, Pantazi, Elefterescu şi alţii. Aceştia nu numai că au judecat prost, dar au fost şi bestii şi trădători.

Sâmbătă, 3 februarie

Duduia nu **s-**a simţit destul de bine, încât nu **s-**a putut duce la dejunul contensei Gonteau Biron. Ca întotdeauna, masa excelentă şi persoane interesante. De astă dată, scriitorul francez Gerard Fleury, cu care am vorbit mult despre prietenul său Seam>t Exupéry147, care, de curând, a dispărut **într-**o luptă aeriană. Pe urmă, cu un economist brazilian, Bandera de Mello, fost expert la SDN, şi care ţine mult la reluarea, în viitor, a legăturilor comerciale între Brazilia şi România.

Spre seară, a venit principesa Mechtilde Czartoryska să facă o vizită Duduieei>. E foarte timidă, dar **s-**a încălzit. A întrebat mult despre México şi a spus că aci este foarte greu de a avea adevăraţi prieteni.

<c. 189, p. 4> Duminică, 4 februarie

Cu toată schimbarea de altitudine, starea Duduieei> nu pare a se îmbunătăţi, cum m-aşteptam; fatalmente, o pune **într-**o stare de nervozitate lesne de priceput.

Ştiri vagi, se spune că la misterioasa conferinţă a celor trei se va discuta împărţirea Germaniei în trei. Am impresia că se vor face prostii.

Luni, 5 februarie

Astăzi, căldura a bătut recordul, pentru biata Duduia, care şi aşa nu e bine, a fost un martir. Seara, am fost poftiţi de Popovici la cină.

Duduia n-a putut merge. Ne-a dat o bună masă românească în modesta lui locuinţă. Conversaţia a fost, mai ales, asupra agriculturii şi, îndeosebi, despre splendidele posibilităţi din Argentina, îţi vine apa la

gură.

Ştiri diverse, sovieticii tot înaintează, dar stau pe loc, nici Küstrin nici Breslau n-au fost luate. Publicul este mereu înşelat asupra locului de întâlnire <c. 189, p. 5> a celor trei, azi se anunţă Stalingrad, mi se pare puţin probabi1148. În Filipine însă lucrurile merg strună, MacArthur a cucerit Manilla, iată a 9-a capitală eliberată 49.

Am avut dreptate de a avea încredere în acest general.

Marţi, 6 februarie

Căldura a bătut din nou recordul, deci o suferinţă în plus pentru Duduia. Bineînţeles, activitate nulă în aşteptarea uneia viitoare.

Ca ştiri, cele mai importante sunt două discursuri, unul admirabil al lui de Gaulle, în care, pe lângă că afirmă hotărârea Franţei de a avea un loc important sub soare, adaugă că ea va trebui să se intereseze şi de părţile noastre ale Europei. Al doilea, detestabil, al şefului Guvernului Provizoriu Polonez, care, făcând jocul URSS, afirmă că va ocupa şi administra teritorii<i>le până la Oder şi că orice protest şi împotrivire ade> Marilor Puteri o<e>cidentale nu-i vor goni de acolo. Este planul Sovietelor de a da Poloniei în compensaţie teritorii pur germane, este o prostie fără seamăn şi baza <c. 190, p.

6> unor conflicte sigure în viitor.

Miercuri, 7 februarie

Zi caldă, Duduia nu **s**-a simţit bine, încât n-a putut merge, seara, la frumoasa proprietate Monte Mayor, a lui Nobre de Mello. Aşezată pe o colină la jumătate de drum de Petropolis, este o mică moşioară după concepţia noastră din Europa, cu fermă, plantaţii de portocale şi un frumos conac.

Casă, din stilul celor de ţară portugheze, cu pridvor şi împodobit cu vestitele azuleos, arată un gust rafinat şi un admirabil simţ al confortului. Este aşezată chiar pe vârful dealului şi are o splendidă vedere asupra Rio-ului. Ceea ce m-a mişcat foarte mult e că avea pe jos foarte bune scoarţe româneşti ce şi le-a adus din Ţară. Aerul

aci e bun şi, deşi înălţimea nu e mare, 80 m, deosebirea de temperatură cu Rio, foarte simţitoare. Stăpânul m-a dus să fac turul proprietăţii şi am putut vedea că are o gospodărie foarte bine înzestrată. Fiind de mulţi <c. 190, p. 7> ani aci, a avut fericita idee de a cumpăra acest petec de pământ, nu departe de oraş, unde poate veni

să se odihnească. Totul a fost făcut de el, drumurile, casă, ferma şi livada de portocali. Este un tip original acest ambasador, un intelectual distins, căci este membru al Academiei Portugheze, a fost ministru în ţara lui şi a fost numit ambasador aci înainte de venirea la putere a lui Salazar. Slujeşte cu credinţă regimul, deşi este un convins monarhist, probă că la el în salon, pe lângă fotografia lui Salazar, are şi <pe> ace<e>a a [l] pretendentului, Dom Duarte. Este un tip de bohem cu înaltă cultură şi, ca mai toţi bohemie în un mare crai, cu toate acestea **s**-a însurat cu o nevastă urâtă şi insipidă.

După cină, am avut o conversaţie cu el asupra politicii, am fost în mare divergenţă de opinie asupra rolului lui Pétain, căci zice el că prin armistiţiu a făcut un mare serviciu Naţiunilor Unite, împiedicând pe germani de a ocupa litoralul Mediteranei. Părerea mea este că ceea ce a împiedicat aceasta a fost că Hitler n-a priceput atuncea importanţa acestei ocupări, <c. 191, p. 8> orbit fiind de convingerea că în scurt timp va putea subjuga Anglia. Mi-a spus că este aproape imposibil de a intra în Portugalia, de pildă, francezilor nu li se dă viza. Cred că aceste măsuri sunt luate de acord cu Anglia, ca să controleze călătoriile şi să nu dee drumul decât acelora cari îi convin [el. Tot în legătură cu această politică atât de apropiată de Marea

Britanie, Portugalia a rămas neutră, căci intrarea ei în conflict nu convenea.

Ofensivele pe frontul european par a fi pierdut ceva din intensitatea lor, iar, cu litere mari, ziarele anunţă intenţiunea lui Eisenhower să iee, în curând, ofensiva. Conferinţa celor trei pare, după ultimele informaţii, a avea loc undeva în Crimeea.

La întoarcere de la Monte Mayor, am luat cu mine pe principele

Olgierd Czartorysky. E un om bine, un perfect gentleman, mult superior fiului său şi destul de deştept, cu care se poate vorbi. Tema conversaţiei a fost, bineînţeles, Polonia, este mâhnit de ceea ce se întâmplă în patria sa, dar totuşi este hotărât să se întoarcă când va fi posibil.

<c. 191, p. 9> Joi, 8 februarie

Din fericire, Duduia a putut ieşi azi şi am fost pe mare, cu yachtul de pânze al lui Renaud Laze. Prop<r>ietarul fiind absent, nepotul său, Henri Laze, a făcut onorurile. Au mai fost cu noi contesa

Gonteau Biron, Dom Jolo, Sanguszko, Bebe Cerquinio şi un foarte plăcut cuplu de diplomaţi brazilieni, Gonzales de Mura; ea, mai

Garol al II-lea ales, este o frumuseţe. Am ieşit din radă cu ajutorul motoarelor auxiliare şi am căutat, în zadar, ceva vânt în faţa Copacabanei. Barca bătea pe loc, încât lui Monique i s-a făcut rău, care, din această cauză, a apucat şi pe alţii, între care şi Duduia. Reîntorşi în radă, apele s-au liniştit şi bunăvoie a revenit. Am ancorat lângă coasta de la Nitiwi, unde am petrecut restul zilei într-un foarte agreabil farniente. Deşi soarele, arzând tare, mi-a [u] ars crunt spatele şi mâinile, chiar prin cămaşă, şi, deşi era cald, am petrecut o zi foarte agreabilă, care merită să fie repetată.

<c. 192, p. 10> Vineri, 9 februarie

După-masa, Duduia s-a dus s-o vază pe D-na Veloso, care pleacă, peste câteva zile, în México, pentru conferinţa de la Chapultepec, iar eu l-am primit pe principele Olgierd Czartoryski. Am stat, cam un ceas, de vorbă despre trecut şi viitor şi despre vânătoare. Am vorbit mult despre Germania şi sistemul de brutalitate introdus de Hitler. Lipsa celui mai elementar simţ de bună-cuviinţă domina atitudinea Germaniei şi a [l] germanilor celui de al 3-lea

Reich. Povestea cum oameni, chiar fete tinere, pe care i-a primit la el în casă ca prieteni, au jucat rolul de spioni şi de conducători ai sabotajului. Într-adevăr, după asta nu va mai putea fi posibil de a primi pe unii dintre aceştia în casă. Polonezii care au fugit din ţara lor sunt foarte recunoscători mie şi României pentru felul cum au fost primiţi şi trataţi la noi.

Sâmbătă, 10 februarie

Vremea se încălzeşte şi Duduia continuă a nu <c. 192, p. 11> se simţi bine, deci ne-am hotărât să plecăm, mâne, pentru câteva zile, la Petropolis, cu atât mai mult cu cât Quitandinha ne pune, gratuit, un apartament la dispoziţie. Mâne începe, în plin, carnavalul, care aci este un fel de nebunie colectivă şi va fi foarte mult zgomot în stradă. Chiar în astă-seară au început să se plimbe pe stradă, ţipând, câteva bande, mai ales de negrii.

O ştire interesantă, că nevasta lui Antonescu ar fi fost arestată.

În afară de asta, continuarea ofensivei sovietice în Prusia şi sueocese lui MacArthur în Filipine.

Duminică, 11 februarie

Seara plecăm la Quitandinha. O foarte agreabilă surpriză ne aşteaptă. Suntem primiţi de secretarul proprietarului, un evreu ungur,

Dl. Oscar, care ne duce la apartamentul nostru, care, într-adevăr, este minunat, spaţios, frumos şi confortabil, încât n-ai impresia de a fi **într-**un hotel. Se criticase mult toată această organizaţie şi se

spusese că este <c. 193, p. 12> îngrozitor de urât; ceea ce am văzut arăta că critica este absolut falşă, este, incontestabil, luxos, chiar foarte luxos, dar apartamentele sunt frumoase.

Am luat cu noi pe Assu şi Fluffy, ca bietele căţele să poată răsufla un aer mai curat şi să aibă iarbă verde. Aci, bineînţeles, am găsit

<pe> contesa Gonteau Biron, Sanguszko şi D-na Meghe; au luat cina cu noi în frumoasa sufragerie a [l] apartamentului, iar pe urmă am fost în boita hotelului să privim petrecerile carnavalului, care constă, îndeosebi, **într-**o samba aproape neîncetată, timp de 3 sau 4

zile. Dansul nu e altceva decât o ţopăială continuă şi ritmică a maselor presate, parcă, **într-**o cutie de sardele. Lumea n-are aerul de a petrece, ci mai mult de a îndeplini conştiincios un rit magic. Aceasta se explică, căci acest soiu de a petrece carnavalul este de origine negro-africană. E un spectacol curios, dar departe de a fi frumos.

Aci sunt puţine costume, am văzut mai multe pe străzile din Rio.

Ce domină pentru femei este costumul din Bahia, iar pentru bărbaţi un pseudocostum rusesc, împodobit cu vulturul imperial. <c. 193, p. 13> Mult nu poţi să stai să priveşti acest spectacol, deci ne-am retras devreme.

Luni, 12 – marţi, 13 februarie

Nebunia continuă de la apusul soarelui până după răsărit, aci ceva mai liniştit decât în alte părţi, fiind mai la adăpost în marile săli ale Quitandinhei. Duduia, obosită, nu se simte bine, deci încearcă să se odihnească cât mai mult.

Eu, cu Dl. Oscar, am făcut turul stabilimentului, care este şi mai ales va fi grandios. Proprietarul, creatorul, Dl. Rolla, este, incontestabil, un om extraordinar. La începutul carierei sale, simplu ţăran din Minas Geraos, care nici măcar nu ştia să scrie, şi-a câştigat primii bani cumpărând şi vânzând un viţel, pe urmă a fost lucrător la construcţia de şosele. Prin oareşicari circumstanţe, pe care nu le-am putut afla, a reuşit să primească o sumă de bani pentru o propagandă politică. O parte din aceşti bani a jucat-o la Cazinoul Urca, sărind de mai multe ori banca; drept plată i **s-**a dat o participare în afacere, ceea ce i-a permis

să devie <c. 194, p. 14> el stăpânul ei. De aci averea lui a urmat un curs ascendent, vertiginos, care i-a permis să întreprinză această mare întreprindere a Quitandinhei. E un om care, nu numai că are idei, dar le şi duce la îndeplinire. Hotelul, în toată această organizaţie, nu este decât o parte a afacerii, a cumpărat

2.500.000 m^2, pe care îi lotizează, spre a face din Quitandinha un adevărat centru. În hotel, pe lângă alte distracţii, ca cazinoul, mai figurează în program un enorm teatru şi un patinaj pe gheaţă. Are idei pe care unii le consideră nebunii, dar pe care el le crede absolut

294 Carol al II-LEA necesare spre a face din acest loc centru de atracţie şi de turism al

Americii de Sud.

Contesa a făcut, conţinu<u>, drumul de aci la Rio şi întors, încât, **într-**o seară, am jucat bridge cu ea şi Constantin Czartoryski.

În sfârşit, se ştie că întrunirea celor 3 are loc la Yaka; ca să-l împace pe Stalin, **s-**a cedat asupra chestiunii Poloniei şi **s-**a propus un nou guvern mixt sub preşedinţia cardinalului Sapieha. Polonezii sunt disperaţi, mai ales Sanguszko, care-i, totdeauna, pesimist, şi

<c. 194, p. 15> prevăd comunizarea ţării lor. Ca fapt incontestabil că lipseşte etica din partea anglo-saxonilor, şi mai ales a [l] Angliei, care, la începutul războiului, garantase integritatea Poloniei şi azi a<e>ceptă Linia Curzon. O altă ştire auzită la Radio, că la Bucureşti **s-**ar fi executat Mişu Antonescu şi un Brătianu, probabil

Gheorghe[150]. Fără comentarii.

Miercuri, 14 februarie

Mare zi şi mare aniversare pentru Duduia şi mine, se împlinesc

20 de ani de când suntem împreună, 20 de ani de când, cot la cot, neclintiţi în dragostea noastră, am îndurat nesfârşite mizerii şi nedreptăţi, dar şi, adesea, bucurii şi mulţumiri. Azi, după aceste două deceni, în care dragostea noastră a rămas neştirbită, parcă orizontul începe a se lumina, după o legalizare socială care am primit-o atât în México, cât şi aci, e numai de căutat calea înspre una de drept, căci suntem hotărâţi a o face. Tovarăşi neclintiţi am fost în decursul acestor ani şi tot aşa vom fi de aci înainte. <c. 195, p. 16> Dragostea noastră a devenit adâncă şi arzătoare, dragoste cum trebuie să fie, cu concesiuni mutuale, cari nu pot decât **s-**o oţelească din ce în ce. După cum am zis, ea a intrat azi în anul majorităţii, care nădăjduiesc că va fi şi acel al răsplăţii. Dumnezeu să mi-o păstreze pe Duduia şi, înainte de toate,

să-i dea sănătate, căci este lucrul cel mai scump din lume.

Joi, 15 – duminică, 18 februarie

Ne simţim bine aci la Quitandinha, mai ales că pare-se că în Rio este o căldură nemaipomenită. Ne gândim deci serios să venim şi să stăm mai mult timp aci, cu atât mai mult cu cât D-l Rolla ne pune, gratuit, acest frumos apartament la dispoziţie, apartament în care nici nu simţi că eşti în hotel. De obicei nu-mi place să primesc astfel de oferte, dar cum e situaţia, trebuie să mă gândesc la ziua de mâne şi acest mâne este un mare punct de întrebare, acest stat aci pe veresie este o foarte mare economie.

<c. 195, p. 17> Carnavalul a trecut şi liniştea a revenit; este deci dublu de plăcut. Zilele acestea am făcut cunoştinţă cu vestitul domn

Rolla, pe care, într-adevăr, îl găsesc foarte interesant, cu bun simţ şi *însemnări zilnice – 1945*

295

cu o foarte mare lărgime de vederi. Pentru un om fără nicio educaţie, fără instrucţie, este de admirat rafinamentul ideilor sale. A

rugat să i se facă toate observaţi<i>le ce le credeam de cuviinţă şi să-i dăm idei noi. Aceste idei el le macină în creierul lui, adesea le modifică şi le amplifică. Cu el am făcut un fel de tur al proprietarului. Am văzut grajdurile, cu splendizi cai de călărie, locul unde se va clădi noua serie de hoteluri, apartamente şi prăvălii.

Ca ştiri, este, în primul rând, nemulţumirea lui de Gaulle că

Franţa n-a fost chemată la conferinţa celor 3 Mari şi că nu e pusă pe picior de egalitate, ca Mare Putere, are absolută dreptate. Stettinius, venind de la Moscova şi în drum spre México, **s**-a oprit o zi aci, ca să-l vază pe Vargas.

Duminică, contesa Gonteau Biron a venit, din nou, să ne vază, cu nedespărţitul Sanguszko, au venit, pe urmă, şi tinerii Czartoryski şi principesa Mechtilde.

<c. 196, p. 18> Luni, 19 februarie

Parcă nu voiam să plecăm din Quitandinha, ca să ne întoarcem în căldura toridă din Rio şi în acel Hotel Copacabana, inconfortabil în comparaţie cu acela pe care-l părăsim. Totuşi, dacă venim să stăm, câtăva vreme, la Quitandinha, trebuie să ne facem bagajele şi câteva cumpărături absolut necesare.

E prima dată când facem drumul spre vale, ziua, şi trebuie să mărturisesc că e tot aşa de frumos ca la deal. Îmi place să fac drumurile

în ambele direcţii, căci au fizionomii diferite. Azi, pădurile erau în floare, vremea nu era prea caldă şi vederea splendidă. Am avut surpriza agreabilă de a avea o briză, încât n-am suferit de căldură.

În drum, o scenă penibilă cu Monique, a cărei stare de nervi devine îngrijorătoare. Din cauza schimbării de altitudine, urechile ei s-au astupat, fenomen natural la cele mai multe persoane. De aci şi-a pus în cap că va rămânea surdă şi a avut o criză isterică de plâns.

Fata asta nu e normală <c. 196, p. 19> şi, dacă Ernest nu se va hotărî să fie văzută de un neurolog, nu ştiu ce va ajunge.

Marţi, 20 februarie

Temperatura se menţine decentă, am putut, fără prea mult dezagrement, să mă duc în oraş şi să fac o sumedenie de cumpărături necesare.

Zilele trecute, „DNB” a dat ştirea că Maniu a fost silit să părăsească guvernul. Cine ştie ce o fi asta, poate ieşi un bine pentru mine din aceasta: sau că-l scoate din arenă, sau îl aruncă în partea mea.

296

Carol al II-lea

Miercuri, 21 februarie

Am avut plăcerea, azi, de a cumpăra Duduieei>, ca dar pentru aniversarea noastră, o foarte frumoasă colecţie de ametiste, din care va putea să-şi facă o parură, aş fi dorit să fie aquamarine, dar, astăzi, sunt prea scumpe pentru punga mea. Acela care mi le-a vândut.

Gregory, este un tip englez de origine, <c. 197, p. 20> fără doar şi poate evreu, e atât de caracteristic, încât foarte bine ar putea apărea într-o piesă de teatru. Pe urmă, a trebuit să-mi plătesc o datorie faţă de gratuitatea Quitandinhei, să dau un interview cu laude, pe care am făcut-o cu plăcere, căci, într-adevăr, este o întreprindere admirabilă; dar, din păcate, în loc de un ziarist deştept, mi s-a trimis un reportăraş tâmpit.

Joi, 22 februarie

Temperatura a fost agreabilă şi astăzi, într-adevăr avem noroc.

Spre seară, au venit Dl & D-na Buarque de Macedo să ne facă o vizită. Tema principală a conversaţiei a fost vizita lui Stettinius, pe care toată lumea l-a găsit foarte agreabil. Reiese din cele ce le-a povestit că lucrurile n-au mers prea uşor la Yalta, că Stalin a fost încăpăţânat şi că rezultatul a fost un compromis, pentru a putea păstra unitatea de acţiune a Naţiunilor Unite. În ce priveşte felul cum se pricepe în viitor

securitatea colectivă, este un fel de dominaţiune a celor <c. 197, p. 21> 3 Mari, cari vor avea facultatea de a hotărî cazurile de agresiune şi, ceea ce e mai rău, gradul de nazificare sau fascizare a guvernelor. Din nenorocire, mentalitatea Sovietelor, că orişicine este anticomunist este fascist, începe a domina şi în ideile anglo-saxone. În aceasta văd cea mai mare primejdie pentru ordinea socială de mâne. Pe urmă, am vorbit despre noul ambasador francez, generalul Astier de la Vigerie, pe care toţi îl găsesc foarte plăcut. Acesta este destul de pesimist despre sfârşitul războiului, crezând că, după sfârşitul lui vor continua, timp de ani, lupte de partizani în Germania. După această vizită, am luat cina la Country

Club, poftiţi fiind de D-na Meghe.

Vineri, 23 februarie

Am putut să fac Duduieei> o mare plăcere, astăzi, cumpărâ**ndu-**i un mic radio găsit de Ursin. Spune că-i face o mai mare bucurie decât orice, deci sunt foarte fericit. Între primele ştiri ce le-am prins este că la noi în Ţară lucrurile sunt departe de a merge bine.

<c. 198, p. 22> Sovieticii par a fi nemulţumiţi de Rădescu, pe care-l acuză de incapacitate, de tiranie şi de protejarea elementelor fasciste. Deşi nu-l iubesc, ştirea îmi face bucurie, căci văd în ea o tendinţă de a rezista unei comunizări foarte pronunţate şi foarte *primejdioaânsemnări zilnice – 1945* 297

se Ofensiva lui Eisenhower pare nu numai a fi începută, dar şi a fi obţinut rezultate fericite asupra Liniei Siegfried. Înaintarea sovieticilor este neclară. Situaţia Franţei pare a se fi îmbunătăţit după discuţia asupra întrevederii, care n-a avut loc, între de Gaulle şi Roosevelt. Pare-se că **s-**a admis participarea ei pe picior de egalitate la ocuparea Germaniei şi la Comisiunea de Control.

Sâmbătă, 24 februarie

Lucrurile, la Conferinţa de la Chapultepec, par a se dezvolta bine, mai ales că ţările Americii de Sud insistă asupra egalităţii între ele şi a absolutei independenţe a tuturor ţărilor. Este un excelent punct de vedere, care cred că va triumfa şi la San Francisco, cu prilejul întrunirii Naţiunilor <c. 198, p. 23> Unite.

Seara, vine să ne vază Abélardo Bueno de Prado, care **s-**a întors de la México. Aduce multe mesagii de la toţi şi, mai ales, de la Messersmith, care, adaugă el, este un adevărat prieten. Pare-se că va fi numit înalt comisar în Austria, îmi pare bine, căci astfel va fi mai

aproape de România. Despre a<e>cidentul lui Umansky zice că nu poate fi vorba de un atentat, căci avionul nici n-a putut decola, fiind prea încărcat cu combustibil şi **s**-a ciocnit de împrejmuirea aerodromului.

Starea lui Monique continuă să fie îngrijorătoare, căci o răceală.

<pe> care o are şi care e naturală, provoacă o greutate de a respira şi o pune **într**-un hal de nervi nemaipomenit. Din fericire, Duduieei>, de când ne-am întors de la Quitandinha, îi merge mai bine.

În Filipine, MacArthur e pe punctul de a cuceri Corregidor, şi ofensiva lui Eisenhower progresează frumos.

<c. 199, p. 24> Duminică, 25 februarie

De dimineaţă, ştiri proaste din Ţară, ar fi izbucnit răscoala peste tot151, la Craiova chiar **s**-ar fi tras cu mitralierele. Nu ştiu ce să cred, punând această ştire în legătură cu cea din zile de> trecute, după care Rădescu era acuzat de sovietici de tiranie, se prea poate să fie o manevră politică. Pe de altă parte, Duduia crede că ar putea fi rămăşiţele Gărzii de Fier, care se ridică împotriva sovieticilor; numai informaţii ulterioare ne vor arăta adevărul. La masă l-am avut pe

Xantachi, ataşat special pe lângă ambasadorul USA, care pleacă mâne, fiind mutat la Lisabona. Este omul cel mai bine informat din

Ambasadă, de pildă, ştie despre Pangal şi **s**-a oferit să-i ducă mesagii. I-am trimis vorbă să dee ştiri. **S**-a vorbit mult politică, despre eforturile mele de-a păstra Ţara pe linia cea bună şi cum însă n-am avut ajutorul şi înţelegerea Angliei şi a Franţei. Am mai povestit despre Maniu, cum marele democrat, pentru cauze electorale, **s**-a asociat cu legionarii. N-avea aerul de a aprecia mult pe acest domn

298

Carol al II-lea şi a adăugat că lumea, în sfârşit, începe să priceapă <c. 199, p. 25>

eforturile mele din trecut. A promis să trimită ştiri. Pentru restul zilei am continuat să-mi fac bagajele.

Luni, 26 februarie

Tot în vederea mutării, am fost în oraş să completez cumpărăturile şi am terminat partea importantă a bagajelor. A fost aşa de cald, încât mi-a venit aproape rău.

Seara, lume la masă: Bueno de Prado, cu N-ai r, Gonzales Mura, cu nevasta, Henri Laze, cu D-na, Moses de la „ABI”, Marinho de la „Glolo” şi un domn Carvalho de la Itamaraty. După cina, am fost la boita

hotelului „Mânuit”, atmosfera agreabilă şi muzică liniştită. Lucrul cel mai interesant este conversaţia ce a avut-o Duduia cu Carvalho, spunând că sovieticii sunt convinşi că lucrurile nu pot merge în România fără mine şi că ei doresc întoarcerea mea. Pe de altă parte, a zis el că lumea începe a-şi da seama de toate nedreptăţile ce mi s-au făcut şi cât de mincinoase au fost cele ce s-au spus asupra mea. Cât despre <c. 200, p. 26> Duduia, că ea a câştigat consideraţiunea tuturora.

Situaţiunea din Ţară este tulbure, răscoala pare a se fi întins, s-a tras asupra Palatului şi a fost un atentat asupra lui Rădescu. Ziarele zic că ar fi pricinuite de către un „Front Popular” 152, deci am văzut just.

Marţi, 27 februarie

Sunt neliniştit asupra ştirilor din Ţară, sunt neliniştit şi pentru

Mihăiţă, cum va şti el să navigheze pe aceste valuri furtunoase ale politicii. Ştirile sunt vagi şi sunt colorate într-un fel sau altul, încât adevărul este greu de văzut şi chiar de întrevăzut. Mişcările ar putea, tot aşa de bine, să fie provocate de o aripă, ca şi de cealaltă. Toate acestea pricinuiesc între noi o stare de nervozitate latentă, la care se adaugă că, după câteva zile de bine, Duduia, din nou, se simte mai prost astăzi.

Şi din México am primit ştiri, morţi şi încă <c. 200, p. 27> morţi, acuma câteva zile, Maximino Camacho şi acuma, Dick Erskine.

După-amiază, am primit un secretar al Legaţiei Elveţiene, care, întorcându-se curând în ţara lui şi care, foarte amabil, e gata să iee scrisori. Pe urmă, acel american care fusese în Ţară, Bill Arthur, m-a mişcat din nou prin dragostea lui pentru România.

Miercuri, 28 februarie

Continue în să fiu extrem de îngrijorat asupra situaţiei din Ţară.

Rădescu a demisionat şi sovieticii se plâng că în toate posturile de

Importanţă sunt oameni de-ai lui Maniu. Mi-e teamă că viitorul guvern va fi, dacă nu unul comunist, cel puţin cu o foarte mare preponderenţă comunistă. Iată unde ne-a<u> dus politica lui Antonescu şi ambiţi<i>le nesăţioase ale lui Hitler. Şi aci este multă agitaţie, s-au făgăduit alegeri şi, ca un rezultat al Conferinţei din Yalta.

Brazilia, ca să participe în viitor la activitatea Naţiunilor Unite, e silită să <c. 201, p. 28> cre>iee legăturile diplomatice cu URSS.

După-masă, am fost în oraş, să mai fac ultimele cumpărături.
Plecarea noastră la Quitandinha am mai amânat-o cu o zi.

Joi, 1 martie

Ultimele pregătiri înainte de plecare. Duduia nu se poate grăbi, fiind **într-**o stare de sănătaete> care nu-i permite un prea mare efort. E de necrezut cum se acumulează lucrurile, am trebuit şi mai cumpărăm două valize. Seara, ne telefonează Buarque de Macedo că Dom João a avut un grav a<occident de automobil şi că se găseşte la spital. Căldura a sporit azi şi acest hotel „Copacabana”, cu o reputaţie tot atât de mare cât de nejustificată, mă apasă şi sunt fericit că mâne vom scăpa de el.

Criza din Ţară nu **s-**a rezolvat încă, la Bucureşti a sosit Vîşinski, ministrul adjunct al Afacerilor Străine al URSS153, tot în legătură cu această încâlcită situaţie politică. Situaţie teribilă pentru Ţară, situaţie chinuitoare pentru mine.

<c. 201, p. 29> Vineri, 2 martie

O ştire din Ţară care m-a uimit, că, după căderea lui Rădescu, ca nefiind destul de democratic, iată că Mihăiţă l-ar fi însărcinat pe acea bătrână canalie de Ştirbey cu formarea guvernului. Bucurii peste bucurii.

Pe la 12, plecăm, vorba aia, cu căţel-purcel, ca să ne instalam, pentru câtva timp, la Quitandinha. Căldura este destul de mare, dar, cum urcăm, temperatura devine mai suportabilă şi la deal este plăcut; după-masă plouă. Începem, din nou, despachetarea şi aranjarea apartamentului, care, împodobit de Duduia cu lucrurile noastre, ia un aspect cu totul civilizat.

Seara, telefonează Const. Czartoryski, să afle dacă am sosit cu bine, fiind îngrijorat în urma a<occidentului de ieri al lui Dom
João.

Sâmbătă, 3 martie

Se împlinesc 4 ani de la fuga noastră din Spania şi pentru Portugalia vom păstra veşnic un colţ cald în inima noastră, pentru buna ospitilitate <c. 202, p. 30> ce ne-a dat-o. De atunci, miopia anglo
300
Carol al II-lea saxonilor a [u] acumulat peste capul meu toate loviturile posibile, dar tot n-au reuşit să mă distrugă şi, după spusele unora, lucrurile încep a se schimba, mai ales în USA.

Duduia continuă a aranja şi înfrumuseţa apartamentul. Seara, o serbare de caritate, la care poftim <pe> foarte plăcuţii companioni

Mechtilde, Constantin şi Caroline Czartoryski. Am petrecut o seară agreabilă.

Duminică, 4 – marţi, 6 martie

Plouă, plouă fără încetare, adevărată ploaie de munte, şi e frig în acelaşi timp. Hainele tropicale trebuie puse la o parte şi scoase cele normale.

Duminică, la prânz, Carvalho şi Ursin, iar seara, pe Rolando

Aquíre, însărcinatul de afaceri al Argentinei. El ne face avansuri să mergem şi în ţara lui, e drept că mă tentează, dar trebuie găsit momentul politic. Abia am putut scăpa de ridicola acuzaţie de nazism şi mergând acuma **într-**o ţară de pe acest continent, considerată că a avut o atituedine>…”

<c. 202, p. 33> Joi, 8 martie

Dimineaţa a fost frumos şi chiar după-amiază, cu intermitenţe.

Nu putem avea linişte, iată că, azi, Ernest a căzut cu calul la un obstacol şi şi-a rupt clavicula, are dureri îngrozitoare.

Lucrând toată ziua la clasificarea acestor notiţe, am stat în casă.

Seara, am fost poftiţi la cină de Const. Czartoryski, în modesta lui locuinţă. Mâncarea a fost excelentă. Am o foarte mare admiraţie pentru aceşti nenorociţi de refugiaţi, cari duc greul cu surâsul pe buze. Boieri de înaltă clasă, cari au trăit în lux şi bogăţie, azi îndură viaţa grea şi aproape fără să se plângă.

Vineri, 9 martie

O zi grea pentru mine, zi de opresiune morală, în care simţi că poţi pierde nădejdea în viitor.

Au fost două ştiri din Ţară. Prima, că Rădescu a fost silit să se refugieze la delegaţia” engleză, deoarece <c. 203, p. 34> viaţa lui era în primejdie şi chiar britanicii au declarat că această cerere de azil este nu numai legală, dar şi justificată. A doua justifică temerile mele asupra acţiunii lui Groza. **S-**a apucat să telegrafieze şefilor de guverne ade> celor 3 Mari că abia de la el citire începe adevărata democratizare a Ţării, adică introducerea unui sistem anti-capitalist

— Fila conţinând paginile 31-32 a fost ruptă din caiet.

„Probabil: *legaţia*.

— *Însemnări zilnice – 1945* 30 1

de sărăcire universală, care este la modă acum în anumite ţări, un fel de **pseudo**comunism, pe care-l poate lansa fără nicio frână, căci opoziţie moderată n-are. Nu cred încă **într-**o imixtiune directă a

Sovietelor, dar, incontestabil, **într-**o influenţă contagioasă, care, sub acoperişul falsei democraţii, va distruge viaţa de altă dată a României şi o va înlocui cu una searbădă, de tipul proletarismului industrial. Ce fel de Românie vom regăsi oare, va fi, oare, loc pentru unul ca mine, care o iubesc atâta? Sunt amărât şi atât de trist. E de neînţeles această orbire a anglo-saxonilor, cari n-au voit să ajute la o descătuşare eroică a Ţării de jugul nazist şi o predau, cu mâinile şi picioarele legate, dominaţiunii <c. 203, p. 35> antiromâneşti a [l]

URSS comunisteei. Mai am nădejdea că acest lucru se va putea frâna şi că o reacţiune sănătoasă, adevărat democratică, va veni.

În restul lumii, Germania devine, din ce în ce, mai încolţită, armata americană, după Colonia, a luat Bonn şi sunt foarte aproape de Düsseldorf şi Koblenz, iar pe frontul sovietic se zice că au ajuns la 43 klm de Berlin, care nu mai este decât un maldăr de ruine.

Aceeaşi soartă începe a avea şi Tokio, care este, regulat, bombardat de americani. Şi în Birmania lucrurile progresează, Mandalay este aproape recucerit. Câtă ruină, câtă mizerie, ce nelinişte pentru viitor a provocat acea bestie neomenească şi nebună de Hitler.

Duduia a suferit, toată ziua, de o durere de cap îngrozitoare.

Gândurile mele merg şi către nenorocitul meu de Mihăiţă, care trebuie să sufere teribil în neputinţa de a face ceva. Biet drapel, apărător al unor principii, bătut de furtună. Ce o fi gândind, ce o fi simţind, dacă numai aş putea şti.

<c. 204, p. 36> Sâmbătă, 10 martie

După ştirile, atât de îngrijorător e, de ieri, asupra României, iată că azi se arată pe cerul Ţării mele o rază de lumină, se adevereşte zicătoarea „Nach Regen komt Sonnenschein”. Ursin, venind, după-masă, de la Rio, aduce ştirea că Tătărescu a intrat în guvernul

Groza, ca vicepreşedinte şi ministru al Afacerilor Străine. Această ştire, în sine, mi-a luat o mare piatră de pe suflet, dar mai bine încă sunt completările şi comentările. Tătărescu şi-a jucat frumos cartea, după câte pot vedea, căci a intrat el, ca personalitate, Partidul

Liberal şi cel Naţional Ţărănesc au refuzat să participe la guvern.

Urgia Sovietelor **s-**a îndreptat către Maniu şi ai lui, au început „democraţii” să vază ce valoare are acest etern opozant sterp şi fără suflet. La Finanţe şi Industrie au fost numiţi specialişti, ade> căror nume nu se dau; mi se pare a recunoaşte, prin scâlcirea ziaristică a

numelor proprii, <pe> acela al lui Ralea, restul sunt necunoscute.

* „După ploaie, vine soarele”.

302

Carol al II-lea afară de Pătrăşcanu, de tendinţă social-comunistă. În sfârşit, este un om care ştie ce vrea să zică a guverna, <c. 204, p. 37> care a ajuns, din nou, la putere. Pentru Mihăiţă este un sprijin a-l avea pe Tătărescu, este cineva care poate să-i dee un bun sfat. Pentru mine, este un prieten şi singurul om politic care în acest răstimp a îndrăznit a-mi manifesta simpatie. Interesant este că, atât „Tass”, cât şi „BBC”, comentând faptele, citează că el a fost primul ministru al „Regelui

Carol”, aceasta vine să confirme cele spuse de Xantachi şi Carvalho.

Au venit să ne vază Buarque de Macedo şi nevastă-sa, cari sunt foarte îngrijoraţi de situaţiunea locală. După spusele lor, asistăm la o revoluţie, pentru moment liniştită, împotriva lui Vargas, care a pierdut sprijinul Armatei. Pentru alegerile anunţate, opoziţia, pentru moment, susţine candidatura brigadierului Eduardo Gomez, pe care unii o consideră de paie. Acesta este un puritan, pur, cast, democraţia lui ia o formă de moralism extrem. Lima Cavalcanti a demisionat din postul de ambasador şi reintră în vâltoarea luptelor politice ale veşnicului răzvrătit Pernambuco.

A fost ceaţă şi a plouat şi azi. Ernest suferă enorm după a<e>cidentul său de ieri.

<c. 205, p. 38> Duminică, 11 – luni, 12 martie

Nimica mult de însemnat în aceste două zile. Ploaia a mai slăbit, din fericire. Acest colţ înfundat al Quitandinhiei este foarte umed şi, mai ales, lucrurile de piele mucegăiesc. Duminică, Ursin la prânz.

Ca ştiri, din Ţară se vorbeşte de reforme în Armată şi unele agrare, mi-e teamă să se atingă şi pădurile. Pe fronturile de luptă lucrurile merg bine. Tokio şi alte localităţi din Japonia au fost bombardate de americani154. Berlinul, tot aşa, mi se pare în mod inutil.

Nelinişte internă aci în Brazilia. Vargas a declarat că nu mai candidează, dar, în schimb, şi-a depus candidatura ministrul de Război, generalul Dutra. Constat mult amestec al Armatei în politică, este unul din păcatele Americii Latine.

Marţi, 13 martie

Suntem poftiţi să petrecem ziua la D-na Willianseen, care are o

casă delicioasă în împrejurimile <c. 205, p. 39> Petropolisului; o zi foarte plăcută, s-a jucat bridge.

Miercuri, 14 martie

Duduia a stat, toată ziua, în pat. Eu am lucrat mult. Vremea a fost frumoasă şi răcoroasă.

Însemnări zilnice – 1945

303

Ca ştiri, sunt mai multe promisiuni de activitate viitoare, afară de faptul că Küstrin a fost, în sfârşit, ocupat, după ce cucerirea lui fusese anunţat<a> de mai bine de o lună.

Joi, 15 – sâmbătă, 17 martie

Ca fapte, zile puţin interesante; după obiceiul luat, mai mult acasă am stat, lucrând la indexul acestor însemnări. Aceasta m-a făcut să revăd toată viaţa noastră din México şi ne-a făcut, pe Duduia <şi pe mine>, să ne reculegem aceste zile. Concluzi<i>le au fost, hotărât, favorabile vieţii noastre de acolo şi ne-a apucat un mare dor de căsuţa din Coyoacan, de flori, de toţi prietenii care ne primeau cu atâta <c. 206, p. 40> căldură a inimii. Aci este mai multă politeţe aparentă, mai mult protocol, dar mai puţină sinceritate. Aci nu ne găsim cercul, afară de bieţii Czartoryski, de cari ne găsim mai apropiaţi sufebeteşte şi la care am jucat bridge, sâmbătă; este, poate, contesa Geonteau> Beiron>, care este mai sinceră, restul sunt, în general, răi şi, mai ales, pizmaşi. Unul care în acest moment îmi lipseşte foarte mult este Messersmith, era un prieten şi o susţinere morală, îmi lipsesc conversaţi<i>le şi discuţi<i>le atât de interesante şi în care puteam să fiu folositor Ţării mele. Dacă n-ar fi fost acea altitudine atât de răufăcătoare, n-am fi plecat de acolo.

Ernest, care nu se îngrijeşte, are dureri teribile şi, ce e mai prost, este sentimentul că, în parte, această lipsă de îngrijire se datorează şi lipsei de bani.

Am fost foarte interesaţi, zilele acestea, de o mare lăcustă, de vreo 10 – 12 cm lungime, care s-a instalat, timp de două zile, pe balconul nostru. Când Duduia o căuta, parcă o recunoştea, dând din antene şi întorcând capul.

Ca ştiri de pe câmpul de luptă, bune, chiar americanii încep a fi mai activi, pe terenul politic <c. 206, p. 41> însă o încurcătură nemaipomenită. Cu toată unitatea aparentă a celor 3 Mari, pare a fi o reală neînţelegere între Naţiunile Unite. Franţa începe a juca rolul ei

tradiţional şi apără interesele celor mici; cere, cu drept cuvânt, o mai mare egalitate.

În România, Groza se apropie tot mai mult de URSS şi, lucru mare, a obţinut de la Stalin trecerea administraţiei Transilvaniei de

Nord în mâinile româneşti.

Vremea a fost mai frumoasă, afară de o furtună, vineri noaptea, însă răcoare.

Duminică, 18 martie

Vreme frumoasă. Continuă concursul hipic de aci, cu cai frumoşi şi călăreţi excelenţi. Din nenorocire, ofiţerilor li **s**-a [u] interzis să participe la un concurs al Quitandinhei, aşa se face politică aci.

304

Carol al II-lea atacând un hotel de care toţi ar trebui să fie mândri. Concepţia **pseudo**electorală, care a dus lumea la ruină şi va continua a o duce.

La prânz, Constantin şi Caroline Czartoryski; **s**-au <c. 207, p.

42> povestit multe cancanuri în timpul mesei, pe care le citez numai pentru concluzia lor, cât de rea şi de meschină este lumea aci. Cu ei am fost, după-amiază, să privesc concursul şi am fost rugat să distribui unele premii.

Ca ştiri, cea mai importantă este ocuparea Koblenzului de către americani155 şi o energică înaintare a generalului Patton, pe care-l consider ca cel mai bun general american de pe frontul european.

Pe frontul sovietic, sunt mari concentrări de forţe pentru atacul final asupra Berlinului, ceea ce ni se promite de mult timp. În aşteptare, **s**-au cucerit Gdynia şi Frankfurt am Oder", iar Stettin este

[este] serios ameninţat. Pe frontul politic, agitaţie peste tot, atât intern, în Brazilia, cât şi internaţional. Multe ţări au declarat, în ultimul moment, războiu' Axei, ca să poată fi admise la întrunirea de la San Francisco. Ce comedie!

Luni, 19 martie

Calvarul nostru de refugiaţi pestiferaţi" * continuă, <c. 207, p.

43> **s**-a primit, astăzi, prima lovitură în acest sens în Brazilia, şi a bietei Dudui, căreia i **s**-a dat. Acuma câtva timp, D-na Buarque de

Macedo venise **s**-o roage pe Duduia [s-o roage] **s**-o ajute la organizarea unei reprezentaţii de cinematograf în folosul Franţei şi de care va beneficia şi Crucea Roşie Braziliană. Am avut ide<e>a **s**-o dăm aci, la Quitandinha, şi Duduia **s**-a angajat să vorbească în acest sens cu

Rolla. După ce lucrurile au fost puse în drum, când D-na Buarque de Macedo a venit, zilele trecute, să ne vază, a declarat că, din cauza luptelor politice, nu se mai poate organiza şi că s-a retras. Iată că, azi, am aflat că a continuat cu organizarea şi că reprezentaţia va avea loc sâmbătă. Am fost nu numai miraţi, dar şi îndureraţi de acest procedeu. Drept răzbunare, azi-seară, s-a telefonat D-nei

Buarque de Macedo cerând 4 bilete. E vorba de Franţa şi nu vreau să m-abţin. Iată tot pentru astăzi, cred că e suficient. Vremuri triste, în care trebuie să înghiţi multe.

<c. 208, p. 44> Marţi, 20 martie

Puţin de însemnat, astăzi; zi ploioasă şi cu ceaţă. Ca ştiri, căderea Danzigului şi înaintări pe întregul front de Apus.

Seara, am sărbătorit, cu şampanie, ziua de naştere a lui Monique, care s-a născut acuma 19 ani, în prima zi de primăvară. Duduia

* în text este: *Frankfurt a/O*; Frankfurt pe Oder.

** Ciumaţi; din în *pestiferei*.

I-a dat o pungă, ca un adevărat copil ce e, s-a bucurat mult de această atenţie.

Miercuri, 21 martie

De dimineaţă am dat şi eu darul meu lui Monique, tot aşa bucuria ei a fost enormă, cu adevărate ţipete de copil. Fiind vorba de

Urdăreanu, trebuie să mărturisesc că starea lui nu-mi place deloc, neastâmpărat cum e, suportând foarte prost durerea, şi-a scos prea devreme umărul din gips şi acuma îi va trebui o vreme cel puţin îndoită ca să se îndrepte. Nici starea Duduieei> nu-mi place deloc, încep unele manifestaţii cari mă <c. 208, p. 45> fac a crede că anemia ei ia, din nou, proporţii. E bravă şi se vede clar că suferă, suferă de boala ei, suferă încă de paralizarea vieţii noastre din această cauză.

Spre <seară>, mi se telefonează că principele de Orleans-Bourbon cere să mă vază, şi care este surpriza mea de a vedea pe Álvaro apărând. Nu-l văzusem de mulţi ani şi am fost izbit ce frumos băiat este şi cum seamănă cu tatăl său. Am stat mult de vorbă, mai ales despre condiţiunile din Spania, unde, pare-se, lucrurile nu merg deloc. Franco, nu numai că e un tiran, dar şi o desăvârşită incapacitate.

Singura soluţiune ar fi restauraţia în persoana lui Don Juan; Ali

se ocupă în special de asta. Când l-am întrebat dacă această soluţie are sorţi de izbândă, mi-a răspuns că aceasta nu importă, că numai el poate face ordine şi că, după zece ani, n-are decât să treacă puterea republicanilor, dacă sunt mai tari. „Despre Franţa zice că lucrurile merg mai bine şi că se ridică cu paşi repezi şi, ceea ce mi-a făcut mare plăcere, e că Armata Română a fost admirabilă şi că adevărata revelaţie a [l] acestui războiu' a fost Aviaţia noastră. Despre Italia, unde a rămas după ocupaţia Romei, povesteşte că este o ţigănie completă şi că Badoglio <c. 209, p. 46> a fost un ramolit incapabil.

Ca ştiri, dominant este că americanii au luat Ludwigshaven.

Joi, 22 martie

M-am sculat devreme, căci era să fie concursul hipic, dar, din cauza vremii, n-a putut avea loc, am profitat deci să lucrez. Duduieei> i-a fost rău, o durere de cap îngrozitoare, starea de nervi, la toţi, proastă.

Armata lui Patton tot înaintează şi a ocupat ieri Ludwigshaven.

Eden a pronunţat un important discurs în Camera Comunelor, în care afirmă că preponderenţa celor 3 Mari nu trebuie să însemneze tiranie şi, mai mult încă, zice că la întrunirile internaţionale micile ţări trebuie să aibă cuvântul lor. Aceasta este un bun semn.

306 Carol al II-lea

Vinerij 23 martie

De dimineaţă, ziarele dau ştiri din Bucureşti, <c. 209, p. 47> o telegramă zice că se pregăteşte o nouă reformă agrară, care ar lovi moşiile de peste 50 de hectare şi acele bunuri cari se numesc de

„Mână moartă”. O fi o măsură „democratică”, dar a acelei democraţii anglo-sovietice, care înseamnă sărăcirea generală, este deci o măsură antieconomică ade> cărei urmări m-îngrijoresc foarte mult. Un ziar din Rio, „O jurnal”, crede de cuviinţă să m-insulte print**tr-**un articol, care nu-i decât o salată nemaipomenită, lipsită de gust şi stupidă.

Pe frontul anglo-saxon, înaintări, pe cel sovietic, pregătiri pentru viitor. Bine merge în Birmania, unde Mandalay a fost cucerit, deci drumul spre China, deschis. Se vorbeşte de lupte ale francezilor în Indochina.

Duduia şi cu Ernest au fost în oraş.

Sâmbătă, 24 martie

După-masă, reprezentaţia cinematografică pentru francezi. A

fost un absolut dezastru, filmul, deşi foarte interesant, abia s-a putut vedea din cauza <c. 210, p. 48> instalaţiei prost făcute, chiar operatorul n-a venit. Îmi pare bine că Duduia n-a mai avut nimica a face cu această reprezentaţie, căci a fost un fiasco. Cu acest prilej, am făcut cunoştinţa ambasadorului francez, generalul Astier de la

Vigerie, unul dintre marii şefi ai Rezistenţei Franceze. E un om bine, tipul ofiţerului francez de cavalerie, astăzi în aviaţie.

Seara, deşi Duduia a răcit cobză, am avut lume la masă, urmat<a> de bridge: D-na Nobre de Mello, Buarque de Macedo cu

D-na, Willianseen cu D-na, Constantin şi Carolina Czartoryski.

Am avut un joc foarte interesant şi am reuşit nişte lovituri de cari sunt foarte mândru. Ernest a stat de vorbă cu D-na de Mello, care i-a spus că obiecţiunea pentru mergerea mea în Portugalia ar fi una de siguranţă, nu recomandă să mă duc într-o ţară neutră, căci, orice s-ar zice, sunt rezerva cea mare a României. Şi cu Buarque a clarificat suspiciunile ce le-am avut asupra atitudinii Braziliei. Cu atât mai bine.

Există, orişicum, o justiţie imanentă, după purtarea stupidă faţă de Duduia, privitoare la reprezentaţia de azi, a venit pedeapsa, căci a fost ratată.

<c. 210, p. 49> Duminică, 25 martie

Duduia e aşa de răcită şi se simte aşa de rău, încât a stat, toată ziua, în pat. Şi lui Ernest nu-i merge bine cu braţul, are dureri teribile. Am fost la concursul hipic, care a fost foarte bine, o probă de *însemnări zilnice – 1945* 307

forţă interesantă, cai frumoşi şi un bun călăreţ, dl, Goulard. Am distribuit şi azi premii. Spre seară, a venit principesa Mechtilde

Czartoryska, să-şi ia rămas bun, căci se întoarce la Rio.

Luni, 26 martie înaintarea pe frontul anglo-saxon este foarte importantă. Rinul a fost trecut pe toată linia şi Patton ar fi ajuns la Frankfurt am

Main. Pe frontul sovietic, linişte, şi pe cel politic, nimica nou.

Starea sănătăţii celor dimprejurul meu, proastă, de unde dinamită în aer şi, ceea ce e mai rău, nici Ernest, nici Monique nu sunt dispuşi să se îngrijească. Duduia, totuşi, s-a sculat pentru masă.

Seara, o furtună teribilă, cu rupere de nori.

<c. 211, p. 50> Marţi, 27 martie

Multe ştiri azi. Prima este moartea lui Lloyd George, bătrânul om de stat englez, mare campion al democraţiei britanice, care acum,

puţină vreme înainte de moarte, devenise Earl. În galeria oamenilor de stat din vremurile noastre va ocupa desigur un loc aparte. Cu caracteristicile bune şi proaste ale rasei lui galice, a fost, incontestabil, un şef; în războiul trecut, a apărat demnitatea britanică şi demnitatea Imperiului, cât timp a ţinut lupta a văzut clar

<că, interesele patriei sale erau şi interesele tuturor Aliaţilor. Caracterul lui imposibil **s-**a arătat, mai ales, la tratatul de la Versailles, unde vecinicele certuri cu Wilson şi Clemenceau au adus pierderea păcii. L-am cunoscut şi eu în 1920 şi am fost, mai ales, izbit de ura lui împotriva Poloniei şi a lui Ionel Brătianu, la care găsea, mai ales, de criticat vocea, **într-**aceasta era, pentru o dată, de acord cu Clemenceanu.

A doua ştire de o importanţă capitală este că, în sfârşit, Argentina a cedat tuturor presiunilor şi, alinii**ndu-**se cu celelalte state ale

Americii, a declarat războiu' Axei. De punct de vedere politic a <c.

211, p. 51> făcut bine, deşi cam târziu, dar de punct de vedere moral, este mai puţin frumos. După ce, 5 ani de zile, a profitat de situaţiunea ei de neutră, după ce a şantajat pe toţi, acum, la a 12-a oră, dă „le coup de pied de Mne" ** fostului său flirt. Deodată, ca prin farmec, au dispărut obiecţiunile împotriva guvernării lui Farell şi USA activează recunoaşterea. Lipsită de etică este această politică.

Pe frontul Rinului, înaintare pe toată linia. Fluviul a fost trecut peste tot. Worms, Spyer, Mainz sunt depăşite, se înaintează către

* în text este: *Frankfurt a/M*; Frankfurt pe Main.

** Ultima lovitură.

Pădurea Neagra, şi, la Nord, Montgomery a început o energică ofensivă. Pe frontul ungar, ofensivă spre Graz şi Morava Ostrawa.

Ploaia de azi-seară a produs un adevărat dezastru în Petropolis, mai ales cartierele sărace au fost atinse, case distruse, se vorbeşte de vreo 4 – 500 de morţi. Uzina electrică a fost atinsă şi ea, încât suntem fără lumină.

La prânz, l-am avut pe Rolla şi Oscar la masă. Între altele, **s-**a vorbit de condiţi<i>le de muncă de aci. Prin lege, munca este excesiv de protejată, acest lucru este natural **într-**o organizare socială

modernă, dar <c. 212, p. 52> ce este trist e că toţi muncitorii, fie manuali, fie intelectuali, sunt complet lipsiţi de ambiţie şi de conştiinciozitate profesională”.

Miercuri, 28 – vineri, 30 martie

Puţin de însemnat zilele acestea. Răceala Duduieei> continuă, a stat mai mult în pat şi s-a îndeletnicit cu corespondenţa, la care i-am dat o mână de ajutor. A sosit un teanc de scrisori din México, ceea ce ne face mare plăcere, căci ne aduce ştiri de la prietenii de acolo.

Lui Ernest tot nu-i bine, se îngrijeşte prost, este un pacient recalcitrant, pretenţios şi fără răbdare. Vineri, Ursin la masă, iar spre seară, un român de origine, Dl. Montes, care şi-a făcut avere în comerţul diamantelor.

Pe frontul de luptă, înaintarea continuă şi o vădită slăbire a rezistenţei germane. Duisburg, Wiesbaden au fost depăşite; la Sud, armata franceză a lui de Latre de Tassigny[156] a trecut Rinul şi înaintează în Baden. Tot aspectul campaniei aminteşte planul ultimei ofensive a lui Foch.

<c. 212, p. 53> Pe frontul politic, agitaţie împrejurul apropiatei conferinţe de la San Francisco. Un lucru prost e că Molotov a anunţat că nu va participa şi a obţinut ca din delegaţia URSS să facă parte, cu drept de vot, şi miniştrii Afacerilor Străine ai Ucrainei şi

Rusiei Albe, pe temelia noie în organizaţii federale a URSS. O stare de enervare şi de nesiguranţă generală. Franţa începe a-şi arăta dinţii, din fericire, şi a fi hotărâtă a juca un rol preponderent în organizarea lumii de mâne.

Sâmbătă, 31 martie

Suntem fără ziare aceste trei zile, de vineri până duminică, din cauza sărbătorilor de Paşti. Ale noastre, cel puţin după Biserica

Rusească de aci, sunt la 6 mai. Singurele ştiri ce le putem culege sunt de la Radio şi ele spun că ar fi continuat înaintarea dincolo de Rin.

Numele localităţilor atinse le dau atât de scâlciate, încât n-am putut pricepe decât Heidelberg.

Însemnări zilnice – 1945 309

La 6 *Vi*, un cocktail dat de Victor Carvalho, care pleacă nu ştiu unde. Poftise o mulţime de lume, <c. 213, p. 54> dar a venit relativ puţină, între care, Macedo Suarès şi fata Preşedintelui Vargas.

Alzira Peixoto, cu bărbatul ei, guvernatorul statului Rio de Janeiro.

Ea este un personaj extrem de important aci; fiind, poate, cea mai deşteaptă, este mâna dreaptă a [l] tatălui ei şi cel mai de aproape sfetnic al lui. Pare-se că are un bun cap politic. Am stat de vorbă cu ea, lucruri indiferente, e foarte vioaie.

Toată lumea era ca isterizată, le-a intrat în cap că războiul se sfârşeşte zilele acestea, cred că e o iluzie. Totuşi sunt unele semne că lucrurile merg spre un deznodământ rapid. Pe de o parte, se zice că Hitler a mărturisit că partida este pierdută şi că **s-**ar fi pregătit avioane pentru o fugă în Japonia. Pe de alta, Churchill a dat indicaţii miniştrilor cabinetului să fie tot timpul la dispoziţie, aşa încât să poată răspunde, **într-**un ceas, la o convocare. Singur Dumnezeu ştie ce se va întâmpla în aceste zile.

Duminică, 1 aprilie

Pastele Catolic, a plouat mai toată ziua. Am <c. 213, p. 55> fost poftiţi, Duduia şi cu mine, să petrecem ziua, sărbători**nd-**o după datina poloneză, la Ctin. Czartoryski. În toată sărăcia lor, care este foarte vizibilă, au făcut lucrurile cât se poate de bine. Îi admir şi îi respect pentru felul cum îndură vitregia sorţii. Am jucat bridge.

Luni, 2 – marţi, 3 aprilie

Plouă şi tot plouă, în mod exasperant; ploaie şi ceaţă, iată ce ne dă vremea aci la Quitandinha. E tocmai ce ne trebuie, suntem şi aşa destul de posomorâţi. Viaţa aceasta, din ce în ce mai idioată, simt că mă tâmpeşte pe zi ce trece. Şi Duduia este abătută, are un cafard teribil. Urdăreanu, în sfârşit, **s-**a hotărât să se îngrijească ca lumea.

Cauza refuzului său a fost acela pe care-l crezusem, deci tot eu am trebuit să-i sar **într-**ajutor. Doctorul ce l-a văzut la Rio declară că a fost tratat complet pe dos, i-a pus umărul **într-**un corset de fier.

Bucurie după bucurie. Marţi am scris o lungă scrisoare lui Messersmith, aveam multe <c. 214, p. 56> de spus, apropii**ndu-**se Conferinţa de la San Francisco.

Ştirile de pe front, excelente, sfârşitul pare a se apropia cu paşi repezi. Americanii au pătruns în Thuringia, iar sovieticii au depăşit

Wiener-Neustadt.

Miercuri, 4 aprilie

Am avut o mare bucurie, a venit să ne vază John Lloyd. Nu-l mai văzusem din México. Pare îngrijorat de ceea ce se va întâmpla

310

Carol al II-lea la San Francisco, dar spune că, dacă buba trebuie

să crape, e mai bine să fie cu o clipă mai devreme. E foarte dezgustat de ceea ce s-a întâmplat la New Orleans. Despre Argentina, de unde vine, zice că hotărârea guvernului de a declara războiu' Japoniei nu este deloc popular<a>, căci a întărit regimul. În general, pare destul de pesimist asupra felului cum merg lucrurile.

Ştiri din ce în ce mai bune. Montgomery a luat Münster şi pare a păşi pe „Weser spre Bremen. Gotha şi Anspach sunt depăşite de americani, iar sovieticii au luat Bratislava şi au ajuns la Baden, 19

klm departe de Viena. Dacă numai aş <c. 214, p. 57> avea ştiri din

Ţară şi de la Mihăiţă. Ne-au venit şi ştiri din Franţa, de la

Coe<s-me, unde lucrurile par a fi destul de bune, nemţii au fost de două ori acolo, iar acum în castel este un Stat Major american. Stricăciuni relativ mici.

Joi, 5 aprilie

Vremea tot atât de ploioasă, am profitat să-mi fac corespondenţa.

Înaintări pe toate fronturile. Montgomery, pe Weser, francezii, sub de Latre de Tassigny, au depăşit Karlsruhe; sovieticii spre

Viena. În Pacific, o debarcare pe teritoriul chiar al Japoniei. O altă ştire care poate fi interesantă, că URSS a denunţat Pactul de neagresiune ce l-a iscălit în 1941 cu Japonia. Poate că începe să se realizeze ce mi-a spus Messersmith, în ultima conversaţie, că Sovietele, cu timpul, vor participa şi ele la luptele împotriva Japoniei. Poate că condiţiunile de azi nu mai corespund poftelor de ieri?

<c. 215, p. 58> Vineri, 6 aprilie

Astăzi vremea a fost ceva mai frumoasă, deşi pe seară a plouat, din nou, torenţial. Mă simt enervat, de altfel se trăieşte într-o stare de nemulţumire generală. Duduia, după o epocă de calm relativ, începe, din nou, a fi nervoasă; din cauza stării ei, este supărată când pe câni, când pe mâncare, când pe servitori, când pe somn, care-i cam lipseşte. E adevărat că viaţa de aci este aşa de deosebită de a noastră din Europa, încât se simte până în cele mai mici detalii, înainte de a veni în această parte a lumii, credeam că viaţa pe acest continent este simplă, fără atâtea complicaţii, pricinuite de tradiţii seculare, ca la noi; dimpotrivă, totul aci se complică la extrem, administraţia e cea mai încâlcită din lume şi amoreul> propriu naţional depăşeşte orice măsură. Aceasta nu numai îngreunează viaţa, dar o şi scumpeşte

enorm.

A apărut un articol al lui Pertinax, care, lăudând pe Rădescu, atacă guvernul actual al României. Se vede încă influenţa lui Titulescu şi pe această chestiune îl atacă, pe nedrept, pe Tătărescu. Tot *însemnări zilnice* – *1945* 311

prin acest articol aflu că Savel <c. 215, p. 59> Rădulescu este încă în viaţă. Din lume, ceea ce e mai de seamă sunt discuţi<i>le asupra apropiatei Conferinţe de la San Francisco. Comentări<i>le, în general, sunt destul de pesimiste, chiar ale lui Stettinius, care prevede greutăţi.

Sâmbătă, 7 aprilie

Dimineaţa, vremea destul de frumoasă, încât, în sfârşit, am putut face o plimbare pe jos. Urdăreanu continuă a avea mari dureri, pe care le suportă destul de prost, constat că îmbătrâneşte înainte de vreme şi că devine certăreţ pe lucruri mici, fie sănătate, fie altceva, totul pentru el este un efort.

Spre seară, Constantin şi Carolina Czartoryski, pentru un bridge.

Ei au fost în Rio şi aduc impresii politice. Pare-se că lucrurile nu prea merg, au început greve, discuţi<i>le politice ale aşa-numiţilor democraţi sunt sterile şi teoretice. Impresia generală este că Vargas nu numai <că, lasă lucrurile să meargă, dar şi încurajează dezordinea, spre a proba lumii <c. 216, p. 60> că numai el şi un regim autoritar pot menţine ordinea. E un abil politician, se cam joacă cu focul, dar am şi eu impresia că va câştiga partida, căci unde doi se ceartă, al treilea câştigă; vechea zicătoare veşnic adevărată.

Au sosit ştiri concrete de la proprietăţile noastre din Franţa.

Despre Coe<s-me, o scrisoare a lui Robert către Consulul general al Braziliei în Paris, care povesteşte lucruri cunoscute, că nu sunt prea mari stricăciuni. Mai interesant<a> este scrisoarea Rosinei către Duduia, care dă ştiri mai detaliate. Cele de la Cocsme sunt cam tot aceleaşi, că castelul a fost bombardat şi că până în momentul invaziunii **s**-au trimis, regulat, banii necesari din Bucureşti, aceasta mă bucură, căci vrea să zică că tot a fost ceva ordine în…

…” Mai triste sunt însă ştirile de la Fabron, unde pare-se că totul este ruinat, au fost nişte vandali acolo, cari au stricat atât casă, cât şi grădina. Surpriza n-a fost, căci m-aşteptam acolo da> aşa ceva. **S**-au făcut însă constatările legale, cari vor fi depuse la autorităţile de drept. A mai sosit şi o scrisoare de la Ribeiro, care, ca întotdeauna, trimite <c. 216, p. 61> ştiri interesante, discursul lui Rădescu, care este foarte bun

şi plin de bun simţ. Trebuie să fi fost o puternică presiune sovietică ca să-l scoată şi desigur că

Groza nu face decât jocul lor. Ce o fi făcând Tătărescu în această bandă?

La cină, Dl şi D-na Buarque de Macedo. El pleacă în curând, fiind numit Consul general la Southampton. Mai întâi, merge cu

Veloso la San Francisco. Şi el vede situaţia politică internă tulbure

— O jumătate de rând este ştearsă.

312

Carol al II-lea şi abilitatea manevrelor lui Vargas. Ziarele au atacat violent pe ambasadorul Berle, pe care nimeni nu-l iubeşte. Pare a fi un om imposibil, lipsit complet de tact diplomatic, un produs al politicii interne afle] USA.

Duminică, 8 aprilie

O zi foarte grea, Duduia a fost bolnavă, toată ziua, cu o groaznică durere de cap, care a făcut-o să urle toată după-amiaza. Şi Urdăreanu are mari dureri în umăr. Bineînţeles, că starea mea de nervi s-a resimţit de toate acestea şi moralul meu a fost foarte prost.

<c. 217, p. 62> Luni, 9 aprilie

Ce să zic de ziua de azi? A fost foarte frumos şi n-a plouat, dar a fost răcoare, m-am plimbat niţel dimineaţa, iată cam tot. Viaţa îşi continuă cursul monoton şi apăsător de inactivă. Şi totuşi…

Cele 224 tunuri din Moscova au tras, din ordinul lui Stalin, 24

de salve, căci, în sfârşit, s-a cucerit în întregime Königsbergul. Armata Roşie a pătruns şi în Viena, din care o parte este cucerită. Încă un oraş martir, apărat inutil de acei nazişti distrugători, care va fi prefăcut în praf şi cenuşă. Montgomery e la 5 mile de Bremen şi De

Tassigny a luat Prorzheim.

Duduia, ceva mai vioaie şi calmă, din fericire i-a trecut durerea de cap.

Marţi, 10 aprilie

Vremea parcă s-a îndreptat, azi din nou o zi în care n-a plouat, dar totuşi destul de răcoare.

Parcă pe toţi ne-a lovit aceeaşi strechie azi, mai ales pe Duduia, un dor de ducă, care, de fapt, nu este decât <c. 214, p. 63> dorinţa de a părăsi Brazilia. Cu toţi am ajuns la ace<e>aşi concluzie, că nu ne place această ţară şi că am voi să ne întoarcem în México. Mâne aş pleca

într-acolo, dacă n-ar fi acea înălţime atât de rea pentru sănătatea Duduieei>. Am făcut multe proiecte care încă nu s-au cristalizat. Credem că războiul nu va putea dăinui mult timp şi atunci calea va fi deschisă spre Europa, poate că vom trece prin Argentina şi Chile, ca să mai vedem ceva din acest continent. În sfârşit, vom vedea, ceea ce este cert <ei că multă vreme nu vom mai sta pe aci.

Ca ştiri, lupte în Viena, iar la Nord, Montgomery a cucerit Hanovra, a pătruns în Bremen şi se îndreaptă spre Hamburg. A început, pe capete, recunoaşterea lui Farell.

Miercuri, 11 aprilie

Ziua am scăpat de ploaie, deşi a fost răcoare, noaptea a plouat însă, ceea ce a scăzut şi mai mult temperatura. Am reînceput să

scriu, să refac lucrarea începută la Coyoacan, merge mai uşor, căci tot materialul este <c. 218, p. 64 adunat şi sistematizat.

Viena a fost aproape în întregime ocupată, Patton se grăbeşte spre Leipzig şi frontiera Czecoslovacă, a ocupat Coburg, care s-a predat. La Nord, grupul lui Montgomery a ajuns pe Elba şi, probabil, a trecut fluviul.

Joi, 12 aprilie

Am lucrat cu ceva mai mult spor, am terminat primele două capitole şi am început <pe> al treilea, care e ceva mai greu. Zi mai posomorâtă, ceaţa s-a lăsat din nou şi acoperă puţina vedere ce o avem de la hotel.

Elba a fost trecută, Baden-Baden, Rastadt, Weimar, Erfurt şi

Magdeburg, cucerite, operaţi<i>le merg cu paşi repezi.

Seara, înainte de cină, Duduia e chemată la telefon şi i se dă o ştire care ne-a trăsnit pe toţi, chiar pe Urdăreanu, care nu-şi poate ascunde sentimentele anglo-saxone. Preşedintele Roosevelt a murit subit, azi după-amiază. Această dispariţie pune în doliu lumea întreagă, care pierde unul dintre cei mai convinşi luptători pentru înaltele idealuri ale omenirii. Ca un adevărat soldat, deşi invalid, moare la postul <c. 218, p. 65> de comandă ce i-a fost încredinţat de poporul său. Acea încăpăţânare a lui Stalin, de a nu părăsi teritoriul sovietic, a silit pe acest om bolnav, dar care nu se dădea înapoi de la nicio oboseală ori muncă, să facă drumuri obositoare, cum a fost ultimul la Yalta. Cu atâta curaj şi hotărâre a dus el lupta ca să facă ca poporul

Statelor Unite să priceapă care este rostul lui şi datoria lui în lumea cea nouă ce se croieşte prin acest crâncen război. Dispare astăzi, tocmai când victoria bate la poartă, înainte de a-şi fi terminat opera, care trebuie să fie încoronată prin tratatul de pace. Pierderea este cu atât mai mare, cu cât el singur, cu autoritatea ce a câştigat-o, putea să frâneze egoismul englez şi sovietic. El era singurul dintre cei trei Mari care apăra cu adevărat Charta Atlantică, către el cei mici şi nedreptăţiţi se puteau îndrepta în nădejdea unei dreptăţi.

Franklin Delano Roosevelt va rămâne unul dintre cei trei mai mari preşedinţi ai USA, alături de George Washington şi Abraham

Lincoln. Numele său va fi înscris cu litere luminoase în cartea de aur a omenirii.

<c. 219, p. 66> Vineri, 13 – duminică, 15 aprilie

Vremea s-a ţinut relativ frumoasă, dar nopţile au fost reci, chiar, cea de sâmbătă spre duminică, foarte rece. Aceste zile au fost pentru mine zile de lucru, ceea ce m-a bucurat şi sunt mulţumit de mine însumi.

314 Carol al II-lea

Prin Ribeiro, am primit, din nou, ştiri din Ţară. După câte se vede, căderea lui Rădescu a fost pricinuită de 6 mişcare comunistă, în cap cu cunoscuta agitatoare Ana Pauker157. El a fost energic, dar intervenţia sovietică l-a dat peste cap. S-a dat un decret care specifică <pe> acei cari vor fi daţi în judecată ca criminali de război şi ca provocatori ai dezastrului Ţării. Criminalii şi profeteurii sunt după formula cunoscută; între acei cari au pricinuit dezastrul Ţării, se loveşte, dacă se aplică just, mai ales în Garda de Fier, mai este o clauză relativ la acei responsabili pentru pierderea Transilvaniei, e singura care, de departe, ar putea să m-atingă. Mai este o ştire, că un grup de ofiţeri, în cap cu Dămăceanu, au fost scoşi din Armată pe motivul că au încercat o mişcare politică pe cont propriu.

Duduia s-a simţit mai mult rău, dar a stat aproape toată ziua la

Radio, încercând a prinde cât mai multe <c. 219, p. 67> ştiri. Acestea au fost dominate de marea pierdere a lumii, care a fost sincer impresionată, încât chiar japonezii au adus lui Roosevelt un omagiu, zicând că e un om cum rareori se naşte în decursul istoriei. Pe câmpul de luptă, Berlinul este, într-adevăr, ameninţat şi dintr-o zi într-alta se aşteaptă să fie cucerit. Sunt zvonuri că, din cauze strategice, ştirile sunt date cu întârziere şi că, de fapt, americanii ar fi ajuns [de fapt] în

capitală.

Luni, 16 aprilie

Am petrecut o zi liniştită, o zi de tandreţă extremă, care arată, din nou, că după 20* de ani dragostea noastră aceeaşi a rămas.

Sufleteşte e de neînchipuit cât bine îmi face.

Vremea **s**-a mai încălzit niţel. Ca ştiri, cea mai de seamă este că

Stalin a hotărât ca Molotov tot să se ducă la San Francisco, are aerul de a fi un omagiu postum adus lui Roosevelt. Pe frontul de luptă a început asaltul final al Berlinului, atac dus din ambele laturi; fatalmente, rezistenţa germană creşte. <c. 220, p. 68> Americanii au ajuns în Czecoslovacia, iar francezii au început eliminarea rămăşiţelor germane de pe coasta atlantică, atacând regiunea Bordeaux.

Forţele aeriene USA continuă <să arunce> cu furie bombe asupra

Tokio-ului, care ar fi în flăcări.

Am lucrat niţel după-amiază.

Marţi, 17 – miercuri, 18 aprilie

Marţi am putut să petrec toată ziua singur cu Duduia, Ernest şi

Monique ducâ**ndu**-se la Rio. Deşi una din acele cete atât de caracteristice Quitandinhei a persistat ziua întreagă, am petrecut una din acede> zile plăcute sufletului meu. Am putut şi lucra ceva...

f în text este greşit: *25*; vezi şi mai sus, la data: *15 februarie 1945*.

Însemnări zilnice – 1945 315

...”, deşi capitolele ce le scriu acum sunt grele şi spinoase.

Aş voi să nu fiu numai critic, dar şi constructiv, este adesea greu.

Miercuri, Constantin şi Caroline Czartoryski, împreună cu o prietenă a lor, contesa Krasińska, au venit să joace bridge şi au stat până după cină.

Atâta economie pentru punga lor atât de săracă...”*

<c. 220, p. 71> bun relativ la Conferinţa de la San Francisco este că anglo-americanii rămân hotărâţi pe hotărârea de a nu recunoaşte guvernul disident polonez şi a nu-l admite la întrunire, cu toată presiunea URSS. Pe de altă parte, cei patru Mari **s**-au transformat în 5, prin punerea, în sfârşit, a Franţei pe picior de egalitate cu celelalte mari puteri.

Sâmbătă, 21 aprilie

Vreme răcoroasă, dar frumoasă. Am avut marea şi plăcuta sur.

priză că Duduia, deşteptându-se din toropeala în care căzuse, a hotărât să cinăm în noul restaurant ce se deschide azi şi pe urmă să mergem la „boite”, unde se vor prezenta o colecţie de rochie în

aduse din Argentina, dar croite după modele pariziene. Noua sufragerie este destul de bine, cu toate că candelabrele sunt prea mari.

Show-ul cu toalete a fost o surpriză, 90% sunt frumoase, simple şi distinse, tot aşa şi pălăriile, cari încetează a fi miniaturi şi devin, din nou, adevărate parure feminine. Am poftit cu <c. 221, p. 72> noi pe

Dom João, Const. şi Carolina Czartoryski şi contesa Krasińska.

După-masă, a venit să ne vază principele Olgierd Czartoryski.

S-a vorbit despre războiu’ şi de luptele ce se dau la Berlin. Amândoi cunoaştem pe germani, dar totuşi nu ne vine a crede că acest popor, oricât de naiv ar fi şi de supus este, poate crede trâmbiţările lui

Hitler şi Goebbels, că tot nazişti vor câştiga războiul.

Duminică, 22 – marţi, 24 aprilie

Punctul dominant al acestor zile a fost intrarea Armatei Roşii în

Berlin. Tot sovieticii au câştigat alergarea, au străpuns linia de apărare a [l] Oderului şi au ajuns la ţel, pe când anglo-saxonii bat pe loc pe cursul superior al Elbei. Luptele se dau chiar în centrul capitalei şi, după ultimele ştiri, Brandenburger Thor a fost luat. Încercuirea continuă, progresiv. În sudul Germaniei înaintarea franceză este enormă, după ce au cucerit Stuttgart, au depăşit Ulm şi au atins

Ludwigshaven, <c. 221, p. 73> pe Lacul de Constanţa. Americanii au atins şi ei Dunărea, la Ratisbona, şi tot se vorbeşte în mod neprecis de o joncţiune între ambele fronturi la Dresda. Şi în Italia, lucru

— Trei cuvinte sunt şterse, probabil: *la cartea mea*.

— Fila conţinând paginile 69 – 70 a fost ruptă din caiet.

316

Carol al H-learile încep a mişca. Bologna a fost cucerită şi s-a ajuns la Ferara, atingându-se Poul în mai multe locuri odată. O nouă forţă franceză a intrat în Piemonte.

Acuma, ştirile se urmează cu atâta repeziciune, încât este greu de a şti care este exactă. Singurul Radio german care funcţionează este acela din Oslo, care zice că Hitler ar fi luptând la Berlin, cred că este o nouă farsă inventat<a> pentru poporul german şi că el trebuie să fie undeva în regiunea Berchtesgaden*, căci de mult se zvoneşte că ultima rezistenţă ar fi în Alpii Bavarezi. Prin atitudinea ce au adoptat-o şefii

nazişti, în cap cu Himmler, nu se obţine decât o absolută distrugere a ţării, lucru care, de altfel, nu poate fi decât în avantajul Naţiunilor Unite şi simplifică problemele de viitor. O

altă ştire senzaţională este că Pétain a trecut în Elveţia, ca să se predea autorităţilor franceze în vederea procesului său, care trebuie să înceapă în mai. Gestul <c. 222, p. 74> bătrânului mareşal este unul de decenţă şi de tradiţie militară.

Isteria a apucat multă lume în această parte a lumii şi se pregătesc manifestaţii pentru căderea Berlinului. Sunt convins că, în unele părţi, se vor transforma **într-**o glorificare nu numai a Sovietelor, dar şi a [l] Comunismului.

Dorul de ducă a apucat, din nou, pe Duduia şi Ernest, serios se pune problema de a ne duce în Franţa; pentru aceasta, Urdăreanu va trebui să iee, zilele acestea, contact cu ambasadorul Astier de la

Vigerie. Ei cred în această posibilitate, eu sunt sceptic. În sfârşit, dacă această soluţiune poate să facă bine Duduieei>, nu este nicio pagubă de a încerca.

Miercuri, 25 aprilie

Vremea frumoasă şi chiar caldă după-masă, noaptea însă frig.

Cerul limpede şi înstelat aminteşte <pe> cel din septembrie-octombrie de la noi, însă stele de: sunt altele şi le pierzi.

<c. 222, p. 75> Joi, 26 aprilie

Ieri **s-**a deschis Conferinţa de la San Francisco. Primele cuvântări, cari pun temelia discuţi<i>lor, sunt bune, mai ales acela al noului Preşedinte al USA, Truman158. Pune multe lucruri la punct, mai ales în ce priveşte drepturile ţărilor mici. Se pare că omnipotenţa celor trei Mari, cari au devenit 5, va fi mult diluată. Este un vădit progres spre democratizarea politicii internaţionale şi o sănătoasă revenire la principi<i>le Chartei Atlantice.

Ca ştiri, sunt lucruri importante, Patton se apropie de graniţa de

Nord a [l] Austriei, francezii se întind de-a lungul Lacului de Con

* în text este: *Berchtesgarten*.

stanţa. Cele mai de seamă sunt însă din Italia, unde frontul german a fost complet dărâmat, cucer**indu-**se Verona. Grupurile de partizani au pus mâna pe Genova, Turin, Como şi Milano, este, de fapt, lichidarea acestui front şi deschiderea drumului spre Brenner. La

Berlin, deşi se luptă în centrul oraşului, se simte o feroce, dar

inutilă, rezistenţă a germanilor. Se speculează mult asupra prezenţei lui

Hitler acolo, cred însă că adevărul <c. 223, p. 76> e altul, trebuie să fie undeva în munţi, chiar o ştire zice că ar fi la Salzburg. Pétain **s-**a predat autorităţilor franceze, făcând o ultimă greşeală, prin cererea autorizaţiei lui Hitler. Elveţia ar fi intervenit pentru eliberarea regelui Leopold.

Duduia a primit, zilele acestea, scrisori cari ne dau lista Guvernului Român. Plin de necunoscuţi, cu tendinţe foarte de stânga.

Sunt şi nume cunoscute, între care şi unii generali scoşi, zilele trecute, din Armată de Rădescu, cum e Dămăceanu. Recunosc numele lui Bejan159 la Industrie, amiralul Bărbuneanu160 la Marină, şi generalul Ibnescu Emanoi1161 la Aer. Sunt foarte îngrijorat de completa lipsă de silinţă din partea lui Mihăiţă de a stabili o legătură. Ce o însemna aceasta? Duduia se simte mai bine şi a primit, din Monaco, o telegramă de la Gerty, ceea ce o încurajează şi mai mult în dorinţa ei de a pleca în Franţa, deşi viaţa este foarte grea acolo. Constantin

Czartoryski a venit să**-**şi iee rămas bun, întorcâ**ndu-**se la Rio.

<c. 223, p. *77*> Vineri, 27 aprilie

Sunt ştiri multe, azi; prima e că, ieri, **s-**a făcut, în sfârşit, mult aşteptata joncţiune între Armata Roşie şi cea americană, la Torgau.

Prin aceasta, Germania este tăiată în două şi se face astfel un pas enorm spre terminarea acestui oribil război. O alta, că Göring, după renunţarea la postul său din cauză de boală, a fost asasinat162, el şi toată familia, din porunca acelui măcelar de Himmler, care pare a fi, astăzi, adevăratul stăpân al Germaniei. În Berlin, sovieticii înaintează pas cu pas, semănând moarte şi ruină în calea lor. În Italia, este un dezastru pentru Axă: Genova, Padua sunt cucerite, Mussolini este prizonier al partizanilor, împreună cu alţi foşti granguri ai fascismului. În Sudul Germaniei, Patton a trecut graniţa austriacă şi, pe de altă parte, se zvoneşte că Hitler ar fi pe moarte.

<c. 224, p. 78> Sâmbătă, 28 aprilie

Zi plin<a> de excitare şi de ştiri inexacte şi exaspera<nte, cari au făcut ca lumea să**-**şi piarză capul. În Rio şi în alte părţi ale Braziliei a fost o nebunie, ca în timpul carnavalului, la zvonul că războiul **s-**a sfârşit. Adevărul este că, după ce Himmler a anunţat Londrei şi Washin<g>tonului că, în 48 de ore, Hitler nu va mai fi, a cerut Angliei şi

USA-ului să primească faţă de ele predarea necon
318
Carol al II-lea diţionată a Germaniei. I s-a răspuns că predarea nu se poate face decât celor 3 şi deci s-a respins. Populaţia, luând dorinţele ei drept fapte îndeplinite, a dezlănţuit nebunia. Adevărat este că o parte din

Presa anglo-saxonă a menţinut atmosfera aceasta, zicând că se aşteaptă, dintr-un moment într-altul, ştiri senzaţionale. Chiar dacă faptele nu s-au înfăptuit încă, comunicarea lui Himmler înseamnă că Germania se consideră definitiv învinsă. Chiar eu, care sunt de obicei foarte prudent cu astfel de ştiri, am fost prins în cursă şi am pus o sticlă de şampanie la răcitor. Duduia, deşi moartă de oboseală, a stat <c. 224, p. 79> până la 2 dimineaţa, aşteptând ştirile pe care le doreau toţi.

În Italia, este dărâmarea definitivă a rezistenţei germane, Como.

Brescia, Bergamo au fost cucerite şi graniţa elveţiană atinsă. Mai interesanteei încă sunt ştirile de la Conferinţa din San Francisco.

Molotov a început a face greutăţi, a făcut scandal asupra Preşedinţiei, de fapt supărarea lui e din cauză că anglo-saxonii ţin ferm pe chestia guvernului disident polonez. I s-a cedat asupra Preşedinţiei, s-au admis Ucraina şi Rusia Albă, dar faţă de pretenţi<i>le polonezilor comunişti, Set>ettinius şi Eden sunt de nemişcat. Foarte frumoasă atitudine a Americii Latine în favoarea ţărilor mici, e o mare victorie pentru dreptate şi o atitudine la care m-aşteptam. Cu mare plăcere am aflat că între dede>gaţii Franţei se găseşte şi vechiul nostru prieten Paul Boncour.

Duminică, 29 aprilie

Pentru mulţi, azi a fost o mare decepţie, când <c. 225, p. 80>

lucrurile s-au pus la punct. E adevărat că Himmler a cerut, prin mijlocirea contelui Folke Bernedotte163, Marii Britanii şi USA să primească capitularea Germaniei, aceasta, nefiind făcută şi faţă de

URSS, n-a fost primită. Stalin declară că trebuie, mai întâi, complet distrusă Armata germană, înainte de ea> se putea vorbi de încetarea luptei. Fără glumă, vede roş<u>. Lupta din Berlin continuă crâncenă, pe restul frontului, înaintări. La Dachau americanii au eliberat 32.000 de internaţi politici şi s-ar fi găsit 50 de vagoane cu morţi. Dintre toate câmpurile de concentrare, acesta pare a fi fost cel mai oribil. Seara, vine ştirea că Mussolini, prins de partizani, ar fi fost

executat164.

Am putut lucra niţel astăzi.

Luni, 30 aprilie

A început pentru noi săptămâna patimilor. Vremea e urâtă, plouă torenţial şi o ceaţă deasă se întinde peste toată valea.

Au venit, din nou, scrisori de la Ribeiro, cari aduc <c. 225, p.

81> ştiri din Ţară. Groza este sub influenţa lui Ana Pauker, pe care, *însemnări zilnice* – 1945 319

Într-un interview, o ridică în slava cerurilor. Au fost serbări mari la

Cluj şi la Bucureşti pentru preluarea Transilvaniei, care a fost remis<a> de vicecomisarul Afacerilor Străine, Vîşinski. Acţiunile lui

Mihăiţă se ridică mult, şi aceasta mă bucură foarte.

Se confirmă executarea lui Mussolini, care **s-**a făcut în nişte condiţiuni oribile. De fapt, este un asasinat, căruia se încearcă a i se dea o înfăţişare, mai mult sau mai puţin, legală. După moarte, trupul lui şi aleii altor fascişti de vază au fost expuse pe piaţa publică, în

Milano. Soarta lui era, de altfel, pecetluită, căci, chiar dacă se proceda în mod legal, nu scăpa de o condamnare ca trădător către ţară şi rege. Ce trist că] şi lipsit că] de nobleţă sfârşit pentru un om care, incontestabil, la începutul regimului său, a făcut mult pentru Italia, dar care, în timpul decadenţei Imperiului Roman, a căzut sub loviturile barbarismului german; el, care visa, până în clipa morţii, Imperiul, devenise un vasal mercenar al lui Hitler, care, de altfel, l-a şi părăsit.

<c. 226, p. 82> Marţi, 1 mai

Ieri a murit Hitler, aşa anunţă Radioul german, a murit în Berlin, la postul lui de comandă, cel puţin această moarte nu este laşă.

Înlocuitorul, lăsat de el, este o surpriză: Amiralul Donitz165. Chiar el a anunţat vestea poporului german. De Himmler şi de Goebbels nu se mai aude. În proclamaţia pe care a dat-o noul Führer, a declarat că lupta trebuie să continue împotriva bolchevismului, căci aşa sunt siliţi de anglo-americani. În Italia, sunt cele mai mari progrese, după Torino, Milano a fost ocupat şi, mai departe, Veneţia şi Udine, iar în regiunea Trieste **s-**a făcut legătura cu Tito.

Din nou o zi frumoasă, dar rece, am putut lucra niţel.

Miercuri, 2 mai

A căzut Berlinul, iată strigătul care a străbătut întreaga omenire în ziua de astăzi. Radiourile <c. 226, p. 83> şi megafonurile au urlat

toată ziua. Bucuria a fost universală, căci, într-adevăr, este unul din evenimentele primordiale ale războiului. De la Napoleon încoace, capitala trufaşă a trufaşei Germanii nu fusese călcată de picior inamic. Un veac aproape Germania păşeşte din victorie în victorie şi

Pangermanismul, expansionist şi brutal de sub conducerea lui

Hitler, a încercat ultima lovitură; împotriva întregii lumi coalizate n-a putut rezista şi, acuma, inima chiar a germanismului şi a [l] prusianismului a primit lovitura de moarte. Lovitura finală a fost dată de Armata Roşie, sub comanda mareşalilor Konev166 şi Jukov: 16/, prestigiul URSS a crescut enorm, şi cu drept cuvânt. Anglo-saxonii

— În text este: *Koniev* şi *Zukov*.

320 CaROL AL H-LEA

au lăsat aliaţilor lor răsăriteni onoarea de a face această cucerire, este o greşeală, trebuia, pentru această cucerire finală şi decisivă, combinarea forţelor. Berlinul a căzut şi să nădăjduim că, de astă dată, a căzut împreună cu el, o dată pentru totdeauna, primejdia continuă a pangermanismului. Aşa cum a fost prefăcut în ruine, aşa să fie prefăcute în cenuşă veleităţile de <c. 227, p. 84> dominaţiune ale rasei teutonice. Destule veacuri a chinuit ea lumea. Dar cu această ştire mai vine una îmbucurătoare, armata germană din Italia a capitulat şi s-a predat, cu tot teritoriul Austriei, până la Salzburg, deci pe acest front focul a încetat. Aceasta ar fi rezultatul morţii lui

Hitler, care se confirmă oficial. El s-ar fi sinucis, împreună cu Eva

Braun168, nevasta lui, şi acel veşnic megafon ce era Goebbels.

Această dispariţie a adus, după sine, fatalmente, dezagregarea tuturor forţelor germane. Unul după altul dispar aceşti conducători, pentru cari singura scuză umană ce li s-ar putea da este că au fost nebuni. Ieri Mussolini, azi Hitler, aceste sfârşituri au ceva logic într-însele, dar totuşi sunt tragice. Numai mâne să nu se ridice un alt dominator de acest soi, care să ducă la un alt conflict, căci lumea e însetată după pace şi, în acelaşi timp, dornică de libertate.

La Conferinţa de la San Francisco lucruride> nu par a merge uşor, Molotov continuă a face obstrucţiune, de asta-dată faţă de

Argentina, <c. 227, p. 85> America Latină însă stă ferm pe poziţia<i>la ei.

Cu Duduia am stat, tot timpul, urmărind la Radio desfăşurarea evenimentelor.

Joi, 3 – vineri, 4 mai

E frig, mai ales noaptea. Mi se confirmă astfel impresia ce am avut-o întotdeauna că nicăieri <nu> e mai frig decât în ţările calde, căci nimeni nu s-a gândit să organizeze casele în vederea unei scăderi a temperaturii.

Aceste zile au fost zile de aşteptare şi deci de enervare, atât de mult sfârşitul s-a apropiat, încât se poate spune că s-a şi atins. Trupele germane se predau, pe capete şi în masă, anglo-saxonilor, păstrând însă o atitudine combativă faţă de Soviete, ceea ce face ca lucrurile să se prelungească. Rând pe rând, porţiuni de teritoriu ocupate de germani sunt eliberate, ultimul a fost Danemarca, unde englezii au ajuns la Copenhaga şi regele Christian a format un nou guvern. S-a predat şi flota, iar în <c. 228, p. 86> Norvegia se mai bat [el Quisling şi alţi nebuni. În Franţa s-au terminat, aproape, alegerile comunale, care au dat un important câştig Partidului Comunist.

Sâmbătă, 5 mai

Duduia a primit o serie de scrisori de la Ribeiro, cari aduc ştiri din Ţară. Şi acestea au venit să mărească şi mai mult îngrijorarea mea. S-a făcut o nouă expropriere, care, de astă dată, este radicală, n-au fost lăsate decât 50 ha şi se iau vitele şi maşinile, n-au fost exceptate decât Domeni<i>le Coroanee în ale Bisericii, fundaţi<i>lor etc. Măsura este una socială, dar în aceste momente, mai ales antieconomică. Va însemna o mare scădere a producţiei agricole şi deci va însemna o nouă greutate pentru [pentru] refacerea Ţării. Ce nu-mi place în această măsură este tendinţa radicală de comunizare, care, ca o ceaţă pestilentă, se întinde asupra întregii lumi. Între alte dezastre pe care acel infam de Hitler le-a adus asupra noastră, e…

<c. 228, p. 89> cez. Contele Krosig Schwerin, noul ministru al Afacerilor Străine al Reich-ului, a anunţat ştirea poporului german printr-un mesagiu scurt şi demn, în care recunoaşte că au fost învinşi de o zdrobitoare forţă superioară. De astă dată, chiar regimul care a pornit acest nemaipomenit cataclism este acel care recunoaşte înfrângerea pe câmpul de bătaie. E un lucru care are o importanţă covârşitoare pentru viitor. Mă gândesc la entuziasmul care trebuie să fie la Londra şi la Paris. La Rio, pare-se că manifestaţia a fost foarte zgomotoasă.

Nici nu s-a terminat bine lupta şi neînţelegerile între Aliaţi se văd clar, mai ales din lipsa de voinţă a URSS să se puie la diapazon cu ceilalţi. Nu împărtăşesc optimismul scrisorii, de alaltăieri, a lui

Messersmith, care crede că poporal sovietic va impune conducătorilor săi un spirit de pace, să nu se uite că acolo este cea mai cruntă dictatură, poporul o fi ştiind să scrie şi să citească, dar nu ştie încă să gândească singur. Toată ziua am stat la radio, căutând ştiri. Lupta tot continuă în Czecoslovacia, unde comandantul <c. 229, p. 90>

german nu vrea să ştie de ordinele amiralului Dönitz. Vom vedea mâne ce va fi nou.

Reacţiunea mea a fost lentă, mi-a trebuit timp să m-emoţionez, dar atunci au curs lacrimi binefăcătoare. În sufletul <meu> rămâne totuşi un sentiment de pesimism pentru viitor; ce va fi el, oare?

Marţi, 8 mai

E ziua V, ziua Victoriei, azi, la miezul nopţii, încetează oficial războiul în Europa. Zic că încetează oficial, căci aşa reiese din actul de predare, dar mai sunt nuclee cari nu ascultă de ordine, atâta şi-a îmbibat Hitler în ei ideea că trebuie să lupte împotriva U.R.S.S. în tot cazul, aceştia nu pot rezista mult timp. Azi-seară, am expediat o

— Fila conţinând paginile 87 – 88 a fost ruptă din caiet.

322

Carol al II-lea serie de telegrame de felicitare, între care şi una lui Mihăiţă. Aceasta este, din nou, o încercare de a lua contact, să vedem ce va da, personal mi-e cam teamă că nu voi primi un răspuns. Mi-am făcut o <c.

229, p. 91 mentalitate că nu m-aştept la nimica bun, dacă însă vine, e, într-adevăr, un dar de la Dumnezeu, astfel nu pot avea decepţii, ci numai surprize agreabile. Aci, la Quitandinha, o zi searbădă, fără viaţă, până şi natura pare obosită de atâta ruină şi atâta durere.

Prima fază a [l] acestui ciclopic conflict s-a terminat, dar de acuma începe a doua, mult mai grea, care va cere de la conducători şi popoare o răbdare şi o cuminţenie grele de obţinut. Problemele ce se pun sunt tot aşa de enorme, sunt compuse de atâtea detalii, calea rezolvării lor va fi semănată de atâtea curse, încât teorii frumoase şi bune intenţiuni nu sunt îndestulătoare pentru a le rezolva.

Oamenii cari se gândesc şi văd acestea, cei politici, n-o pot spune deschis, dar alţii, cum este arhiepiscopul de Canterbury, cu prilejul slujbei comemorative de azi, rugându-se ca Dumnezeu să dea

minte popoarelor şi conducătorilor lor.

<c. 230, p. 92> Miercuri, 9 – vineri, 11 mai

Zile liniştite şi, sufleteşte, mulţumitoare pentru mine. Duduia a revenit din supărarea ei, ştiu că a fost un efort, dar inima a luat-o înainte. Foarte puţin am putut lucra aceste zile, din cauza evenimentelor pe care le urmăream, necontenit, la radio. De acuma, parcă acest instrument atât de minunat şi-a pierdut din interes. Un lucru m-a izbit, că, după ce atâţia ani a fost simbolul victoriei, în aceste zile comemorative niciun post n-a cântat *Simfonia a 5-a*, a lui

Beethoven; este o ingratitudine.

Pacea, adică sfârşitul luptelor, s-a îndeplinit, însă înţelegerea între învingători, nu. Conferinţa de la San Francisco este scena pe care se joacă, cel puţin în principiu, viitorul lumii, dar este şi scena pe care toate năzuinţele de dominaţie a celor Mari, de imperialism al URSS, au liber curs. Molotov, în numele URSS, face obstrucţiune, deoarece chestiunea poloneză n-a fost rezolvată după plăecerea <c. 230, p. 93> ei. Anglo-saxonii rămân fermi şi răspund cum pot. America Latină e tot atât de fermă pe punctul ei de vedere democratic, al egalităţii naţiunilor. Acuma văd că URSS ridică pretenţii asupra unor părţi ale Czecoslovaciei, şi anume asupra Ruteniei Subcarpatice, şi propune autonomia tuturor coloniilor. Nu, lucrurile nu merg bine, şi mi-e teamă că pace adevărată nu va fi. Am scăpat de primejdia pangermanismului şi azi se ridică alta: panrnoscovism. Mai mult încă, începe a activa o nouă coloană a 5-a, ace<e>a a Comunismului, care e cu mult mai primejdioasă, căci ia forma atrăgătoare a democraţiei socializante.

Însemnări zilnice – 1945

323

Ziua de 10 mai a trecut fără evenimente, afară de o telegramă de la credinciosul Ribeiro. Am primit, din nou, scrisori de la prieteni, şi cu bucurie constatăm cât de mult ne regretă cei din México, mai ales pe Duduia. În aceste zile atât de triste, este o enormă alinare sufletească.

Göring n-a fost ucis, cum se zisese, ci e prizonier, Goebbels e mort, s-a regăsit trupul său, dar <c. 231, p. 94> asupra lui Hitler planează misterul. Lucru curios, acuma câţiva ani, una din prezicătoarele cari fac declaraţii anuale a prezis că va dispărea în mod misterios şi că nimeni nu va da de urma sa; parcă se adevereşte.

Sâmbătă, 12 mai

Au sosit, astăzi, răspunsuri la unele telegrame, una foarte caldă

de la de Gaulle şi alta de la Bertie. Să vedem ce va fi cu ace<e>a a lui

Mihăiţă. Duduia, din nou, bolnavă, încât a trebuit să stee toată ziua în pat. Am stat lângă ea, în dormitor, citind. Şi vremea a fost neprietenoasă, ploaie şi ceaţă intense.

Ca ştiri, este reducerea ultimelor nuclee de rezistenţă nazistă şi, mai ales, o foarte mare îngrijorare asupra atitudinii Sovietelor, care devin, din ce în ce, mai pretenţioşi. Până acuma nu sunt în războiu' cu Japonia şi, probabil, preţul pentru aceasta este îndeplinirea cererilor lor în Asia. Vor să participe la <c. 231, p. 95> controlul strategic al Pacificului, deci să li se cedeze Manciuria, Core<e>a şi Formosa. Aceasta nu poate conveni USA, nici Angliei, nici Australiei, deci se vor ivi mari greutăţi şi posibilitatea unor nouă conflicte.

Eden se întoarce, pentru câtva timp, la Londra şi Molotov părăseşte şi el Conferinţa de la San Francisco, unde vor domina ţările Americii Latine. E destul de bine din punctul de vedere teoretic şi al principi<i>lor democratice, dar, practic, rămâne lipsa de conştiinţă a mentalităţii europene.

Tot astăzi a sosit o scrisoare, cu mai multe detalii, de la Robert, asupra Cocsmului. Germanii, cari au ocupat castelul, au făcut, după obiceiul lor, vandalisme, distrugând florile, instalaţia electrică şi

de apă etc. Cu oareşicari eforturi, **s-**au putut face unele reparaţii, dar, desigur, este încă mult de făcut. Vom trebui să trimitem bani, căci este singurul acoperiş al nostru ce-l avem în momentul de faţă.

<c. 232, p. 96> Duminică, 13 mai

Zi tragică, am descoperit că servitorul nostru, Anghel, ar fi comunist, că lucrează împotriva mea şi a Duduieei>, ne defăimează faţă de personalul hotelului. Ni se spune că mare parte din neplăcerile ce le avem sunt datorită instigaţiunilor lui, îl ştiam obraznic şi leneş, dar la atâta canaillerie* nu m-aşteptam. Între instigaţiunide>

— Lichelism, necinste.

324 Carol al II-lea lui ar fi că este datoria mea de a plăti stricăciunile ce le-au făcut cânii la covoare. Biata Duduia este, din această cauză, **într-**un hal fără hal.

Tot acest incident m-a făcut să pierd toată ziua, aşteptând pe Rolla, care, la 7 seara, a venit însoţit de Oscar. Nădăjduiesc că, în urma plângerilor noastre în ce priveşte mâncarea, suntem toţi bolnavi, lucrurile **s-**au mai aplanat.

Luni, 14 mai

După conversaţia de ieri cu Rolla, se fac eforturi să se îndrepte starea de lucruri, eforturi până <c. 232, p. 97> acuma sterile, untul continuă a fi aşa de prost, încât te poate goni de la o poştă.

Ştirile din lume, puţine şi cam tot aceleaşi. Azi, la noi în Ţară, începe primul proces al criminalilor de război, cari vor fi judecaţi de ceea ce se numeşte Tribunalul Poporului, tot o copie după sistemul sovietic. Sunt, în total, 38 de acuzaţi, dintre care, de căpetenie, 3 generali şi 10 civili.

Marţi, 15 mai

Lucrurile s-au îmbunătăţit azi, ni s-a dat un bucătar care să gătească în bucătărioara apartamentului, adevărat este că am distribuit pe larg bacşişuri. Duduia nu s-a simţit bine, a stat, toată ziua, în pat, am stat şi eu în dormitor şi am lucrat cu spor. Avem plictiseli cu bietul Boris, care, de câtăva vreme, e bolnav de băşică, mi-e teamă să n-aibe ceva grav la rinichi.

<c. 233, p. 98> Miercuri, 16 mai

De mult n-am avut o zi luminoasă ca cea de azi, a sosit de la

Mihăiţă răspunsul la telegrama mea. Bucuria este cu atât mai mare, cu cât nu m-aşteptam la el. De mulţumire sufletească nu mai vorbesc, ea este infinită, căci iată 4 ani de când nu mai auzisem de la el, afară de acea prea rece telegramă cu prilejul lui 23 august. Şi din punctul de vedere exterior este perfect, căci aceste raporturi între mine şi el interesează la extrem lumea, în general. În sfârşit, s-a rupt gheaţa şi un contact a fost stabilit. Cine, mai ales, a înnebunit de bucurie este Duduia, căci telegrama este caldă şi ea nu s-a îndoit niciodată de răspunsul lui.

Joi, 17 – sâmbătă, 19 mai

Zile apăsător de grele. E frig şi ceaţă, întreruptă însă de câteva ceasuri de soare. Starea sănătăţii Duduieei> merge din rău în mai rău, <c. 233, p. 99> speranţele ce le pusesem în plecarea din México nu s-au realizat. La starea ei fizică se adaugă şi una morală, care numai spre binele ei nu-i. A pierdut orişice încredere în doctori, nu *însemnări zilnice – 1945* 325

mai ştiu ce să fac. Dă adesea în cărţi şi când sunt bune reia o licărire aparentă. Aş da orice să se facă bine, să poată relua o viaţă mai mult sau mai puţin normală. Poate că mergerea în Europa o va ajuta.

Ernest a fost să ceară lui Astier de la Vigerie vizele pentru Franţa.

Aceasta va pune, din nou, o mulţime de probleme. Trebuie să mărturisesc că, din acei 4 ani petrecuţi pe acest continent, nicăieri nu m-am simţit mai nenorocit decât aci, în Brazilia. Nici locul, nici viaţa, nici oamenii, nimica nu mă atrage aci.

Peste asta vine şi situaţiunea internaţională, care este foarte puţin clară, ca să nu zic îngrijorătoare. Neînţelegerea între cei Mari pare a se adânci pe zi ce trece. URSS este insuportabilă cu toţi, acum se leagă de Franţa, cu privire la Indochina. Numai Dumnezeu ştie ce va ieşi din această învălmăşeală în care ne-a aruncat criminalul şi nebunul de Hitler.

<c. 234, p. 100> Sâmbătă am fost să facem o vizită lui Rolla, în casa lui; Duduia, bolnavă în pat, n-a putut merge. **S**-a vorbit despre hotel şi, pe urmă, gazda a făcut o serie de reflexii asupra politicii internaţionale, din care reieşea o mare teamă pentru o preponderenţă a Sovietelor, în viitor.

Duminică, 20 mai

Duduia tot se simte rău, încât a stat şi azi în pat. La prânz, am avut pe Ruth Kleiber la masă... Ea a venit să pregătească lucrurile pentru sosirea bărbatului său. E o nevastă admirabilă, de un nespus devotament. Am vorbit despre mulţi şi multe, din conversaţie reiese că în USA se vorbeşte mult despre un viitor războiu' cu URSS.

Am citit toată ziua, de lucrat n-am putut. Ca ştiri: luptede> din

Okinawa **s**-au sfârşit, au fost lungi şi, pare-se, sângeroase. Mai triste sunt unele asupra atitudinii sovieticilor la noi în Ţară. Ei ridică uzine întregi, cu<m> e cea de la Ripiceni, şi, mai grav încă, au voit să ridice toată <c. 234, p. 101> populaţia săsească, ca **s**-o aducă să lucreze în minele din URSS. Nici chestiunea poloneză nu are aerul de a se soluţiona, problema devine, din ce în ce, mai gravă şi m-îngrijoreşte tot mai mult.

Luni, 21 mai

Sf-ţii împăraţi Constantin şi Elena, ziua Duduieei>. Din păcate, n-am putut merge la Rio, să-i iau ceva, încât nu i-am putut oferi decât flori. Deşi nu se simţea bine, **s**-a sculat. A primit cel mai frumos dar, o telegramă de la Rosina, zicând că Costică e bine. Altfel nimica, a fost frig azi.

Marţi, 22 mai

O zi radioasă, dimineaţa e chiar cald, aşa încât, lucru minunat, am fost să mă plimb niţel în pădurice. De îndată ce eşti la umbră, e răcoare, iar în soare asuzi. Am cules pentru Duduia, care e, din nou, bolnavă, „chevrefeuilles"*, îi fac, <c. 235, p. 102> totdeauna, atâta plăcere aceste flori parfumate. Am stat cu ea restul zilei şi am putut lucra cu mult spor. Seara **s-**a lăsat cu frig.

Sunt, azi, ştiri cari m-au îngrijorat asupra situaţiunii politice din

Anglia; cu toate silinţele lui Churchill, Labour Party a hotărât **s-**o sfârşească cu colaborarea guvernamentală, au ambiţia de a prelua singuri puterea şi de a aplica un program de reforme destul de înaintate. O fi propagandă sovietică? O fi numai o rea-făcătoare influenţă a lor? Cine ştie? în tot cazul, este un act nepatriotic acuma, când se cere un nou efort unitar, ca să se scoată Japonia din luptă. Churchill ştia că această ruptură era inevitabilă, dar ceruse ca

Guvernul de coaliţie să fie menţinut până la sfârşitul complet al războiului, şi avea dreptate. Caracatiţa sovietică se întinde asupra întregii Europe, ca o boală molipsitoare.

Miercuri, 23 mai

O zi proastă, am fost toţi bolnavi, chiar şi eu <c. 235, p. 103>

am crampe de stomac. Cu tot luxul aparent al acestui hotel, chestiunea mâncării este o problemă teribilă, elementele cu care se găteşte sunt de proastă calitate.

Ştirile dominante sunt acelea din Anglia, Churchill a demisionat, dar a fost însărcinat cu refacerea Guvernului. Dar şi el a găsit un mijloc de răzbunare, hotărând ca alegerile să fie cât mai curând, în iulie, şi ca Armata să voteze şi ea. Să nădăjduim că imensul lui prestigiu va atârna greu în balanţă.

În Ţară **s-**a sfârşit primul proces al criminalilor de război, din 38

de acuzaţi, 29 au fost condamnaţi la moarte, între care, generalii

Trestoianu" * şi Calotescu169.

Joi 24 mai

Kleiber a sosit aci, pentru vreo 2 zile, l-am poftit la masă. A fost o mare plăcere de a-l revedea, nu numai că este un mare artist, dar şi un om agreabil şi plin de haz. Acuma, că vor începe concertele, cred că e timpul să ne reîntoarcem <c. 236, p. 104> la Rio. Am făcut destulă economie şi am îndurat destule mizerii, în ultimele trei luni, de când stăm aci în Quitandinha. Vremea e oribilă, ceaţă deasă, frig şi umiditate.

— Caprifoi.
— va proljabil; *Trestioreanu*.
I
— *Însemnări zilnice* – *1945* 327

Din lume, războiul se înteţeşte împotriva Japoniei. Tokio şi alte localităţi au fost copios bombardate. La Triest sunt greutăţi; Tito face nejustificate revendicări; până acum a fost Italia care făcea mendre, s-a întors roata.

Vineri, 25 mai

Vremea mai frumoasă, până pe seară chiar călduţă. Ştirile sunt indiferente.

Vorbim mult despre cum şi unde ne vom întoarce în Europa.

Eu sunt de părere să mergem în Portugalia şi de acolo vom vedea şi vom putea să ne informăm asupra posibilităţilor de a merge mai departe. Totul este, astăzi, aşa de complicat şi mijloacele de transport atât de grele.

<c. 236, p. 105> Sâmbătă, 26 mai

Am hotărât să ne întoarcem la Rio de îndată ce vom găsi unde să stăm. Brazilia este prima ţară în care am constatat că abia există case, ori apartmente mobilate, de închiriat, de cumpărat găseşti berechet. S-a lichidat azi un conflict ridicol, pe care l-am avut cu administraţia hotelului, fobia cânilor merge aşa de departe, încât ne-au pus la socoteală un număr de prosoape de baie, pe care le-au pretins ei că fuseseră stricate de copiii noştri. Am primit să le plătesc, cu condiţia că le vom păstra; azi şi le-a adus, din toate 13, una singură ar fi putut, eventual, să fie atinsă de câini, două erau murdărite de roş de buze, iar restul în bună stare. L-am chemat pe Oscar, ca să-i arătăm procedarea administraţiei, era indignat şi pare-se că Rolla este furios. Cu astfel de metode nu se poate face reclamă pentru hotel.

Himmler, cel mai mare criminal al războiului, s-a sinucis170. Tot ce se face la Conferinţa de la San Francisco mi se pare foarte puţin clar, singurul lucru precis este că nu există o adevărată înţelegere între Naţiunile Unite.

<c. 237, p. 106> Duminică, 27 mai

Ca ştiri, nimica prea deosebit. Din Franţa vin unele cari indică

<faptul> că acolo lucrurile merg greu, viaţa este foarte scumpă, multă lume pleacă de acolo, încoace, şi noi tocmai încolo dorim să mergem. Am stat liniştit cu Duduia şi am vorbit mult despre viitor.

Ambiţii politice nu mai am, dar de trăit în Ţară am dori. Primul lucru este de a stabili legătura cu Mihăiţă şi, atunci, de a putea aranja chestia căsătoriei, făcută în linişte şi fără alaiu. Pentru moment, avem unde sta, de bine de râu Cocsmes este locuibil, pe urmă, în

Ţară, vreau să termin Scroviştea şi să fac din el căminul nostru.

328

Carol al II-lea

Cred că ar fi bine să renunţ la titulatura de Rege, căci e ridicol de a fi un fost, şi lumea de azi nu pricepe acest lucru. Vreau să fiu util

Ţării mele, să fac binele, să m-ocup de muzică, de cultură, să vânez şi, dacă am mijloacele, să călătorim.

<c. 237, p. 107> Luni, 28 – marţi, 29 mai

Din nou zile grele şi oprimante. Duduia e în pat, am putut lucra niţel, dar fără spor. Cum am hotărât că trebuie să ne întoarcem la

Rio, Ernest a fost acolo să vază unde putem sta. A fost primit cu multă rea-voinţă la Copacabana, şi acest lucru vine din cauză că aci hotelurile nu primesc câni, este o canofobie generală. Pentru noi, cânii noştri sunt copiii noştri, poate, dacă vom lua angajamentul să nu intre în apartament, se va putea aranja ceva. Vai ce ţară sucită şi ce oameni puţin primitori sunt aci. Vai ce cafard am avut, m-am simţit, moraliceşte, foarte, foarte prost, nervii mei nu mă mai ţin, este groaznic.

Miercuri, 30 – joi, 31 mai

Deşi vremea este frumoasă, în timpul zilei chiar călduţă, viaţa continuă în acelaşi ritm stupid şi de eterne nemulţumiri. Simt că, dacă voi rămâne încă multă vreme în această ţară, mă voi tâmpi <c.

238, p. 108> complet. Mi-e un dor nespus de a fi din nou în casa mea, cel puţin, dacă nu se poate în Ţara mea. Starea Duduieei>, tot ace<e>aşi, o zi în pat, o zi sculată, devine, cred, din ce în ce mai îngrijorătoare, halul ei de anemie este îngrozitor. Unde vom găsi, oare, acel doctor miracol care să-i facă bine.

Lucrurile în lume merg pe dos, francezii au mari greutăţi; în

Siria şi Liban s-a ajuns la lupte sângeroase, azi Churchill intervine şi a dat ordin trupelor engleze să despartă pe antagonişti.

Din Ţară am mai putut afla că între condamnaţii la moarte este şi generalul Macici171. Au fost arestaţi foştii miniştri ai lui Antonescu: Buşilă, Sichitiu, Nicolae Mareş şi generalul Stoenescu.

Vineri, 1 iunie

Azi a avut loc primul concert al lui Kleiber, nenorocul meu a fost că n-am putut lua parte, mai întâi, că Duduia a avut o zi foarte proastă şi a stat toată ziua în pat şi, pe urmă, că Urdăreanu găseşte în toate complicaţii şi deranj, încât <c. 238, p. 109> mai bine renunţ

Ia o mare bucurie, decât să am împrejurul meu mutre, m-am săturat.

Chestiunea internaţională cea mai importantă este a Siriei, care mi se pare foarte dezagreabilă, căci poate avea consecinţe nu numai pentru Franţa, dar şi pentru Marea Britanie *însemnări zilnice – 1945*

329

Sâmbătă, 2 iunie

De dimineaţă, un telefon de la „U.P.", care cere informaţii asupra unei ştiri din Paris, că aş fi cerut viza pentru Franţa. E un semn bun, căci şi înainte de a fi primit <pe> ace<e>a pentru Brazilia, mai întâi prin agenţiile de presă am aflat-o. Şi aşa a fost, că la amiază vine un telefon de la Astier deci l<a> Vergerie>, care cere să mă vază, ca să-mi comunice această ştire. L-am poftit la cină. După-amiază am lucrat cu spor, terminând prima parte a lucrării mele şi începând a doua: războiul.

Seara, la masă, ambasadorul Franţei, care aduce buna ştire.

L-am pus în curent cu tot ce a<m> făcut, Duduia şi cu mine, pentru Franţa lui de Gaulle în <c. 239, p. 110> México. După cină, la boită, foarte bun program.

Duminică, 3 – marţi, 5 iunie

Vremea a fost frumoasă aceste zile, aşa încât am putut să-mi fac scurta plimbare zilnică, care simt că-mi face mult bine. Duduia a stat mai tot timpul în pat, iar eu am putut să lucrez niţel. Ernest a fost la Rio şi a luat vizele, a vorbit şi cu ambasadorul Nobre de

Mello, pentru cele portugheze care ni **s**-au promis.

Ştirile ce le primim din Franţa ne arată că viaţa acolo este foarte grea şi scumpă, sunt ceilalţi care insistă, mai ales, pentru plecare, dar totuşi din partea lui Ernest m-aştept la nesfârşite planşete asupra lipsei de confort. În tot cazul, cred că la ţară viaţa este mai uşoară decât în oraş, la Cocsme se poate trăi mai uşor decât la Paris.

Mai avem greutăţi cu hotelul Copacabana, din cauza sărmanilor noştri copii, vor trebui făcute intervenţii lăturalnice.

<c. 239, p. 111> Ca evenimente principale, este chestiunea Siriei, care, parcă, aruncă o umbră asupra relaţiunilor franco-engleze.

E regretabil şi pentru viitor destul de îngrijorător de a vedea această quasi permanentă neînţelegere între aşa-numiţii prieteni. Cum vrea lumea să reintre în pace şi linişte, dacă rivalităţi şi egoisme persistă în acest fel? Şi toate acestea în faţa unei noi primejdii mo<n>diale, care este panmoscovismul. Trist şi urât se arată viitorul.

Din Ţară, o telegramă de presă spune că acelora condamnaţi la moarte, zilele trecute, Mihăiţă le-ar fi comutat pedeapsa în închisoare, deoarece **s**-a constat că adevăraţii criminali au fost alţii şi că ei n-au fost decât executanţi.

Miercuri, 6 iunie

De ieri plouă şi e un frig umed, dezagreabil şi deprimant. De fapt, n-am făcut nimica azi, o pană de electricitate a făcut să cinăm

330

Carol al II-lea târziu şi nici măcar n-am putut citi. Am trebuit să mă ţin, <c. 240, p. 112> căci nervii mei sunt, din nou, în proastă stare.

Joi, 7 iunie

N-avem pace, încă o sperietoare astăzi, un telefon de la Ambasada Franţei cere noi detalii asupra paşapoartelor; concluzii pesimiste din partea lui Ernest, mai optimiste din a [le] Duduieei>, vom vedea, mâne, ce este.

Vineri, 8 iunie

Vremea a fost splendidă, o adevărată zi de primăvară de la noi.

Privind înapoi, cele ce am parcurs de 15 ani şi, mai ales, de 10

ani încoace. Privesc viitorul cu linişte, mai ales că am pus la o parte toate ambiţi<i>le. Ce o vrea Ţara şi mai ales ce o vrea Dumnezeu.

Duduia nu se simte bine <în aceste zile, deci e mai bine să nu se obosească şi a stat aci, pe când eu şi cu Ernest am fost la Rio.

Întâiu, bridge la Ctin <c. 240, p. 113> Czartoryski, care face, totdeauna, lucrurile foarte gentil. A fost şi D-na Faria, care a promis să facă totul ca să ne putem muta la hotel, sper să reuşească. Pe urmă, la Teatrul Municipal pentru concertul lui Kleiber. A dat a 2-a şi a 6-a <ale> lui Beethoven. Trebuie să zic că am fost decepţionat, atât el, cât şi orchestra mi **s**-au părut amorfi, fără vlagă, mare păcat.

Sala plină, foarte multă lume îmbrăcată, mai mult snobi, fără entuziasm.

Sâmbătă, 9 – marţi, 12 iunie

Cum ne mutăm, vineri, la Copacabana, au fost zile de împachetare; părăsim această locuinţă, unde, mulţumită bunei-voinţe

a lui Rolla, am putut face o apreciabilă economie. Păcat că acest frumos hotel al Quitandinhei este aşa de prost administrat şi eforturile stăpânului nu izbutesc a-l pune la punct. Pare-se că publicul e imposibil şi nemaipomenit de hoţ, fură totul, de la scrumiere la păturile din pat, trecând pe la tacâmuri. Nu e de mirare că, în aceste

<c. 241, p. 114> condiţiuni, bagajele clienţilor ce pleacă trebuie, adesea, cercetate.

Ernest a fost la Nobre de Mello, sunt încă câteva mici piedici pentru a avea viza portugheză; cea principală, pricinuită de o terţă putere, a fost înlăturată. Din fericire, Duduieei> îi este ceva mai bine, cel puţin aparent. A fost foarte frig zilele acestea, mai ales duminică, în decursul după-amiezii căreia s-a desfăşurat o întreere de biciclete pe parcurs de 100 klm. De pe balconul nostru am privit-o şi am îngheţat.

Însemnări zilnice – 1945

331

În lume, tot numai ciorvăieli între cei Mari, mai ales pe chestia

Siriei. Anglia cam arată dinţii la toată lumea.

Miercuri, 13 – joi, 14 iunie în aceste zile, ocupaţia principală a fost terminarea bagajelor pentru mutare; cum s-a făcut pe-ndelete, n-a fost prea obositor.

Suntem foarte mişcaţi de atitudinea personalului <c. 241, p. 115>

care ne-a servit. Ne-a arătat extrem de multă simpatie şi un adevărat regret că plecăm.

Vineri, 15 iunie

Iată-ne, din nou, la drum, după-masă părăsim Quitandinha, ca să ne întoarcem la Rio. Ajunşi la Copacabana, avem, într-adevăr, o surpriză plăcută, mult discutatul apartament este într-adevăr frumos, mai ales terasa este splendidă. Seara, am fost la concertul lui

Kleiber. De astă dată a fost foarte bine, atât a 4-a, cât şi, mai ales, a

5-a au fost executate la maximul ce-l poate de orchestra de aci.

Pentru dirijor a fost un adevărat triumf, chiar publicul brazilian, destul de apatic în sine, s-a încălzit, au fost ropote de aplauze şi strigăte de bravo. Din nenorocire, Duduia n-a putut merge, drumul de la Quitandinha şi concertul sunt prea multe pentru ea, trebuie să se menajeze.

<c. 242, p. 116> Sâmbătă, 16 – miercuri, 20 iunie

Zile de absolută apatie, chiar de citit n-am putut. Din nou, Duduia, biata de ea, cu greu suportă această climă din Rio. Urdăreanu a trebuit să se mişte, în vederea aranjamentelor pentru eventuala noastră plecare, drumuri peste drumuri, pentru vizele portugheze, care întârzie.

Duduia şi cu mine nu ne-am mişcat din casă, dar cu ajutorul lui

Popovici, cancelarul Legaţiei, am început să ne interesăm de cele necesare. Îndeosebi ne trebuie lucruri de mâncare şi de gospodărie, căci, cu toată plăcerea de a merge la noi acasă, lucrurile în Franţa nu sunt deloc uşoare. Duminică am avut un bridge la noi, cu Ctin şi Caroline Czartoryski şi cu Abélardo şi N-ai r Bueno de Prado.

Continuăm a primi scrisori mişcătoare şi pline de dor de la prietenii din México. Urdăreanu a avut, din nou, aceste zile, una din toanele lui stupide, l-a apucat o antipatie extremă faţă de Ctin

Czartoryski, de aci o întreagă dramă în casă.

<c. 242, p. 117> Ca ştiri internaţionale, Okinawa a fost, în sfârşit, complet ocupat<a>, cu foarte mari pierderi în ambele părţi. La

Conferinţa de la San Francisco, ţările mici, graţie atitudinii celor americano-latine, au avut o victorie în chestiunea veto-ului.

H Hi

332 Carol al II-lea

Joi, 21 iunie

Duduia, din nou, mai toată ziua, în pat, nu s-a simţit bine. La dejun, consulul Franţei. După-masă, Álvaro cerând să mă vază, l-am poftit la ceaiu, cu Carla, şi am organizat pentru ea un bridge cu Olgierd Czartoryski şi contesa Krasińska. După atitudinea lui

Ali, la Sevilla, mi-a fost teamă de o figură, deci am aranjat această sindrofie, la care am poftit şi pe principesa Mechtilde.

În sfârşit, s-a terminat şi cu vizele portugheze şi vom putea pleca spre Europa, dacă nu mai intervin noi piedici.

<c. 243, p. 118> Vineri, 22 iunie

O zi frumoasă, dar caldă. Am fost în oraş după o serie de cumpărături. A venit Nair de Prado să ne vază. Ne pregătisem să mergem la concert, însă Duduieei> i s-a făcut râu, deci am rămas şi eu acasă cu ea.

Sâmbătă, 23 iunie

Ca să fie bine pentru dineul de azi al ambasadorului Astier de la

Vigerie, Duduia a rămas până seara în pat, încât m-am dus

numai cu Ernest şi Monique la dejunul D-nei Faria. Era şi Kleiber, care mi-a spus că foarte mult a regretat că Duduia n-a putut merge ieri la concert, care, pare-se, a fost foarte bine. Între comeseni a fost şi

Ouro Prieto, fostul ministru al Braziliei la Bucureşti. A rămas cu multă dragoste pentru Ţară. Pare-se că Mihăiţă este **într**-o stare admirabilă, locuieşte mai mult la Sinaia şi în Kiseleff. Malaxa a fost scos din închisoare de Sănătescu şi **s**-a dus la Istanbul. <c. 243, p.

119> Altfel lucruri triste, Groza face complet jocul URSS şi se încearcă o comunizare a Ţării. Condiţiunile financiare ale Armistiţiului sunt teribile, căci preţurile se calculează pe baza celor din

1928, este o completă ruină a Ţării. După-masă, **s**-a făcut muzică, întâiu un foarte bun pianist spaniol, Teeran, a cântat din Villa Lobos şi unele foarte frumoase bucăţi spaniole; pe urmă, D-nele Zalumbide şi Etchevary, o sonată de Schuman şi una de Turina172.

Seara, cina la Ambasada Franţei, după care a urmat, pentru mine, un bridge.

Duminică, 24 iunie

Vreme urâtă astăzi, **într**-atât încât nici măcar ferestrele nu le-am putut păstra deschise. Am citit şi, după vechiul obicei, am jucat pichet.

Din cele petrecute zile de> acestea, am uitat să însemnez unele.

Nobre de Mello a povestit lui Ernest că neacordarea vizelor pentru

Portugalia, când le cerusem prima dată, a fost pricinuită de

venţia <c. 244, p. 120> unei terţe puteri, noi presupunem Anglia, care tot mă mai urmăreşte în mod stupid, eu cred, datorit<a>, mai ales, influenţei lui Maniu – Ştirbey & Co. O altă informaţie, care mi-a dat-o Álvaro asupra morţii lui Boris al Bulgariei, că el ar fi fost asasinat din ordinul lui Hitler, chiar în avionul ce-l ducea spre ţară, cu ajutorul unei măşti cu gaze otrăvitoare.

Luni, 25 iunie

Vreme infamă, ploaie, vânt şi frig. Duduia **s**-a odihnit până seara, eu am reînceput să lucrez şi am putut să scriu câteva pagini cu mult spor.

Ernest a terminat, aproape, chestiunea privitoare la vizele paşapoartelor, azi a luat <pe> cele spaniole şi portugheze. După ce le-a

luat, consilierul Ambasadei franceze, De Croy, l-a rugat să treacă pe la el; a fost extrem de impresionat de cele portugheze, semn mai mult că totuşi a fost ceva serios din partea englezilor.

Seara, cină şi bridge la noi, cu Caroline Czartoryska, <c. 244, p.

121> Nobre de Mello, cu nevasta, şi un argentinian, prieten al contesei Gonteau Biron. O seară foarte agreabilă, care s-a prelungit până la 3 dimineaţa, mai ales că ambasadorul Portugaliei era într-o vervă splendidă. S-a râs mult. S-a vorbit, bineînţeles, de călătoria noastră, e posibil săcălătorească pe acelaşi vapor cu noi, ceea ce ar fi extrem de agreabil şi ne-ar fi de un mare ajutor. El a fost foarte impresionat când Duduia i-a vorbit de N.S. de Fatima, pentru care, pare-se, Salazar are o devoţiune deosebită, a spus chiar că va raporta aceasta şefului său.

Marţi, 26 iunie

O zi proastă. Vremea a fost infamă, ploaie, vânt, ceaţă, pe urmă

Duduieei> i-a fost foarte rău, cu nişte dureri oribile, care au făcut-o să urle. După-masă, a încercat să doarmă şi a reuşit pentru câtva timp. Eu am lucrat şi am putut să termin un foarte important şi greu capitol.

Un fapt important, la Conferinţa de la San Franciscol73 <c. 245, p. 122> s-a iscălit noua Constituţie mondială. Ca personagii mai importante, n-au asistat decât Truman şi cancelarii americani. S-au rostit, bineînţeles, nenumărate cuvântări, dar alaiul a fost mai mic decât la Versailles. Lumea pare mai obosită, mai puţin entuziastă, poate că aceasta să fie o mai mare garanţie pentru viitor. Am citit textul în ziare, după câte pot pricepe, în limba portugheză îmi scap<a> nuanţele, pare a fi destul de sănătos. Partea economică nu lipseşte. Sunt totuşi unele mecanisme şi dualisme care mi se par destul de confuze. Totul depinde de sinceritatea aplicării şi de lipsa de egoism a celor Mari, cari, din nou, se cred cei mai deştepţi, când

334 Cakol al II-lea trecutul ne arată că nu prea a fost aşa. În linii generale, s-a observat, în decursul discuţi<i>lor, influenţa statelor Americii Latine, care au apărat un punct de vedere de dreptate şi de egalitate de bun augur.

Cinste lor.

Miercuri, 27 iunie

Din nou în oraş după cumpărături, deoarece <c. 245, p. 123>

vremea s-a îndreptat. Lucrurile înaintează, aşa încât sper că, în

curând, vom putea face bagajele definitiv; ceea ce este necesar pentru ultimele formalităţi, Navycertul, care nu-i decât controlul ce-l păstrează englezii asupra navigaţiei de pe Atlantic. În alte cuvinte, aceasta se intitulează libertatea mărilor. Când, oare, aceşti aşa numiţi Mari vor contribui şi ei la normalizarea lucrurilor?

Joi, 28 iunie

Duduia, deşi mai bine, a stat, cea mai mare parte a zilei, în pat.

Vremea s-a îndreptat de-a binelea, deşi noaptea este destul de frig.

Am fost, din nou, în oraş după cumpărături şi am cheltuit o grămadă de parale după lucruri necesare, sunt atâtea lipsuri în biata noastră bătrâna Europă.

O ştire care se aşteaptă, de altfel, Stettinius a părăsit State Departament, înlocuitorul său nu e încă numit. El trece ca delegatul

USA în noua organizaţie internaţională, post important şi <c. 246, p. 124> de încredere.

O altă ştire senzaţională este că URSS are pretenţii de a stabili baze în Turcia pentru apărarea „libertăţii” Dardanelelor, de fapt pentru a-şi asigura trecerea vaselor de războiu’ în Mediterana. Un pas mai aproape de Occident. Dacă această pretenţiune se precizează, cred că va aduce dificultăţi cu Anglia, care, tradiţional, este geloasă” de tot ce priveşte acest colţ al lumii, de fapt aci a fost una din eternele ei dispute cu Rusia şi una din cauzele principale pentru cari trebuie să rămâie unită cu Franţa.

Vineri, 29 iunie

Duduieei> continuă a nu-i fi bine, deşi s-a sculat, seara tot n-a îndrăznit să meargă la concert. Prăvăliile cele mai multe fiind închise, astăzi am stat acasă şi am lucrat niţel.

Această stare a Duduieei> devine din ce în ce mai îngrijorătoare, slăbeşte pe zi ce trece şi este astfel complet paralizată în orice acţiune. Desigur că dincolo de Atlantic se va simţi mai bine.

* în text: *gelos*.

<c. 246, p. 125> Am fost deci numai cu Ernest la concert. Într-adevăr, foarte bine. De a putea da, fără mijloace decente, a 9-a lui

Beethoven este o înfăptuire remarcabilă. Orchestra în progres, corurile bune, dar soliştii proşti. Publicul s-a încălzit bine de tot şi a făcut lui Kleiber o splendidă ovaţie la care a luat parte şi orchestra.

Sâmbătă, 30 iunie

O zi frumoasă, am putut să continue în cu folos cumpărăturile, în curând nu va mai rămânea decât partea alimentară, care ia spaţiu mult şi cântăreşte enorm.

Ştiri din lume interesante. **S**-a hotărât întrunirea celor 3 Mari la

Berlin174. Din nou, Stalin nu vrea să iasă din teritorii<i>le de sub dominaţia lui. Una din chestiunile ce se vor pune este, pare-se, şi ace<e>a a Dardanelelor, mult depinde de felul în care USA va susţine interesele Angliei, căci, în mod firesc, această problemă atât de importantă se reduce la un conflict de interese <c. 247, p. 126> şi de dominaţiune anglo-sovietică. Dacă URSS câştigă, înseamnă dominaţia comunistă asupra Europei şi deci asupra lumii. Mă întreb dacă aceasta nu va fi în avantajul refacerii Germaniei, care să fie o forţă de contrapondere antimoscovită? Lucrurile pentru cei care nu ştiu, pentru marele public analfabet, par atât de simple, şi, într-adevăr, sunt atât de complicate. Pătrunderea aceasta a Sovietelor tot mai adâncă spre Occident este o nouă problemă care se pune lumii întregi şi este rezultatul unei slăbiciuni politice a Marii Britanii, de care, cred, principalul vinovat este Eden. Ea **s**-a a<e>centuat şi mai mult prin cedarea de către Czecoslovacia a Ruteniei Subcarpatice.

URSS. Sovietele au ajuns astfel pe Tisa. Această ştire, de punctul de vedere românesc, mi-a displăcut extrem, din ce în ce devenim o insulă fără apărare, părăsită în mijlocul unui ocean de slavism agresiv. Va avea asta darul de a deştepta interesul anglo-saxon? Mult va depinde de alegerile din Anglia. Fixarea datei întrunirii de la Berlin mă face a crede că Churchill <c. 247, p. 127> trebuie să fie foarte sigur de rezultat.

M-am simţit, cine ştie de ce, spre seară, foarte obosit şi m-am culcat deci devreme.

Duminică, 1 iulie începe a doua jumătate a [l] anului şi a început prost. Până seara, linişte, Duduia **s**-a hotărât, în sfârşit, să vază un doctor. Mai întâi, a vorbit Urdăreanu cu el şi i-a explicat că, deoarece plecăm, ea nu se poate supune operaţiei propuse de el, ci trebuie pusă în stare de a putea călători. El a răspuns că va face tot posibilul, dar că convingerea lui este că tot va trebui să termine prin**tr**-o operaţie. Această

336

Carol al II-lea opinie nu mi-a făcut plăcere şi a înrăutăţit şi mai

mult starea mea de nervi, şi aşa destul de proastă.

Duduia l-a văzut pe Rodríguez Lima, care, ca concluzie, a rugat-o, când va sosi în Paris, să vază, de îndată, un ginecolog. Toţi suntem [toţi] enervaţi şi, jucând pichet, am ridicat niţel tonul, ceea ce a dus la un conflict inutil cu Duduia. Supărarea ei a fost mare şi am petrecut o noapte îngrozitoare, <c. 248, p. 128> fără somn şi în discuţii sterile.

Luni, 2 iulie

Furtuna **s**-a mai calmat. **S**-a luat sângele Duduieei> pentru analizele cerute de Dr. Rodríguez Lima. Acela care l-a luat a fost uimit de ceea ce a putut constata, în bine, la prima vedere. Am fost, după-amiază, în oraş, după cumpărături, zi cu folos în această direcţie.

Ca ştiri, una care nu-mi place e că toată producţia noastră de petrol se duce la Soviete, mai ales pentru plata indemnizării de războiu' şi, pe urmă, în virtutea unui tratat comercial impus, ceea ce înseamnă tutela economică a URSS. Piere astfel o luptă de 50 de ani pentru independenţa economică a României. Poate că, în această direcţie, voi putea face ceva pentru Ţară, prin canalul lui Messersmith. Preşedintele Truman a supus ratificării Senatului noul pact de la San Francisco. Pare-se că, de astă dată, cu toate criticile unora, va trece. În sfârşit, USA începe <c. 248, p. 129> a se deştepta la realităţile politice internaţionale, pricepe că, în aceste zile, un stat de aşa o importanţă nu poate rămâne izolat, nu poate să nu participe la treburile lumii. Dacă nenorocirea ar voi ca, de astă dată, să rămâie izolată, suntem toţi, fără milă, aruncaţi în ghearele Sovietelor.

Duduia, ceva mai bine, deşi are dureri de la priza de sânge.

Miercuri, 3 iulie

Şi astăzi, ca-n celelalte zile, am fost după cumpărături în oraş.

Lista se tot măreşte, mai ales cu mărunţişuri cari <sunt> culese de pe unde poţi.

Rezultatul analizelor sângelui Duduieei>, foarte bun, globulele roşii au crescut mult, deci, după cum m-aşteptasem, aerul de **pseudo**munte al Quitandinhei i-a făcut mult bine.

Joi, 4 iulie

Zi frumoasă, dar foarte caldă, atmosferă înăbuşitoare. <c. 249, p. 130> Am împachetat câteva lăzi cu cumpărăturile făcute, nu e decât o parte, va trebui găsit loc pentru mărunţişuri.

După multă greutate, am putut găsi, pentru seria de

reprezentaţii ale Trupei Franceze, o lojă. Deşi scumpă, am găsit că se cuvine, *însemnări zilnice – 1945*

337

mai ales că ne îndreptăm paşii spre Franţa. Sala frumoasă şi elegantă, toată lumea îmbrăcată. Duduia a făcut un efort şi a venit, dar, întoarsă acasă, s-a simţit din nou rău. Reprezentaţia, mult prea lungă, a început prin o serie de recitări din poeţii Rezistenţei, unele poeme foarte frumoase şi mişcătoare. Pe urmă, s-a jucat *Antigona*, de Jean Anouilh175, o modernizare a tragediei clasice. Interesantă.

M-a<u> întristat unele observaţii auzite asupra primei părţi, cum că de ce se plictisesc brazilienii cu aceste dureri, cari nu sunt ale lor. O

completă lipsă de înţelegere şi de solidaritate.

Vineri*, 5 iulie

Am fost, din nou, în oraş. Seara, la cină Dl. & <c. 249, p. 131>

D-na Macedo Suárez, D-l & D-na Ouro Prieto şi cuplul Faria.

M-a interesat, mai ales, de a vorbi cu foşti reprezentanţi în

România. Am aflat că D-na Mavrodi a murit şi că Flondor s-a stins, credincios, de inimă rea. Acei vechi de la Curte, în cap cu Ulea, au rămas şi ei credincioşi. Marthe Bibescu, în mod cu totul neaşteptat, a avut o atitudine bună, pare-se că, în general, societatea, în afară de unele rare excepţii, s-a manifestat anti-german. Este îmbucurător.

Au sosit şi scrisori de la Ribeiro, Mihăiţă a fost foarte cald ovaţionat cu prilejul zilei de 10 mai, deci în această direcţie mentalitatea e bună, românii tot rămân legaţi de Monarhie.

Astăzi, noul Guvern polonez a fost recunoscut de USA şi de

Marea Britanie şi pare-se că s-ar fi cerut Sovietelor să evacueze

Austria şi Czecoslovacia.

Sâmbătă", 6 iulie

Vreme infamă, a plouat uşor toată ziua. <c. 250, p. 132> Duduia, obosită, a stat în pat, încât am trebuit să merg, singur, cu Urdărenii la reprezentaţia Trupei Franceze. S-a dat *La Parisienne*, cu

Jacqueline Delubac în rolul principal, şi *Feu Mme mă Mere*, cu Gisele Casadessus. Foarte bine jucate şi, incontestabil, piese de mare haz, cu adevărată fineţă franceză. Nici la ele publicul nu s-a încălzit, aplauze puţine; mai ales la a doua, lumea parcă era grăbităşă părăsească sala.

În Franţa, par a începe dificultăţile politice, este fatal ca lipsurile

să producă nemulţumiri de care încearcă să profite mai ales elementele de extremă stânga. Se discută mult ce formă va lua a IV-a

Republică, lupta ideologică se dă împrejurul existenţei Senatului, pe care socialiştii vor să-l desfi<i>nţeze. Dar nici stânga nu este unită, din fericire, Léon Blum refuzând fuziunea cu comuniştii. Alegerile în text este: *Joi*.

În text este: *Vineri*.

338

Carol al II-lea în Anglia s-au terminat, rezultatele nu se vor şti decât în câteva zile, când vor sosi voturile forţelor armate, răspândite pe suprafaţa globului. Labour Party crede că e învingător şi se agită, în consecinţă, face propagandă; conservatorii sunt mai rezervaţi...”

<c. 250, p. 137> Krasińska şi Talouet, secretarul lui d’Astier. Sindrofie plăcută şi conversaţie europeană. Pare-se că reprezentaţia de azi-seară a fost un fiasco complet, piesa a plăcut atât de puţin, încât publicul a plecat înainte de sfârşit. Cu Croy am vorbit politică internă franceză, el crede că bunul simţ al ţăranilor, cari s-au îmbogăţit mult, va fi o frână pentru o alunecare spre stânga. Comuniştii au obţinut voturi în unele oraşe mari, dar restul alegerilor comunale au fost sănătoase. În toamnă vor avea loc alegerile parlamentare şi crede că vor fi tot atât de cuminţi. Discuţia va fi mai ales asupra noii constituţii, care, odată elaborată, va fi supusă unui referendum popular, care, crede el, o va respinge, în acest caz, se va reveni la cea din 1875, care însă să se aplice exact, nu cu **pseudo**democraţia din trecut. Viitorii preşedinţi vor trebui să exercite puterea lor legală şi guvernele nu vor trebui să poată fi răsturnate pentru o virgulă. Din punct de vedere al organizaţi<i>lor politice, este un haos, nici socialiştii, nici comuniştii nu sunt organizaţi, nici uniţi.

Ieri, Brazilia a avut o mare pierdere, crucişătorul <c. 251, p.

138> Bahia a sărit în aer, se crede <că, pe o mină care s-a desprins, jumătate din echipaj a pierit. Ernest a fost, ieri, la Itamarati să prezinte condoleanţe. Truman a plecat spre Europa, la întrunirea care va avea loc la Potsdam. Se vor discuta lucruri importante, cine ştie cari vor fi rezultatele. Eu le aştept cu neîncredere, va fi un puls a ceea ce se va întâmpla în viitor. Despre alegerile din Anglia, ipoteza mea pare a se adeveri, Churchill va avea o foarte mică majoritate, elementul de echilibru vor fi liberalii, şi atitudinea lor va fi hotărâtoare.

Din fericire, astăzi, Duduia s-a simţit mult mai bine.

Miercuri, 11 iulie

Vremea a fost tot atât de urâtă ca ieri. Am stat, după-amiază, acasă şi am citit.

Seara, la Trupa Franceză o foarte bună piesă a lui Armand Salacrou, *Histoire derire*, bine jucată de Jacqueline Delubac, Giselle

Casadessus şi Jean Marchat. I-a plăcut publicului, deşi <c. 251, p. 139> aplauzele au fost mai rare, mai ales la sfârşit, când lumea e grăbită să plece. Duduia a fost de astă dată, Ernest, continuând însă a considera că nevasta Marelui Şambelan n-a fost tratată cu destulă consideraţie, a lăsat-o pe Monique acasă. E stupid şi face să sufere

— Filele conţinând paginile 133 – 136 au fost rupte din caiet.

Inutil o nevinovată, nu voim să intervenim, ca să nu înveninăm lucrurile.

Dimineaţa, o ştire senzaţională, un submarin german s-a predat

Argentinei, sunt presupuneri că ar putea fi responsabil de scufundarea crucişătorului Bahia.

Joi, 12 iulie

Ploaia a încetat după-amiază, dar seara a fost frig şi se simte, cu atât mai mult cu cât, în aceste ţâri, casele sunt astfel clădite încât nu te poţi apăra nici de frig, dar nici de căldură.

După-amiază, am fost după unele mici cumpărături. Seara, cină la noi în apartament, urmat<a> de bridge, cu el' Astier şi baroneasa, ministrul î<r>anului, Azodi, şi D-na, b<ar>unul şi baroneasa Savedra. Eu am vorbit <c. 252, p. 140> relativ puţin, dar, pe când jucam bridge, Duduia şi cu Ernest au avut conversaţii cu nejucătorii. Sunt toţi foarte **pro**englezi şi văd în mod corect că înţelegerea între

Franţa şi Marea Britanie este o absolută necesitate. Savedra laudă mai mult pe americani, spunând că ei singuri pot face ca Brazilia să prospereze. Ernest, care de câtăva vreme a adoptat o atitudine violentă antibritanică, nu s-a putut abţine de a-i înjura, luând ca pretext chestiunea siriană. A fost o gafă, mai ales faţă de iranianul.

Azodi m-a făcut să înţeleg că ţara lui se reazemă mai mult pe Anglia, ca o contrapondere influenţei sovietice.

Vorbind de englezi, în suflet regret atitudinea ostilă ce o au faţă de mine, atitudine ce au manifestat-o şi aci, prin ace<e>ci că s-a interzis personalului Ambasadei de a avea contact cu mine.

După-amiază, a venit să mă vază Jean Marchat de la Comedia

Franceză, îmi aduce un cuvânt de la Pangal, care cere ştiri. Am vorbit despre teatrul în Franţa din timpul ocupaţiei, mi-a spus că a fost un adevărat refugiu şi un fel abil de a susţine Rezistenţa. Am vorbit şi de persoane: Ventura s-a retras, Alice <c. 252, p. 141> Cocea e arestată, ca colaboraţionistă, Elvira Popescu a circulat mult cu nemţii, iar Yonnel a făcut proba că nu este evreu şi Schachman a devenit, peste noapte, arian!?!

Vineri, 13 iulie

Vreme frumoasă, am stat acasă nefăcând nimica. Seara, am fost, cu Duduia, la concertul <lui> Kleiber. Urdărenii au stat acasă, mărturisesc că mi-a părut bine. S-a dat, de astă dată, numai muzică braziliană, pentru mine o revelaţie, mai ales concertoul pentru vioară de Lorenzo Fernandes. Alte bucăţi bune: *Simfonia a 3-a*; *A*

guerra, de Villa Lobos şi *Babaloxe*, de Mignone. Foarte bine a fost violonistul Oscar Borghert, căruia îi este închinat concertoul.

Sâmbătă, 14 iulie

O zi frumoasă, deşi răcoare. După-masă, am fost, cu Ernest şi

Popovici, să văd Grădina Zoologică, care <c. 253, p. 142> s-a deschis de curând. E frumoasă, aşezată în parcul fostului Palat Imperial, este alcătuită cu gust. Am găsit că partea cea mai interesantă sunt, incontestabil, păsările. E o adevărată bucurie pentru ochi de a privi variaţiunea de culori ade> acestor zburătoare. Majoritatea sunt de aci, au şi răpitoare din ţinuturile vecine, care sunt şi ele remarcabile. Multe, deşi cunoşteam existenţa lor, le-am văzut pentru întâia dată. Ca animale mari sunt mai slabi înzestraţi şi reprezintă un interes mai mult pentru localnici.

Fiind sărbătoarea naţională franceză, am dat o telegramă lui de

Gaulle. Seara, cu Duduia, la Trupa Franceză; au venit şi Urdărenii, furtuna liniştindu-se. S-a dat o piesă asupra Revoluţiei Franceze, de

Romain Rolland, în care au jucat foarte bine: Jean Marchat şi

Madeleine Robinson. A urmat o licitaţie „americană” în folosul victimelor de pe Bahia. S-au strâns vreo 6.000 or. Demarajul a fost lent, am participat şi noi activ şi în aplauzele sălii. Am constatat că bogătaşii s-au cam abţinut, e ruşinos.

<c. 253, p. 143> Duminică, 15 iulie

Din nou o zi grea, care îţi ia ani din viaţa. De Croy a venit să-l vază pe Ernest şi i-a spus că a venit o telegramă de la Quai d'Orsay, rugând să-mi mai amân venirea în Franţa „spre a menaja unele susceptibilităţi române”. Ştirea e laconică, dar permite multe ipoteze.

Credem că trebuie să fie, din nou, o manevră a bandei Maniu-ştirbey, ajutată de favorabilul reprezentant al Franţei la Bucureşti. E

posibil să fie şi o indicaţie din partea Guvernului, cine ştie. Duduia interpretează că acţiunile mele sunt încă tari în Ţară. În tot cazul, lovitura este grea. Pare-se că d'Astier e furios şi a trimis o telegramă violentă. După speranţă, iată, din nou, un pas înapoi, e trist, şi am cheltuit o grămadă de parale cu pregătirile de drum.

După-amiază, foarte plăcut bridge la Ctin Czartoryski, dar gândul meu a fost aiurea.

Luni, 16 iulie.

Am fost, bineînţeles, destul de impresionat de <c. 254, p. 144>

comunicarea de ieri şi, în consecinţă, am dormit prost. Mare parte din zi a fost ocupată cu facerea unui răspuns, în scris, Ambasadei

Franţei; după discuţii cari au început azi-seară şi după modificări

* în text este: *iunie*.

aduse proiectului iniţial al lui Ernest, în sfârşit, s-a ajuns la un text definitiv care a şi fost expediat lui de Croy.

După-amiază, a<m> însoţit-o pe Duduia în vizita care a făcut-o la Itamarati. Foarte cald primită de Macedo Suárez, care i-a arătat saloanele de recepţie şi tablourile, care sunt, într-adevăr, frumoase.

Seara, am fost da> reprezentaţia Trupei Franceze, s-a dat *l'Otage*, a lui Paul Claudel. Piesă grea, care n-a plăcut, nici n-a fost pricepută de marea majoritate a publicului. Conflict sufletesc bazat pe tradiţi<i>le unei vechi familii şi al unui catolicism intens, ca în toate operele acestui autor. Ar trebui mai mult citită decât jucată. A

venit multă lume să ne salute, la lojă, între care şi Veloso. Am putut schimba câteva <cuvinte> cu el despre Conferinţa din San Francisco, între altele spunea că serviciul de traducere a fost ceva imposibil.

<c. 254, p. 145> Marţi, 17 iulie

Până seara, nimica. Câteva discuţii asupra plecării. Ernest este foarte grăbit de a ajunge dincolo, să ne găsim, zice el, măcar în Portugalia, deoarece avem vizele pentru acolo. Eu sunt, oareşicum, îndoit asupra acestui plan, căci viza este condiţionată de o oprire scurtă acolo, şi eu n-am dreptul de a trage pe sfoară.

Seara, mare recepţie la Ambasada Franţei, la care merge şi Duduia, deşi nu se simte bine. În grădină, reprezentaţie a artiştilor francezi. Mi-a plăcut mai ales scena din *Misanthrope*, care a fost jucată, cu mult brio, de Marchat. A fost lume destul de multă, dar mare parte din societate a lipsit. Este aci o oareşicare sabotare a

Ambasadei de gaulliste. E ceva psihologic pe care nu mi-l pot explica: lumea, nu cea oficială, deşi pretinde a adora Franţa, pentru cea ieşită din Rezistenţă n-are nicio simpatie. Am putut, din nou, să schimb câteva vorbe fără importanţă cu Veloso, care e, totdeauna, foarte amabil.

A început Conferinţa de la Potsdam, dar fiind în zona sovietică, ziariştii sunt ţinuţi departe şi ştiri <c. 255, p. 146> nu prea sunt. Va avea, desigur, darul de a înfuria presa USA, care este obişnuită de a avea toate porţile deschise.

Miercuri, 18 iulie

Am mâncat devreme, ca să fiu la ora <fixată> în tribuna oficială, pentru a asista la parada de recepţie a Corpului expediţionar brazilian care se întoarce din Italia. A fost ceva îngrozitor, o dezordine nemaipomenită. Întâiu, ca să ajungi la locul defilării, trebuie aproape să treci peste cadavre ca să poţi răzbi. Din ajuns acolo, l-am găsit pe Azodi, cu care am putut pătrunde în tribuna unde eram înghesuiţi ca **într**-o cutie de sardele. Din fericire, m-a văzut Macedo Sua

342

Carol al II-lea rez, care a reuşit să mă ducă **într**-un loc, de unde, printre capete, am putut vedea ceva. Tribuna a fost prevăzută pentru invitaţi, era prezent parte din corpul diplomatic, dar niciun loc n-a fost prevăzut pentru cei poftiţi şi a fost invadată de cei chemaţi şi, mai ales, nechemaţi. La ora precisă, soseşte Preşedintele Vargas, singur, **într**-un automobil, <c. 255, p. 147> sus, căţărat pe scaunul din fund şi fâlfâind, ca un copil de 10 ani, un mic drapelaş brazilian. A fost o apariţie oribilă, de a vedea în această poziţie, lipsită de orice decorum, un şef de stat. Cum e de statură foarte mică, părea un copilaş deghizat, ca să

nu zic un maimuţoi; era în această sosire la o solemnitate oficială o desăvârşită lipsă de demnitate. Publicul, care invadase tot spaţiul în faţa tribunelor oficiale, i-a făcut o călduroasă manifestaţie, de altfel, singurul semn de entuziasm ce l-am auzit, deşi se pretindea că publicul este foarte cald. Ca întotdeauna, l-am găsit foarte amorf.

Cu toate că masa publicului <era> dezordonată şi care nu lăsa spaţiu, a început defilarea, care, tocmai din această cauză, n-a avut nimica ostăşesc. Unităţile ar fi trebuit să treacă pe un front de 6

oameni, dar din cauza aglomeraţiei au trebuit, adesea, să se strecoare unul câte unul. Eu însă am profitat, căci am făcut câteva cunoştinţe noi. Am schimbat câteva cuvinte cu ambasadorul Berle, mare prieten al lui Davila, care mi-a spus că Messersmith este mai bine, însă nu destul <c. 256, p. 148> spre a ocupa încă postul în Germania. El a fost amabil, ea însă foarte rece. Pe urmă, am mai vorbit cu generalul Brant, şeful de Stat Major al Grupului de armate din Italia, şi cu încă unul, al cărui nume îmi scapă şi care comanda trupele americane tot acolo. De la ei am putut afla că se va proceda la ocuparea Austriei de către cei 4 Mari şi, pe de altă parte, multe trupe americane se repatriază pe cale aeriană, vreo 25 – 30.000 pe săptămână. La plecare, am avut marea plăcere că generalul Mark Clark176, care mi-a fost, totdeauna, simpatic şi care e un uriaş, văzându-mă, mi-a întins mâna peste capetele tuturora. Adjutantul său a venit, pe urmă, să-mi spuie că la vârsta de 15 ani mi-a scris, cerându-mi un autograf, pe care i l-am trimis. Ce mică e lumea.

M-am întors acasă, frânt de oboseală şi dezgustat de felul cum a decurs ceremonia.

Joi, 19 iulie”.

Singurul eveniment, azi, e că un oareşicare domn <c. 256, p.

149> Davidovitch, agent comercial al Guvernului Brazilian în

Franţa, trecând prin Lisabona şi văzându-l pe Pangal, mi-a adus un mesaj de la el. El confirmă că viza pentru Portugalia este numai de

* în text este: *iunie*.

tranzit, el <se oferă să lucreze pentru Franţa, ori Elveţia, se vede că nu este în curent cu situaţia. Mesagerul aduce triste impresiuni din Paris, zice că lumea este complet dezorientată; că disoluţia provocată de germani este teribilă, în cercurile intelectuale există un fel de

nihilism, singurii adevăraţi patrioţi ar fi comuniştii. Târgul negru domină peste tot. Tablou trist şi descurajator, care mă grăbesc să-l dau lui Ernest.

Duduia, simţi**ndu-**se mai puţin bine, a stat în pat.

Vineri, 20 iulie

Din nou, o telegramă de la Pangal, care voind să meargă la Paris, cere instrucţiuni.

Ernest insistă, cu orice preţ, să mergem în Portugalia. Şi eu aş dori să fiu cât mai devreme în Europa, dar condiţi<i>le trebuie să fie demne şi nu mă pot preta la o tragere pe sfoară a [l] Guvernului

Portughez. <c. 257, p. 150> Duduia, bolnavă din nou, în pat, propune soluţia Monaco. Ernest va cere audienţă lui Astier de la Vigerie, ca să-i vorbească de această ipoteză, mai ales că a fost să mă vază şi mi-a spus că cererea la Quai d'Orsay a fost, din nou, repetată.

0<r> fi şi cauze româneşti, dar el crede că principala ar fi alegerile şi că nu doresc nimica care ar putea să fie un pretext de tulburare.

El crede că, după ce această viitoare va fi trecută, lucrurile vor fi mai uşoare; recomandă să ne apropiem fie în Portugalia, fie în

Elveţia şi crede că, fără greutate, va putea obţine tranzitul. A fost de o gentileţă şi de o amabilitate extremă, cauzele date, privitoare la sănătatea Duduieei>, l-au impresionat mult şi crede că vor avea o mare greutate.

Pe la 5, a venit D-na de Mello să aducă invitaţia pentru marţi la cină în Ambasada Portugaliei. Seara, cu Ernest şi D-na de Mello la ultimul concert Kleiber, un festival Wagner. Bun, mai ales preludi<i>le din *Lohengrin* şi uvertura *Tanhaiiser*. Publicul, extrem de entuziast, a cerut repetarea bucăţilor, ceea ce nu **s-**a produs. Într-adevăr, pentru ca publicul brazilian să se fi manifestat în acest fel, a trebuit să fie extrem de mulţumit.

<c. 257, p. 151> Sâmbătă, 21 iulie

Până seara, nimica deosebit, nici eu nu prea m-am simţit bine, sunt răcit. La cină, Kleiber cu D-na El a fost plin de vervă, cum nu l-am văzut niciodată, dar şi pe el îl macină dorul de Europa.

Ştiri de la Potsdam nule, pe cele ce transpiră nu se poate pune bază.

Duminică, 22 iulie

Bridge ceva mai mare la noi, întreaga familie Czartoryski,

contesa Krasińska, Azodi cu D-na, baronul și baronesa Reininghaus.

344

Carol al II-LEA

La început, n-am jucat, căci am arătat o parte din colecţia mea principesei Mechtilde, care-i şi ea filatelistă. Pe principele Olgierd l-am găsit mai optimist asupra condiţi<i>lor poloneze, are nădejdea că Churchill şi Truman vor pune piciorul în prag. Atmosferă plăcută, de voie bună, cu toată răceala mea.

<c. 258, p. 152> Luni, 23 iulie

Ernest a fost la d'Astier şi i-a vorbit de ide<e>a de a merge la

Monaco. După ce a cerut mai multe detalii, **s**-a declarat complet de acord şi va telegrafia, imediat, la Quai d'Orsay. E un punct câştigat.

Ernest ne-a explicat graba lui de a se întoarce în Europa, e în legătură cu procesul foştilor miniştrii, intentat de Antonescu. După decretul lege, el a fost judecat în lipsă şi până la sfârşitul anului se prescrie dreptul de opoziţie. Pentru a putea acţiona, zice el, are nevoie de un avocat european, care să-i facă actele, şi de o reprezentanţă românească la care să le depuie.

Răceala mea continuă, m-am simţit destul de prost, şi Duduia a rămas toată ziua în pat.

Marţi, 24 iulie

O mare bucurie, de dimineaţă am găsit pe birou un vas cu frezii.

Prima dată de când am părăsit Ţara am putut mirosi parfumul acestor delicioase <c. 258, p. 153> flori din partea noastră a lumii.

Seara, cină la Ambasada Portugaliei, bietul Mello a făcut lucrurile en grand seigneur. După-masă, **s**-a jucat bridge. Duduia, deşi nu se simţea bine şi era obosită, a venit şi a fost foarte sărbătorită.

Miercuri, 25 iulie

Cam **într**-o lună va trebui să plecăm, dacă toate merg bine. Nu suntem gata cu toate cumpărăturile. Duduia este **într**-o stare de nervozitate extremă. Nici sănătatea mea morală nu e prea bună. Mă simt aşa de trist şi de amărât, câteodată mă gândesc că nu mai sunt decât un biet vagabond. Tocmai ce iubesc mai mult în lume, Duduia şi Ţara mea, lor nu le pot face bine. E oribil şi atât de amarnic!

Joi, 26 iulie

Am primit foile pentru Navycert, sunt încă rămăşiţele şicanatoare ale războiului, dacă te <c. 259, p. 154> ţii strict de el, nu-ţi poţi lua, de fapt, decât haine. Cu toată atitudinea oficială a englezilor,

Ernest va trebui să se ducă să vorbească, căci am lucruri pe care nu le pot lăsa, aşa, în văzul tuturor. Toate acestea mă irită foarte

— Ca un mare domn.

mult şi e tocmai ce-mi trebuie pentru starea mea generală. După masi, am fost cu Popovici în oraş, după câteva cumpărături.

Azi au fost ştiri cari au uimit lumea: Churchill, sau, mai bine zis, Partidul Conservator a pierdut alegerile din Anglia, opoziţia labouristă a reuşit, cu majoritate zdrobitoare, de aproximativ 2-1.

Am fost greşit în prevederile mele, consideram că marele prestigiu personal al lui Churchill va atârna mai greu în balanţă. Urmările pot fi mari, căci unul din spiritele conducătoare aleii noii formaţii va fi Harold Laski, un extremist antimonarhist. Imperiul Britanic face un pas mai mult înspre disoluţie şi aşa numita „voinţă a popoarelor” va fi, din ce în ce, considerată mai mult ace<e>a care va merge spre stânga, către un republicanism dizolvator. Acţiunile lui

Georgie şi Peter Kins scad, astfel, şi mai mult şi, în chestiunea spaniolă, neuniţii de republicani vor primi un mai mare sprijin <c. 259, p. 155> moral. Mi-e încă teamă că rezistenţa faţă de Soviete, care şi aşa este destul de slabă, va dispărea complet. Singura speranţă a lumii e, azi, în puterea de rezistenţă a lui Truman. Clement Atllee a şi fost însărcinat cu formarea noului guvern.

Vineri, 27 iulie

Răcelei mele i s-au> adăugat şi dureri în gât, cari mă jenează destul de mult. A fost o zi frumoasă, dar am stat în casă. Bevin177 a devenit ministrul Afacerilor Străine a<l> Marii Britanii.

Sâmbătă, 28 iulie

Până seara, din cauza răcelei, am stat în casă. Cină, cu obişnuitul bridge, la baronul Reininghaus, lucrurile făcute cât se poate de bine şi pline de atenţie. Candelabre cu lumânări, în culori româneşti, împodobeau mesele, cari, şi ele, erau aranjate <c. 260, p. 156>

cu acelaşi tricolor. Faţa de masă, albastră, înconjurată cu mătase galbenă, iar florile erau roşii. Am fost foarte mişcat de această atenţie, între invitaţi, ambasadorul brazilian, Sampaso. Găsesc lumea foarte îngrijorată de rezultatele alegerilor din Anglia. E o teamă generală de o acţiune foarte vădită spre stânga.

Duminică, 29 iulie

Am stat, azi, până pe seară, în pat, am citit. A fost foarte cald.

Luni, 30 iulie

Zi frumoasă şi destul de caldă. Am avut, cu Duduia şi Ernest, discuţii asupra plecării noastre în Europa. Eu eram încă destul de îndoit asupra oportunităţii, mai ales că, de punctul de vedere politic, lucrurile par destul de tulburi, mai mult încă, iarna aceasta va fi

346

Carol al II-lea una grea de punctul de vedere <c. 260, p. 157> al alimentaţiei şi al încălzitului. Dacă, o dată ajunşi în Portugalia, vom putea sta acolo câtva timp, lucrurile se vor putea îndrepta, de altfel, este şi sfatul lui d'Astier să ne apropiem. Raţionamentul final, care a dat câştig de cauză partidei plecării, a fost că cine ştie ce complicaţii se pot ivi în viitor şi să ne folosim de vizele ce le avem ca să facem hopul peste

Atlantic.

Am fost, după-masă, cu Popovici după cumpărături, aprovizionări şi cărţi, de care avem foarte mare nevoie, căci Duduia citeşte cu o repeziciune nemaipomenită. Urdăreanu a fost să-l vază pe Greenway, consilierul britanic în chestiunea, totdeauna plictisitoare, a [l]

Navycertului. Foarte amabil, a promis tot concursul. Îşi aminteşte cu drag timpul petrecut în România şi spune că nu pricepe atitudinea guvernului său faţă de mine.

D-na Guest a trimis Duduieei> o tăietură de ziar din México, care spune că mersul meu în Europa se face graţie sprijinului sovietic. Se reia povestea din trecut, foarte interesant şi simptomatic.

<c. 261, p. 158> Marţi, 31 iulie

Scrisori de la Ribeiro, cu ştiri din Ţară. Întâiu, asupra lui Mihăiţă, care este extrem de popular, căci poporul este monarhic. Pe urmă, că Maniu a fost înlăturat de la conducerea partidului, şefia trecând asupra Dr. Lupu178, care e mai favorabil Sovietelor. Mai dă o listă de ziarişti condamnaţi, între care văd, cu plăcere, numele lui

Stelian Popescu178 bis, care riscă să rămâie în temniţă restul vieţii, încă unul pe care nu voi fi silit a-l înlătura.

Seara, la masă, între alţii, primarul de aci, sau, cum i se zice, prefectul, Enrique Dodsworth, cu nevasta, şi Luis Dore de Albuquerque, reprezentantul vaselor portugheze. Pe urmă, am fost la

Golden Room, unde am văzut cel mai remarcabil ventriloc.

Miercuri, 1 august

Vremea trece şi, parcă, momentul fericit al plecării spre Europa tot nu se apropie. Sunt încă <c. 261, p. 159> ultimele mărunţişuri de cumpărat, lăzi de făcut şi de împachetat. Se vor face astea şi atunci, în principiu, vom fi gata, nădăjduiesc că nu se vor acumula prea multe lucruri pentru ultimele zile. Mai este o lună până la plecarea vaporului.

Azi de dimineaţă, ştiri în ziare, zic că Groza n-ar avea sprijinul poporului şi că s-ar vorbi de un guvern Lupu-Mihalache, e un semn vădit că comuniştii n-au majoritatea la noi şi că, cu toată noua exprop<r>iere exagerată, nu urmează această tendinţă de extremă stânga. Se mai zice că Sovietele ar împinge către un guvern de

centrare. În aceste condiţii, raţionamentul lui Ernest şi a<l> Duduieei>, de a nu întârzia cu plecarea, are şi mai multă valoare.

Nu pot scăpa încă complet de răceală şi mă simt foarte obosit.

Joi, 2 august

Nicio completare ori confirmare a ştirii despre eventuala criză de guvern la noi, în România. Aceasta nu vrea să zică că nu-i nimica, căci ştirile vin <c. 262, p. 160> cu ţâruita. Ziarele publică, pe mai multe coloane, aşa-numitele rezoluţii ale Conferinţei de la Potsdam. În partea lor principală se referă la administraţia Germaniei, punctul de căpetenie fiind chestiunea industriilor. Se vede că acest acord a dat loc la foarte aprige discuţii, căci este hibrid. Din ce în ce se părăseşte ide<e>a salutara de a împărţi Germania în mai multe state, singura soluţie care poate curma, pentru mult timp, acel spirit pangermanic şi militarist care este extrema primejdie pentru lume. Interesant<a> este hotărârea de a păşi, în curând, la încheierea păcii cu celelalte ţări fost inamice, începând cu Italia. Între ele este şi biata noastră Românie. Este, în tot cazul, un pas înainte spre normalizare.

Am stat acasă, e zăduf şi niciunul nu ne simţim prea bine.

Vineri, 3 august

E cald, totuşi am fost să mai completez unele cumpărături.

Ace<e>aşi stare de sănătate la toţi e…

<c. 262, p. 163> Duminică, 5 august

Azi, sunt alergări, la care mai toată lumea chic merge, e marele premiu al Braziliei. Noi, nefiind „chic”, nu ne-am dus, deşi aveam invitaţii. De altfel, pare-se că bine am făcut, căci a fost o lume

îngrozitoare şi, ca în toate aceste prilejuri, loja oficială, o adevărată cutie de sardele.

Spre seară, au venit să ne vază contesa Gonteau Biron şi Sanguszko, cari s-au întors de la São Paulo. Ea a fost foarte insistentă să nu plecăm în Franţa, căci toate informaţi<i>la ei sunt cu totul opuse alor noastre, zice că condiţi<i>le, din toate punctele de vedere, sunt imposibile.

Luni, 6 august

Zi frumoasă şi, până seara, suportabilă. Am. fost, din nou, în oraş după alte cumpărături. În fiecare zi se constată că avem nevoie de altceva.

— Fila conţinând paginile 161-162 a fost ruptă din caiet.

348 Carol al II-lea

<c. 263, p. 164> Marţi, 7 august

Vreme frumoasă, nu prea caldă, am stat acasă citind şi aşteptând să vie seara, când suntem poftiţi la Constantin Czartoryski, la primul dineu de despedida* ce ni se dă.

Întrunirea la Reininghaus, pentru apetitive, pe urmă, cina la Cazinoul „Atlantico”. Vreo 24 de persoane, între care, Nobre de

Mello şi Rangar Kumlin, ministrul Suediei. Cu Mello am mai vorbit de călătorie şi i-am cerut concursul în ce priveşte preţul vaporului, care revine colosal de scump. Serată foarte agreabilă, în care s-a râs foarte mult. Duduia a vorbit lucruri mai importante decât eu şi, mai ales, cu Kumlin care este destul de îngrijorat despre dezvoltarea lucrurilor în Europa şi care i-a făcut să înţeleagă că consideră plecarea noastră ca prematură. Aceasta a mişcat pe Duduia, care este, din nou, îndoită asupra plecării. Pe urmă, a mai vorbit cu un ziaristpolitician uruguaian, care i-a spus că atitudinea Angliei începe a ne fi mai favorabilă.

Din lume, trei veşti importante. Prima, URSS <c. 263, p. 165> a intrat în războiu’ cu Japonia şi trupele sovietice au şi trecut graniţa

Manciuriei. A doua, atât sovieticii, cât şi britanicii au început evacuarea Iranului, iar a treia este că forţa aeriană USA a întrebuinţat, în ultimul atac asupra Japoniei, o nouă bombă, aşa-numită atomică179. Este, graţie unor elemente radioactive, o dezagregare a atomilor, care produce o explozie formidabilă. Pentru biata noastră

Europă este o fericire ca acest nou instrument de distrugere n-a fost pus la punct mai înainte.

Savanţii germani demult studiau aceste fenomene fizico-chimice, dar văd că abia acuma cei americani au reuşit să le scoată din faza de experienţă de laborator şi a le da o întrebuinţare practică.

Azi, instrument de război, semănător de moarte, mâne, cine ştie, instrument de pace şi de progres.

Un fapt important pe eşichierul internaţional: Preşedintele

Truman, de la început, s-a afirmat cu mai multă influenţă asupra lui

Stalin decât avea Roosevelt. Este un fapt îmbucurător şi dătător de nădejde pentru viitor.

<c. 264, p. 166> Miercuri, 8 august

Am mai făcut, astăzi, o parte din bagajele grele. Sunt atâtea lucruri de cari vom avea nevoie în Franţa. Ernest a mai vorbit cu consulul englez pentru Navycert, nu sunt mari dificultăţi, sigureei alimentele şi cauciucurile mai cer o punere la punct.

— Rămas bun, adio.

Însemnări zilnice – 1945

349

Joi, 9 august

Prefectul Dodsworth ne-a poftit să petrecem ziua în proprietatea oraşului, din fundul radei, pe insula Brocoio. Este un adevărat paradis. Pe vremuri, o proprietate particulară, a fost transformată într-un parc admirabil, având în mijloc o foarte frumoasă casă. Am petrecut acolo o zi foarte plăcută. Duduia e încântată, încât a primit cu plăcere invitaţia prefectului de a petrece acolo câteva zile de odihnă, înainte de plecare.

Între invitaţi, Ouro Prieto, cu care am vorbit mult despre România. Pare-se că articolele lui Stelian Popescu, de după plecarea mea, au ce, 264, p. 167> provocat o indignare pubebică generală.

Vineri, 10 august

Noua bombă de la Hiroşima, combinat<a> cu atacul sovietic, şi-a făcut efectul, japonezii s-au declarat gata să capituleze, însă cu condiţia ca împăratul să nu fie atins. Răspunsul va întârzia, deoarece nu este considerat ca incondiţional, cum s-a cerut. Ştirile venite seara zic că nu se vor face prea mari dificultăţi pe această chestiune.

Atât americanii, cât şi britanicii fac impresia de a fi mulţumiţi de a sări pe orice prilej spre a sfârşi războiul. În fond, au dreptate, dar nu

este politic de a o arăta, căci lasă mare putere sovieticilor, cari sunt obişnuiţi a lupta şi a suferi. Ca întotdeauna, lumea aci e pripită şi consideră că s-a ajuns la capăt. Hotelul „Copacabana” a şi pavoazat. N-am putut continua cu bagajele, deoarece lăzile nu erau gata.

Am citit toată ziua.

<c. 265, p. 168> Sâmbătă, 11 august

Vremea, totdeauna, ace<e>aşi, ziua, mai mult sau mai puţin plăcută, noaptea, zăduf. Am lucrat la împachetarea unor lăzi.

Seara, cina la contesa Gonteau Biron, urmată de obişnuitul bridge. Între invitaţi, un doctor spaniol, care a trăit toată viaţa la

Paris, el a arătat Duduieei> o scrisoare de la fiică-sa, care-i în Franţa şi descrie teribila mizerie de acolo. Impresia noastră e că gazda, care-i împotriva Franţei lui de Gaulle şi vrea să ne împiedice să plecăm, l-a poftit înadins, ca să ne impresioneze. Eforturi inutile, deoarece, după-amiază, îl primisem pe Dl. Thomas Faiteira, care vine tocmai din Lisabona, unde i-a [u] văzut pe Pangal şi Ribeiro. El spune că, deşi vizele noastre sunt numai de tranzit, nu va fi nicio obiecţie să stăm câtva timp în Portugalia. Piedica pentru mergerea acolo venise, după cum toţi o crezusem, din partea englezilor, dar acuma, după spusele ambasadorului de Mello, această obiecţiune s-a eliminat.

350

Carol al **II. –** le-a

<c. 265, p. 169> Duminică, 12 august

Ca întotdeauna, dimineaţa nimica important. Duduia a stat mai mult în pat, iar eu am fost ocupat, mare parte din după-amiază, scriind o scrisoare lui Messersmith.

Răspunsul către japonezi este ca împăratul să se puie la dispoziţia Naţiunilor Unite. Se aşteaptă replica din Tokio.

Luni, 13 august

Nu e mult de însemnat astăzi. Duduia a stat, mai toată ziua, în pat. Spre seară, a venit s-o vază Laura de Barros Moreira. Este o personalitate deosebită această bătrână domnişoară. Fată bătrână, grasă, cu părul boit roşu şi cu un profil de piele roşie, plină de viaţă, este fata unui fost ambasador, azi e diurnistă la Itamarati. Deşi nu ocupă un post de frunte, este acolo o persoană foarte importantă şi cu cea mai mare influenţă în minister. Verva şi hazul ei sunt remarcabile şi e bine <c. 266, p. 170> s-o ai ca prietenă, căci energia ei înlătură mai toate obstacolele. S-a petrecut o oră plăcută cu ea, în care s-a râs mult.

Marţi, 14. – miercuri, 15 august

Sunt, în sfârşit, zile mari, bucuria din zilele trecute s-a confirmat. Japonia s-a predat, chestiunea împăratului s-a aranjat. El şi

Guvernul vor trebui să se puie sub ordinele Comandantului trupelor de ocupaţie, care este MacArthur. Japonia nu se va împărţi în zone de ocupaţie, ci aceasta va fi mixtă, sub comanda americană.

Aci, evenimentul, odată confirmat, n-a produs nicio manifestare deosebită, dar în Anglia şi USA desigur că bucuria va fi mare, căci pentru ele este într-adevăr sfârşitul luptelor. Acest războiu' în Pacific este, incontestabil, o victorie a UŞĂ şi două nume devin glorioase şi trec în istorie: generalul MacArthur şi amiralul Nimitz180.

Şi, dacă ne gândim la acest enorm conflict care a zguduit lumea, constatăm că, de fapt, fără enormul <c. 266, p. 171> ajutor şi efort aleii USA, nu s-ar fi putut sfârşi astăzi, lupta ar fi fost încă lungă şi dominaţia nazistă ar fi ţinut încă mult timp şi dezolaţiunea morală ar fi fost şi mai mare.

Primele efecte ale terminării conflictului se şi văd, USA a abolit restricţiunile asupra benzinei şi se vorbeşte şi de sfârşitul cenzurii, aci aşi fost desfiinţată. Sunt primele semne de normalizare, dar până ce sistemul mondial de transporturi nu va fi restabilit, nu se poate vorbi de o viaţă mai mult sau mai puţin normală.

Laura s-a ţinut de cuvânt şi a făcut ca orice greutăţi pentru exportul lucrurilor noastre să fie înlăturate la Itamarati, mai mult încă, ni s-au> oferit din partea Guvernului câţiva saci de cafea. E

un dar foarte preţios, căci e unul din lucrurile cari lipsesc cel mai mult dincolo.

Am cam bătut apa în piuă aceste zile, căci n-am putut obţine încă ultimele lăzi, cari trebuiau să fie gata de câteva zile. E atât de greu de a te putea bizui pe cuvântul acelora de aci. Un lucru care într-altă parte se face într-o zi aci cere săptămâni. E o fericire că am avut atâta vreme înaintea <c. 267, p. 172> noastră, ca să ne pregătim fără prea multă grabă. Ernest a tot alergat după hârtii, permise şi cine ştie ce acte şi complicaţiuni administrative, spre a putea pleca. Deşii Duduieei> nu i-a fost bine, şi-a făcut şi refăcut bagajele. Vremea a continuat a fi frumoasă, dar tot caldă şi cu obişnuitul zăduf, spre seară. Nici eu nu prea m-am simţit în apele mele.

Joi, 16 – luni, 20 august

Per>ofitând de binevoitoarea invitaţie a prefectului Dodsworth, ne-am dus să ne odihnim şi să schimbăm de aer câteva zile la Brocoio. Ca să facem aceste zile mai plăcute, am luat cu noi pe

Ouro Prieto şi nevastă-sa, baronul Kurt Reininghaus. Sâmbătă au mai venit Laura de Barros Moreira, Bebe Reininghaus şi baronul

Max Huckhard. Vineri şi duminică au venit să petreacă ziua contesa Geonteau> Beiron> şi Sanguszko.

Cu toate că Duduia nu s-a simţit bine, având conţinu<u> dureri de cap groaznice şi deci n-a putut <c. 267, p. 173> lua parte cu totul la toate, s-a petrecut foarte bine şi au fost adevărate zile de odihnă şi voie bună.

Cei mai activi au fost D-na Ouro Prieto şi Monique, cari n-au încetat o clipă de a fi în mişcare, când în apă, când la ping-pong, când descoperind alte drăcii. Eu mai mult m-am plimbat prin insula aceasta încântătoare, care, cu cât o cunosc mai bine, cu cât îmi place mai mult. Deşi a fost cald, a fost plăcut, s-a râs mai tot timpul în hohote, compania fiind deşteaptă şi cu foarte mult haz. Eu şi cu

Duduia am jucat mai mult bridge.

Am învăţat a aprecia foarte mult pe ambasadorul Ouro Prieto, care, pe lângă că este plăcut, e şi deştept. Se zice că ar fi unul dintre cei mai buni diplomaţi brazilieni. Atât Duduia, cât şi mine, am vorbit mult cu el despre Ţară. Din cele povestite, am putut afla că, în afară de dictatorul Antonescu, nimeni n-a fost, de fapt, mulţumit.

Nu admitea ca nimeni să-i facă umbră, de pildă, când generalul Iacobici a avut su<e>ce se, de îndată l-a pus la o parte. Măsurile luate de el, atitudinea Presei împotriva mea, mai ales a [l] „Universului”, atentatul de la Timişoara şi punerea în retragere brutală <c. 268, p.

174> a generalilor a<u> produs o impresie detestabilă, care n-a fost deloc în detrimentul meu. Despre Mihăiţă spune, ceea ce ştiam, că era, virtualmente, prizonier, stătea mai mult la Sinaia şi când venea

352

Carol al II-lea la Bucureşti, <locuia> în casa Elizabetei, care stătea la Banloc. Libertatea lui şi a lui Sitta erau atât de restrânse, încât aveau veşnic istorii din cauza persoanelor pe care le primeau. Când Sitta dorea să viziteze un spital, D-na Antonescu se opunea, căci ea voia să joace primul rol, să fie „the first lady”*, şi acest rol al ei a fost infam.

Orice persoană în care aveau încredere>, ca, de pildă, lt.

Vergotti, era înlăturat că>. Mihăiţă a devenit un mare flirt, toate fetele sunt nebune după el. Unul care s-a purtat admirabil a fost Radu

Crutzescu, care, de îndată ce a fost rechemat de la Ankara, s-a retras şi n-a mai avut niciun contact cu nimeni. Despre cartea lui

Gafencu181, zice că e foarte bine scrisă şi destul de exactă, nu mă atacă, după cum se zisese.

După aceste câteva zile atât de plăcute, cu foarte mare părere de rău ne-am întors la Rio. Cânii, mai ales Fluffy, ne-au făcut o primire mişcătoare. <c. 268, p. 175> Am găsit o telegramă de la Ribeiro, care, însărcinat de Pangal, ne-a rezervat camerele şi spune că Pamfil

Şeicaru182 face propagandă pentru mine. Ca de obicei, pescuieşte în apă tulbure, aceasta nu-mi face nicio plăcere şi poate să m-încurce foarte mult.

Marţi, 21 august

De dimineaţă, în ziare, foarte important este discursul lui Bevin.

E unul conservator şi plin de bun simţ. În esenţă, zice că nu s-a distrus o dictatură spre a o înlocui cu alta, că actualele guverne din

Finlanda, România şi Ungaria nu reprezintă adevărata opinie publică a acelor ţări, deci Marea Britanie nu poate avea legături diplomatice cu ele. În Bulgaria, chiar dacă vor fi alegeri, actuala lege electorală nu este o suficientă garanţie democratică, ca să fie luată în consideraţie. Aprobă politica dusă de Grecia şi va susţine regenţa.

Despre Spania, zice că regimul lui Franco este o chestiune internă şi că trebuie răsturnat de spanioli, însă Anglia nu va provoca, ori ajuta <c. 269, p. 176> un război civil. A mai adăugat că nu trebuie confundat fascist cu anticomunist. După atitudinea energică a lui

Truman, iată un nou avertisment dat URSS.

La prânz, Lima Cavalcanti, pe care l-am găsit foarte abătut în privinţa politicii interne de aci.

Miercuri, 22 august

Duduieei> nu i-a fost bine, încât chiar a trebuit să cheme doctorul. Vorbindde de doctori, trebuie să zic că acest Rodríguez

Lima e unul din singurii de treabă aci. Majoritatea, deşi sunt unii

— Prima doamnă.

dintre dânşii savanţi, sunt nişte bandiţi şi speculanţi nemaipomeniţi.

Spre seară, a venit principele Olgierd Czartoryski, să-şi iee rămas bun, plecând la vânătoare în Mato Grosso. Ca întotdeauna, l-am găsit rezonabil. Şi el e încântat de discursul lui Bevin, pe care-l găseşte foarte binevenit. Vorbind de situaţia lui faţă de Polonia, are dorinţa de a se întoarce, este dispus a da 80% din moşiile lui, în mod gratuit, ţăranilor, dar dacă este vorba de a fi <c. 269, p. *177*>

Împroprietărit în altă parte decât acolo unde au trăit moşii, strămoşii săi, preferă a rămâne un exilat.

E multă nelinişte în Argentina, mişcări de stradă etc. Aceasta are şi repercusiuni aci, unde situaţia politică internă este destul de tulbure, se simte o opresiune, ieri a fost o grevă a amploiaţilor comerciali. Guvernul nu face niciun efort serios spre a stăvili continua urcare a preţurilor, măreşte conţinu<u> salariile, în scop electoral, şi iată tot. Se ajunge la această situaţie ridicolă, că produsele ce vin din SUA sunt mai ieftine decât cele locale.

Joi, 23 august

Azi ziarele dau ştirea că Mihăiţă ar fi făcut apel către cei 3 Mari, să-l ajute să formeze un guvern care să corespunză voinţei poporului183. Groza a refuzat să formeze un nou guvern în condiţiunile ce i **s**-au cerut, presupun că este vorba de alegeri libere. Iată primul efect al discursului lui Bevin. **S**-o fi îndreptâ**ndu**-se lumea spre sincera aplicare a Chartei Atlantice? Dacă şi ce nou guvern **s**-ar constitui în România, nu [soţ <c. 270, p. 178> e posibil<a> o formaţie

Lupu-Mihalache.

Spre seară, a venit Dom João să ne facă o vizită, a fost, ca întotdeauna, foarte gentil. E un băiat deştept şi bine, din toate punctele de vedere.

Mai avem greutăţi cu bagajele, tot feluri de chinezării administrative. Ernest e exasperat. Popovici se dă peste cap.

Vineri, 24 august

Azi, în privinţa aranjamentelor de plecare, **s**-a terminat chestiunea bănească, a fost, ca să zic aşa, cea mai uşoară.

La 6, un mare cocktail de adio, vreo 110 persoane poftite, dintre care au venit vreo 80, ceea ce era şi aşa destul pentru apartamentul nostru. Între invitaţi era şi marchizul Mery del Val, fost, până acuma 5 luni, secretar la Legaţia Spaniolă din Bucureşti. Am putut astfel să am câteva ştiri mai proaspete din Ţară. Bietul Bucureşti, a fost rău atins de bombardamentele, fie cele germane, fie cele americane, tot ce se auzise

ca distrugeri se confirmă. Asupra Palatului

Regal s-au aruncat vreo 45, din care multe l-au atins, <c. 270, p. 354

Carpi, al II-lea

179> făcând stricăciuni părţii centrale, chiar şi Casa Mică a fost grav atinsă. Parcul Bonaparte a fost complet distrus. Ploieşti, aproape ras. De punctul de vedere politic, puţin am putut afla, a fost prea multă lume, spre a putea vorbi lucruri serioase. În tot cazul, comunismul, reprezentat prin Groza, nu este pe placul lumii, chiar exproprierea exagerată făcută n-a fost primită cu braţele deschise de ţărani. Sovieticii [soţ s-au purtat, în general, decent, dar se simte opresiunea lor. Elizabeta se poartă stupid, a voit să plece din Ţară, dar cum nu i s-a dat drumul lui Scanavi, s-a refugiat la el, la Sinaia, într-o casă pe care sovieticii au ocupat-o pe jumătate. Ileana e la

Bran, cu Anton, care-i ca şi prizonier.

Sâmbătă, 25 august

Duduia, prea obosită cu cocktailul de ieri, a stat, până pe seară, în pat şi nici n-a mers la masa lui Macedo Suárez. Casa e mică, adică apartamentul, cum sunt mai toate aci, are însă lucruri frumoase, dar adunate într-un spaţiu prea mic. Între comeseni, <c. 271, p. 180>

ambasadorul d'Astier, care-i, totdeauna, foarte drăguţ. E furios că n-a venit nici un-răspuns pe chestiunea Monaco şi, în acelaşi timp, mi-a spus că această iarnă va fi teribilă în Franţa, căci recolta a fost cât se poate de proastă.

Dimineaţa, ziarele au publicat că m-întorc în Europa cu scopul de a recuceri Tronul, tot chestiunea unui posibil ajutor din partea

URSS. Am dat o declaraţie, zicând că plecarea mea n-are niciun scop politic şi că nu voi întreprinde nicio acţiune cari să fie dăunătoare lui Mihăiţă.

Spre seară, Duduia a primit pe D-na Salabert, sosită direct din

Paris şi care aduce ştiri proaspete de acolo şi din Ţară. Ea insistă asupra unui punct, pentru mine foarte important, că majoritatea

Ţării este pentru mine şi că se doreşte întoarcerea mea. Prizonierii francezi întorşi din Ţară au adus această ştire, spunând că 85%, dacă nu 100%, sunt pentru mine. Mai spune că şi în Franţa am o foarte bună presă, din cauza atitudinii mele în chestiunea Czecoslovaciei; a vorbit cu generalul Koenig, care s-a exprimat cu entuziasm asupra mea. Chiar dacă n-am ambiţii, aceste ştiri îmi fac

plăcere.

Altele sunt mai triste, românii <c. 271, p. 181> cari veneau la Paris, şi veneau mulţi, au avut o atitudine foarte puţin frumoasă, în cap cu

Elvira Popescu, care, nu numai că s-a dat cu nemţii, dar s-a şi făcut o agentă a Gestapoului; fata ei s-a purtat şi mai prost. Chiar când, pentru orice prost, partida germană era pierdută, tot mai erau unii cari credeau în palavrele lui Hitler despre victoria pangermană. Azi ne putem pune întrebarea, dacă această asigurare, care părea nebună, nu era în legătură cu bomba atomică, asupra căreia lucrau germanii de luni de zile.

— *Însemnări zilnice – 1945* 355

Seara, Ernest l-a văzut pe Mery del Val, care i-a mai dat detalii politice. Maniu este complet culat" şi nici celelalte partide n-au prea mare trecere, singurul care ar putea avea unele şanse ar fi socialistul Titel Petrescu. Tătărescu se zbate fără prea mare su<e>ces.

Ştirbey şi <Niculescupbuzeşti sunt închişi la Buftea, au pierdut orice trecere, căci au fost traşi pe sfoară pe chestiunea Armistiţiului.

Mihăiţă, din nenorocire, n-are <pe> nimeni împrejurul lui care să-i dea un sfat. Tânărul Stârcea a fost şi el eliminat şi a avut o atitudine lamentabilă. A mai <c. 272, p. 182> povestit că, cu câteva zileînainte de încheierea Armistiţiului, Sovietele au ameninţat că, dacă nu se încheie, mă vor aduce [aduce] pe mine, aceasta ameninţare s-a repetat timp de 5 zile.

Duminică, 26 august

Dl şi D-na Salabert, la prânz, au repetat cele spuse ieri. Au mai vorbit de unii români cari au avut o atitudine infamă, cum a fost colonelul Tomoroveanu, fost ataşat militar, care, cu ajutorul Gestapoului, urmărea, fără milă, pe cei chemaţi la recrutare; mai era un anume Mateescu, gardist inveterat, care, şi el, bineînţeles, s-a dat tot timpul cu nemţii. Lucru curios, Guvernul Francez n-a luat nicio măsură împotriva acestor indivizi, cari rămân netulburaţi la Paris.

Cine, atunci, a avut o atitudine contrarie şi a fost admirabilă a fost

Elena Văcărescu, care mai este în toate pentru Duduia şi mine.

Despre politica internă franceză zice că tot de Gaulle este idolul majorităţii, numai elementele comuniste <c. 272, p. 183> sunt împotriva lui. Toată lumea este convinsă că o nouă eră socială şi

economică începe şi sunt gata a se adapta la ea.

După-masă şi seara, Kurt şi Bebe Reininghaus şi Laura, la bridge.

Caroline Czartoryska a născut, astăzi, un băiat.

Luni, 27 august

Ziarede> zic, astăzi, că s-ar fi descoperit în România un complot terorist, condus de Rădescu, împotriva lui Groza şi că căpeteni<i>le ar fi fost arestaţi. Telegrama vine din Londra şi, ca de obicei, nu dă niciun detaliu. Bietul Mihăiţă nu are linişte şi n-are cine să-i dea o mână de ajutor, el şi biata Ţară se zbat în nişte greutăţi nemaipomenite.

Sunt foarte supărat pe Doră şi pe compania de navigaţie ce o reprezintă, căci ne face tot felul de şicane mărunte; din fericire, am putut dobândi ajutorul Itamarati-ului, care ne ajută a aplana ultimele greutăţi. După-amiaza, am fost după cumpărături. Caut da

„Pierdut, băgat la apă; din fr. *coule*.

356 Carol al II-lea ruri pentru prietenii din <c. 273, p. 184> [din] Portugalia, e atât de greu de găsit ceva.

Marţi, 28 – joi, 30 august

Din nou, zile negre, se vede că e scris să nu pot avea încă zile liniştite, că n-a venit ora să mă pot retrage liniştit sub un acoperiş al meu. S-a produs o completă schimbare de decor în planurile făcute. Marţi de dimineaţă, Ernest a telefonat lui Nobre de Mello, ca să-i ceară o mână de ajutor faţă de compania de navigaţie; acesta i-a răspuns că şi el dorea să-l vază, având o comunicare urgentă de făcut. După niţică ezitare, i-a spus că e vorba de o telegramă a Guvernului Portughez, care cere ca să amân venirea mea acolo. Această veste a fost o lovitură grea, mai ales acum, când totul era pregătit pentru plecare, când s-au cheltuit atâtea: energie, sudoare şi parale spre ea> pune lucrurile la punct, când ne-am făcut ridicoli cu cocktaâlul nostru de adio.

Aceste trei zile au fost ocupate, mai ales, cu această chestiune şi cu încercări de a putea dibui cauzele acestei noi lovituri ce mi se dă.

Explicaţi<i>le <c. 273, p. 185> lui Mello ni s-au părut nesincere, el zice că totul a fost provocat de o informaţiune dată de ambasadorul

USA din Lisabona, că Franţa mi-a retras viza. Mai târziu am aflat că ar fi fost chiar Mello în persoană, care, având cunoştinţă de acest fapt, a sugerat guvernului său să adopte ace<e>aşi formulă ca francezii. Nemulţumit de aceste prime informaţiuni, Ernest s-a dus la

Croy, că, luni, a aflat, de la Greenway, că ambasadorii Marii

Britanii şi al USA au fost împreună la Quai d'Orsay, întrebând dacă

Franţa mi-a acordat viza, răspunsul a fost că nu, ceea ce e inexact.

Am făcut un protest către ambasadele Angliei şi a [l] SUA, deşi am aflat că chestiunea n-a plecat de la ele. Mai mult încă, Laura a spus Duduieei> că se aştepta la acest deznodământ, căci prea sunt susţinut de URSS, prea sunt eu tare, ca să fiu pe placul anglo-saxonilor. Iată faptele ce le-am putut descoperi, rămân ipotezele.

Cred că această foarte abilă manevră a fost provocată de neabilele informaţiuni de Presă şi Radio ale lui Drew Pearson, privitoare la relaţiunile mele cu Sovietede>, relaţii de cari n-am cunoştinţă. Cum <c. 274, p. 186> Anglia este nemulţumită de felul cum URSS se poartă în Ţară, cum ei tot mai cred în Maniu-Brătianu-ştirbey & Co, nu doresc să m-apropii de locurile de unde, cred ei, că aş putea manevra, vor să m-împiedice a părăsi continentul american. Pe de altă parte, nu vor să facă un gest deschis de ostilitate, au profitat de legislaţia portugheză spre a face manevra şi au reuşit.

De punctul de vedere al aşa de trâmbiţatei libertăţi individuale, mai ales de către anglo-saxoni, este un act nemaiauzit şi am făcut

aluzie la aceasta în protestul pe care Urdăreanu l-a remis, în numele meu, ambasadorilor. Din punctul meu de vedere, personal, punct în care sunt complet de acord cu Duduia, dacă, în aparenţă, este o lovitură care mi se dă, de fapt este un semn că tot rămân o forţă care se ia în consideraţie şi, partea comică, este că niciodată n-am fost atât de nevinovat.

Tot răul spre bine, cine ştie dacă n-a fost Dumnezeu, care a hotărât că nu este timpul să ne întoarcem în Europa.

Singurul lucru care m-îngrijoreşte este starea sănătăţii Duduieei>, cât timp vremea rămâne ca asta, <c. 274, p. 187> adică fără prea mari călduri, ea poate oareşicum să suporte Brazilia, dar când vor veni căldurile tropicale, va fi un adevărat chin. Cel mai disperat este Urdăreanu, care dorea, cu orice preţ, să ajungă dincolo, ca să-şi aranjeze situaţiunea juridică. Este vorba de un termen fatal pentru a face opoziţie. Încăpăţânat cum e, nu vrea să întrebuinţeze mijloace, e adevărat, mai puţin bune, care îi stau la îndemână. De mai bine de o lună îi tot spui să le puie în mişcare. Cu toate aceste plictiseli, a trebuit să facem „bonne mine a mauvais jeu" şi să ne îndeplinim obligaţiunile

sociale.

Marţi, un mare cocktail dat de N'air de Prado, la Country Club, iar seara, cina la noi, cu Dom João, Ouro Prieto cu nevasta, Laura şi Strickhard. S-au> povestit tot felul de glume, mai ales picante, şi s-a râs ca la Brocoio; seara am terminat-o la Golden Room, unde am văzut un foarte bun show. Miercuri am fost ocupat, ziua, cu redactarea protestului, iar seara, cină de despărţire dată de Ouro

Prieto, tot la Country Club. Între invitaţi, Leao Veloso, cu care am vorbit despre Conferinţa din San Francisco şi alte consideraţii politice, nu părea prea mirat de <c. 275, p. 188> ce ni s-a întâmplat. La şampanie, Ouro Prieto a ţinut un mic toast, foarte drăguţ, în care a vorbit frumos de România, zicând că timpul petrecut acolo au cei trei ani mai frumoşi din cariera lui. Am răspuns, cred, bine. Tot marţi am fost la Sanatoriu, s-o vedem pe Caroaina şi noul născut, care a primit numele de Cristof, în poloneză Crziztof, o ortografie imposibilă. Frăţiorul lui mai mare, Carol, e foarte interesat în noul venit şi i-a adus ca dar ceea ce iubeşte mai mult, o minge de tenis.

Frumos sentiment la un copil de 2 ani. Joi a venit, din nou, D-na

Salabert s-o vază pe Duduia – între altele i-a spus că toţi agenţii gardişti şi germanofili au rămas netulburaţi în Paris.

Altfel, în lume ceea ce predomină este ocuparea Japoniei, pentru prima dată în istorie.

„Haz de necaz".

358

Carol al II-lea

Vineri, 31 august

Ziaree! ei publică un comunicat al Legaţiei noastre din Lisabona, în care dezminte energic că eu aş fi lucrând pentru întoarcerea mea pe Tron cu ajutorul <c. 275, p. 189> Sovietelor. Eu îl găsesc bun, Ernest însă este îndoit. A mai apărut opunerea la întoarcerea mea în Europa, care ar fi considerată ca o ocazie de tulburare. Convingerea mea rămâne că e o manevră din partea anumitor cercuri.

Am fost, după-amiază, în oraş; vremea e urâtă, plouă. Nervii încordaţi zilele astea se manifestă, nu la mine, dar la ceilalţi.

Sâmbătă, 1 septembrie

S-au împlinit 6 ani de la începutul acestui groaznic război, azi focul a încetat pe toate fronturile. Oare războiul, care de fapt a fost unul de 30 de ani, s-a terminat cu aceasta? Lupta împotriva

imperialismului parcă abia a început. O telegramă de la Pangal, din
Geneva, ne face a crede că ştirea împiedicării călătoriei noastre n-a pătruns încă în Elveţia. O zi calmă, vremea urâtă, ploaie şi vânt.

Calm însă n-a fost în menajul Urdăreanu. Monique, ca un copil, nepricepând că în lipsa în care <c. 276, p. 190> trăiesc ei, nu trebuie cheltuiţi toţi banii, cu un avânt prea juvenil, a voit să cumpere, pentru mâne, ziua Dud<u>îi un dar mult prea scump, de aci drama.

Revenind la chestia împiedicării de a pleca, este ceva curios în procedare, care mă face a crede că totul a fost provocat de o intrigă de ultimul moment. Englezii – unii dintre tartori – ne-au dat, nu numai Navycertul, dar şi o formalitate ridicolă, care o mai menţin, o viză specială spre a putea trece Oceanul. Pentru <mine>, toată această chestiune nu este clară.

Duminică, 2 septembrie

E ziua Duduieei>, sărbătoare mai mult sufletească pentru mine.

Primele flori ce le-a primit au fost de la mine, crăiţe şi frezii, cu un bileţel: „Te iubesc”. În acele flori am pus tot sufletul meu, toată intensitatea dragostei, care este tot atât de vie ca acuma 20 de ani.

Suntem legaţi cu o legătură indisolubilă, <pe> care a<u> închegat-o anii.

Am sărbătorit-o cum am putut în aceste împrejurări, <c. 276, p.
191> printr-o mică întrunire aci, în aceste impersonale încăperi de hotel. Flori a primit puţine, dar lumea mai apropiată a fost drăguţă, nu e însă sufletul din México.

Ca ştiri, cea mai importantă e că, înainte de a fi prins, Bormann, ajutorul Führerului, a dat-o radioedi>fuziune clandestină, în care a anunţat poporului german că Hitler trăieşte şi că se găseşte în sigu
ranţă undeva în Germania. Aceasta va pune pe Aliaţi pe gânduri.

Astfel de zvonuri sunt menite, mai ales, a produce confuziune şi nelinişte.

Luni, 3 septembrie

Ca în toate zilele ce urmează o sărbătoare, cea de azi pare searbădă. Vântul bate tare de tot. Avem plictiseli cu sănătatea lui Boris, care, ca şi stăpâna lui, de luni de zile nu se poate îndrepta.

Marţi, 4 septembrie

Duduia a fost la o conferi<nţă asupra lui Paul Valéry. <c. 277, p.

192> Zice că a fost bine şi a priceput aproape tot. Pe la prânz, a trecut în faţa Copacabanii vaporul „Serpa Pinto”, cu care trebuiam să plecăm. Această neplecare m-a zdruncinat, mi-e greu să m-adaptez la noua stare de lucruri. Când de săptămâni ţi-a<în pregătit mentalitatea **într**-o anumită direcţie, este greu să schimbi macazul şi să-ţi regăseşti echilibrul mintal. Mai mult şi mai mult regret că am părăsit México, unde, chiar departe fiind de Patrie, ne adaptasem aşa de bine. Nu este o supărare că n-am plecat, căci judecând da>

rece, cred că este mai bine, din toate punctele de vedere, să mai întârziem plecare<a> pentru câteva luni, dar nădăjduiam, odată

<ajuns> în Europa, să pot reînnoi legăturile şi să ştiu niţel mai bine ce se petrece în România. Această viaţă de hotel este greu de îndurat la nesfârşit. Lumea este gentilă aci şi unii chiar sincer mulţumiţi că mai rămânem, toţi fac eforturi să ne găsească o locuinţă, dar cred că va fi în zadar. Această stare de spirit am găsit-o, din nou, la un cocktail dat de D-na Lago înainte de plecarea ei **într**-un nou post.

Lume multă şi amabilă.

Ernest ne-a poftit la cină **într**-un nou restaurant, <c. 277, p.

193> tot atât de prost ca altele. Era beat ca un purcel.

Miercuri, 5 septembrie

Am fost în oraş după cărţi. Seara, a venit consilierul Ambasadei

SUA, Paul E. Daniels, să-mi aducă răspunsul de la State Departament la protestul meu. Sună astfel: după consultarea guvernelor

Franţei, Marii Britanii şi al SUA şi Portugaliei, au considerat că prezenţa mea în Europa poate să fie o cauză de tulburare, deci să-mi amân călătoria. Este făcut pe un ton amabil. Mi-a făcut să înţeleg că chestiunea a fost provocată de Guvernul Francez, dar, în acelaşi timp, că nu este nicio acuzaţiune adusă mie personal. După cum am mai zis, iată-mă devenit, din nou, un personaj important, care pune în primejdie liniştea Europei; este, pur şi simplu, ridicol.

360

Carol al II-lea

<c. 278, p. 194> Joi, 6 septembrie

Din nou Duduieei> nu-i <este> bine şi, din nou, a trebuit să rămâie în pat toată ziua. Vremea **s**-a îndreptat complet, e plăcut, nu e cald.

De dimineaţă, ziarele aduc ştirea că la noi Guvernul rezistă pe

poziţia<i>le sale. Ca reacţiune contra apelului făcut de Mihăiţă către cei 3 Mari, Groza şi cu Tătărescu s-au dus la Moscova, unde au fost primiţi, cu toate onorurile, de către Molotov şi Stalin184. Sosind, au făcut declaraţii, în care atacă opoziţia condusă de Maniu şi Brătianu că ar îndemna pe Mihăiţă a lua o atitudine contrară intereselor Ţării şi aleii poporului. Este o completă şi violentă înfeudare la politica sovietică. Consider situaţia, dacă nu gravă, foarte grea. Este o explicaţie în plus a atitudinii anglo-saxone faţă de mine.

Zilele acestea, un „club” de lucrători a voit să-mi facă o manifestaţiune, chiar fără sfatul Itamarati-ului, aş fi refuzat, din cauza situaţiunii, atât internaţionale, cât şi interne. L-am primit însă, astăzi, pe reprezentantul acestei organizaţii, care, pe lângă vorbe de laudă, mi-a spus că <c. 278, p. 195> cunoaşte prea bine legislaţia muncitorească din România şi că o admiră. Din unele cuvinte ce le-a zis, mi-am confirmat convingerea că dedesubt era şi o manevră politică **pro** Vargas. Cu atât mai bine că m-am abţinut.

Vineri, 7 septembrie

Azi e sărbătoarea naţională a Braziliei, a avut loc tradiţionala paradă, la care s-a crezut de cuviinţă a nu mă pofti. Duduia continuă a mi se simţi bine şi a rămas în pat, a trebuit deci să merg singur la bridge-ul lui Reininghaus. Spre seară, a fost zăduf.

Singura ştire mai demnă de însemnat e că de Gaulle a intrat în conflict cu C.G.T., pe care parcă ar voi s-o scoată din politică. A

refuzat să primească delegaţia ei, împreună cu delegaţii partidelor politice. În principiu, are dreptate, dar din punctul de vedere politic, aceasta îi va pricinui mari dificultăţi.

Foarte caldă telegrama de la Pangal, care regretă <c. 279, p. 196>

nevenirea noastră. Duduia îmi aminteşte ca tonul este pricinuit de îndeplinirea a 5 ani de când am părăsit Ţara. M-au gonit, am fost considerat de unii şi de o anumită presă ca un dictator nefast. Chiar cel mai pornit individ trebuie să mărturisească <faptul> că din acea zi treburile din România au mers tot mai rău. Azi nu mai e acolo decât ruine şi lacrimi.

Sâmbătă, 8 septembrie

Duduia a stat, din nou, în pat şi eu, toată ziua, cu ea în dormitor. Sunt tot în ace<e>aşi stare de a nu mă putea reculege. Vremea s-a răcorit, noaptea a plouat.

Duminică, 9 septembrie

A treia zi că Duduia e nevoită a sta în pat, e nervoasă şi a devenit şi mai mult citind în ziare ştirile din Ţară. După câte reiese, nu este linişte <c. 279, p. 197> acolo. Sunt două telegrame polemice între

Moscova şi Londra. După cât se pare, apelul făcut de Mihăiţă, din îndemnul lui Maniu şi Brătianu, a provocat o furtună, în care supărarea Guvernului, în cap cu Groza, este egală cu aceea a Sovietelor.

Bietul Mihăiţă se găseşte **într-**o poziţie din ce în ce mai grea, fără nimeni care să-i dea o mână de ajutor, un sfat dezinteresat. Actul lui este unul de curaj şi corespunde unei stări de lucruri adevărate, dar, în momentul de faţă, mi se pare apolitic şi nu face decât să primejduiască situaţia lui şi a Coroanei. Ca întotdeauna, cei doi bătrâni opozanţi n-au curajul de a acţiona, duc mai departe tactica lor de protestări şi, azi, au găsit un copil neexperimentat care să asculte de sfaturile lor primejdioase. Lupta între anglo-saxoni şi Stalin a început, dar e trist că se dă pe spinarea României şi a lui Mihăiţă.

Prea **s-**a cedat în trecut tuturor cerinţelor URSS, **s-**a adoptat nefasta politică a zonelor de influenţă, ca, azi, Anglia să trebuie să lupte cu alte arme decât acelea ale intrigii. Franţa are un lung şi greu povârniş de urcat, spre a putea atârna util în balanţă <c. 280, p. 198>

şi forţa ei morală nu este refăcută, ceilalţi sunt încă prea departe.

Iată trista şi îngrijorătoarea situaţie.

Vremea **s-**a stricat. Am stat în dormitor cu Duduia. Căţele în au venit să ne facă o vizită, mai ales Fluffy a fost plină de conversaţie.

Luni, 10 septembrie

O zi foarte grea. Duduia tot în pat, nu se simte deloc bine. Vremea e infamă, frig, ploaie, vânt, tot ce poate fi mai deprimant îmi apasă asupra nervilor **într-**un mod teribil. N-am mai putut rezista şi, spre seară, am avut o criză de nervi teribilă.

Marţi, 11 septembrie

De ieri a început, la Londra, Conferinţa miniştrilor de Afaceri

Străine ai marilor puteri[183]. Prin**tr-**un sentiment de egalitate de rasă a fost introdus în acest quintet şi o naţiune asiatică, <c. 280, p. 199>

China. Ce aport va aduce această ţară la rezolvarea chestiunilor

internaţionale, este o întrebare, până acum n-a avut, ca să zic aşa, niciun rol pe ogorul politicii mondiale. Are oameni de valoare şi e adevărat că din pun<e>tul de vedere al rezistenţei în faţa invasorului”.

e ace<e>a care a avut de îndurat cel mai mult, dar pentru rezolvarea marilor probleme ce fac să se cutremure omenirea, e nevoie şi de o

— Aşa în text; probabil pentru: *invadatorului*.

362 Carol al II-lea.

oareşicare doză de experienţă. Naţiunile mari, în trufia lor, au uitat prea repede că ele sunt, în mare parte, responsabile de acest groaznic cataclism prin care a trecut omenirea. Politica lor egoistă, politica de cedare în faţa obrăzniciei naziste, surzenia lor la strigătele celor mici, cari au văzut mai clar realităţile şi apropierea marii primejdii, totul a contribuit la aducerea lumii în starea în care se găseşte azi. Mi-e teamă că pentru viitor se păşeşte pe ace<e>aşi cale greşită.

Seara, a fost la Ambasada Chinei un cocktail pentru comemorarea victoriei Naţiunilor Unite. O lume nebună, din nou o adevărată cutie de sardele. Duduia, pentru a 5-a zi în pat, n-a putut veni, cu atât mai bine pentru ea, că n-ar fi putut suporta <c. 281, p. 200>

Înghesuiala. Am făcut cunoştinţă cu nunţiul papal, Monsignor Massellla, care a cerut să-mi fie prezentat. Am mai schimbat câteva cuvinte cu Berle şi am vorbit cu Greieriway, care el a venit să-mi zică bună-ziua. Am vorbit despre vremea petrecută în România şi mi-a spus cât de mult i-a plăcut; pe urmă, de Bevin, pe care-l admiră, zicând că este unul dintre cei mai buni din Labour Party, ca majoritatea celor veniţi de jos, fiind la origine lucrător; prin capacitatea lui personală a putut să se ridice la cele mai înalte posturi. Elementele rele sunt aceia în genul lui Laski, teoreticianul partidului, profesor care **într-**o bună zi a descoperit că este socialist şi care, de altfel, nu este deloc iubit între coreligionarii săi politici. Singura chestiune politică ce i-am spus este că, dacă Anglia vrea să îndrepte lucrurile în partea noastră a lumii, nu trebuie să continue a da înţepări de ac, cari nu fac decât rău, ci trebuie să dea o solidă lovitură de pumn;

răspunsul lui a fost că şi împunsăturile de ac pot face bine. L-am găsit, atât <pe> el, cât şi <pe> Berle optimişti <c. 281, p. 201 asupra rezultatelor Conferinţei de la Londra. Între alţii, era acolo şi simpaticul

Bill Arthur, care, prezentându-mi unul dintre ataşaţii navali ai SUA, a început să facă o caldă propagandă pentru mine, zicând că, cât timp eram eu în România, curgea<u> laptele şi mierea, dar trei săptămâni după plecarea mea a fost mizerie.

Miercuri, 12 septembrie

Duduia, ceva mai bine, a avut vizita lui Laura, care i-a spus, din nou, că sovieticii mă susţin. Vremea s-a mai îndreptat.

Joi, 13 septembrie

Duduia a rămas, din nou, toată ziua în pat. Odihna completă e ceea ce-i face mai bine. I-am adus un volum cu întreaga operă poetică a lui Victor Hugo. Am recitit împreună unele din <c. 282, p.

202> acele poeme nepieritoare. Vremea merge spre cald, dar e încă plăcută.

— *Însemnări zilnice – 1945* 363

După-masă, un artist argentinian, Hector Cardenas, a venit, după cererea lui, să-mi facă portretul în creion.

Din lume, lucrul principal este Conferinţa de la Londra, unde lucrurile nu prea merg. Singure în francezie în par a fi venit cu propuneri concrete, care se şi discută. Bietele noastre ţări par a fi într-atâta o cauză de divergenţă, încât soarta lor pareei a fi lăsată la umbră, poate pentru o a doua conferinţă. Aspect destul de îngrijorător şi trist.

Spre seară, am avut, din nou, o criză dureroasă de nervi. Am ajuns într-un hal de descurajare „şi de neputinţă de a mă concentra, ceva teribil. Pe aceasta se grefează, pe deasupra, starea sănătăţii

Duduie în fiecare facem pe viteazul, dar este clar că această neplecare în Europa a fost o lovitură cu mult mai mare decât voim a o mărturisi. Cu mare grijă văd şi la ea venind momentul când nu va mai putea reacţiona, cu toate că zice că nu vrea să moară aci, pe acest pământ străin.

<c. 282, p. 203> Vineri, 14 septembrie

Zi liniştită, singura ocupaţie efectivă a fost şedinţa cu pictorul

Cardenas. Lucrează bine şi impresia mea este că mi-a prins foarte bine asemănarea.

Sufleteşte, o zi bună. Printr-un român pripăşit aci şi pe care l-am văzut săptămâna trecută, Aurel Popescu, am aflat un detaliu interesant asupra împiedicării plecării, care m-a mulţumit. El e caricaturist şi făcând, zilele trecute, figura unui membru al Ambasadei Britanice, a

venit vorba despre plecarea mea; acesta i-a spus că englezii s-au opus, cu toată părerea favorabilă a lui Mihăiţă. Ştirea aceasta vine să confirme cele primite conţinu<u> de la Ribeiro şi întăresc sentimentele mele şi ale Duduie în care nu ne-au părăsit o clipă, că din partea iubitului meu băiat nu am nicio greutate. Ştirea a fost mai bună încă pentru Urdăreanu, care înclina a crede că greutăţile veneau, în mare parte, de la Mihăiţă. Informaţiile ce ne vin din multe părţi zic că Mihăiţă n-ar fi decât prea mulţumit să-şi cedeze locul

ce 283, p. 204> şi că dragostea lui pentru mine n-a slăbit întru nimica.

Şi Duduia a fost ceva mai vioaie azi, am vorbit mult despre amintiri din trecut, ne-au venit în minte dispăruţii care ne-au fost dragi, cum era Nicu Condiescu.

Sâmbătă, 15 septembrie

Până la prânz, după ce m-am sculat ceva mai devreme, am făcut un brulion** pentru scrisoarea ce vreau s-o scriu lui Messersmith.

În text: *nescurajare*.

Corect: *bruion*, ciornă, concept, din francezul *bruillon*.

364 Carol al II-lea

De astă dată, nu este numai o lăcrămaţie, ci şi o oareşicare punere la punct, în care, pentru prima oară, îl atac pe Maniu. Am evitat până acuma de a face acest lucru, deşi, de 5 ani, conţinu<u> mă face să sufăr tot mai mult în urma intrigilor acestui politician sterp şi incapabil de o acţiune constructivă.

La prânz, dejunăm la contesa Gonteau Biron, pe urmă, bridge.

Deşi Duduia nu se simţea bine, a mers şi ea, nu cred că poate să-i facă rău după <c. 283, p. 205> atâtea zile în pat. Între comeseni.

Const. Czartoryski, Marques dos Ríos, preşedintele Băncii Braziliei, Ouro Prieto şi alţii. Cu ambasadorul am vorbit despre politica generală şi despre cea internă de la noi şi el are o părere destul de slabă despre perfectul opoziţionist de Maniu.

Seara, s-a continuat bridge-ul la Reininghaus, unde ne-am dus ca să venim într-ajutorul lui Ernest, care, în decursul după-amiezii, a pierdut destul de mult.

Ca ştiri din lume, puţine, tot Conferinţa de la Londra, unde lucrurile stagnează, se discută soarta Triestului. Se pare că URSS are veleităţi în Mediterana, ar voi să puie piciorul în Dodecanez. Cam încearcă să se întinză ca o caracatiţă – aceasta nu poate fi pe placul

englezilor.

Duminică, 16 septembrie

Mai toată ziua ocupată cu baterea la maşină a scrisorii către

Messersmith, cum el pleacă la <c. 284, p. 206> Washington, e bine s-o primească acolo. Vremea niţel îmbunătăţită, către seară ploaie şi vânt. În ziare absolut nimic.

Seara, am fost la o reprezentaţie de cinematograf dată de Ambasada Franţei, un film destul de bun, dar trist, *Les anges de la pitii*, nu prea nimerit pentru această ocazie. Vreo 200 de invitaţi, între care şi pretendentul tronului de aci, Pedro-Henrique, timid şi destul de nearătos. D'Astier, de o amabilitate extremă, se pune în toate la dispoziţie.

Luni, 17 septembrie

Vremea urâtă, din nou, şi mai ales temperatura scăzută. După masă, a venit, pentru o nouă şedinţă, pictorul Cardenas, n-am avut răbdare, deci a fost scurtă. Duduia e ceva mai bine, mai toată ziua ocupată cu corespondenţa ei. Nicio ştire de importanţă.

<c. 284, p. 207> Marţi, 18 septembrie

Am ajutat-o pe Duduia cu corespondenţa, fac pe dactilograful, mă distrează. Ea se simte ceva mai bine astăzi. Am şi reînceput să lucrez la cartea mea, care devine basmul cu cocoşul roş.

Însemnări zilnice – 1945

365

După-masă, cu credinciosul Popovici în oraş după cărţi. Duduia, mai ales când stă în pat, citeşte cu o repeziciune uimitoare, cam o carte pe zi, e nevoie deci de un stoc mare şi tare e greu de găsit aşa ceva aci, trebuie acuma să ne mulţumim cu tot felul de vechituri, iară mare valoare. Am fost şi într-o băcănie, „Colombo”, cea mai mare de aci, m-a uimit cât de sărăcăcioasă şi de scumpă e.

De obicei, la noi în Europa, când intri într-o prăvălie de acest soiu, trebuie să te stăpâneşti să nu cumperi tot, aci dimpotrivă, trebuie să cauţi cu lumânarea ce-ţi trebuie.

Laura a venit s-o vază pe Duduia, am stat şi eu de vorbă cu această persoană urâtă, deşteaptă, plăcută şi foarte importantă prin trecerea ei la Itamarati, mai ales pentru nişte <c. 285, p. 208> bieţi refugiaţi ca noi. Urdărenii, de câtva timp, devin foarte mondeni şi în astă-seară au ieşit, încât am avut marea bucurie de a cina tête-à-tête cu Duduia, ca în bunele vremuri de altă dată.

Miercuri, 19 septembrie

Duduia, din nou, toată ziua în pat. Eu l-am avut pe pictorul

Cardenas, care mă reuşeşte foarte bine. Vremea destul de decentă, seara însă vânt şi frig.

Sunt ştiri de la Conferinţa din Londra, cari sunt departe de a fi îmbucurătoare pentru pacea lumii. Propunerile franceze par a fi fost trecute sub tăcere, cearta este provocată de problema Triestului şi pretenţiile exagerate ale Iugoslaviei. Adevărat îngrijorător e este însă atitudinea Sovietelor, delegaţia lor refuză să discute şi sunt din ce în ce mai exigenţi. Azi declară că au interes în Eritreia, deci dorinţa de a pune piciorul de-a binelea <c. 285, p. 209> în Africa. Sunt zvonuri, pe de altă parte, că Stalin ar voi să se retragă, pe motive de sănătate, şi că s-ar face alegeri în URSS. Dacă această forţă amorfă s-ar găsi fără un conducător hotărât, cine ştie ce s-ar putea întâmpla. Iată o nouă şi îngrijorătoare problemă ce se oferă lumii.

Joi, 20 septembrie

Duduia tot în pat, nopţile sunt un chin, nu poate dormi, deci se simte foarte obosită.

Afară de lupta latentă cu URSS, care se duce la Conferinţa din

Londra, nimic de însemnat. Vremea se încălzeşte, dar tot e mult vânt.

Vineri, 21 septembrie

Cu politica aceasta din Londra sunt veşnice surprize, iată că azi se anunţă că, pe de o parte, Molotov explică că URSS n-are interese

<c. 286, p. 210> teritoriale în Eritreia şi Tripolitania, iar pe de altă

366

Carol al II-lea parte, că s-a admis să se discute tratatele de pace cu România şi

Finlanda, Triestul şi Istria rămân totuşi principalele probleme în discuţie.

Duduia, mai bine. S-au primit scrisori de la Messersmith şi Ribeiro. Cea de la primul e un foarte cald răspuns la a mea. Se ocupă mult de sănătatea Duduieei> şi se bucură, mai ales pentru ea, că ne ducem în Europa, face o aluzie că Portugalia şi Franţa nu sunt decât etape înspre România, acest punct îl găsim foarte semnificativ. Pe urmă, face comentarii politice, admite că multe din cele ce le-am spus s-au adeverit, mai ales dintre temerile mele. Mai adaugă că politica

USA este mult mai energică decât pare şi că va apăra, cu îndârjire, drepturile democratice ale popoarelor. De la doctor, păreri de rău că nu venim, dar şi cuvinte de nădejde din partea prietenilor.

Direcţia hotelului „Avenida Palace”, în vederea sosirii noastre, a comandat mobilă şi lenjerie nouă şi hârtie cu cifrul meu. Se vede că sunt europeni. <c. 286, p. 211> Trimite şi lecturi de ziar, din care unele sunt bune şi spun multe adevăruri asupra mea. Ele apără teoria că n-am abdicat, că Mihăiţă nu este rege de drept, deoarece n-a fost consimţit de Parlament şi că sunt în dreptul de a-i retrage, în orice moment, delegaţia ce i-am dat-o. Punct de vedere interesant şi juridiceşte corect. A mai trimis o serie de buletine ale Radioului

Bucureşti, cari dau ştiri zilnice despre întâmplările din Ţară. În sine nu prea sunt interesante, afară de atmosfera generală ce se desprinde din ele. Lucru îmbucurător este atitudinea tuturor faţă de Mihăiţă, care, tot timpul, este lăudat.

Mai discutabil<a> însă este partea politică, aşa-numita „democratizarea” a Ţării este, de fapt, o socializare sindicală foarte înaintata, care dă posibilitatea unor pescatori (sic) în apă tulbure, cum e

Groza şi alţi, să-şi clădească o puternică platformă politică. Discursuri infinite, în care se spune ca şi cum România nu va începe a progresa decât de acum înainte. Este un curios fel de comunism capitalist. <c. 287, p. 212> Hotărât, se vede influenţa sovietică. Se fac mari legături, nu numai politice, dar şi economice, spirituale şi culturale cu URSS. Sub presiunea sovietică se reînnoiesc legături cu Ungaria şi Bulgaria.

Tătărescu atacă violent pe Maniu, pe care-l acuză, pe nedrept, de a fi împiedicat de a se fi luat de mult contact cu URSS. Religia şi biserica sunt bine văzute, iar în muncă este o strictă disciplină. În

Moldova este foarte mare mizerie. În aplicarea Armistiţiului se aduc oareşicari uşurări, ceea ce îmi este confirmat şi de Messersmith, dar, în schimb, economia noastră se leagă din ce în ce mai puternic de Soviete. Partea mai puţin plăcută este lauda extremă a

URSS, o lipsă de demnitate, lingerea în cur a lui Stalin etc.

Însemnări zilnice – 1945 367

Sâmbătă, 22 septembrie

De dimineaţă, în ziare ştiri cari mi-au displăcut cu privire la discuţia păcii cu România. <c. 287, p. 213> Anglo-saxonii au pus, din

nou, în discuţie chestiunea graniţelor noastre cu Ungaria. Se face, din nou, simţită propaganda maghiară împotriva noastră, cu toate îmbrăţişările şi acordurile vamale oficiale ce ni s-au impus. În faţa acestei atitudini, să vedem ce va face Maniu? Dorinţa puterii şi lupta politică îl vor face să cedeze o parte din Transilvania?

Duduia nu s-a simţit bine azi, mai ales spre seară, totuşi s-a sculat ca să primească <pe> fostele noastre gazde din Lisabona: Thomas Sánchez da Gama, cu nevasta. Au venit să petreacă câtva timp pe continentul american, fiindu-i lui teamă de mari transformări politico-sociale în Europa. Crede că, dacă alegerile din Franţa vor fi mult spre stânga, va fi un dezastru care se va răspândi şi asupra

Spaniei. Mai spune că, dacă se face restauraţia în Spania, atunci

Saiazar o va face şi el. O altă ştire, de astă dată locală, e că Nobre de

Mello a demisionat şi a fost pus în disponibilitate, se zice că ar fi fost foarte nazifil în trecut. Vremea a fost plăcută, dar se simte că ne îndreptăm spre căldură.

<c. 288, p. 214> Duminică, 23 septembrie

Din ziare se vede că Conferinţa de la Londra nu prea progresează, optimismul pe care mi l-au arătat la început ambasadorul

Berle şi Greenway nu se adevereşte. În chestiunea României, din nou s-a ridicat chestiunea nedemocraţiei Guvernului, am impresia că mai e dedesubt o chestiune economică. În mod fatal, anglo-saxonilor nu le convine înglobarea economiei româneşti în cea sovietică, de altfel nici ţării noastre; independenţa unui stat depinde, azi, în mod principal, de independenţa lui economică. Azi vasalitatea se manifestă prin această formă.

La prânz, Laura, ca s-o mulţumim pentru succesul ce l-a avut, obţinând pentru noi o simţitoare reducere a [l] preţului hotelului.

Ea ne-a spus că ştie din izvor serios că nu vom fi reţinuţi mult timp în această parte a lumii.

După-masă, bridge, la care au fost poftiţi Reininghaus şi Sánchez da Gama. D-na Sánchez da Gama, vorbind cu Duduia, i-a repetat că mizeria în Europa este teribilă. Parcă ni s-a făcut, <c. 288, p. 215> indirect, un bine, împiedicându-ne de a merge acum într-acolo.

Luni, 24 septembrie

Ambasadorul Belgiei, baronul Keroyn de Meerandre, azi, cu prilejul dejunului la contesa Germaine, a spus Duduieei> că statul

Carol al II-lea nostru aci, în Brazilia, nu va mai fi de lungă durată. Şi eu am stat mult de vorbă cu acest diplomat fin şi plăcut. În timpul războiului trecut, a fost în România. L-am întrebat despre situaţia regelui

Leopold, mi-a spus că, hotărât, se va întoarce pe tron, nefiind nicio îndoială asupra sentimentelor monarhice ale poporului. Lucrurile ce i s-au pus în spinare vor putea fi uşor înlăturate şi cele ce ar putea rămâne sunt lucruri personale, fără nicio valoare politică. Cea mai gravă dintre acuzaţiuni mi se pare a fi că, în timpul ocupaţiunii, o parte din anturaj a avut o atitudine colaboraţionistă. Acuzaţia este indirectă, dar totuşi ceva va rămâne. Personal, cred că a fost convins de <c. 289, p. 216> invincibilitatea germanilor. Mi-a mai vorbit de principele Charles, care a fost o revelaţie pentru toţi, mi-a părut bine, căci îl iubesc şi-l apreciez.

Seara, am fost poftiţi de Ouro Prieto, să cinăm la restaurantul

„Joa”.

Ernest a avut o conversaţie cu Sánchez da Gama, care pare prea bine informat de ceea ce se petrece la englezi. I-a spus că, cu 20 de zile înainte de data când trebuiam să plecăm, ştia că Anglia se va opune, căci eu voi fi acela care voi arunca România, cu trup şi suflet, în braţele Sovietelor. Este o stupiditate, căci mai mult decât este aruncată de către Groza nu se poate. E clar că aci este o intrigă a

„Democraţilor” Maniu-Brătianu. Portughezul a fost foarte mirat, când Urdăreanu i-a răspuns că, dimpotrivă, toată tendinţa mea a fost înspre anglo-saxoni.

Azi, fiind luni, ziarele nu apar decât seara, totuşi am putut afla că este mare vâlvă în USA din cauza propunerii lui Wallace că secretul bombei atomice să fie dat că] URSS, adică darea pe mâna lor a unei arme cu care îi va ajuta şi mai mult în imperialismul moscovit, tocmai în ora <c. 289, p. 217> în care se ivesc cele mai mari discuţii şi dificultăţi. A fost, şi ca vicepreşedinte, un radical nebun, acuma devine o primejdie. A fost un dar de la Dumnezeu că n-a fost reales, ar fi fost, în ziua de astăzi, acela care să dee lumea de râpă.

Marţi, 25 septembrie

Vreme frumoasă, spre seară s-a răcorit. Am stat acasă, Cardenas a terminat portretul, pe care-l găsesc foarte reuşit. Am citit mult azi.

Ştirile de pretutindeni nu sunt îmbucurătoare. Conferinţa de la

Londra pare a fi un fiasco desăvârşit, rezultat la care, de altfel, mă aşteptam.

Ciocnirea de principii între URSS şi celelalte naţiuni a culminat în decursul acestei conferinţe. Din nou lumea **s-**a despărţit în două, cea orientală, dominată de marele prestigiu războinic şi de puterea

Sovietelor, şi cea occidentală, care pare a nu fi încă aşezată. Propunerea Franţei, de a se forma un bloc apusean, din care să facă parte *însemnări zilnice* – *1945*

369

<c. 290, p. 218> Franţa, Belgia, Olanda, Danemarca, Norvegia şi chiar Suedia, a avut darul de a provoca furia lui Molotov şi a Presei sovietice, care îl consideră îndreptat împotriva Moscovei. Aceasta face ca URSS să facă eforturi să se consolideze cât mai mult în

Europa Răsăriteană, de a susţine, până în pânzele albe ţările cari sunt sub dominaţia ei. Acest lucru se vede clar prin ace<e>ci că astăzi România este mărul de discordie. Sovietele cer să nu fie considerată ţară duşmană Aliaţilor şi să i se acorde o poziţie similară cu ace<e>a pe care englezii o dau Itââfei. Mai cer ca armatele Ungariei şi ale Bulgariei să nu fie limitate. Aceste puncte ar fi în folosul nostru, dacă n-ar fi presiunea politico-socială şi dominaţia economică sovietică. Poziţia geografică a României şi neintervenţia armată a anglo-saxonilor în Balcani au pus-o, din nenorocire, în acest grup estic. N-are ce face, în momentul de faţă e o situaţie de facto, şi trebuie tranşeei cât mai multe foloase din ea. După ştirile date de unii ziarişti americani, situaţia monetară a României este dezastruoasă, pentru un dolar se dă <c. 290, p. 219> peste 10.000 de lei. În această situaţiune, burghezimea este ace<e>a care suferă cel mai mult. Va trebui mult timp şi răbdare ca să se refacă lucrurile. Sunt momente ca acestea, când mă doare mai mult ca orişicând că sunt în neputinţă de a-mi sluji Patria.

Duduia, o idee mai bine astăzi, dar e conţinu<u> **într-**o stare de oboseală care o imobilizează.

Miercuri, 26 septembrie

Vremea frumoasă. Duduia a ieşit, după-masă, să facă o vizită

Czartoryskilor. A găsit noul născut foarte bine dezvoltat şi frumos. Constantin, cancanier ca întotdeauna, a pus o întrebare curioasă, că, dacă suntem primiţi peste tot, trebuie să fie tot în legătură cu zvonurile că sunt susţinut de Soviete. Eu am rămas acasă şi, având destul timp disponibil, am lucrat cu spor. Am putut scrie întregul

capitol...”

Ca evenimente politice, tot Conferinţa din <c. 291, p. 220>

Londra, şi veştile sunt destul de pesimiste, nici măcar chestiunea

Triest n-a putut fi pusă la punct. Jugoslavia, susţinută în umbră de

URSS, face greutăţi. În Franţa au avut loc alegerile pentru consili<i>le generale. Primele rezultate dau o majoritate pentru socialişti şi, în acelaşi timp, o susţinere pentru de Gaulle.

Seara, în sfârşit, Duduia a hotărât să mâncăm jos, la restaurantul piscinei, unde mâncarea e mult mai bună decât în apartament.

— Urmează o jumătate de rând ştearsă.

370 Carol al II-lea

Joi, 27 septembrie

De dimineaţă, ştiri în ziare că în Argentina lucrurile merg prost, o revoltă împotriva Guvernului a luat proporţii, încât s-a proclamat starea de asediu. Truman cranează” şi declară că lucrurile nu merg aşa de prost la Conferinţa din Londra, este sunetul de clopot al americanilor, chiar Messersmith are aerul, în scrisorile lui, de a o susţine. Sunt zvonuri că secretul bombei atomice s-ar da la 4 naţiuni, <c. 291, p. 221> ar fi, în starea actuală a lucrurilor, o greşeală a

USA, de a lăsa această puternică armă din mână. La Londra, Australia şi Africa de Sud au protestat că n-au fost consultate şi ele în ce priveşte Balcanii, este un protest împotriva dorinţei Celor Mari de a lua hotărâri fără a consulta celelalte Naţiuni Unite.

A sosit o scrisoare de la Gully, care zice că astrele indică

<aceea, că pentru mine încep vremuri bune. Altfel el este destul de pesimist, crede în comunizarea Europei şi că Anglia va trebui să evacueze Germania, lăsând acolo, ca singuri stăpâni, Sovietele. Frumoasă perspectivă!

A fost, azi, o zi ocupată, căci de dimineaţă am putut să lucrez niţel, iar după-masă am fost după cumpărături, mai ales cărţi. Am găsit o librărie unde se pot găsi ediţii vechi şi chiar clasicii francezi, cam scumpe însă pentru punga mea de acum.

Întors acasă, am găsit-o pe D-na Salabert, la Duduia, din nou s-a vorbit mult de Elena Văcărescu. S-a întors încântată din Argentina, zice că totul este mult seu>perior ca aci. Ne-am <c. 292, p.

222> gândit şi noi să facem un drum până acolo, dar am fost

împiedicaţi de situaţia politică şi de gura păcătoasă a ziarelor, cari cine ştie ce porcărie nouă sunt capabile să inventeze. Azi, din cauza revoluţiei ce a izbucnit, perspectivele sunt şi mai îndepărtate. La cină, pe Sanchez-ii da Gama, pe urmă, cu ei şi cu Salabert-ii, la Golden

Room, să privim parada modelor venite din Paris. O surpriză plăcută ne-a fost rezervată, în ciuda criticilor răuvoitoare, modelele arătate sunt, în afară de rare excepţii, foarte frumoase şi de un şic care nu dezminte tradiţia franceză. A cântat şi cântăreaţa Roberta câteva foarte drăguţe şansonete. Critici defăimătoare ziceau că este infectă, am găsit-o excelentă.

Vineri, 28 septembrie

A fost o zi <pe> care am putut **s**-o petrecem singuri, Duduia şi cu mine, o bucurie rară şi nespusă. Dl…”

— Se laudă, face pe fanfaronul; din fr. *crâner*.

** Urmează aproape un rând şters, iar fila care conţinea paginile 223 – 224 a fost ruptă din caiet.

Însemnări zilnice – 1945

371

<c. 292, p. 225> poate, în urma acestei nereuşite, reclădi totuşi o lume mai dreaptă şi mai liberă.

Starea de spirit a Duduieei> mă îngrijoreşte, văd prin scrisoarele ei, pe care le bat la maşină, că moralul ei este foarte scăzut.

Sănătatea ei, pe de o parte, iar pe de altă, neputinţa de a merge în

Europa i-au dat o teribilă lovitură.

Duminică, 30 septembrie

Vremea destul de urâtă până după-amiaza. La 3 *lA*, Sánchez da

Gama, Const. şi Carolina Czartoryski, la bridge. Reininghaus joacă pichet cu Ernest.

Seara, Salabert ne-a poftit la cină, că să întâlnim pe domnii Peary şi Leslie Boozie, preşedinţii societăţilor *editorilor de muzică*” din

USA şi Anglia. Americanul, mai simpatic, englezul, mai cult. Am putut vorbi despre diferite subiecte, atât artistice, cât şi politice şi sociale. Lui Boozie i-am recomandat mult pe Kleiber, pentru reorganizarea Operei <c. 293, p. 226> de la Covent Garden, de care se ocupă acum. Mi-a spus că speră că Guvernul socialist va da mai multă atenţie vieţii artistice decât cele din trecut. Cu Peary am vorbit mult despre chestiuni politico-socialo-economice şi ne-am găsit foarte de

acord. La amândoi se vede o foarte mare îngrijorare faţă de marea enigmă sovietică.

Ca ştiri, nimica important, neputându-se la Conferinţa de la

Londra ajunge la vreun rezultat practic, discuţi<i>le acuma sunt asupra comunicatului. Le cunosc eu aceste comunicate, mai totdeauna nu zic nimica, mai ales în prilejuri ca acesta, când la conferinţă a fost o adâncă neînţelegere.

Luni, 1 octombrie

Duduia, în pat, cu o teribilă bronşită, care o face să sufere mult din cauza tusei, şi mai ales că în starea ei actuală nu poate lua vreun medicament pentru răceli. Dimineaţa, am putut lucra niţel, ceea ce m-a mulţumit <c. 293, p. 227> mult. După-amiaza, am stat cu Duduia.

Seara, la masă, Ouro Prieto, cu D-na El a primit din Londra o scrisoare de la N. Caranfil, care a crezut că poate să m-intereseze.

Ştirile din Ţară sunt, cum era de aşteptat, triste. Exproprierea s-a săvârşit. Aceasta şi cu o foarte mare secetă a<u> făcut ca recolta să fie mizerabilă, deci lipsa de ale mâncării. Preţul vieţii se urcă în mod vertiginos, adică valoarea leului scade. Într-un cuvânt, e mare mizerie.

După cină a<u> venit şi Reininghaus-ii, s-a jucat bridge.

** Scris deasupra rândului, în locul variantei iniţiale: *compozitorilor*.

372

Carol al II-lea

Marţi, 2 octombrie

Bronşita Duduieei> o ţine, astăzi, în pat. M-am sculat târziu.

Dumnezeu ştie de ce. Vremea s-a încălzit, dar seara e încă răcoare.

Duduia e enervată din cauza mâncării, care aci, în faimosul

„Hotel Copacabana Palace”, este o problemă acută. E de o scumpete, <în fiecare zi crescândă, păcat de bani, aşa e de proastă. Eu, care mă acomodez mai uşor cu acest gen de greutăţi, <c. 294, p.

228> mă mai descurc, dar pentru Duduia este un adevărat chin.

Este, de câteva zile, dispusă la o urticarie, ceea ce îi mai taie din posibilitate, nu mănâncă aproape nimica.

După-masă, am jucat bridge la Bebe Cerquinho. Ştiri puţine, la

Conferinţa de la Londra merge prost de tot.

Miercuri, 3 octombrie

Ştirile Conferinţei din Londra, din ce în ce mai proaste. Molotov

în fiecare zi găseşte un alt chiţibuş. Problema care, pare-se, va pune capăt Conferinţei este inexplicabila atitudine a Sovietelor faţă de Franţa şi China. A fost un penibil incident între Bevin şi Molotov, primul l-a acuzat că întrebuinţează metode hitleriste. Atât această atitudine a [l] ministrului englez, cât şi alegerile în Franţa arată că şi după acest război este o reacţiune împotriva comunismului, dar, de astă dată, vine chiar de la mase, ceea ce este foarte îmbucurător. O altă <c. 294, p. 229> chestiune care umple ziarele este procesul ororilor germane din câmpurile de concentrare, ele depăşesc orice imaginaţie.

Duduia, tot în pat, cu bronşita care o chinuieşte, deci am trebuit să merg singur la bridge-ul Laurei. Între cei prezenţi, de Meerandre, totdeauna simpatic, şi Kobilański, fost colaborator de aproape al lui Beck. **S**-a refugiat aci de mai mulţi ani, o duce greu şi prost, cu toate acestea zice că în Brazilia e mai bine ca în altă parte. Ca toţi polonezii de şcoală trecută, e pesimist.

Joi, 4 octombrie

Mi-e atâta dor de meleagurile noastre. Acolo, în Ţară, e luna cea mai frumoasă a toamnei, frunzele copacilor iau acele încântătoare culori aurii. În serile timpurii, stai atât de bine privind cum arde focul în cămin. Cel puţin aşa era pe timpuri. Ce o fi astăzi? Mai multe dureri decât bucurii. Aci, în această parte a lumii, aceste toamne senine nu sunt. Ne îndreptăm spre vara <c. 295, p. 230>

caldă şi umedă, ce chin. Am stat acasă, spre seară acele gânduri care te duc spre locuri scumpe şi depărtate **s**-au întărit. Aşa m-apasă această viaţă inactivă şi inutilă, când sunt atâtea de făcut în această lume plină de suferinţe. Climele acestea, ca aceea de aci, îţi scad

energia şi atât de greu mă pot pune pe lucru. Sunt dezgustat de mine însumi.

După masă a venit **să** ieşi> iee rămas bun acei simpatic, deşi vulgar, Bill Arthur. Cu el a venit şi Ursin, care aduce ştirea că Malaxa e din nou în capul „Reşiţei” şi că Max Auschnk e la Paris. E un mister ce se petrece la noi în Ţară. Bronşita Duduieei> continuă şi este **într**-o teribilă stare de nervi, încât ne-am potrivit admirabil azi.

Peste celelalte dureri ale mele, iată că continuă această stare de sănătate a iubitei, nu ştiu ce să mai fac, simt că înnebunesc.

Ca ştiri, cele aşteptate. Molotov a părăsit Londra şi Conferinţa a

luat sfârşit fără a fi dat vreun rezultat. Secretarul de stat Byrnes186

Încearcă să scape situaţia prin formule delatoare, mi se pare în zadar.

<c. 295, p. 231> Vineri, 5 octombrie

Zi cu zăduf, până spre seară, când a început să ploaie şi deci s-a răcorit. Dimineaţa, am putut să lucrez, dar fără spor. După-masă, am fost în oraş după cumpărături, mai ales lucruri de trimis Rosinei la Paris, alimente, cari lipsesc acolo. Duduia a găsit o bună ocazie prin consulul Franţei, ce se întoarce. În oraş, cald şi o forfoteală nemaipomenită pe străzi.

Întors acasă, am găsit-o pe Laura la Duduia; am stat şi eu de vorbă cu ele. Între altele, s-a vorbit despre familia imperială de aci, în care a cam intrat zâzania. Dom Pedro, care e, într-adevăr, brazilian, se face din ce în ce mai insuportabil prin felul său mândru de a se purta. Este gelos pe bietul şi neaparentul Pedro Henrique, care este pretendentul legal. A mers aşa de departe, încât a declarat că nu va merge la nicio recepţie la care vărul său este poftit. Defectul pretendentului este că, pe lângă că n-are nicio legătură cu ţara, a locuit totdeauna în Europa, este de o timiditate excesivă. Toate acestea nu pot face niciun <c. 296, p. 232> bine cauzei monarhice, care, mai ales în înalta societate, are mulţi aderenţi. Pe urmă, a venit Const.

Czartoryski să ne vază. În câteva zile pleacă în Suedia, ca să încerce a scoate pe socrii săi din Polonia. E de un devotament desăvârşit către nevastă-sa şi niciun sacrificiu pentru el nu-i prea mare. În cazul de faţă a hotărât să vânză tot ce are, spre a-şi pune în aplicare planul. Suntem toţi nişte nenorociţi de refugiaţi, m-am hotărât deci să-l ajut cu ceva, să-i mai uşurez sarcina.

Situaţia internaţională, încurcată, cu toate că Byrnes îşi păstrează optimismul. S-a ivit o polemică asupra hotărârilor de la Potsdam. Sovieticii acuză pe anglo-saxoni că nu respectă protocolul în ce priveşte discuţi<i>le privitoare la pacea în Balcani. Această protestare, chiar dacă are o bază legală, nu s-a ivit decât după ce Bevin şi Byrnes au declarat că nu vor recunoaşte guvernele din România

374

Carol al II-lea şi Bulgaria. Supărarea cea mai mare e a Franţei, de Gaulle a atacat

Sovietele destul de violent. Îmi pare rău a vedea că ceea ce am prevăzut s-a şi întâmplat. Acest directorat a<b> celor Mari este o

greşeală. SUA pare a o realiza <c. 296, p. 233> – înclin către o lărgire ap] cadrului discuţi<i>lor.

Sâmbătă, 6 octombrie

Duduia e încă în pat. Am primit-o în vizită pe D-na Salabert, care, în câteva zile, se întoarce la Paris, trecând prin New York.

Dimineaţa, am putut lucra niţel, dar nu suficient pentru gustul meu.

Seara, la 6, cocktail de despediada dat în casa lor, de Abélardo şi

Nair Bueno de Prado. Cum sunt comunicaţiile azi, pleacă la Teheran trecând prin Suedia şi de acolo, poate, prin Moscova. Ce drum!

Am întâlnit la ei pe ataşatul naval englez, captain H.A. Simpson, un bătrân ofiţer de marină, foarte drăguţ; am stat ceva de vorbă cu el.

Situaţia internaţională tot încurcată rămâne. Conferinţa Panamericană de aci a fost amânată sine die, mai întââu din cauza situaţiei tot mai tulbure din Argentina şi, pe urmă, din cauza alegerilor ce se vor face, în curând, aci şi în México. Acolo, Padilla şi-a pus candidatura la <c. 297, p. 234> Preşedinţie, contra lui Aleman187, candidatul oficial. Programul lui este liberal de punct de vedere politic şi economic. Reuşita lui ar însemna descătuşarea Mexicului din tirania partidului unic, care-şi permite toate potlogăriile. Aş fi foarte mulţumit dacă reuşeşte, ar însemna un mare progres, dar mi-e teamă că va fi greu. Totuşi ceea ce continuă să domine situaţia este nereuşita Conferinţei din Londra. Byrnes a vorbit la Radio asupra acestei chestiuni. Încearcă să explice atitudinea luată, ca fiind bazată pe principe juste şi morale. Dar, şi este un mare dar, care permite atacurile Sovietelor, că atitudinea de astăzi nu este conform<a> cu cea de ieri. La Potsdam **s-**au iscălit unele protocoale, pripite, care-i permit lui Molotov să fie intransigent şi de a putea juca jocul URSS

pentru dominaţia Europei Centrale şi Răsăritene. Să nădăjduim că atitudinile vor fi mai conciliante, Byrnes are aerul de a o crede şi că, în curând, se va putea ajunge la o stare de pace, cel puţin legală, pe acel continent atât de muncit. Vorbesc de stare de pace legală, căci pacea adevărată, cât timp vom trăi sub ameninţarea <c. 297, p. 235>

unei tiranii, nu poate fi.

Duminică, 7 octombrie

Temperatură curioasă astăzi, un amestec de zăduf şi de răcoare;

noaptea, temperatura a scăzut **într-**atâta, încât am trebuit să m-acopăr cu o plapumă de lână.

Deşi Duduieei> nu-i bine, totuşi, spre seară, am avut un bridge cu Reininghausii. După cină, au venit şi Constantin şi Carolina. Joc

Interesant, dar pentru mine dezastruos, n-am avut carte deloc deşi m-am apărat cât se poate de bine.

Constantin ne-a citit o scrisoare de la contesa Plater, mama Carolinei, care descrie mizeri<i>le privi care a trecut. E atât de dureros, încât ne-a stors lacrimile la toţi. Este teribil cum aceşti oameni nenorociţi, după ce-au avut de suportat brutala tiranie nazistă, astăzi au de îndurat neomeneasca persecuţie a stăpânilor sovietici, de astă dată sub eticheta unei aşa-numite democraţii egalitare. E

posibil că concepţia mea, <c. 298, p. 236> a democraţiei, <să se apropie mai mult de liberalismul din 1848 % dar cred că este o mai justă şi mai nobilă concepţie a libertăţii şi a demnităţii umane, decât egalitarismul ruinător al neosocialismului sindicalist modern, quasi totalitar. La un veac de distanţă, retrăim o revoluţie, care, dacă are unele puncte bune din punctul de vedere al politicii sociale, ca un ansamblu nu prezintă niciun progres spre fericire. Pace în lume şi domnia adevăratei democraţii, pe care aşa de mulţi o doresc, nu poate fi cât timp vor dăinui persecuţii dintr-o parte sau din alta, cât timp aceste deportări politice ale sistemului sovietic nu vor înceta.

În această direcţie este speranţă că anglo-saxoni vor avea puterea de a impune un mod de traiu mai uman, mai conform cu idealurile de dreptate şi de libertate.

Luni, 8 octombrie

Ca temperatură, ziua a fost bună, însă o ceaţă deasă, care a început azi-seară şi a ţinut până <c. 298, p. 237> la prânz, a făcut ca aerul să fie apăsător. Duduia s-a simţit mai prost şi a stat toată ziua în pat.

Seara, au venit în vizită Olgierd şi Tilde Czartoryski. El este încântat de luna care a petrecut-o vânând în Mato-Grosso, deşi a fost destul de obositor; pentru un pasionat cineget cum este el, o experienţă foarte interesantă.

La cină, Salabert-ii, cari [cari] pleaşcă, peste două zile. După masă, am stat mult de vorbă despre lucruri ale meseriei lui, mai ales despre complicata chestiune a perceperii drepturilor de autor. Ceea ce faceei lucrurile şi mai grele este variaţia legislaţi<i>lor, cari variază de

la cea portugheză, care menţine pentru perpetuitate drepturile, până la a USA, unde aceste drepturi trebuie înregistrate pentru a fi valabile.

D-na Salabert a stat, în acest timp, de vorbă cu Duduia, în dormitor, între altele i-a spus că, acuma şase luni, au fost lungi articole în Presa franceză vorbind de întoarcerea mea în ţară. Foarte amabili.

Salabert-ii s-au pus la dispoziţie pentru a ne fi de ajutor în Franţa.

„În text este: *1948*.

376

Carol al II-lea propunând chiar de a înainta bani pentru Cocsme – în aceste timpuri, când <c. 299, p. 238> orice trimitere de bani este o întreagă afacere de stat, această ofertă ne este mai mult decât bine venită.

Nefiind ziar dimineaţa, n-am avut ştiri. D-na Sánchez da Gama spune că în cele de seară s-ar vorbi de o revoluţie în Portugalia, ştirea însă nu se confirmă.

Marţi, 9 octombrie

Duduia, mai toată ziua în pat, în niciun fel nu pare a se îndrepta. Cu toate că tace, simt prea bine că neplecarea noastră în Europa i-a dat o lovitură teribilă. Singurul ei gând este de a sta în pat şi de a mişca cât mai puţin. Mi-a organizat, pentru după prânz, un bridge cu Laura, contesa Geanteau> Beiron> şi Bibe Reininghaus. A fost un joc nebun, cărţi extraordinare.

Spre seară, vremea s-a răcorit şi noaptea a ploeuşat. Şi Ernest nu se simte bine, fatal, când a reînceput a face din noapte zi, în aceste clime, aşa o viaţă duce la ruină. *Purcica* de „Monique face ca el şi.

<c. 299, p. 239> în plus, nu mănâncă nimic, sub cuvânt că vrea să slăbească, ceea ce pentru ea este absolut inutil.

Miercuri, 10 octombrie în ziare, discursul lui Bevin la Camera Comunelor. Dă şi el explicaţii asupra Conferinţei din Londra, acuzând pe sovietici. După versiunea lui, se hotărăsc ca discuţiunile să aibă loc în cinci, chiar

Molotov fusese de acord. Mai pe urmă, au început obiecţiunile, mi se pare, din momentul în care anglo-saxonii au declarat că nu pot sta de vorbă cu guverne cari nu reprezintă voinţa popoarelor. La

Potsdam s-a hotărât, zice el, că oricare din Naţiunile Unite are dreptul de a-şi spune cuvântul când crede că are ceva de spus, e cazul Franţei, care nu se poate dezinteresa de ceea ce se petrece în

Europa. Pe de altă parte, spune că menţinerea păcii este pusă sub garanţia celor 5 Mari, deci este inadmisibil să nu-şi poată spune cuvântul. Teoretic are dreptate, chiar dacă după convenţi<i>le iscălite se zice altfel. <c. 300, p. 240> Lupta, de fapt, nu este asupra textelor, ci împotriva tendinţei dictatoriale a [le] URSS. în multe privinţe, această tendinţă loveşte în interesele seculare ale Marii Britanii. Prevăd că din această rivalitate va reieşi o mărire a [l] cadrului discuţi<i>lor, o metodă mai democratică de a trata afacerile lumii, cu atât mai bine. Între timp, Europa şi naţiunile, ca cea românească*”, suferă, în mod inutil, de aceste amânări, de această nerestabilire a unei păci de jure.

— Lectură probabilă, cele două cuvinte au fost şterse în caiet.

* * în text este: *ca cel românesc*.

În Argentina continuă revoluţia, care a putut obţine demisia vicepreşedintelui Peron188. În Portugalia, nu este revoluţie, după cum spuneau ziarele de senzaţie, ci o mare întrunire împotriva lui Salazar, care, zilele trecute, a reintrodus prin lege cenzura publicaţi<i>lor.

Laval a fost condamnat la moarte, după cum se aştepta. A fost un proces curios, în care a făcut atâta obstrucţionism, încât abia a apărut în şedinţă.

Duduia, azi de dimineaţă, a avut, din nou, o criză de mari dureri, în această climă nu se poate îndrepta, mă gândesc, din ce în ce mai serios, dacă n-ar fi cazul ca măcar ea să se ducă în Franţa, unde> poate că va <c. 300, p. 241> putea să se îngrijească. A fost o zi grea, căci această stare a ei a ţinut toată ziua. Ceea ce a făcut ca lucrul să fie şi mai enervant e că, după-amiază, a început un vânt teribil, cum nicio uşă ori fereastră nu se închide ca lumea, ele fac un zgomot neîncetat, care te scoate din sărite, mai ales când ai nervii zdruncinaţi. Sunt trist, trist, nesfârşit de trist.

După-masă, a venit să mă vază noul secretar al Ambasadei Italiene, Roberto Caracciole di San Vito. El a fost la Legaţia din Bucureşti. Am stat niţel de vorbă despre situaţia din Italia, confirmă că, din fericire, Florenţa a fost [a fost] foarte puţin atins<a> de război, în schimb Neapole a suferit foarte mult. Ceea ce este, mai ales, grea este situaţia economică şi ce doare mai mult este pierderea coloniilor. Mai pe seară, a venit să stee de vorbă cu Ernest un domn, Belitoreanu, fost consilier financiar pe lângă Tillea, cât timp a fost ministru acolo. A

făcut parte din „România Liberă”, spune că a venit aci să se odihnească şi să mănânce. Qui en save? * Aduce mesagii de la Tillea şi o serie de publicaţii. Seara, le-am răsfoit, am găsit o broşură interesantă <c. 301, p. 242> asupra actelor de sabotaj din

România şi rezistenţei faţă de germani. Se vorbeşte de doi misterioşi conducători, Minulescu şi „Vlaicu”. Din nenorocire, din cauza lipsei unui organism de conducere a unei „Românii Libere”, cum o voiam eu, mişcarea n-a fost organizată. Am mai găsit între cele aduse de el un infam pamflet al lui Pavel Pave1189, care nu face decât să m-insulte, de la prima la ultima pagină. Ca întotdeauna, coada de topor a [l] lui Maniu. Este dezgustător, dar sunt oameni cari cred astfel de porcării.

Joi, 11 octombrie

O ştire care are o foarte mare importanţă pentru România este ace<e>a relativă la alegerile din Ungaria. Ele au fost democrate şi comuniştii şi extremiştii au fost învinşi, acela care iese învingător

— Cine să ştie?

378 Carol al II-lea este Tibor Eckhart, după câte am auzit, un om rezonabil şi de înţelegere. Efectul acestor alegeri este, fatalmente, în folosul ungurilor, cari vor şti să profite de simpatia, şi aşa crescândă, <c. 301, p. 243>

a anglo-saxonilor. România, din nou, pierde teren, avantajele merg către naţiunile revizioniste.

La noi, Groza s-a aruncat, cu trup şi suflet, în braţele URSS, nu numai politiceşte, dar şi economiceşte; n-a ştiut să facă nimica pentru a atrage, măcar, bunăvoinţa americanilor. Mă miră mult lipsa de iniţiativă a lui Tătărescu, ori este aşa de legat de mână şi de picioare, că nu poate mişca? Nici exagerata reformă agrară nu va fi de niciun folos pentru a câştiga simpatia democraţiilor occidentale. Ştiri venite din Ţară spun că, în primele zile, atitudinea soldaţilor sovietici a fost infamă, furturile şi, mai ales, violurile se ţineau lanţ, abia în urma protestărilor Guvernului, Comandamentul Sovietic a pus ordine. Nebunie sunt ceasurile, mai ales cele brăţară. Acest fenomen a fost constatat şi în 1940, cu prilejul intrării lor în Basarabia şi Bucovina.

Duduia, deşi slăbită, s-a sculat azi, e bine, căci statul prea mult în pat nu poate să-i facă niciun bine. Seara, suntem poftiţi de Reininghaus la un bridge, joc foarte interesant. Târziu, a venit şi Ctin

Czeartoryski>, care întâmpină, ca toţi, <c. 302, p. 244>

nenumărate greutăţi pentru călătoria lui, din cauza puzderiei de formalităţi şi şicane din partea englezilor. E foarte montat împotriva lor. Într-adevăr, toate acestea sunt insuportabile şi, de fapt, fără bază legală;

vor trebui să înceteze, altfel va fi o revoltă generală.

A mai fost, astăzi, pictorul Cardenas, care a făcut ultimele corecturi la desenul lui, a ieşit bine, cred că cel mai bun ce **s**-a făcut de mine.

Vineri, 12 octombrie

Nimica mult de însemnat astăzi. Vremea frumoasă, dar, din fericire, nu prea caldă. În cursul după-amiezii, valurile au crescut şi când se sparg pe plajă toate ferestrele duduie parcă din**tr**-o explozie.

Am putut lucra după-amiază şi sper că, în câteva zile, pot sfârşi a doua parte a lucrări mele, cea privitoare la război.

Spre seară, vine Const. Czartoryski, i-am dat <c. 302, p. 245>

ceea ce îi făgăduisem. N-a putut obţine viza pentru Anglia, ca şi după celălalt război, se fac enorme dificultăţi pentru persoane cari au un nume. Această stare de lucruri este din ce în ce mai stupidă, este un fel de a exaspera lumea. Unde este normalizarea şi libertatea de care atâta se vorbeşte?

— *Însemnări zilnice* **–** *1945* 379

Sâmbătă, 13 octombrie

După ziare, pare-se că în Argentina lucrurile se dezvoltă pe linia democratică. Fire11190 şi-a dat demisia, trecând puterea, după Constituţie, Curţii Supreme. Există însă o neînţelegere între Armată şi

Marină, care nu-i bună. În Franţa, oareşicare agitaţie împrejurul condamnării la moarte a lui Laval, sunt voci cari se ridică, spunând că procesul n-ar fi fost tocmai regulat.

Domnul Mare Şambelan al meu, de câteva zile este posedat de boala fotografiei, toată ziua nu face decât asta. Cum m-am sculat, m-a şi luat în primire. Vremea **s**-a ţinut bine, <c. 303, p. 246> atât ca frumuseţe, cât şi ca temperatură.

După-masă, m-am dus să vizitez expoziţia franceză, care se închide, cred, mâne. Foarte politicos şi corect m-a<u> primit De

Croy şi câţiva dintre organizatori. E interesantă şi sunt câteva lucruri, incontestabil, frumoase, îndeosebi medali<i>le şi legătura cărţilor, mi-au mai plăcut parte din argintărie şi aranjamentul de mese. Secţiunea însă cea mai importantă este a picturii. Aci, ţinte, toată

extravaganţa modernismului exagerat este reprezentat<a>, ai impresia că intri într-o expoziţie a nebunilor, nici formă, nici frumuseţe, nicio regulă nu e observată. Găseşti oameni de o incontestabilă valoare intelectuală cari încearcă să explice frumuseţea spirituală a acestei estetice – inestetice. Din fericire, erau câteva peisagii de Murillo şi, mai ales, un foarte frumos portret de Christian Bérard, care arată că tot mai există ceva bun-simţ în lume.

<c. 303, p. 247> Duminică, 14 octombrie

O noapte grea pentru Duduia, n-a putut dormi decât maximum un ceas. Această lipsă de somn o chinuieşte, a fost aproape continuă de când am ajuns pe acest continent.

Situaţia în Argentina e tot neclară. Farell nu demisionează, fiind susţinut de Armată.

Am terminat, astăzi, o foarte interesantă carte, *Through the Brazilian Wilderness*", de fostul preşedinte al USA, Theodore Roosevelt 191. Povesteşte expediţia făcută în 1914, cu colonelul Rendon, spre a descoperi cursul râului Rio-Theodoro, e mai pasionant decât un roman. După-amiază, bridge la noi, două mese.

Luni, 15 octombrie

A sosit, după o lungă tăcere, o scrisoare de la Ribeiro, care, de fapt, spune foarte puţin. Şi pe el l-a zăpăcit nevenirea noastră. Singurul lucru care pentru mine este interesant e că de la Legaţia <c.

— *Prin sălbăticia braziliană*.

380

Carol al II-lea

304, p. 248> Română din Lisabona, reprezentată prin Brutus Costea1, i s-au refuzat buletinele de Radio, sub cuvânt că mi le trimitea mie. Este o stupiditate.

După-masă, în oraş, câteva mici cumpărături pentru mine şi, mai ales, să caut ceva ce Duduia doreşte. De câteva zile şi-a exprimat dorinţa de a avea un tucan, am căutat în toate prăvăliile de păsări şi n-am găsit niciunul, mi s-a promis însă o pereche. Îmi pare

<rău, că n-am putut să i-l aduc astăzi, căci îşi dă o silinţă obositoare ca să fiu bine sărbătorit mâne, până şi cina de ziua mea vrea s-o plătească ea, ca dar din partea ei, este mişcător.

În oraş am văzut ziarele, cu vestea că Laval a fost executat azi de dimineaţă. Era imposibil ca de Gaulle să-l graţieze, prea mult a făcut el să sufere Franţa şi francezii.

Seara, Urdărenii aduc darurile lor, două cadre de piele, cu fotografiile făcute de el, o cutie de fise şi o minge pentru exerciţii gimnastice, totul frumos învelit în hârtie şi legat cu panglici în culorile mele, verde şi albastru. Duduia a venit şi ea cu darul ei, <c. 304, p.
249> o foarte frumoasă tabacheră de aur. Au sosit, azi, primele telegrame, dintre care una de la Sophy Hogarth.

Marţi, 16 octombrie împlinesc 52 de ani, cu toate că în acest din urmă an grijile m-au îmbătrânit, tot nu le simt. Vremea e splendidă, nu prea caldă, mă bucură, căci de copil am rămas cu acest sentiment că, dacă de ziua mea vremea e frumoasă, e un semn bun. De dimineaţă, sosesc telegramele, primele de la Pangal şi de la credinciosul Ribeiro, vin şi primele flori, de la Kumlin, şi un mic bucheţel care mă mişcă, din partea guvernantei hotelului. La prânz, vine un splendid coş cu şampanie franceză, pentru mine, şi o sticlă de fină „Napoleon" pentru Duduia, din partea lui Sánchez da Gama.

Duduia este plină de zel, ca ziua să fie reuşită, căci cea de anul trecut, la New Orleans, a fost tristă şi plină de amărăciune. <c. 305, p. 250> După-amiaza, **s**-a lucrat la punerea la punct a serbării.

Duduia a lucrat din răsputeri, deşi **s**-a simţit rău, săraca de ea. Am avut şi vizite, întâiu, Bibe Reininghaus, cu fetiţa ei, Marie Louise, au venit să mă felicitezе, aducând ca dar o mică şi frumoasă scrumieră în argint englezesc. Pe urmă, Na m şi Abélardo Bueno de Prado, ca să iee rămas bun, plecând mâne spre Teheran, unde el este numit ministru. Şi Tilde Czartoryska mi-a trimis un mic dar.

În sfârşit, seara, la *9 Vi*, fiesta, care a fost nu se poate mai reuşită.

Am putut întruni împrejurul nostru vreo 25 de prieteni şi cunoştinţe. Am avut ide<e>a, deoarece apartamentul era prea mic pentru atâta lume şi nu doream să mâncăm jos, în sufrageria publică, să dăm masa în sala de joc a copiilor. Ide<e>a a fost adoptată de

duia şi trebuie să zic că a fost foarte fericită. Totul a fost bine îngrijit, pe masă, ea avut ide<e>a de a pune, ca flori, stânjenei spanioli şi mici orhidee galbene, care au făcut un efect splendid. Ca iluminaţie, pe masă numai <c. 305, p. 251> candelabre cu lumânări albastre. Şi mâncarea a fost şi ea, într-adevăr, excelentă, pentru o dată cei din hotel şi-au dat toată silinţa.

Mulţi dintre invitaţi mi-au adus un mic dar: Sanguszko, o cutie

de piele pentru ţigări; Contesa, un couvre livre”; Laura, un presse papier cu monede; iar Huckhardo, veche fotografie a regelui Carol

I. Voia bună a domnit, fără o umbră, tot timpul. La şampanie, Ouro

Prieto s-a ridicat şi a spus câteva cuvinte foarte calde, de urare, între altele a zis că, azi, în România sunt multe căminuri în care se comemorează această zi. I-am răspuns foarte emoţionat. După cină, am trecut în salon, unde, după obicei, ne-am aşezat unii la bridge şi alţii la poker.

De vorbit s-a putut foarte puţin, am putut culege unele impresiuni asupra executării lui Laval. În general, a făcut o impresie penibilă, nu aplicarea sentinţei în sine, ci felul cum a decurs procesul, pe care unii îl consideră ca neregulat şi faptul că a fost, să zicem, reînviat după încercarea lui de sinucidere, <c. 306, p. 252> ca să fie dus la potou. Este, din nou, o ocazie de a critica şi defăima pe de Gaulle, ceea ce este foarte păcat. Nu vreau să apăr procedarea, pe care şi eu o condamn, dar nu trebuie uitat că trăim o revoluţie şi că în acestea astfel de lucruri se întâmplă.

Ouro Prieto mi-a spus că a sosit o franţuzoaică, care, acum trei săptămâni, a părăsit Bucureştiul şi e plină de ştiri şi de cancanuri, dintre care unele interesante. Reiese că este un sentiment destul de viu împotriva Sovietelor şi, pe de altă parte, că Maniu este definitiv culat”. Sovietele nu vor să admită încă o adevărată Reprezentanţă franceză în România, Paul Boncour nu poate purta decât titlul de agent diplomatic. E un fapt Curios şi interesant de observat cum că, după ce au fost apărătorii Franţei renăscânde, azi, Sovietele înţeapă, unde pot, Franţa nouă.

Şi Duduia a fost sărbătorită, i s-au trimis multe flori, între altele şi din partea lui Leão Veloso.

A fost o zi bună şi mă declar pe deplin <c. 306, p. 253> mulţumit. O datoresc, pe de-a întregul, Duduieei> şi către ea merg mulţumirile mele recunoscătoare şi toată dragostea mea. Dacă numai i s-ar îndrepta sănătatea, ce fericiţi am fi amândoi.

— Supracopertă.

— Pierdut, băgat la apă.

382

Carol al II-lea

Miercuri, 17 octombrie

Ne-am sculat târziu, căci tot târziu ne-am culcat. Zi cu vânt, dar, spre seară, la ora obişnuită, adică între 6 şi 8, zăduf neplăcut.

După-amiază, am citit *Les Thibault*, al marelui scriitor francez Roger Martin du Gard, mă pasionează.

Spre seară, l-am primit pe Belitoreanu. Am încercat să culeg de la el cât mai multe informaţiuni despre mişcarea „României Libere”.

a lui Tillea. Şi el a întâmpinat nişte greutăţi nemaipomenite din partea englezilor, cari, profitând de unele grupuleţe ce s-au format la Londra, au paralizat întreaga acţiune. Şi faţă de el au procedat cu ace<e>aşi miopie ca faţă de mine. Ei cred că era spre a face pe placul Sovietelor, eu cred că <c. 307, p. 254> a fost miopie, încurajată de Maniu. Chiar şi coloanele ziarelor le-au fost, în mare parte, închise. Sciziunea s-a făcut şi mai adâncă în ziua în care Foreign

Office a organizat un bureau românesc, care să fie la ordinele lui, o parte din aderenţi au părăsit mişcarea spre a se pune în slujba englezilor. Pentru Ţară, aceştia tot n-au putut face nimica. Dimăncescu, deşi a rămas „Român Liber”, a fost întrebuinţat ca speaker la un

Radio, care prin unde dirijate, trebuia să dee impresia că este unul clandestin, chiar din interiorul Ţării. Nu e de mirare că n-a putut niciodată să fie descoperit. Azi, o duce greu. Tillea, financiarmente, stă bine şi şi-a făcut relaţii, are legături cu unii membri ai actualului Guvern Englez. Tendinţa acestui grup din Londra, după câte am putut descoperi, este, hotărât, antisovietică. Aceasta le va cauza, mi-e teamă, în viitor unele greutăţi.

Vorbind despre Anglia, îmi spune că situaţia economică e foarte grea, a pierdut poziţiunea ei economică din Dominioane, iar industria nu poate concura cu cea americană. Restricţiunile de după războiu’ sunt din ce în ce mai dure <c. 307, p. 255> şi se menţin, nu numai din necesitate, dar şi din cauze politice sociale, ca cei bogaţi să n-aibe mai mult decât cei săraci.

Pe urmă, l-am mai văzut pe un domn, Muzler, un elveţian, care a adus scrisori de la Ribeiro. A fost şi în Franţa şi povesteşte că lucrurile, mai ales de punct de vedere <economic>, se reiau foarte încet; că preţurile sunt enorme, fiind calculate pe baza bursei negre, se vând pe cursul oficial, ceea ce pentru francul elveţian face o deosebire de 11%. În Elveţia, zice el, viaţa se normalizează şi indice-ul de viaţă nu s-a urcat decât de la 100 la 175, semn că moneda e sănătoasă.

La cină, suntem poftiţi de Willianseen-ii, ne-am dus, deşi Duduia

nu se simţea bine. După-masă, obişnuitul bridge.

În scrisorile lui Ribeiro, o veste tristă: Go Bancher a murit, acuma trei săptămâni, la Paris. Iată încă unul dintre prietenii din vremurile de altă dată care dispare. Acest eveniment ne readuce în

minte atâtea şi atâtea amintiri ade> zilelor petrecute la Paris şi la

Cocsme, cari, cu toate că n-au fost totdeauna uşoare, mi-au lăsat <c.

308, p. 256> în inimă o dâră luminoasă. Au fost zile în care s-a tras o brazdă plină de nădejdi cari s-au împlinit.

Joi, 18 octombrie

Zi răcoroasă, afară de obişnuitele ore de zăduf. Duduia a trimis, prin Nair, o scrisoare lui Costică, nădăjduiesc că o va primi şi că va putea veni răspunsul. E un punct foarte negru în această Europă de după război, completa tăcere şi lipsa de comunicaţii din partea supusă dominaţiunii sovietice. Această procedare, care nu corespunde cu sentimentul înnăscut în majoritatea popoarelor, va produce, fatalmente, o reacţie, care mi-e teamă că nu va folosi decât pescuitorilor în apă tulbure şi nu va fi decât o mărire a confuziei generale.

Procesul Laval, chiar în Franţa, este destul de sever criticat, păcat că pe pagina glorioasă a unei noi renaşteri să se găsească această pată, care, deşi nu este prea mare, este, cel puţin, o regretabilă lipsă estetică.

<c. 308, p. 257> Ca ocupaţiuni astăzi, răspunsuri la telegrame de felicitare şi mai ales citirea cu pasiune a cărţii lui Martin du Gard.

Vineri, 19 octombrie

Aş fi dorit să ies, astăzi, în oraş, ca să caut tucanii pentru Duduia, dar Popovici n-a dat semn de viaţă şi n-a putut fi găsit la telefon.

Nici de lucrat n-am putut, negăsind în faţa mea spaţiul de ore suficient. Duduieei> i se anunţase o vizită, care n-a venit, deci a ciopârţit zadarnic toată ziua. Am stat mult pe frumoasa terasă a [l] apartamentului, priveam marea, care-i liniştită, dar mai ales priveam manevrele uimitoare ale pescăruşilor plonjeuri. Aceste păsări sunt fenomenale, zboară pe deasupra apelor căutându-şi hrana, când vad peştele, se ridică, fac o răsturnare şi, închizându-şi aripile, ca o săgeată

cad asupra victimei din mare şi, după câteva secunde, reapar la suprafaţă. Manevra este identică cu ace<e>a a [l] bombardierelor în picaj. Mă întreb cum e clădit craniul lor, ca oc. 309, p. 258> să poată rezista lovitura în apă, căzând adesea de la 20 – 30 metri înălţime. Ce uimitoare sunt aceste fiinţe create de Dumnezeu.

Am trimis o telegramă lui Mihăiţă, pentru ziua lui, să vedem dacă o va primi şi dacă, şi de astă dată, voi primi un răspuns. Mi-e aşa dor de a avea ştiri de la el.

Sâmbătă, 20 octombrie

O zi frumoasă, multe de făcut n-au fost şi nici ştiri de comentat. M-am sculat destul de devreme, spre a putea lucra, am început

384

Carol al II-lea ultima parte a cărţii mele, care este cea mai grea şi mai importantă a întregii lucrări. Sunt nemulţumit de felul încet cum înaintează, trebuie, hotărât, să fac efort şi să termin, altfel devine ridicol.

Spre seară, a venit D-na Sánchez da Gama să-şi prezinte copiii;

de 5 ani, de când nu i-am văzut, au crescut, s-au făcut mari.

<c. 309, p. 259> Duminică, 21 octombrie

Dimineaţa, în ziare, ştiri că lucrurile merg greu în România, se vorbeşte de un conflict între Mihăiţă şi Guvern. După câte pot culege, cred că el are dreptate, moralmente, dar, de punct de vedere practic, acest antagonism nu poate decât să facă rău. Periclitează situaţia Ţării şi, mai ales, a Dinastiei. De altfel, nicăieri în Europa lucrurile nu par a merge bine, conflictul de interese şi de principii între anglo-saxoni şi Soviete se vede pe toate tărâmurile, cum, de pildă, în Austria, pe chestiunea monetară. În Portugalia, Salazar devine din ce în ce mai dictator, nu e momentul, iar în Argentina.

Peron, deşi demisionat, reia puterea prin oamenii lui. Unde dracul merge lumea, cu această veşnică neînţelegere?

Ce-i mai aproape de piele te doare mai mult, pentru mine ce este mai dureros este situaţia din Ţară. Bietul Mihăiţă n-are sfătuitori imparţiali, chiar Tătărescu, care are mai multă experienţă, e prea legat şi cred prea ambiţios ca, în momentul de faţă, să poată fi în această direcţie de un adevărat folos. Opoziţia, şi mai puţin, Maniu şi Brătianu <c. 310, p. 260> nu văd decât prin prisma de partid şi de interes economic şi nici n-au curajul să iee puterea. Afară de aceştia, nu văd pe nimeni. Foarte serios mă gândesc că, zilele acestea, trebuie să-i scriu,

căci sunt aşa de multe cari trebuie puse la punct.

A fost o zi agreabilă, încât s-a putut sta pe terasă. Reininghaus a venit să joace pichet cu Ernest. Eu, în urma unei înfocate discuţii cu Duduia, asupra Angliei, am avut mare spor de muncă şi am mai înaintat, întrucâtva, cu lucrarea. Spre ora obişnuită a început zăduful, care a ţinut şi în timpul nopţii. Un prevestitor al căldurilor, cari nu vor întârzia, a venit.

Luni, 22 octombrie

Am avut dreptate, căldurile, azi, s-au făcut simţite, vorba bietului Nicu Condiescu: „Iată că vin verile”. Trebuie să-mi scot hainele uşoare. Am fost în oraş după cumpărături şi în unele părţi a fost o temperatură, într-adevăr, tropicală, din fericire, noaptea e ceva mai răcoare.

<c. 310, p. 261> întors acasă, am găsit pe Laura şi Alzira Lima Cavalcanti, la Duduia. S-a vorbit politică internă, înjurând pe

gas şi ridicând în slava cerului pe brigadierul Gomes, candidatul opoziţiei.

Ştirea cea mai importantă, azi, sunt rezultatele, destul de complicate, de la alegerile din Franţa. Din fericire, sunt o covârşitoare victorie pentru de Gaulle. În ce priveşte plebiscitul pe chestiunea constituţională, a obţinut 88% din voturi, iar pentru alegerea deputaţilor, partizanii lui, noul partid creştin, H.R.P., şi cu socialiştii, au majoritatea. Cel mai mare număr de deputaţi ai unui partid izolat au dobândit [-o] comuniştii. Totuşi, majoritatea combinată este suficientă spre a putea guverna. Definitiv bătuţi sunt radicalii, cari n-au putut obţine decât 19 locuri, între care venerabilul Herriot.

Ziarele de seară lansează ştirea morţii lui Stalin. Se zice că soldaţii sovietici din România şi Austria ar fi dezertat în mare număr. Şi la Soviete ar fi dezordine. Biata noastră lume.

<c. 311, p. 262> Marţi, 23 octombrie

Dimineaţa a fost cald de-a binelea, dar, în decursul după-amiezii, o uşoară briză a răcorit temperatura, care, spre seară, a devenit destul de agreabilă. Am bătut la maşină corespondenţa Duduieei>, mai ales un S.O.S. către Marion Messersmith. Am putut să şi lucrez niţel. Urdăreanu, în sfârşit, şi-a găsit o ocupaţie, fotografiază toată ziua, nu face decât asta, a devenit o pasiune care-l stăpâneşte.

Miercuri, 24 octombrie

După căldura de ieri, ziua de azi mi s-a părut agreabilă, un vânt destul de puternic a răcorit atmosfera. Nici azi nu e mult de povestit. Ernest, cu fotografia lui, eu cu lucrul meu, cam atâta tot.

Sánchez da Gama a primit ştirea că şi în Portugalia lucrurile nu prea merg bine: opoziţia împotriva lui Salazar creşte, mai ales în cercurile intelectuale; viaţa se scumpeşte pe zi ce trece şi el întăreşte măsurile, <c. 311, p. 263> în loc de a da drumul la niţel damf.

Spre seară, am primit o foarte frumoasă scrisoare de la Messersmith, care este indignat de cele ce mi s-au făcut şi, dintr-un spirit de justiţie şi de echitate, lăsând la o parte toate celelalte sentimente, va lucra la Washington ca să mi se facă dreptate. Scrisoarea este pentru mine şi un certificat de laudă şi bună purtare, de care nu puteam să m-aştept din partea unui american funcţionar de stat. Ne-a făcut, Duduieei> şi mie, o adevărată bucurie.

Joi, 25 octombrie

E ziua lui Mihăiţă, s-a băut şampanie la prânz în sănătatea lui.

Gândurile mele şi ale Duduieei> s-au dus, azi, departe către el.

Ce-o fi făcând el acuma, acolo, în mijlocul unor nemaipomenite

386

Carol al II-lea greutăţi, fără ajutor, fără sfătuitor cinstit. Creşte băiatul, cum o fi el ca spirit după 5 ani de când nu l-am mai văzut. Ce soartă crudă, de a fi aşa stupid despărţiţi şi fără legătură. Mi-e un dor nebun de a-l revedea.

<c. 312, p. 264> După-masă am putut lucra câtva timp, pe când scriam iată că mă pomenesc cu o surpriză, vechiul nostru prieten.

Armendariz del Castillo, telefonează că este în treacăt aci şi că doreşte să ne vază. Ne-a bucurat mult această revedere. Pleacă în serviciu la México, după o lună se întoarce la Montevideo. Foarte mult ne-a încurajat să venim în Uruguay, unde, zice el, clima e mult mai bună. Această propunere se potriveşte tocmai cu cele ce le vorbeam, azi de dimineaţă, cu Duduia. Dacă se poate, o călătorie acolo ne-ar face să mai cunoaştem ceva din America de Sud. Mai târziu, vorbind cu Ernest despre porcăria ce ni s-a făcut, i-a povestit că a aflat de la Messersmith că, pe vremuri, Sumner Welles a trimis instrucţiuni să nu mai fiu primit la Ambasadă, dar că, cu indignare, a refuzat să le asculte.

Spre seară, dramă în menajul Urdăreanu. Monique, care din ce în ce devine mai puţin înţelegătoare faţă de bărbatul ei, a făcut „une

fausse sortie”*, din nou vorbesc serios de despărţire. Poate că ar fi o soluţie, căci pereche mai puţin potrivită n-am văzut. E clasicul caz de nepotrivire de caractere.

Quisling a fost executat.

<c. 312, p. 265> Vineri, 26 octombrie

Mai toată ziua o ceaţă deasă s-a întins pe deasupra mării, lucru destul de rar. Noaptea, mai ales, sirenele vapoarelor urlau în conţinu<u>, din cauza canalului din apropiere.

Ştiri din lume, puţin îmbucurătoare.

Spre seară, cocktail la Azodi, pentru ziua naţională a [l] Iranului.

Lume multă şi în casă foarte cald. Duduia, nesimţindu-se bine, nu s-a dus. Am făcut cunoştinţă cu noul ambasador al Italiei, Mario

Augusto Marino, impresie slabă. Ouro Prieto îmi spune că ziarele publică declaraţii de ale lui Maniu, în care atacă mai ales pe Tătârescu.

La cină, Armendariz del Castillo, care era foarte volubil, deoarece vorbeşte, acuma, spaniola cu noi.

Sâmbătă, 27 octombrie

Duduia, din nou, nu se simte bine, a stat toată ziua în pat. Ceaţa s-a ridicat, toată dimineaţa şi seara, zăduf. Primesc de la Dembo o tăietură din <c. 313, p. 266> „New York Times”, în care Tătărescu

* „O ieşire greşită din scenă”.

răspunde la atacurile lui Maniu, luând şi el ofensiva. Apărându-se pe el, mă apără, implicit, şi pe mine. Între altele, zice că a voit să intre în legătură cu Sovietele pentru Armistiţiu înainte de misiunea lui Ştirbey la Cairo, dar a fost împiedicat de el şi de acei cari îl susţineau, Maniu şi Brătianu. Aceasta mă face să cred că Pangal era în legătură cu el când a propus luarea legăturii cu URSS. Mă apără de acuzaţiunea de a fi fost înclinat către nemţi şi zice că, dacă eu aş fi rămas, aş fi împiedicat atragerea României în război. În mod indirect, atacă bolcevizarea Ţării de către Groza şi spune că e nevoie de ordine şi muncă organizată.

Deşi m-am sculat devreme şi aş fi avut timp berechet, n-am putut lucra, mi-a lipsit orice dispoziţie. Seara, deşi Duduia n-a putut să vie, am trebuit să mă duc la cina la care ne-a poftit Reininghaus, în Golden Room. Masă bună, dar show slab, în care Huckhard a voit şi el să facă o paradă a modei, cu rochie în desenate şi făcute aci, în

atelierele boitei. Deşi unele erau frumoase, totuşi le lip<s>cau acel ceva imponderabil, care face şicul parizian. <c. 313, p. 267>

Găsesc că este de prost gust de a face această încercare de concurenţă francezilor. La unii este tendinţa de a lovi în tot ce este Franţa lui de Gaulle.

Duminică, 28 octombrie

Duduia tot în pat, n-a putut lua parte la nimica azi. Dimineaţă, am fost să văd marele hidroavion francez care, de câteva zile, este aci, vizită aranjată de Laura tocmai pentru Duduia. Este primul avion de această mărime pe care îl văd şi m-a apucat un dor de a pleca cu el în părţile lumii care îmi sunt dragi. Este un adevărat vapor, cântăreşte 75 de tone şi poate lua vreo 40 de pasageri. Are cabine ca în pulman şi paturi cari par a fi foarte confortabile. Nu este încă ultimul cuvânt al modernismului, dar desigur că va putea stabili o foarte bună legătură între Franţa şi această parte a globului. După vizită, în barul avionului ni **s**-a servit excelenta şampanie franceză.

Toţi ofiţerii de pe bord, foarte plăcuţi şi gentili. La plecare, comandantul mi-a dat pentru <c. 314, p. 268> Duduia o sticlă de parfum

„Chanel”.

Un foarte bun discurs al lui Truman, azi, în ziare, care stabileşte lini<i>le generale ale politicii externe a USA – este o energică revenire, din fericire, la principi<i>le, prea uitate, ale Chartei Atlantice.

Discurs ponderat, în care se arată greutăţile, dar şi, în acelaşi timp, hotărârea de a lupta conţinu<u> pentru acele principii.

După-masă, un bridge dat de contesa G.B., la Country Club.

Lipsind Duduia, mă simt stingher şi nervos, nu-mi place **s**-o las acasă.

388 Carol al II-lea

Luni, 29 octombrie

Zi foarte caldă, mai ales noaptea un zăduf, care te împiedică a dormi. Duduia, tot în pat.

Am hotărât să mă duc în oraş, să-mi comand haine de vară. Întors acasă, Duduia îmi dă buna ştire că a venit răspunsul de la Mihaiţă. Foarte cald, mi-a făcut o deosebită plăcere, deşi telegrama e de Stat, i-a<u> trebuit 3 zile să-mi ajungă. Măcar astfel pot avea un fel de legătură cu <c. 314, p. 269> dragul meu băiat. Mă doare însă că nu se gândeşte a-mi trimite un cuvânt din proprie iniţiativă, se vede că are

greutăţi.

Ştiri de presă din ţară zic că începe o luptă surdă între socialişti şi comunişti. Groza promite, în curând, alegeri şi a făcut o declaraţie prin care zice că ar fi mulţumit să iee legături economice cu

Anglia şi SUA.

La 5 /2, vine Laura s-o vază pe Duduia, într-o stare de excitare nemaipomenită. A fost informată că Leão Veloso a fost înlocuit la

Externe prin Dodsworth, la Poliţie a fost numit cel mai mare bandit al Braziliei, fratele preşedintelui, Benjamin Vargas, iar titularul de la Poliţie trece la Prefectură. E o lovitură de teatru, care poate însemna lucruri grave. Mai ales numirea în capul Siguranţei a [l] unui individ lipsit de orice scrupule este un semn că Vargas este hotărât a rezista opoziţiei. Mie nu prea mi-e teamă de revoluţie, orice ar zice Laura, căci sunt destul de beni<g>ne aci, singura primejdie este o revoltă a negrilor, atunci pot fi excese. Mai puţină lume pe stradă, altfel aspectul oraşului este calm.

<c. 315, p. 270> Marţi, 30 octombrie

Deschizând ziarele, constat că revoluţia aşteptată de Laura s-a produs, dar, cum am prevăzut, a fost liniştită. Numirea lui Benjamin Vargas a descătușat-o. Întreaga forţă armată condusă de ministrul de Război, Goes Monteiro, a pus în vederea lui Getulio Vargas că trebuie să renunţe la putere. Aceasta a fost făcută cu o destul de mare desfăşurare de forţe, cari au ocupat căile spre Catete (Palatul Preşedinţial). Vargas, fără vreun semn de rezistenţă, s-a supus.

Singurul rol ce l-a jucat Benjamin a fost să ducă acest mesagiu neplăcut fratelui său.

Conform cu Constituţia, puterea a fost preluată de <şeful>

Curţii Supreme de Justiţie, José Linhares 193, care a şi intrat în funcţie, azi, la 3 după-masă. Întregul minister s-a schimbat, afară de

Leão Veloso, care a revenit ca ministru titular. Totul este calm, singurul semn aparent că s-a întâmplat ceva e că punctele importante sunt ocupate de oaste. Partidul Comunist a fost scos de sub protecţia legilor şi poate că se aşteaptă o reacţiune din acea parte. Lumea este mulţumită, dar cu aceeaşi <c. 315, p. 271> obişnuită lipsă *însemnări zilnice – 1945*

389

de entuziasm ce l-am constat în toate, de când am sosit aci. Cine sunt cei mai mulţumiţi, par a fi cei doi candidaţi la preşedinţie.

Duha și Gomez, cari, ambii, au luat parte, în mod indirect, la mișcare. Râdem cu Duduia, gândindu-ne că am mai trăit o revoluție, atât de nesimțită de astă dată.

Duduia, tot în pat, așa încât a trebuit să merg singur la dejunul și bridge-ul contesei G. B.

Miercuri, 31 octombrie

După câte am putut afla, totul s-a petrecut cu o extremă decență. E adevărat că Vargas n-a rezistat. Ce s-a petrecut exact între el și generali nu se știe încă. S-a recomandat Presei să nu-l atace și i s-a pus la dispoziție un avion militar, care să-l ducă la el acasă. Singurul punct negru e că șeful comunist, Prestes, n-a putut fi prins încă, deoarece s-a refugiat la Ambasada Mexicană. Această nenorocită ambasadă este, totdeauna, refugiul celor căutați de Poliție. Spre seară, <c. 316, p. 272> Laura a venit s-o vază pe Duduia, e dezgustată de atitudinea multora cari au fost creaturi ale lui Vargas și care au găsit de cuviință să-l lașeze* de îndată ce a căzut.

Atât Duduia, cât și Ernest se plâng de căldură, astăzi eu nu prea am simțit-o.

Joi, 1 noiembrie

Marele hidroavion francez, care ieri de dimineață a plecat spre

Sud, a avut un accident în Uruguay. Un motor s-a desprins în zbor și intrând într-una din cabine, omorând doi pasageri. A reușit totuși să amerizeze pe o lagună, va fi reparat și zice-se că va continua drumul. Păcat pentru prestigiul francez, că astfel primește pe aci o nouă lovitură. Un discurs împăciuitor** al lui Byrnes zice că nu va susține nicio acțiune împotriva URSS, dar, în același timp, spune că toate națiunile sunt egale. E un progres. Neliniște și în

China, unde, comuniștii, se zice susținuți de URSS, atacă Guvernul legal și ar fi făcut o incursiune în Timorul <c. 316, p. 273> Portughez. Nici în Indiile Qlandeze lucrurile nu merg, este acolo o mișcare autonomistă provocată de japonezi. În rezumat, neliniște peste tot. Aci totuși totul a reintrat în liniște, se simte doar din partea stăpânirii o oareșicare teamă de comuniști.

Dimineața, zăduf, pe urmă, mai agreabil, noaptea ploaie. Am pregătit, cu Duduia, o scrisoare către Paul Boncour, cerându-i ajutor pentru întoarcerea noastră în Europa. Și Sánchez da Gama s-a oferit să ne deși el o mână de ajutor. Ernest i-a dat elementele nece

— Abandoneze, părăsească; din fr. *licber*.

** în text este: *împăcuitor*.

390 Carol al II-lea sare. Spre seară, a<u> venit în vizită Olgierd şi Tilde Czartoryski, ca întotdeauna foarte rezonabili.

Vineri, 2 noiembrie

Aci, ca în toate ţările catolice, e ziua morţilor, deci totul e închis.

Văd că în China lucrurile merg prost, iată unul dintre cei Mari care nu poate pune ordine la el în casă, cum s-o facă atunci în lume?

Sovietele continuă, din nenorocire, cu particularismul lor, nu iau parte la întrunirea <c. 317, p. 274> intelectualilor din Londra. Hidroavipnul nu va fi reparat pe loc, ci va trebui demontat şi trimis în

Franţa. În urma unor noi cercetări oficiale, se declară, din nou, că

Hitler ar fi mort, şi eu înclin spre această versiune. Pentru miniştri însă îndoiala persistă, este o fericire că aceasta se întâmplă la poporul german şi nu la cel sovietic, căci ar fi un dezastru, să ne amintim ce s-a întâmplat la Taganrog cu Alexandru I.

Cum m-am sculat devreme, am putut să lucrez cu spor şi, ce mi-a făcut plăcere, e că Duduia s-a interesat de lucrarea mea. După masă a venit Dr. Rodríguez Lima, căruia i s-a cerut un certificat privitor la sănătatea Duduieei> şi o scrisoare, necesareei pentru pregătirea întoarcerii noastre în Europa. A priceput foarte bine de ce este vorba şi ne-a dat mâna de ajutor cerută.

A fost, astăzi, mai răcoare. Spre seară, nu prea m-am simţit bine, în mod imperceptibil şi pe mine mă oboseşte această climă...

<c. 317, p. 279> Miercuri, 7 noiembrie

Dimineaţa, ziarele publică detalii asupra armistiţiului cu Italia, erau dure, o adevărată capitulaţiune fără condiţii. Mai pe urmă a<u> fost uşurate. Este şi un discurs al lui Molotov, pare destul de rezonabil.

După-amiaza, a venit să ne vază Louis Bloomfield, care vine din

Chile, de la un congres de avocaţi. A stat, cu Duduia şi cu mine, mult de vorbă. Şi el găseşte <că, felul cum s-a procedat cu mine este nedemn, mai ales ultima, cu neplecarea în Europa, depăşeşte orice măsură. S-a revorbit de vechea chestiune, a mersului în Canada, şi povesteşte cum, deşi Guvernul canadian era absolut favorabil, mai ales MacKenzie King, e cel din Londra care s-a opus absolut.

Găseşte că atitudinea mea, de a nu face scandal asupra împiedicării de a pleca, a fost cea mai bună şi mai ales demnă.

Este foarte bine informat şi de la el am aflat că Umansky a făcut

un raport foarte favorabil asupra noastră, mai ales pe Duduia a lăudat-o pentru munca ei la Crucea Roşie. Toată lauda o are pentru

Filele conţinând paginile 275 – 278 au fost rupte din caiet.

Însemnări zilnice – *1945* 391

Messersmith, care, prin prietenia ce mi-a păstrat-o, <c. 318, p. 280>

şi-a riscat, de mai multe ori, poziţia. Acela care mi-ar fi cel mai mare duşman, afară de Eden, este Subsecretarul permanent de la Foreign

Office, Sir Alexander Cadogan.

Seara, Contesa şi Sanguszko la cină, cu ei nimica interesant.

Aceste vizite m-au împiedicat de a lucra.

Joi, 8 noiembrie

Sfântul Mihai, e onomastica lui Mihăiţă, desigur că va fi sărbătorit, dar tradiţionala masă a Cavalerilor „Mihai Viteazul” mi-e teamă că, cu toate tulburările şi schimbările, nu va avea loc. Gândul meu, astăzi, tot acolo este şi Dumnezeu ştie câtă grijă am eu în suflet pentru scumpul meu băiat şi pentru biata mea Ţară.

Dimineaţa, am putut lucra niţel, în sfârşit, încep a întrevedea sfârşitul lucrării, dar până la publicare mai e un drum lung. Evenimente în casă, Urdăreanu a fost muşcat de cine ştie ce insectă, cum are mania de a lucra tot timpul la obraz, s-a infectat. <c. 318, p.

281> Doctorul chemat i-a recomandat o serie de injecţii cu penicilină, dar, cu comoditatea de aci, până la 5 seara nu luase nicio măsură în consecinţă; graţie intervenţiei energice a Duduieei>, care a făcut apel la Dr. Rodríguez Lima, a venit o infirmieră, care, deşi târziu, a început tratamentul.

Seara, la cină, Bloomfield, care pleacă mâne. S-a vorbit de multe.

Lucru interesant e că de la Itamarati s-a dat ambasadelor o listă de recomandaţii pentru invitaţii, pe care suntem şi noi. Englezii, când au văzut-o, au intervenit la canadieni să nu fiu invitat, căci ar considera-o ca un act de inamiciţie. Cerându-se instrucţiuni la Ottawa, s-a răspuns că, pentru moment, să nu facă ceva care să displacă

Londrei. Deci această atitudine stupidă continuă.

Am început să refac scrisoarea pentru Mihăiţă.

Vineri, 9 noiembrie

Ştiri neplăcute din Ţară. Pare-se că, după informaţii trimise de un reporter american, de ziua lui <c. 319, p. 282> Mihăiţă ar fi avut loc

barbarii la Bucureşti 194. O manifestare pentru el a avut loc pe

Piaţa Palatului, a fost atacată de elemente comuniste şi trupa a fost silită să tragă. Ceea ce e însă mai grav e că Groza a interzis orice manifestaţie de ziua lui, chiar şcolile n-au comemorat-o. Această neînţelegere între Mihăiţă şi Guvern nu poate duce la nimica bun.

Sub Antonescu nu **s-**a manifestat, acuma, cum Maniu îşi vede situaţiunea compromisă, îl împinge la iniţiative periculoase. Acest bătrân negativ este, totdeauna, prezent spre a provoca nelinişte. El crede **într-**un sprijin al Angliei, care pentru viitor poate fi bun, dar acuma este inefectiv şi deci primejdios. Mihăiţă, sfătuit prost, pare

392 Carol al II-lea a crede acelaşi lucru şi-şi primejduieşte situaţiunea. Azi, Sovietele sunt mai mari la noi, plăcut ori neplăcut, este un fapt şi trebuie înghiţit. O altă primejdie este că, **într-**o bună zi, această atitudine poate fi interpretată ca părtinirea unei clase sociale şi duce la alt soiu de tulburări. Eu nu pot face nimica, decât să mă rog lui Dumnezeu să-i dea minte şi răbdare, să treacă acest hop. Duduia, mai ales, este **într-**un hal de îngrijorare nemaipomenită.

<c. 319, p. 283> Am fost în oraş după cumpărături, acolo a fost cald, aci la Copacabana, din cauza brizei, mai plăcut. Laura a venit **s-**o vază pe Duduia. În decursul conversaţiei a încercat să clarifice cauzele atitudinii englezilor faţă de mine. Duduia i-a arătat atitudinea lui Maniu şi încrederea ce o are Londra în acest sinistru tulburător. Un diplomat **s-**ar fi exprimat că englezilor le e teamă de mine, că fiind prea tare în Ţară, din cauza sprijinului ce mi-ar da sovieticii.

Din toate ştirile ce se află, se vede că se fac eforturi de a se ajunge la o înţelegere cu Moscova, mai a<e>centuate din partea USA.

Într-alte cuvinte, se caută punctele pe care se poate conta, căci URSS, hotărât, nu va da drumul. Pentru starea actuală a României e bine.

Pe Urdăreanu l-a ajutat penicilina, infecţia, daecă, a fost infecţie, a fost oprită.

Sâmbătă, 10 noiembrie

Zi frumoasă, nu prea caldă. Duduia pare mai bine. <c. 320, p.

284> Urdăreanu şi el mai bine, însă este neastâmpărat şi se oboseşte mult. Pe lângă aceasta, problema mâncării continuă a fi grea, tot ce se serveşte aci în hotel e prost, fără gust şi neinteresant, încât îţi piere orice poftă, pe urmă, preţurile sunt ridicole de înalte în comparaţie cu calitatea. Dacă ne gândim însă la toate mizeri<i>le şi

suferinţele din Europa, ţi-e ruşine să te plângi, dar când plătim ce plătim avem dreptul de a cere ceva bun în schimb. Noul director al hotelului, un elveţian, s-a prezentat astăzi şi fără înconjur i-am spus părerea mea, cam dă din umeri şi zice că va vedea.

Dimineaţa, am putut lucra niţel, după-masa, am continuat cu redactarea scrisorii către Mihăiţă, merge ceva mai greu acum, că o refac.

Din lume nu sunt ştiri şi cele ce vin nu prea sunt fericite.

Duminică, 11 noiembrie

27 ani de la Armistiţiu, de la sfârşitul acelui prim război, pe care mulţi nebuni şi utopişti l-au <c. 320, p. 285> crezut că va fi ultimul.

Azi lumea se găseşte în faţa celui mai mare dezastru al istoriei şi nu sunt semne că se găseşte refacerea lui şi, între timp, inocenţii suferă.

Peste tot nelinişte, în China lupte interne, iar în Franţa, noua

n-are, abia aleasă, nu se poate pune de acord nici asupra programului, nici asupra preşedinţiei lui de Gaulle.

Ascultând la Radio, Duduia află, din nou, ştiri din Ţară. În urma manifestaţiunii „regaliste” de ziua lui Mihăiţă, 139 de persoane au fost arestate, ca contraveniente ordinelor date 195. Mâne vor fi daţi în judecată, între ele s-ar găsi şi Dinu Brătianu, care *este*** organizatorii(sic) întregii manifestaţiuni. Se vorbeşte şi de Maniu, dar în mod mai puţin clar. În tot cazul, situaţia lui Mihăiţă devine foarte grea, ce faţă poate face el când se judecă oameni pentru fapta de a-i fi făcut o manifestaţiune de simpatie. Se zice că Anglia ar protesta, protest fără rezultat, care astfel mai mult încurcă lucrurile. Guvernul, în dorinţa de a se apăra, face o mârşăvie. Ce figură face, în toată această afacere, Tătărescu, o fi sperând astfel, prin mâna altora, să-şi elimine rivalii şi să rămâie singurul <c. 321, p. 286> şef al unei opoziţii colaborante? Se pune însă într-o grea poziţie faţă de Mihăiţă.

Marile democraţii fac, din nou, o politică stupidă, de vorbe, căci sunt incapabile de a face vreun gest de energie, astfel mai mult încurcă lucrurile decât ajută. Prin lipsa de tact a lui Maniu-Brătianu, cari, pe lângă interese pur politice, au şi <pe> cele economice de apărat, strică, chiar împotriva a<oestor interese, poziţia lui Mihăiţă. Maniu a uitat, de asta-dată, vechea lui tactică de a declara că nu recunoaşte actele

acestui guvern.

O altă situaţie neplăcută e cea din Iugoslavia, unde au loc, mâne, alegerile. În semn de protest, opoziţia se abţine, lăsând astfel terenul liber lui Tito, care păşeşte spre detronarea lui Peter Kins. Un prost exemplu pentru vecini. Truman, Atllee şi MacKenzie King se întrunesc, **s**-a zis că şi Stalin ar veni la Washington, ceea ce nu-i probabil.

Dimineaţa, am lucrat puţin, iar după-amiază am completat scrisoarea către Mihăiţă. Duduia este **într**-un hal de enervare teribilă din cauza ştirilor din Ţară... * * *

<c. 321, p. 289> <pa>săre curioasă, cu acel cioc disproporţionat, dar, în acelaşi timp, foarte simpatic. Am voit să mă şi duc să-mi încerc hainele comandate acuma o săptămână şi jumătate, nu e nimica lucrat. Ca să-ţi faci un rând de haine în această ţară, trebuie luni, numai în politică sunt grăbiţi, e exasperant. Întors acasă, am găsit-o pe Laura la Duduia. Ştiri din România arată că tulburările de ziua lui Mihăiţă sunt considerate de Soviete ca o manifestare împotriva lor, e regretabil, dar, în fond, adevărat. Urdăreanu a revenit asupra nebuniei şi mi-a comunicat că nu mai pleacă.

Seară, foarte agreabilă, serată cu bridge, la D-na Faria.

— Iniţial, urmă: *Maniu şi*, tăiat apoi.

*” Scris peste varianta iniţială: *sunt*, tăiată apoi.

* * * Fila conţinând paginile 287 – 288 a fost ruptă din caiet.

394

Carol al II-lea

Miercuri, 14 noiembrie

Dimineaţa, ziarele anunţă că de Gaulle a fost ales, în unanimitate, Preşedintele Republicii 196. Franţa, făcând acest gest, dă o splendidă răsplată acestui om, care a avut încredere şi a luptat pentru destinele şi cinstea patriei sale. Între Atllee şi Truman, discuţie fără rost asupra bombei atomice.

Destul de mult vânt astăzi, aşa încât temperatura a rămas plăcută. Cu servitorii sunt drame din cauza <c. 322, p. 290> tucanilor, cari nu le plac. Duduia vrea să-i dee. Mă întristează, căci credeam să-i facă plăcere, plăcere i-a făcut, dar inconvenientele sunt mai mari.

După-amiază, a venit Popovici să vază dacă e nevoie de el. Duduia şi cu mine am stat, cam un ceas, de vorbă cu el. Este tipul micului moşier care n-are alt interes decât peticul lui de pământ. După o viaţă care l-a dus prin multe ţări, în care a făcut multe meserii, **s**-a

pripăşit aci, unde, de vreo 20 de ani, lucrează ca să câştige o pane, ca cancelar al Legaţiei. Şi aşa, dorul de pământ l-a atras şi şi-a cumpărat un petec lângă Rio, a sădit portocali, i-a mers rău, dar de acest petec este el legat. Nenorocirea mai este că **s**-a însurat cu o femeie care, ea, este o citadină convinsă şi incorigibilă, nu poate pricepe cum se poate trăi altundeva decât în mijlocul aglomeraţi<i>lor urbane şi tot timpul îl ia în băşcălie din cauza gusturilor sale rurale.

Dar el, cu îndârjire adevărat ţărănească, se agaţă cu dragoste de această viaţă, chiar în oraş creşte găini, capre etc, în aceste îndeletniciri este adevărata lui viaţă. Ne-a fost cu adevărat milă de acest om, care îmbătrâneşte pe aceste meleaguri străine.

Spre seară, a venit principele Olgierd Czartoryski să ne <c. 322, p. 291> vază. Am stat mult de vorbă asupra *trecutului*, *prezentului*”.

şi viitorului. Ne reaminteam cât de oarbă era lumea, aşa-numită bine informată, asupra evenimentelor. Povestea cum la Bruxelles, în ajunul agresiunii germane, nimeni nu-şi dădea seamă de primejdie.

Cât despre ce se întâmplă azi, este un complet regres al civilizaţiei.

Bieţii polonezi, cari au fost puşi de nazişti în câmpuri de concentrare, mai sunt păstraţi şi azi acolo de către ocupanţii americani, este o nedreptate şi lipsă de umanitate flagrantă.

Cât trebuie să mai auzi în această lume, care se pretinde civilizată şi iubitoare de dreptate şi libertate.

Joi, 15 noiembrie

Aci este sărbătoare, aniversarea proclamării Republicii, afară de mulţimea pe plajă şi, mi se pare, prăvăliile închise, nu se observă nicio manifestaţie deosebită.

— Cuvinte scrise deasupra formei iniţiale: *evenimentelor trecute*, tăiată.

Însemnări zilnice – 1945

395

Dimineaţa, o sperietoare cu Boris, care nu-i deloc bine, încă o cauză de enervare pentru biata Duduia.

După-masă, bridge, la noi, trei mese, joc foarte interesant, sindrofie foarte plăcută. Seara, Duduia simte nevoia de ceva distracţie, am mâncat la grill*, mai bine decât sus, şi, <c. 323, p. 292> pe urmă, la Golden Room, unde am văzut, din nou, oribilul show. Poftisem pe ministrul şi D-na Azodi, cari sunt tovarăşi plăcuţi.

Zi plăcută, tucanii au fost bucuria oaspeţilor. Contesa a telefonat că mâne se mărită cu Sanguszko.

Vineri, 16 noiembrie

Un lung comunicat, foarte obscur, al întrunirii Truman, Atllee şi MacKenzie King, asupra bombei atomice, se publică în ziare. Pe de o parte, vrea s-o dee URSS – eului>, în schimbul unor vagi clarificări şi făgăduieli, pe de alta, se vorbeşte de neîntrebuinţarea bombei ca armă şi prohibirea armelor atomice. Este un sinistru document de naivitate al imbecilităţii anglo-saxone. Sovietele, pe de altă parte, declară că savanţii lor sunt foarte înaintaţi în studiul razelor cosmice; aceasta, zic ei, face ca faimosul secret al bombei să prezinte pentru ei din ce în ce mai puţin interes. Cu toate acestea, tare doresc să-l cunoască.

Nici în Franţa lucrurile nu par a merge pe roate, de Gaulle nu reuşeşte a pune partidele de acord pentru formarea unui guvern, impresia mea este că comuniştii <c. 323, p. 293> îi fac greutăţi. Acelaşi lucru în Ungaria.

După-masă, am lucrat niţel cu Duduia la scrisoarea pentru

Mihăiţă, pe urmă s-a ivit o discuţie şi a reînceput cu planul de a pleca definitiv. Am vorbit, pe urmă, două ceasuri, cred că am calmat-o.

Am reluat chestia căsătoriei, după care mi-a spus că n-o mai vrea.

Ştiu eu dacă am reuşit în eforturile mele? Am fost foarte amărât.

Se poate oricine închipui cu ce suflet am primit oaspeţii pentru cină, Leão Veloso şi Ouro Prieto, cu nevestele lor. Am vorbit niţel cu ministrul Afacerilor Străine, este şi el indignat de prostia comunicatului de la Ottawa, are însă impresia că este făcut numai de ochii lumii, că, de fapt, s-au discutat lucruri cu mult mai importante. Am mai aflat că fostul ministru <al> Ungariei la Bucureşti şi, pe urmă, Preşedinte al Consiliului a fost condamnat la moarte şi că va fi executat mâne pentru acţiunea lui, alăturând Ungaria Axei şi ducând-o la luptă împotriva URSS. Găsesc că este o primejdioasă mentalitate de a condamna atât de extrem numai pentru acţiuni politice.

— Grătar.

396 Carol al II-lea

<c. 324, p. 294> Sâmbătă, 17 noiembrie

Ştiri din Franţa, despre o ameninţare a lui de Gaulle, de a nu primi Preşedinţia dacă cele trei partide nu se pun de acord pentru formarea guvernului.

Situaţie tulbure şi regretabilă. În China, lupte grele cu comuniştii, la Chung-King. Americanii intervin fără a interveni. Şi în Palestina sunt tulburări din cauza opunerii arabilor la imigraţiunea evreilor. Este una din marile şi grelele probleme de viitor, care, cu orice preţ, trebuie rezolvată. Greu, greu de tot se păşeşte spre o normalizare, prevăd încă o lungă perioadă de tulburări continue.

Zi de îngrijorare pentru sănătatea bietului Boris. A făcut un consult de veterinari, mai ales după ce cel nou chemat fusese prăpăstios, concluzia e că suferă de o prostată. Bieţii câni sunt supuşi la aceleaşi chinuri ca şi oamenii, sunt supuşi şi greşelilor medicale, căci, la început, acela care are mai multă reputaţie ca savant a declarat că trebuie operat pentru un calcul la băşică.

Vremea frumoasă deşi caldă.

<c. 324, p. 295> Duminică, 18 noiembrie

De Gaulle are neîncetat greutăţi. Comunişti nu vor să cedeze, mai ales pe chestiunea politicii externe, pe care cer **s**-o conducă ei, nici Internele, nici Războiul nu vrea să le cedeze, de aci conflictul.

Situaţia e în mâna Adunării, care trebuie să hotărască. Atitudinea socialiştilor este din ce în ce mai şovăitoare, mâne va trebui să se clarifice situaţia. Anglia a hotărât, în urma rezultatelor alegerilor, să reiee relaţiunide> diplomatice cu Ungaria. Încă un punct câştigat asupra României.

Un telefon de la Ambasada Mexicană roagă pe Ernest să treacă, mâne, pe acolo, că are să-i facă o comunicare interesantă. Încep între Ernest şi Duduia discuţii asupra ea> ce poate fi vorba, două ipoteze le-au reţinut: prima că o fi o comunicare din partea Sovietelor, a doua că e un mesagiu de la Pangal; eu înclin spre a doua.

La dejun suntem poftiţi, Duduia şi cu mine, la Bebe Cerquinho, urmat de obişnuitul bridge. Seara, Laura şi Caracciole la cină.

Bietului Boris îi e rău, tare mi-e teamă că nu <c. 325, p. 296> va scăpa, veterinarul îl îngrijeşte cu multă dragoste.

Luni, 19 noiembrie

Prima grijă este bietul Boris, care tot prost merge, abia seara, când i se face ser fiziologic, se mai înviorează.

Ernest a fost la Ambasada Mexicană. Ambasadorul, Romero Ortega, refuză să-i dea mesagiul şi cere să mă vază; primesc, dar,

molit cum e, însărcinează pe consilierul său, Lagarde, să-l remită

lui

Urdăreanu.

După cum credeam, este o telegramă de la Pangal. Trimite vorbă:

1. Criza constituţională a luat o înfăţişare gravă.

2. Cere de a lua, în interesul Patriei, legătura cu URSS, autorizat fiind de mine.

3. Nicolae e la Paris, vrea să reiee legăturile cu mine, crede în necesitatea ca, în acest moment, familia să fie cât mai unită. Unii se gândesc la el ca regent, chiar cu posibilitatea de a ocupa Tronul.

4. Elemente politice şi agenţi diplomatici români din străinătate încearcă a forma o coaliţie împotriva Guvernului Groza şi că se tem de întoarcerea mea.

5. Generalii, Armata şi mare parte din <c. 325, p. 297> popor sunt pentru mine.

Din nenorocire, aceste ştiri sunt tulburătoare din toate punctele de vedere, confirmă îngrijorările mele şi-mi dau perspectiva de a nu putea trăi liniştit, cum voiam. Răspunsul este foarte greu de dat, a cerut multă reflexie şi schimburi de vederi. Punctul nevralgic este al doilea. Văd utilitatea de a lua acest contact, dar trebuie contat în opoziţia englezilor. Lucrul cel mai important pentru mine este de a ajunge cât mai repede şi mai netulburat în Europa, atât pentru sănătatea Duduieei>, cât şi pentru alte cauze. Aci, din depărtare, nu pot face nimica. Deci nicio conversaţie nu poate periclita aceasta.

Pe de altă parte, deşi mexicanii au fost faţă de mine de o loialitate exemplară, lucruri prea confidenţiale nu dorim a le încredinţa lor, mai ales că Padilla nu mai e la Externe.

Duduia, draga de ea, găseşte soluţia: răspunsul va fi împărţit în două, unul oficial şi altul, pe urmă, deschis. Cel oficial l-am şi redactat şi va trebui remis mâne. Cer, întâiu, să se lucreze pentru întoarcerea mea dincolo şi să se iee, pentru aceasta, contact cu Paul

Boncour. Pe urmă, fac un apel pentru salvarea Monarhiei, singura garanţie a independenţei <c. 326, p. 298> României. Trimit mesagii la Nicolae şi doresc a avea ştiri directe de la el. La punctul 2 se va răspunde ulterior. Găsirea acestei soluţiuni a fost o uşurare.

A mai sosit şi astăzi o scrisoare de la Robert, cu ştiri de la Cocsme. Sunt bune, castelul a suferit relativ foarte puţin, mai toate lucrurile sunt la locul lor, s-au furat din lenjerie, plapumi şi câteva

obiecte fără importanţă. S-au făcut unele reparaţii, cari <în fac ca să fie locuibil, aceasta a fost, într-adevăr, o ştire îmbucurătoare.

După-masă, am fost în oraş, la croitor, în sfârşit, a mişcat şi în curând îmi voi avea hainele.

Marţi, 20 noiembrie

De Gaulle a avut, din nou, un mare succes: cu toată obstrucţiunea comuniştilor, a fost, ca să zic aşa, reales pentru a doua oară, e deci stăpân pe situaţie. Iată, în sfârşit, un punct clar. Ca alte ştiri, că în Iran sunt tulburări: elemente comuniste din Nord, ajutaţi de sovietici, au pornit asupra Capitalei, iar forţele trimise de Guvern împotriva <c. 326, p. 299> lor au fost oprite de trupele ocupante sovietice. E o jale, cum aceste ţări, aşa-zise independente, rămân încă infestate de aceşti ocupanţi. S-a făcut un protest la Londra şi la

Washington, poate că aceste incidente vor ajuta şi România. La noi, s-a cedat URSS – eului> producţia de păcură, în schimbul plăţii indemnizărilor. Bună soluţie momentană, dar pentru viitor?

După buna ştire de la Cocsme, de ieri, azi vine o telegramă de la

Paul Boncour, către Duduia, în care spune că se ocupă de chestiunea noastră.

Azi a fost cald. Starea lui Boris continuă a fi îngrijorătoare şi apasă mult asupra noastră, mai ales asupra Duduieei>, care-i nespus de întristată. Nici eu nu m-am simţit cu sufletul liniştit, o îngrijorare fără motiv m-a cuprins.

Miercuri, 21 noiembrie

Graţie îngrijirilor date de Duduia, graţie serului fiziologic, lui

Boris îi este niţel mai bine astăzi, a băut apă, a mâncat chiar câte ceva, e deci, în această <c. 327, p. 300> direcţie, oareşicare linişte. E

O zi de mare căldură, care a început noaptea. Bineînţeles, toţi se plâng. A trebuit să merg în oraş după cumpărături indispensabile, între care şi unele anexe de ale mâncării. Problema aceasta devine ceva teribil, aci în hotel suntem reduşi a mânca aproape nimica, carnea pute, legumele sunt numai conserve, gătirea e infamă; mai ales pentru Duduia, care trebuie să se hrănească, este un chin zilnic.

Pentru mine, în afară de timpul petrecut în Spania, este o problemă complet nouă, adesea este chiar quadratura cercului. De altfel, în tot Rio se mănâncă prost şi în casele particulare,

nemaivorbind de localuride> publice. Unii zic că este vina brazilienilor, cari nu cer lucruri bune. Este ruşinos pentru o mare capitală ca aceasta să n-aibe un restaurant ca lumea; ce deosebire cu México, care are reputaţia de a fi o ţară sălbatică, ceea ce e o minciună.

Ca ştiri, puţine: în Iran lucrurile stau pe loc, iar în Franţa, de

Gaulle promite să formeze azi Ministerul.

<c. 327, p. 301> Joi, 22 noiembrie

Am petrecut o noapte chinuitoare, căldura ne-a împiedicat a dormi.

Însemnări zilnice – 1945.399

De Gaulle şi-a format Ministerul, este, într-adevăr, unul de concentrare. A fost energic şi a reuşit, luând pentru sine Apărarea

Naţională, n-a dat comuniştilor ce cereau. Este, de fapt, o luptă împotriva lor, prima mânecă a câştigat-o, să vedem <pe> celelalte. Atitudinea socialiştilor, foarte bună.

Duduia, îngrijind pe Boris, s-a obosit peste măsură, mai ales că, din nou, nu se simte bine. Am stat cu ea în dormitor, n-am avut chef de lucru. Dimineaţa a început caldă, spre seară s-a răcorit, iar noaptea a ploeuşat fără încetare. După-amiază, am citit o carte asupra Africii, scris<a> de un doctor elveţian. Câtă mizerie fiziologică, câte boli sunt acolo, în acel întins ţinut, câtă muncă mai e pentru o lume civilizată.

Seara, cină la Hermes Fonseca, mâncare foarte bună, de care am profitat. După-masă, bridge, dar nu mi-am găsit locul, Duduia fiind rămasă acasă.

<c. 328, p. 302> Vineri, 23 noiembrie

Noapte proastă, n-am putut să dorm decât când s-a făcut ziuă.

De Gaulle s-a aşezat bine în scaun. În Camera Comunelor, Eden a făcut un discurs în care critică aşezământul ce s-a dat Naţiunilor

Unite. Ceea ce spuneei e just, însă mai bine ar fi acţionat în această privinţă când era la putere. Critica din opoziţie e uşoară, opera constructivă e mai grea.

O după-amiază foarte grea. Duduia, îngrijorată de starea lui

Boris, s-a simţit rău, a avut dureri mari şi în picior. Am stat cu ea şi am citit câteva pagini scrise de marele om de stat Joaquim Nabuco.

Sunt rânduri splendide, probează, o dată mai mult, că adevărata bază a culturii este tot cea clasică, toate încercările de a o moderniza au dat greş, au pricinuit acea mentalitate de materialism, în care sufletul şi morala sunt puse pe al doilea plan.

A început procesul marilor criminali de război nazişti, la Nürnberg. Pe lângă acuzaţiunile de crime, este şi un proces de idei, să vedem ce o da. Cred că sunt inculpate prea multe categorii de acuzaţi, ce>a rezultatul să fie just şi efectiv. Aceasta mă face să mă gândesc că la noi, <c. 328, p. 303> în Ţară, n-a început încă procesul lui

Antonescu şi <al> celorlalţi, nu pricep de ce.

A ploeuşat până seara, a fost chiar răcoare.

Sâmbătă, 24 noiembrie

Dimineaţa, alarmă: lui Boris, după două zile de mai bine, îi e mult mai rău, durerea Duduii îmi face rău **s**-o văd, dar cât de bine pricep. Bietul veterinar face şi el tot ce poate. A ploeuşat toată ziua şi **s**-a răcorit **într**-atâta, încât a trebuit să m-îmbrac mai gros. Dimineaţa, am putut lucra niţel, după-masă am stat mai mult cu Duduia

400

Carol al II-lea şi am citit. Starea bietului Boris se înrăutăţeşte din oră în oră, chiar veterinarul, care a venit de două ori să-l vază, după prânz, declară că e pierdut. Puterile lui scad văzând cu ochii şi, lucru ce nu l-am mai văzut, plânge ca un copil. Are o agonie lentă, care îţi zdrobeşte inima. Numai o minune poate să-l scape.

Pentru biata Duduia e teribil.

<c. 329, p. 304> Duminică, 25 noiembrie

După miezul nopţii, **s**-a stins Boris, infecţia **s**-a întins şi n-a putut rezista. De mai multe ori ne-am dus, Duduia şi cu mine, să-l mai vedem, nici nu mai reacţiona când Duduia îl mângâia. A avut, bietul câne, o agonie lungă şi dureroasă, de 9 zile. Încă un tovarăş cu care am plecat în această pribegie, care ne părăseşte în mod tragic. Era frumos, era deştept şi era cel mai prietenos dintre cânii pe care i-am cunoscut. Astfel, unul după altul, se duc, se duc prietenii şi tot mai singure în rămânem. Întâiu, Pussy adorata, acuma Boris cel drag. Pentru Duduia e o lovitură teribilă, era preferatul ei, „băiatul mamei”, cum îl numea ea. Pentru noi, aceşti prieteni cu patru labe sunt copiii noştri, aşa ne-am legat de dânşii, îi iubim mai mult decât oamenii.

L-au dus, azi de dimineaţă, Ernest şi Anghel, şi l-au înmormântat, sub trista ploaie, în cimitirul cânilor. Multe dureri şi cât de puţine bucurii.

Cu toată tristeţea celor întâmplate, după-amiază, bridge la noi, care pentru Duduia, orice ar zice, a fost o distragere de la gândurile ei dureroase.

<c. 329, p. 305> Principele Olgierd Czartoryski ne-a povestit că, după ştirile ce le-a primit, chestiunea violurilor de către soldaţii sovietici ia [u] proporţii îngrijorătoare. Orice fiinţă feminină, de la 8

la 80 de ani, nu este sigură, dar ceea ce este mai grav e răspândirea sifilisului şi a blenoragiei, care devine o primejdie continentală.

Parcă am revenit la timpurile războaielor din veacurile XIII-XIV, când această plagă **s**-a răspândit atât de mult. Ce operă sanitară este de făcut. Carolina a primit veşti pline de speranţă de la Constantin.

Luni, 26 noiembrie

De câteva zile mă simt, din nou, obosit, am dificultăţi de a mă scula, aş ţi] dormi toată ziua. Vremea oribilă azi, a ploeuşat toată ziua şi a fost frig.

După-masă, a venit Croy să-mi transmită răspunsul venit de la de Gaulle, telegramei mele. Se scuză că, cu toate încurcăturile ce le-a avut, n-a putut să-mi mulţumească direct, mulţumeşte călduros şi aminteşte perseverenţa cu care am păstrat <c. 330, p. 306> acest contact în decursul acestor ani.

Pe urmă, am vorbit niţel despre situaţia în Franţa, care, de punct de vedere al alimentării, **s**-a îmbunătăţit mult, marea greutate este însă combustibilul, din diferite cauze, dintre care lipsa de mână de lucru, nu au destul să dee cele 700.000.000 tone, normalmente, necesare.

Duduia, având în vizită pe D-na Sánchez da Gama, n-am putut lucra, am citit mult în schimb.

Marţi, 27 noiembrie

Ziarele sunt prea pline de politica internă, căci duminică sunt alegerife, ca să dea multă importanţă ştirilor din străinătate. Am putut lucra, atât dimineaţa, cât şi după-masă. Sunt la ultimul capitol şi aş dori, la sfârşitul săptămânii, să fiu gata. Este posibil, dacă nu intervine vreun a<e>cident neprevăzut.

Pe la şase, vine Monte, curtierul* în diamante. Îmi telefonase ieri c-ar dori să-mi vorbească în privinţa unor ajutoare pe care vrea să le trimită în România.

Jewish Relief şi Comitetul Evreiesc de aci au strâns <c. 330, p.

307> vreo 25 de lăzi cu ajutoare şi dorea sfatul nostru, al Duduii şi al meu, asupra posibilităţilor de a le face să parvie în Ţară. Deşi

lucrurile sunt strânse de evrei, vor ca să fie împărţite fără deosebire de credinţă. I-am promis tot ajutorul. Avem impresia că a fost şi o sondare, să vază ce atitudine vom lua faţă de opera aceasta evreiască, trebuie să fi [el plecat mulţumit. Fiecare dată când aud de aşa ceva, mă doare în suflet că creştinii nu pot fi şi ei uniţi şi împinşi de acest duh de ajutor reciproc cum sunt mozaicii. Au organizaţii admirabile, cari au legături în lumea întreagă.

Pe când eram la cină, iacă vine Anghel să ne spuie că este un incendiu alături, ne grăbim pe terasă să privim şi vedem că arde o baracă de la lucrările de dărâmare a colinei alăturate hotelului. Asistăm la un spectacol uimitor şi trist. Pompierii, ca în lumea întreagă, sunt un corp de elită, au sosit la locul incendiului mai mult de 20 de minute după ce au fost alarmaţi. Publicul se adunase, automobilele baraseră strada, niciun agent nu s-a gândit să facă loc, încât pompa a stat vreo 5 minute, la un colţ de stradă, înainte de a fi pusă <c. 331, p. 308> în baterie. Cu o încetineală foarte braziliană, au întins tulumbele la o mare distanţă, nici nu s-au dus la locul sinistrului, şi au rămas într-o inacţiune perfectă, aşteptând dracul ştie ce. Gardul de lemn care înconjura şantierul s-a aprins şi el, nu s-a luat nicio măsură, nu numai de stingere, dar nici măcar de izolare. După un sfert de ceas a sosit un alt car de pompieri, care, în densiune, a fost aplaudat de public; din el s-au dat jos vreo. trei pompieri cari au

— Persoană care mijloceşte tranzacţiile de bursă.

402 Carol al II-lea privit, s-au urcat la loc şi au plecat. Abia după un ceas de la sosirea aşa-ziselor prime ajutoare, s-a reîntors al doilea car şi s-a început a se lua unele măsuri de stingere, prin mijlocul unor extinctoare cu pompă. În acest răstimp, baraca arsese complet, fără intervenţia

„Pojarnicilor”. De aci, din hotel, nu s-a mişcat nimeni, cu câteva găleţi de apă s-ar fi putut stinge totul în câteva minute. Nu e de mirare că Brazilia face progrese aşa de lente, indolenţa locuitorilor este ceva de speriat. Am venit la concluzia că, în mare parte, clima este de vină pentru acest lucru.

<c. 331, p. 309> Miercuri, 28 noiembrie

Am petrecut ziua acasă şi am putut să lucrez ceva, terminând penultimul capitol. Vremea începe să se încălzească iarăşi.

Spre seară, a venit D-na Faria să facă o vizită Duduieei>, intenţia a fost să fie una de părere de râu pentru moartea lui Boris, s-a

transformat într-una de propagandă electorală. Ca mai toată lumea din aşa numita societate, ea este o înfocată propagandistă pentru brigadierul Gomes. Încerc să descopăr de ce această pasiune pentru el. Sunt mai multe cauze. Prima, este teama de comunism, acest candidat a luat poziţie hotărâtă împotriva acestei forme de politică socială; pe urmă, este iluzia că politica lui economică nu va fi împotriva celor bogaţi. Un aport enorm este atitudinea Ligii Electorale

Catolice, care întot deeauna> domina alegerile. Lumea fiind foarte catolică, cel puţin aparent, această influenţă se face foarte mult simţită. În ultimul rând, pentru populaţia feminină este că brigadierul e simpatic, ca să nu zic bărbat frumos. Multe <c. 332, p. 310>

din aceste muieri, cari n-au ce face, au găsit interesant să se agite febril în această activitate atât de nouă lor. Din punctul de vedere al realităţii unui program de guvern, sunt convins că cele mai multe nu-l cunosc. Singura persoană de la care am putut afla ceva serios, tot Cavalcanti este. Noaptea a fost foarte caldă.

Joi, 29 noiembrie

Dimineaţa a fost cald de tot, spre seară, temperatura s-a mai umanizat. Cu toată dorinţa mea, n-am putut lucra decât foarte puţin, astăzi. După-amiază, am fost în oraş, având cumpărături de făcut.

Duduia, prin mijlocirea Suediei, vrea să intre în legătură cu Costică; a scris scrisorile pe care vrea să le înmâneze, mâne, lui Kumlin.

Scriindu-le şi-a răscolit sufletul, de unde o stare de opresiune nervoasă teribilă. A urmat o noapte îngrozitoare, n-a închis un ochi din cauza durerilor. Mi-e atâta milă de ea, mai ales că n-o pot ajuta întru nimica. Şi pentru ducerea ei în Franţa nu prea sunt <c. 332, p.

311> perspective şi nici nu prea este momentul, iarna aceasta.

Vineri, 30 noiembrie

De dimineaţă, o ştire gravă: în urma alegerilor din Iugoslavia, la care opoziţia n-a luat parte, noua Adunare, sub impulsul lui Tito, s-a grăbit să proclame Republica. Să vedem atitudinea anglo-saxonilor, vor fi ei logici?

În Franţa, s-a depus legea pentru naţionalizarea marilor bănci.

Consider că este o greşeală economică, vom vedea ce rezultate va da. Democraţia a sărit peste gard, a devenit un socialism etatist extremist.

La prânz, suntem poftiţi de Kumlin pe bordul vasului „Argentina” al liniei Johnsohn. Admirabil dejun, mâncare cum n-am mai gustat de [de] mult, începând cu hors d’oeuvres* nesfârşite, vinuri de prima calitate etc. Între comeseni, Leão Veloso, cu nevasta, cuplul Faria, un domn Pinteado, membru al Academiei, <c. 333, p.

312> şi Laura. La masă, tema principală a conversaţiei a fost brigadierul; cu cât se apropie alegerile, cu atât acest coconet cari face politică, în speţă D-na Faria, sunt mai nebune. Atitudine<a> caracteristică a evenimentelor zilei este ace<e>a a D-nei Veloso, care, după ce a fost sclava lui Vargas, astăzi îl laudă pe Gomes, pregătin**du-**şi terenul pentru viitor. Am vorbit cu Kumlin, care a văzut un raport din România, zicând că situaţia e foarte grea, dar că Mihăiţă e admirabil şi plin de energie, hotărât şi cu idei sănătoase. Am mai vorbit cu Pinteado asupra lucrurilor de aci, făceam reflexia că cele trei lucruri care mi se pare că lipsesc mai mult sunt comunicaţi<i>le, învăţământul şi serviciul sanitar. Mi-a dat absolută dreptate, lăudâ**ndu-**mă în gura mare. Pentru Duduia această masă a fost o binefacere, în sfârşit a putut mânca. **S-**a înţeles cu Kumlin pentru trimiterea scrisorii ei, pe care, foarte abil, a adresat-o lui Guşti, Preşedintele Academiei. Şi eu am vorbit cu el pentru cea către Mihăiţă, a primit **s-**o facă, spunând însă că nu poate lua nicio garanţie asupra timpului când va sosi, căci chiar şi pentru ei legăturile sunt <c. 333, p. 313> extrem de grele.

Vaporul este delicios, un cargo rapid, care are loc pentru 24 de pasageri în nişte cabine foarte drăguţe, destul de spaţioase şi fiecare având baie. Decorat cu mult gust în lemn, mai mult mesteacăn suedez, e de o curăţenie exemplară.

Căpitanul e tânăr, cu un nume adevărat nordic, Gunwas Jemstrom, face primul lui voiaj ca comandant de navă, din tot sufletul îi urez cât mai mult noroc.

Am fost cu toţi mulţumiţi de ziua noastră. Noaptea a ploeuşat din nou, ceea ce ajută la menţinerea unei temperaturi posibile.

Apetitive.

404

Carol al II-lea

Sâmbătă, 1 decembrie

E ajunul zilei pe care mulţi brazilieni o aşteaptă cu nespusă nerăbdare, toată lumea e agitată, mai ales cucoanele ce fac propagande pentru Gomes. Am putut constata aceasta la bridge-ul D-nei Veloso. Cu

el, Veloso, am putut vorbi niţel în legătură cu aceste evenimente interne. Faptul <c. 334, p. 314> că preşedintele Curţii Supreme a preluat puterea, deşi constituţional, este un fapt unic în istoria acestei ţări. El consideră că este suprema g<a>ranţie de imparţialitate şi că pentru prima dată vor avea loc alegeri cari să reprezinte, într-adevăr, opinia poporului. Anii de guvernământ dictatorial al lui Vargas a<u> distrus viaţa politică normală a ţării, puţinele partide politice organizate **s-**au dezagregat. Până acum, cele mai mari sorţi le are Gomes. Ceea ce impresionează pe toţi, chiar sperie pe unii, este cinstea lui.

A sosit, azi, un domn, Lucian Fauru, care a părăsit ţara acuma un an. A fost dintre colaboratorii lui Malaxa, a adus scrisori de la

Ribeiro şi, bineînţeles, ştiri din România. Lucrurile ce le povesteşte sunt destul de triste, viaţa de o scumpete enormă, adică leul a căzut la nimica. Sovieticii fac banditisme nemaipomenite, fură totul. Tătărescu are o situaţie nu prea bună, n-are nimica în spate, dar consideră că pentru Ţară a făcut bine că a intrat în Guvern. Opinia publică îl urmează tot pe Maniu, care reprezintă rezistenţa împotriva slugărniciei lui Groza faţă de Soviete. Malaxa **s-**a învârtit, ca oc.

334, p. 315> totdeauna, a reintrat în posesia fabricilor sale, dar cu o situaţie financiară foarte zdruncinată. După ştirile lui Ribeiro, situaţia lui Mihăiţă este foarte grea.

Seara, a<u> venit să ne facă vizită noie în căsătoriţi, Sanguszko şi ex-contesa.

Duminică, 2 decembrie

Azi e ziua pe care toţi brazilienii co> aşteaptă. Alegerile se petrec în absolută linişte. Atât la prânz, cât şi seara **s-**a pus acut pentru Duduia chestiunea mâncării, tot ce **s-**a adus a fost un dezastru.

Şi aşa n-are poftă de mâncare, iar când ce i se prezintă nu este bun, ori neapetisant, nu mănâncă, tocmai ea, care, cu anemia ei, are nevoie de a se hrăni bine. După-amiază, a venit Laura **s-**o vază, deodată este dezumflată şi mai puţin sigură de reuşita brigadierului.

L-am văzut pe D-l Lucian Fauru, care, desigur, este extrem de interesant şi aduce ştiri reale din România. În ceea ce mă priveşte, personal, mi-a povestit multe. Întâiu, despre acea propagandă pe care <c. 335, p. 316> Sovietele au făc**ut-**o pentru mine, ori, mai bine zis, ancheta asupra sentimentelor populaţiei faţă de mine. Aruncau pe masă o monedă cu efigia mea şi puneau întrebarea: „Ce ziceţi de

regele vostru?” Acest lucru îl făceau ţăranilor şi altora, m-a lăsat să înţeleg că răspunsurile erau mai mult favorabile.

Pe urmă, în decursul conversaţiei, a spus două lucruri foarte caracteristice: „Ca bun român, trebuie să zic că regele Mihai este prea tânăr şi fără experienţă pentru a putea face faţă situaţiei dificile actuale a Ţării”. Mai pe urmă, vorbind despre Europa, a zis: „Vă sfătuiesc să mai rămâneţi aci până în ziua când va *trebui* să plecaţi”.

A mai povestit că popularitatea mea n-a scăzut, că pot conta pe generalii buni, între care a citat <pe> Mihail, Paul Theodorescu, Iacobici şi Păiş. Zice că atitudinea lor a fost admirabilă. Mai vorbeşte de Mociulski, care a fost decorat, pentru purtarea lui exemplară, atât de nemţi cât şi de Soviete.

Despre Mihăiţă, că a fost admirabil şi de un curaj nemaipomenit. Citează două cazuri tipice. Puţin înainte de 23 august, când Antonescu voia să plece să se întâlnească cu Hitler, la 5 dimineaţa, <c.

335, p. 317> şi-a luat automobilul şi a plecat, singur, să-l vază pe

Conducător la Snagov, unde se refugiase de teama bombardamentelor. I-a spus răspicat să nu meargă la proiectata întrevedere, dacă însă persistă, îl previne să nu iee niciun angajament, căci nu vor fi respectate. Mai pe urmă, cu ocazia bombardamentului Palatului, de către nemţi, a dat o mână de ajutor, cărând răniţii. E în general trist, l-a văzut numai o singură dată surâzând.

Despre Antonescu zice că a fost urât de către toţi, că este un profesional al trădării. Fără nicio concepţie, personal, coleric şi bolnav. Ca un exemplu al mijlocului lipsit de raţiune cu care lucra, este următorul caz. Iepuri veniţi din pădure mâncaseră varza lui

Pamfil Şeicaru, care a reclamat, rugând să se iee măsuri, întâiu, prin

Presă, pe urmă, printr-o petiţie către Antonescu; acesta şi-a luat tocul şi a pus următoarea rezoluţie: „Se vor împuşca toţi iepurii din

România”. Brutalitatea acestui mizerabil s-a văzut cu prilejul atacului Odessei. Trupele erau în faţa oraşului, îngropate până în gât în mlaştini, nu puteau înainta decât cu foarte <c. 336, p. 318> mari pierderi, neîncetat dădea ordin lui Iacobici, care comanda acolo, să cucerească oraşul fără a lua în consideraţie pierderile. Iacobici refuză, dacă nu este susţinut de aviaţia şi artileria germană, persistă până ce obţine câştig de cauză şi rezultatul a fost că i s-a luat comanda.

Antonescu nu trăia decât cu frica în sân, avea divizie de gardă a lui personală, care-l păzea. La Predeal, nu trăia decât înconjurat de sârmă ghimpată şi cu posturi de mitraliere. În ziua loviturii lui Mihăiţă, primii cari l-au părăsit au fost chiar garda lui.

Bombardamentele americane au fost foarte serioase, mai ales între Gara de Nord şi Chitila, totul a fost ras, dar cele mai infame au fost ale germanilor, comandate de Gerstenberg, care nu **s**-a ţinut de angajamentul luat către Mihăiţă, să se retragă în linişte; ele n-au

406 Carol al II-lea încetat până n-au intervenit americanii. Pare-se că după plecarea mea au fost foarte multe demisii ostentative din Armată. Generalii scoşi de Antonescu au fost reintegraţi cu toate drepturile. L-am întrebat despre <dominaţia, sovieticilor, zice că e cu mult mai puţin rea decât ar fi putut să fie. Violuri au fost, ceea ce **s**-a luat <c.

336, p. 319> fără milă au fost însă automobilele, şi nebunia după ceasuri continuă ca în primele zile când au intrat în Basarabia. Ne-a povestit o anecdotă foarte nostimă în această privinţă**. Într-**un tramvai din Bucureşti, un soldat sovietic era aşezat în faţa unei bătrâne doamne şi se uita la ceasul lui brăţară, deodată se scoală şi o întinde bătrânei, care, la rândul ei, îi dă <pe> ace<e>a pe care o purta. Soldatul o pune la ureche să-i asculte mişcările. Cucoana constată că ace<e>a ce i se trecuse nu merge, ea o întoarce, aceasta pentru muscal era o revelaţie care l-a încântat, îşi reia ceasul, opreşte tramvaiul, se dă jos, de bucurie începe să sară şi trage o salvă din puşca lui mitralieră, se urcă, pe urmă, liniştit la loc şi face semn vatmanului că poate porni. Până atuncea nu-şi dăduse seama <că.

odată oprit, se poate pune din nou înmişcare. Femeile soldaţi au fost încântate de a vedea rochie în de seară şi, mai ales, combinezoane şi cămăşi de noapte. Le-au cumpărat în masă şi, îmbrăcâ**ndu-**le peste uniforme împodobite de decoraţi<i>le lor, se plimbau astfel împopoţonate pe stradă.

Fabrici nu prea au luat, tot ce **s**-a zis în această <c. 337, p. 320>

direcţie a fost mult exagerat, **s**-a luat cea de tuburi a lui Malaxa şi ceva de la sondajele anglo-americane. În schimb, sting în ceea ce priveşte hrana milionului de soldaţi cari trăiesc pe spinarea Ţării, pe care o seacă. Situaţia cea mai grea este cea monetară, inflaţia a luat proporţii catastrofale, atingând sute de bilioane de lei şi n-are aerul de a înceta, cu toată încercarea ce **s**-a făcut punând pe piaţă monedă de

aur.

Situaţia politică este confuză, e dominată de Ana Pauker, care, în spatele scenei, conduce tot. Groza şi miniştrii comunişti sunt nulităţi, singurul element de valoare este Tătărescu. După părerea interlocutorului nostru, a făcut bine că a intrat în guvern, este un element ponderator.

Sentimentul Ţării este anticomunist şi aceasta aduce apa la moară lui Maniu, care, deşi bătrân, reprezintă, în ochii poporului, rezistenţa împotriva cercurilor extremiste. Ştirbey trage sforile în mod negativ. Este haos şi dezordine, totuşi de punctul de vedere al refacerii Capitalei, se lucrează din răsputeri. Dombrowski, ca primar, face foarte bine, se va menţine.

<c. 337, p. 321> Din punct de vedere economic, este o completă dominaţiune sovietică, care, în dorinţa de a-şi crea o mare zonă de interes, împiedică orice relaţii comerciale cu ţările cari nu sunt

În zona lor de influenţă; la acest joc se pretează, fără scrupule.

Groza. Noua exprop<r>iere n-a dat rezultate *şi* nu inspiră încredere ţăranilor, ca fiind făcută în mod părtinitor, pământ **s**-a dat numai la partizani. Un tablou negru, dar ceva mai puţin trist decât credeam.

După plecarea lui Fauru, Duduia şi-a pus întrebarea ce o fi făcând el aci? Ea are impresia, hotărâtă, că este trimis, fie de Maniu, fie de altcineva. Cu o viitoare ocazie va încerca să afle. De aceea, trebuie să fim extrem de băgători de seamă la ceea ce se spune. Propaganda împotriva mea nu încetează, la Lisabona i **s**-a spus lui

Fauru că nu mai vorbesc româneşte, ce infamie!

Luni, 3 decembrie

N-am putut să lucrez, azi, la carte, căci am pus la <c. 338, p.

322> punct scrisoarea către Mihăiţă, care am şi început **s**-o scriu la maşină. Aceasta mi-a luat toată ziua. Seara, cu Duduia, la un bridge la D-na Faria. Atmosferă politică, gazda continuând a lucra cu febrilitate pentru Gomes. Am cunoscut acolo pe D-l Bittencourt, proprietarul ziarului „Coriero da Manha”, care mi-a făcut o foarte bună impresie. Pentru moment, veştile electorale sunt mai mult în favoarea lui Dutra 197, se cunosc însă prea puţin rezultatele, spre a se putea judeca. Pare-se că singurii într-adevăr organizaţi sunt comuniştii.

Marţi, 4 decembrie

Căldură adevărat mare, care a început noaptea trecută şi a ţinut şi toată noaptea de azi. Se întâmplă ca un fenomen explicabil, nu este cantitatea de grade care este insuportabilă, ci calitatea umedă până peste saturaţie a căldurii. Azi n-a<u> fost decât 28 de grade, făceau impresia de a fi 38. Problema mâncării pe această temperatură devine şi mai acută, e un <c. 338, p. 323> adevărat chin.

Spre seară, au venit să ne vază noul ataşat special de pe lângă

Ambasada Franţei, Fabre, şi cu nevastă-sa. Până acuma trei luni, au fost în România, aşa încât am putut avea ştiri mai proaspete. Concordă mult cu cele spuse de Fauru, dar în ce priveşte pe sovietici este cu mult mai negru, ei povestesc că fură pe capete prin case.

Dacă e o casă care le place, pur şi simplu o ocupă, cum au fost, de pildă, block-housurile”. Jaful cel mare este la automobile, pe care le iau pe unde şi când pot. Impresia care se repetă este că sunt complet inculţi, sunt **într-**o stare de primitivitate extremă. Fapt interesant este că ura lor cea mai mare este împotriva Angliei, spun în gura mare că au tăiat capul lui Hitler şi că acuma vine rândul en

— Blocurile.

408

Carol al II-lea glezilor. Pe francezi îi respectă, fiindcă la ei este mormântul lui

Napoleon, şi pe ameriecani>, fiindcă sunt o mare naţiune, ca a lor.

Mihăiţă e bine, fusese un proiect de căsătorie cu Mary-Rose, a

Angliei, dar a căzut baltă. Decretul exproprierii nu l-a iscălit şi astfel pare-se că toată această chestiune este lipsită de seriozitate şi <ei

un haos complet.

<c. 339, p. 324> Azi atacă şi pădurile, singureei viile sunt respectate. Groza e ţinut la putere de Soviete, el, personal, ar fi gata să se retragă. Maniu este culat, fiind acuzat de fascism şi reacţionarism

(sic). Dinu Brătianu este întrebuinţat ca un drapel, dar e neexistent.

Maria Antonescu a fugit în Elveţia şi a fost condamnată la moarte prin contumacie. Antonescu e la Bucureşti 198, a avut mai multe atacuri de apoplexie; Mihail Antonescu, undeva în URSS; se aşteaptă sfârşitul procesului din Nürnberg, ca să înceapă al lor.

Bătrânul

Stârcea a murit acuma doi ani. Iată esenţa celor spuse de ei. D-na

Fabre e gata să transmită scrisori în Ţară, ceea ce a bucurat mult pe

Duduia. Agentul de legătură la Paris este Ioana Pop, fata Lenuţei

Leonte. <în fiecare zi se mai află ceva.

Miercuri, 5 decembrie

Noaptea grea, n-am putut dormi decât spre dimineaţă, e un zăduf teribil. Acelaşi lucru şi dimineaţa, abia după prânz a început niţel aer, iar seara a <c. 339, p. 325> plouat. Am terminat scrisoarea către Mihăiţă.

Ca ştiri, nimica senzaţional, dar unele destul de semnificative.

Discursuri cari cer o strângere a rândurilor mai efectivă între Anglia şi USA, discuţii asupra refuzului Franţei de a admite o administraţie centralizată a Germaniei, au din nou dreptate. Chestiunea

Ruhrului şi a Renaniee în se amână, pare-se, până la pace, adică la

Paştele cailor. Altfel, în afară de înţelegerea financiară între Anglia şi USA, după câte pricep, un împrumut de 4 miliarde de dolari.

Multă nelinişte în lume.

Îmi revine în minte încă ceva de povestit de Fabre, ieri. Englezii au trimis un personal foarte mare la Bucureşti, oameni cari cunosc bine pe sovietici. Americanii, dimpotrivă, sunt foarte prost reprezentaţi şi de o pasivitate extremă.

Ca politică internă locală, pare-se că Dutra câştigă întrecerea electorală. Mulţi sunt nemulţumiţi. Efectiv nu se va putea şti decât când s-a terminat numărătoarea. Vom vedea, din nou, multe schimbări la faţă. Interesele personale sunt mai tari decât principi<i>le.

<c. 340, p. 326> Joi, 6 decembrie

E Sf. Nicolae: la noi, iarnă, mă doare să mă gândesc, totul aci este aşa de insipid. O noapte grea, din nou nu prea am putut dormi.

răcoreala de afară nu pătrunde în odaie. Plouă conţinu<u>, e mai puţin cald, din fericire. Duduia are un cafard, deci am stat cu ea, dupa-masă. Plouă, plouă fără încetare. Am stat mult de vorbă despre trecut şi viitor, am făcut proiecte de cum vom putea reface lucrurile la

Cocsme, ce mai trebuie cumpărat pentru pus în a<mbe>le odăi la punct. Pe urmă, Duduia a vorbit despre amintirile din trecutul război, de toată campania în Ungaria, care a făc**ut**-o cu Divizionul de Munte. Crede că puţine femei au avut întâmplări de războiu' cum le-a avut ea, nimeni nu le cunoaşte, decât acei cari erau acolo – nicio recunoştinţă oficială n-a primit pentru serviciu<i>le ce le-a adus. Ar fi interesant, dacă **s**-ar hotărî să le scrie.

Seara, la cină, D-l şi D-na Fauru. O priveam pe ea şi făceam constatarea că aci sunt femei mai frumoase, dar romånca noastră are ceva <c. 340, p. 327> pe care nicio alta n-are. Tot vorbind, **s**-a făcut vreo 2, am mai putut culege unele informaţii. Pe terenul politic, m-am interesat de Titel Petrescu şi socialiştii lui. Mai auzisem că era unul care ar putea juca un rol în viitor, după câte spune Fauru este un om foarte bine, tipicul socialist de dreapta anticomunist. Deşi are un reprezentant în Guvernul Groza, se ţine la o parte, e în foarte bune relaţii cu Maniu-Brătianu, probabil şi cu Tătărescu. Am vorbit şi despre Armată, aci lucrurile sunt mai triste, ministrul de

Război, Vasiliu-Răşcanu*, o secătură fără prestigiu, introduce politica face à la Soviete. **S**-a mai vorbit de Ilasievici, care a îmbătrânit mult şi care joacă, acuma, bridge. Celelalte ştiri sunt mai mult completări ade> celor cunoscute.

Vineri, 7 decembrie

Şi azi zi cu ploaie care menţine temperatura plăcută. Iată o noapte în care **s**-a putut dormi din nou. Am fost, după-masă, în oraş, prăvăliile <c. 341, p. 328> încep a se împodobi de Crăciun.

Seara, la cină, Tilde Czartoryska.

Sâmbătă, 8 decembrie

Tucanii sunt un amuzament pentru Duduia, sunt nişte caraghioşi, cari mănâncă mult, le plac [el, mai ales, cartofii fierţi, fac o gălăgie şi o murdărie nemaipomenite. Cânii, mai ales Bambi, sunt foarte interesaţi.

Sâmbătă dimineaţă, o scrisoare de la Paul Boncour, zicând că se va sili a ne veni într-ajutor. După bridge, la Germaine Sanguszko, foarte multă lume; n-am avut carte deloc.

Sánchez da Gama a primit o scrisoare de la Pa is de Sousa, care-i spune că nu sunt obiecţiuni pentru venirea noastră în Portugalia.

* în text este: *Vasilescu-Răţcanu*.

Carol al II-lea totuşi este ceva neclar în legătură cu Navycertul englez. Dacă corespunde în totul adevărului, este o ştire foarte bună. Ne trebuie multă reflexie spre a nu face un pas greşit. Seara, o scrisoare de la

Ribeiro, care dă ştiri din Ţară. Se vorbeşte de alegeri, în care ar vota şi Armata, de altă parte se face o vastă <c. 341, p. 329> propagandă comunistă printre tineret. Toate, ştiri pe care le găsesc foarte îngrijorătoare. Ar fi timpul să înceteze. Să vedem ce o să dee alegerile, comunismul la noi e artificial, nu este în sentimentul poporului, dar istoria ne învaţă că, adesea, o minoritate energică şi stăpână poate face ce vrea.

Duminică, 9 decembrie

Săptămâna viitoare se întrunesc la Moscova miniştrii Afacerilor

Străine a<în celor 3 Mari, tema ar fi bomba atomică 199. În schimbul clarificării atitudinii sovietice, li s-ar da secretul bombei, utopie propusă de Atllee. Franţa e, din nou, supărată că nu e convocată;

declară că, dacă se iau hotărâri cari s-o intereseze, fără a fi consultată, nu le va recunoaşte. Ceva destul de caracteristic s-a întâmplat, zilele trecute, în Camera Comunelor: un membru al opoziţiei a interpelat Guvernul asupra situaţiei în Polonia, unul dintre subsecretari i-a răspuns că acel zid chinezesc de care se vorbeşte şi nici cenzură sovietică nu există. Răspunsul este <c. 342, p. 330> scandalos, dar totuşi adesea normal în politica de struţ a Angliei. Ea mă face să cred că se pregăteşte o elegantă (sic) retragere în faţa URSS, cum altă dată s-a făcut în faţa nazismului, şi acesta este faptul îngrijorător. Se aud totuşi glasuri cari zic că la primăvară va fi războiu' între anglo-saxoni şi URSS, personal n-am această credinţă. Duduia o are.

După-masă, bridge la noi, cu Sánchez da Gama şi Reininghaus-ii. Am avut cărţi detestabile. Sánchez da Gama ne-a vorbit, mie şi Duduii, despre du<e>era noastră în Portugalia. După informaţiunile ce le are de la Paâs de Sousa, Salazar nu face nicio obiecţiune, că lucrurile ar fi complet aranjate. Vorbeşte cu atâta convingere, încât parcă dă speranţe. Şi el, la începutul anului ce vine, pleacă acasă şi face planuri să călătorim împreună. Mai zice că, de patru luni încoace, lucrurile s-au schimbat mult şi nu crede că englezii mai pot avea obiecţii. Să ne ajute Dumnezeu să aibă el dreptate, ar fi o mare fericire, mai ales pentru

Duduia. Ne pune casa din Lisabona la dispoziţie, aceasta înseamnă mult pentru noi.

<c. 342, p. 331> Luni, 10 decembrie

A ploeuşat toată ziua. Ernest a fost, cu Sánchez da Gama, la

Ambasada Portugaliei, în chestiunea vizelor. A fost primit amabil de însărcinatul de afaceri, care a promis că telegrafiază imediat, ca *însemnări zilnice – 1945* 411

să se puie în activitate acelea ce le avem. Altfel, ziua a fost ocupată cu o nouă scrisoare pe care Duduia a scris-o lui Paul Boncour.

Ca ştiri din lume, mai mult neliniştitoare. În Italia **s**-a putut, în sfârşit, reface guvernul „plus ca change, plus c'est la meme chose".

În Iran, ace<e>aşi situaţie apăsătoare din cauza Sovietelor. Se fac ipoteze asupra Conferinţei de la Moscova, eu cred că este o cedare în faţa URSS. Azi, mai puţin ca oricând se poate conta pe cuvântul lor.

Marţi, 11 decembrie într-adevăr, clima aceasta este toridă şi teribilă, te oboseşte şi te deprimă cumplit. Am încercat să lucrez, dar mi-a fost imposibil, nu puteam să-mi <c. 343, p. 332> concentrez gândul. A fost, astăzi, o umezeală extremă, hârtia pe care scriam devenise un fel de cârpă.

N-a fost aşa de cald, chiar pe la prânz a ploeuşat bine, dar, din cauza umezelii, atmosfera era înăbuşitoare.

În sfârşit, am terminat scrisoarea către Mihăiţă, am mai scris şi una lui Sitta, le-am pus în plic şi, mâne, vor fi duse lui Kumlin, care **s**-a însărcinat să le expedieze.

Atât Duduia, cât şi eu avem un sentiment de nelinişte, la mine este şi o nerăbdare. Acuz clima de aci, dar mai este şi această situaţie de nehotărâre în care trăim. De cinci ani nu fac decât să aştept şi nimic nu se întâmplă, este un lucru care iroseşte nervii. E teribil să n-ai nicio ocupaţie. Viaţa aceasta de hotel este şi ea apăsătoare, fără spaţiu, cu majoritatea lucrurilor noastre în cufere şi culmea la toate este mâncarea, care rămâne o chestiune acută.

Ştiri din lume vagi, mai mult neliniştitoare. Bineînţeles, chestiunea „bombei atomice este un paravan pentru chestiunile politice ce se vor discuta la Moscova. Franţa rămâne, cu drept cuvânt, supărată… ** Văd destul de <c. 343, p. 333> negru viitorul Naţiunilor

Unite, prevăd o lungă luptă pentru independenţă şi libertate, această dominaţiune a unora asupra comunităţii popoarelor nu va putea dăinui, este împotriva spiritului timpurilor.

Miercuri, 12 decembrie

Se apropie Crăciunul, am făcut, astăzi, primele cumpărături, cari constau în cărţi de Crăciun, cu toate că ploeuşa. Seara, am şi expediat o parte din ele.

La cină, Faurii şi Laura. Am mai putut vorbi cu el, mai ales

<despre> ofiţerii de la Vânătorii de Munte. Cei mai mulţi s-au pur

— Cu cât (aparent) se schimbă mai mult, cu atât (în realitate) este acelaşi lucru.

— Trei cuvinte sunt foarte tăiate cu cerneală.

412 Carol al II-lea

tat bine, ceea ce mă bucură. Duduieei> i-a spus că câştigă din ce în ce mai multă simpatie în Ţară, alt lucru bun; pe urmă, a afirmat că, mie în mie, este convins de întoarcerea mea. Cu Laura, ca şi cu

D-na Fauni, s-a vorbit politică internă, dezamăgirea cu alegerile.

După cină, la Golden Room, un show nou, mai ales un extraordinar prestidigitator a [l] cărui <c. 344, p. 334> specialitate este de a lua lucruri fără ca să simţi, îţi scoate ceasul de la mână şi brăţările.

Fost pick-pock-et*, azi este întrebuinţat de poliţia din Londra ca instructor.

Ca ştiri mai importante, e că România ar dori să ree legăturile comerciale cu Argentina şi Brazilia. O fi un semn că corsetul economic al Sovietelor s-ar mai slăbi?

Joi, 13 decembrie

Sculat târziu, căci ne-am culcat târziu. În ziare văd ştiri interesante. Prima este în legătură cu Argentina. Zilele trecute, Uruguayul a propus Uniunii Panamericane să se stabilească principiul intervenţiunii, când regimul unui stat este antidemocratic, USA s-a raliat. México însă a făcut o notă foarte bine redactată, în care se opune din răsputeri, şi el are absolută dreptate. Alta este că USA, devenind din nou mioapă, este partizanul unităţii Germaniei, sub cuvânt că altfel s-ar pierde un bun client…

<c. 344, p. 337> Sâmbătă, 15 decembrie

Azi-seară, Ernest a cinat cu Fauru; ceea ce avea de spus este părerea lui, care zice că este şi a marii majorităţi, că eu trebuie să mă întorc în Ţară. Cu Mihăiţă nu poate să meargă, crede că criza se grăbeşte cu paşi repezi. N-are pe nimeni împrejurul lui, e prea tânăr şi nepriceput. Vede nevoia de a lua legături cu URSS. Zice că Pangal a

vorbit prea mult şi că aceasta a făcut mult rău.

Am o surpriză dezagreabilă, Ambasada Portugaliei n-a trimis încă telegramele pentru vizele noastre. Ce o fi la mijloc, neglijenţă ori o informare a englezilor? Sánchez da Gama, care, cu mult suflet, se ocupă de aceasta, se va informa.

Duduia, din nou, nu e bine, n-a putut ieşi, deci a trebuit să mă duc singur la bridg<e>-ul lui Bebe da Cunha. A fost o lume nebună, iar baba a fost foarte mulţumită că am venit. Înainte de plecare, am terminat scrisoarea pentru Paul Boncour.

Seara, vremea **s**-a mai încălzit.

— Hoţ de buzunare.

** Fila conţinând paginile 335 – 336 este ruptă din caiet.

Însemnări zilnice – 1945

413

<c. 345, p. 338> Duminică, 16 decembrie

S-a întâmplat lucrul cel mai neaşteptat, astăzi: Duduia a primit o telegramă de la Paul Louis Weiller din Londra, în care zice că crede că ar putea aranja venirea noastră, a amând-o<r>ura, în Anglia, de unde se pot pune la punct multe. După cum este redactată, se vede că este făcută împreună cu Bloomfield. Surpriza a fost mare, căci propunerea a fost cu totul neaşteptată. Ce o fi însemnând una ca asta? Toate conjuncturile sunt permise. Urdăreanu are o singură teamă, să nu strice lucrurile cu Sovietele. Pe de altă parte, mersul meu în Anglia mi-ar schimba complet situaţia în lume, ridicarea acestui tabu, încetarea acestei nedrepte persecuţii mi-ar face mult bine. Oare englezii îşi dau seama că situaţia lui Mihăiţă e şubredă, că URSS ar fi privind spre mine şi deci nu vor să piarză un atu?

Sunt destul de intrigat. Prefer să lucrez cu englezie în decât cu sovieticii. Şi pentru Portugalia lucrurile par a se lumina, după spusele lui Sánchez da Gama, care a primit o telegramă spunând să cerem prin Amebasadă>…”

<c. 345, p. 341> Miercuri, 19 decembrie

Dimineaţa, o scrisoare de la părintele Moraru, care spune că

Mrs. Günther vrea să se mărite cu Città Davilla şi vrea ca această canalie să fie numit reprezentant al României în USA. în acest scop, ar fi plecat spre România pentru a interveni. Mi se pare ştirea cam stranie, căci ştiam că era amorezată de Savel Rădulescu. În tot cazul, pentru orice eventualitate, am scris lui Messersmith, rugând ca, dacă e

adevărat, să nu i se dee agrementul. Tot prin fuste lucrează acest individ, ar fi bine ca, odată, să se înăbuşe în ele.

Temperatura e agreabilă, am fost, din nou, cu credinciosul Popovici după cumpărături de Crăciun; deşi am rămas târziu, tot nu le-am putut sfârşi.

Pentru Duduia am putut să-i dau o mare plăcere, am găsit cireşi, dar ca la noi nu sunt.

Întors acasă, a venit Sánchez da Gama să vorbească cu Duduia şi cu mine. A fost la Ambasada Portugheză, unde a aflat că telegrama a fost trimisă. Prin prietenii lui din Portugalia, a aflat că atât depeşa cât şi actele ce s-au trimis <c. 346, p. 342> asupra sănătăţii

Duduii sunt în posesia lui Salazar, care, foarte impresionat a luat lucrurile în mână. Dezbate chestiunea cu ambasadorul Angliei;

Sánchez da Gama zice că are mari speranţe. Ne-a mărturisit că face parte din l<ntelligence> Seervice> şi că are trecere la englezi. Dacă lucrurile vor merge greu, a promis că se va duce personal în Anglia spre a ataca chestiunea la izvor, dar atât de convins este el de reuşi

— Fila conţinând paginile 339 – 340 este ruptă din caiet.

414

Carol al II-leată, încât ne-a sfătuit să ne facem bagajele şi sub numele lui a şi reţinut cabinele de pe vapor.

Seara, la cină, Carolina, Laura şi Reininghausii, pe urmă s-a jucat bridge. Ernest cu baronul au făcut obişnuitul lor pichet. Duduia are o teribilă durere de cap.

Joi, 20 decembrie

Temperatura, agreabilă. Ce nu ne-a fost surpriza, găsind, azi de dimineaţă, pe Ernest şi Reininghaus încă la joc. Nesătuli, fără a se opri măcar spre a mânca, au jucat până seara, 20 de ore consecutive, este, într-adevăr, un record. După-masă, am citit niţel, <c. 346, p.

343> dar nu atât cât voiam, salonul fiind ocupat de cei doi jucători.

Seara, la cină, Faurii. Din nou am putut sta de vorbă eu şi câte ceva am mai putut culege. Îl acuză pe Ştirbey de a fi marele intrigant, care, prin ajutorul lui Buzeşti, prin tânărul Stârcea şi, poate.

Negel, îl influenţează pe Mihăiţă. Din nou a revenit asupra chestiunii că situaţia Băiatului e imposibilă, că s-a pus într-un impas, din care greu va putea ieşi. De Maniu a zis că este un mare opoziţionist şi că are merite în această direcţie, dar că e încăpăţânat. Că acei cari au

fost cu mine s-au purtat bine. L-a lăudat, de astă dată, pe Tătărescu şi tot considera pe Titel Petrescu ca punctul central al politicii

României; dacă într-o nouă formaţie guvernamentală, mai diluată, ar intra el, ar însemna sfârşitul lui Maniu – Brătianu & Co.

El e aci cu ştirea lui Malaxa. Cu Duduia, serios, ne-am pus din nou întrebarea: ce rost o fi al lui? Avem, ferm, impresia că are o misiune, dar din partea cui, nu putem desluşi. Ne-a povestit că a fost în Elveţia şi a adus de acolo în ţară un <c. 347, p. 344> agent englez, care a jucat un rol important în evenimentele de la 23 august. Este extraordinară purtarea unor persoane, de pildă a lui Alex. Creţeanu. El a rămas, sub Antonescu, Secretar general la Externe. Se aranjează, din timpul meu, ca un agent englez să rămâie tot timpul în

Ţară, spre a se putea menaja o eventuală legătură; după plecarea mea, Creţeanu nu numai că l-a izgonit, dar s-a şi fălit de acest act nechibzuit. Acuma, în urmă, a dorit, cu ajutorul englezilor, să formeze un guvern desident la Ankara; bineînţeles, cunoscându-i atitudinea din trecut, a fost refuzat. Despre Gafencu, c-a încercat să se apropie de Soviete, a fost chiar la Paris pentru aceasta, dar pare-se că n-a fost primit.

Vineri, 21 decembrie

Timpul rămâne răcoros, cu ploi intermitente. Am fost în oraş după daruri, lista lor se lungeşte. Am umblat mult zilele acestea pe

jos şi mi-a făcut mult bine. Din ce în ce sunt mai îngrijorat de starea

Ducduiei>…”

<c. 347, p. 347> Toată după-masa am scris la maşină scrisori pentru Duduia. Ea a primit una de la părintele Moraru, care dă veşti triste din Ţară, dar, lucru bun, poporul este antisovietic şi că sentimentul monarhic se întăreşte. Cele ce ni s-au scris privitor la sovietici, că fură, violează şi chiar ucid, chiar astăzi le-a confirmat Fauru, care a avut o ieşire, prima, împotriva lor. I-am avut, pe el şi nevastă-sa, la cină; ca de obicei, s-a vorbit până după miezul nopţii. De astă dată, a fost mai precis asupra credinţei şi nevoie în ea eu să m-întorc în Ţară, repetând de mai multe ori: când Meajestatea.

Veoastră> se va întoarce, trebuie făcut cutare sau cutare lucru. Pe urmă, mi-a povestit o prezicere ce i s-a făcut, că va merge într-o

ţară depărtată, cu mulţi munţi, că Maniu şi Brătianu vor dispărea şi că abia atunci mă voi întoarce în Ţară. O fi asta adevărat, ori e din capul lui, în chip de sondaj? Misterul rostului aci rămâne tot nedesluşit.

Luni, 24 decembrie

Ajunul! La noi, probabil, se umblă cu colindele; <c. 348, p.

348> sunt dispus a crede că, mai mult ca oricând, fiind un mijloc pentru cei ce n-au să strângă câţiva gologani.

Din nou, am trebuit să mă duc în oraş după cumpărături, sunt, poate, ultimele. Flori şi câteva mici daruri vin tot timpul, flori chiar pentru mine. După prânz, prima distribuţie de daruri celor din casă. Duduia pare mulţumită de darul meu; eu primesc de la ea o frumoasă tabacheră de aur, care m-a bucurat foarte mult. Pe urmă, pregătirile pentru tradiţionala cină. Pomul l-am împodobit alaltăieri, deşi cam sărăcăcios, e mai bine decât anul trecut, azi iluminaţia electrică străluceşte destul de frumos. Sosesc de la credinciosul Popovici mâncările obişnuite la noi, de Crăciun: sarmale, purcelul, curcanul, astfel anul acesta vom sărbători după datină.

Vin Sanchezii da Gama şi Faurii, cărora le dăm micile daruri, pe urmă, la masă, la care mai toţi mănâncă cu poftă. Sindrofia continuă cu un poker, care a ţinut până ce s-a luminat de zi.

<c. 348, p. 349> Crăciun, 1945

Zi relativ liniştită, au reînceput căldurile. Ca ştiri, un important dar de Crăciun: s-a hotărât, în Conferinţa din Moscova, ca, până-n mai, să se încheie pacea cu sateliţii Axei; este o ştire îmbucurătoare, care va aduce starea de normalizare legală şi, poate, posibilitatea de a lucra la refacere cu o linişte oareşicare. Va însemna, în special.

„Fila conţinând paginile 345 – 346 este ruptă din caiet.

416 Carol al II-lea sper, încetarea ocupaţiunilor sovietice, cari sunt ruinătoare pentru ţările ce le suferă.

Spre seară, au venit Reininghausii şi Laura, pentru o vizită de felicitare. Primii au rămas la cină. În mod copios s-a criticat hotelul.

Lucru care mi-a făcut plăcere, Duduia a arătat cadoul ce i l-am făcut. O găsesc ceva mai liniştită, măcar în aparenţă. Totuşi, amândoi avem nervi, din cauza nesiguranţei în care trăim asupra plecării, cu tot optimismul lui Sánchez da Gama.

Au mai venit şi astăzi flori foarte frumoase. Seara, la ora obişnuâtă, un zăduf umed, care apasă teribil, iar noaptea se lasă o ceaţă deasă.

<c. 349, p. 350> Miercuri, 26 decembrie

Ca temperatură şi atmosferă, una din zilele cele mai insuportabile ce le-am avut până acum. Un zăduf apăsător. Am stat acasă şi am făcut, cu Duduia, corespondenţa, am expediat telegramele oficiale.

Duduia l-a văzut pe Sánchez da Gama, care i-a povestit că, din iulie, aflase de la Lenteligence> Seervice> că nu vom putea pleca în

Europa, deoarece sunt un duşman al englezilor. Faptul că azi este atât de optimist este un semn că lucrurile **s**-au schimbat întrucâtva.

Dar tot nu vine răspunsul din Portugalia, şi timpul trece. De la

Conferinţa din Moscova, după câte se declară, ştirile ar fi optimiste;

am impresia că Sovietele au avut, în mare parte, câştig de cauză.

Este vorba de o recunoaştere a guvernelor din Bulgaria şi România, la ce epocă n-am prea priceput, dar e ceva în legătură cu tratatele de pace. Trist este că dictatura celor Mari continuă a se întări, celelalte ţări ale Naţiunilor Unite sunt simple sateliţi; se aud glasuri, mai ales ale Noie în Zeelande, cari protestează.

Un nou focar de nelinişte **s**-a ivit: URSS vorbeşte de o reconstituire a Armeniei, dar pentru aceasta <c. 349, p. 351> doreşte teritorii ale Turciei; acestea>, se înţelege, protestează şi declarăcă va face războiu' pentru apărarea teritoriului său. Noua Armenie va trebui să fie, negreşit, o republică sovietică, aci este marele defect al proiectului. Miroase, din nou, a pulbere; unii cred **într**-un nou război, susţinut tacit de Anglia, care ar fi să izbucnească; acei cari se tem de comunism par a se bucura de această perspectivă.

Joi, 27 decembrie

Uf! Astăzi căldura a fost înăbuşitoare şi combinată cu atmosfera umedă, un adevărat chin. Abia suflă o adiere, şi aia caldă. De lucrat e imposibil, am citit mult.

Însemnări zilnice – 1945 417

Din informaţi<i>le ce le-am primit, văd că comuniştii şi anumiţi membrii din Guvern atacă violent pe Maniu pentru atitudinea lui faţă de minoritatea ungară, îl acuză de a frământa ura.

Reininghaus a venit, după-masă, şi a dorit să joace cu Ernest, rezultatul a fost dezastruos pentru <c. 350, p. 352> el, încât ne-a fost milă de bietul om.

Cină la Faurii, masă bună; se vede că nu sunt de pe acest continent. **S-**au instalat foarte decent. Nu prea **s-**a vorbit, abia câteva detalii fără prea multă importanţă.

Vineri, 28 decembrie

Ziarele aduc comunicatul Conferinţei din Moscova, e destul de cuminte, însă anumite chestiuni arzătoare au fost lăsate la o parte.

Ceea ce mă interesează mai mult este partea privitoare la România şi la recunoaşterea Guvernului. Se cere să fie introdus în el un reprezentant al Naţional-Ţărăniştilor şi unul al Liberalilor şi pe urmă alegeri libere. Nu par exagerate. Pentru punerea în aplicare a acestei hotărâri se va duce la Bucureşti o comisiune compusă din Vîşinski şi reprezentanţi ai Angliei, ai SUA, care să discute cu Mihăiţă şi cu Groza200. Să vedem ce va da.

Din nou o zi îngrozitor de caldă, fără nicio adiere. Am stat mult cu Duduia pe terasă. Deodată, lucru <c. 350, p. 353> care m-a bucurat foarte mult, a început să vorbească de viitoarele verighete, deci în mintea ei **s-**a produs, din nou, o schimbare foarte fericită. În baia din faţa hotelului au apărut, ieri, o mulţime de delfini, unii zic că e semn bun.

Au sosit şi primele răspunsuri la telegramele către suverani: de la Georgie şi de la Gustav al Suediei. Tot ieri, o scrisoare de la Rosina, spunând că purtarea lui Robert a fost splendidă în tot timpul războiului şi că numai <datorită> lui a putut scăpa Cocsme de ruină, dar, din cauza umidităţii, va fi nevoie de unele reparaţii.

Sâmbătă, 29 decembrie în decursul nopţii, a început o ploaie care a ţinut toată ziua, temperatura **s-**a răcorit bine de tot, e o adevărată binefacere.

Au sosit scrisori de la Bloomfield, cari întăresc telegrama lui

Weiller; canadianul are aerul de a zice că n-avem decât să cerem vizele pentru Anglia. Pentru a câştiga, de fapt, timp până ce <c. 351, p. 354> va veni un răspuns definitiv din Portugalia, Duduia a scris lui Weiller, cerâ**ndu-**i mai multe detalii. Altfel, nimic demn de însemnat. Am scris şi prefaţa la cartea mea, astfel e completă201.

418 Carol al II-lea

Duminică, 30 decembrie

A ploeuşat toată ziua şi temperatura **s-**a ţinut decentă. Am lucrat la corespondenţa Duduieei>. Telegrame şi flori continuă să vie, mai ales de la elemente româneşti, necunoscute, din Brazilia.

Am impresia că Fauru a lucrat în această direcţie; Duduia a primit o scrisoare de la Manh a Garreau Dombosle, care ne-a făcut mare plăcere. Ziua, între timp, am citit. Ernest şi-a făcut o nouă porcărie la obraz şi trebuie să se supuie la o a doua serie de injecţii cu penicilină.

La cină, Sánchez da Gama, cu nevasta şi fata, căci pleacă, miercuri, cu avionul, la Lisabona. Am vorbit de proiecte, când vom sosi acolo, vânătoare etc. După-masă, au venit Reininghausii şi **s**-a jucat bridge.

<c. 351, p. 355> Luni, 31 decembrie

Prost **s**-a terminat anul, cum prost a fost şi cursul lui. Sánchez da Gama a primit ştiri că englezii continuă, cu stupidele, nedreptele şi înhumanele lor obiecţiuni. Nu vom putea deci pleca în primele zile ale lui ianuarie, cum se nădăjduia. Salazar promite că va continua să lucreze pentru noi, ar fi trimis un curier la Londra. Decepţia nu e mare, căci, în fundul sufletului, nici Duduia, nici eu nu prea aveam încredere în reuşită. Porţile însă nu sunt închise, mai există o slabă licărire de speranţă. Singur Dumnezeu este stăpân pe destinele noastre. O altă supărare am av**ut**-o că n-am putut merge în oraş să cumpăr ceva de Anul Nou pentru Duduia. Ernest uitase să-l avizeze pe Popovici. Ocupaţia zilei a fost, din nou, corespondenţa Duduieei>. Au mai venit două răspunsuri de la reginele Wilhelmina şi

Mary. Celelalte mai întârzie. A ploeuşat şi, din fericire, e răcoare.

Pentru Revelion suntem la Reininghaus. Bietul om a făcut lucrurile cât se poate de bine, dar, fiind în combinaţie cu Germaine

Sanguszko, a fost prea <c. 352, p. 356> multă lume şi lume nedorită, între cei plăcuţi, erau Olgierd şi Tilde Czartoryski, Ouro Prieto şi nevasta, Laura, Faurii şi Nobrii de Mello. Olgierd Czartoryski a văzut persoane venite din Franţa, cari povestesc lucruri triste. Pare-se că starea morală e foarte joasă; după efortul luptelor de eliberare a urmat o apatie generală, o demoralizare îngrijorătoare, o lipsă de reacţiune, numai chestiunile materiale interesează lumea. Din această cauză, refacerea se face foarte greu, cu toate eforturile eroice ale lui de Gaulle. Fauru este foarte excitat de sosirea, în curând, a [l]

ambasadorului URSS, Suritz; consideră că trebuie, de îndată, luată legătura cu el. Nobre de Mello, foarte bine dispus, odihnit de când nu mai e ambasador, începe din ce în ce să revie intelectualul ce a fost.

La ora schimbării anului, luminile se sting, după datină, şi se serveşte şampanie. Duduia, foarte tandră, cu o atitudine promiţătoare pentru viitor, care mi-a făcut nespusă bucurie. Ne-am îmbrăţişat cu mult drag. De câteva zile pare a fi revenit…

…<căsătoria>*

Anul acesta va trebui să se săvârşească acest <c. 352, p. 357> act, este una din dorinţele mele cele mai aprige.

La mulţi ani!**

— Aproape un rând este şters.

** În continuare, până la sfârşitul caietului, la pag. 391, sunt însemnări din anul 1946.

Note

1 La 20 ianuarie, diviziile germane au părăsit Tripoli şi s-au retras până la Gabes, iar pe 23 ianuarie, britanicii au pătruns în oraş.

2 Conferinţa de la Casablanca (14 – 24 ianuarie 1943) a avut ca obiectiv

— Între altele – şi reconcilierea generalilor de Gaulle şi Giraud. Aici s-a adoptat principiul capitulării necondiţionate a trupelor Axei, ca unică formulă – după expresia preşedintelui Roosevelt – „pentru eliminarea totală a puterii de război germane şi japoneze”. S-a aprobat şi planul operativ

„Husky”, vizând debarcarea în Sicilia. (Leonida Loghin, *Mari conferinţe internaţionale*, p. 280 – 297).

3 Feldmareşalul Friedrich Paulus a cerut lui Hitler, încă de la 24 ianuarie, aprobarea pentru a capitula, Führerul răspunzând că „armata trebuie să reziste până la ultimul cartuş”. Paulus, împreună cugeneralul Schmidt, s-a predat pe 31 ianuarie, fiind duşi la Comandamentul Armatei 64 Sovietice.

4 Paulus, Friedrich (1890 – 1957), feldmareşal german, comandantul

Armatei a Vi-a Germane, a capitulat la Stalingrad (31 ian.), fiind luat prizonier; după captivitatea din U.R.S.S., a revenit în Germania. În 1961 i-a fost dedicat un volum autobiografic: Marechal Paulus, *Stalingrad. Vie du*

Feldmarechal-General Friedrich Paulus. Lettres et documents ine dits rassembles par Walter Gorlitz, Artheme Fayard, Paris, 1961

5 Este vorba de Conferinţa de la Adana, în Egipt, din 30 ianuarie-l februarie 1943, la care Churchill a fost însoţit de Alexander

Cadogan, generalii

Alan Brooke, H. Alexander şi H.M. Wilson. Din delegaţia turcă făcea parte şi mareşalul Gakmak. Churchill a propus întărirea militară a Turciei

— În cazul unui atac german –, precum şi încheierea unei alianţe turco-sovietice (L. Loghin, *Mari conferinţe*, p. 296 – 298).

6 Rahmaninov, Serghei (1 apr. 1873 – 28 mart. 1943), compozitor şi pianist rus; a scris 3 simfonii, 4 concerte şi o rapsodie pe o temă de Paganini, piese corale, opere (*Aleko*), muzică de cameră (*Trio elegiac*, în memoria lui Ceaikovski).

7 Harkovul – apărat de Gruparea general Rausch – a fost cucerit de sovietici pe 16 febr., generalul Hausser ordonând retragerea Corpului de tancuri.

8 Pe 16 febr., în Tunisia, armatele germano-italiene au continuat ofensiva spre Feriana şi Sbeitla, ajungând până la aerodromul Thelepte; Aliaţii **s**-au retras spre Tebessa.

9 Szering, Henryk (22 sept. 1918 – 1988), violonist mexican de origine poloneză; a cântat cu mari dirijori (Bruno Walter, Erich Kleiber); a concertat şi în România, în 1961 şi 1964.

10 Franck, Cesar (10 dec. 1822 – 8 nov. 1890), compozitor şi organist francez de origine belgiană; profesor la Conservatorul din Paris; a compus muzică simfonică, instrumentală, de cameră, opere vocal-simfonice.

11 Pe 23 februarie, în urma neînţelegerilor dintre generalii Rommel şi von Armin, ofensiva trupelor Axei a fost oprită pe aliniamentul Feriana-Kasserine-Sbeitla. Pe 26 februarie, Armata 5 tancuri germană a reluat ofensiva în patru direcţii, dar a fost oprită de britanici.

12 Este vorba de bătălia pentru insula Bismark din arhipelagul Noua

Guinee, apărat de general McArthur. Flota amiralului japonez Masatomi

Kimura a fost distrusă de americani, între 3 – 5 martie, fiind ucişi 3500 militari japonezi, din booo, şi scufundate aproape toate navele.

13 Se referă la Rafael Angel Calderón Guardia, preşedinte al

Costa

Ricăi între 8 mai 1940 – 8 mai 1944.

14 Wallace, Henry (1888 – 1965), agricultor, scriitor şi om politic american; secretar de Stat la Agricultură (1933 – 1940); vicepreşedinte al SUA

(1941-1945); secretar al Comerţului (1945 – 1946).

15 Troţki, Lev Davidovici (1879 – 20 aug. 1940), om politic sovietic;

participant la revoluţia bolşevică, a fost comisar al poporului pentru Război

(1918 – 1925), în care calitate a creat Armata Roşie; expulzat din U.R.S.S.

(1929), a fost asasinat în Mexic.

16 Anthony Eden a fost la Washington între 12 – 30 martie şi a avut întrevederi cu Rooscvelt, Cordell Hull, Harry Hopkins, ambasadorul chinez, Soong, şi cu cel sovietic, Maksim Litvinov. S-a căzut de acord asupra judecării criminalilor de război, s-a convenit să se respingă ideea unui armistiţiu negociat şi să se aplice capitularea necondiţionată (L. Loghin.

Mari conferinţe, p. 298 – 299).

17 Pe 13 martie, OKW-ul a declanşat operaţiunea „Citadela” – bătălia din zona Kursk-Ord, în cadrul căreia a fost recucerit de către germani

Harkovul, pe 14 martie 1943.

18 Patton, George Smith (11 nov. 1885 – 21 dec. 1945), general american; comandant al trupelor de uscat ale Corpului Expediţionar American

(1942 – 1943), cu care a ocupat Casablanca (11 nov. 1942); a debarcat în Italia şi apoi a luptat în Germania.

19 Pe 22 martie, Corpul 2 american a atacat spre Makuassy şi Gabes, dar a întâmpinat rezistenţa diviziei blindate „Centauro”.

20 Focillon, Henri (1881 – 1943), istoric de artă francez, membru de onoare al Academiei Române (1926).

21 Linia Mareth a fost străpunsă pe 25 martie de Divizia 4 indiană; pe

28 martie, Armata 1 italiană s-a repliat la Nord-Vest de Gabes, pe linia Sfax, iar a doua zi neozeelandezii au intrat în Gabes, în timp ce trupele germano-italiene au evacuat localitatea El-Hamma, generalul

italian Pizzolato căzând în lupte.

22 Oraşul Sfax a fost cucerit pe 9 aprilie, de către Divizia 51 blindată.

Mahares, din cadrul Corpului 30 al Armatei a 8-a britanice.

Note

423

23 Crosby, Bing (1904 – 1977), cântăreţ şi actor de cinema american, vedetă a music-hall-ului şi a comediei muzicale hallywood-iene în anii

'30—40.

24 Oraşul Sousse a fost evacuat de Corpul 21 Italian al generalului Berardi, pe 11 apr. 1943.

25 Fonda, Henry (1905 – 1982), actor american, a jucat în numeroase filme, dintre care amintim: *Dreptul de a trăi*; *Fructele mâniei* (1940); *Ziua cea mai lungă*; Premiul Oscar în 1982.

26 Hayworth, Rita (17 oct. 1918 – 14 mai 1987), pe numele adevărat

Mărgărita Carmen Cansino, actriţă americană de film, celebră cu filmul

Gilda.

27 Chautemps, Camille (1 febr. 1885 – 1 iul. 1963), om politic francez, prim-ministru (febr. 1930; 26 nov. 1933 – 27 ian. 1934; 22 iun. 1937 – 10

mart. 1938), deputat radical socialist.

28 La 7 mai, forţele Aliate au dezlănţuit ultima ofensivă în Tunisia.

Divizia a 7-a blindată engleză a pătruns în oraşul-port Tunis, Divizia a 9-a americană, în Bizerta, iar Corpul 19 francez, în **Pont-du-**Fahs şi pe ţărmul mediteranean de la Est de Tunis.

29 Locatelli, Pietro (3 sept. 1695 – 30 mart. 1764), violonist şi compozitor italian; a compus sonate, concerte, muzică pentru flaut, capricii pentru vioară.

30 Anderson, Marian (17 febr. 1902?), cântăreaţă americană de culoare, a concertat, din 1933, obţinând o mare faimă internaţională interpretând muzică preclasică, clasică şi romantică.

31 Delegaţia britanică – formată din W. Churchill, generalii Alan Brooke.

Charles Portal, Hastings Ismay şi amiralul Dudley Pound – a

sosit la

Washington pe 11 mai. A doua zi au început discuţiile, care au durat până pe 26 mai, conferinţa fiind cunoscută sub numele de „Trident” (vezi hotărârile ei, la L. Loghin, *Mari conferinţe*, p. 299 – 307).

32 Generalul Jürgen von Armin s-a predat pe 13 mai 1943. Au fost luaţi

248.000 de prizonieri, din care peste 100.000 de germani. Pierderile

Aliaţilor s-au ridicat la 70.341 de oameni (morţi, răniţi sau dispăruţi), iar cele ale italienilor şi germanilor la 950.000 (morţi şi prizonieri în întreaga campanie).

33 La 16 mai, o escadrilă „Lancaster-17”, aparţinând R.A.F., a bombardat (cu bombe grele, de 4, 5 tone) barajele de la Mohne, Eder şi Sorpe din Ruhr, care alimentau cu apă 4 milioane de locuitori şi 75% din industria electrică a bazinului.

34 La 15 mai, Prezidiul Comitetului Executiv al Internaţionalei Comuniste a adoptat hotărârea autodizolvării Cominternului, ţinând seama de anacronismul şi incompatibilitatea conducerii mişcării comuniste internaţionale dintr-un centru unic. Chiar Aliaţii au cerut dizolvarea lui. La 8

Iunie 1943, a avut loc ultima şedinţă a Cominternului, cu participarea reprezentanţilor tuturor partidelor membre (M. C. Stănescu, *Moscova*.

Cominternul, filiera comunistă balcanică şi România. (*1929 – 1943*), Bucureşti, Ed. Silex, 1994, p. 55 – 56; Jacques de Launay. *Mari decizii ale celui de al doilea război mondial*, II, p. 49 – 62).

35 Pefiaranda del Castillo, Enrique, general, preşedinte al Bolivici (15

apr. 1940 – 30 apr. 1943; 5 iul. – 20 dec. 1943).

424 Carol al II-lea

36 MacDowell, Edward (18 dec. 1861 – 23 ian. 1908), compozitor şi pianist american de origine scoţiană; a condus Secţia de muzică a Univ.

Columbia din New York; a scris muzică simfonică cu caracter programatic, a publicat o culegere de eseuri muzicale.

37 Castillo, Ramón S., dr., preşedinte provizoriu al Argentinei (3 iul.

1940 – 5 iun. 1943), înlocuit cu general Arturo Rawso (6 – 8 iun.

1943) şi apoi cu general Pedro Pablo Ramirez (8 iun. 1943 – 24 febr. 1944).

38 Bombardarea insulei Pantcileria de către aviaţia şi navele anglo-americane a început pe 8 iunie şi a durat 5 zile, fiind aruncate asupra insulei peste 5.000 tone de bombe.

39 Monnet, Jean (1888 – 1979), om politic şi economist francez; iniţiator şi preşedinte al C.E. C.A., principal artizan al Comunităţii Europene.

40 La 11 iunie, un detaşament de recunoaştere, aparţinând Diviziei 1

britanice, a debarcat, în cursul dimineţii, pe insula Pantcileria, apărată de amiralul Gino Pavesi, cu 11.000 italieni şi 87 germani; la orele 12, 45, garnizoana din insulă a depus armele, aproape fără luptă. Este prologul operaţiunii „Husky".

41 Aerodromul de pe insula Lampedusa – predată trupelor engleze pe

12 iunie – va constitui o bună bază pentru bombardarea oraşelor Palermo şi Catania din Sicilia.

42 Prin predarea insulelor Linosa şi Lampione Diviziei 1 britanice, strâmtorile Siciliei au trecut sub controlul britanicilor.

43 Leclerc, Philippe (22 nov. 1902 – 28 nov. 1947), mareşal francez;

Guvernator militar în Camerun (1940) şi Ciad (1942); comandant al Corpului Expediţionar din Indochina (1945 – 1946) şi inspector general al trupelor din Africa de Nord (1946 – 1947).

44 Milstein, Nathan (31 dec. 1904?), violonist american de origine rusă; a studiat la Bruxelles, cu Eugene Ysaye; a alcătuit un trio celebru cu pianistul Vladimir Horovitz şi violoncelistul G. Piatigorski.

45 Corect: Emmanuel, David (1854 – 1941), matematician român, prof.

universitar, membru al Academiei (1936); specialist în analiza matematică.

46 Catastrofa aeriană în care şi-a pierdut viaţa generalul W. Sikorski, şeful

Guvernului polonez în emigraţie, a avut loc pe 4 iulie, lângă Gibraltar.

Funcţia de prim-ministru va fi preluată de Stanisław Mikołajizyk, iar cea de comandant suprem de generalul Kazimierz

Soshkowski.

47 Este vorba de operaţiunea „Husky”. Pe 9/10 iulie, Armata 7 americană (general Patton) şi Armata 8 britanică (mareşal Montgomery), constituite în Grupul 15 Armate (general Alexander), totalizând peste 160.000 de oameni, s-au desprins de ţărmul african, iar dimineaţa au debarcat în Sicilia;

până seara, trupele anglo-americane făcând joncţiunea la Raguza (L. Loghin, *Al doilea război*, p. 278 – 279).

48 Pe 13 iulie au fost cucerite localităţile Augusta, Vizzini şi Catania.

49 Saint Saëns, Camille (9 oct. 1835 – 16 dec. 1921), compozitor, pianist, dirijor şi critic muzical francez; a compus 4 poeme simfonice, muzică simfonică, piese pentru pian şi orgă, 13 opere (între ele, *Samson şi Dalila*).

50 Toscanini, Arturo (25 mart. 1867 – 16 ian. 1957), dirijor italian; director artistic şi dirijor al „Scalei” din Milano; a dirijat festivalurile internaţionale de la Salzburg şi Bayreuth.

51 Luca, Fănică (5 apr. 1894 – 1968), pe numele real Ştefan Iordache, naist român, creator al Şcolii româneşti de n-ai.

52 Umański, Konstantin Alexandrovici (1902 – 1945), diplomat sovietic; ambasador în SUA (1936 – 1938; 1939 – 1941), în Mexic (1943 – 1945) şi în Costa Rica (1944 – 1945); a murit într-un accident aviatic.

53 întâlnirea dintre Hitler şi Mussolini a avut loc pe 19 iulie, la Fettre, în Nordul Italiei, lângă Treviso, şi a durat 6 ore. Ducele a promis că va continua războiul, deşi a ştia că în jurul regelui Victor Emmanuel se grupase o serioasă opoziţie militară, în frunte cu mareşalul Badoglio (J. de Launay.

Mari decizii, II, p. 72 – 74).

54 De fapt, Mussolini a fost demis de regele Victor Emmanuel în cursul audienţei pe care a avut-o la Palatul Quirinale; la ieşire a fost arestat şi dus pe insula Ponza şi apoi pe muntele Gran Sasso, din Apenini. În locul lui a fost numit prim-ministru Badoglio (J. de Launay, *Mari decizii*, II, p.

74 – 85)

55 între 24 iulie – 3 august 1943, britanicii au lansat patru

atacuri asupra Hamburgului, în cadrul operaţiunii „Gomora”. Au participat 791

bombardiere; au fost ucişi 30.842 germani, iar 753.000 de persoane au rămas fără adăpost (J. de Launay, *Mari decizii*, II, p. 160 – 161).

56 Şostakovici, Dimitri (25 sept. 1906 – 1975), compozitor rus; a scris opere, balete, 11 simfonii, muzică vocal simfonică, concerte pentru pian şi vioară, lucrări pentru formaţii de cameră; profesor la conservatoarele din

Moscova şi Leningrad.

57 Furtwângler, Villicim (25 ian. 1886 – 30 nov. 1954), dirijor german, conducătorul artistic al Orchestrei Gewandhaus din Leipzig şi al Filarmonicii din Berlin, bucurându-se de o strălucită reputaţie internaţională.

58 La bombardarea Ploieştiului – numită operaţiunea „Tidal Wave”.

(„Valul Nimicitor”) – au participat 167 bombardiere B-24 Liberator, care au aruncat aproximativ 310 tone de bombe, fiind lovite uzinele „Concordia”, Depoul CFR, Uzina electrică din Câmpina; au murit 120 de oameni.

335 au fost răniţi. Americanii au pierdut 53 avioane şi 446 oameni, morţi sau dispăruţi. (Vezi: Şerban Constantinescu, *Bombardamentele anglo-americane efectuate asupra României în al doilea război mondial*, Bucureşti.

Muzeul Naţional de Istorie, 1995, p. 6 – 10; Ioan Grigorescu, *Operaţiunea*

Tidal Wave. *Ucideţipetrolul*, vol. I, Bucureşti, Ed. Expres, f. a.).

59 Primele contingente aliate desemnate pentru cucerirea aerodromului

Munola din Noua Georgie au debarcat pe plaja de la Zenana (10 km Est de

Munola) pe 3 iulie, ofensiva începând pe 25 iulie. Flota a 5-a aeriană americană s-a instalat pe aerodromul respectiv abia pe 12 octombrie 1943.

60 Pe 5 august, Frontul de Stepă (Armata 69) a eliberat Belgorod, interceptând comunicaţia principală spre Harkov. În aceeaşi zi a fost eliberat

Orei, de către Armatele 6 şi 63.

61 Este vorba de operaţiunea ofensivă „Donbass” – eliberarea bazinului carbonifer Doneţ, executată de Fronturile de Sud-Vest şi de Sud. Harkovul a fost eliberat pe 23 august 1943, de către trupele Frontului de Stepă.

62 De fapt, la 3 septembrie, un detaşament al Armatei a 8-a britanice a executat pe coastele Calabriei, între Reggio di Calabria şi Villa San Giovanni, o acţiune de diversiune şi cercetare, dar s-a retras, fiind întâmpinat cu foc.

63 Armistiţiul dintre Italia şi Naţiunile Unite a fost anunţat la posturile de radio de generalul D. Eisenhower şi mareşalul Badoglio. Familia regală şi

Guvernul Badoglio, împreună cu generali şi funcţionari superiori, au părăsit Roma şi s-au stabilit la Brindisi. (J. de Launay, *Mari decizii*, II, p.

88 – 97).

64 Mahler, Gustav (7 iul. 1860 – 18 mai 1911), compozitor şi dirijor austriac; director artistic al Operei din Viena; dirijor al Orchestrei Simfonice din New York în trei stagiuni; a compus lieduri, 10 simfonii, 2 opere.

65 Este vorba de operaţiunea „Avalanche”. Două divizii din Armata a

8-a britanică, sub protecţia a 4 cuirasate cu peste 400 tunuri, au forţat strâmtoarea Mcssina şi au debarcat la Reggio Calabria şi Taranto. În Sud.

Armata a 5-a americană, a generalului Mark Clark, a debarcat la Salerno, protejată de 7 portavioane. Forţe ale Corpului 10 britanic au debarcat la Neapole, nu americanii. (J. de Launay, *Mari decizii*, II, p. 94 – 95; L. Loghin, *Al doilea război*, p. 298).

66 Este vorba de regimul cunoscut sub numele de Republica de la Salo, instaurat de Mussoiini la 23 septembrie 1943 (J. de Launay, *Ultimele zile ale fascismului în Europa*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

1985, p. 112 – 129).

67 Mussoiini a fost răpit de la hotelul „Campo Imperatorc” de pe muntele Gran Sasso, unde fusese internat. Grupul de paraşutişti germani, comandat de lt. -col. Otto Skorzeny, l-a transportat la baza

germană „Practica di Mare” de lângă Roma şi de aci la Viena. (Pe larg, cu relatarea lui Skorzeny, la J. de Launay, *Ultimele zile ale fascismului*, p. 57 – 66).

68 Briansk a fost eliberat de sovietici pe 17 septembrie.

69 Stettinius, Edward Reiley (1900 – 1949), industriaş şi om politic; secretar de Stat (1944 – 1945).

70 Forţele aliate au pătruns în periferiile oraşului Neapole pe 30 septembrie. Pe 1 octombrie, unitatea „King's Dragoons Guards”, din Corpul

10 american, a intrat în Neapole.

71 Este vorba de prima conferinţă de la Moscova, a miniştrilor de

Externe ai SUA, Marii Britanii şi U.R.S.S. (Cordell Hull, Anthony Eden şi

V. M. Molotov)., care a avut loc între 19 – 30 octombrie 1943. **S-**au adoptat mai multe declaraţii: cu privire la Italia, Austria; la răspundrea germanilor pentru atrocităţile comise; declaraţia celor 4 state (cu China) ce pune bazele

ONU etc. (L. Loghin, *Mari conferinţe*, p. 313 – 341).

72 De fapt este vorba de Choiseul, unde a debarcat, pe 27 octombrie, un batalion desant din Divizia 3 neozeelandeză. La Bougainville, americanii au debarcat pe 31 octombrie, iar pe 5 noiembrie au înaintat până la

Numa Numa (FI. Vasiliu, *De la Pearl Harbor la Hiroshimar*, p. 294 – 298).

73 încă de pe 3 noiembrie, Frontul 1 Ucrainean a declanşat ofensiva pentru eliberarea Kievului, operaţiune încheiată cu succes la 6 noiembrie, cu participarea Brigăzii cehoslovace.

74 între 18 noiembrie 1943 **–** 24 martie 1944, Berlinul a fost bombardat cu 45.000 tone de bombe.

75 Cucerirea arhipelagului Gilbert **–** cunoscută ca operaţiunea „Galvanic” **–** a început pe 19 noiembrie, cu peste 200 de nave aliate, sub comanda amiralilor Turner şi Spruance. Luptele **s-**au încheiat pe 22 noiembrie.

japonezii amiralului Shibaski Keichi retrăgâ**ndu-**se spre Nordul insulei

Tarawa (Fi. Vasiliu, *De la Pearl Harbor*, p. 298 – 313).

76 Este vorba de Conferinţa „Sextant" din 22 – 26 noiembrie 1943, încheiată nedecis, deoarece Churchill continua să susţină ideea celui de al doilea front în Balcani, în detrimentul operaţiunii „Overlord", susţinută de americani. Aici **s**-a pregătit conferinţa de la Teheran (L. Loghin, *Mari conferinţe*, p. 341 – 349).

77 Conferinţa de la Teheran a avut loc între 28 noiembrie – 1 decembrie 1943, cu participarea delegaţilor SUA (Roosevelt, Harry Hopkins).

Marii Britanii (Churchill, Eden) şi U.R.S.S. (Stalin, Molotov), unde **s**-a hotărât deschiderea celui de al doilea front în Europa; **s**-au stabilit graniţele

Poloniei; **s**-a adoptat declaraţia cu privire la Iran etc. (L. Loghin, *Mari conferinţe*, p. 349 – 370).

78 Tito, Iosip Broz (25 mai 1892 – 4 mai 1980), mareşal şi om politic iugoslav; comandant al trupelor de partizani (1941-1943); membru al Partidului Comunist; secretar general şi preşedinte al Uniunii Comuniştilor din Iugoslavia (1940 – 1980); prim-ministru (1943 – 1963) şi preşedinte al

RSF Iugoslavia (1953 – 1980).

79 întrevederea lui Roosevelt şi Churchill cu Ismet Inönü a avut loc la

Cairo, în cadrul Conferinţei „Sextant II", pe 4 – 6 decembrie. Premierul turc a refuzat propunerea Aliaţilor de a intra în război, adoptând neutralitatea (L. Loghin, *Mari conferinţe*, p. 371-372).

80 Manstein, Erich von (24 nov. 1887 – 10 iun. 1973), feldmareşal german; şef al Operaţiilor în Marele Stat Major (1935 – 1938); comandant al

Armatei 11 (1941) şi al grupurilor de Armate „Don" şi „Sud".

(1942 – 1944); a cucerit Sevastopolul (1942), dar a pierdut bătălia de la

Kursk-Orel (1943).

81 Ofensiva aliată spre Monte Cassino a început la 15 ianuarie şi **s**-a desfăşurat cu mare greutate.

82 Este vorba de operaţiunea „Autonomus". Echipajul – format din h.

— Col. A.G.G. de Chastelain, mr. Ivor Porter şi cpt. Silviu Meţianu – a fost lansat în noaptea de 21/22 decembrie, în satul Plosca, din jud.

Teleorman.

Au fost capturaţi şi duşi la Bucureşti, unde au rămas până la 23 august 1944, în sediul Jandarmeriei, bucurându-se de un tratament special. (Pe larg, la

Ivor Porter, *Operaţiunea „Autonomus". În România pe vreme de război*.

Bucureşti, Editura Humanitas, 1991).

83 Portes Gil, Emilio, preşedinte provizoriu al Mexicului (1 dec. 1928

— 5 febr. 1930), desemnat ca urmare a asasinării lui Álvaro Obregon, la 17

Iulie 1928.

84 Claudel, Paul (186S-1955), poet, dramaturg şi eseist francez; ca piese de teatru: *Ostatecul*; *îngerul a vestit pe Maria* etc, eseuri: *Arta poetică* etc.

85 Giraudoux, Jean (1882 – 1944), scriitor şi eseist francez; romane:

Simon pateticul; piese de teatru: *Nebuna din Chaillot*; *Ondine; Război cu*

Troia nu se face.

86 Krivoi Rog a fost eliberat de frontul 3 Ucrainean, pe 22 februarie.

87 Pentru tratativele în vederea încheierii armistiţiului au fost trimişi, la

Ankara, Alexandru Cretzianu. ca ambasador, iar din 2 şi 3 August, O.C.

Giurescu şi col. Traian Teodorescu, iar la Cairo, prinţul Barbu Ştirbev şi C.

Vişoianu, ce tratau în numele opoziţiei. (Vezi, în detaliu, desfăşurarea tratativelor, la: Alexandru Cretzianu, *Ocazia pierdută*, Iaşi, Institutul

European, 1995, p. 125 – 193 (pentru Ankara) şi p. 241 – 263 (pentru Cairo);

Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de al doilea război mondial*.

Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988, p. 245 – 279).

88 De Valera, Eamon (14 oct. 1882 – 29 aug. 1975), om politic

irlandez, lider al mişcării naţionaliste Sinn Fein; şef al Guvernului revoluţionar irlandez (1918); preşedinte al Consiliului Executiv al Statului (1932

1937); ministru de Externe (1932 – 1948; 1951-1954; 1957); preşedinte al

Republicii Irlanda (1959 – 1973).

89 Se referă la scrisoarea pe care cei doi lideri i-au trimis-o lui Ion

Antonescu, pe 21 martie 1944, în care îi sugerau că „trebuie ca tot dvs. să arătaţi germanilor că trebuie să retrageţi restul trupelor noastre care mai operează în Rusia” (Mareşal Ion Antonescu, *Epistolarul infernului*, ediţie de Mihai Pelin, Editura Viitorul Românesc, <1993>, p. 416 – 417).

90 Bucureştiul a fost bombardat, pe 4 aprilie 1944, de către 170 bombardiere şi au fost afectate: Gara de Nord, Triajul Chitila, Calea Griviţei.

Calea Giuleşti, cartierul Crângaşi. Ploieştiul a fost bombardat pe 5 aprilie, fiind afectate: gara, triajul, rafinăriile „Columbia”, „Astra”, „Orion” şi

„Standard”. (Ş. Constantinescu, *Bombardamentele anglo-americane*, p.

18 – 20).

91 Pe 15 aprilie, 160 de bombardiere au atacat Bucureştii şi Ploieştiul, iar în noaptea de 15/16 aprilie, aviaţia engleză a bombardat Turnul Severin, provocând incendii devastatoare. Chiar în ziua de Paşti (16 aprilie), 100 de avioane americane au bombardat Braşovul (Ş. Constantinescu, *Bombardamentele anglo-americane*, p. 20 – 21).

92 Odessa a fost eliberată de sovietici pe 10 aprilie 1944; pe 17 aprilie a început asediul Sevastopolului, unde se retrăseseră trupele germano-române.

93 Chirculescu, Nicolae D. (20 febr. 1874 – 9 ian. 1944), avocat şi om politic liberal; deputat, senator; ministru al Muncii, Cooperaţiei şi Asigurărilor Sociale (3 nov. 1923 – 27 mart. 1926), în Guvernul Ionel Brătianu.

94 Mociulschi, Leonard (25 mart. 1889 – 15 apr. 1979), general, comandant al Grupului 4 de Vânători de Munte (1937 – 1940), al Brigăzii 1

Mixte Munte (1940 – 1944) şi al Diviziei 3 Munte (1944 –

1945); a scris lucrarea *Asaltul Vânătorilor de Munte*, 1967.

95 Vasiliu-Răşcanu, Constantin (5 sept. 1887 – 19 mart. 1980), general; ministru de Război în Guvernul Petru Groza (6 mart. 1945 – 29 nov.

1946).

96 Heifetz, Iascha (2 febr. 1901-1987), violonist american de origine lituaniană.

97 Cifra este exagerată, în realitate, pierderile provocate de atacurile anglo-americane din zilele de 4, 15, 21 şi 24 aprilie 1944 asupra Bucureştilor au fost următoarele: 2375 de morţi, 2979 de răniţi, 1892 casc distruse, 1489

grav avariate. Au fost avariate Universitatea, biserici, clădiri publice, cimitire (Ş. Constantinescu, *Bombardamentele anglo-americane*, p. 22 – 23).

98 Pe 16 şi 17 mai, Monte Cassino a fost încercuit de trupele aliate

(francezi, englezi, americani, polonezi).

99 Ploieştiul a fost bombardat pe 5, 18 şi 31 mai 1944.

100 Pe 3 iunie, trupele germane ale mareşalului Kesselring au părăsit

Roma şi a doua zi detaşamentele Armatei 5 americane au pătruns în oraş, iar pe 5 iunie, trupele americane au intrat triumfal în capitală. În aceeaşi zi, regele Victor Emmanuel III a renunţat la Tron, în favoarea fiului său, Uraberto.

101 Leahy, William Daniel (1875 – 1959), amiral şi diplomat american.

102 Mountbatten, Lord Louis de Burma (25 ian. 1900 – 27 aug. 1979), amiral britanic; Comandant Suprem al Forţelor Aliate din Asia de Sud-Est

(1943 – 1945); vicerege şi guvernator al Indiei (1947 – 1948); comandant al

Forţelor NATO din Mediterana (1952).

103 Cherbourgul a fost izolat de către trupele americane pe 17 iunie, luptele au durat în oraş până pe 26 iunie, acesta fiind complet distrus; au fost luaţi mii de prizonieri.

104 Prin bombardarea Capitalei, la 28 iunie, americanii au

urmărit distrugerea reţelei feroviare şi a triajului Chitila. În noaptea de 28/29 iunie au fost bombardate instalaţiile portuare din Giurgiu, dar şi unele cartiere din apropiere, fiind victime din rândul populaţiei civile (Ş. Constantinescu.

Bombardamentele anglo-americane, p. 30).

105 Ubico Castaneda, Jorge, general, preşedinte al Guatemalei (15 febr.

1931 – 1 iul. 1944); i-a urmat un triumvirat format din generalii Federico

Valdés, Eduardo Ariza şi Buenaventura Pineda (1 – 4 iul. 1944) şi apoi generalul Federico Ponce Valdés (4 iul. – 20 oct. 1944).

106 Arnold, Henry Harley („Hap”) (25 iun. 1886 – 15 ian. 1950), general american; Comandantul Forţelor Aeriene (1942 – 1946); a luptat în

Pacific.

107 King, Ernest Joseph (23 nov. 1878 – 25 iun. 1956), amiral american; Comandantul Flotei din Atlantic (1941), al Forţelor Navale ale SUA

(1942 – 1945) şi Şef al Secţiei Operaţiilor Navale (1942 – 1945).

108 De fapt, pe 10 iulie, mareşalul Montgomery a fixat ca obiectiv al

Armatei a 2-a britanice cucerirea Caenului, dar acesta va cădea abia la 8

August.

109 Prin bombardarea Ploieştiului în zilele de 9 şi 15 iulie s-a urmărit distrugerea rafinăriei” Româno-Americană”.

110 Rubinstein, Arthur (28 ian. 1889 – 1982), pianist polonez stabilit în SUA, remarcabil interpret al repertoriului romantic şi modern (Chopin.

Liszt, Rahmaninov).

111 Localitatea Oradour-sur-Glane a fost arsă, iar populaţia masacrată, pe 10 iunie 1944, de către germani, drept represalii pentru prinderea de către francezi a colonelului SS, Kămphe; au fost ucişi 634 locuitori (din care, 240 femei), scăpând doar 1 femeie, 5 bărbaţi şi 1 copil.

112 Este vorba de atentatul de la 20 iulie 1944 împotriva lui Hitler, de la Cartierul General din Rastenburg, pus în aplicare de col. Klaus Schenk von Stauffenberg; Hitler a scăpat cu răni uşoare (pe larg

la: Maurice Baumont, *Marea conjuraţie împotriva lui Hitler*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977).

113 Beck, Ludwig (26 iun. 1880 – 20 iul. 1940), genera! german; a complotat împotriva lui Hitler, fiind implicat în atentatul din 20 iulie 1944; a fost executat după înăbuşirea complotului.

114 După atentat, generalul Beck a încercat să se sinucidă – fiind amestecat în complot –, dar a fost judecat sumar şi executat în aceeaşi zi. Mareşalul Rundstedt va muri în 1953, nefiind implicat în atentat. Între cei executaţi au fost: mareşalul Witzleben, generalii Fromm şi Ştiilpnagel, mareşalul

Rommel, silit să se sinucidă (14 octombrie 1944).

115 Welles, Orson (1915 – 10 oct. 1985), actor, scenarist, producător şi regizor american de teatru şi film; filme: *Citizen Kane* (1941); *Doamna din Shanghai* (1948) etc.

116 Saint Malo a fost ocupat de Corpul 8 american, pe 14 august;

Nantes, pe 10 august, de Divizia 10 blindată; în Le Mans a acţionat Corpul

15 american.

117 Ştirea este falsă, Guvernul Antonescu a căzut la 23 august.

118 Koenig, Marie Pierre (10 oct. 1898 – 2 sept. 1970), general francez;

guvernator militar al Parisului (1944 – 1945; comandant al trupelor franceze din Germania (1945 – 1949); ministru al Apărării Naţionale (1954).

119 Pe 23 august, în Paris a intrat Divizia 2 blindată, a generalului

Lecicrc, după ce, pe 22 august, avuseseră loc lupte violente în întreg oraşul.

120 La 23 august, în urma audienţei pe care mareşalul Antonescu şi

Mihai Antonescu au avut-o la Palatul Regal, ei au fost demişi şi arestaţi, formându-se un guvern condus de generalul C. Sănătescu. Seara, a fost difuzată la Radio proclamaţia prin care Regele anunţa schimbarea produsă. Armistiţiul cu Naţiunile Unite a fost încheiat la Moscova, la 12 – 13 septembrie 1944. Vezi textul *Proclamaţiei* regale

în: *Documente privind istoria*

României între anii 1918 – 1944, coordonator I. Scurtu, Bucureşti, Editura

Didactică şi Pedagogică, 1995, p. 617 – 618. Despre actul de la 23 august, vezi: *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional. Studii şi documente*, coordonator Gh. Buzatu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

1984; Ion Şuta, *România la cumpăna istoriei, august '44*, Bucureşti, Editura

Ştiinţifică, 1991, p. 152 – 207. Cât despre Guvernul Sănătescu, lista miniştrilor prezentată de Carol arc numeroase greşeli (vezi lista corectă în: *Partidele politice din România (1862 – 1994). Enciclopedie*, de Ion Alexandrescu.

Ion Bulei, Ion Mamina, Ioan Scurtu, Bucureşti, Editura Mediaprint, 1994, p. 278 – 279).

121 Sănătescu, Constantin (14 ian. 1885 – 8 dec. 1947), general; priminmistru (23 aug. – 5 dec. 1944); Scf al Marelui Stat Major (1945); autorul unui *Jurnal politic*, prefaţă de Simona Ghiţescu – Sănătescu, Bucureşti.

Humanitas, 1993.

122 Pătrăşcanu, Lucreţiu (4 nov. 1900 – apr. 1954), avocat şi om politic; membru al PCR din 1921; ministru de Justiţie (23 aug. – 8 sept. 1944;

4 nov. 1944 – 25 febr. 1948) în guvernele Sănătescu, Rădescu şi Groza;

membra al CC al PCR şi al Biroului Politic, deputat în MAN; înlăturat din partid în 1948, a fost asasinat în închisoare.

123 Petrescu, Constantin Titel (5 febr. 1888 – 2 sept. 1956), avocat şi om politic; secretar (1927 – 1938) şi preşedinte (1943 – 1946) al Partidului

Social Democrat; ministru fără portofoliu în primul guvern Sănătescu (23

aug. – 3 nov. 1944).

124 Aldea, Aurel (28 mart. 1887 – 17 oct. 1949), general; ministru de

Interne în primul guvern Sănătescu (23 aug. – 3 nov. 1944); din aug. 1945

Note

a intrat în mişcarea naţională de rezistenţă, pentru care a fost arestat şi închis la Aiud, unde a şi murit.

125 Gheorghiu, Emil, general; subsecretar de Stat la Min. Apărării Naţionale, pentru Aviaţie (23 aug. – 3 nov. 1944).

126 Georgescu, Ion, vice-amiral, subsecretar la Min. Apărării Naţionale, pentru Marină (23 aug. – 3 nov. 1944).

127 Liteanu, Gheorghe, general; subsecretar de Stat la Min. Afacerilor Interne (23 aug. – 3 nov. 1944).

128 Nu este generalul Paul Teodorescu, ci Iosif Teodorescu. Iosif Teodorescu (26 dec. 1885 – 28 mart. 1961), comandant al unor divizii în războiul din Răsărit; şef al Comandamentului Militar al Capitalei, după 23 august 1944.

129 Bucureştiul a fost bombardat de germani începând cu ora 10 a zilei de 24 august, până pe 26 august; la primul bombardament a fost distrusă şi Casa Nouă a Palatului Regal, care se afla pe locul actualei Săli a Palatului.

130 Vasiliu, Constantin Z. (Pichy), general (16 mai 1882 – 1 iun. 1946), subsecretar la Min. de Interne (5 ian 1942 – 23 aug. 1944); a fost judecat în cadrul procesului Mareşalului (mai 946), condamnat la moarte şi executat la 1 iunie 1946.

131 Grâu San Martin, Ramón (1887 – 1969), medic şi om politic; preşedinte al Cubei (10 sept. 1933 – 15 ian. 1934; 10 oct. 1944 – 10 oct. 1948).

132 Aachen (Aix-le-Chapelle) a fost încercuit de trupele americane pe 16 octombrie; Belgradul a fost eliberat pe 20 octombrie; debarcarea în Filipine a început tot pe 20 octombrie, în zonele Dulag, Deban, San José etc.

133 Carol scrie: *Orquizo*. Urquiza, Justo José de general, director provizoriu al Confederaţiei Argentiniene (4 febr. 1852 – 5 mart. 1854).

134 Penescu, Nicolae (28 febr. 1897?), avocat şi om politic; casier central al PNŢ (1938 – 1944), secretar general (dec. 1944 – 14 iul. 1947);

ministru de Interne în al doilea guvern Sănătescu (4 nov. – 6 dec. 1944);

arestat la 14 lui 1947 la Tămădău, a fost judecat şi închis; eliberat în 1956, i s-a fixat domiciliu obligatoriu în comuna Rubla, raionul Călmăţui; în 1959

a fost din nou condamnat la 10 ani muncă silnică, a fost eliberat în 1964.

135 Rădăceanu, Lothar (1899 – 1955), membru al Partidului Social

Democrat, a creat – alături de Ştefan Voitec – o dizidentă procomunistă.

136 Generalul Sănătescu a demisionat pe 2 decembrie 1944. Au avut loc negocieri cu Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, C. Titel Petrescu şi L. Pătrăşcanu.

Scara, generalul Nicolae Rădescu, comandantul Marelui Stat Major, a fost însărcinat cu formarea guvernului (pe larg, la: Dinu C. Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Bucureşti, Editura All, <1996>.

137 Rădescu, N'co ac (30 m» n. 1874 – 16 mai 1953), general; prim-ministru (6 dec. 1944 – 28 febr. 1945).

138 Informaţia este greşită. Manoilescu a fost arestat, pentru prima dată, în 1944, eliberat în 1945, arestat din nou în decembrie 1948, a murit în închisoarea Sighet la 30 decembrie 1950. Ion Gigurtu va fi arestat după

1945 şi va muri în închisoare, în 1959.

139 Zapata, Emiliano (1879 – 1919), revoluţionar mexican, conducătorul răscoalei ţărăneşti din 1910, a vrut să realizeze reforma agrară, dar a fost asasinat.

432

Carol al II-lea

140 Carol scrie: *Grozea*. Groza, Petru (7 dec. 1884 – 7 ian. 1958), ministru al Lucrărilor Publice (30 man. – 14 iul. 1926); ministru de Stat (14

lui. 1926 – 4 iun. 1927); vicepreşedinte (4 nov. 1944 – 28 febr. 1945) şi preşedinte al Consiliului de Miniştri (6 mart. 1945 – 2 iun. 1952); preşedinte al Prezidiului Marii Adunări Naţionale (2 iun. 1952– 7 ian. 1958).

141 Damaskinos, Dimitrios Papandrcu (3 mart. 1891 – 20 mai 1949), prelat şi om politic grec; arhiepiscop de Atena, s-a opus

ocupaţiei germane;

a fost regent între 31 dec. 1944 – 1 sept. 1946.

142 Vargas, Getulio Dornelles (1883 – 24 aug. 1954), om politic brazilian; Şef al Guvernului Provizoriu (3 nov. 1930 – 16 iul. 1934) şi preşedinte al Braziliei (16 iul. 1934 – 29 oct. 1945; 31 ian. 1951 – 24 aug. 1954).

143 Martin du Gard, Roger (1881-1958), scriitor francez; romane:

Jean Barais; *Familia Thibault*; premiul Nobel pentru literatură în 1937.

144 MacArthur a ordonat debarcarea în insula Luzon pe 9 februarie

1945. Insula era apărată de 200.000 de japonezi din Armata 14, comandaţi de generalul Iamashita; luptele au continuat până pe 14 ianuarie 1945.

145 Armata Roşie a ocupat Cracovia pe 15 ianuarie, iar Varşovia a fost eliberată pe 17 ianuarie de către armatele poloneze.

146 Pedro II de Braganţa (1825 – 1891), împărat al Braziliei

(1831-1889), a abolit sclavia.

147 Saint-Exupéry, Antoine de (1900 – 1944), aviator şi scriitor francez;

romane: *Zbor de noapte*; *Pământul oamenilor*; *Pilot de război*.

148 De fapt, conferinţa celor 3 Mari (Rooscvelt, Churchill, Stalin) a avut loc la Ialta, în Crimeea, între 4 – 11 februarie 1945.

149 Atacul împotriva insulei Manila a fost declanşat de trupele lui Mc

Arthur, pe 2 februarie 1945; oraşul a fost ocupat definitiv pe 12 februarie, peste trei zile insula fiind eliberată în cea mai mare parte.

150 Informaţia este inexactă. Mihai Antonescu va fi, într-adevăr, executat, dar la 1 iunie 1946, în timp ce Gheorghe Brătianu va muri în închisoarea Sighet, pe 24 aprilie 1953.

151 Este vorba de marea manifestaţie organizată de PCR, prin intermediul sindicatelor, la 24 februarie 1945, în Bucureşti, pentru a răsturna prin forţă guvernul generalului Rădescu; au rostit cuvântări Gheorghiu-Dej şi

Teohari Georgescu. Trupe de şoc comuniste au tras în manifestanţi, fiind ucise 8 persoane (Dinu C. Giurescu. *Guvernarea Nicolae Rădescu*, p.

225 – 265).

152 Este vorba de Frontul Naţional Democrat, organizaţie creată de

PCR, care a şi elaborat – la 26 septembrie 1944 – Platforma program a noii formaţiuni, la care au aderat o serie de partide sau dizidente ale partidelor istorice (PNŢ-Anton Alexandrescu, Partidul Socialist Ţărănesc al lui Mihail Ralca, PNL-Gh. Tătărescu, PSD-aripa Rădăccanu, Frontul Plugarilor).

FND va reuşi să preia – la 6 martie 1945 – puterea în România, constituind guvernul condus de dr. Petru Groza.

153 Vîşinski, Andrei Ianuarievici (1883 – 1954), jurist şi diplomat sovietic; prim-adjunct al comisarului poporului pentru Afaceri Externe

(1940 – 1946), adjunct al ministrului de Externe (1946 – 1949; 1953 – 1954) şi ministru de Externe (1949 – 1953); reprezentant al U.R.S.S. la ONU

(1953 – 1954). De fapt, Vîşinski a sosit la Bucureşti pe 27 februarie, pe 1

martie având audienţă la Rege. (Pe larg. În: *Misiunile lui A.I. Vîşinski în*

România. Din istoria relaţiilor româno-sovietice (1944 – 1946). Documente secrete, ediţie de R. Ciuceanu, FI. Constantiniu, I. Chiper, V. Văratic.

Bucureşti, INST. 1997).

154 Tokio a fost bombardat în noaptea de 9/10 martie 1945, de 334 de avioane (3 escadre), timp de 5 ore. Au fost distruse 267.711 locuinţe şi au murit 83.793 persoane. Operaţiunea a fost ordonată degeneralul Curtiss Le

May.

155 Koblenzul a fost cucerit de Armata 1 americană, pe 17 martie; de aici americanii au înaintat spre Bonn şi Remagen.

156 Lattre de Tassigny, Jean Marie (2 februarie 1889 – 11 ian. 1952), general francez; comandant al trupelor din Tunisia (1941) şi al Armatei 1

franceze (1944 – 1945); înalt comisar în Indochina (1950 – 1952).

157 Pauker, Ana (Robinsohn Hana; 1/13 dec. 1893 – 3 iun. 1960), militantă comunistă, membră a PCR; ministru de Externe în Guvernul Groza

(6 nov. 1947-l liul. 1952); a fost înlăturată din partid la plenara din mai

1952.

158 Truman, Harry S. (1884 – 1972), om politic american, preşedinte al

SUA (12 apr. 1945 – 20 ian. 1953).

159 Bejan, Petre, despre el vezi vol. III al acestei lucrări, p. 486, nota

197.

160 Bărbuneanu, Petre, viceamiral, comandant al Marinei Militare

Române (1937 – 1940); subsecretar de Stat la Min. de Război, pentru Marină (6 mart. 1945 – 29 nov. 1946).

161 Ionescu, Emanoil (17 mart. 1893 – 14 iun. 1949), general; subsecretar de Stat la Min. de Război, pentru Aviaţie (6 mart. 1945 – 29 nov.

1946).

162 Informaţia este greşită. Göring se va sinucide cu o zi înainte de a fi spânzurat, la Nürnberg, pe 15 octombrie 1946 (J. Heydecker, J. Leeb.

Procesul de la Nürnberg, Bucureşti, Editura Politică, 1983, p, 512 – 515).

163 Bernadotte, Folke, conte (2 ian. 1895 – 17 sept. 1948), om politic suedez, general şi diplomat; şef al Crucii Roşii Suedeze în cel de al doilea război mondial; asasinat de extremişti evrei la Ierusalim…

164 Mussolini a fost executat de partizani (colonelul Valevo), la

Giulino di Mczzegra (Como), împreună cu Clara Petacci, pe 27 aprilie

1945 (Alain Decaux. *Dosarele secrete ale istoriei*. Bucureşti, Editura Politică, 1970, p. 82 – 114; J. de Launay, *Ultimele zile ale fascismului*, p.

189 – 220).

165 Dönitz, Karl (16 sept. 1891 – 24 dec. 1980), amiral german; comandant şef al Submarinelor (1935 – 1943) şi al Marinei de Război

(1943 – 1945); conducător al celui de al III-lea Reich, după

moartea lui
Hitler (mai 1945).
166 Konev, Ivan Stepanovici (28 dec. 1897 – 21 mai 1873), mareşal sovietic; comandant al Frontului de Est şi al Fronturilor 1 şi 2 Ucrainene
(1941-1945); comandant şef al trupelor sovietice din Austria (1945 – 1950)
şi al forţelor Tratatului de la Varşovia (1955 – 1960).
167 Jukov, Gheorghi K. (1 dec. 1896 – ÎS iun. 1974), mareşal sovietic;
comandant al trupelor sovietice şi guvernator militar în Germania
(1945 – 1946); locţiitor al ministrului Apărării (1942 – 1945; 1946;
1953 – 1955); ministru al Apărării (1955 – 1957).
434
Carol al II-lea
168 Braun, Eva (6 febr. 1912 – 30 apr. 1945), amanta şi – în final – soţia lui Adolf Hitler.
169 Calotescu, Corneliu (7 nov. 1889?), general; guvernator al Bucovinei (20 aug. 1941 – 23 aug. 1944).
170 Himmler s-a sinucis la 22 mai 1945, la Cartierul general al mareşalului Montgomery de la Liineburg, după ce a încercat să ia legătura cu acesta.
171 Macici, Nicolae (7 nov. 1886 – 15 iun. 1950), general; comandant al Armatei 1 în cel de al doilea război mondial (1941-1945); închis la Aiud, unde a şi decedat.
172 Turina, Joaquim (9 dec. 1882 – 14 ian. 1949), compozitor şi pianist spaniol; a compus opere, muzică de scenă, lucrări simfonice (*Simfonia sevillana*; *Rapsodia simfonică pentru pian ţi orchestră de coarde*).
173 Este vorba de „Carta Naţiunilor Unite”, care stabileşte, în cele 111
articole, scopurile şi principiile ONU, precum şi organele principale ale organizaţiei (C. Buşe, N. Dascălu, *Diplomaţie în vreme de război*. *De la*
Carta Atlanticului la Carta ONU, Bucureşti, Ed. Universităţii, 1995).

174 Este vorba de Conferinţa de la Potsdam, din 17 iulie – 2 august
1945, desfăşurată în Palatul Cecilienhof. Au participat: I.V. Stalin, Harry
Truman şi W. Churchill (înlocuit la 28 iulie cu Clement Attlee). Conferinţa a dezbătut organizarea postbelică a Europei. Prin „Declaraţia de la
Potsdam”, din 26 iulie, s-a cerut Japoniei să capituleze fără condiţii.
175 Anouilh, Jean (1910 – 1987), dramaturg francez: *Antigona; Ciocârlia*; *Cher Antoine*.
176 Clark, Mark Wayne (1 apr. 1896 – 17 apr. 1984), general american;
s-a remarcat în luptele din Tunisia şi Italia (1943 – 1945), apoi în Coreea
(1952).
177 Bevin, Ernest (7 mart. 1881 – 14 apr. 1951), om politic englez, laburist; ministru al Muncii (1940 – 1945) şi apoi al Afacerilor Externe
(1945 – 1951) în guvernele Churchill şi Attlee.
178 în realitate, dr. Nicolae Lupu nu a preluat şefia PNŢ şi şi-a creat un partid propriu (Partidul Ţărănesc Radical), Maniu rămânând pe mai departe şeful PNŢ.
178 bis Procesul ziariştilor „naţionalişti”, între aceştia fiind şi Stelian
Popescu, a avut loc între 22 mai şi 4 iunie 1945. Carol al II-lea nu ştia că
Stelian Popescu fusese judecat în contumacie, deoarece el părăsise ţara la 4
Iulie 1944. (Ioan Opriş, *Procesul ziariştilor „naţionalişti” (22 mai4 iunie*
1945), Bucureşti, Editura Albatros, 1999, p. 23 – 54).
179 Pe 6 august 1945 a fost bombardată Hiroşima, cu o bombă de 20
kilotone. Oraşul a fost complet distrus, murind, în primele clipe, 92.233
oameni. Pe 9 august, a fost bombardat şi Nagasaki, înregistrându-se 35.000

de morţi.
180 Nimitz, Chester William (24 febr. 1885 – 20 febr. 1966), amiral american; comandant al Flotei SUA din Pacific (1941-1945); a câştigat marea bătălie de la Midwav (4 – 6 iunie 1942) şi a eliberat insulele Solomon
(1943).
181 Este vorba de lucrarea *Ultimele zile ale Europei*. *O călătorie diplomatică întreprinsă în anul 1939*, apărută, în limba franceză, la Fribourg, în

1946; ediţia românească, îngrijită de Cornel Scafeş, a apărut la Editura
Militară, în 1992.
182 Şeicaru, Pamfil (1894 – 1980), ziarist şi avocat, deputat, director al ziarului „Curentul"; cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul"; după 1944 a trăit în Spania şi Germania.
183 Este vorba de „greva regală", începută la 21 august 1945, când
Regele a cerut demisia guvernului Groza. La refuzul acestuia, Regele a hotărât să nu mai semneze decretele sau legile prezentate spre promulgare, întrerupând oficial legăturile cu Guvernul pentru mai bine de 4 luni.
184 Delegaţia română a plecat la Moscova pe 4 septembrie 1945, fiind formată din P. Groza, Gh. Tătărescu, Gh. Gheorghiu-Dej, Ştefan Voitec.
Mihail Ghelmegeanu, Bucur Şchiopu şi Mircea Solacolu.
185 Se referă la prima şedinţă a Consiliului Miniştrilor de Externe, desfăşurată la Londra între 11 septembrie – 2 octombrie 1945. Acest organism fusese creat în baza hotărârilor Conferinţei de la Potsdam. Conferinţa a fost convocată în scopul pregătirii tratatelor de pace cu statele foste satelite ale Axei. Au participat: J. Byrnes, V. Molotov şi E. Bevin.
186 Byrnes, J.F. (2 mai 1879 – 9 apr. 1972), om politic american; secretar de stat al SUA (1945 – 1947).
187 Alemán, Miguel Valdés (29 sept. 1902?), om politic mexican;
preşedinte al Mexicului (1 dec. 1946 – 30 nov. 1952)...

188 Peron, Juan Domingo (1895 – 1 iul. 1974), general şi om politic argentinian; preşedinte al Argentinei (4 iun. 1946 – 19 sept. 1955; 23 sept.
1973-l lui. 1974).
189 Pavel, Pavel, membru al Comitetului Românilor Liberi din
Orientul Apropiat şi apoi al Comitetului Naţional Român de la Londra, prezidat de V.V. Tillea.
190 Fârrell, Juli în general, preşedinte al Argentinei (24 febr. 1944 – 4
Iun; 1946).
191 Roosevelt, Theodore (1858 – 1919), om politic american, preşedinte al SUA (14 sept. 1901 – 3 mart. 1909).
192 Coste, Brutus (1910 – 1984), diplomat; a lucrat la legaţiile României de la Paris, Londra, Washington şi Lisabona (1944 – 1946); după război a rămas în SUA.
193 Linhares, José, om politic brazilian, preşedinte al Tribunalului Suprem Federal; preşedinte al Braziliei (29 oct. 1945 – 31 ian. 1946).
194 De fapt, pe 8 noiembrie a avut loc o manifestaţie în Piaţa Palatului
Regal, cu ocazia zilei onomastice a regelui Mihai. Guvernul a trimis oameni înarmaţi cu ciomege pentru a degaja piaţa. Jandarmii sosiţi la faţa locului au omorât două persoane şi au arestat alte 100. În timpul ciocnirilor, au fost
11 morţi şi 75 răniţi. (*Instaurarea totalitarismului*, p. 100 – 102).
195 între 8 – 13 noiembrie 1945 **s**-au operat 300 de arestări, conducerile
PNŢ şi PNL fiind acuzate de organizarea manifestării.
196 De fapt, generalul Charles de Gaulle a fost ales prim-ministru al
Franţei la 25 aug. 1944, calitate ce a deţin**ut**-o până la 20 ianuarie 1946. Preşedinte al Franţei va deveni abia la 8 ianuarie 1959 şi va rămâne în funcţie până la 28 aprilie 1969.
197 Dutra, Enrico Gaspar, preşedinte al Braziliei (31 ian. 1946– 31 ian.
1951).

198 în realitate, Mareşalul şi soţia sa, Maria Antonescu, se aflau la Moscova, în închisoarea Lubianka, de unde au fost aduşi în ţară la 9 aprilie 1946.

199 Conferinţa miniştrilor de Externe ai celor Trei Mari Puteri Aliate

— SUA, U.R.S.S. şi Marea Britanie – (J. Byrnes, V. Molotov şi E. Bevin) a avut loc între 16 – 26 decembrie 1945.

200 Conferinţa miniştrilor de Externe de la Moscova, din 16 – 26 decembrie 1945, a condiţionat recunoaşterea Guvernului Groza de includerea în rândurile lui a câte unui reprezentant al PNL (Mihail Romniceanu) şi al

PNŢ (Emil Haţicganu). Aceştia au depus jurământul ca miniştri pe 7 ianuarie 1946. Cu aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri a conferinţei a fost însărcinată o comisie alcătuită din A.I. Vîşinski, Averell Harriman (ambasadorul SUA la Moscova) şi Archibald Clark Kerr (ambasadorul Angliei în

U.R.S.S.). Cei trei au sosit la Bucureşti pe 31 decembrie 1945 şi au fost primiţi în audienţă de regele Mihai.

201 Este vorba de lucrarea: *Orbita Satanei*, aşa cum a intitulat-o iniţial

Carol al II-lea. Ea a fost publicată în România sub titlul: *în zodia Satanei*.

Reflexiuni asupra politicii internaţionale, ediţie îngrijită de Jipa Rotaru.

Tiberiu Velter şi Horia Şerbânescu, Editura Universitaria, 1994. Lucrarea este o analiză a politicii interbelice şi din timpul celui de al doilea război mondial.

Indice – nume de persoane

A

F

Cuprins

1
Î
Editor: Gr. ARSENE
Curtea Veche Publishing tel. /fax: 222.57.26; 222.47.65
e-mail: arseneme.ro
Vineri, 1 ianuarie, „1.943.).:
„[...] Dar, în afară de acest aspect pur militar al războiului

<ei şi acel politic, economic şi social, care pe mine m-îngrijoreşte şi mai mult. Aşa-numite elemente democratice, şi. mai ales acele ale USA, sunt complet chinezi în ce priveşte coiiditi<i>le din Europa. Ei cred ea ce este bun la ei este aplicabil lumeţ. Întregi, şi aci este primejdia. [...]

Grija mea merge, în primul rând, către Ţara mea, ea este mai primejduită decât celelalte, dacă nu se dă posibilitatea de a se tape ceva pentru ea.

Întâiu, în situaţia de astăzi, se găseşte în câmpul celor bătuţi, pe urmă, înaintarea Armatei Roşii spre Europa, care se va face, dacă nu intervine ceva urgent, prin Ţara noastră; cu ajutorul numărului destul de mare de prizonieri din URSS se vor face toate eforturile pentru a o comuuiza”.

Miercuri „23. august 1944.

„Aâlons, enfants de la Patrie.

Le jour de gloire. estarrive.:, ...

Cu tot sufletul se pot cânta aceste strofe, căci, în sfârşit, după multe ştiri false, Parisul a intrat, graţie acţiunii FII, în mâna

Aliaţilor. După câteva zile de luptă de stradă, de Gaulle, cu generalul lioenig şi Lectore au intrat în capitala Pranţei.:

Dar ştirea aceasta e nimic faţă de ace-e-a care: a venit după masă. Azi-noapte, Mihăiţă a citit la Radio o proclamaţie către popor, prin care anunţă, căderea lui Antonescu, încheierea unui armistiţiu cu URSS şi, trecerea României de partea Naţiunilor

Unite. În acelaşi timp, anunţă formarea unui. guvern; sub, preşe.*

dinţi, a generalului Sănătescu, cu Maniu şi Dinu Brătianu, ca miniştrii, fără portofoliu.

După primul moment de stupefacţie, căci **s-**a aplicat întocmai programul meu, a urmat unul de dezgust faţă de atitudinea

Sovietelor, care, acuma clar se vede, au jucat pe două tablouri şi au ales pe cel din I ară, ca fiind cel mai uşor. Pe mine m-au ţinut cu vorba timp de cinei luni. iar acuma, iată că acel escroc politic.

Maniu. câştigă prima manşa asuma mea. Pentru Ţara este o soluţie fericită, pentru mine însă una mult mai puţin.: [...]".

ISBN 973 – 8120 – 18 – 7